

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK SEDMÝ

1957

OBSAH SEDMÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE

<i>Dr V. Bartůněk:</i> Litoměřická kapitula jubiluje	11
<i>Dr V. Bartůněk:</i> Poslední biskupové na stolci svatovojtěšském	48, 87, 107, 130, 150, 166, 189
<i>P. Jiří Dvořák:</i> Kristus lékař	25
<i>P. Boh. Innemann:</i> Nové rubriky	8, 26, 45, II/4
<i>P. Boh. Innemann:</i> Sacram communionem	104
<i>Dr Jos. Kubalík:</i> Bilance modernismu	82
<i>Dr Jos. Kubalík:</i> Ježíš ve světle rozumu a víry	122, 144, 162, 183
<i>Dr Jos. Kubalík:</i> Jsoucnost Boží a lidský rozum	2, 22
<i>P. Jan Mára:</i> Duchovní odkaz blahoslavené Anežky České	41
<i>Dr Jan Merell:</i> Nový důkaz věrohodnosti a starobylosti evangelia sv. Jana	102
<i>Dr Jan Merell:</i> Praeparanda sunt corda et corpora	61
<i>Dr Jan Merell:</i> Quid mihi et tibi est, mulier?	4
<i>Dr Jar. Michal:</i> Kodex a Nejsvětější svátost	84, 103, 124, 147
<i>Dr Jar. Michal:</i> Kodex a svátosti	5
<i>P. Jos. Němec:</i> Komentář k obnovenému řádu Svatého týdne	27, 42, 64
<i>P. Jos. Němec:</i> Denní hodina mše svaté	126
<i>Dr Lad. Pokorný:</i> Za pravdivost v slovech i činech	182
<i>ThLic Mir. Rajmon:</i> K otázce alkoholismu	66, 86
<i>ThLic M. Rajmon:</i> Manželství a rodina	21
<i>ThLic Mir. Rajmon:</i> Tělovýchova a sport v současné době	126
<i>Dr Ant. Salajka:</i> Je nutné hledat porozumění nadpřirozených pravd	62
<i>Dr Ant. Salajka:</i> Na prahu atomového věku	121
<i>Dr Ant. Salajka:</i> O posledním cíli člověka	165
<i>Dr Ant. Salajka:</i> Úloha rozumu v poznání nadpřirozených pravd	24
<i>Dr Ignác Veselý:</i> Husitský kodex kapitulní knihovny staroboleslavské	127
<i>M. K.:</i> Fysická bolest v životě křesťana	192
<i>Sociální poslání našeho náboženství</i>	158

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články:

Aby přibývalo lásky na této zemi — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	96
Co je dobré pro vás vespolek i pro všechny — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	38
Dílo lidskosti (<i>Dr Boh. Popelář</i>)	134
Do nového ročníku (<i>J. Beneš</i>)	1
Jak mohou duchovní pomáhat novým formám hospodaření na našem venkově (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	68
Katolické duchovenstvo ČSR na přední stráž boje o mír a bezpečnost vlasti	142
K milionům trpících bratří bylo posláni jejich — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	114
Naše prohlášení	141
Nejrůznějšími cestami za stejným cílem — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	74
Není z Boha, kdo nemiluje svého bratra — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	18
Ohlas naší konference	171
Okolo svobody (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	106
Ovoce spravedlnosti těm, kteří bojují o pokoj — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	56
Plni bratrské lásky, milosrdní a pokojní (<i>Jos. Beneš</i>)	72
Podle programu svatováclavského sjezdu	95
Provolání CMV KD ČSR	119
Srdcem a z hloubky — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	177
Šli s lidem a vedli lid (<i>Dr Jos. Doležal</i>)	16, 32, 54, 77, 98, 116
Ve znamení vánočního stromku — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	197
Ve znamení vděčnosti a vytrvalosti — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	135
Ve znamení sv. Michaela archanděla — Doba očima kněze (<i>P. Jan Mára</i>)	155
Ve vzpomínkách žije stále statečný muž, vlastenec, lidický farář Josef Štemberka (<i>Anna Hroníková</i>)	101
V jednotném šiku (<i>Ant. Stehlík</i>)	81
Velké výročí (<i>Jos. Beneš</i>)	161

Zákon č. 54 ze dne 30. 11. 1956 o nemocenském pojištění zaměstnanců (<i>Dr J. Michal</i>)	34
Za zesnulým prezidentem Antonínem Zápotockým (<i>Prelát A. Stehlík</i>)	181

2. Reportáže:

Na okraj padesátky Břetislava Štorma (<i>Zdeněk M. Zenger</i>)	113
Nejmenší slovanský národ (<i>J. Beneš</i>)	175
Padesátiny kapitulního děkana karlštejnského P. Jana Dočekala	98
Rekreační a lázeňská péče ČKCh	80
Šest set let Karlštejna (<i>Jr</i>)	48
Úspěchy v poválečném rozvoji našeho zdravotnictví (<i>Ferd. Brodský</i>)	76
Vzácné životní jubileum J. M. velmistra Dr Josefa Vlasáka	71
Ze světa	III/2

3. Galerie vlasteneckých kněží:

P. Felix Kadlinský, vlastenecký kněz, spisovatel (<i>J. B.</i>)	137
Biskup ThDr Antonín Podlaha, vzor a příklad vlasteneckého kněze (<i>Jan Brechensbauer</i>)	31
P. Jiří Ignác Pospíchal, vlastenecký kněz, budovatel chrámů (<i>J. B.</i>)	199
P. Jan Bartoloměj Tanner, vlastenecký kněz, dějepisec (<i>J. B.</i>)	79
Vlastenečtí kněží Slezska (<i>P. J. Važanský</i>)	200

4. Umění:

Duch poesie Jaroslava Seiferta (<i>fst</i>)	57
O lidové duchovní písni (<i>Dr Jan Němeček</i>)	
První kancionál v době barokní (<i>Jan Brechensbauer</i>)	115
Sklo v církevním umění (<i>Karel Hetteš</i>)	91
Význam posvátné hudby	86

5. Kursiva:

Domů (<i>P. V. Zima</i>)	170
Já — člověk (<i>P. V. Zima</i>)	154
Jedna krajina (<i>P. V. Zima</i>)	111
Moc věčného slova (<i>P. V. Zima</i>)	195
Nejsi sám (<i>P. V. Zima</i>)	29
Pod hvězdným nebem (<i>P. V. Zima</i>)	133
Růst k lásce (<i>P. V. Zima</i>)	74
Strom v květu (<i>P. V. Zima</i>)	92
Úsměv naděje (<i>P. V. Zima</i>)	53
V síle víry (<i>P. V. Zima</i>)	14

6. Fejeton:

České koledy v Římě (<i>Dr H. Havránek</i>)	15
Český advent (<i>J. Beneš</i>)	196
Hudba zvonů (<i>Dr H. Havránek</i>)	93
Chudý — krev evangelia (<i>P. A. H. Bradáč</i>)	75
Letos v létě na Krymu (<i>P. B. Přerovský</i>)	171
Na kavkazském pobřeží (<i>P. B. Přerovský</i>)	195
Velikonoční předěl (<i>Jar. Durych</i>)	94
V katedrále Bloyova díla (<i>P. A. H. Bradáč</i>)	153
Vzpomínka na Mikulov (<i>P. A. H. Bradáč</i>)	134

7. Různé:

Úřední zprávy	I/3, II/3, III/3, IV/3, V/3, VI/3, VII/3, VIII/3, IX/3, X/3
Naš zápisník	19, 39, 58, IV/3, 100, 119, 138, 159, 178, 201
Nové knihy	II/2, V/4
Kulturní kalendář	I/4, II/3, III/4, IV/4, V/4, VI/4, VII/2, VIII/4, IX/4, X/2

C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ

1. Články:

Breviarium (<i>P. K. Sahan</i>)	13
Completorium (<i>P. K. Sahan</i>)	169
Laudes (<i>P. K. Sahan</i>)	53
Matutinum (<i>P. K. Sahan</i>)	28
Nona (<i>P. K. Sahan</i>)	132
Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria (<i>P. K. Sahan</i>)	194
Prima (<i>P. K. Sahan</i>)	73
Sexta (<i>P. K. Sahan</i>)	111
Tercia (<i>P. K. Sahan</i>)	92
Vesperae (<i>P. K. Sahan</i>)	153

2. Pastorace:

Pastorace na periferii velkoměsta (<i>P. A. Daňha</i>)	152
Pastorální medicína — Toxikomanie (<i>P. J. Dvořák</i>)	63
Péče o zdraví v životě kněze (<i>Dr Jar. Procházka</i>)	156
Pomazání nemocných ve zvláštních případech (<i>Msgre K. Reban</i>)	105
Připomínky k různým předmětům kostelním na základě zjištěných nedostatků při visitacích (<i>P. J. Dvořák</i>)	7

D. HOMILETICKÁ PŘÍLOHA

a) nedělní a sváteční:

IV. ned. adventní (<i>Dr Aug. Hanák</i>)	81
Na Nový rok (<i>Dr A. Salajka</i>)	87
Neposvržené početí Panny Marie (<i>P. A. Podlužák</i>)	76
Sv. Jan Křtitel, náš průvodce adventní dobou (<i>P. J. Kříž</i>)	78
II. ned. po Zjev. Páně — Byla svatba v Káně Galilejské (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	1
III. ned. po Zjev. Páně — Bedliví buďte dobrého (<i>Dr J. Opatrný</i>)	4
IV. ned. po Zjev. Páně — Proč se bojíte, malověrní (<i>rtk</i>)	6
Septuagesima (<i>rtk</i>)	9
Sexagesima (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	13
Bílá neděle (<i>P. J. Kříž</i>)	33
II. ned. po velikonočních (<i>Dr V. Zajíček</i>)	36
Svátek Nejsv. Trojice Boží (<i>M. Š. Černý</i>)	41
II. ned. po sv. Duchu (<i>M. Š. Černý</i>)	43
III. ned. po sv. Duchu (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	45
III. ned. po sv. Duchu (<i>Dr V. Bartůněk</i>)	51
Kázání na svátek sv. kníza apoštolských Petra a Pavla (<i>Dr J. Opatrný</i>)	54
Sv. Ludmila, vzor křesťanské ženy (<i>Dr A. Salajka</i>)	58
Kázání o sv. Václavu (<i>Dr V. Bartůněk</i>)	58
XIX. ned. po sv. Duchu (<i>M. Š. Černý</i>)	67
Na svátek Všech svatých (<i>M. Š. Černý</i>)	65

b) příležitostná:

Cyklus postních kázání:	
I. (<i>Dr V. Bartůněk</i>)	17
II. (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	20
III. (<i>P. J. Kříž</i>)	23
IV. (<i>P. J. Kříž</i>)	26
Dobou adventní začínáme nový církevní rok (<i>Dr Jar. Kouřil</i>)	73
Homiletické příklady	30
Kázání k slavnosti posvátného růžence (<i>Dr J. Opatrný</i>)	62
Kázání na slavnost posvěcení chrámu (<i>P. P. Kol</i>)	69
Promluva na konci občanského roku (<i>P. I. Příkopa</i>)	84
Přijď, ó Duchu svatý (<i>P. M. Šindělář</i>)	49

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 1

Josef Beneš: Do nového ročníku

Dr Josef Kubalík: Jsoucnost Boží a lidský rozum

Dr Jan Merell: Quid mihi et tibi est, mulier?

Dr Jaroslav Michal: Kodex a svátosti

P. Jiří Dvořák: Připomínky k různým předmětům kostelním

P. Bohumil Inneman: Nové rubriky

Dr Václav Bartůněk: Litoměřická diecése jubuluje

P. Karel Sahan: Breviarium

P. Václav Zima: V síle víry

Dr H. Havránek: České koledy v Římě

Dr Josef Doležal: Šli s lidem a vedli lid

P. Jan Mára: Není z Boha, kdo nemiluje svého bratra

Dr Ladislav Pokorný: Svědectví veliké změny

1

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

JOSEF BENEŠ: Omnibus carissimis lectoribus ad Novum annum . . .

Stet hic libellus anni ineuntis Animarum Pastoris, Commentariorum nostrorum periodicorum, quem ditare cupimus epistulis et lectionibus praesertim plurium sacerdotum natu minorum et praeclarorum, eximiorum laicorum fidelium, ut Commentarii nostri speciem et effigiem veram operae et studii vitae Catholicorum nostrae patriae repraesentent.

ThDr JOSEF KUBALÍK: Argumenta quibus esse Deum demonstramus et ratio humana.

Etiam ratio humana praebet nobis argumenta, quibus Deum esse demonstramus ad methodum »inductionis«. Veritatem Deum esse efficit fundamentum fidei Christianae et nos omnes credentes, ut entia rationabilia plene et unice pendentia Creatore Omnipotenti sumus hoc modo homines religionis et pietatis.

ThDr JAN MERELL: Quid mihi et tibi est, mulier. (Joa. 2, 4.)

Explicatio ex difficillimorum locorum Novi Testamenti.

ThDr JAROSLAV MICHAL: Codex iuris canonici et sacramenta.

Auctor explicat praecepta CIC quoad sacramentum baptismatis et confirmationis praesertim CIC 731—796.

P. BOHUMIL INNEMAN: Novae rubricae.

Explicatio decr. Congr. rituum ex die 23. 3. 1955 »Cum nostra« de vigilia paschali et de »Ordine Hebdomadae Sanctae instaurato«, qui institutus est decreto »Maxima Redemptionis nostrae mysteria« die 16. 11. 1955.

ThDr VÁCLAV BARTŮNĚK: Capitulum Litomericense jubilans (1057—1957).

Profilum historicum nongentesimum existentiae capituli.

P. KAREL SAHAN: Breviarium.

Initium seriae meditationum sacerdotalium de sacro officio Divino. In prima meditatione agitur de excellentia et utilitate officii Divini.

Dr JOSEF DOLEŽAL: Ibant cum populo et ducebant populum.

Clerus catholicus laborat cum viris excellentissimis in vita nationali renascenti saeculo nongentesimo. Sacerdotes scribentes in »Časopis pro katolické duhovenstvo« ex gratia: Karel Vinařický, František Sláma, Vincenc Zahradník, Václav Pešina, Jan Valerián Jirsík, Vojtěch Sedláček, Josef Smetana, František Doucha, Josef Kamarýt, František Vacek, Josef Černý: erant viri, qui clare et distincte videbant progressionem temporis futuri et sunt quodam modo lucida exempla laboris sacerdotum temporis praesentis in vita publica.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

DO NOVÉHO ROČNÍKU

Josef Beneš

Náš »Duchovní pastýř« dostal už loni v říjnu do kolébky svého nového ročníku úkol, který redakce listu je odhodlána splnit s nadšením, svědomitě a přesně. Na konferenci Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR, konané 24. října m. r. v Praze, na níž se sešli řádně zvolení delegáti všeho katolického duchovenstva ze všech diecésí republiky, bylo jednomyslně usneseno uložiti redakci »Duchovního pastýře«, aby »zainteresovala na obsahové spolupráci s redakcí listu i mladší duchovenstvo a vzdělané laiky tak, aby list byl opravdu nejdůstojnějším představitelem katolické myšlenkové práce v našem národě«. Toto usnesení vyplynulo ze zralé úvahy, že náš list, který jistě už v uplynulých letech plnil mezi českým katolickým kněžstvem své poslání čestně a se zdarem jako jediná česká katolická revue, musí napříště zachytiti na svých stránkách všechny tvořivé duchy, pracující v našem katolickém prostředí. Bylo to rozhodnutí prozíravé a moudré, potvrzující mimořádný význam konference, která správně pochopila úkoly, jež náš katolický život klade na úroveň a dosažnost katolické myšlenkové tvorby i poslání listu.

Náš list je — jak jsem se zmínil ve své zprávě, přednesené na říjnové konferenci — určen především katolickému duchovenstvu jako vodítko pro jeho duchovní i občanskou povinnost. Je proto samozřejmé, že pevnou páteří jeho obsahu jsou příspěvky našich předních theologů a publicistů z řad kněžstva, především ovšem učitelského sboru CMBF v Praze-Litoměřicích. Tak tomu bude i nadále a bylo tomu tak u všech našich časopisů minulých let, které se věnovaly pěstování posvátné theologie a nauk s ní spřízněných nebo od ní odvozených. Této dobré tradici zůstaneme věrni, rozšiřujice obsah listu o nové, zejména mladší tvořivé kněžské osobnosti; některé z nich se objevují již v tomto čísle články Dr J. Michala a Dr J. Kubalíka. Přitom nutno mítí stále na paměti, že celý křesťanský svět prožívá v těchto letech zajímavý, netušený a všestranný rozkvět theologického myšlení, a že vycházejí stále nové knihy vysoké úrovně, zajímavající se s theologického hlediska o nové problémy, nakupené současností, zejména o problémy společenských kolektivů. Obraz theologie se rozšiřuje o oblasti, jichž si až dosud málo všímala, nebo které se teprve vynořily z horkého kadlubu těchto vzrušených časů. Jen namátkou uvádíme zajímavou knihu známého francouzského dominikánského theologa Michala D. Chenu, která loni vyšla pod názvem »Pour une Théologie du Travail« (Úvaha o theologii práce). Autor ukazuje v knize, že křesťanská láska k bližnímu nesmí se zaměřovat jen na člověka jako jednotlivce, nýbrž že musí obejmout celé společenství lidí — bližních (u nás bychom řekli k o l e k t i v y), spjatých společnou prací na společném pracovišti ve společný zájem a stejný životní cíl. Tedy nejen člověk sám, ale i celé pracující společenství lidí má být pojato do účinnosti křesťanské lásky a duchovní péče. Zde otvírá nová theologie duchovenstvu, zejména ve státě se socialistickým řádem, v hospodářství nové a rozsáhlé pracovní lány, zde má theologická spekulace velkou příležitost zřídit si nové pozorovatelské body, z nichž se může nově zaměřit na nové společenské skutečnosti.

Taková hlediska a takové výtěžky theologie musí nesporně ovlivnit i dosavadní orientaci a metody pastorační činnosti duchovenstva, musí vést nakonec i k většímu sblížení a k účasti věřících na úkonech velkolepé Liturgie, musí se konec konců projevit i v katolické kulturní tvorbě. Pastorační práci kněžstva se zde nabízejí nové terény, protože pastorační nelze už dávno vykonávat »od zeleného stolu«, ale přímo v terénu, který kněze také poučí o nových a přiléhavých metodách. Celým katolickým světem jde nyní i hluboké a staré meze rozorávající hnutí pastorační. Naši čtenáři měli už příležitost seznámit se s některými myšlenkami, vyredukovanými z těchto nových terénů, ve člancích o nových formách práce v zemědělství Dr J. Kouřila a seznámí se s nimi i v dalších příspěvcích tohoto autora i v člancích P. J. Dvořáka o pastorační medicíně, zatím co P. B. Inneman obohatí náš list pracemi o vzrůstající funkci katolické Liturgie v nové společnosti. Obsah našeho listu tím rozhodně získá k poučení a spokojenosti čtenářů.

Až na některé výjimky stáli až dosud tvořící katoličtí laici stranou našeho listu, pokládajice jej za časopis výlučně »kněžský«. To není správné, a proto konference žádá na redakci, aby tyto síly byly programově zapojeny do nového ročníku »Duchovního pastýře«. Konference vycházela přitom z historické zkušenosti, že podíl vzdělaných katolických laiků na kulturním katolickém ruchu u nás byl vždycky značný, někdy dokonce převládající. Tuto tradici je redakce odhodlána obnovit a už v tomto čísle vítá mezi své přispěvatele publicistu Dr J. Doležala, otvírajíc sloupce

listu dalším hodnotným pracím katolických laiků, aby tak součinností duchovních i laických spolupracovníků na půdě našeho listu byly katolické tvořivé síly co nejvíce soustředěny a aby se »Duchovní pastýř« stal skutečně důstojným představitelem katolické myšlenkové práce v národě českém, jak to žádá usnesení konference.

● Důležitým předpokladem pro zdar naší práce je ovšem čilá výměna myšlenek a styků se zahraničním katolickým světem. Zde už se v posledních letech hodně udělalo; je jen velmi záslužné v této činnosti vydatně a vytrvale pokračovat a seznamovat naše duchovenstvo s živým a velmi slibným ruchem, jímž víří v různých zemích práce nejen katolických theologů, ale i vědců a umělců. Katolická literatura v okolních zemích roste do výše i v rozsahu, jak vidíme na příklad na vzorné katolické publicistice a edicích v NDR (St. Benno Verlag v Lipsku s listem »Der Tag des Herrn« a berlínský »St. Hedwigs Blatt«), v Rakousku »Die Furche«, »Der Christ in der Welt« a Heroldverlag) i v jiných národech. Zde se křesťanství ukazuje výborným a spolehlivým spolubojovníkem všech sociálně pokrokových sil proti neofašismu, který nedávno natropil v Maďarsku tak vážné škody národu i Církvi. Doufejme, že i Maďarsko po urovnání svých vnitřních poměrů přispěje svým osobitým katolickým kulturním příspěvkem ke koncertu pokrokových křesťanských směrů, jak tomu bylo před neblahými událostmi v říjnu.

Naš list je tímto rozšířeným a prohloubeným programem povinován stále krásněji rozkvétajícímu duchovnímu životu katolíků v naší vlasti. Naši věřící touží stále po vydatnější duševní stravě a je naší povinností tento hlad a tuto žízeň českého věřícího lidu ukojit. Studnicí vody živé chce být náš list, který tím jen dovršuje své náboženské i občanské mírové poslání tak, aby vyzbrojil našeho kněze co nejdokonaleji a nejmoderněji jako aktivního a na výši stojícího činitele Církve, vlasti a pravého křesťanského humanismu, spojujícího všechny dobré lidi k boji proti zlu, k boji o mír v řádu spravedlnosti. Není to náhodou, že právě v těchto letech upínají katolíci v celém světě svou pozornost k zakladateli křesťanské státovědy jakožto nauky o míru, k sv. Augustinovi. Ten praví, že »mír mezi lidmi je jednota srdcí, spočívající na pevném řádu«. K této jednotě srdcí v duchu lásky a míru mezi lidmi i národy chceme podle svých sil přispívat i my.

JSOUCNOST BOŽÍ A LIDSKÝ ROZUM

Theodicea neboli přirozená bohověda je »věda o Bohu získaná světlem rozumu.«¹⁾ Liší se tedy podstatně od bohovědy ve vlastním slova smyslu, neboli theologie pozitivní, jež uvažuje o Bohu rozumem osvíceným vírou a čerpá své pravdy ze zjevení. Samozřejmě obě uvedené vědy si neodporují, nýbrž se vzájemně doplňují. Etymologicky theodicea znamená vlastně ospravedlnění Boha (theos — Bůh, diké — spravedlnost) a užíváme tohoto výrazu, abychom odlišili bohovědu čistě rozumovou od bohovědy pozitivní a zjevené. Poněvadž Bůh, kterým se obírá theodicea, je bytost absolutní, první příčina a je nepochopitelný smyslovému poznání, z toho důvodu theodicea po stránce metody není vědou experimentální. Rovněž není vědou abstraktní a apriorní jako na př. geometrie, neboť předmět, kterým se obírá, není pouhá abstrakce, nýbrž nejkonkretnější skutečnost. Theodicea vychází z pozorování konkrétní skutečnosti a pomocí rozumu dochází až k nekonečnu a absolutnu.

Jsoucnost Boha je prvním předpokladem víry. Neboť neexistuje-li Bůh, nemůže rozumný člověk připustit zjevení, t. j. mluvu Boží k lidem a tím padá i vira, odpověď člověka na zjevení Boží. Jde však o to, jakým způsobem může přemýšlející člověk dojít k závěru existence Boží? Lze dokázat jsoucnost Boží rozumovými důkazy či člověk má bezprostředně nějaké vědomí o Bohu, takže by nebylo třeba logického výstupu z pozorování světa k jeho Tvůrci?

Učitelství úřad církevní přichází na pomoc přemýšlejícímu člověku, aby ho uchránil neblahých omylů a sejití na scestí. Prohlašuje jasně: »Kdyby někdo řekl, že jediného a pravého Boha, Stvořitele a Pána našeho, nelze jistotně poznat přirozeným světlem lidského rozumu z věcí stvořených, anathema sit!« (Dz. 1806) Sněm vatikánský tedy tímto kánonem o katolické víře dává jasné oprávnění theodicee. Pro katolíka je jasné, že k poznání jsoucnosti Boží lze dojít již rozumovou cestou. Mnozí tvrdili, že důkazy jsoucnosti Boží prý

jsou nemožné. Zajisté jsoucnost Boží není možné vyvodit a priori, cestou deduktivní, jakou se postupuje na př. v matematice. Tam na př. z definice elipsy vyvodí matematik nutné důsledky. Takovouto cestou nelze ovšem rozumově dokázat jsoucnost Boha, neboť Bůh mimo sebe nemá žádného důvodu ani příčiny, nýbrž existuje sám od sebe. Při dokazování jsoucnosti Boží je nutné postupovat od účinku k příčině, neboli induktivně, a posteriori. Tak na př. dosud žádný člověk neviděl elektriny, ale jenom zjišťuje její účinky: chemické, tepelné, mechanické, magnetické a z nich dochází k závěru, co je příčinou těchto účinků, t. j. elektrina. Tak postupuje cestou indukce, a posteriori, většina věd. A podobně theodicea z viditelného světa usuzuje, na neviditelného Původce celého vesmíru. V tomto smyslu třeba rozumět rozhodnutí církevního úřadu učitelství, když na sněmu vatikánském bylo prohlášeno, že jsoucnost Boží lze jistě poznat světlem našeho rozumu ze světa. Totiž z účinků se uzavírá na první příčinu.

Základem tohoto induktivního postupu je připuštění samozřejmě zásady dostatečného důvodu a zákona příčinnosti. Vše, co jest, musí mít důvod svého bytí. Jestliže tento důvod není ve věci samé, nýbrž mimo ni, pak mluvíme o její příčině. Rozumný člověk ve všech vědách předpokládá samozřejmou zásadu příčinnosti, neboť jediné tak může dojít k správnému poznání. Zásada příčinnosti je zákon logický a je platná nejen v oblasti poznání smyslového, nýbrž i rozumového. Již dítě při každém jevu, který je mu nový, chce vědět, odkud a proč to je. Z toho je vidět, že zásada příčinnosti je při myšlení samozřejmá.

I. Apriorní poznání jsoucnosti Boží.

Dvě skupiny myslitelů prohlašují, že jsoucnost Boží je naprosto nedokazatelná. Jsou to: 1. *Ontologisté*, kteří soudí, že je příliš evidentní. K nim lze přiřadit *ideology a intuicionisty*. Druhý extrém (krajnost) představují tradicionalisté neboli *fideisté*.

1. *Ontologisté* — (logos tou ontos — důvod z pojmu Boha) — tvrdí: Bůh je bytost první, a proto ne-

¹⁾P. Ch. Lahr: Cours de Philosophie, T. II. — Beauchesne, Paris 1938 — str. 471.

jen ontologicky je první, nýbrž je zároveň první ze všech pravd: logicky.

Jeho jsoucnost je nutně evidentní, sama ze sebe, nejzřejmější ze všech pravd, a proto je zbytečné chtít ji teprve dokazovat. Sv. Anselm ve své jedinečné modlitbě a hymnu na Boží vznešenost, známé pod titulem: »Proslogion neboli Aloquium de Dei existentia,« argumentoval takto: »Bůh je bytost, nad níž větší si nelze myslit. Avšak kdyby Bůh neexistoval ve skutečnosti, mohla by být myšlena vyšší bytost, totiž Bůh existující ve skutečnosti, neboť zajisté více je býti i v myšlení i ve skutečnosti. Existuje tedy nepochybně taková bytost, nad níž větší nelze si myslit, a to v rozumu a ve skutečnosti.«²⁾ Důkaz Anselmovu již mnohým Gaunilo OSB vytkl logickou chybu a později sv. Tomáš (S. Th. I. q. 2). Celý důkaz ontologický platí sice pro obor myšlení. Avšak co platí v oblasti myšlení, nemusí ještě nutně existovat. Na př. můžeme si myslit horu ze zlata, ač ve skutečnosti není. Není správné z řádu myšlení (logického) přecházet skokem bez důvodu do řádu skutečnosti (ontologického). Neboť logicky poznáváme příčinu až teprve z jejích účinků, ačkoliv ontologicky příčina existuje před účinky. Stejně nesprávný je ideologismus, jenž hájí mínění, že idea Boha je nám vrozena a tudíž s ní i jsoucnost Boha. Tak na př. Descartes soudil: »Ideu Boha jako nekonečna nelze odvodit z konečného, nutno ji mít již před poznáním. Tedy nám musí být vrozena.« (Srovn. Meditationes de prima philosophia 3, 40.) Kantovi jsoucnost Boha byla postulátem mravního řádu (praktického rozumu).

Intuicionismu Bůh, který je první v existenci, je též prvním předmětem myšlení (primum ontologicum est primum logicum). A tak podle intuicionistů prý poznáváme Boha přímo, jde o jakousi visio Dei naturalis. (Srovn. Malebranche, Rosmimi, Bergson.)

2. Tradicionalismus

Oproti uvedeným směrům hájí fideismus poznání Boha výlučně ze sdělení řeči od druhých. Idea Boha byla sdělena prvním lidem a od těch tradicí se dostává nám. Do určité míry byl fideistou Blaise Pascal ve svých Pensées, v novější době Bonald (Recherches philosophiques sur les premiers objets de connaissances morales), dále Bautain, Bonetty, kteří odvolali své mínění. (Srovn. Dz. 1622 sq.) Tradicionalismus není správný ani historicky, ani psychologicky, proto byl právem zavržen i církevně. (Pius IX. — Dz. 1649 sq.) Uvedené směry filosofické, jež usilují vyvodit jsoucnost Boží a priori, jsou nesprávné. My v souhlasu s velikými filozofy všech věků tvrdíme, že lidský rozum může dokázat, že Bůh existuje, a to *induktivně*, a *posteriori* ze světa.

II. Argumenta theistica

»Existenci Boží nemůžeme dokázat apriorně, nýbrž toliko a posteriori.«³⁾ Důkaz apriorní vyvozuje z ontologicky dřívějšího ontologicky pozdější. Na př. z příčiny postupuje k účinku. Kdežto důkaz a posteriori dospívá z ontologicky pozdějšího k něčemu, co je ontologicky dřívější, na př. z účinku k příčině. Je jasné, že jsoucnost Boží nelze apriorně vyvozovat z jeho příčiny, neboť Bůh příčiny nemá. Existenci Boží můžeme dokazovat jenom a posteriori z věcí stvořených. Můžeme uvažovat o věcech stvořených pod různými hledisky. A podle toho, uvažujeme-li o jejich náhodnosti, možnosti, pořádku atd., docházíme k různým důkazům theistickým. Některé důkazy theistické proslovili již filozofové řečtí, jako Plato, Aristoteles a jiní. Sv. Tomáš (S. Th. I. q. 3) uvádí pět cest, jimiž dokazuje, že Bůh je první hybatel nepohyblivý, první

²⁾ Srovn.: Dr Joh. Brinktrine: Anselm Proslogion — Ferd. Schönings Sammlung philosophischer Lese-stoffe — Paderborn — str. 12 sq.

³⁾ Jos. Donat: Theodicea — Summa philosophiae christianae VI — 1936 — str. 38 sq.

účinná příčina, bytost nutná, bytost nekonečná a nejvyšší pořadatel a poslední cíl všeho. Dnes roztřídí se theistické důkazy do několika tříd. Na př. Donat rozděluje důkazy jsoucnosti Boží na metafysické, fyzické a mravní. Lahr postupuje podle povahy nahodilého faktu, z něhož vychází a podle toho třídí důkazy do tří skupin:

1. důkazy fyzické, jež vycházejí z nějakého faktu vnější přírody,
2. důkazy metafysické, jež vycházejí z pojmu našeho ducha,
3. důkazy mravní, čerpané ze skutečnosti mravní přirozenosti člověka.

Nejlogičtější roztřídění důkazů theistických je na:

1. *kosmologické*,
2. *teleologické* a
3. *psychologické*.

První dvě skupiny vycházejí spíše z pozorování vnějšího světa (extrospekce), kdežto třetí skupina se obírá pozorováním vlastního nitra (introspekce).

A. Důkazy kosmologické

Vycházejí z poznání světa a nás v něm a závislosti obou celou podstatou metafysickou odjinud a uzavírají na existenci Boha, všemocného původce všeho. Prof. Kudrnovský ve své apologetice uvádí z kosmologických důkazů šest:

1. z příčinnosti ve světě (aitiologický),
2. z nahodilosti ve světě (kontingentní),
3. z pohybu ve světě (kynesologický),
4. ze stupňů dokonalosti (henologický),
5. ze života (biologický),
6. noetický — neboli ideologický (z oboru myšlení), který si však zařadíme mezi důkazy psychologické.⁵⁾

1. Důkaz aitiologický - z příčinnosti - je z uvedených důkazů pro myslícího člověka nejpřesvědčivější. Již před 700 lety jej podal sv. Tomáš. Dokazuje jsoucnost Boha jakožto první příčiny. První příčinou rozumíme onu, která jinému jsoucnu dává bytí, aniž sama ve svém bytí a působení závisí na příčině jiné. Naproti tomu druhými příčinami (causae secundae) rozumíme všechny příčiny, jež sice působí účinky, samy však své bytí dostávají od jiné příčiny. — Denní zkušenost nám dosvědčuje, že jsou ve světě bytosti, které vznikají a zanikají. Noví lidé přicházejí na svět, rodí se noví živočichové, vyrůstají nové rostliny atd. Je zřejmé, že tyto bytosti nejsou samy příčinou svého bytí. Neboť bytost, která dříve neexistovala, nemohla si sama své bytí dát, nýbrž dostala svou existenci od bytosti jiné, která je tudíž její příčinou. Avšak tato jiná bytost buď je naprosto nezávislá ve své existenci a činnosti na jakékoli bytosti jiné, a pak je příčinou první. Anebo sama závisí na bytosti jiné a pak je ovšem příčinou druhou, ježto sama dostává též bytí od jiné příčiny. Příčiny druhé, byť jich byla sebe-dělní řada, nutně předpokládají existenci příčiny první. Kdyby nebylo příčiny první, nebylo by ani příčin druhých. Tato první příčina je bytí samo, je bytí bez jakéhokoli omezení, a proto plnost veškerého bytí. Prof. Dr Jar. Beneš uváděl nám v přednáškách filosofie pro znázornění nutnosti první příčiny příklad žizníciho člověka, jenž chce utišit svou žízeň vodou ze studně. Může to učinit tím, že se napije ze studně sám nebo tím, že mu vodu podá celá řada osob, z nichž prvá nabere ze studně vodu do nádoby a podá dalším mezistojícím osobám. Je zřejmé, že žízeň utiší pouze ona voda ze studně a podobně je tomu s příčinami druhotnými, jež mají své bytí od příčiny první. A kdyby nebylo příčiny první, nebylo by ani příčin

⁴⁾ P. Ch. Lahr: Cours de philosophie — II. t. — o. c. str. 475.

⁵⁾ Dr A. Kudrnovský: Apologetika. I. O náboženství — 1932, str. 72 sq.

druhých a proto by nebylo ani účinku.⁶⁾ Ba dokonce, i kdyby svět byl věčný, přece vyžaduje své první příčiny — Boha! Důkaz *aitiologický* je východiskem pro ostatní důkazy *kosmologické* a z toho důvodu jsme jej obšírně probrali.

2. Důkaz z *nahodilosti světa* (ex contingentia mundi).

Jde o to, zda svět je vysvětlitelný bez nadsvětové bytosti, když se ve všech svých jevech projevuje jako odvislý, omezený, náhodný. »Náhodnou neboli kontingentní zoveme věc, která nemusí nutně být tak, jak jest.«⁷⁾ Na př. při rýsování můžeme přímkou narýsovat mimo kružnici, nebo jako tečnu, nebo jako sečnu. Sečna musí vždy nutně protínat kružnici ve dvou bodech. Zkušenost nás přesvědčuje, že věci ve světě jsou nahodilé, neboť byly doby, kdy vůbec nebyly nebo nebyly takové, jaké jsou dnes. Dále můžeme si mysliti pojem věci bez jejich existence. Musí tudíž někdo být, kdož dal všem tvorům existenci, tedy bytost nepodmíněná, neodvislá, jež je sama sebou nutná (ens necessarium). Důkaz k nahodilosti světa je mimořádně důležitý, neboť z něho se vyvozují ostatní důkazy. Kant sice namítal proti tomuto důkazu, že je to slovní hříčka. Bylo by tomu tak, kdybychom z pojmu nahodilosti uzavírali na jsoucnost Boží. Avšak tomu tak není. Zajisté, že pojem nahodilého bytí jinak vyžaduje jenom pojem bytosti nutně, nikoliv již její existenci. Avšak nahodilý svět není pouhým pojmem, nýbrž skutečností, a tak právem usuzujeme z existence nahodilých bytostí na jsoucnost bytosti naprosto nutně, totiž *Boha*.

3. Důkaz *kynesiologický* neboli z pohybu.

Uváděl jej již Aristoteles ve své *Physice* VI, VIII, a po něm sv. Tomáš (S. Th. I. q. 2. a 3.). Pohybem se zde myslí změna vůbec, totiž přechod z jednoho stavu do stavu jiného (transitus ex potentia ad actum). Vše, co se pohybuje, vyžaduje něčeho, co v pohyb uvádí (Quidquid movetur, ad alio movetur.) A tak nakonec se nutně dojde k bytosti, která se nemění a je zdrojem všeho pohybu, veškeré změny (primum movens immobile - tó protón akinetón). Důkaz *kynesiologický* uvádí sv. Tomáš na prvním místě, poněvadž pohyb je všude patrným jevem. Logicky však předpokládá uvedený důkaz důkazy předchozí.

K důkazu *kynesiologickému* bývá připojován t. zv. důkaz *entropologický*. Vychází z předpokladu, že souhrn světové energie je veličinou konstantní a že energie statická, neproduktivní, již nemožno použít k práci, neboli t. zv. *entropie*, směřuje ke svému maximu. Neboť při změnách energií uniká část do světového prostoru ve formě tepla. A tak jednou, až veškerá produktivní energie přejde v energii neproduktivní, tepelnou neboli entropii, ustane veškerý život na zemi. Tento důkaz *entropologický* uvádí Donat pod názvem *důkazů z počátku světa*. (Ex inceptione mundi.) Zní: »Svět začal v čase. Avšak, co začalo, má svou příčinu. Tedy svět má příčinu nadsvětovou.« Předpokladem ovšem je správnost důkazu *entropologického*,

⁶⁾ Dr J. Beneš: Důkaz jsoucnosti Boží, Praha 1942, str. 5.

⁷⁾ Al. Schmitt: Katholische Apologetik — Herder-Freiburg 1927 — str. 10.

který zdůrazňuje, že jednou běh světa (cursus mundi) bude mít konec, až dojde k vyrovnání energií v entropii, energii tepelné. Bude to jakýsi »status mortis«. Jelikož však dosud je mnoho námitek proti t. zv. zákonu Clausiovu, proti teorii entropologické, důkaz *entropologický* ponecháváme stranou.

4. Důkaz *henologický* neboli z různých stupňů dokonalosti.

Uváděl jej již Plato, sv. Augustin, Boëthius, sv. Anselm a jiní. Bylo by jej možno formulovat asi takto: »Ve věcech světa existují dokonalosti v různých, konečných stupních. Avšak různost, omezenost a nedokonalost vlastností vyžaduje příčiny, která je různé a v omezených stupních rozdělila. Existuje tedy bytost, jež sama je nekonečná (ens infinitum). Uvedený důkaz je označován jako *henologický* (z jednotnosti), protože různost dokonalostí vede přemýšlejícího člověka k Bohu — nekonečné dokonalosti.

5. Důkaz *biologický* neboli ze života.

Důkaz *biologický* předpokládá zásadní rozdíl mezi bytostmi živými (organickými) a bytostmi neživými (anorganickými).

Lze jej formulovat asi takto: »Organický život musí mít někdy začátek. Neboť podle geogenické teorie země byla původně ve stavu žhavém a paleontologie zdůrazňuje, že v určitých vrstvách zemských nejsou stopy po životě (t. zv. období azoicum). Příčinou života nemůže však být hmota neústrojná, neboť prvoplození (generatio aequivoca), t. j. zrození života z neživé hmoty, je nemožné nejen dnes, aniž v dávné minulosti. Organismus se liší totiž od hmoty anorganické podstatně. — Proto nutně třeba uzavírat na bytost nadsvětovou, jež život do přírody vložila. Tedy Bůh existuje.«⁸⁾

Zásada vše živé ze živého (Harwey), již prohlašují vitalisté za samozřejmou, je mnohými biology uváděna v pochybnost. Není úkolem theologa ukvapeně prohlašovat, že generatio spontanea neboli samoplození je nemožností, ač jsou velmi přesvědčující důkazy přírodovědců Spellanzeniho, L. Pasteura a jiných. I kdyby jednoho dne věda vytvořila z neústrojně látky živou protoplasmu za určitých podmínek t. zv. biosferických, nikterak by neutrpěl uvedený důkaz *biologický*, neboť vždy zůstane pravdou, že První příčina zárodky života do vesmíru musela vložiti.⁹⁾ Někteří theologové proto *biologického* důkazu zvláště nezdůrazňují, ba jej i mezi *kosmologickými* důkazy neuvádějí.

Co platí o důkazu *biologickém*, platí podobně i o důkazu *anthropologickém*, který vychází z požadavku, že první lidé nepocházejí ze zvířat, nýbrž byli stvořeni přímo nadsvětovou bytostí. (Pokračování)

⁸⁾ Srv. J. Donat: Theodicea — o. c. — str. 42 sq.

⁹⁾ Srv. P. Garigou-Lagrange: Dieu — Dict. Apol. de la foi cath. I. — col. 941 sq — Beauchesne — 1925 — Paris.

ThDr Josef Kubalík

QUID MIHI ET TIBI EST, MULIER? (Jo 2, 4)

K nejtěžším místům evangelií patří Ježíšova slova řečená k Panně Marii na svatbě v Káni Galilejské. Již sv. Augustin táže se udiveně: »Co to znamená? Přišel Kristus proto na svatbu, aby učil pohrdati matkami? Není pochyby, bratři, zde se něco skrývá.«¹⁾ Klíčem k uspokojivému rozluštění na pohled tvrdých

¹⁾ Expositio in Evangelium Joannis. Tract. VIII. PL Sermo II in dom. I. p. Epiph.

slov Spasitelových by mohly býti syrské překlady bible, zvláště Pešitta, jimž v posledních desetiletích exegeté a filologové věnují značnou pozornost, a to tím spíše, je-li správný názor některých exegetů (Sickenberger),²⁾ že pro Janovo evangelium bylo pod-

²⁾ Einleitung in das Neue Testament, Freiburg 1939, str. 90.

kladem aramejské kázání sv. Jana. Apoštol předříkával znění evangelia ve své mateřtině pisáři, který věci zaznamenával řecky. Palestinská aramejšťina doby Ježíšovy se velmi přibližuje syrštině v Pešittě a je s ní mnohdy totožná. Za výše uvedených předpokladů starosyrské texty mohou v mnohém objasnit čtvrté evangelium a právě Ježíšova slova v Káni Galilejské v starosyrských textech nejsou odmítnutím studeným ani dočasným odsunutím Mariiny prosby, ale naopak spíše souhlasem, jak ukazuje v časopise *Bibel und Liturgie* výborný znatel starosyrských textů P. Dr Severin Grill.³⁾

1. Je známo, že překlad řeckého *γυναίκα*, *mulier*, *žena*, není právě šťastným překladem titulu »paník, »madame«, který se připojuje podle zdvořilostních způsobů orientálců ke každému oslovení té které paní (srv. Jan 4, 21; 20, 15), obdobně jako ve franštině *monsieur*, *madame*. Umístění na konci věty jest bezvýznamné.

2. *Quid mihi et tibi est, mulier?* (Co mně a tobě do toho?) Znamená původně odmítnutí společného mínění. Podle Jos. 22, 24 se obávají východojordanští kmeny, že by potomci západojordaných kmenů jednou (v budoucnu) ke svým potomkům mohli říci: »Co je vám do Jahve, Boha Izraelova?« To znamená, »který společný svazek jest uzavřen mezi námi a vámi?« Odpovědí jest: Žádný. Aby se tomuto omylu předešlo, má být zbudován oltář, který by stále v budoucnu pokolením hlásal jednotu a příslušnost Zajordánských k jediné svatyni stojící v Předjordání. Podle knihy Soudců 11, 12 posílá Jette králi Amonitů poselství: »Co je mezi námi, že jsi proti mně vytáhl, abys pustil mou zemi?« Amonita nemá totiž vůbec práva, aby se míchal do izraelských poměrů. S tímto obecným vyjadřováním Starého Zákona se setkáváme také v Novém Zákoně. Když se přibližuje Ježíš, křičí posedlí: »Quid nobis et tibi, Jesu, Fili Dei?« (Co je ti po nás. Synu Boží?) Mat. 8, 29; Mar. 5, 7; Luk. 4, 34. Manželka Pilátova vybízí prokurátora, aby se nepouštěl do sporu Ježíšova: »Neměj nic s tímto spravedlivým.« Mat. 27, 19. Ve všech těchto případech vyjadřuje obraz zrušení každého společného mínění ve smyslu odmítnutí a zamítnutí.

Co se však s každým často užívaným obratem děje, že se stává opotřebovanou slovní mincí a pak vyjadřuje opak toho, co původně znamenalo, stalo se také se rčením: »Co je mezi mnou a tebou?« Tento případ se vyskytne především, jestliže fráze je užito v řečnické otázce s přízvukem přitakání a souhlasu. Při jednání Abrahama s Hetity o pohřebiště Sářino vyslovili se tito: »Pole má hodnotu čtyř set lotů stříbra. A co to znamená mezi tebou a mnou?« Gen. 23, 15. Cena netvoří překážky, nerozděluje nás od sebe. K prorokovi Eliášovi praví žena, které onemocněl syn: »Co mně a tobě, muži Boží?« 3. Král. 17, 18. Smysl je zde tento: Nejsme snad stejného mínění, že mám mít dítě a že toto má žít?

Řečnický usus negativní formulky (samotné, o sobě) může dokonce vyjádřit zesílené pozitivní tvrzení. Srov. latinské »non ignoro« — vím zcela dobře. Apoštolský delegát a chaldejský arcibiskup Msgr Amanton

³⁾ *Bibel und Liturgie* XX, č. 11, str. 333—336.

z Mossulu se kdysi divil, poznamenává P. S. Grill, že my Evropané máme pro porozumění fráze »mali walechj«, »co je mezi mnou a tebou«, takové těžkosti, ježto přece nic jiného nevyjadřuje, nežli ujištění o nejrůznějších společném smýšlení. V živém jazyku u Chaldejců se tento obrat často vyskytuje a nejednou je přímo slavnostním výrazem souhlasu. Známý starozákonník Athanasius Miller OSB dosvědčuje souhlasný smysl oné fráze také pro arabský jazyk obecný. Jde tedy o rčení obecně semitské, které bychom latinsky snad nejlépe vyjádřili: *Quaenam differentia est inter nos? Anedo ještě lépe: Numquid est differentia inter nos? Nonne sumus eiusdem sententiae? Co nás vlastně rozdvouje? Odpověď zní: Nic. Jsme stejného mínění.*

3. *Nondum venit hora mea*. . . Již Sylveirovi (zemř. 1687), který se po prvé pokusil o kritické studium těchto textů, bylo nápadné, že Řehoř Nyss. četl tato slova per modum interrogationis: *An nondum venit hora mea? Toto pojetí jest podle syrských jazykových zákonů zcela možné. Zatím co latina (a také hebrejšťina) přesně rozlišuje mezi non a nonne, máme v syrštině v četných případech pro non i nonne jenom jednoduché »Lo« nebo »Lau«. Teprve kontext musí rozhodnout, zdali bylo zamýšleno non nebo nonne. V Novém Zákoně jsou četné příklady, v nichž bylo zamýšleno nepochybně nonne a kde toto bylo vyjádřeno jednoduchým »Lo« nebo »Lau«. Mat. 20, 15: »Anebo nemám snad práva učinit s mým, co chci?« Syrsky: »Au LO schalit li demedem desobe nocebed bcdilj?« Mar. 11, 17: »Není-liž psáno: Můj dům domem modlitby pro všechny národy bude nazýván?« Syrsky: »Lo ketib debaitj bet slutho etc?« Luk. 6, 3: »Což jste nečetli, co David učinil, když měl hlad. . .?« Syrsky: »Lo hode quraiton. . .?« Jan 4, 35: »Netvrdíte-li, že po čtyřech měsících budou žné?« Syrsky: »Lo 'omrin ton. . .?« 2. Kor. 12, 18: »Neprocházelí jsme se snad v téžže duchu?« Syrsky: »Lau bachdo rucho halechn?« Jak. 2, 21: »Nebyl-li náš otec Abraham ospravedlněn (svými) skutky?« Syrsky: »'Abun Abrohom, Lo(h)wo men cebode 'ezdadaqu?« Zj. sv. Jana 19, 10: »Hle, nejsem-li tvým spolumloučícím?« Syrsky: »chsi, Lo knotho diloch 'ithai?« Jest nade vši pochybnost, že syrská negace »Lo« nebo »Lau« může znamenat také nonne. V duchu syrštiny, řeči tak blízké palestinské aramejšťině doby Ježíšovy, můžeme u Jana 2, 4 překládat: »Nepřišla-li již má hodina?« »Nonne iam venit hora mea?« Ježíš užívá tázacího tvaru, aby důrazně řekl, že »jeho hodina«, to jest časový úsek (počátek), kdy On by se přihlásil veřejným zázrakem za Mesiáše a zahájil svá kázání, nyní právě nadešel. Lektři vykladači vysvětlují v naznačeném smyslu i řecký text. Poukazují na to, že se vyskytují v Novém Zákoně četné otázky bez tázací částice a že u Jana 2, 4 zvláště *ὀπω* padá na váhu v čele věty. Zápor v čele věty může mít účinnost skutečné tázací částice a uvozuje řečnické otázky, které vyžadují přitakávací odpovědi. Odpovídá latinskému nonne.*

Podle Grilla tudíž zněla odpověď Ježíšova Matce: »Co nás v našem pojmání rozlučuje? Nepřišla-li již má hodina?« Vzhledem k tomuto dobrotivému příslibu může Maria říci služebníkům: »Všechno, co vám řekne, učíňte!« (Jan 2, 5.) *ThDr Jan Merell*

KODEX A SVÁTOSTI

Kodex, výlučně platný církevní zákoník, nezasahuje do zákonů liturgických a nestanoví obřady a obřadnosti vykonávání církevních úkonů. Ponechává v platnosti předpisy schválených liturgických knih, jimiž je nutno se řídit a nelze je libovolně komukoliv upravovat a měnit (c. 2; c. 1257). Zákoník (c. 2378) žádá přísné potrestání, případně suspensi toho, kdo liturgické předpisy nedodrží. (Trident Ses VIII. can 13.)

Svátosti jsou Kristem ustanovené prostředky posvěcování, spásy, proto kodex žádá, aby byly nejen

řádně, důstojně a uctivě přijímány, nýbrž i udělovány (c. 731, § 1), a to podle předpisů schválených liturgických knih (c. 733, § 1). Asistence svátosti manželství ad norm. 1094—1099 je svátostina, proto není přísného měřítka pro ceremonie, a tato se děje podle místních schválených agend. Ostatní svátosti však mají jednotné, všeobecné v Církvi platné liturgické předpisy (S. Congr. Rit. 17. V. 1911: »Ritus essentialis est, sine quo sacramentum ne valide quidem ministratur.«) Udělení svátosti vyžaduje, aby se strany svátosti sa-

mé byla použita debita materia et forma, se strany přísluhovatele potestas et intentio a se strany přijímačícího capacitas et dispositio.

Pokud se při udílení svátostí používá sv. olejů, je nutno, aby tyto byly biskupem posvěcené (fer. V. in Coena Domini) pro běžný rok. Starých olejů mimo krajní nutnost není dovoleno užívat (c. 734). Farář (administrátor) je povinen svatě oleje od svého Ordináře si vyžádat a v kostele na bezpečném a důstojném místě pod klíčem je uchovávat (ne ve svatostánku se Sanctissimem!). Je-li nutno z bezpečnostních a rozumných důvodů sv. oleje přechovávat doma, pak musí k tomu udělit Ordinář dovolení (c. 735).

Sv. křest a sv. biřmování

Branou všech svátostí je sv. křest, který se uděluje přirozenou vodou a předepsanou formou (c. 737) a nazývá se slavný, jehož řádným udělovatelem je Ordinář v celé diecézi a farář, jemuž je rezervován ve vlastní farnosti (c. 738, § 1). Jiný kněz smí křtít jen se souhlasem Ordináře neb místního faráře. Mimořádným udělovatelem slavného křtu je diakon se souhlasem Ordináře neb alespoň místního faráře (c. 741). Souhlas in necessitate možno předpokládat.

Křest dospělého musí být hlášen Ordináři, který zpravidla žadatele deleguje, aby dospělého pokřtíl (c. 744). V žádosti o křest dospělého nutno vyslovit též žádost o dovolení pokřtít dospělého ritu parvulorum (c. 755, § 2), což Ordinář de gravi et rationabili causa dovolí.

Slavný křest se uděluje ve farním kostele (c. 773/4), z vážných důvodů i v jiném kostele neb poloveřejné kapli (i když tam není fons baptismalis), případně i v domě na důstojně připraveném místě, a to s dovolením Ordináře z velmi závažných příčin (c. 776, § 2). K slavnému křtu se užívá vody křestní, svěcené podle liturgických předpisů na Bílou sobotu a ve svatvečer Svatodušní. Je-li během roku nedostatek křestní vody, pak možno přilít přirozenou čistou vodu, a to asi polovinu množství vody svěcené, což lze i opakovat (c. 757, § 2). Je-li voda ve křtitelnici vůbec nepoužitelná, pak se vlastním obřadem čerstvá voda posvěti (c. 757, § 3).

Nepoužívá-li se obřadu, ceremonií podle rituálu při udílení křtu, pak se nazývá křest soukromý, který může platně udělit každý, kdo použije čisté vody, křestní formy a má úmysl pokřtít tak, jak to činí Církev (c. 742, § 1); přednost má cizí muž před cizí ženou, otec či matka mohou pokřtít vlastní děti v nebezpečí života, není-li cizí osoby.

Má-li být pokřten dospělý, dosud nepokřtený, je nutno, aby byl nejprve řádně v náboženství vyučen, před křtem vzbudil lítost (c. 752, § 1) a po křtu svatém má být přítomen mši svaté a přistoupit k sv. přijímání (c. 753, § 1—2). Křest podmiňuje se uděluje: Řádné vyučení v pravdách sv. víry, dovolení od Ordináře (ad norm. c. 744 a c. 755, § 2), složení Professio fidei a Iusiurandum, vzbudí lítost a následuje podmíněný křest (Si non est baptizatus, ego te baptizo...), pak přistoupí ke sv. zpovědi a je conditionálně absolvován (... ego te absolvo a peccatis et censuris in quibus fore incurristi...). Je přítomen mši svaté a přistoupí ke svatému přijímání (c. 760).

Ať k slavnému, či soukromému sv. křtu doprovází křtěnce kmotr, to jest muž či žena (nejvýše 2), starší 14 let (C. 764 a 766), řádný katolík, laik (c. 765). Vhodného kmotra má případně doporučit sám farář, neboť kmotr vchází v příbuzenský poměr se křtěncem a má pečovat o křesťanskou výchovu dítěte (c. 760), kmotr má skýtat jistotu, že svou povinnost bude plnit (765 n. l.). Ze křtu sv. vzniká příbuzenský poměr mezi křtitelem, křtěncem a kmotrem (nikoli mezi kmotrem a také rodiči, jak uvádívá katechismus) c. 768. Příbuzenský poměr mezi křtěncem a kmotrem, je-li jím žena, je rušící překážkou manželskou, což znamená, že manželství takové bez dispense uzavřené je neplatné (c. 1079).

Při doplnění ceremonií po křtu z nouze se nový kmotr nevyžaduje a je-li, pak v příbuzenský poměr se křtěncem nevchází; příbuzenství by vzešlo jen tehdy, kdyby táž osoba byla při křtu z nouze i doplnění obřadu (c. 763, § 2). Dítě rodičů infidelium (nisi in vitae discriminae, etiam parentibus invitis) non licet baptizare (c. 750, § 1; »Postremo mense« z 28. II. 1747, Benedikt XIV.). Chtějí-li infideles rodiče dát své dítě pokřtít, pak musí dát kautely výchovy (kmotr) c. 750, § 2.

Can. 746, § 1: Nemo in utero matris clausus baptizetur, donec probabilis spes sit, ut rite editus baptizari possit. V nebezpečí života v takovém případě, je-li možno pokřtít dítě na hlavě, křest se podmiňuje po narození dítěte neopakuje, jako tomu je, je-li dítě v nebezpečí pokřtěno na jiné části těla (ruka, noha — c. 746, § 2—3). Zemřela-li matka při narození dítěte a není-li jisto, zda dítě narozené žije, je nutno dítě pokřtít podmiňuje. Není-li zrozené člověku podobné, pokřtí se rovněž podmiňuje (c. 748).

Doplňkem sv. křtu je sv. biřmování, jehož řádným udělovatelem jest jedině biskup (c. 782, § 1), mimořádným kněz, který obdržel zvláštní indult (§ 2) a jímž se dostává pokřtěnému plnosti Ducha svatého k síle a statečnosti křesťanského života (Dölger, Das Sacrament der Firmung, Wien 1906, c. 786). Farář má dbát o to, aby farnici příležitost k přijetí sv. biřmování nezanedbali (c. 787). Sv. biřmování mají přijmout věřící po dosažení svého věku 7 let, v nebezpečí života i mladší (c. 788).

S. Congr. de disciplina Sacramentorum dekretem »Spiritus Sancti« ze dne 14. 9. 1946 s platností dnem 1. ledna 1947 udělila se schválením sv. Otce dovolení, aby: 1. faráři, 2. interkalární administrátoři, 3. reální administrátoři, 4. duchovní správci území a kostela, kde jsou právy a povinnostmi na roveň postaveni faráři neb interk. administrátoru, udělili platně sv. biřmování dětem i dospělým na svém území, jsou-li tyto pokřtění, nemocní a v blízkém nebezpečí smrti a není-li možno diecéznímu či titulárnímu biskupu nemocného biřmovat.

Ti, kteří dosáhli užívání rozumu, mají být o sv. biřmování poučeni, což platí i pro případ, když se nemocný uzdraví (can. 786). Není-li vyhověno shora jmenovaným podmínkám, svátost je neplatná a nadto udělitel ztrácí navždy právo biřmovat (can. 2365).

Udělení sv. biřmování se zapisuje do knihy biřmovanců, jako se úkon ten vždy poznamenává, t. j. jméno, datum, kmotr, bydliště, kdo udělil, a sice se poznamená: »Sv. biřmování bylo uděleno podle povolení sv. Stolice, poněvadž nemocný byl těžce nemocen a v nebezpečí smrti.« Udělení sv. biřmování se poznamená i do knihy pokřtěných aneb se oznámí do místa narození, a konečně se udělení sv. biřmování oznámí Ordináři. (AAS. 1946, str. 349.)

Každý biřmovanec má mít svého kmotra, který se stává otcem (matkou) svého kmotřence a vchází s ním v příbuzenský poměr (c. 794 a 797). Kmotr má trvale pečovat o svého duchovního syna (dceru), proto má dbát farář o volbu vhodného muže (pro dívku ženy), který má být věku zralejšího, pevný katolík, sám již biřmovaný, laik (se svolením Ordináře kněz, c. 796 n. 3). Kmotrem nemůže být otec, matka, kmotr při křtu. Kmotra si může zvolit sám biřmovanec, rodiče, farář, případně sám Ordinář (c. 795 n. 4). Kmotr si musí být vědom břemene, které na sebe bere a musí mít pevný úmysl svůj úkol plnit (c. 795 n. 1). Proti zákonnému předpisu (c. 794, § 1) jedná, kdo lehkomyslně bez svolení Ordináře se stává kmotrem desítkám biřmovanců, aniž by si uvědomoval své povinnosti. Dárek nesplní, co zákon od kmotra požaduje. Kodex vyžaduje od faráře (resp. od Ordináře), aby dbal o volbu svědomitého kmotra, jak při křtu svatém, tak při svatém biřmování, který by pečoval o výchovu svěřence (c. 1335), a to v zájmu celé farářovy péče o duše farnosti (c. 464, § 1 a c. 469). Krásná a

dojemná jsou slova, která farář pronáší ke kmotrovi post baptismum factum (Additamentum Prag.): »Do vašich rukou klade Církev svatá dítě . . ., jste jeho kmotrem, máte právo i povinnost spolupůsobit při křesťanské výchově tohoto dítěte a bdít nad jeho mravem, zvláště kdyby to nebylo možno rodičům . . ., ujměte se ho v čas neštěstí. Od nynějška jste spjat s ním poutem příbuzenským, z čehož vyplývá, že jest vám povinováno úctou, láskou a poslušností jako vlastním rodičům. Pomáhejte svému svěřenci . . .« Je nutno tedy, aby Ordinář či farář také dbal o splnění toho, co mu ukládá podle zákonných Církevních předpisů c. 795 a 797. Má-li mít duchovní správce jistotu, že kmotr svůj úkol bude svědomitě plnit, musí přihlížet k tomu, aby za kmotra byla zvolena vždy vhodná osoba podle kanonických předpisů c. 766 a 794—796, a aby táž osoba byla kmotrem nejvýše dvěma. (Laurentius, Institutiones iuris Ecclesiastici, n. 651, seq.) Jak rodiče, tak i kmotři se budou před věčným soudcem zodpovídat za plnění svých povinností (Trident ses XXIV, c. 2.; S. Congr. S. Officii 7. VII. 1864; Scherer I c., § 10 n. 6, 25). Není světodějná událost přivést dítě na svět, nýbrž dítě ve světě vychovat tak, aby vyrostlo v dospělého a bezúhonného, ctnostmi zářícího, a proto ne tak rodiče, jako vychovatelé byli ve vážnosti již u starých Římanů a Řeků, o čemž svědčí Pythagoras

ze Sámu, M. T. Cicero, Horác (8 př. Kr.), Ovidius (17 po Kr.), Plinius mladší (113 po Kr.) a četní jiní. Cicero ve spisech: De republica, De legibus, De officiis vyslovil mnohé pozoruhodné myšlenky: »Občané musí mít od počátku přesvědčení, že bohové jsou pány a řediteli všeho, že si získali největší zásluhy o lidské pokolení a že znají činy, myšlenky a city každého člověka. Jsou-li takové zásady vštípeny v rozum, nezůstane uzavřen užitečným a pravým náhledům, a člověk, poznávaje boží moudrost v řádu světovém, bude uchráněn pošetilého počínání, jakož i boje se božských trestů, bude prost opovázlivosti a pýchy.« A kolik jiných podobných zásad vyslovil Junius Juvenalis, který na př. v X. satíře kárá rodiče, »kteří, jsouc tak nerozumní, že místo aby se modlili za zdravou mysl svých dětí, pečují pro ně o bohatství, čestné místo, slávu, tělesnou krásu a pod. — jak se rodiče mohou divit nezdárnosti svých dětí, když si neuvědomují, že jsou jim v tom příkladem«.

Obě citované svátosti svým opaváděm daleko vynikají nad všechny obřady, jimiž staří uváděli děti do života, účinky pak obou svátostí jsou opřeny nadpřirozenou pomocí, s níž nutno spolupůsobit a nadto je nutno pečovat, aby zachovávaním předpisů, svátosti, jakožto prostředky k cíli vedoucí, své poslání splnit mohly (c. 731, § 1).
ThDr Jaroslav Michal

PŘIPOMÍNKY K RŮZNÝM PŘEDMĚTŮM KOSTELNÍM NA ZÁKLADĚ ZJIŠTĚNÝCH NEDOSTATKŮ PŘI VISITACÍCH

Sakrarium budiž za oltářem se čtyř stran vycementované, asi 20 cm hluboké, dole asi 5 cm písku, aby voda mohla znenáhla odtékat do země. Stačí asi 3 m dlouhé a 3 m široké. Nesmí na něm být mřížka. Má být stále přikryté. Lije se do něho pouze voda: křestní, z nádobky u svatostánku, po vypraných (z první vody) korporálech a purifikatoriích. Voda od lavaba se tam nelije. Není-li možno sakrarium umístit za oltářem nebo v sakristii (na př. kaple sester a pod.), nechť se zřídí na slušném místě v zahradě. Místo do sakraria liti onu vodu na květiny, byť i na oltáři, je přísně zakázáno. Je-li písek v sakrariu již starý, je třeba jej vybrat a zakopat na hřbitově.

Patena k nemocným budiž vždy bedlivě purifikována, aby žádná sebemenší částice sv. Hostie tam nezbyla. Chová se v čistém, složeném korporálu — vedle možno vložit i čisté purifikatorium — a vše se vloží do bursy bílé, čisté — jeť v ní nesen Kristus Pán — ani po stranách neroztrhané.

Rituálu se smí používat pouze, má-li ordinariátní schválení. Vždy budiž čistý a neroztrhaný.

Křtitelnice: Křestní vodu, která zbyla, nutno před svěcením nové vody vylít do sakraria, křtitelnici pak kněz vyčistí sám, nejlépe jen k tomu určenou houbou, kterou pak ještě ve vodě vymáchá a i tuto vodu vlije do sakraria. Administruje-li duch. správce ještě druhou faru, posvěti na Bílou sobotu ve svém farním kostele více křestní vody, část pak sám odnese do druhého farního kostela v nějaké slušné nádobě, kterou pak dobře vyčistí a tuto vodu, kterou nádobu čistil, vlije do sakraria. — Do křestní vody se dává jen malé množství sv. oleje. — Křtitelnice musí být dobře uzavřena a uzamčena, aby křestní voda nebyla znečištěna a nikdo k ní nemohl. Nikdy nesmí být v nějaké nevhodné nádobě, na př. v lahvích nebo v obyčejném umyvadle. Též třeba dbát, aby se víko nedotýkalo křestní vody.

Bílá křestní rouška, která se při křtu sv. klade na pokrťného, nechť je vždy čistá: Accipe vestem candidam!!!

Posvěcená sůl nechť se rovněž chová v čisté nádobce a na suchém místě.

Svaté oleje: Nádobky nechť jsou označeny C, CH, J (nebo O, C, J) nejen na víčku, ale i na nádobce samé, aby se kněz nezmyšlil (proto nechť se vždy přesvědčí,

zda je víčko na správné nádobce). Sv. oleje nechť jsou uloženy na důstojném místě.

Křížová cesta: Pozor, aby nechyběl žádný křížek (jinak se nezískají odpustky). Na vyčínající křížky před kůrem ať se nedávají klobouky. Chybí-li několik křížků (nebo i jeden), nechť duch. správce je dá hned zhotovit, sám posvěti (jako se světi křížek) a upevní. Chybí-li polovina křížků, musí být křížová cesta znovu posvěcena. Nechť si kněz povšimne, jak bezmyšlenkovitě se namnoze malují křížové cesty. Málokdy se najde správná. Kněz s lidem má provázet Krista Pána, ale Kristus Pán na jednom obraze jde vpravo, na jiném vlevo — jak to malíři napadlo (nemá potuchy, co to je křížová cesta). Podle toho, jak na obrazech naznačeno, nechť se zavěsí obrazy — buď se začíná na evangelijní straně nebo na epištolní — jen aby kněz s lidem šel *za* Kristem a ne *proti* němu.

Sochám nechť nikde nechybějí ruce, prsty a pod. a ať nejsou zaprášené. Pořad soch, umístěných na oltáři je: evangelijní strana 1, epištolní strana 2, vedle 1 (3, 5, 7 . . .), vedle 2 (4, 6, 8 . . .). Pořad pak: Sochy (obrazy) Krista Pána, P. Marie, apoštolů, mučedníků, vyznavačů-biskupů, vyznavačů-duchovních, vyznavačů-laiků, panen (mučednic, nemučednic), vdov (mučednic, nemučednic). Podobně mají být umístěny i oltáře: přednost na straně evangelijní. — Kněz nechť příležitostně vykládá věřícím životopisy svatých, jejichž sochy anebo obrazy jsou v kostele.

Zpovědnice má být, pokud jen trochu možno, v ústraní, nejlépe v zadu, nikdy před lavicemi, aby lid nebyl uváděn v pokušení, co se asi kajčnick zpovídal, že tam byl snad déle. Kněz zpovídá vždy se štolou barvy fialové. Vpředu zpovědnice budiž záclona, aby nebylo kněze vidět. Pouze když kněz ve zpovědnici není, záclona se odkryje. Nechť každý kněz zkusí, jak se kajčnicku při zpovídání klečí. Klekátko u zpovědnice má být pohodlné, i opěrátko pod okénkem, aby se kajčnick, zejména starší, mohl pohodlně opřít. Ženy se zpovídají na místě veřejném, otevřeném, nikdy v sakristii, kromě osob nemocných a hluchých, ač i tu radno nechat dveře pootevřené (v blízkosti, zpovídá-li se nahluchlý, nesmí však nikdo být). Okénko budiž hustě zamřížované. Je nutno dbát o to, aby zpovědnice nebyla zaprášena.

Na *lustrech* nebudtež rozsvěcovány svíce — vosk kape na lid, proto namnoze zůstává vzadu.

Korouhve budtež umístěny u zdi, aby nebránily věřícím vidět na oltář.

Na *větrání kostela i sakristie* ať se nikde nezapomíná. Zvláště tam, kde je vlhko. Možno-li, opatřit do kostelních dveří mřížky a vybízet věřící, aby si zvykali aspoň na okamžik navštěvovat svátostného Pána Ježíše, jenž se tam dnem i nocí za osadu obětuje. —

Tyto připomínky zvláště zdůrazňoval po gen. visitaci zesnulý kardinál Kašpar, arcibiskup pražský (viz AC Prag. 1940), avšak i v jiných diecích se setkáváme v ordinariátních listech s podobnými většími připomínkami, protože takové nedostatky se nejčastěji vyskytují. Proto je dobře, že si takové připomínky znovu opakujeme v zájmu čistoty a krásy našich chrámů.

P. Jiří Dvořák

NOVÉ RUBRIKY

Dekret, který vydala Posvátná kongregace ritů dne 23. 3. 1955 a který začíná slovy »Cum nostra«, je druhou částí generální liturgické obnovy, na které se již několik let horečně pracuje. Prvou částí této liturgické obnovy bylo navrácení *vigilie* velikonoční, »Bílé soboty«, na její původní dobu slavení, t. j. noční, případně večerní hodinu tohoto dne. Třetí částí, a jistě ne poslední, je liturgická úprava Svatého týdne, nový »Ordo Hebdomadae Sanctae instauratus«, který byl zaveden Posvátnou kongregací ritů dne 16. 11. 1955 dekretem »Maxima redemptionis nostrae mysteria«.

Předmětem naší úvahy bude dekret »Cum nostra«. Dekret chce usnadnit kněžím, a to především v duchovní správě, aby s potřebným duševním klidem se mohli věnovat »recitationi divini officii«. Proto zjednodušuje rubriky breviáře a misálu. Je to ovšem provisorium, které má připravit půdu pro definitivní reformu.

Kdy dojde k této reformě? Prelát Posvátné kongregace ritů v časopise »L'Osservatore Romano« ze dne 4. 5. 1955 prohlásil toto: »Omnibus compertum sit ad talem instaurationem adhuc plurimos annos requiri. Ideo suum servant practicum valorem non tantum Breviaria et Missalia, nunc exstantia, sed etiam illa quae forte interim edenda erunt; quae porro, uti Decretum statuit, textui praesenti in omnibus conformia erunt.«

Podle tohoto prohlášení nelze očekávat definitivní reformu v dohledné době, a proto jest na místě podrobněji pojednat aspoň o některých nových rubrikách. Látka k tomuto článku čerpám z knihy A. Bugnini, CM—I. Bellocchio CM: »De rubricis ad simpliciorum formam redigendis«, 2. vydání, 1955, vydavatel: Edizioni liturgiche, Roma.

1. Změny v kalendáři.

1. Semiduplex se ruší, avšak *vigilie* svatodušní se povyšuje na duplex. Neděle se dělí na »maiores« a »minores«, a jsou povýšeny na duplex.

A. Dominicae maiores jsou I. a II. třídy.

Dominicae I. classis jsou: Dominica 1. až 4. adventus, Dominica 1. až 4. Quadragesimae, Dominica Paschalis, Dominica Palmarum, In Albis, Pentecostes.

Tyto neděle mají přednost i v okurenci i v konkurenci s jakýmkoliv svátkem, který by na ně připadl. Případně-li na neděli 1. tř. duplex 1. tř., pak se svátek překládá na nejbližší volný den. Při konkurenci nešpory budou z neděle a svátek se bude komemorovat. Jestliže Štědrý den, *Vigilia Nativitatis*, připadne na 4. neděli adventní, pak se zachová stávající praxe, čili officium bude »mixtum« feriale-festivum. Podle zásady, že festum et octava Nativitatis celebratur prouti nunc. V adventě se může přihodit, že na některou neděli může připadnout duplex 1. classis, letos Neposkvrněné Početí P. Marie, nebo v Čes. Budějovicích r. 1959 Dedicatio eccl. cathedralis. V tomto případě je dovoleno sloužit mše sv. z tohoto svátku, vyjímajíc konventní. Svátek sám se však překládá na nejbližší volný den. Tato výjimka se připouští proto, že lid slaví svátek vždy die cadente, liturgicky pak se slavnost může rozvinout v plném lesku druhý den.

Dominicae II. tř. jsou: Dominica Septuagesima, Dominica Sexagesima, Dominica Quinquagesima.

B. Dosavadní neděle »minores« stávají se duplexem, avšak antifony se neduplikují. Možno však ad libitum se modlit duplikovaně antifony k Magnificat nebo Benedictus. Případně-li na některou neděli »minor« svátek, který ji předčí svým liturgickým gradem, pak se tato neděle neque anticipatur, neque resumitur, ale jen se komemoruje. Iuxta tit. II.-13, dominica quae occurrit 25.—28. 12. reponitur in diem 30. dec iuxta veteres rubricas (quia dies infra octavam Nativitatis celebratur »prouti nunc.«) Bugnini, op. cit. str. 19.

Festum Domini in dominica.

Jestliže na neděli »minor« připadne jakýkoliv svátek Páně, pak tento svátek převyší neděli, a tato se bude jen komemorovat. V tomto případě takový svátek získává I. nešpory, byť by se jen jednalo o duplex maius. Na příklad 18. 11. 1956 — Dedicatio basilicarum Sancti Petri et Pauli Apostolorum. Jestliže takový duplex maius uti festum Domini připadne na sobotu, pak nešpory budou z tohoto svátku a neděle se bude jen komemorovat. V případě, že festum Domini uti duplex maius připadne na pondělí, pak ve druhých nešporách nedělních non acquirit commemorationem.

Vigiliae.

Vigilie se dělí na 1. privilegované, 2. obyčejné.

A. Privilegované: 1. *Vigilia Nativitatis* — Štědrý den. 2. *Vigilia* před svátky svatodušními (sobota).

B. Obyčejné: 1. Nanebevstoupení Páně, 2. Nanebevzetí Panny Marie, 3. Sv. Jana Křtitele, 4. Sv. Petra a Pavla, 5. Sv. Vavřince.

Bugnini ve svém spise (str. 21) píše: »Harum quatuor, vigilia Ascensionis servatur evidenter ob »compromissum«, ceterae vero propter earum vetustatem, et ideo in posterum servari et effective celebrari deberent«. *Vigile* Nanebevstoupení je zřejmě zachována ob »compromissum«, jinak by totiž chyběly lekce. Je to tedy opatření přechodné až do nové úpravy lekcí Písma svatého v breviáři. Tato *vigilie* totiž, jako *vigilie*, nemá důvodu ke svému dalšímu trvání, uvažme, že je to vlastně kající den uprostřed radostného velikonočního období. Z ostatních 4 *vigilií*, které jsou nejstarší z *vigilií* svátků svatých, *vigilie* sv. Jana Křtitele a Nanebevzetí Panny Marie se plně slaví jak v officiu, tak i ve mši sv. Další 2 se jen komemorují, protože na tyto dny připadají svátky vyššího stupně. Jest si přát, praví Bugnini, aby *vigilie*, které zůstaly, byly účinně a nerušeně slaveny, a aby byly zbaveny svátků, které snad na ně připadají, což ovšem jest pium desiderium, které snad splní budoucí generální liturgická obnova.

Vigilie a neděle.

Obyčejná *vigilie*, která by připadla na neděli, se neanticipuje, nýbrž se vynechá. Kdyby se stalo, že by někde obyčejná *vigilie* připadla na duplex I. tř., pak tato *vigilie* odpadá. O privilegované *vigilii* Nativitatis, jež by připadla na neděli, jsme už výše pojednali.

Oktávy.

Novou reformou jsou zachovány jen tyto 3 oktávy:

1. Nativitatis Domini.
2. Pascha Domini Nostri Iesu Christi.
3. Pentecostes.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K ČÍSLU PRVÉMU - ROČNÍK VII.

Katedrála sv. Štěpána Prvomučedníka v Litoměřicích

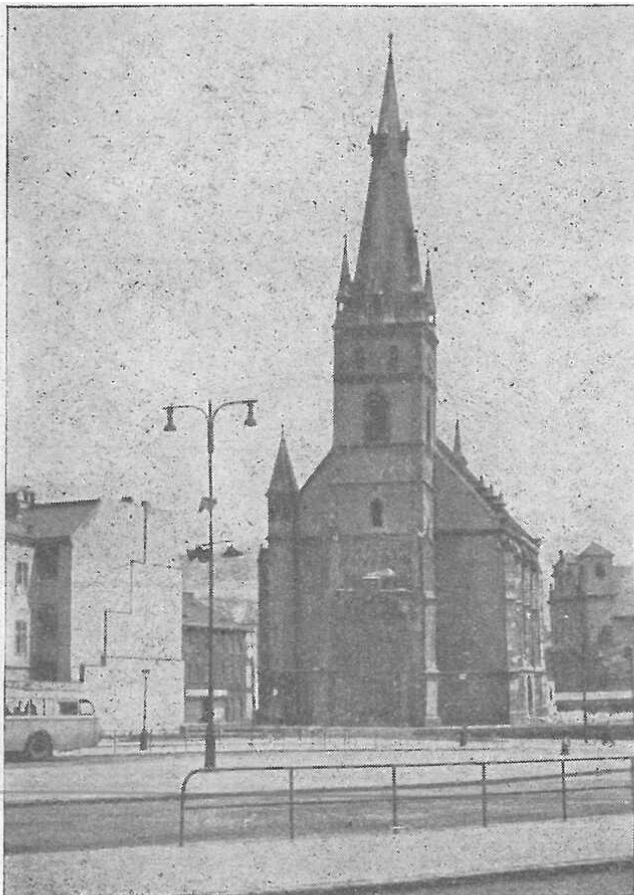
LITOMĚŘICKÁ DIECÉSE MÁ MNOHO KRÁSNÝCH KOSTELŮ

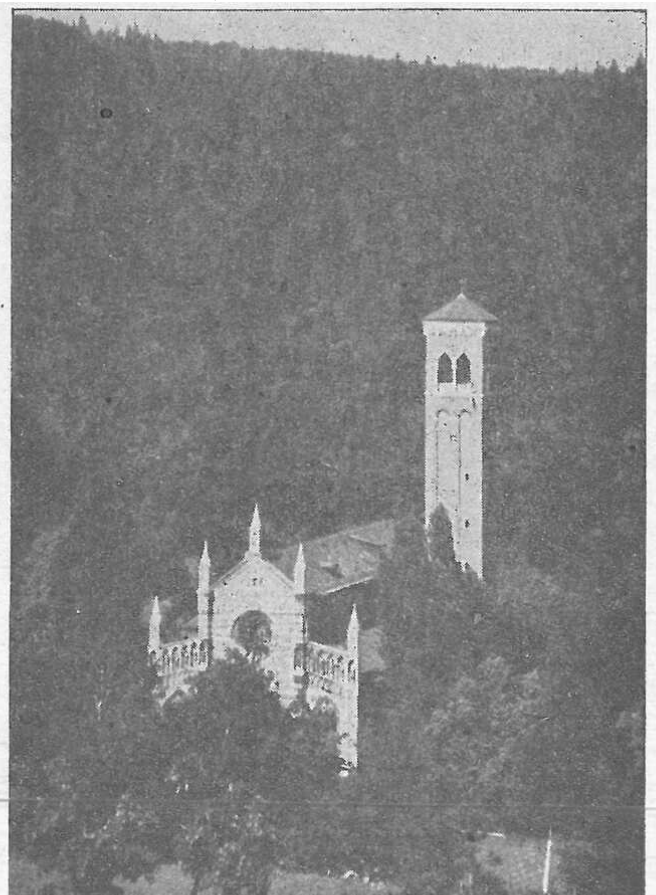
Proboštský kostel v Mělnice

Děkanský kostel v Litoměřicích

Děkanský kostel v Ústí nad Labem

Farní kostel v Dubí v Krušných horách

A. Dny v oktávě velikonoční a svatodušní jsou nyní všechny duplex a mají přednost před kterýmkoliv svátkem a nepřipouštějí žádnou komemoraci. Výjimku činí »Litaniae maiores«, které připadají na 25. duben a vždy se komemorují ve mši sv., neboť jsou počítány mezi komemorace, jež se »nikdy« nevynechávají. Kdyby 25. duben připadl na neděli Hodu Božího velikonočního, pak se Litaniae maiores překládají na úterý velikonočního týdne.

B. Oktáva Narození Páně. Dny v této oktávě jsou všechny duplex. Prakticky se to týká jen neděle infra octavam, protože ostatní svátky této oktávy již duplexy byly, a některé z nich byly a jsou klasické. Oktáva se slaví tak jako dosud, jak praví dekret. Jedná se zde zase o kompromis, »donec aliter provisum fuerit«.

Tempus »Natalicium«, »Epiphaniae« et »Ascensionis«.

Bugnini ve svém spise na str. 28 píše: »Pluribus siquidem spes arridet his trobus periodis instituentur etiam nomine (de facto enim modo iam exstant) tria tempora: »tempus Natalicium«, »tempus Epiphaniae« et »tempus Ascensionis«, quae de cetero inveniuntur etiam in libris liturgicis antiquae aetatis. Considera etiam nostrum directorium, ubi haec evidenter patet.

Dny od 2. do 5. ledna jsou feriální, pakliže na ně nepřipadne nějaký svátek, a slaví se ritu simplici. V officiu antifony a žalmy ke všem hórám a nocturnové versikuly jsou z běžného dne. Ostatní náležitosti officia se berou z 1. ledna, mimo lekce, které jsou de Scriptura occurrenti cum suis responsoris et dicitur »Te Deum«. Zakončení hymnů a versiculus in responsorio brevi v primě jest jako o Narození Páně. Formulář mešní jest z 1. ledna, avšak bez Credo a vlastního Communicantes. V těchto dnech nejsou dovoleny tiché mše sv. ať votivní či cotidianae defunctorum.

Analogický postup je ve dnech 7.—12. ledna mutatis mutandis. Totéž platí o dnech zrušené oktávy Nanebevstoupení Páně, včetně pátku před sobotou svatodušní. Na vigilii svatodušní (sobotu) nic se nemění v officiu, mše sv. se nyní celebruje tak, jako se dříve celebrovala, když se nesvětila křestní voda, neboť novou úpravou obřadů Svatého týdne se již na tento den křestní voda nesvětila.

Commemoratio Baptismatis D. N. I. C.

13. ledna (poslední den zrušené oktávy Epifanie) zaveden jest svátek Památky křtu Pána našeho Ježíše Krista. Gradus jest duplex maius. Officium a mešní formulář zůstávají tytéž, jaké byly v poslední den zrušené oktávy. Případne-li tento svátek na neděli, jako letos, pak se v tuto neděli slaví svátek Sv. Rodiny, a to bez jakékoliv připomínky, jak výslovně ustanovuje dekret. V sobotu před nedělí Sv. Rodiny, jestliže tato připadne na 13. leden, se čte v officiu začátek I. epištoly ke Korintským. Dny ve zrušených

oktávách Božího Těla a Nejsv. Srdce Páně stávají se feriae per annum. Officium o nedělích zrušených oktáv Nanebevstoupení Páně, Božího Těla a Nejsv. Srdce Páně modlíme se stejným způsobem jako dosud. Děje se to z toho důvodu, že »in omnibus editio-nibus Breviarii romani tale officium solet inveniri, pro prio loco, in extenso. Magis, practicum erat in recepto ordine illa relinquere, potius quam, ut logice procederetur, dominicis per annum illas in omnibus aequiparare«. (Bugnini, str. 30.)

O svátcích svatých.

Semiduplex se snižuje na simplex, takže v matutinu první 2 lekce budou de Scriptura occurrenti, 3. pak contracta de sancto, jestliže tato není po ruce (contracta), pak jest třeba z bývalého 2. nocturnu zrušeného semiduplexu pomodlit se spojením lekcí celý životopis světcův. Jestliže nějaký simplex světece nemá historickou lekci, jako na příklad sv. Jiří, mučedník, všechny 3 lekce se berou de Scriptura occurrenti.

O svátcích, které měly 9. lekci historickou nějakého světece komemorovaného (na př. 19. května sv. Pudenciány), protože tento světec podle nových rubrik ztratil svou historickou lekci, aby se zachovalo 9 lekcí, je třeba 8. lekci rozdělit na 2 části. K tomu je ještě třeba poznamenat, že na svátek sv. Jana Leonarda, vyznavače (9. října), je nutno 3. nocturn se modlit de Communi Evangelistarum. (Týká se to těch kněží, kteří svátek tohoto světece mají tištěný ve vložce.)

Simplexy stávají se pouhými komemoracemi, a proto ztrácejí historickou lekci. V důsledku reformy, protože 9. lekce, ať už historická, nebo homiletická, je zrušena, ztrácí také historickou lekci i svátek duplexový, který byl snižen na simplex pro okurenci nějakého většího svátku. Tato okurence může být buď perpetua nebo accidens.

Officium Panny Marie v sobotu jest v liturgii něco sui generis. Toto officium nelze přiřadit ani ke svátkům, ani k feriím. Podle těchto ustanovení se nesnižuje tato slavnost ani na komemoraci, ani se nepřipomíná, jestliže se nemůže slavit, postrádá také I. nešpory. V ostatním uspořádání se officium i missa B. M. V. in sabbato slaví jako dosud.

Officium et missa ad libitum in Quadragesima.

Podle nových rubrik v době svatopostní, od Popeleční středy až do soboty před nedělí Květnou včetně, lze se modlit officium a celebrat mši sv. de feria nebo de Sancto. Výjimku činí případné svátky I. a II. třídy, kdy officium i missa se slaví o tomto svátku. Toto privilegium se ovšem týká jen soukromé recitace breviáře nebo soukromé celebrace. V chóru je třeba officium recitare missamque celebrare de Sancto, jehož svátek se toho kterého dne slaví. Toto nové dovolení je dalším krokem k plnějšmu ocenění Quadragesimy, jak si toho přál sv. Pius X., aby totiž aspoň kněžstvo s větší intenzitou liturgicky slavilo tuto významnou dobu. (Dokončení příště.)

P. Bohumil Inneman

LITOMĚŘICKÁ KAPITULA JUBILUJE

(1057—1957)

Devět set let existence církevní instituce, jako je litoměřická kapitula, je i v dějinách Církve skoro 2000 let staré událost nemálo významná a zasluhuje si všim právem vzpomínky všeho českého, vlastenecky smýšlejícího duchovenstva.

O založení a nadání litoměřické kapituly knížetem Spytihněvem II. v roce 1057 nebo 1058 máme zachovánu neobyčejně vzácnou písemnou památku hned v trojím různém vydání, v době Friedrichova bádání chovanou v archivu litoměřické kapituly. Pergamen časově svým původem nejstarší označil prof. G. Friedrich jako znění A a prohlásil je za originál současného záznamu o prvotním nadání litoměřického kostela. Druhá varianta, potvrzená králem Přemyslem Otaka-

rem I. r. 1218 v Budyni na žádost litoměřické kapituly, byla jmenovaným diplomatikem označena jako vydání B, při čemž prohlášena za pouhý opis znění A, amplifikovaný o soupis majetku, kterého litoměřický kostel nabyt ve XII. stol. Třetí variantu C pokládal prof. Friedrich za padělek vyrobený v letech 1319 až 1341.

Nicméně podle názoru brněnského prof. V. Hrubého (Šebánek—Hrubý, Tři studie k české diplomacie. Brno 1936, 105) písmo varianty A prý není z XI. stol., jak již poznali L. Krejčík a Koss. Hrubý, prováděje dosti komplikovaný, ale celkem pravděpodobný důkaz paleografický i věcný, prohlašuje, že znění domnělého originálu vzniklo až asi po sto dvaceti letech kolem r. 1180. Ale ani tehdy nebylo panovníkem potvrzeno.

Zatím byla na spodní okraj dokumentu připsována jen další darování, Zlatoňovo, Hroznatovo a biskupa knížete Jindřicha Břetislava. (Seznam zajímavých českých jmen podává Flajšhans, Nejstarší památky, 61.) Teprve prý, když se stal královským kancléřem kapitulní probošt Benedikt, byla listina, mezitím opatřená pečeti, potvrzena Přemyslem I. Dokument se zněním liší od ostatních listin Přemyslovy kanceláře, takže lze mít právem za to, že vznikl dříve. Při Přemyslově potvrzení byl vyhotoven také další text označený B, v němž zachycen skutečný stav kapitulního majetku k r. 1218 a vynecháno z A vše, co nemělo v této době pro kapitolu ceny, jak názorně ukazuje iuxtaopisice Friedrichova. (Codex diplomaticus regni Boh. I, č. 55.) Tolik poslední diplomatická studie z pera Hrubého.

Pravděpodobně Hrubého vývody však nevysvětlují, proč listina A postrádá všech formálních náležitostí právního instrumentu a proč byla zhotovena teprve 120 let po založení kostela. Nesmí se zapomínat na to, že jde o první listinu českého původu, která je publikována ve Friedrichově Codexu, a že nejde o právní akt v pravém slova smyslu vzešlý z činnosti panovnické kanceláře. Jde jen o neověřený záznam (Novotný, Čes. děj. I, 2, 106) o darování knížete Spytihněva II. jím založenému kostelu v Litoměřicích. (Cum Spitigneus ecclesiam... construxisset...) Jde o písemnost bez samostatné právní průkaznosti, určenou jen k tomu, aby prostě zachovala paměť o panovníkově donaci. Dokument v této době totiž neslouží ještě jako písemný projev právního jednání, ani je nedůvodňuje. V době Spytihněvovy fundace má právní průkaznost stále ještě svědecká výpověď (testes ex iure terrae producere), nikoli písemnost. Tím se také vysvětluje poměrně malý počet listin zachovaných ještě z doby Spytihněvových nástupců. Dále je také zajímavé, že v Kosmově díle, časově dovedeném až k r. 1125, se marně pídíme po stopách existence a činnosti panovnické kanceláře charakterizované výrazy: kancelář, kancléř, notář. Teprve s existencí řádné kanceláře se začíná objevovat listina jako právní dokument. Slouží potom nejen pro podržení paměti o absolvovaném právním úkonu, nýbrž slouží zároveň i jeho ochraně svou imprekační formulí. Tak na př. pražský biskup Ota (1140—48) chrání donaci kostela v Krušině (dnešní Pankrác) a majetku v Přistoupimi klášteru v Ostrově učiněnou rytířem zv. Asinus, jak svým písemným prohlášením, tak klatbou (»tam banno quam presenti scripto sanktivit«... Codex dipl. I, č. 154). Proto nebylo třeba a nebylo ani možné, aby zápis litoměřické fundace asi z r. 1057 měl formálně všechny vlastnosti listiny vzniklé v kanceláři. Zápis listiny A má totiž cenu pro toho, kdo byl nejvíce zainteresován na udržení právního účinku, o němž je v textu řeč, tedy pro držitele obdarování, a proto text znění mluví vždy ve třetí osobě (condonavit, addidit, acomodavit, ordinavit etc.). Z toho je zřejmo, že dokument vznikl v kapitule nebo aspoň z její iniciativy, protože v jejím zájmu.

Z listiny A ani z ostatních variant nelze odvodit přesné datum založení kostela a kapituly. Co udávají pozdější historikové o době založení, není o přeno o dostatečně věrohodné prameny. Nicméně z vnitřních důvodů lze mít datum fundace ať už 1057 nebo 1058 za pravděpodobné, neboť se praví, že kostel založil Spytihněv II. Ten pak panoval toliko šest let 1055—1061. Není proto divu, že někteří (A. Sedláček, Místop. sl. hist. 552. A. Frind, Die Gesch. der Bischöfe und Erzb. v. Prag, 24) podržují rok 1057. Lippert se vyjadřuje neurčitě »okolo r. 1057« (Gesch. der Stadt Leitmeritz, Pha 1871, 18). Podobně i Novotný (Čes. děj. I, 2, 106) spojuje založení kapituly s rokem 1057 nebo 1058 a praví, že datum souhlasí s okolnostmi. Rok 1058 uvádí G. Dobner v t. zv. Vokounově textu (Mon. historica

Boemiae II, 102; Fontes rer. Boh. III, 468) a pro rok 1059 se rozhoduje F. Pūbitschka (Chronol. Geschichte Böhmens III, 367, a po něm Borový (Děj. diec. pražské, 46).

Pohnutky k založení tohoto ústavu byly na prvním místě nesporně náboženské. Když Novotný prohlašuje, že založení odpovídá okolnostem, potvrzuje toliko známou skutečnost, že knížata a po nich vládnoucí vrstvy takřka závodí v zakládání kostelů a klášterů a jejich obdarování. Tito donátoři toužili po tom, aby tak prospěli spáse své duše (»pro remedio anime sue« v Codex dipl. I. c.). Tak se výslovně motivuje po celá staletí zakládání zbožných institucí.

Nelze však přehlížet ani výchovný vliv založeného a zvláště kolegiálního kostela. Z nedávných statut Břetislavových (1039) je zřejmo, na jak nízké úrovni se české křesťanství nalézalo. Soudobým Čechům se vytýká mnoho pohanských zvyklostí (uctívání mrtvých na nivách a hájích, sňatky mezi pokrevně spřízněnými, mnohoženství, krevní msta, otrpkářství a j. Fontes rer. Boh. I. 244, 252 f, 275 sq. C. Höfler, Conc. Prag. XVI.—XVII.). Tyto nedostatky mohla odstranit jen soustavná a stálá výchova v křesťanském duchu, které napomáhala a kterou usnadňovala hustá síť kostelů, hlavně kolegiálních. Kolegium kanovníků podle tehdejších představ nebylo nepodobné založení kláštera. K této úvaze nabádá na příklad počínání Břetislava I., který měl od papeže uloženo fundovat »cenobium« (Kosm. II, 7 r. 1039) jako pokání za nedovolené odnesení ostatků sv. Vojtěcha z Hnězda do Prahy, ale místo něho založil kapitolu. Nejnovější překlad Kosmy (K. Hrdina 1950 v Melantrichu) sice říká kanovníctví, ale překlad neodpovídá překladu významu cenobium. Tato založení měla mít výchovný vliv na hradní a později na farní klerus slavnostním sloužením bohoslužeb, pěstováním pravidelné společné modlitby, theologického i všeobecného vzdělání (katedrální, kapitulní školy). Protože farní kostel litoměřický byl založen teprve r. 1235, (Lippert, Gesch. der Stadt L., 36), přebíral kapitulní klerus zajisté i duchovní správu obyvatel v litoměřickém hradě a okolí. Z toho důvodu by založení kláštera bylo méně vhodné. Současně nebo o málo později se obracel zvýšený pastorační zájem kapitulářů k obyvatelům těch míst, které jí majetkem patřily. Tam časem vznikly kapitulou nejspíše postavené farní kostely, nad nimiž měl probošt presentační právo. Tak jsou dosvědčeny presentace pro kostel v Křešicích, sv. Jana a sv. Václava v Litoměřicích. (Tingl—Emeler, Libri conf. I—X, Praha 1867.)

K založení však došlo v neposlední řadě také z osobních aspirací Spytihněvových. Tento kníže byl synem slavného Břetislava I. (1037—55), jemuž se značně podobal ctizádostí, jak je patrné na jeho postupu vůči moravským šlechticům i vůči vlastním bratřím (Kosm. II, 15, 16). Vratislav před ním uprchl do Uher, Konrád a Ota dostali bezvýznamné úřady u českého dvora, takže se Spytihněv stal samostatným vládcem v Čechách i na Moravě. Přitom, jsa poučen nezdravého svého slavného otce, se varoval konfliktů se sousedy a hodlal dosáhnout svého vyvýšení od kurie snad po vzoru uherského krále Štěpána I. A skutečně získání privilegia užívání mitry — na svou dobu pro světského vladaře mimořádné vyznamenání — budí zdání, že bylo jen částečným splněním snů, které toužil Spytihněv II. realizovat. Nešlo mu patrně o nic menšího než o dosažení královské koruny z milosti papežovy. To by vysvětlovalo jeho poměrně rozsáhlou činnost fundátorskou. Zdá se, že vedle odváděných ročních 100 hřiven stříbra, které slíbil při obdržení mitry, vedle podpory ostrovského kláštera, potlačení slovanské liturgie na Sázavě a pozdějšího založení nového svatovítkého kostela to bylo právě fundování kapituly v Litoměřicích, které mu mělo u kurie připravit půdu pro dosažení jeho záměru. Nicméně tyto úmysly nejsou v odporu s tradicemi, podle nichž byl Spytihněv

osobně skutečně zbožným panovníkem. — Kosmas o něm výslovně (II, 16) praví: »Trávě postní čas po každé v domě mnichů nebo kanovníků, rozdával almužny, účastnil se pilně služeb Božích, trval v bdění a na modlitbách, a to tak, že před jitrním zpíváním přerikal celý žal, rozpínaje při tom ruce nebo poklekaje, po nočních hodinách kompletních zachovával po způsobu mnichů mlčení až do času první mše sv. atd.«

Spytihněv se rozhodl založit tuto církevní instituci právě v Litoměřicích asi proto, že šlo o důležitý župní hrad tehdy již s jistou tradicí při frekventovaných dálkových cestách, stojící asi v místech dnešního dómského pahorku. Toto vyvýšené hrazené místo nad mohutnou řekou se stalo již dříve střediskem celé rozsáhlé územní oblasti. Zde zřídil kmenový kníže snad již v VIII. stol. stálé sídliště a od té doby se podle něho nazýval také kmen, který patřil ke skupině Lemuzů Liutomerici. Přemyslovci zdůraznili význam této lokality, když zde zřídili poměrně pevný hrad s posádkou v IX. nebo X. stol. Kasteláni působící již v sousedství probošta a kapituly, z nichž je znám roku 1096 a 1107 Mutina z rodu Vršovců, v roce 1177—85 Bleh, odtud vládli celé litoměřické župě, vybírali dávky, vykonávali soudní iurisdikci a zaručovali obranu země. Snad také měli určitý vliv na kolonizaci ve hvozdnatém kraji severně od hradu. Na význam hradu a moc jeho kastelána lze soudit z toho, že necelých sto let po založení kapituly r. 1130 slibuje prý biskup Menhard některému z konspirátorů proti Soběslavovi v odměnu kastelánství v Žatci nebo Litoměřicích. Protože tento úřad klade do jedné řady s vysokými funkcemi u pražského dvora, možno z toho usuzovat na značný význam tehdy ještě hradních Litoměřic.

Hrad se rozprostíral na celé plošině dómského pahorku jen do založení kapituly a kostela. Potom se budovy hradství litoměřického soustřeďovaly jen asi na západní část tohoto území, patrně tam, kde je dnes Rybářské náměstí a přilehlé zahrady. Ostatní, totiž východní část, byla určena pro stavbu kostela sv. Štěpána a kapitulních budov, zprvu jistě jen dřevěných. Je zajímavé, že kapitula byla hmotně zabezpečena kromě čeledi, úročných sedláků, vinic, dobytka, různých výhod, 14 vesnic, zejména také clem z lodních nákladů, které se platilo v litoměřickém přístavu. Šlo o poměrně vysoké částky, neboť po Labi se dopravovalo do Čech množství soli na lodích trojí velikosti. V místě tak významném mohl již před Spytihněvovou fundací stát hradský kostelík, možná jeden z oněch dvaceti, který podle Kosmy vystavěl Boleslav II. Spytihněv pak mohl pomýšlet na zvelebení této prosté svatyně skvělým nadáním, které někdy kolem roku 1057 uskutečnil, tím spíše, že vlastnil v okolí veliký majetek. Se situačně podobnými kapitulami v Praze, na Vyšehradě a hlavně na Mělníce, později na Karlštejně, korespondovalo místo litoměřické velmi vhodně.

Je ovšem nápadné, že v zachovaných písemnostech není zmínky po nějakém spolupůsobení církevních orgánů při založení instituce tak klasicky církevní, jako je kolegiální kapitula. Vždyť podle dnešních názorů a podle dnešního církevně právního chápání zakládání takových ústavů náleží na prvním místě před církevní forum. Tu je třeba říci, že nelze očekávat nějakou kooperaci se strany kurie pro nedostatečné komunikace, a proto byl poměrně vzácný styk s papežským dvorem, který se omezoval jen na nejvýznamnější případy. I tehdy se často stávalo, že šlo o schválení právních úkonů ex post. Teprve po vybojování sporu o investituru se situace mění ve prospěch kurie. Že ani pražský biskup — tehdy významný Šebíř — není v dokladech připomínán, má svůj důvod nejspíše v nedostatku kancelářské organizace a ve stavu tehdejšího způsobu právního jednání vůbec. Mnoho právních procesů — dlouho snad všechny — se dalo jen ústně. K založení kapituly dává panovník — donator — rozkaz a biskup souhlas jen ústně před svědky. A tu se také pěkně vysvětluje neformálnost listiny. A litoměřické kapituly. Oslavovaná zakládací listina je památka na ústní, svědecky vyslechnuté prohlášení Spytihněvovo, napsaná přijímajícím, aby rozsah fundace zůstal v paměti. V takto pozorovaném dokladu se mohlo přejít souhlasně vyjádření biskupa Šebíře mlčením.

Prvním proboštem kapituly se jmenuje Lanc. Dobner — a nikoli neprávem — proti tomuto tvrzení vystoupil s poukazem na protiněmecké zaujetí Spytihněvovo, který podle Kosmy (II, 14) si »... hned prvního dne, kdy byl nastolen, velikou a po všechny věky pamětihodnou zjednal památku, neboť všechny Němce, co se jich našlo, ať byl člověk bohatý nebo chudý, nebo poutník, kázal najednou do tří dnů vyhostit ze země české; ba ani své matce, Jitce, dceři Otově, nedovolil tu zůstatí...« Rázný a vlastenecký panovník dbalý národnostní ryzosti ve své zemi by prý nemohl na tak exponované místo ustanovit Němce, Sasíka rodem. Proti tomu názoru však mluví skutečnost, která učí věc posuzovati poněkud jinak. Na Sázavu jmenoval týž panovník klidně opata německé národnosti. Vyhánění Němců nebylo prý tak radikální a všeobecné, jak líčí Kosmas a konečně je nápadné, že nástupce a Spytihněvův bratr Vratislav chtěl právě jmenovaného Lance povýšit na biskupský pražský stolec. A jen vystoupením mocného velmože Kojaty a jeho temperamentní řečí byl tento záměr překažen. A tak, i když jmenování Lancova není jisté, většina historiků je uznává i také z toho důvodu, že znal slovanský jazyk a s českými poměry jako knížecí kaplan byl dobře obeznámen. Crugerius ví, že zemřel r. 1075 v Míšni a v tamější katedrále byl tento první litoměřický probošt také pochován (Sacri pulveres ad 24. Jun.).

ThDr Václav Bartůněk

BREVIARIUM

Aperi, Domine, os meum ad benedicendum nomen sanctum tuum: munda quoque cor meum ab omnibus vanis, perversis et alienis cogitationibus.

Tuto modlitbu na začátku každodenního officia laudabiliter dicendam, postavíme i na začátek nového občanského roku.

Ano! „Domine, labia mea aperies. Et os meum annuntiabit laudem tuam.“ Od 1. ledna až do 31. prosince nepřestaneme chválit, velebit, díky vzdávat a prosit Pána a Boha svého, Vykupitele a Spasitele našeho! „Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus te. Glorificamus te. Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.“

Prvním a základním bohoslužebným aktem je modlitba. Modlitbou oslavujeme Boha, děkujeme mu za udělené dobrodiní, prosíme ho za jeho Božské dary, usmírujeme jeho Božský majestát, hříchem uražený. Nejvyšší stupeň ze všech modliteb však je modlitba veřejná, officium Divinum, modlitba svatého breviáře. Neboť se ji modlíme jako posvěcení liturgové: biskupové, kněží, jáhnové a podjáhnové jménem Církve svatě oficiálně každého dne.

Je to naše milé officium Divinum, naše povinnost, kterou máme vůči trojjedinému Bohu! Proto také po každém žalmu při „Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto“ znovu si připomínáme, že se modlíme „ad maiorem Dei gloriam“. Každé „Gloria Patri“ strhne zase naši eventuálními roztržitostmi od Boha odpoutanou mysl k Bohu!

Své officium Divinum se modlíme „in unione“ ve spojení s oním Božským úmyslem, s kterým sám Pán Ježíš vzdával na zemi chválu Bohu... V plné jednotě tedy ve smýšlení a v úmyslu s Pánem Ježíšem přinášíme Otci nebeskému obět modlitby, chvály, smíru, diků a proseb.

Otevřeme-li proto breviář „in unione illius Divinae intentionis“, pak se skutečně modlíme per ipsum et cum ipso et in ipso, pak se modlíme, avšak ne my, v nás se modlí vlastně Kristus. Kdykoliv se modlíme breviář, modlíme se proto in nomine Jesu — a Pán Ježíš pravil: „Budete-li o cokoliv prositi Otce ve jménu mém, dá vám.“ Jan 16, 23.

Kdykoliv se modlíme breviář, modlíme se ve jménu Církve svaté, in nomine Corporis Christi Mystici, za všechny ty veliké zájmy Pánu našeho Ježíše Krista v Církvi žijícího a působícího.

Žádná kniha na světě nemá na formování života kněžského takový vliv jako právě breviář.

Breviář — breviarium, krátký výťah textů z řady liturgických knih, kterých se užívalo při recitaci officia v chóru, jako byly: Psalterium, Oratorium, Codex Sacrae Scripturae, Passionale, Acta Martyrum, Homiliarium, Sermonarium, Hymnarium, Antiphonarium, Responsoriale.

Název „Breviarium“ pochází teprve z 13. století, kdy jmenované obsáhlé knihy velikého formátu pro chórovou recitaci církevních hodinek určené byly pro případ cestování mnichů a pro světské kněze upravovány v malé svazky. Tyto malé svazky se zkrácenými texty modliteb a lekcí chórových kanonických hodinek dostaly názvem „breviarium“ ve smyslu dnešním, třebaže byly i jiné názvy běžné, jako „manuale“, „portiferium“ nebo „portifex“.

Rozsahová stabilisace kanonických hodinek byla uskutečněna již v 6. století za svatého Benedikta a papeže Řehoře Velikého. Veliký reformátor svaté liturgie Řehoř Veliký († 604) vytvořil na základě benediktinského breviáře svérázný breviář římský původně pro duchovenstvo římské. Tento gregoriánský breviář, obsahující podle vzoru benediktinského již osm hodinek jako dnes (Matutinum, Laudes, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperae, Completorium), ujal se znenáhla v celé západní Církvi svaté.

Nebylo však jednoty obsahové. Každá církevní provincie, takřka každý kraj měl své obsahové zvláštnosti, své zvláštní svátky, lekce, hymny, modlitby, svou zvláštní náplň.

Prcto nařídil sněm Tridentický v 16. století v zájmu jednoty obsahovou reformu a stabilisaci officia, kterou provedli zvláštní dvanáctičlennou komisí papežové Pius IV. a Pius V. Pius V. roku 1568 vydal konečně nový římský breviář, svaný Půlv... Během dalších století prožíval římský breviář jen nepodstatné změny. Poslední reformy provedl svatý Pius X. a rozsáhlé a obsáhlé Pius XII.

Mějme svůj breviář vždy v lásce! S radostí vždy sahejme po této naší nejmilejší knižičce. Et psallite sapienter! Ať není tato naše liturgická modlitba popelkou v našem denním pořádku... Pomodleme se tyto své povinné modlitby quamprimum, ne až pozdě večer s unavenými silami...

Prostudujme a promeditujme si žalmy podle P. Spáčila vzácné knihy „Psallite sapienter“! Jak se to pak tak krásně modlí po takovém studiu a po takovém promeditování nejkrásnějších modliteb, žalmů Církve svaté. Jak taková modlitba člověka osvěží v dusných dnech duševního parna a duševních bouří jako taková osvěžující sprcha.

Tato naše nejvzácnější knižička, kterou jsme dostali od Církve svaté v nejuvážnějším okamžiku svého života do ruky, kdy jsme se definitivně rozhodli vzít všechny oběti na sebe, které život kněžský vyžaduje, při svěcení na podjáhna, bude nám tak nejlépeším přítelem, sdílejícím radosti a žalosti života kněžského. Bude nám Rafaelem na naší trnité cestě kněžským životem k nebesům...
P. Karel Sahan

V SÍLE VÍRY

Je zajímavé, jak věřící laici rádi hovoří o kněžích, jak si na kněžském životě ověřují svůj vlastní život, jak vírou kněžské duše měří svou vlastní víru v Boha a v jeho všemohoucí lásku. Slyšel jsem, jak v jednom takovém hovoru použil jeden věřící laik o knězi této věty: »Je to věřící kněz.« Přiznávám, že mne tenkrát takováhle věta udivila a poněkud zarazila. Nechtělo se mi tomu nějak rozumět. Což je možné, aby byl také nějaký nevěřící kněz? Co tedy takhle podivná, prazvláštní věta chtěla povědět? Asi to, že ten kněz, o němž byla řeč, žije vírou, že jeho víra je jasně a zřetelně viditelná z celého jeho života, ze všeho jeho počínání a jednání, z jeho skutků, z jeho vztahu nejen k Bohu, ale i k lidem, kteří za ním přicházejí s odhalenou duší a otevřeným srdcem, ukazující mu své rány s tichou prosbou, aby do nich vložil svou laskavou ruku. A to asi nebývá tak obecné a není to zřejmé u každého kněze. Svatý Augustin v jednom rozhovoru s Bohem říká svému Pánu a Bohu: »Poznal jsem Tebe skrze Tvou víru, kterou jsi do mne vdechl.« Jak by bylo krásné, kdyby každý farník mohl vyznat o svém faráři: »Poznal jsem Boha

skrze víru svého duchovního otce.« Bylo by to nejkrásnější ocenění kněžské práce, nejzávažnější vyznání síly a tvořivosti živého příkladu kněžské víry. Já sám vzpomínám z doby dětství a studií na několik vzácných kněží, kteří vstoupili do mého života a mnoho mi dali na cestu, ne toliko slovy, živou radou, laskavou moudrostí, ale především svým vlastním životem, svou silnou, jasnou, přesvědčivou vírou. Jsem jim za to velmi vděčný a tuto vděčnost nosím s sebou v potřhané mošničce života pořád.

Měli bychom dobře znát strašlivou odpovědnost své kněžské víry v Boha. Měli bychom vědět, že právě plností své víry tvoříme, kdežto nedostatkem, ubohostí, polovičatostí své víry ztrácíme. V Šaldově dramatu »Zástupové« hovoří o Bohu nehodný kněz, který mnohými hříchy poskvrnil svůj život, takto: »Věřím v něj od chvíle, kdy jsem Jej zradil... Ztratil jsem Ho, dříve než jsem Ho našel.« Jsou to otřesná slova a každý z nás bychom si měli občas porozumět s jejich plačící tihou. Neboť i v kněžském životě přicházejí někdy chvíle, kdy se obzor zašeří, zahrady zůstanou orvány a cesty ztrácejí svou vlnitost

tvář pod šedivou maskou prachu a bláta. To jsou hodiny zkoušek pro víru: není jich ušetřen ani kněz, i on je musí prociťit, probojovat, aby je mohl pomoci probojovat těm, kteří jsou jeho dětmi zrovna tak, jako jsou dětmi Božími. Nesmíme na to zapomínat.

Začínáme nový rok života a práce v síle víry. Nemusíme si nic namloutvat, jak cenná a sladká je tato síla, síla naší víry v Boha. Přesvědčili jsme se o tom mnohokrát a přesvědčujeme se stále. Jen je skutečně nutné, aby naše víra nebyla jen nějaká víra naučená, osvojená, získaná víra, ale aby to byla víra živá, prožívaná, tvořící a silná. My někdy o Pánu Bohu a jeho veliké a pomáhající lásce mnoho víme, rozdáváme z tohoto vědění svěřeným duším, ale je krásnější a potřebnější, abychom více rozdávali ze své víry, z plnosti a síly své víry v Pána a jeho stálou a neunavenou blízkost. Neboť Antonín Trýb, básník, vědec a lékař v jedné osobě, dobře nám napovídá v jedné básni své poslední básnické knihy: »Věřím je někdy mnohem víc než vím.«

P. Václav Zima

ČESKÉ KOLEDY V ŘÍMĚ

BYLO TO LÉTA PÁNĚ 1929. — *Via delle Mantellate* je ulička poblíž chrámu sv. Petra, v níž je č. 22, totiž pro české poutníky zvlášť významná budova celkem všedního zevnějšku, ale bohatá přízní a pohostinností českých sester sv. Karla Boromejského, československý hospic těchto sester, každému Čechu nahrazující jeho domov po dobu jeho pobytu v Římě. Proto se u nich ubytovalo onoho roku 23 studentů z arcib. gymnasia v Praze s dvěma průvodci. A přišel Štědrý večer, svatý, mystický, protože jsme jej slavili v lůně Církve, ve stínu chrámu sv. Petra. Bylo to dojemné, ba k pláči dojemné. Bílá tabule svítila a voněla čistotou a ovocem a v čele jejím na postranním stolečku stál malý stromček v květináči, na druhém stolečku papírový betlem, a to byl pohled tak bolestně krásný; mé děti vzpomínaly doma pod stromčkem... sta kilometrů nás dělila, ale v myšlenkách jsme byli spojeni. — Bylo napětí. Rozdány party dokola a české koledy rozlaholily se místností mužským sborem. Celý hospic zapomněl dýchat, v kuchyni vypadla sběračka z chvějících se rukou sestry kuchařky, každičké dveře byly ucpány poslouchajícími a *vía delle Mantellate* měla jedinečnou atrakci. Krásný zpěv stáhl sousedy z dalekého okolí pod okna č. 22, neboť toto ještě nikdo tady neslyšel. Dozpíváno do polovice, když p. išla k večeri, společně pro všechny hosty, nějaká dáma s dvěma dcerami a budoucím zeťáčkem. Dámy byly z našeho Kolína, Česky, zde si daly připraviti také štědrovečerní večeri, kapra na černo se vším příslušenstvím pravého českého »Ježíška«, při němž nechyběl ani výborný jablkový závin. Slzy veliké a vděčné třpytily se matce v očích, když prohlásila, že tak krásného »Ježíška« ještě nikdy nezaznala. Hoši byli pyšní na svůj skvělý výkon. A pak zněly naše koledy v domáčí kapli na Boží hod, sedmadvacátého rozléhaly se kryptou pod kostelem sv. Petra v kapli sv. Cyrila a Metoděje, a osmadvacátého v kostele sv. Klementa v kapli nad hrobem sv. Cyrila. Zde uchvátily mysl všech přítomných. Každý popadl své slaměné klekátko a přihnul se ke kapli a poslouchal, tajil dech a žasl. Na varhany hrál jeden ze studentů a jeden tenorista zpíval sólo »Já rád bych k Betlemu«. Zbožné Italky snažily se zachytnout aspoň profil toho neohroženého sólisty, rdícího se p. i vědomí všeobecné pozornosti celého shromáždění věřících, ale znamenitě se držel a bez úhony vyšel z toho deště šípů ohnivých očí Italek. I kněz ve zpovědnici rychleji dal poslední rozhřešení a zhasl lampičku ve zpovědnici, neboť zpívali právě »Co to znamená medle aj nového?« Třebas nerozuměl českému zpěvu, tušil jistě jako všichni ostatní tento obsah písně, neboť něco podobného v italských kostelích neuslyšíš. Neznají tam snad lidového zpěvu při mši svaté, aspoň jsme slyšeli v Římě a všude jinde jen po celou dobu preludovat na varhany a zpívalo se jen všelijak *Pange lingua*. Tedy naše koledy byly zde něco epochálního. To nikdy neslyšeli ti zbožní italští posluchači, kteří stáli i po mši sv. jako uhranuti. Tehdy přitočila se ke mně jedna prostá duše — odhadl jsem ji podle zevnějšku na nějakou hokyni, nejspíš s drůbeží — a očividně unesena se slzami v očích tázala se mne na něco. Napadlo mne, že jistě touží po vysvětlení, proto jí sránatě odpovídám: »Studenti di Praga, venti činkve delle gymnasio archivescali e Českoslovakia.« Tetička mně cosi líčila s líbezným zápallem a jistě v superlativech, čemuž já jsem ovšem nerozuměl a jen jsem jí poděkoval *kusým non capisco*, načež ona sepjala ruce a po-

třásajíc hlavou dávala najevo nelíčené díky za ten krásný koncert. Ano, bez nadsázky, kdekoli naši hoši zpívali, ať koledy nebo jiné písně při mši sv., vždy se stáhlo celé přítomné publikum do těsné blízkosti studentů, aby naslouchalo českému zpěvu a české hudbě, které nám proměňovaly cizí chrámy v ty naše české, v nichž tak velebně a radostně znělo v té době: »Narodil se Kristus Pán«. A ten zpěv zaléhal ozvěnou z našich rodných luků našimi přednesy až do Věčného města.

Na Boží hod byla u Sv. Petra pontifikálka, kterou celebroidal správce toho velechrámu, kardinál Mery del Val za četné asistence a v přítomnosti asi 60 biskupů, kanovníků a beneficiátů. Všecky pilastry chrámu byly potaženy odshora dolů rými, zlatě lemovanými fáborý, v apsidě v dlouhých girlandách od klenby 45 m vysoké svítilo na tři sta křišťálových lustrů 6, 8 a 12ramenných, a lavice kanovnícké i celá podlaha byly pokryty zeleným sukmem. Představu této velkolepé církevní slavnosti lze těžko vylicít. Duše kontemplativní musí být povznesena nade vši pozemskost. Člověku se zdá, že ani jinak býti nemůže, má-li býti samému Bohu vzdán patriční hold. — Po obou stranách apsidy jsou umístěny pohyblivé varhany na kolečkách. Sixtinský sbor zpíval jako v pohádce. Hlasy hochů zněly jako stříbrné harfy i varhany zněly jásavými činelovými tóny a celek zdál se býti hudbou nebešťanů. Však v lodi chrámové, zvlášť v její zadní části, bylo slyšeti jen slabounký ševel hlasů, jako když v podvědomí zní nám hudba sladkých melodií. Všecko pohlcoval obrovský prostor prázdna, jen zplhlý šelest kroků mísil se s líbezně rozplývající se zpěvem jako vzdálené echo nebeských kůrů. Oněměli vycházeli jsme z chrámu, jako kdybychom byli sestoupili s nebe na zemi.

Odpoledne v chrámu Sta Maria Maggiore staříčkův dvaadvadesátiletý kardinál Vanuteli vedl průvod, s obou stran podpírán, nesa jesličky Ježíškovy z Betlema k pokorné počtě nesčíslného množství lidu. Jak horoucně to působí na duši vnímavou! Ano, Řím o vánocích je docela jiný než jindy v roce. To je jedno nadšení, radost a veselí ve všech očích, radost z rodninného štěstí jako jinde, ale zde vystupňovaná v nelíčený zápal pro vroucí uctění Ježíška-Bambina, který se z těch jesliček na všechny tak sladce dívá jako kdysi v Betlemě. Všichni lidé jsou jako změněni, když jsou v těch skvělých chrámech nakupeni, a kdo je zde cizí, cítí zde to zvláštní kouzelné fluidum vespolné lásky, která zde všechny pojí v jednu rodinu, oddanou Ježíškovi. Na sv. Štěpána chrám Ara coeli na Capitolu je neprodyšně přeplněn. Tu děti, vyšňořené, jak které může, přednášejí Ježíškovi gratulace s kazatelnou. Každá maminka se rozplývá v slzách, když se její dítě zasvěcuje Ježíškovi a prosí jej, aby chránilo jeho rodiče. To je i jejich blahopřání šťastných svátků rodičům. Je to originalita Říma, svátek všech rodin před tváří milostného Bambina. To vše se musí jednou vidět a slyšet, aby člověk nikdy nezapomněl, že tak intimně moci žít s radostnou vírou v duši je zárukou míru a požehnání v celém světě.

I v Praze máme naše Jezulátko-Bambino. Na svátek Svatých Tří králů naše Božské dítko triumfuje. Kostel bývá také vždycky přeplněn, a každý, velký i malý, kmet či dítě, vzdává hold Ježíškovi, a když to vidím, jsem vždy v duchu ve Věčném městě, kde o vánocích ta víra tak hřeje jako sladké pohlázení Bambina.

Dr H. Havránek

ŠLI S LIDEM A VEDLI LID

Dr Josef Doležal

Účast katolických kněží na všestranném rozvoji českého národního života v první polovině devatenáctého století byla tak pronikavá a všestranná, jejich zásluhy o řeč a novodobé písemnictví tak nesporné, a jejich zanícená láska k vlasti a jejímu lidu tak obětavá a nezištná, že světlé postavy těchto obrozenských kněží žijí natrvalo ve vděčné paměti celého národa. Účelem tohoto krátkého článku však není opakovat věci známé z dějin české literatury; už proto ne, že přínos, kterým přispěli tito kněží k pokladu národního písemnictví, zdaleka nevystihuje hluboký význam jejich celkového působení a životního díla. Je známa mimořádně velká účast obrozenských kněží, kaplanů a farářů, na událostech revolučního roku 1848, kdy burcovali lid na pomoc Praze ve dnech svatodušních bouří, a nabádali jej, aby rychle využil svobody a všech práv udělených mu konstitucí. Takové politické uvědomění nemohlo uzrát v kněžstvu během dvou tří měsíců, a tím méně vyrůst v sebevědomou jistotu, s jakou vytyčili svůj program katoličtí osmačtyřicátníci v Štulcově »Blahověstu« a »Občanu« — v jednotné frontě národní, vedené Palackým, Havlíčkem a Riegrem. Skutečně v roce 1848 bylo sklizeno ovoce dlouholetého vývoje, v němž se od konce dvacátých let stále jasněji ozývaly i tóny politické a sociální. Chci si zde všimnout jen onoho desíletí, jehož počátek ozářil na západě výbuch červencové revoluce pařížské, která smetla s trůnu Bourbony, a na východě povstání polské.

V desíletí po roce 1830 se už jasně vyhraňovaly politické a sociální názory vlasteneckých kněží, kteří se od roku 1828 soustředili kolem »Časopisu pro katolické duchovenstvo«. Pokrokovost a novost jejich smýšlení poznáme jasně i v zrcadle tohoto časopisu, vydávaného pražskou konsistorigi, tím spíše, když si uvědomíme, jakou opatrnost, beroucí ohled na úzkostlivou cenzuru metternichovského režimu, si museli kněžští pisatelé ukládat. »Časopis pro katolické duchovenstvo« uvedl svou předmluvou Josef Jungmann, a jeho korektorem po stránce jazykové byl po Jungmannovi po řadu let Ladislav Čelakovský. Pomocná účast těchto mužů sama svědčí, že časopis měl poslání nejen náboženské, ale ve zcela zněmčeném prostředí vzdělanců, škol i seminářů a při vlivu, které kněžstvo mělo tehdy na lid, současně národní. Vždyť pamětihodným právě v národním ohledu byl dlouholetý boj Karla Vinařického a Františka Slámy o zavedení české řeči do škol, a plamenné výzvy Slámovy, Kamarýtovy, Zieglerovy ke kněžím, aby se vzdělávali v rodném jazyce, jímž mají mluvit k lidu. Časopis soustavně zaznamenával i hlavní politické události v cizině. Tak sledoval od počátku boj irských katolíků za svobodu pod vůdcovstvím O'Connellovým, popisuje na příklad jeho vystoupení v britské dolní sněmovně 19. července 1831.

Podává současně zprávu o působení Lamennaisově a Lacordairově ve Francii, kteří po červencové revoluci založili list L'Avenir, o jejich soudním stíhání v únoru 1831 a osvobození z nařčení, jako by sváděli lid k nenávisti a zášti proti zemské vládě.

Působení těchto mužů připisuje pařížský dopisovatel Časopisu obrat, který se stal ve Francii po červencové revoluci, v níž se hněv lidu obrátil stejně proti králi jako proti církvi. »Od poslední revoluce,« píše (značka H) 13. dubna 1835 z Paříže, »stala se v obecném smýšlení taková změna, že naplňuje užasnutím ty, lež Francouzsko za delší čas pozorným okem neprolédli. Naše chrámy jsou lidem přeplněny, a co nejobdivnější při tom, mnoho tu bývá studujících práva i lékařství, mnoho mladého lidu ze škol polytechnických, z bývalých S. Simonistů, ano i z částky republikánů, jenž v tajných jednotách se scházejí. I ře-

meslníky tu viděti, ano i částku vyššího měšťanstva. To jisto jest, že duchovenstvo to nepůsobilo... Tak se dokázalo, což dávno předpovídali, že církve v službě státu, jako státní institut, církve zemské vláde podrobená, za našeho věku svobodného věření a smýšlení žádné moci na srdce lidské nemá, ale že samostatná a neodvislá jsou, svou vlastní přirozeností brzy si vážnosti zaopatří. Kněze budou ctíti, nebudou-li na způsob světské moci poroučet, a může o své oučinkování na mysl lidské tím ubezpečnější býti, čím méně světské moci k tomu potřebí, čím méně sám sebe za prostředníka policejní moci neb kázně považovati dopouští.« Stačí domyslit, kam mířil hrot této úvahy ve státě, kde spojení státu a církve prostřednictvím šlechtické vrstvy vládní i hierarchické tvořilo tak těsné souručenství. Mužové kolem »Časopisu pro katolické duchovenstvo«, Karel Vinařický, František Sláma, Vincenc Zahradník, Václav Pešina, Jan Valerián Jirsík, Vojtěch Sedláček, Dr Josef Smetana, František Doucha, Josef Kamarýt, František Vacek, Josef Černý a další byli si dobře vědomi otřesu, jakým zapůsobily i na metternichovský režim události ve Francii a Polsku. Když František Sláma psal 17. dubna 1832 Vinařickému, aby jeho spisek »o škodlivých následcích, které plynou z německého vyučování naší mládeže na hlavních školách«, napsaný již před čtyřmi lety, podal k vyššímu místu, připojuje k tomu: »Zdá se, že dosavadní útlak cenzury byl spisu prospěšný, poněvadž zdržoval jeho vyjití až do těch dob, v kterých venkovní okolnosti vládě dost široko oči otvírají, jak sama na své zkáze pracovala, když se u nás rušením národnosti utvrzovati domnívala.«

Francouzské události ostatně živě připomínal redaktorům Časopisu pražský pobyt bývalého krále Karla X., jemuž Metternich poskytl po útěku z Francie pohostinství v Praze na Hradčanech. Josef Černý píše dne 30. května 1833 Vinařickému, že do Prahy přijel za Karlem X. Chateaubriand, »prý nesličný muž, malé postavy, ale slávy veliké,« dodává, že »royalisté musejí něco důležitého osnovat«. Sympatie Černého byly na straně opačné.

Mužové kolem duchovenského Časopisu sledovali pozorně národní hnutí v celé Evropě, zejména v Itálii, kde rakouská vláda musela od dvacátých let stále častěji vojensky zakročovat. Redaktor Časopisu Josef Černý přeložil r. 1835 knihu italského básníka Silvia Pellica »Mentor«. Vincenc Zahradník, chvále Černého, »že spis Pellicův v přemilou naši řeč otcovskou přeložil«, hodnotí mravní ušlechtilost italského bojovníka za svobodu, po deset let vězněného na Špilberku pro podezření z účasti na karbonárském spolku.

Soustavné zásahy Rakouska v Itálii a jinde na ochranu feudálních reakčních režimů ukazovaly čím dále ostřeji neudržitelnost režimu, který v době nového průmyslového rozvoje a nastupujícího s ním liberálního zuby nehty, policií a vojskem držel odumírající řád, a neúnavně utěsňoval stěny rakouské říše proti prudkým nárazům myšlenek občanské a národní svobody.

»Zijemet v pokoji,« tak charakterisoval jeden z předních spolupracovníků Časopisu pro katolické duchovenstvo, František Sláma, politickou situaci v Rakousku koncem třicátých let, »ale jako bouřlivý orkán, tak přehání se to v hlavách, v novinách i v pověstích. Svět se nezdá míti pevného lože; tušení přístích věcí drží mysl v chvění; hledá se, co by dalo pokoj. Jedni, aby se kolísání to nemilé stavělo, duchy z hrobů citují, radu i pomoc u nich hledajíce. Zpozdilci, co chcete, nevidíte, jak se děti nejlepší děsí zemřelých rodičů, jim se toliko ve snách zjevívších? Nechte duchy duchům; záplata stará na kabátě novém nesluší;

co spolu neroste, neumí sobě hověti. Druzí mní, že rukou železnou, ocelí a řetězy kolísání to zastaví; já, že se moře od těch časů již nebouří, co mu Xerxes metlou vyšlehal!»

To je politický směr kněží doby předbřeznové. Nejt kupředu s hlavami obrácenými nazad, ale směle vstříc novému dni, a ze všech svých sil jej pomáhat připravovat.

Tak také jednali. Podporovali obětavě všechny hospodářské i kulturní podniky národní, Matici českou i Hospodářskou jednotu, byli předními odběrateli a širiteli knih mezi lidem a zakladateli knihoven. Svůj přední zřetel věnovali vzdělání lidu, věduce, a na průvodních zjevech současných revolucí ukazující, že vzdělaný národ musí dosáhnout svobody, a jen vzdělaný lid jí umí také dobře využít. Ti, kdo chtěli udržet starý řád, o vzdělání lidu ovšem nedbali, naopak vyslovovali jednak obavy, že uvědomělý lid je náchylný k revolucím, a na druhé straně licoměrně předstírali péči o blaho lidu, který je prý spokojen, nemusí-li se starat o věci veřejné. Plzeňský vlastenec profesor Dr Josef Smetana odpověděl v roce 1835 v Časopise duchovenském světským i církevním vrchnostem na starostlivou otázku, »zdali jest osvěta lidu obecného nebezpečná církvi a státu«, touto ironií: »Otázka tato je plodem času nejnovějšího. Před dvaceti lety byla by zbytečnou, zpozdilou slula, a každý by byl ochotně odpovídal: proč se táže na to, co každý ví? Ovšem že není nebezpečná osvěta, nýbrž prospěšná, ano nevyhnutelně potřebná. Ale časové se mění a s nimi i smýšlení lidská. Tenkrát se musel rozvíratí duch lidský, an oučinkování všech mocností jeho bylo zapotřebí ku přeměnění obecného podmanitele obou (Napoleona p. vl.), církve i státu. Nyní ale zase prý zavíratí se má raději brána duševná, aby církev i stát v nebezpečí neupadly. Osvěta nynější jest příčinou všech neduhů časů našich - slycháme velmi často - ona zrodila revoluci francouzskou se všemi záhubnými následky jejími, podvrátila nábožnost, ztenčila víru, otevřela bezbožnostem průchod, ano neustále až potud pracuje na vyvrácení trůnů a rozkotání skály Petrovy. Přeskoška starých časů, kdy lid, nemaje vědomosti o věcech bezprostředně jeho se netýkajících, jen slovem moudřejšího se řídil, nezkoumaje sám, nýbrž toliko vykonáváje to, co mu nařizeno bylo.« »Začloňovati, ne rozšiřovati še musí světlo přílišné, aby se nezaslepil lid a nezbloudil s cesty pravé.« Josef Smetana dodává, že »na dvojím základu se staví pravdivost zásady této: předně na dušeslovném, že totiž člověk nevzdělaný snáze se poddá vážnosti představeného vůdce svého, a na druhém, historickém, že šťastnější byla církev i stát při menší osvětě národů, a že vpravdě tato oběma záhubnou se stala«. Učený plzeňský vlastenec vyvrací oba tyto falešné předpoklady rozbořením následků nevzdělanosti a poukazem na hroznou krutost válek středověkých. Že lid by byl šťasten v nevědomosti, je stejně nepravdivé — jak dosvědčuje doba roboty a útlaku lidu mocnými vládci. »Duch bouřlivý a výskočný, znak časů našich, nesmí se přičítati osvětě, nýbrž plodem je právě zanedbanosti a boje jejího se starými temnostmi. Láním na přítomnost, začloňováním osvěty a rozplozováním pověr a bludů vadě této nijak se nepomůže, nýbrž zhorší se tím více, čím spíše i věc dobrá přílišným horlením v podezření padá; jen moudrým, postupujícím, všestranným podporováním osvěty mezi lidem rozšíří se národů vzdělanost, upevní se jistota a rozmnoží se blaho států a církve.«

Nejen však vybavení lidu z duševní nevědomosti, ale vysvobození jeho z bídy hmotné bylo cílem snažení obrozeneckých kněží. Proto podporovali zakládání ústavů pro chudé, nebo je sami zakládali, jako František Sláma a jiní, i když při tom naráželi na nepochopení lidu samého. Bojovali proti karbanictví a opilství a pověřám, v lidu rozšířeným. Sláma v dopise Vinařickému roku 1833 se raduje, že jedna z nejznámějších obcí v jeho chraštanském obvodu se karbanu

spustila, obec, ve které opilství a karban tak zakořeněny byly, že ve třech letech pět statků uvedla do nájmu. Při zřizování ústavu chudých protivila se mu celá jedna obec, a Sláma o ní píše: »Nejbolestnější je mně nedůvěra u takového lidu, jehož štěstí celou duší vyhledávám, když se nový pořádek zavádí. Nehněvám se na ně, ale zlobím se na ty, kteří ten lid v předšlých časech, jsouce světšší i duchovní představení, tolikrát oklamali, že nyní žádnému nevěří.« Stejně si stěžuje Jan Jirsík na nepochopení lidu při zavádění lepších a výnosnějších forem hospodaření, které mu mají z bídy pomoci. »Náš selský lid přeškodným tím bludem pojatý, že lidé nic lepšího vymyslet nemohou, čehož by staří nebyli již věděli, starým rád se řídí a spravuje šlendriánem, v starém rád zůstává zvyku, a tím se vymlouvá, že to jeho předkové tak dělávali.«

Hlubokou lásku k vlasti a k lidu, jež probouzeli k novému, svobodnému životu, chápali tito pokrokoví probuzení kněží křesťansky, to jest sociálně. V Časopise pro katolické duchovenstvo podával v roce 1833 František Vacek, děkan v Kopidlně, zprávu o řeči francouzského ministra Guizota, kterou měl 2. ledna 1833 ve francouzské sněmovně o povinnostech učitelů k národu. Guizot vyjmenovával příkladně vlastnosti, jaké má mít učitel, aniž by však, »jsa vzhledem zemských statků v obci jeden z menších«, žádal na vládě lepší odměnu za svou práci; má být vzorem i ve spokojenosti se svým osudem. František Vacek napadá tento názor francouzské buržoasie. Jak se má dařiti škole, kde se takto o osudu učitele soudí, ptá se rozhorleně, a připomíná prostě přísloví: Jaká práce, takový budiž plat, a jaký plat, taková práce. Na tento příklad navazuje jeho slavné vyznání obrozeneckého kněze, buditelský program, v němž osvobození národní mu splyvá v jedno s hmotným osvobozením lidu. »Kdo upřímně smýšlí s lidstvem, s národem svým, především a nejvíce se ujímá prostých, opuštěných a opovržených, nešťastných lidí. Jiní, výše stojící, majetní, zámožní lidé pečují o sebe a děti své.

Onino ale činí nižší, největší však druh lidu, jehož nejšpatnější část luza jest. Luza!, jaké to špatné, nectné, ohavné jméno — všichni se od toho odvrací, co nám vyznačuje. A přece i luza sestává toliko z lidí. Chci říci, co o tom smýšlím. Dokud se nižšího druhu lidstva výtečně neujmeme, dokud nejvíce obětí k vzdělání jeho nepřineseme, dotud nesmyšlíme upřímně s národem a lidstvem. Chudým se evangelium zvěstuje — vece Božský Spasitel náš; na to málokdo pomní z dnešních reformátorů světa... Protož kdo jste praví přátelé obecného lidu, opatřte mu přiměřenou vycvičenost, a jeho učitelům za práci přiměřený plat. Tím se pokrok k pravé svobodě činí. Chce-li národ pravé svobody dosíci, osvobod' ty, jenž stojí na nejnižším stupni, od jejich surovosti, jejich náramné chudoby, jejich nešvarů a špíny! Kdo tomu nechce, nikdy jméno svobody do úst svých neber! Syn Božský počal své vzdělání lidu s prostými, opuštěnými, opovrženými a nešťastnými: Proto kdo vpravdě chceš křesťanem slouti, učiň též! Almužna málo ta prospěje, alebrž všeobecné usnesení dobromyslného lidu pro tento veliký, vznešený účel.«

V úvodu bylo vzpomenuo spontánní účasti nižšího katolického duchovenstva, farářů a kaplanů, na revolučních akcích roku 1848, kdy šli s lidem, vedli lid a poučovali jej o správném užívání svobody a konstitučních práv i povinností! Z uvedených projevů předních kněží buditelů obrozenecké doby je patrné, že právě oni vykonali již v předcházejícím dvacetiletí velký kus přípravné práce mezi kněžstvem a lidem, a že »Časopis pro katolické duchovenstvo« měl na tomto obrodném úsilí i po politické a sociální stránce nepopíratelný podíl.

NENÍ Z BOHA, KDO NEMILUJE SVÉHO BRATRA

Láska k bližnímu je znamení dítek Božích. »Kdo nejdá spravedlivě, není z Boha, stejně jako ten, kdo nemiluje svého bratra. Neboť to je ta zvěst, kterou jste již slyšeli od počátku: vzájemná láska.« Tak jasně dává křesťanům na vědomí I. list sv. apoštola Jana (I. Jan 3, 10 b—11).

Je to základní myšlenka evangelií: ona vzájemná láska, ono jediné měřítko — jsi-li z Boha, potom nemůžeš být jiným než spravedlivým, nemůžeš nemilovat svého bratra. Dnes však je nám bratrem celý svět poctivých prostých lidí, kteří stejně tak jako doma žádají i v mezinárodních stycích dobro, lásku, spravedlnost.

Přehlížíme-li vývoj našich domácích poměrů, nedokážeme to správně, aniž bychom uplatnili toto jediné měřítko, které dal sám Spasitel. Služba tomu nejmenšímu z nás je něco, co nemůže oklamat, předstírat, lhát. Na prahu nového roku musíme s radostí vidět, že našemu nejmenšímu — prostému člověku z lidu bylo poslušeno loni dvakrát: úpravou důchodů a dvojitým snížením cen: pátým, týkajícím se především průmyslových výrobků, šestým jako vánoční dárek, převážně potravin. Je to zvláště úprava důchodů, která pomáhá opravdu v první řadě těm, kteří brali nejméně. Mluvíme-li o nejmenších z našich bratří, jistě jsou to tito starci a stařenky, lidé nemocní, invalidé, lidé s podlomeným zdravím. Je jistě něco v tomto opatření, co přesahuje obmezený utilitarismus, vždyť od převážné části těchto našich bratří a sester jistě nemůžeme očekávat podíl na výrobě. Je v tom ethický pathos nezapomínat a pomáhat těm, kteří šli, bojovali a trpěli před námi. Cti otce svého a matku svou! Všichni, kteří nás předcházeli, připravovali nám dnešní život, a jsou v širokém smyslu našimi otci a matkami. A právě snad z toho se proto tolik těšíme, že tento dar nejpotřebnějším přišel kolem vánoc, svátků lásky. V celostátním měřítku se vydávají na tento zvýšený sociální náklad miliardové částky. Snad ty úsměvy starých a trpících lidí je ta nejvzácnější hodnota, kterou jsme loni získali. Nejde snad jen o hmotné hodnoty, jde o to, že tito lidé vědí, že se na ně nezapomíná, že žijí ve světě lidskosti, vděčnosti a lásky. Snížení cen je však také bezpečným potvrzením toho, že poctivá práce je užitečná všem vespolek. Neboť to je nevývratné: z každé jednotlivé ctnosti se rodí další ctnosti a nakonec štěstí.

Chtěli bychom tyto krásné pocity lásky, vděčnosti a mírumilovnosti také pociťovat ve velkém dění současného světa. Ale tomu bohužel není tak jednoznačně, jak o tom můžeme mluvit ve vývoji života ve vlasti. Právě dnes je třeba vzít za základ mezinárodní úvahy slova Pia XII.: »Válkou se nic nenapraví!« To platí pochopitelně v nejširším slova smyslu. Každé násilí, obmysl, útlak, vykořisťování není nic jiného než projevem války, ke které přispívají. Dá jistě mnoho práce a úsilí přimět ony nenapravitelně bohaté egoisty k rozumné úvaze, že Boží dary — a to je všechno ve světě — patří rovnoměrně všem národům, všem poctivým lidem. Zvláště bohaté koloniální mocnosti nechtějí pochopit prostou pravdivost této samozřejmosti.

Chování Britů a Francouzů na Středním Východě, v Egyptě, svědčí o tom, že ve veřejném politickém životě naprosto již nestačí ono deklarativní a verbální »křesťanství« — a právě taková »demokratičnost«, kterými se oba režimy tak rády vychloubají. V jejich chování však vidíme vedle přípravy dalších úkladů proti míru ještě něco jiného: nerozhodnost, rozpačitost. Slyšeli jejich státníci slova veřejného světového mínění, dokonce i na půdě OSN? Zdá se, že slyšeli, ale ještě nechtějí věřit svému sluchu. Je že snad ne-

kdo kárá? Snad ne i lidé ze západního světa? Christian Pineau projevil nejen zklamání nad tím, že lupičský úspěch neměl kýženého vojenského výsledku, ale také nad tím, že ani Spojené státy je nepodporovaly tak, jak by si útočné mocnosti asi přály. Zastavili-li útočníci na příliš hlasitý projev většiny národů v OSN palbu, zdráhají se splnit i to druhé, co jim bylo řečeno: Necht' útočníci opustí napadenou zemi!

Přítomnost menších útvarů vojenských a policejních sil OSN v Egyptě nemůže sama o sobě zajistit ani příměří, pokud jsou v zemi agresori. V tomto smyslu je třeba, aby národové a jejich zástupci byli důslední. Každý útok je třeba nejen odsoudit, ale i potrestat! Příštímú útočníku musí prostě zajít chuť vůbec k agresí přistoupit. Místo toho jsou obě mocnosti, které zdrcující většina lidstva odsoudila, ještě natolik troufalé, že by chtěly, aby důsledky a škody natropené jejich zákeřným útokem byly uhražovány ze společné pokladny OSN, stejně jako náklady na vojenské oddíly OSN. Bylo by jistě paradoxní, že SSSR, který proti útoku vystoupil, by na výdaje v Egyptě musel přispět daleko větší částkou než oba útočníci.

Události v Hitlerově době ukázaly, že každé uhýbání zlu jen zlo posiluje. Francie, která trpěla útokem na Rakousko a Československo, musela se ho dožít sama. Proto také v Egyptě musí útočníci poznat, že jsou to oni, kteří musí nést odpovědnost za vlastní činy.

V našem sousedství není také návrat ke klidu a pořádku tak snadný. V Maďarsku reakce byla sice poražena, ale i potom se nevzdala svého zrázonského počínání. Stále hleděla poštvat lid proti vládě. Snažila se rozdmýchávat spory, šířit poplašné, vyhané zprávy, vybízet ke stávkám za nesplnitelné požadavky. Dnes lze říci, že v Maďarsku roste počet těch, kteří vidí, že cesta k obnově těžce postižené země vede jen přes poctivou práci.

Maďarských událostí ovšem s chutí využili ti, kteří na nich měli největší podíl. Nebylo, pravda, lehké vydávat brutální fašistický teror, neslýchané kruté činy proti lidskosti za pravou, nefalšovanou západní »demokracií«. Nebylo lehké vysvětlit, proč právě rakouská hranice se náhle otevřela pro fašistické horthyovské důstojníky a jejich západní instruktory ze »Svobodné Evropy«. Avšak zdálo se velmi snadné využít přítomnosti sovětských vojsk v Maďarsku k organizování pomluv proti SSSR a k vměšování do událostí v Maďarsku. Organizátoři Atlantického paktu nechtěli pochopit, že země Varšavské smlouvy mají právo na společnou obranu. Kromě toho rozvířování diskuse kolem Maďarska bylo velmi vhodné k tomu, aby se trochu pozapomnělo na nepříjemnou vlastní historii v Egyptě.

Avšak nepíše se rok 1914, ale rok 1957. Národy se již něco naučily a jejich bdělost vzrostla. Proto ostražitě sledují události na Středním Východě. Nemůžeme skrývat, že nebezpečí není ještě zdaleka zažehnáno. Nelze však také nevidět rozhořčení národů Asie a Afriky proti snaze oživit nehrubší a nejbezohlednější kolonialismus. Maroko a Tunis se snaží, aby dostaly francouzské posádky ze země a mohly tak uskutečňovat nezávislou politiku. Přes všechny snahy nejsou francouzští kolonisátoři s to, aby zastavili osvobozenécké hnutí v Alžiru. Současně prostí lidé ve Francii a Velké Británii se přesvědčují, že světovládné choutky vlastních vlád nejsou zrovna nejlevnější. Stoupají ceny chleba, masa a všech základních potřeb. Rostou ceny i daně. I tyto skutečnosti pomáhají lidem otvírat oči.

V celém světě přibývá však lidí, kteří rozlišují dobro i zlo, lidé, kteří odporují zvůli šilenců a světovládců. Což se to ve světovém měřítku neprojevilo v činech lásky, která pomáhá napadeným? Ne-

putují potraviny, léky a jiná pomoc do Egypta? Ne-projevily tisíce lidí odhodlání vytvořit dobrovolné od-dily na ochranu napadené země? Ukázalo se, že pros-tý člověk má dobré srdce. Nebylo by lehké vypočítat ty obětavé lidi, kteří sebrali mnoho peněz a potravin pro těžce postižené Maďarsko. Dělnické směny, dary rolníků, horlivost školní mládeže, to všechno ukázalo, že lidé začínají vidět svého bližního — řekli bychom snad správně — v mezinárodním měřítku. Vidí oběti fašismu v Maďarsku, cítí s ubohým, ale hrdinným

obráncem Port Saidu. Pravdu měl náš veliký básník Otakar Březina, když ve svém jasném pohledu do bu-doucnosti viděl magický řetěz lidských rukou, když hledal stavitele chrámu. Již dnes mezi námi žije mnoho těch, kteří dobře vědí a také cítí, že není z Bo-ha, kdo nemiluje svého bratra, že není z Boha ten, kdo v malém nebo i velikém světovém měřítku reali-suje nespravedlnost. Neboť láska k bližnímu je vý-znamným znamením pravých dítek Božích.

P. Jan Mára

NÁŠ ZÁPISNÍK

SVĚDECTVÍ VELIKÉ ZMĚNY

Prvním lednem letošního roku vstupuje v platnost rozsáhlá přestavba národního pojištění. Přípravné práce vzbudily veliký zájem. Podnítily širokou diskusi a našim tiskem prošlo velké množství dotazů i odpo-vědí na ně. Týkaly se změn, jež se zavádějí novými opatřeními. V nových zákonných předpisech se obráží nesmírná změna, která u nás proběhla na poli zdra-votní a sociální péče a v péči o člověka vůbec. Péče o zdraví a sociální zabezpečení občanů, o zajištění všeho, čeho potřebují k životu, se zároveň zrcadlí v životě mravním a náboženském, a proto nás vývoj v této oblasti velmi zajímá. A nový zákon znamená opět významný krok na cestě vpřed. Procházíme-li jeho ustanoveními, pozorujeme, do jak rozsáhlé míry tvoří oporu požadavkům naší mravouky. Zákony přece vytvářejí rámeček našeho občanského života, zajišťují prostředky k jeho rozvoji a tím vytvářejí i prostředí, jímž má být položen spolehlivý základ k tomu, aby člověk mohl rozvíjet svou morální osobnost.

Při úvahách o nových předpisech, které se přímo dotýkají denního života každého z nás, nebylo možno nezpomenout na doby minulé. Když jsem sledoval mimořádný zájem našich občanů v době, kdy se při-pravovala přestavba systému národního pojištění, vzal jsem do ruky Ordinariátní list pražské arcidie-cése z roku 1936 a vyhledal jsem v něm pastýřský list pražského arcibiskupa kardinála Dr Karla Kaš-para z 25. února 1936. Doufám, že mi dovolíte, abych zde širě uvedl několik citátů z něho. Čteme v něm:

»Bída je veliká, hrozná! A já bych si přál, aby ti, kdož oplývají vezdejšími statky, alespoň jednu hodinu týdně věnovali návštěvě chudých, obzvláště v době oběda nebo večere. A což teprve v krajinách průmys-lových! Viděli by, kterak „malíčkí prosí o chleba a není, kdo by jim podal“. Ubozí tetelí se zimou, nemají, čím by se ohřáli, mnozí ani ne, čím by se přiodělili.«

»Je ovšem« — pokračuje list — »přední povinností kruhů vládních, aby ponechávajíc stranou všechny spory stranické, semkly se a našly účinný prostředek, jak odpomoci nezaměstnanosti, bídě a nouzi stále rostoucí... Proto každý, kdo se státem upřímně smýšlí, jest ve svědomí zavázán, v první řadě pak ti, jimž důvěra občanstva svěřila otěže vlády, aby podle svých sil pečovali o to, aby nezaměstnaným umožněno bylo vlastní rukou vydělávat sobě a rodině vezdejšího chleba. Jinak práci poněáhu odvyknou, svaly ochabnou a co namáhavými studiiemi načerpáno, vy-mizí z hlavy. Kdo by se divil, že ubohého, hladového, otrhaného dítěte, vidoucího jiné dítě v blahobytu, se zmocňuje již od útlého dětství zást' a nenávisť... Kdo by se divil, že rodičů, vidoucích hladověti své dítky a umíratí je podvýživou, zmocňuje se nespokojenost, která pak žádných prostředků se neštítí, poněvadž hlad je hrozná věc. Kdo by se divil, že mladík, který při nejlepším vůli nedosáhne zaměstnání, zanevře na společnost lidskou... Kdo by se divil, že nemaje prá-ci, oddává se lenosti, která vždy byla počátkem ne-pravosti, tím spíše, když vidí jiné plýtvati penězi v různých zábavách nebo se přepychově šatit?«

Neměl pravdu kardinál Kašpar, pokud jde o hodno-cení celkové situace, neviděl jasně její ekonomické

důvody, neviděl správně ani východiško z ní, ale přesto jeho list je závažným dokumentem. Připojme si k ně-mu ještě vzpomínku na P. Kruse, který pod svým ši-rokým pláštěm roznášel v dobách, z nichž pochází Kašparův pastýřský list, podporu těm, kteří podle tehdejšího sociálního zákonodárství neměli nárok na žádnou podporu a kteří živořili. A jak mnohými byl P. Krus za tuto svou činnost napadán. Dával totiž nepokrytě najevo, že není spravedlivý ten sociální po-řádek, který neplní povinnost k potřebným, nýbrž ne-mocné, přestárlé a invalidní ponechává dobrovolné dobročinnosti.

Je na bílé dni, jaké důsledky měly tyto poměry v třicátých letech, jak je líčil kardinál Kašpar, na mravní život. Neukázal sice na přímého vinníka, pře-ce však nepokrytě poukazuje na to, jak vlivem špat-ného sociálního zákonodárství vznikají takové pomě-ry, že v nich vyrůstá nenávisť už v dětských srdcích, že v dobrých lidech se ubíjí dobro, pracovitost, ostat-ní dobré vlastnosti, že roste prostituce, že se šíří so-ciální choroby...

I kdyby byl někdo opravdu zaujat, nemůže popřít, že to vše už zmizelo. Že se obzor vyjasnil, že sociální zabezpečení u nás urazilo nesmírný kus cesty vpřed. A to, co jsme četli z pastýřského listu kard. Kašpara, nám zní jako ozvěna z jiného světa. Zní nám to dnes už nějak neskutečně, avšak zoufale, jako krákání umrlíčích havranů. A přece to vše není tak příliš vzdá-leno! Není nutno být starcem, abychom se pamato-vali, že to, co v šestatřicátém roce napsal kardinál Kašpar, byla krutá pravda, avšak byla to pravda!

Dnes však nám život předkládá jiné starosti. Sta-rosti také vážné, nejsou to však starosti chmurné, spíše bych řekl, že jsou to starosti radostné. Když v roce 1948 se stalo zákonem všeobecné národní po-jistění, stanuli jsme na jednom z předních míst mezi národy, pokud jde o sociální pojištění. Nyní však má-me zákon, který překonává svého předchůdce. Mnoho věcí v něm je zlepšeno. Dnes jde asi třetina výdajů našeho státního rozpočtu na zdravotnictví, sociální péči a kulturu. Jenom výdaje na nemocenskou péči a rodinné přídatky stoupnou podle nového uspořádání o miliardu korun. Nová úprava preferuje určitá za-městnání a poskytuje těm, kteří je vykonávají, větší výhody než ostatním. Je to správné? Jistěže! Ten, kdo má větší zásluhy o celek, ten, kdo více celku dá-vá, má zcela určité právo na to, aby byl lépe zabez-pečen. Nikde v celé morálce nenajdeme nejmenší dů-vod proti tomuto stanovisku. Vždyť ani ti, kteří nejsou zahrnuti do zvýhodněných kategorií, nebudou nijak poškozeni. I u třetí kategorie zaměstnanců zvyšují se důchody v průměru dosti výrazně nad dnešní úroveň!

Zvláštním rysem nového systému našeho národního pojištění je to, že má za úkol vychovávat k odpově-dnějšímu poměru k práci. Je totiž mezi námi stále ještě určité množství lidí, kteří by rádi těžili z práce jiných a příživovali se na ní. Jsou stále ještě bulači a ti, kteří si rádi z práce vyrazí. Proti tomu bojuje nová úprava tím, že v prvních dnech jsou nemocen-ské dávky hodně nižší než průměrná mzda. Jestliže

však je někdo opravdu nemocen, pak bude zabezpečen v nemoci o hodně lépe než dosud, nemocenské totiž může dosáhnout až 90 % průměrného výdělku.

Předpisy nového systému národního pojištění ukládají rovněž závodům, aby lépe než dosud dbaly o dobré zdraví svých zaměstnanců. Vedou je k tomu, aby v souvislosti s jinými zákony bojovaly proti úrazovosti v zaměstnání, aby se lépe a účinněji předcházelo nemocem, zejména nemocem z povolání. Mnoho rozprav se rozvinulo kolem toho, proč se nezvyšují sociální důchody, tedy důchody těch osob, které si na pojištění nikdy neplatily, nebo z nějakého jiného důvodu nemají nárok na důchodové dávky. Je k tomu třeba říci, že to dosud ještě není možné. Celé sociální zabezpečení odvisí od toho, jak je veliký národní důchod. Všechna vydání na zdravotnictví, sociální péči a kulturu jsou krajícem odkrojeným ze společného bochníku. Čím bude tento bochník větší, tím bude větší i krajíc, který bude možno odkrojit pro nemocné, přestárlé a práce neschopné. A starat se o to, aby tento bochník byl co největší, to právě patří k těm radostným starostem. Ke snaze o to, aby se pracovalo tak, aby bylo možno provést v národním pojištění další zlepšení, aby z plodů společné práce mohl vyrůst další, opět lepší zákon o národním pojištění.

Na tohle nemohl ovšem ani zdaleka pomyslet ani kardinál Kašpar před dvaceti lety, ani zanicený sociální pracovník P. Krus. Nebylo v jejich silách změnit systém, který uvrhoval do bída statisíce lidí. Jestliže však jiné síly se napřely a změnu provedly, jestliže dosáhly velikých úspěchů v péči o nemocné, invalidní a přestárlé, jestliže před nás postavily i nové výhledy, pak musíme mít především radost z toho všeho, neboť zlepšením hmotné péče zlepšují se i okolnosti, podporující mravnost.

K tomu velikému dílu, jež splňuje mnohá přání křesťanských bojovníků za sociální spravedlnost, je ovšem třeba pokoje a míru, neboť jen v něm se může dařit práci, tvořící hodnoty, které zajistí klidné stáří, zabezpečí v nemoci a invaliditě a povedou k spokojenému životu.

ThDr Ladislav Pokorný

REKREAČNÍ A LÉČEBNÁ PÉČE CHARITY — ZIMNÍ SEZÓNA 1956—1957

V zimní sezóně umožní opět Česká katol. Charita duchovenstvu, řádovým sestřám a farským hospodyním rekreaci, eventuálně lázeňské léčení v těchto lázních a rekreačních střediscích:

1. Janské Lázně (Krkonosé), zotavovna ČKCH »Marianum«;
2. Dol. Smokovec (Vysoké Tatry) — zotavovna slovenské Karity;
3. Poděbrady, léčebný dům »Charita«.

Zimní sezóna potrvá do konce dubna 1957.

Denní pence pro duchovní v činné službě, farské hospodyně a řádové sestry, zaměstnané v nemocnicích, je 16 Kčs. Řádové sestry, zaměstnané v charitních ústavech, platí 10 Kčs denně. Plná denní pence je 32 Kčs.

Pobyt v Poděbradech je možno spojit s lázeňským léčením. Duchovním na odpočinku, řádovým sestřám v ústavním zaopatření a bývalým dlouholetým farským hospodyním je poskytován pouze léčebný pobyt v Poděbradech za platebních podmínek jako pro duchovní v činné službě.

Příhlášky přijímá a informace podává Česká katolická Charita, rekreační oddělení v Praze II, Vladislavova 12. Telefon 24-29-00.

ZTRACENÝ BREVIÁŘ: Pustet - 18° - r. 1937 - *Pars autumnalis* - při pohřbu † p. biskupa Píchy v Hradci Králové: pošlete dp. Josefu Pípalovi, administrátoru, Příbyslav (nebo nabídněte rezervní ke koupi).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 1. - V Praze dne 1. ledna 1957.

ALBERT NIEDERMEYER: COMPENDIUM DER
PASTORALMEDIZIN, Herder, Wien 1953, str. 489.

Vídeňský katolický lékař a universitní profesor Albert Niedermeyer, známý svými pracemi z oboru pastorální medicíny, zabývá se souhrnně v kompendiu nej důležitějšími problémy pastorální medicíny. Pastorální medicína je podle autora hraniční obor mezi medicínou a teologií, především pastorální a morální včetně jejich dogmatických základů, jak vyplývá ze společné potřeby praxe duchovního správce (Seelsorger) a lékaře. Otázky pastorální medicíny zpracovává autor s hlediska lékaře a teologa. V morálně theologických vývodech opírá se o osvědčenou Noldinovu Morálku. Autor vydal již šestisvazkové dílo »Handbuch der Speziellen Pastoralmedizin« v letech 1948 až 1952. V kompendiu podává orientace v hlavních otázkách bez uvádění literatury a poznámek. Způsob nazírání na otázky pastorální medicíny autor nazývá »universalistickým«. Tento způsob spojuje v sobě pozitivistický pohled s hledisky ethicko-metafyzickými, respektive mravně náboženskými. Účel pastorální medicíny je určen především potřebou praxe duchovního správce. Základní zákon pastorální medicíny a pastorální hygieny zní: »Nikdy nemůže být něco zdravotně správné, co by bylo mravně špatné.« Předmětem pastorální medicíny je člověk v celé své totalitě se všemi vztahy. Člověk postavený do přirozeného a nadpřirozeného světa. Kompendium autor dělí na tři části. V první úvodní autor podává základy universalistické anthropologie. Zabývá se otázkami vývojové theorie a otázkami genetiky. Druhá, velmi obsáhlá část kompendia je rozdělena na čtyři díly. První díl pojednává o sexuálním životě. Mezi speciálními otázkami jsou problémy sterility, impotence, umělé oplodňování, učení Knausovo a Oginovo. V druhém díle jsou otázky práva na život. Tam patří mezi jinými i speciální problémy jako euthanasie, chirurgické operace, sebevražda. Třetí díl obsahuje problémy lékařských zákroků, mezi něž patří hlavně procuratio abortus, zásahy do rozmnožovacích orgánů. Ve čtvrtém díle autor se zabývá duševním životem člověka. Pojednává o lékařské psychologii, psychopathologii. Podává výčet psychos, neuropathií a psychopathií. K tomu připojuje otázky z psychotherapie a o hraničních stavech lidského duševního života, mezi něž patří různé fenomény, jako iracionální, nadpřirozené, mystické, démonické. Kompendium je uzavřeno naukou o deontologii, to jest naukou o ethických povinnostech lékaře.

Autorovo dílo podává svědectví o společných problémech medicíny a náboženství. Pro kněze a lékaře je velikým přínosem. V posledních desetiletích přinesla medicína mnoho poznatků o člověku a jeho duševním životě. Morální theologie nemůže proto odezírat od těchto poznatků a musí brát na ně zřetel v posuzování mravního života člověka. Jedním z takových přínosů jsou poznatky v psychiatrii, zvláště o psychogenních vlivech na tělesné zdraví člověka. Tyto věci nesmějí být knězi neznámé, neboť na příklad neurosy jsou směsí choroby a hříchu. Vždyť konflikt ve svědomí často se projevuje i příznaky ve sféře tělesné. Za různými poruchami duševního života stojí duševní disharmonie. Autor uvádí slova lékaře ze Shakespearovy tragedie Macbeth. Tento lékař pozorující duševně rozrušenou Lady Macbethovou praví, že »potřebuje spíše kněze než lékaře«.

Pastorální medicína má tu důležitost, že vymezuje obor působnosti kněze a lékaře v péči o člověka. Zvlášť cenný přínos kompendia je ten, že syntetickým způsobem spojuje věci doposavad izolovaně podávané. *jm*

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Urban František**, administrátor, Městečko, ustanoven dekretem čj. 8461/56 od 15. X. 1956 administrátorem v Křivoklátě, okres Rakovník.
- Jamnický Antonín**, O. Cruc., farář, Dobřichovice, jmenován dekretem čj. 8462/56 od 15. X. 1956 správcem (administrátorem) vikariátu zbraslavského.
- Lazar Rudolf**, administrátor, Karlštejn-Budňany, ustanoven dekretem čj. 8573/56 od 1. XI. 1956 administrátorem v Petrovicích u Rakovníka a dekretem čj. 8574/56 excurr. administrátorem v Senomatech, okres Rakovník.
- Bultas Aleš**, administrátor, Petrovice u Rakovníka, ustanoven dekretem čj. 8575/56 od 1. XI. 1956 administrátorem v Ohařích, okres Kolín.
- Matějka Jan**, administrátor, Močidlec, ustanoven dekretem čj. 8576/56 od 1. XI. 1956 administrátorem v Karlštejně-Budňanech, okres Beroun.
- Jamnický Antonín**, O. Cruc., farář, Dobřichovice, ustanoven dekretem čj. 8610/56 od 1. XI. 1956 excurr. administrátorem ve Zbraslavi, okres Praha-jih.
- Soukup Josef**, farář, Popovičky, ustanoven dekretem čj. 8611/56 od 1. XI. 1956 excurr. administrátorem v Uhříněvsi, okres Říčany.
- Cveček Alois**, administrátor, Klobuky v Č., ustanoven dekretem čj. 8800/56 od 15. XI. 1956 kaplanem v Kolíně.
- Chaloupka Josef**, po návratu z vojny ustanoven dekretem čj. 8801/56 od 25. X. 1956 administrátorem v Rudné-Hofelici, okres Praha-západ.
- Peterka Josef**, po návratu z vojny ustanoven dekretem čj. 8803/56 administrátorem v Tuchlovicích a dekretem čj. 8802/56 ustanoven excurr. administrátorem v Lánech, okres Nové Strašecí.
- Dušek Karel**, po návratu z vojny ustanoven dekretem čj. 8821/56 od 1. XI. 1956 administrátorem v Klobukách v Č., dekretem čj. 8822/56 excurr. administrátorem v Kvílicích a dekretem čj. 8823/56 v Hořešovicích, okres Slaný.
- Smrčina Jan**, administrátor, Tochovice, diecése českobudějovická, ustanoven dekretem čj. 8867/56 excurr. administrátorem ve Slivici, okres Příbram.
- Lutryň Jindřich**, kaplan, Stará Boleslav, ustanoven dekretem čj. 8992/56 od 1. XII. 1956 administrátorem v Arnošovicích, okres Votice.
- Dušek Karel**, administrátor, Klobuky v Č., ustanoven dekretem čj. 9013/56 od 1. XII. 1956 administrátorem v Nezabudicích, a dekretem čj. 9014/56 excurr. administrátorem v Městečku, okres Křivoklát.
- Tomáides Vladimír**, farář, Nezabudice, ustanoven dekretem čj. 9015/56 od 1. XII. 1956 administrátorem v Klobukách v Č., dekretem čj. 9016/56 excurr. administrátorem v Kvílicích a dekretem čj. 9017/56 excurr. administrátorem v Hořešovicích, vesměs okres Slaný.

Úmrtí:

- Minářik Karel**, prof. náboženství v. v., Mníšek pod Brdy, zemřel 4. IV. 1956 ve věku téměř 80 let (čj. 8455/56).
- Šabata Jan**, č. kons. rada, arcib. notář a farář ve Skorkově, zemřel 21. X. 1956 ve věku 70 let (čj. 8530/56).
- Schamal Ladislav**, býv. duchovní správce nemocnice v Karlových Varech, zemřel 25. X. 1956 ve věku 64 let (čj. 8626/56).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Pospíšil Karel**, provisor, Hlubočky, ustanoven dekretem čis. 5040/56 z 12. XI. 1956 s platností od 1. XI. 1956 administrátorem v Mladějovicích.
- Dronk Karel**, farář ve Veselé, ustanoven dekretem čis. 5043/56 z 12. XI. 1956 s platností od 15. XI. 1956, administrátorem v Choryni.
- Kroupa Jan**, kooperátor v Kojetíně, ustanoven dekretem čis. 5039/56 z 12. XI. 1956 s platností od 1. XI. 1956 provisorem v Hlubočkách.

- Skácel Ludvík**, kooperátor, Buchlovice, ustanoven dekretem čis. 5041/56 z 12. XI. 1956 s platností od 15. XI. 1956 kooperátorem v Rožnově p. R.
- Pchálek Alfred**, kooperátor, Rožnov p. R., ustanoven dekretem čis. 5042/56 z 12. XI. 1956 s platností od 15. XI. 1956 administrátorem ve Veselé.
- Boráň František**, administrátor v Rýnovicích u Jablonce n/N., kraj Liberec, ustanoven dekretem čis. 5038/56 z 12. XI. 1956 s platností od 1. XI. 1956 administrátorem ve Vendolí (okres Svitavy).

Úmrtí:

- Velíšek Ignác**, kaplan v. v. ve Vyškově, zemřel 22. XI. 1956, pochován 26. XI. 1956 tamtéž.
- Klečka Josef**, farář v. v. v Lukově (okres Gottwaldov), zemřel 29. XI. 1956, pochován 3. XII. 1956 tamtéž.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

- Šesták František**, OSEA, ustanoven od 15. IX. 1956 kooperátorem v Rajhradě, okr. Zidlochovice.
- Vrátil František**, kaplan, Praha-Vršovice, ustanoven od 15. IX. 1956 kooperátorem v Brně-Řevničkovicích.
- Mareček Josef**, koop. v Lomnici, okr. Tišnov, ustanoven od 15. IX. 1956 administrátorem ve Vranově n/Dyjí, okr. Znojmo.
- Fiala Josef**, koop. v Mor. Nové Vsi, okr. Břeclav, ustanoven od 15. IX. 1956 kooperátorem v Běhařovicích, okr. Mor. Krumlov.
- Caha František**, koop. v Běhařovicích, okr. Mor. Krumlov, ustanoven od 15. IX. 1956 koop. v Mor. Nové Vsi, okr. Břeclav.
- Ambrož Miloslav**, býv. koop. ve Žďáře n/Sáz. I, ustanoven od 15. IX. 1956 kooperátorem v Dol. Kounicích, okr. Rosice.
- Onuca Karel**, koop., Dol. Kounice, okr. Rosice, ustanoven od 15. IX. 1956 kooperátorem v Blansku, okr. Blansko.
- Noll Ladislav**, katecheta v Brně-Řečkovických, ustanoven od 15. IX. 1956 koop. na Starém Brně a pověřen duchovní správou kostela u Milosrdných bratří, nemocnice a Charitního ústavu, Brno, Koněvořa 7.
- Hinterhölzl Josef**, farář ve Vranově n/Dyjí, okr. Znojmo, ustanoven od 15. IX. 1956 administrátorem v Jamném, okr. Jihlava.
- Peša Václav**, admin. v Bulharech a excur. admin. v Milovicích a Sedleci, vyvázán od 1. X. 1956 z excur. administratury v Milovicích.
- Dvořák Rudolf**, admin. v Pavlově a excur. v Klentnici, vyvázán od 1. X. 1956 z administratury v Klentnici a pověřen excur. administraturou v Milovicích.
- Drábek František Dr.**, probošt v Mikulově, vyvázán od 1. X. 1956 z excur. administratury u sv. Jana v Mikulově a pověřen týmž dnem excur. administraturou v Klentnici.
- Boks Vladimír**, kanovník v Mikulově, ustanoven od 1. X. 1956 excur. administrátorem u sv. Jana v Mikulově.
- Markus Petr**, admin. ve Starovicích, okr. Hustopeče, ustanoven od 1. X. 1956 admin. excur. v Uherčicích, okr. Hustopeče.
- Veselý Jan**, koop. v Blansku, ustanoven od 1. X. 1956 administrátorem v Popicích, okr. Hustopeče.
- Marek Emanuel**, býv. admin. ve Slavonicích, okr. Dačice, ustanoven od 1. XI. 1956 kooperátorem v Novém Městě na Mor.
- Pernica Bohuslav**, koop. v Kloboukách, okr. Hustopeče, ustanoven od 1. XI. 1956 kooperátorem v Lomnici, okr. Tišnov.
- Pytela Vladimír**, admin. v Jakubově, okr. Mor. Budějovice, ustanoven od 1. XI. 1956 excur. admin. v Martínkově, okr. Mor. Budějovice.
- Valerián Josef**, býv. koop. v Jaroměřicích n/Rok., ustanoven od 16. XI. 1956 II. kooperátorem v Orechově-Tikovcích, okr. Brno.
- Klíma Jan**, kněz řádu redemptoristů, ustanoven od 16. XI. 1956 II. kooperátorem ve Šlapanicích, okr. Brno.
- Růžička Jaroslav**, koop., Osová Bitýška, okr. Vel. Bíteš, ustanoven od 8. XI. 1956 administrátorem tamtéž.

Zouhar Miroslav, koop. ve Ždánicích, okr. Kyjov, ustanoven od 16. XI. 1956 kooperátorem v Miroslavi, okr. Mor. Krumlov.

Pazourek Rudolf, koop. v Kdousově, okr. Mor. Budějovice, ustanoven od 16. XI. 1956 administrátorem v Budkově, okr. Mor. Budějovice.

Přeložení na trvalý odpočinek:

Hobza Karel, katecheta v Brně-Zábrdovicích, pensionován od 1. září 1956.

Pokorný František, farář v Popicích, okr. Hustopeče, pensionován od 1. října 1956.

Klímeš Hugo, farář v Uherčicích, okr. Hustopeče, pensionován od 1. října 1956.

Rozmahel Jakub, farář v Martínkově, okr. Mor. Budějovice, pensionován od 1. listopadu 1956.

Buš Hynek, farář v Častohosticích, pensionován od 16. XI. 1956 a současně pověřen vedením duchovní správy tamtéž.

Úmrtí:

Nevrkla Antonín, farář v Osově Bitýšce, okr. Vel. Bíteš, zemřel 7. listopadu 1956.

APOŠTOLSKÁ ADMINISTRATURA V ČESKÉM TĚŠINĚ

Ustanovení:

Klisz Miloslav, administrátor ve Zlatých Horách, ustanoven kooperátorem ve Vratimově; č. dekr. 323/56 z 27. IX. 1956 s platností od 1. X. 1956.

Wencel Josef, administrátor ve Vápenné, ustanoven administrátorem ve Zlatých Horách a excurrendo administrátorem v Horním Údolí; č. dekr. 321/56 a 322/56 z 27. IX. 1956 s platností od 1. X. 1956.

Boczek Viktor, kooperátor v Karviné 2-Doly, ustanoven administrátorem ve Vápenné a excurrendo administrátorem v Žulově; č. dekr. 351/56 a 352/56 z 11. X. 1956 s platností od 15. X. 1956.

Elšák Jaroslav, administrátor ve Skorošicích, ustanoven administrátorem v Ondřejovicích a excurrendo administrátorem v Rejvízu; č. dekr. 355/56 a 356/56 z 11. X. 1956 s platností od 15. X. 1956.

Kalisch Evžen, kooperátor v Horním Těrlicku, ustanoven kooperátorem v Domaslavicích; č. dekr. 360/56 z 11. X. 1956 s platností od 15. X. 1956.

Starker Alois, kooperátor v Domaslavicích, ustanoven administrátorem ve Vlčicích a excurrendo administrátorem ve Skorošicích a Uhelné; č. dekr. 357/56, 358/56, 359/56 z 11. X. 1956 s platností od 15. X. 1956.

Waloszek Stanislav, kooperátor v Dolních Bludovicích, ustanoven kooperátorem v Karviné 2-Doly; s platností od 15. X. 1956.

Zlotý Jan Dr., administrátor v Ondřejovicích, ustanoven kooperátorem v Dolních Bludovicích; č. dekr. 354/56 z 11. X. 1956 s platností od 15. X. 1956.

Bialek Josef, kněz mimo duchovní službu, ustanoven kooperátorem v Horním Těrlicku; č. dekr. 348/56 z 31. X. 1956 s platností od 1. XI. 1956.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

14. I. 1872

Český malíř-krajinář *Antonín Hudeček* (nar. v Loucké u Budyně nad Ohří) byl by se dožil svých 85. narozenin, kdyby smrt nebyla ukončila jeho život a dílo (zemřel v Častolovicích u Kostelce nad Orlicí 11. 8. 1941).

Hudeček, žák pražské Akademie u prof. Pirnera a Brožíka, byl snivým lyrikem, malířem tichých večerů, měsíčních nocí a zadumaných podzimků.

Záhy po studii se přidružil k t. zv. »Okořským žákům« (Mařákové krajinářské speciálce), kteří ve vsi Okoři u Prahy hledali motivy ke svému tvoření. Zde v českém Barbizonu usilovala malá skupina malířů, již v čele stál Antonín Slavíček, o vytvoření české krajinomalby; hledali ji přímo v přírodě, v pleinairu a snažili se zachycovat barevnou pravdu.

Po skončení periody okořské (do r. 1903) má na Hudečkovu tvorbu velký vliv jeho pobyt u moře (roku 1902, 1909). Další Hudečkovu tvůrčí období je polická perioda (r. 1909—1914), jež nanasla problémy lesního vnitřku. V letech 1914—1915 studuje Hudeček thema lesa a moře na Rujaně. Později maluje Alpy (r. 1916) a Tatry (r. 1920—1926). Z jeho obrazů jmenujeme: »Večer«, »Rybník při měsíci«, »Podzim«, »Pohled na Gaisberk« a »Žabí plesa v Tatrách«.

15. I. 1622

Již 335 let uplynulo od data narození Jeana Baptisty Poquelina, známého pod jménem *Molière*. Tento slavný francouzský dramatik, největší francouzský básník komický, narodil se v Paříži jako syn královského komorníka a čalouníka. Matka mu zemřela, když mu nebylo ještě 10 let. Ve svém 14. roce byl dán na studie do jezuitské koleje v Clermont, kde pobyl asi 6 let. Ale láska k divadlu zmařila jeho další studie: pod pseudonymem Molière (jímž později se tak proslavil) hraje v divadle »Illustre théâtre« v Paříži. Divadlo však brzy zaniklo a Molière se dostal do peněných obtíží, takže byl za dluhy i vězněn (r. 1645). Jediné východisko bylo státi se hercem (r. 1647) kočující společnosti, již se stal r. 1650 ředitelem.

R. 1658 se Molière vrací do Paříže a usadí se v divadle Petit Bourbon. Zde slavil prvé veliké úspěchy u obecnstva a plně rozvinul svou dramatickou formu. V letech 1662—1673 byl roztrpčen veřejným bojem proti své osobě i svému dílu, jakož i soukromými bolestmi života a osudu, které jako by nyní dorážely na něho se zmnoženou silou. Molière byl veden základem své duše k melancholii a tragičnosti a tak celý život jako herec i dramatik krouží kolem nich. Zná veliké množství rozmanitých typů lidských charakterů a vidí je bystře, barvitě a životně. Zná však jen

člověka společenského a průměrného. Veliká, geniálně založená individua, jak je má Shakespeare, mu unikají a odtud i jeho organická vada: nedostatek poesie. Ten je patrný také v tom, že Molière necítí naprosto přírody, v čemž jest právě velikost zmíněného anglického dramatika. Molière se těžce probíjel svým životem, což působilo jeho chvatnou práci, jež jest jeho velikou vadou. Boj soudobé společnosti zpátečníků, ať to byli spisovatelé, herci, šlechta nebo měšťanstvo, byl proti Molièrovi tvrdý a neúprosný, takže ani mocná ochrana samého krále Ludvíka XIV. nestačila mu poskytnout dostatečnou záštitu před útoky a intrikami jeho nepřátel.

Posledních 10 let svého života trpěl nemocí, proti níž houževnatě, ale marně bojoval. Zemřel ve svém rodišti 17. 2. 1673; na smrt nemocný básník sám sebe chtěl několik dní před svou smrtí přesvědčit, že je nemocný jen ve své obraznosti (»Le malade imaginaire« — »Zdravý nemocný«) a že lékaři jsou jen šarlatáni a podvodníci.

Proč vrstevníci tak nenáviděli Molièra? Říkal jim pravdu a stavěl zrcadlo soudobé společnosti: jeho »Les précieuses ridicules« — »Směšné preciosy« (roku 1658), »L'école des femmes« — »Škola žen« (r. 1662), a j. byly trpkou kritikou i obžalobou tehdejší společnosti, právě tak jako jeho dramatická díla, líčící vady charakteru »Le Tartuffe« — »Svatoušek« (r. 1664), »Le misanthrope« — »Nepřítel lidí« (r. 1666), »L'avare« — »Lakomec« (r. 1668). A pro tuto pravdu, tak neohrožené a statečně lčenou, dnes právě Molièra milujeme a uznáváme velikost jeho ducha a díla.

21. I. 1862

Uštívána bídou a nepochopením dotrpěla před 95 lety v Praze naše nesmrtelná spisovatelka *Božena Němcová* (nar. ve Vídni 5. 2. 1820).

Její duše, tolikrát životem krutě poraněná, utíkala se do světa šťastné přírody a vykoupěného občičenství a snila své optimistické představy o vzestupu lidstva, v podstatě dobrého, k vyšším formám sociální pospolitosti.

Citová vrucnost, výrazová čistota, kouzlo vzpomínek, třeba idealisovaných (viz její populární »Babička«) a studium života českého lidu na venkově jsou pevnými základy jejího klasického díla. Světem samy pro sebe jsou její »Národní pohádky a pověsti«, kouzlo lidové tvořivosti, oděné v umělecké roucho dokonale vypravěčky.

Bylo by nesprávné hodnotit Němcovou jako pouhý romantický zjev citové básničky lidského sbatrření: je to bojovnice za lepší zítřek všech lidí i našeho lidu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 2

ThLic Miroslav Rajmon: Manželství a rodina

ThDr Josef Kubalík: Jsoucnost Boží a lidský rozum

ThDr Antonín Salajka: Úloha rozumu v poznání nadpřirozených pravd

P. Jiří F. Dvořák: Kristus-lékař

P. Bohumil Inneman: Nové rubriky

P. Josef Němec: Komentář k obnovenému Řádu Svatého týdne

Jan Brechensbauer: Biskup ThDr Antonín Podlaha

Dr Josef Doležal: Šli s lidem a vedli lid

ThDr Jaroslav Michal: Zákon č. 54 ze dne 30. XI. 1956

2

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

ThLic MIROSLAV RAJMON: De matrimonio et familia.

Scriptor depingit nobis quaestiones et gravia pericula matrimonii et familiae hisce diebus. Vera medicina harum omnium rerum in matrimonio videtur esse necessitas strenue vitam agendi ad praecepta et normas S. Ecclesiae. Quam nobile munus nunc spectat ad omnes sacerdotes in cura animarum!

JIRÍ F. DVOŘÁK: Christus — medicus.

Prima verba materiae, quam persequemur, de arte medicinae pastoralis.

JAN BRECHENSBAUER: Episcopus ThDr Antonín Podlaha, imago splendens sacerdotis amantis Ecclesiae et patriae.

Vita nostri praeclari episcopi, peritissimi artis archaeologicae, historiae, scientiae. Excellentissimum episcopum grata memoria 25 annis interiectis eius obitus prosequimur.

Dr JOSEF DOLEŽAL: Qui vita opere exemplo adiuvabant suum populum et patriam.

Aspectus historiae ad saeculum praeteritum annis rerum publicarum commutationis quando permulti nostrum sacerdotes suspicabantur, imprimis Sláma et Vinařický, possibilitatem et facultatem dispositionis et institutionis rerum publicarum.

ThDr JAROSLAV MICHAL: Lex 54 de tutos reddendox pecuniarie nostros cives tempore aegritudinis.

Auctor nos docet novam legem ratam et firmam ab initio huius anni praecipue his in partibus, quae proxime tangunt nostros sacerdotes uti cives nostrae patriae.

NOVÉ KNIHY

ThDr JAN MERELL: BIBLE V ČESKÝCH ZEMÍCH

Velice se radujeme, že naše Česká katolická Charita právě v době vánoční dala nejen katolické, ale celé české veřejnosti výtečný vánoční dar vydáním po všech stránkách vzorným díla J. Spect. děkana CM bohoslovecké fakulty v Praze-Litoměřicích dr. Jana Merella — Bible v českých zemích od nejstarších dob do současnosti.

Osm samostatných statí připomíná čtenářům, čím nám byla bible od počátků naší vzdělanosti až po nynější dobu. Pouze jednotlivé tituly těchto statí ukáží na svědomitou snahu po úplnosti bohaté, složité a obtížné látky — Staroslověnský překlad bible a počátky českého překladu biblického — Bible doby románské — Bible doby gotické — Cizí bible u nás a naše bible v cizině — České prvotisky biblické — Biblické tisky 16. století, skvost našeho knihtiskařského umění — Biblické tisky bratrské — Od bible Svatováclavské k současným katolickým překladům bible.

Dáme nyní čísti čtenářům bezprostředně slova autorova, abychom mohli věrně pochopiti význam, důležitost i hlavní účel tohoto díla: Přes tisíc let je bible spjata s naší národní a kulturní historií. Byla kvásem, který vždy postupoval celou naši národní bytostí... U kolébky naší kultury je cyrilometodějský překlad, geniální dílo, netoliko theologické učenosti, ale i velkého jazykového a stylistického umění. Jaké radostné zjištění nám přináší též tato hluboká studie, jestliže věcně potvrzujeme, že staročeský biblický překlad přesahuje svým významem daleko rámeček bohemistiky a je nejenom nejstarším překladem bible ve slovanských jazycích, ale i vzorem a předlohou pro překlad Písma sv. ostatních slovanských národů. V této

vzácné oblasti naší biblistiky nalézáme i vrcholné skvosty knižní malby v našich zemích, doby románské i gotické. Úcta a láska našich předků k Písmu sv. nelitovala obětí a nákladů při získávání bibli z ciziny, které pak u nás strážila jako vzácné relikvie. Nejednou náš nádherný rukopis, zanesený nepřízní doby do ciziny, je dodnes chloubou cizích knihoven a sbírek, které svědčí o vyspělé tisícileté kultuře našeho lidu. Obzvláště naše duchovenstvo může býti hrdo na toto dílo, které velmi vhodně a dokonale seznámí i zahraniční čtenáře s těmito skutečnostmi. Vždyť právě tam je o bibli nesmírný zájem a jsou zcela přesvědčeni, že Písmo sv. je ukazovatelkou kulturní vyspělosti všech evropských národů. Tento dnes tak důležitý úkol krásně splní resumé francouzské, anglické a německé, které jsou spíše vzorným, hutným překladem podstaty celého díla. Příkladná technická úprava knihy se nejlépe představí všem zájemcům šesti nádherně provedenými barevnými přílohami a velikým počtem 96 tištěných obrazových příloh biblických rukopisů a tisků.

Krásné dílo dr. Jana Merella je zakončeno slovy Proglasu, předmluvy k cyrilometodějskému překladu čtyř evangelíí. Písmo sv. — je dar Boží všemu lidu slovanskému, slovem, které přišlo od Boha, které jest pokrmem lidských duší a vede ku poznání Boha. Nebudíž to pouze prostým, skromným přáním autorovým, tak plně vlastním jeho milé a skryté povaze, ale spíše jistotou a skutečností, že toto dílo mnohaleté pile, svědomitosti a vědecké přísnosti a kázně přispěje k dalšímu poznání pokladů a krás Písma sv. a k rozvíjení ještě větší lásky a úcty k bibli.

Dr František Kotlík

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Manželství a rodina

Současnou situaci manželství a rodiny ve světě se zabývají odborníci různých oborů. Jsou to lékaři, sociologové, národohospodáři, pedagogové a vůbec všichni ti, kterých se dotýká problémy manželství a rodiny. Kněží jako duchovní správci patří mezi ně. Aby mohli vhodně a správně poskytovat pomoc v různých tísňích manželského a rodinného života, potřebují znáti aktuální problematiku.

Široká veřejnost se zajímá o problémy manželství a rodiny. Osvětové přednášky o těchto věcech se těší velikému zájmu. Rovněž čtenáři tisku se zaujetím sledují příspěvky odborníků (Literární noviny č. 51 a 53 v roce 1956). Dnešní svět je znepokojen vysokým počtem rozvodů. Na prvním místě je západní Německo. Tam, statisticky zjištěno, je rozvodů nejvíce. V Rakousku každé osmé manželství končí rozvodem. Povážlivě velký počet je i v Polsku (Kužnica kaplańska, 1956, č. 6, str. 32). U nás z celkového počtu rozvedených manželství je 45 % trvajících méně než 5 let. Jako nejčastější příčinou rozvodů bývá manželská nevěra. Tato je přibližně stejně zaviněna muži i ženami.

Nutno doznat, že nová doba přinesla nové problémy, kterými se kněz musí zabývat a řešit ve světle víry. Vydobytá rovnoprávnost žen vyžaduje, aby muž ve své manželce spatřoval rovnocennou a rovnoprávnou partnerku v životním uplatnění. Mnohý nesoulad v manželství je tam, kde muž v zajetí starého myšlení nerespektuje manželku jako samostatnou osobnost na muži hospodářsky nezávislou. Bylo by omylem nepovažovat mnohé dnešní hodnoty za vhodné a správné. Tyto hodnoty nemají existovat osamocené, ale mají být v souladu s jinými důležitými hodnotami. Z toho vyplývá, že samostatnost ženy nezbavuje tuto odpovědnosti být dobrou matkou a věrnou družkou svého muže.

Mnohé manželské problémy jsou předkládány k posuzování zároveň se žádostí o pomoc pracovníkům duševní hygieny, především lékařům. Tyto manželské problémy nepostrádaří však problematiky mravní, a proto také kněz je příslušný v poskytování pomoci v těchto tísňích. Jako strážce mravnosti a udělovatel svátostí pomáhá léčit a hojit rány duše způsobené hříchem. Je aktuálním úkolem kněze, aby znal dnešní problematiku manželství a rodiny, neboť za předpokladu znalosti zákonitosti lidského života pastorační zásah kněze může být úspěšný.

Pohlédneme-li na vývoj ve věcech manželství a rodiny ve světě, lze říci, že křesťanský ideál monogamické rodiny zatlačuje všude polygamií. V národech jsoucích pod vlivem islamu jsou to hlavně ženy, které usilují o uzákonění monogamického manželství. Domorodí afričtí dělníci přijímají monogamií v podmínkách prostředí utvářeném evropskou technikou a civilizací. Je skutečností, že pevnou formou křesťanské rodiny byly zlidštěny dřívější vztahy mezi mužem a ženou.

Z rozboru situace v manželství se ukazuje, jak důležitým činitelem sjednocujícím a zaručujícím trvalost manželství zůstává stejná víra a stejné mravní smýšlení obou manželů. Padly-li vývojem jiné v manželství spojující věci, na př. zájem majetkový, rodový a pod., vždy rovnost ve víře a v mravech zůstane zárukou solidního manželství.

Společenské nauky a lékařské poznatky o situaci manželství poukazují pouze na zákonitost, za kterými se skrývá mravní stránka manželství a rodiny. Tu je na místě hodnocení se stanoviska ethiky a morálky. Různé tísně a těžkosti jsou způsobovány nechutí v plnění závazků vyplývajících z uzavření manželství, neochotou vzájemně se snášet a brát ohled na druhého, malou obětavostí v plnění povinností v rodině, špatným řešením různých konfliktů, projevováním nenávisti místo lásky a odpuštění. Je třeba „otřásti“ mravně závadnými postoji, poukázat na souvislosti, které mají tyto nesprávné postoje s disharmonií v manželství.

Duchovní správce v pomoci manželství a rodině má spatřovat aktuální úkol dneška v tom, aby všude zavládla srdečnost, obětavost, vzájemný ohled, čistota a upřímnost vztahů. Má být hlasatelem křesťanské lásky, která lásku manželskou očišťuje a povznáší. Do tohoto rámce má být vložena pozemská láska manželů. Křesťanství svými prostředky je lékem na mnohé těžkosti v manželství. Křesťanští manželé mají mít stále na mysli slova, jež jsou napsána na jednom památkovém listě o uzavření svátostného manželství: „Láska vaše zakotvena v tajemství Krista a Církve, kéž vám je pramenem milosti a požehnání. Nechť stále živé zůstane ve vás slovo apoštola Pavla: Oblecte se tedy jako vyvolenci Boží, jako svatí a milovaní, v srdečném milosrdenství, dobrotu, pokoru, mírnost, trpělivost. Snášejte se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo proti druhému stížnost; jako Pán odpustil vám, tak i vy. Při všem mějte lásku, která je poutem dokonalosti. A pokoj Kristův, k němuž jste byli povoláni jako jedno tělo, ať vládne vám v srdci.“ ThLic Miroslav Rajmon

JSOUCNOST BOŽÍ A LIDSKÝ ROZUM

(Dokončení)

B. *Důkazy teleologické* — z účelnosti ve světě.

Vycházejí z oblasti fyzických jevů, jak je přírodní věda zjišťují a ve světě platného řádu účelnosti a zákonitosti a uzavírají na nutnost jsoucnosti nejvyšší inteligentní bytosti.

Účelnost (teleologie; telos — účel) a zákonitost ve světě vyžaduje rozum, jenž k svému v myslí pojetému cíli řídí svět přírodními zákony. Svět není nějaké náhodné seskupení těles a sil, nýbrž vše je ovládáno podivuhodným pořádkem a souladem podle slov Pisma sv.: »Vše jsi v míře a počtu a u váze spořádal, Pane.« (Kn. Moudr. 11, 21.) V úvahu možno vzít při teleologickém důkazu:

1. zákonitost,
2. účelnost,
3. pořádek,
4. krásu ve světě.

Uvedené důkazy jsou velmi přesvědčivé a populární.

1. *Důkaz nomologický* — ze zákonitosti ve světě.

Ve světě i největší pochybovač může zjistit určitou pravidelnost jevů čili zákonitost. Tak v říši neústrojně existují zákony přírodní, v říši ústrojně zákony biologické, v duševním životě vládnou zase všeobecné zákony myšlení a mravní. S nimi nás seznamují všechny pravé vědy. — Tyto zákony vyžadují jsoucnost nejvyšší moudré bytosti, Tvůrce a zákonodárce.

2. *Důkaz z účelnosti* ve světě.

Ještě podivuhodnější je účelnost ve světě. Vše ve světě spěje jasně k určitému cíli. Již v říši neústrojně se setkáváme s mnoha jevy, jež jsou zaměřeny k přesnému cíli. Na př. anomálie vody, t. j., že voda je nejhustší při 4 °C, má ten účel, že voda zamrzá se svrchu a tím nehynou živočichové vodní. V říši rostlinné zjišťujeme jevy heliotropismu, účelnost při opylování rostlin atd. Živočichové jsou pak vedeni pudem výživy a pudem sebezáchovy. Stačí si připomenout, že netopýr již dávno před vynalezením radaru se orientoval obdobným zařízením. A tím spíše člověk, koruna tvorstva, svým tělem a tím spíše duší, odpovídá účelnému uspořádání celého vesmíru. Jeho prvotným cílem je oslava Boží. Celá příroda je tedy jasným projevením se božské moudrosti svého Tvůrce.

3. *Důkaz z pořádku* ve světě.

Ve světě panuje pořádek, vše je uspořádáno a tvoří velkolepý celek. Již apologeta Minucius Felix ve spise Octavius formuloval náš důkaz takto: »Jestliže vstoupíš do nějakého domu, nalezl bys vše vypravené, uspořádané a vyzdobené, ovšem bys mnil, že v čele domu stojí pán a že ten je mnohem dokonalejší než tyto dobré věci. Tak v tomto paláci světa, když na nebi i na zemi zříš spravedlnost, řád, zákon, pak věř, že existuje Pán vesmíru a Otec krásnější než samotné hvězdy a částí celého vesmíru.« (M. J. Rouët de Journal, S. J.: Eucharidion Patristicum, Herder 1911, str. 123 — Minucius Felix: Octavius, hl. 18.)

4. *Důkaz z krásy světa*.

Účelnost a zákonitost v přírodě působí její pořádek, který svým souladem v nás vzbuzuje pocit krásna. Sv. Augustin tento důkaz formuluje těmito slovy: »Otaž se krásy země, otaž se krásy moře, otaž se krásy rozšířeného a rozptýleného vzduchu, otaž se krásy nebe, otaž se pořádku hvězd, taž se slunce ozařujícího svým světlem den, taž se měsíce mírnícího trpytem svým tmy následující noci, taž se živočichů, kteří se hýbají ve vodě, kteří se zdržují na zemi, kteří poletují ve vzduchu... Odpovídají ti všichni: »Ejhle, viz, krásnými jsme.« Krása jejich jest vyznáním jejich. Tyto krásné měnitelné věci kdo učinil jiný než neměnitelný Krásný?« (Sermones ad populum, serm. 241.)

C. *Důkazy psychologické*.

Důkazy kosmologické vycházely z metafyzických vlastností světa, teleologické pak spíše si všímaly fyzických vlastností světa, psychologické důkazy se však zabývají a vycházejí z rozumového a mravního jednání člověka, jehož rozum podle logických zásad hledá pravdu a jehož vůle podle rozumem popsaných zásad mravních se snaží dojít k dobru. Sv. Augustin upozornil vícekrát na toto přesvědčivé svědectví lidského nitra o jsoucnosti Boha: »Obrat' se do svého nitra; rozhlédni se tam, co můžeš tam o Bohu opravdu zjistit, neboť tam jest obraz Boží... Poznej v něm svého původce.« (In Ioan. 28, 10.) Tedy o jsoucnosti Boží nás přesvědčuje povaha našeho poznání a našeho chťení.

1. *Důkaz noetický* neboli *ideologický*

Naše myšlení (noesis) zpracovává poznatky smyslové a zážitky niterné a dochází k pojmům, soudům a závěrům a tak postupujeme k stále bohatšímu poznání. Při tom myšlení lidské se řídí určitými zákony, jež jsou též nezbytnými prostředky, chceme-li dojít k pravdě. Jsou to t. zv. *axioma* neboli logické zásady. Dále je zajímavá skutečnost, že tyto zákony myšlenkové jsou v úplném souladu se zákony, jež řídí běh světa. Tak na př. pravda: »Dvakrát dvě jsou čtyři« nezávisí ani od člověka, ani od světa. Je věčná, nezávislá, nezměnitelná. Člověk ji poznává a svět se jí řídí. Tak na příklad hvězdář Leverrier v r. 1845 vy počítal matematicky přesně, že planeta Uranus vykazuje úchylku jedné obloukové minuty od své přesné dráhy. Na základě jeho výpočtů o místě a době sedmé planety, jež na úchylku Urana působí, rok poté berlínská hvězdárna objevila planetu Neptuna. Podobně bylo tomu u oběžnice osmé, Plutona. Tedy naše duše je usměrněna k poznání pravdy. Od koho? Zajisté od Ducha, který sám je zákonem a zdrojem všeho poznání a pravdy — Pravda sama. Jinak bychom mohli formulovat noetický důkaz takto: Ideje pravdy, dobrá a krásná jsou normami našeho rozumu a naší vůle; avšak těmto ideám podléhá též svět ve svém vzniku, vývoji i činnosti. Samy o sobě ideje neexistují, jak tvrdil nesprávně Plato. Proto musí existovat přiměřený zdroj, základ těchto idejí, a tím je bytost Tvůrce, který je Pravda sama.

2. *Důkaz morální* neboli *mravní*.

Mvslící člověk poznává, že existuje mravní řád, zjišťuje jeho závaznost a veden vrozenou touhou po osobním štěstí. staví na něm svůj život i celý právní řád. To vše ukazuje na jsoucnost Boha, dárce i ochránce mravního řádu, bytosti nejvyšší spravedlivé a svaté. Při výkladu tohoto důkazu možno vycházet z existence:

- a) mravního řádu,
- b) jeho mravní závaznosti,
- c) touhy člověka po štěstí,
- d) z právního řádu lidské společnosti.

Důkaz ze jsoucnosti *mravního řádu* a jeho *závaznosti*.

Existuje naprostá závaznost varovat se zla a konat dobro. Avšak taková závaznost předpokládá neivvššího zákonodárce. Proto existuje nejvyšší zákonodárce, totiž *Bůh*.

Všichni lidé i děti mají svědomí. Svědomí předchází před každým činem naznačuje, co je mravně dobré a co je mravně špatné a člověk je povinen se jím řídit. Po činu pak svědomí následně člověka chválí, když jednal mravně dobře a uvěští mu, kdž jednal mravně špatně. Toto přesvědčení všeho lidstva je nutně pravdivé. Závaznost mravního zákona je psychologickou skutečností. Tato závaznost vyžaduje existenci

nejvyššího zákonodárce, bytosti to nadsvětové, neboť lidé cítí závaznost i tam, kde není lidských zákonů. A pak, kdyby tato absolutní závaznost nepocházela od nejvyššího zákonodárce, pak by byl člověk autonomní, což psychologicky odporuje. Důkaz ze závaznosti mravního řádu nazýváme též důkaz deontologický.

Důkaz *eudaimonologický* neboli z touhy po blaženosti.

Člověku je vrozena přirozená touha po dokonalé blaženosti. Tato touha musí být jednou ukojena. Nemůže se ukojit však dobry konečnými, nýbrž jedině držením dobra nekonečného. Proto existuje dobro nekonečné, t. j. Bůh.¹⁰ Ze touhy lidského nitra po štěstí nemohou utišit ani dobra vnější (bohaství), ani tělesná (rozkoše), ani lidská sláva, dosvědčuje nám zkušenost. Proto právem napsal sv. Augustin: »Učinil jsi nás pro sebe a neklidné je srdce naše, pokud nepočine v Tobě, ó, Bože!« (Vyznání, I, 1.)

Důkaz z řádu právního.

(Juridický, legální, sociální.)

Vychází z nutné existence právního řádu v lidské společnosti. Existují zákony, jimiž se společnost řídí. Avšak člověk nemá práva nad druhým. Musí tedy existovat vyšší zákonodárce nad lidstvem, jehož mocí a jehož jménem se vládne ve společnosti. Autorita společnosti předpokládá jsoucnost nejvyššího zákonodárce, t. j. Boha.

Důkazy psychologické a hlavně důkazy mravní jsou podobné jako teleologické velmi snadné a pro myslícího člověka přesvědčivé. Samozřejmě všechny uvedené důkazy jsoucnosti Boží nejsou nějakými důkazy ve smyslu deduktivního, matematického důkazu. Jsou jenom induktivní a vedou myslícího člověka, aby poznal jsoucnost Boha ze stvořených věcí jakožto příčinu z jejich účinků. Mají ovšem význam, aby utvrdily věřícího člověka ve víře, aby od předpokladu víry přešel k jejím nejbližším základům (fundamenta fidei proxima), totiž k jistotě, že zjevení křesťanské, předkládané Církví katolickou, je věřitelné, závazné i žádoucí. A tak si může říci se sv. Pavlem: »Vím, komu jsem uvěřil.« K uvedeným kausálním (přímým) důkazům bývá připojován k dotvrzení důkaz nepřímý, t. zv. *historický* neboli ethnologický.

D. Důkaz ethnologický

neboli z všeobecného přesvědčení lidstva o Bohu. Lidstvo všech dob je přesvědčeno, že Bůh existuje. Myšlenka, že Bůh jest, provází lidstvo všech věků. O této skutečnosti u kulturních národů svědčí písemné památky nejstarších kulturních národů. Tak Indové mají své posvátné knihy Věda, Peršané Avesta, Číňané King, Egypťané Knihy mrtvých, Židé Starý Zákon, Řekové theogonie. Právem napsal Plutarchos: »Kdybys šel krajinami, mohl bys nalézati města bez hradeb, bez majetku, bez peněz, neznalé škol a divadel. Města bez chrámů, bez bohů, jež by nepoužívalo modliteb... nikdo nikdy neuzřel a neuzří!« (Srovnej: Michelitsch-Elementa apologeticae, str. 35.) A zejména moderní věda, ethnografie, dosvědčuje, že i primitivní národy mají ideu Boha, a to velmi čistou. Dnes tvrzení beznáboženských myslitelů, jako na př. Darwina, který tvrdil, že na Ohňové zemi primitivní kmeny indiánské jsou národy beznáboženskými, byla vyvrácena vědecky badáním ethnografů (Gusinde, Koppers).

Důkaz historicko-filosofický neboli ethnografický uzavírá: »U všech národů jest a bylo přesvědčení, že existuje nejvyšší božstvo, proto Bůh nutně existuje.¹¹ Dějiny náboženství dosvědčují to u národů kulturních a ethnografie u národů primitivních. Tak Číňané uctívali nejvyššího Boha Ti-en (Nebe), Semité El-a, Arijci Djauš-e, Indiáni Kiši-Manitoua, Negři Njame atd. O čisté ideji Boha a o vznešeném pojetí mravnosti

u národů primitivních svědčí moderní ethnografie. Slavný ethnolog W. Koppers se pokusil historický důkaz jsoucnosti Boží postavit na nový základ. Zdůrazňuje dokonce, že u primitivních národů k vysvětlení oné čisté a vznešené ideje Boha — Otce nebeského — nestačí jenom poznání rozumové, nýbrž třeba u nich připustiti zjevení Boží, jež samozřejmě předpokládá jsoucnost Boží. Z bohatého-ethnografického materiálu je jisto, že:

1. lidská prarodina je eticky velmi vysoko,

2. přes nesnadný problém zla ve světě i nejprimitivnější národové mají pojetí Boha jakožto bytosti laskavé a svaté,

3. mají jasný pojem cíle lidského života a chápou život jakožto přípravu na život věčný.

Čistota a vznešenost pojetí lidského života a Boha je velmi těžko vysvětlitelná přirozeně. Jako u důkazů předchozích, t. zv. kausálních důkazů existence Boží, se z účinků uzavíralo na odpovídající přiměřenou příčinu, tak tomu bude i u důkazu historického neboli ethnografického. Prokáže se, že nábožensko-historická fakta, zjištěná ethnografií u primitivů, vyžadují na počátku zjevení Boží. Tak tím je dán důkaz pro existenci Boha, neboť kde Bůh působí, totiž zjevuje, musí samozřejmě nejdříve existovat. V tom smyslu formuluje P. Koppers bývalý nepřímý historický či ethnografický důkaz takto: »Pranáboženství je plnoplatné náboženství. Jako takové existuje, jak potvrzují náboženské představy zbytků primitivních národů. Člověk pravěký nebyl však s to toto náboženství v jeho jednotnosti a ucelenosti si vytvořit. Proto musel je vytvořit někdo jiný. A tímto tvůrcem náboženství byl sám Bůh, který je lidem zjevil. Skutečnost pranáboženství (Urreligion) vyžaduje logicky existenci Boha, neboť toto ve své plnosti, ucelenosti a osobitosti nemůže být vysvětleno bez existence a působení Boha.«¹²)

Tedy moderní důkaz ethnologický neboli historický nepředpokládá jsoucnost Boží, nýbrž ji vyvozuje logicky teprve z fakt náboženské ethnologie.

Důkazy jsoucnosti Boží, spočívající na zásadě příčinnosti, jsou důležité zvláště pro moderního člověka, jehož zaměření je značně skeptické. Myslíci člověk dochází k závěru jsoucnosti Boží již světlem svého rozumu induktivně z pozorování světa kolem sebe a svého vlastního nitra. V tomto smyslu třeba chápat výrok filosofa Imanuela Kanta: »Hvězdné nebe nad našimi hlavami a mravní zákon v nás, dvě věci, jež naplňují duši stále se obnovující obdivem a úctou (k Bohu).«

Jsoucnost Boží je základním předpokladem víry křesťanovy. Myslíci člověk (ens rationale) vyvozuje odtud svou závislost na svém Tvůrci, stává se člověkem náboženským (gens religiosum). V dějinách lidstva pak zjišťuje fakt zjevení Bohočlověka, Ježíše Krista. Když si ověřil nejbližší základy své víry v zjevení Kristovo, stává se uvědoměným vyznavačem Kristovým čili křesťanem. A konečně, když se přesvědčil, že z mnohých společností křesťanských je jedinou pravou Církví Kristovou Církev římskokatolická, stává se přesvědčeným katolíkem. Slovy sv. Paciana hrdě dovede vyznati před světem slovy a svým životem: »Christianus est meum nomen, catholicus cognomen — Křesťan jest mé jméno, katolík mé příjmení.« (Sv. Pacian, List I., P. L. 13, 1055.)

¹⁰ J. Donat: Theodicea, o. c. str. 67.

¹¹ Ant. Michelitsch: Elementa Apologeticae sive Theologiae fundamentalis, Graz et Viennae 1925, str. 34.

¹² Wilh. Koppers: Der Urmensch und sein Weltbild. (Herold, Wien 1949), str. 238.

ThDr Josef Kubalík

ÚLOHA ROZUMU V POZNÁNÍ NADPŘIROZENÝCH PRAVD

Na koncilu Vatikánském byla vydána dogmatická konstituce »*De fide catholica*« (Collectio Lacensis VII, 248 b ss.), jednomyslně odhlasovaná (Mansi, Ampl. coll. conc. LI, 436). Z kap. 4: o víře a rozumu, uvádí se slova: »Ac ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quaerit, aliquam Deo dante mysteriorum intelligentiam eamque fructuosissimam assequitur, tum ex eorum, quae naturaliter cognoscit, analogia, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo« (Denz. 1796), která jsou předmětem této úvahy.

V uvedených slovech jsou vyjádřeny tři věci: a) Rozum dosahuje jistého (nějakého, jakéhosi) porozumění pravd víry (»aliquam intelligentiam«), nedokonalého sice, ale skutečného a užitečného. b) Jest úkolem rozumu, aby hledal toto porozumění, s pomocí milosti ovšem, rozumovou prací (»ratio... cum... quaerit«). c) Jsou tři způsoby, které vedou k takovému porozumění: cesta obdoby (analogie), z těch pravd, které rozum přirozeně poznává, vzájemná souvislost tajemství víry a jejich vztah k poslednímu cíli člověka (srv. Ě. Mersch, La théologie du Corps mystique, I, Paris 1946, 8 d.).

Podle konc. Vat. jest jisté *porozumění* pravd víry, nedokonalé, které dovoluje poněkud poznati (cognoscere) pravdy víry, nikoliv pochopiti (ve smyslu lat. comprehendere). Toto poznání se však týká pravd víry, tajemství samých; ne pouze filosofických pojmů, ne pouze obrazů, které se snaží představití dogma, ne theologických teorií, které chtějí ukázati rozumnost nebo nedostatek protikladu v určitém článku víry, ne pouze historických důkazů, že určitá pravda patří k pokladu zjevených pravd. Toto všechno je pouze zevnější vzhledem k pravdám, které máme věřiti. Jde tu však, jak text i kontext vatikánské konstituce ukazuje, o vlastní nadpřirozené poznání, porozumění pravd víry, které převyšují rozum, jde tu o tajemství víry a o to, co jest v nich tajemného.

Toto poznání, přesto že jeho předmět je tak vznešený, nedostupný, je skutečné a užitečné. Bůh sám, který je uděluje svou milostí, se nespokojuje pouze zdánlivostí a neurčitostí. Toto poznání nezničí víru, nýbrž učiní ji dokonalejší a jistější, neodstraňuje tajemství, a i když mu poněkud porozumí, zůstává charakter tajemství nedotčen.

Je to poznání svého druhu (sui generis), podobně jako víra a dogma jsou svého druhu. Víra, můžeme říci, je sjednocení našeho rozumu s Bohem. Dogma vyjadřuje toto sjednocení. Poznání, které přísluší dogmatu a víře, jest poznání prostřednictvím sjednocení a v něm, poznání, které získává rozum ze sjednocení, v Kristu, s první pravdou. Bůh není méně světlo než láska a Kristus, který je cestou a životem, jest pravdou (Jan 4, 6).

Písmo sv. zdůrazňuje rozumovou skvělost křesťanského poselství. Je to jedna z hlavních myšlenek evangelia sv. Jana, vyložená v prologu a dále opakovaná, že Kristus je světlo, pravé světlo (Jan 1, 4, 9; srv. 3, 19; 8, 12; 9, 5; 12, 45), které sestoupilo na svět, aby tam osvěcovalo zraky všech lidí (Jan 1, 5, 9). Kdo věří v Krista, přebývá ve světle, přijímá je a je současně přijat od něho (Jan II. 9—10; 12, 35—36). Je to světlo definitivní, světlo Boží (I. Jan 1, 5 d.), světlo, které přinesl světu Syn Boží (Jan 1, 4—9), celému světu a celému lidskému pokolení (Jan 9, 5). Od té doby, co Slovo se stalo tělem, pravé světlo svítí (I. Jan 2, 8) a člověk otvírá svou duši tomuto světlu života (Jan 8, 12) vírou v evangelium (Jan 3, 19 d., I. Jan 2, 8 d.).

Ani sv. Pavel nemluví jinak. Již v prvních svých listech, k Soluňským, představuje své hlásání evangelia jako světlo. Zdá se však, že je mu v tomto okamžiku spíše světlem řádu mravního než řádu rozumového (1. Sol. 5, 4; 2. Sol. 2, 16), avšak jedno není

bez druhého. Ve velkých listech myšlenka apoštola jde dále, je to vpravdě rozumová jasnost evangelia, o které nyní mluví, vznešený a božský jas, který září ze zjevení křesťanského. Židé, píše Korintským, jsou slepí: na jejich očích je závoj, který jim skrývá dílo Boží; avšak křesťané, pokračuje, mají pohled svobodný: »My pak všichni s odhalenou tváří patříme jako v zrcadle na slávu Páně a přetvořujeme se v týž obraz od slávy k slávě jako od Ducha Páně« (2. Kor. 3, 18). Křesťanství tedy, toť sláva Boží, která září, světlo v temnotách, den (1. Kor. 1, 24, 30; 2, 6—16).

V listech ze zajetí římského sv. Pavel s pravým lyrismem o tom mluví (Ef. 3, 3, 4, 14 d.; Kol. 1, 23, 25). Nauka, kterou hlásá, je tajemství, které musíme přijati vírou, a jasnost, která je v něm, splyne na nás. Proto radí Koloským: »Aby byli povzbuzeni v svém srdci a spojení láskou (dospěli) také k celému bohatství plného porozumění a k poznání tajemství Boha (Otce) a Krista (Ježíše). V něm jsou skryty všechny poklady moudrosti a vědění.« (2, 2—3.) Sv. Pavel neváhá to zdůrazňovati. Tajemství, které má takovou plnost jasu, není podle jeho názoru k tomu, aby umrtvilo ducha. Je to poznání, neboť obsahuje toho, jenž chová sám v sobě všechny poklady moudrosti a vědomosti. Radost, poznání, osvětlení, díky, jednota všech v Kristu, to vše musí býti spolu, aby vyjádřilo stanovisko křesťanské (Kol. 3, 15—16). Nejde tu o nějaké resignované podřízení rozumu ani o vyměnění touhy po poznání. Tento respekt k rozumu, respekt pro světlo poselství Božího vždy zůstal v Církvi. Dospědčují to na př. liturgické modlitby při svěcení nového ohně na Bílou sobotu, orace 2. mše sv. na Boží hod vánoční a orace na vigílii Božího hođu svatodušního.

Je to *Duch svatý*, který podle zaslíbení má osvěcovati mysl věřících a vésti je k plnosti pravdy, jak se praví v postkommuniu na Zjevení Páně a v oktávě téhož svátku. O totéž prosí Církev na Velký pátek v oraci za katechumeny. To, co vyjadřuje Církev ve svých modlitbách, to též dospědčují životem její spisovatelé, učitelé a světci, jimž nejpřísnejší orthodoxie nebyla nikdy ani závadou, ani uvězněním. Tak na př. sv. Augustin byl zrovna tak velkým intelektualistou jako věřícím. Často opakuje: crede, ut intelligas (na př. Tract. in Joan. XXIX, 6) nebo: Intellectum vero valde ama (Epist. ad Consensium, PL XXXIII, 458).

A vskutku víra je ctností rozumovou: elicita ab intellectu speculativo, podle klasické definice sv. Augustina: credere est cum assensu cogitare (De praedest. sanct., 5). Jde-li o víru jako nadpřirozenou ctnost, a to je v našem případě, poskytuje porozumění způsobem nadpřirozeným. Podle sv. Tomáše je dvojitý způsob poznání věcí božských: secundum modum nostrum, t. j. přirozené poznání, a jiný, který jest secundum modum ipserum divinatorum, t. j. nadpřirozené poznání. (In librum Boetii de Trinitate expositio, proem. q. II. a. 2. c.) Vírou Bůh sám vlevá poznání do duší, vlitým světlem, analogicky k rozumovému poznání prvních principů (In III Sent., dist. XXIII, q. 2. a. 1, ad 4). Skrze víru přebývá, podle sv. Pavla (Ef. 3, 17), Kristus v našich srdcích. A sv. Jan charakterisuje křesťanství jako zjevení světla: »A toto je ta zvěst, kterou jsme slyšeli od něho a vám zvěstujeme: Bůh je světlo a není v něm žádné tmv!« (1. Jan 1, 5.)

Víra jest počátkem vidění (visionis), ovšem liší se od něho specificky: jest, jak praví sv. Tomáš. »praelibatio quaedam illius cognitionis quae nos in futuro beatos facit« (De veritate, q. XIV, a. 2, c), nebo Surez, »singularis quaedam participatio divini luminis et supernaturalis ordinis et quasi inchoatio quaedam luminis beatifici« (De fide, disp. III, sect. 13, n. 4). Toto vidění »tváří v tvář« se uskuteční ovšem až na věčnosti.

Zásah lidského rozumu do pravd zjevených, tak jak se děje v theologií, není proti přirozenosti, není svato-

krádeží, podobně jako vstup věřícího do chrámu a spojení lidské přirozenosti se Slovem v Kristu není profanací. Zatím co Luther viděl v theologii monstruózní směr, sv. Tomáš viděl v ní úkon, spolupráci rozumu

osvíceného živou vírou (In librum Boetii de Trinitate expositio, proem., q. II, a. 3, ad 5).

ThDr Antonín Salajka

KRISTUS - LÉKAŘ

Nad našimi hlavami, hlavami kněží se stále vznáší jako Damoklův meč slova proroka Ezechiele: »Běda pastýřům Izraelovým, kteří pásli sami sebe. Zdali nemají být pasena stáda od pastýřů? Mléko jste jídali, vlnou jste se odívali, co tučného bylo, zabíjeli jste, ale stáda mého jste nepásli. Co mdlého bylo, neposilnili jste, co nemocného, nevyhojili jste, co zlámaného, neobvázali jste, co bylo rozptýleno, nepřivedli jste zpět, a co se bylo ztratilo, nehledali jste; ale tvrdě panovali jste nad nimi a ukrutně, i rozprchly se ovce mé, že nebylo pastýře.« (Ezechiel, 34, 2—3.)

Jest povinností nás, kněží, hledati cesty, na kterých bychom se setkali s ovečkami. Jaké by to bylo štěstí, kdybychom je našli ve stavu dokonalém, nebo lépe řečeno, poněvadž život jest velmi tvrdý, aspoň snesitelném. Zkrátka řečeno, život jest tvrdý, nezná slitování a my jsme postaveni před hotový fakt. Ovečky jsou buď unaveny, nebo stíženy určitými nemocemi. A co teď? Je východisko z této situace, ale vyžaduje bezvadnou znalost nemocí, jimiž by mohly být zchváceny ovečky.

V tomto směru jest snadné východisko. Stačí pouze zachytit stať evangelia sv. Jana (10, 11, násl.), kde sám Kristus Pán podává dokonalejší obraz dobrého pastýře. Podle slov sv. evangelia dobrý Pastýř se jich ujal. Proč? Jako vtělený Syn Boží znal rozpoložení jejich i tělesné, i duševní. Proto bylo možné, jedině u něho, že nemohoucnost tělesnou spojil s nemohoucností vnitřní. Proto prohlásil u nemocného (nemocného tělesně): »Odpouštějí se tobě hříškové tvoji.« — V tomto směru sám Kristus Pán sloučil nemohoucnost tělesnou s nemohoucností duševní.

A tím jsme dospěli k bodu, jehož jsme se dotkli jen tak letmo a který má být předmětem našich úvah.

Kristus Pán léčil nemoci těla, ale současně léčil i nemoci duše. Někdy nás to v pravém smyslu uvádí do určitých rozpaků. Ale jedině proto, že i když jsme kněží, přesto zůstáváme lidmi, a co navíc, zůstáváme lidmi dvacátého století, kteří navíc přejímají od ostatních lidí nejen jaksi samozřejmé chyby moderní doby, ale i moderní, řekli bychom epidemii, to jest otevřeně řečeno, povrchnost.

Proto nejdeme hlouběji, k jádru věci. Jinak bychom musili dospěti k zřetelnějšímu si uvědomění faktu, jinak samozřejmému, že člověk jest tvorem, který se skládá z duše i z těla. To by jinak nevyvolávalo nijakého zvláštního udivení nebýti tohoto tragického zjevu, že člověk, na základě svobodné vůle, dokáže znehodnotit vše, tedy život duševní i život tělesný. Když si k tomu přimyslíme, že kněz jako alter Christus jest jako On a jeho milostí lékařem, tedy lékařem celého člověka, že má povinnost znáti zdravý stav duše i zdravý stav těla. A nadto má znáti choroby duše i choroby těla. Jest pochopitelné, že mladý muž, který se připravuje svědomitě na svůj životní úkon kněze, vrhne se s celou vervou do studia, které se týká jeho stěžejního povolání, uchování zdraví duší těch, kdož budou svěřeni jeho péči. Není to ani chybou, že v tomto jeho úsilí ztrácí jaksi z dohledu, že na zdraví duší, které má mít jednou na starosti, má vliv, blahodárny nebo škodlivý, i tělo. To zjistí teprve při své funkci pastorální, při funkci lékaře duší, jenž má léčiti duše,

ale nesmí ztráceti z dohledu, že na duši má vliv i tělo. Teprve při vykonávání funkce lékaře duší dospěje zkušenostmi k tomu jasnému poznání, že duše i tělo jsou dva partnery, kteří, i když tělo jest druhořadé hodnoty, přesto má svůj určitý podíl na pozemském životě a tudíž i určitý podíl účastenství na věčném životě, ať již zmrtvýchvstáním oslaveném, nebo věčným trestem.

Z toho tedy vyplývá pro kněze povinnost znát dokonale zdraví duše i těla, a je-li taková okolnost znát nemoci i duše i těla. Kde však může kněz dospět k znalostem nemocí těla, a to nemocí těla, které ohrožují, uvádějí v nebezpečí duši? Je to tím nebezpečnější, že, jak praví zásada, sana mens i sano corpore. Není-li zdravá duše, projevuje se to i v těle. A opačně, není-li zdravé tělo, projevuje se to i na zdraví duše. Zdálo by se to v prvním okamžiku nerozřešitelné, kdybychom neměli pomocnou vědu bohovědnou. Jejím jménem je pastorální medicína, čili pastýřské lékařství. Kdybychom chtěli vymeziti výměru pastýřského lékařství, stačí uvést: pastorální medicína jest souhrn všech anatomicko-psychologických a pathologickeo-therapeutických zjevů. Chcete-li znáti dosah, důležitost pastorální medicíny, stačí uvést, že na začátku své kněžské působnosti byl jsem, nemaje v tom oboru zkušeností, uveden do hrozných rozpaků, když jsem byl volán k nemocnému, který zemřel před půl hodinou. V prvé chvíli jsem se zdráhal, ale byv upozorněn starším knězem, šel jsem. Tento výsek činnosti kněžské nám s dostatek osvětluje důležitost a dosah pastorální medicíny, která májíc na vědomí, že duše jest spojena s tělem a vykonává svůj vliv na tělo, a že tělo jako partner duše vykonává svůj vliv i na duši a mnohdy neblahý, jest na bíle dni, že jest pro každého kněze na výsost důležité znáti případně i neblahé vlivy nemocného stavu těla, jak se projevují i na duši. Vždyť ve zpovědnici má kněz dostatek možností zjistit, že pathologické zjevy těla mají odezvu i na duši. Stačí uvést jen jednotlivě na př.: hysterie, hypochondrismus, alkoholismus, asphyxia, agonia atd. To vše nám osvětluje dosah i důležitost této vědy, pomocné vědy theologie, a můžeme klidně říci, že dokonale odpovídá cíli časopisu, jehož nadpis jest »Duchovní pastýř«. Kristus léčil nemoci tělesné i duševní. Totéž musí činit i kněz, »alter Christus«. Ovšem Kristus, Syn Boží, mohl tak činit na základě své vševědoucnosti hned. My kněží ovšem nemůžeme tak činiti hned. Proto se musíme snažit rozšiřovat své vědomosti v tomto oboru. Tomu mají sloužit články, které si vyžádal šéfredaktor »Duchovního pastýře«. Nelze upřít, že je to velmi šťastná myšlenka, a k tomu i velmi případná. »Duchovní pastýř« musí léčiti duše, ale nesmí ztrácet z dohledu, že na duši působí svým vlivem i tělo. Tyto neblahé vlivy těla na duši musí kněz znáti, aby mohl dobře léčiti nemoci duše, jak se projevují ve zpovědnici. Tím jest osvětlen výměr, dosah i důležitost pastýřského lékařství, jemuž mají sloužiti následující články. Nelze nevidět, že projednávání těchto otázek vyžaduje i posudky odborných lékařů. Jak při projednávání těchto otázek, tak i v praxi. Čili praxe pastýřského lékařství pomáhá ke sjednocení kněze i lékaře, lékaře duší i lékaře těla. K tomu nechť nám udělí, nám, nemohoucím, své hojné požehnání dobrotivý Bůh, nejlepší Lékař duší i těl.

P. Jiří F. Dvořák

NOVÉ RUBRIKY

O komemoracích

1. Nová ustanovení o komemoracích se vztahují jak na officium, tak i na mši sv., platí jak v okurenci, tak i v konkurenci. Zásada jest, aby officium zcela odpovídalo mši sv. a obráceně mše sv. officiu. Z toho vyplývá, že už se nemůže, jako dříve, stát, aby »nihil in officio« a ve mši sv. se příkazovala připomínka.

Komemorace, které se nikdy nevynechávají

2. Komemorace, které se nikdy nevynechávají a mají naprostou přednost, jsou:

- a) kterákoliv neděle;
- b) kterýkoliv svátek 1. tř.;
- c) ferie quadragesimální a adventní;
- d) ferie a sobota kvatemburu podzimního;
- e) Litaniae maiores.

Z tohoto výčtu je zřejmá snaha uplatnit více temporál na úkor sanktorálu. Neděle, den Páně, má absolutní přednost, takže jen pro ni, a výhradně pro ni, je zachována komemorace, i tehdy, když na ni připadne svátek Páně (tit. II., 7). Neděle totiž má charakter specificky paschální, zatím co ostatní svátky Páně nezřídka mají charakter odlišný (na př. Dedicatio ecclesiae).

K výčtu výše uvedenému nutno připočítat celou oktávu Narození Páně, o níž se děje vždy komemorace.

Protože tyto komemorace mají absolutní přednost, jsou též přednostně komemorovány i před význačnějším officiem. V komemoracích jest zachovat stanovený řád přednostní. Tak na př. v Quadragesimě, když na některou ferii připadnou dva svátky duplex, z nichž jeden je simplifikován na komemoraci, pak napřed bude komemorována ferie, pak teprve simplifikovaný duplex. Tak případně-li svátek Septem dolorum B. M. V. se svátkem sv. Cyrila Jerusalemského, budeme-li se modlit in privata recitatione officium Septem dolorum B. M. V., prima commemoratio bude de feria, 2. de S. Cyrillo, sive in Laudibus, et Missa, sive in II. Vesperis.

Orationes numerum ternarium non excedant.

3. Komemorace se připočítají tak, aby nepřesahovaly počet 3. Do tohoto počtu se započítávají i Collectae »simpliciter imperatae«. Tak na př. v officiu dne byly ve mši sv. již dvě orace, Ordinář určil »simpliciter« další dvě imperaty, pak z těchto dvou se bude komemorovat pouze jedna.

Ratio commemorationum.

4. Praeter et post commemorationes sub n. 2 recensitas, ratio commemorationum haec est:

- a) O nedělích I. tř., svátcích I. tř., o feriích a vigiliích privilegovaných, navíc in Missis cantatis et votivis solemnibus, nepřipouští se žádná komemorace.
- b) O svátcích II. tř. a o ostatních nedělích připouští se jen jedna komemorace.
- c) O všech ostatních dnech, ať už svátkových, či feriálních, připouští se toliko dvě komemorace.

In supplicatione vero XL Horarum, aut occasione expositionum, quae forte fiunt per annum, oratio Ss.mi Sacramenti semper est dicenda in omnibus missis, quae celebrantur in altari expositionis tantum.

Ad 4, b): Jestliže na dupl. II. cl. případně více komemorací, modlíme se jen první, ostatní vynecháváme, leč že by se jednalo o svátého »neodlučitelného« (jako o svátcích sv. Petra a Pavla). Tak 7. X., na svátek Růžencové P. Marie, je to dupl. 2. tř., je možná jen jedna komemorace, proto se bude připomínat jen sv. Marek I., papež, a vynechá se komemorace s. Sergia a druhú.

Quomodo fit commemoratio.

5. Svátky komemorované napříště už nemají: a) v officiu, vlastní verš v krátkém responsoriu ad Primam, a vlastní doxologii v hymnech, vyjímajíc ovšem

dny, o nichž se v dekretu mluví pod Tit. II, nn. 14 až 17; b) ve mši sv. jsou bez kreda a vlastní preface.

V matutinum officium komemorované nemá již 9. lekcí, ve mši sv. odpadá t. zv. »Evangelium proprium«, které se lecky četlo místo evangelia sv. Jana na konci mše sv.

V neděli se vždy ve mši sv. modlíme Credo (tit. V., 7), protože tato modlitba je určena pro nedělní den; preface však jest určena celebrotané mši sv., a proto, jestliže v neděli se slaví svátek, který nemá vlastní preface, modlíme se preface »Cummunis« a ne de »Trinitate«; tak je tomu na svátek sv. Václava, nebo sv. Ludmily, nebo de Dedicazione ecclesiae.

Změny v breviáři

Abychom se příliš nešířili a přece podali přehled změn v officiu breviáře, podávám tabulku, z které bude patrné, co se v breviáři změnilo vzhledem ke struktuře stávajícího officia. (Tabulka je na 4. straně obálky.)

O konci officia

Celé officium se po kompletáři uzavírá mariánskou antifonou a veršem Divinum auxilium. Podle nových ustanovení odpustky, které kdysi měla modlitba Sacrosanctae, přebírá nyní tato finální mariánská antifona. Je to zajímavé ustanovení, protože je to proti generálnímu principu, že nezískává odpustky ten, kdo koná nějaký závazný úkon (can. 932).

O některých částech officia

Hymny. — Vlastní pro svátky některých svatých a určené pro jisté hodinky se nepřenesají, ruší se tím stávající Rubr. gen. Brev. tit. XX, 3, která byla příčinou dosti častého přemístování hymnů z jedné hodinky na druhou. V hymnu Iste confessor se už nikdy nebude měnit třetí verš, který napříště vždycky bude znít: Meruit supremos laudis honores.

Antifony k Magnificat v době Septuagesimy o některých feriích, které musely snad býti vynechány, napříště se už nebudou přenášet na jiný den.

Preces

Feriální preces se nyní modlíme jen v nešporách a laudech feriálního officia ve středu a pátek tempore Adventus, Quadragesimae et Passionis a ve středu, pátek a sobotu Quattuor Temporum (Septembris), v kvatemburu svatodušním ovšem preces odpadají, a to pro radostný charakter svatodušní oktávy. Samozřejmě, že v adventním a svatopostním 6. kvatemburu se i v sobotu budeme modlit v nešporách a laudech feriální preces. Případně-li svátek (duplex) na některý ze dnů v dobách, kdy bychom se měli modlit preces, pak tyto se vynechají, protože ferie je jen komemorována.

I ve Svatém týdnu, podle této generální normy, modlíme se preces jen ve středu. Suffragium svatých a commemoratio de Cruce se ruší.

Symbolum Athanasianum »Quicumque« se nyní modlíme jen na svátek Nejsvětější Trojice.

O jiných změnách

První nešpory mají jen svátky 1. třídy a 2. třídy a neděle.

V době velikonoční, v pátek, když se máme modlit nešpory z této ferie, antifona k Magnificat se bere z druhých nešpor předchozí neděle, protože vlastní chybí. Staré rubriky totiž předpokládaly, že buď budou na tuto ferii nešpory z nějakého svátku následujícího, nebo de S. Maria in sabbato.

Památka všech věrných zemřelých nemá první nešpory, protože je to duplex, byť zrovnoprávněný s duplexem 1. tř.

Struktura officia

Pokud se týče jednotlivých částí officia, jest nutno toto věděti:

- a) O nedělích a svátcích 1. tř. nic se nemění.
- b) O svátcích 2. tř. a o svátcích Páně a Panny Ma-

rie, které by byly jen duplex, k matutinu, laudám a nešporám officium je ut in proprio et in communii. Ad Horas minores ut in psalterio de feria currenti et proprio loco; ad Completorium de dominica.

c) O ostatních svátcích, vigiliích nebo feriích ke všem Horám jako v psalteriu a proprio loco, leč by v matutinu, laudách a nešporách byly předepsány speciální antifony a žalmy.

Případne-li svátek 2. tř. nebo svátek Páně na neděli a koná-li se o nich officium, pak také ad Horas minores antifony a žalmy se berou z běžného dne, totiž z neděle. Proto k Primě budou žalmy schematu nedělního (117; 118 i, 118 ii).

Čtení z Písma sv.

Lekce z Písma sv. ustanovené na určitý den se svými responsorii, jestliže v příslušný den nemohou být čteny, pak se vynechají, i když by se jednalo o »initium« knihy. Je zde ovšem jedna výjimka, a ta se týká Památky křtu Pána našeho Ježíše Krista, pokud by připadla na neděli, neboť v tu neděli se slaví svátek Sv. rodiny. V tomto případě v sobotu před nedělí Sv. rodiny se bude číst v matutinu začátek 1. ep. ke Korintským, děje se tak z toho důvodu, že by této sobotě chyběly lekce v 1. nokturnu matutina. Mají-li některé svátky svatých nebo Páně v 1. nokturnu vlastní lekce, tyto si podržují i nadále. (Dokončení)

P. Bohumil Inneman

KOMENTÁŘ K OBNOVENÉMU ŘÁDU SVATÉHO TÝDNE

1. část

Velkolepá liturgická reforma, kterou prožíváme v přítomné době, probíhala dosud v pěti etapách:

Napřed byl r. 1945 vydán nový latinský překlad Žaltáře z původních textů, t. zv. »Psalterium Pianum«.

Potom vyšel r. 1951 dekret SRC »Dominicae Resurrectionis vigiliam« o obnovení velikonoční vigilie — na zkoušku.

R. 1953 následovala apoštolská konstituce »Christus Dominus« o úpravě eucharistického postu a večerních mší svatých.

R. 1955 byl uveřejněn další, významný dekret SRC »Cum nostra hac aetate« o zjednodušení rubrik breviáře a misálu.

Dne 16. listopadu téhož roku 1955 vydala konečně táž kongregace dekret »Maxima redemptionis nostrae mysteria« o definitivním obnovení liturgie celého Svatého týdne.

Tímto posledním výnosem vrátila Církev služby Boží o nejsvětějších dnech, kdy slavíme své vykoupení skrze Ježíše Krista, služby Boží, které byly postupem staletí jak obsahově, tak časově porušeny a znetvořeny, do prvotního, ryzího stavu. Upravila novou liturgii podle starokřesťanských předloh tak, aby se jí mohl všecken věřící lid zúčastnit s co největším užitekem, a stanovila za tím účelem také konání těchto bohoslužeb o posledních třech dnech Svatého týdne opět na dobu večerní, případně noční, jak tomu bývalo kdysi.

Jde tu o věc nesmírného významu, o uskutečnění přání všeho katolického světa, přání, jež vyrostlo z novodobého náboženského života, vybudovaného na strážlivém a p. itom hlubokém pochopení liturgického dění. Nemůžeme ovšem popřít, že jde zároveň o zásah, který znamená úplný převrat v dosavadním smýšlení a citění mnohých jak z lidu, tak z duchovenstva. Mnoho vžitého muselo padnout, mnoho — zdánlivě — nového se objevilo.

Když jsme dostali r. 1956 po prvé do rukou texty a pokyny, jimiž jsme se měli povinně řídit, byli jsme z velké části značně překvapeni, ba někteří z nás i zmateni. Přiznáváme otevřeně, že leckdo přímo nadával. Proč se to dělá? Co to znamená? Nač ty novoty? Co bylo tak dlouho dobré, má být najednou špatné? Proč se vše nenechalo, jak to bylo?

Následující komentář se vynasnaží dát odpověď na tyto a podobné otázky. Uvidíme, že reforma Svatého týdne je promyšlena, odůvodněna a provedena co nejpečlivěji, že je všecko opravdu na svém místě. Důkladným studiem se přesvědčíme, že udělala Církev velmi dobře, a že jí musíme za tento vzácný dar vřele děkovat.

Jsme také zavázáni poučovat věřící lid všestranně o nové liturgii Svatého týdne, přivést ho k tomu, aby i on pochopil. Snad se stane komentář také skromnou pomůckou v této důležité pastorační práci.

Domínica II Passionis seu in palmis

Pozměnila-li Církev už název této neděle, kterou začíná Svatý týden, učinila tak z důvodů dogmatických i historických. Již Sacramentarium Gelasianum nazývá naši neděli »De passione Domini«, a právem, neboť sláva Spasitelova, kterou dnes prožíváme, došla svého vyvrcholení právě v jeho umučení a smrti. Hosanna a Kříž, slavnostní průvod s posvěcenými ratolestmi a evangelium o utrpení Páně nelze od sebe odloučit.

Průvod na Květnou neděli má svůj původ na východě, přesně řečeno ve Svaté zemi, v Jerusalemě. »Peregrinatio Aetherae« (vyd. Pétré, str. 220—22) z konce 4. století popisuje tento starokřesťanský zvyk: všechen lid shromáždil se na hoře Olivetské a s biskupem v čele konal průvod připomínající Kristův vjezd do Svatého města, do chrámu zvaného »Anastasis«.

V 6. století nalézáme průvod s ratolestmi v Persii a Syrii, na západě máme první zmínku o něm u sv. Isidora († 636), PL, 82, 251). Od této doby šířil se po všem křesťanském světě. Řím jej měl určitě už za dob Řehoře V. (996—999).

Ritus předcházející průvod, totiž svěcení ratolestí, stal se během středověku velmi bohatý. Vzal na sebe pohnáhlou formu t. zv. »Missae siccae«, oblíbené to tenkrát pobožnosti, napodobující mši svatou bez kánonu. V římském misálu měli jsme dosud svěcení palmem se všemi prvky této »mše«: s introitem, s orací, s lekcí, s evangeliem, s prefací. Kánon nahrazovaly modlitby, jimiž se palmy světily, přijímání zastupovalo rozdávání větví.

Po průvodě následovala pak mše svatá skutečná, během níž se zpívaly pašije podle sv. Matouše.

Celá liturgie Květné neděle byla tedy opravdu značně dlouhá. Trvávala při dodržování všech předepsaných rubrik i několik hodin.

Reforma zasáhla zde velice obezřetně a moudře. Nový řád Svatého týdne zestručňuje svěcení ratolestí, následující mše svatá nemá Stupňové modlitby, evangelium o umučení Páně začíná teprve vypravováním událostí v Gethsemane, mše končí bez posledního evangelia. Tím vším byla myšlenka dne — oslava Krista Krále a první připomínka vykupitelského díla Spasitelova — naprosto zachována, slavnostní ráz nijak nesnížen, a přece doba trvání celé liturgie podstatně zkrácena.

Podrobný výklad obnoveného řádu »Dominicae II Passionis seu in palmis«:

Svěcení ratolestí koná se v každém případě »in conspectu populi«, tedy ne u oltáře, u něhož kněz stává zády k lidu. Jde tu o zásadu Ordinis hebdomadae sanctae instaurati (OHS) při všech funkcích celého Svatého týdne vůbec. Reforma totiž chce, aby lid mohl vše, co se děje, dobře vidět a sledovat.

Vynechává se proti rubrikám misálu obvyklé »Asperges«, protože je kropení svěcenou vodou součástí ritu svěcení ratolestí.

Barva parament je červená. Není to nový výmysl, ale návrat k starému zvyku středověkému. Červená barva reprezentuje nám živější osobu Krista Krále, který je, jak receno, předmětem dnešní oslavy.

Po antioně »Hosanna« následuje jediná orace, která je poslední z dosavadních pěti, a bere ohled na různé druhy větví, jež jsou podle místních poměrů k dispozici. Modlitba se nachází po prvé v t. zv. Missale Curiae ze začátku 14. století.

Za rozaávání ratolesti zpívají se, jako dosud, dvě antifony »Pueri Hebreorum portantes« a »Pueri Hebreorum vestimenta«, ale přidávají se velmi vhodně žalmy 23 (část) a 46 v novém překladě, žalmy, které překrásně vystihují myšlenku dne. Poukazují též na to, že se oba žalmy uzavírají veršem »Gloria Patri«, což je v liturgii Svatého týdne novinka.

Po evangeliu o slavném vjezdu Kristově do Jerusalema se koná ihned průvod. Opět novinka: v čele průvodu nese se nezahalený kříž. Správně to rozhodnutí, neboť obraz Ukřizovaného znazornuje nám přítomnost Kristovu, jehož doprovázíme do »Jerusalema« sveno chrámu. Je to zase návrat k původnímu obyčej, jak dosvědčuje celá řada starých »Ordinaria« a »Consuetuaines«. (Viz Martene: De ant. Eccl. rit. 6, 20, č. 9.)

Zpívá se několik dalších antifon a známý hymnus »Gloria, laus et honor«. Vítáme vřele novou rubriku, která dovojuje a doporučuje též písně ke cti Krista Krále v jazyku lidovém.

Závěrem se nekoná již obřad u zavřených dveří, nýbrž průvod se ubírá přímo k oltáři, kde se uzavírá novou orací »Domine Jesu Christe, Rex ac Redemptor noster«, která je sestavena z myšlenek dosavadní druhé orace recitované při svěcení palem.

Jelikož je oslava Krista Krále ukončena touto modlitbou a mše svatá nemá k ní přímý vztah, nedrží se už, jako dříve, za zpěvu pašijí ratolesti v rukou.

Ke mši svaté předpisuje se ve smyslu svatopostní tradice barva fialová. »Ministri sacri adhibent dalmaticam et tunicellam«, což platí i pro další dny Svatého týdne. Touto dispozicí ruší se rubrika o používání t. zv. »planetae plicatae«. Nikoho nebude zajisté bolet, že tato divná a nepohodlná roucha, která se nedala ani archeologicky, ani liturgicky odůvodnit, zmizela (zatím aspon ve Svatém týdnu) z našich kostelů.

Mše svatá, která následuje po průvodě, začíná přímo Introitem, který se nyní podle starých předloh opět správně nazývá »Antiphona ad introitum«. (Podobně též »Antiphona ad offertorium« a »Antiphona ad communionem«, poněvadž tu jde o skutečné antifony, které bývaly kdysi a mohou nyní zase být spojeny s příslušnými žalmy.) Vynechávají se, jak už řečeno, Stupňové modlitby, jež starokřesťanská liturgie neznala, které jsou prvkem velmi pozdním, vznikly ze soukromé pobožnosti celebranta a staly se preceptivní až během 13. a 14. století. (Srv. Righetti, Storia liturgica III, p. 60, a jiné.)

Pozoruhodná je rubrika obnovující tisíciletý řád, že

celebrant už nerecituje potichu s sebou, co ministři sacri, resp. lectores přednášejí nahlas, nýbrž pouze »auscultat«, poslouchá. Zde — na Květnou neděli — vztahuje se toto ustanovení na zpěv epištoly a evangelia o umučení a smrti Páně (pašije), platí vsak pro všechny podobné případy po celý Svatý týden. Je naděje, že bude uvedena, vskutku zbytečná duplikace textů časem odstraněna vůbec.

Pro případ binace neb trinace poskytla reforma knězi vitanou úlevu: nemusí pašije po druhé (po třetí) opakovat, ale čte v náhradu toliko krátké evangeliium pojednávající o Kristově smrti (Mat. 27, 45—52).

Mše svatá končí udělením závěrečného požehnání. Jelikož byla povinná recitace t. zv. Posledního evangelia zavedena teprve r. 1570 za Pia V. a je tedy rovněž prvkem značně pozdním, vynechává se (dnes, na Zelený čtvrtek a o Veliké noci) analogicky jako Stupňové modlitby. (Viz Bugnini-Bellocchio, De rubricis ad simpliciorum formam redigendis, Ed. II, Roma, 1955, str. 67—69.) Jen mši svatou, která nenásleduje po svěcení ratolesti, zakončuje evangeliium z tohoto svěcení.

Teria secunda, tertia et quarta Majoris hebdomadae

Liturgické texty na tři první všední dny Svatého týdne zůstávají celkem beze zmen. V úterý a ve středu zkracují se pouze (jako v neděli) pašije. Středa pak má ještě zajímavou, novou rubriku, již nechceme nechat bez povšimnutí:

Před první mešní orací zaznívá nám známá výzva: »Flectamus genua!« Rubrika praví, že všichni pokleknou a chvíli setrvávají v tiché, neformované modlitbě. Až potom — tedy po určité přestávce mlčení — vstávají na druhou výzvu: »Levate!« a následuje orace shrnující naše rozjímání v liturgická slova. Obnovení této kdysi samozřejmé a přirozené přestávky (která se dodržuje i v ostatních, stejných případech vyskytujících se ve Svatém týdnu) vítáme a schvaluje.

Ordo Missae

Pokud jde o Mešní řád, který OHS nyní uvádí, chci upozornit na jedinou okolnost, která by nám mohla snadno uniknout: Gloria, Credo a comma initiale prefaci má na několika místech interpunkci odlišnou od interpunkce v misálu. Tak zní na př. v OHS konec Andělského chvalozpěvu takto: »Tu solus Altissimus: — Jesu Christe, cum Sancto Spiritu: — in gloria Dei Patris. Amen.« A na začátku prefaci máme: »Domine — sancte Pater — omnipotens aeterne Deus«. Je to zase návrat k starokřesťanskému původnímu znění. (Ephem. lit 65, 1951 a 66, 1952.)

Ve všem lze poznat a obdivovat mateřskou péči Církve — projevující se i v nejmenších podrobnostech — o to, jak přiblížit při stálém zřeteli na prvotní způsob oslavování Svatého týdne a na dodržování časové disciplíny, věřícímu lidu co nejvíc naše nejposvatější bohoslužby a umožnit mu co nejaktivnější účast na nich.

(Pokračování)
P. Josef Němec

MATUTINUM

Matutinum — ranní modlitba. V prvokřesťanských dobách ovšem bylo dnešní matutinum modlitbou noční, ano půlnoční, jak vysvitá z řeckého názvu μεσονύκτιον. První křesťané se před každým velikým svátkem připravovali nočními pobožnostmi, které se nazývaly vigilie nocturnae. Z nich se vyvinulo matutinum. Proto se matutinum také až do 11. století nazývalo vigiliae. Matutinum trvalo často celou noc, takže se za tu dobu vyzpíval nezřídka celý žaltář a přečetly celé knihy Pisma svatého. Svatý Benedikt zmírnil těžké břemeno noční modlitby tak, že matutinum se začalo v jednu nebo ve dvě hodiny po půlnoci. Toto velice moudré zkrácení nočního bdění neslo s sebou přirozeně též zkrácení matutina a jukousi reorganizaci, kterou provedl svatý Benedikt a která ve své podstatě trvá až do dob našich.

V pozdějších stoletích byly tyto vigilie, noční modlitby, posunovány k ránu, takže konečně název matutina odpovídá skutečně době, ve které se konalo — ráno.

Ranní modlitba je nejdůležitější ze všech, které konáme. Prvotiny myšlenek dne a tužeb srdce patří Bohu. Bohu je zasvěcujeme. Stvořiteli, Zachovateli a Udržovateli života je obětujeme. »Každou žití hodinku věnuj Bohu chvílinku!« Hned ráno, když procitneš: »Domine labia mea aperies!« »Páne, otevři rty mé a ústa má budou hlásati tvou chválu.« »Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adjuvandum me festina.« — Bez přípravy, bez pomoci, bez milosti Boží ani modlit se nedovedeme. Ani soustředit se na Boha nedokážeme. Roztržitým myšlenkám se neubráníme. Proto před každou modlitbou, nejen ranní, ale také polední a večerní: »Deus in adiutorium meum intende.« Tak nás k tomu nabádá Církev svatá, tak nás k tomu vede svaté officium... Pak teprve z plna srdce: »Venite exultemus Domino,

acclamemus Petrae salutis nostrae... Chválu Bohu vzdejme «in hymnis et canticis» — in psalmis et responsoriis...
Při svatém čtení nokturnů a ve slavném ambrosiánském chvalo zpěvu Te Deum laudamus...

Jaké bude naše matutinum, naše ranní modlitba, taký bude celý den.

Neboť p.ati-li: jak kao se modlí, tak také žije, pak to platí tím více o modlitbě ranní.

Ranní modlitba je akord k harmonii celodenního našeho počínání; předtakti k zladěnému chvalo zpěvu všech našich prací k větší cti a slávě Boží a k blahu duši; ranní modlitba je bohaté čerpadlo nadpřirozených sil k nadpřirozenému svatému žiti na cestě směrem k Bohu, k věčnému cíli, k trvalému štěstí...

Kněz je též povolán, aby se modlil i za jiné, za duše mu svěřené, aby hned ráno na ně myslel a doporučoval je Bohu. Aby na ně svolával požehnání, pomoc a milost Boží... Všem těm zástupům proudícím na své pracoviště... do továren, do hutí, do dolů, na pole a zahrady... Kněz, který by nekonal svou ranní modlitbu — nemyslím matutinum jako officium — ale jakoukoliv ranní modlitbu a nemyslel, nepamatoval na své ovečky, nebyl by pastor bonus, byl by nájemník, kterému na ovečkách nezáleží, který nemiluje duše, který miluje jen sebe... Každý apoštol musí být muz modlitby a to musí dokázat hned ráno... Jak vzácná je jeho modlitba Bohu i lidem, když se hned ráno modlí: »Pozehnej, Bože, všechny ruce, které úhory p. oměňují v žirnou zemi, pustiny v zahrady, nerosty a dřevo v nástroje a stroje, v roboty a neživé pomocníky lidí... Dej, aby ty mozolovité ruce pretékaly štěstím a blahem, jako prameny a studánky pretékají a zavlažují pole a louky... Aby čistá byla srdce, poctivé byly duše, tělo chrámem Ducha svatého...«

»Mnoho dokáže modlitba spravedlivého.« Jak. 5, 16... Musí to být ovšem modlitba vroucí. Modlitba bez vroucnosti je jako tělo bez duše... Musí to být modlitba dobrá. K dobré modlitbě však náleží čisté svědomí, svaté ruce a zbožné srdce. Kněžské ruce se mají podobat Dürerovým »sepjatým rukám«... Ruce sepjaté však jsou ruce oduševnělé...

J. S. Bach začínal své partitury slovy: »Jesu juva« a končil je písmeny »S. D. G. — Soli Deo Gloria«. Každý den má pro nás být partiturov libezného souzvuku práce a modlitby, slov a dobrých skutků! Na začátku, ráno, »Deus juva« a na konci, večer, »Soli Deo Gloria«!

Je-li podle Eckeharta modlitba nejbezpečnější cesta k Bohu, pak nám zajisté ranní modlitba tuto cestu umožní. Udá nám směr k Bohu... Bude nástup na tuto cestu... Kdo se ráno nemodlí, opouští tento bezpečný směr a je v nebezpečí, že zabloudí... Kdo se ranní modlitbě vyhýbá, vydává se pokusem na pospas...

Haydn shrnul krátce před svou smrtí svůj životní program v tato slova: »Můj život se podobá mým komposicím. S Bohem jsem je začal a s modlitbou »Laus Deo« zakončil. Tak končím též svůj život s vroucím »Laus Deo«.« Tak také naše celodenní dílo s Bohem je začínáme a s vroucím »Chvála Bohu za všechno« je dokončíme. Činíme-li tak každý den, bude celý náš život symfonii krásnější a mohutnější než Devátá Beethovenova... Mohutné »Gloria in excelsis Deo...« a jeho jina.e Mozartovo radostné, mohutné, jásající a strhující »Aleluja!«, které nebudeme zpívat my, ale které budou zpívat andělské sbory při našem vstupu do nebe...
P. Karel Sahan

NEJSI SÁM

Nechci dnes mluvit o potřebě samoty pro růst ducha, protože každý z nás dobře ví, jak je užitečné pro duši utéci se občas do ticha samoty a nechat se polaskati její lahodou a pokojností. Chci hovořiti toliko o onom těžkém a hořkém pocitu, který se mnohdy zmocňuje i kněžské duše, jež si někdy s podivnou tvrdostí namlouvá trvalý stav své osamocnosti. »Tolika lidem se dávám, tolika duším sloužím, a přece jsem tak opuštěný, neznámý, nechápaný« — říká si s veškerou těžkostí a neunesitelností smutku a stesku v mnohých chvílích svého života a své pastorační práce kněz, který žije uprostřed tolika lidí, s rukou dotýkající se jejich duše na místech nejcitlivějších, a přece si připadá, že je dočista sám. Takový pocit prožívali i mnozí velcí tvůrčí duchové a rvali se s ním. F. X. Šalda si jednou povzdychl tímhle veršem: »Tak bez zbraně, tak zcela sám...« To zní velmi smutně, je to výkřik, povzdech opuštěného srdce, jež touží po porozumění, pochopení, po dobrém slově. Jeden myslitel z druhé poloviny devatenáctého století tuto skutečnost vyjádřil ve svém deníku: »Kterak máme zapotřebí lásky, něžnosti, přízně, dobroty a kterak jsme zranitelní my, synové Boží, nesmrtelní a vladaři! Silní jako svět anebo slabí jako červíček, podle toho, představujeme-li Boha, či představujeme-li jen sebe samy, opíráme-li se o Toho, kterýž jest, či jsme-li samotní.« Mně z toho vyznívá jasný závěr: že jsme samotní

skutečně jenom tehdy, neopíráme-li se o Boha a jeho lásku.

Je nemyslitelné, aby kněz, jehož duše hoří živou vírou, neopřel a neopíral stále a vždy pevněji a úžeji celý svůj život o moc a sílu Boží, aby nedýchal Boží blízkost, aby nekvetl pod dechem Božím. Pak tedy ovšem není nikdy a nikde sám, protože Bůh je vždy a všude s ním. To bychom si měli stále připomínat a tuto myšlenku bychom měli vždy s velkou pečlivostí rozvíčovati ve své duši, zejména tehdy, když přicházejí večery se svými stíny a s tíhou temnoty a kdy svět se nám jeví tak vzdálený a nepochopitelný. Neboť tato myšlenka není fikcí, je ryzí a zářící skutečností a je velikou zbraní duše.

Sv. Terezie Ježiškova v jednom dopise své sestře Celině píše: »Máš pravdu. Život jest často těžký a hořký. Bývá těžko začítí den námahy, hlavně, když se Ježíš skrývá naší lásce. Co činí tento libezný Přítel? Nevidí našich úzkostí, břemen, jež nás tíží? Kde jest? Proč nepřijde nás potěšit? Neboj se, vždyť On jest přítomen, zcela nablízku nám! Hleď na nás...« Tato krásná slova, která vytryskla jako stříbrný pramen z duše, tolik rozzářené vědomím blízkosti Boží lásky, měli bychom si leckdy — a ne jenom jednou — s velikou vroucností a dychtivostí prorozjímat. Velmi by nám pomohla jejich jasná a prostá pravda.

Měl jsem přítele, který krásně a oddaně měl rád svou matku. Žila s ním na jeho faře, byla věrnou průvodkyní jeho kněžské práce a slad-

kou utěšitelkou v hodinách zklamání. Když umřela, její syn-kněz se přímo hroutil, klesal na mysl, jeho duši zaplavovala malomyslnost, nedovedl zůstat dále na faře, pod jejíž střechou prožil s maminkou tolik radostných roků. Odešel na odpočinek. Vypravoval mi, jak jednou, když cítil zvláště bolestně a tíživě samotou svého stáří, jako by slyšel známý matčin hlas: »Proč nemyslíš více na Boha? Jsi přece jeho kněz a On je tvým otcem i matkou.« Od té chvíle se jeho kněžská duše rozezpívala jarní písní, třebaže už mu nastal podzim života. Dnes přebývá tento můj přítel-kněz již několik roků v Božím světle, ale já si často vzpomínám na jeho vyprávění a silně jsem si je vybavoval v čase, kdy jsem prožíval to, co kdysi s palčivou bolestí prožíval on. Píši to zde docela upřímně, ne proto, abych se honosil nějakou vnitřní vyrovnaností, ale proto, že vlastní zkušenost může být dobrá každému z našich bratří. Můj milovaný básník J. V. Sládek napsal báseň »V nočním tichu«. Byl sám, noc jej obetkala svými stíny, jen lampa svítí. Jako by mu říkala: »A ty, kdo jsi malý víry, slyš, co hlas ti v prsou říká: ani tlukot nejslabšího srdce v prázdno nezaniká. / Jako duše uondaná, která právě vzlétla k výši. / Dole země nedoslýchá, ale Bůh ten tlukot slyší.« Necht' v našem příbytku stále svítí živá lampa víry! Abychom v jejím teplém světle zřetelně viděli, že Pán je blízko našim dnům i nocem a že naše duše není nikdy sama.

P. Václav Zima

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K ČÍSLU DRUHÉMU - ROČNÍK VII.

Český mistr kolem r. 1400: Madona zv. Svatovítská, tempera, dřevo, 51 × 39,5 cm

VZÁCNÉ OBRAZY ZE SBÍREK DR ANTONÍNA PODLAHY ODKÁZANÉ NÁRODNÍ GALERII V PRAZE

Mistr eggenburgského oltáře, 15. stol.: Sv. Václav sbírá dříví, tempera, dřevo, 70 × 45,5 cm.

Mistr eggenburgského oltáře, 15. stol.: Zavraždění sv. Václava, tempera, dřevo, 70 × 46 cm.

BISKUP ThDr ANTONÍN PODLAHA, VZOR A PŘÍKLAD VLASTENECKÉHO KNĚZE

. K 25. výročí jeho smrti

V odstupu dvaceti pěti let postava biskupa Antonína Podlahy celoživotním dílem výrazně vystupuje jako vzor vlasteneckého kněze. Činnost vlasteneckého kněze českého je podivuhodná syntéza křesťanského universalismu a národního českého partikularismu. Láska k vlasti se tu roubuje na mohutný peň lásky k Bohu, od něhož, Otce všech národů, dostává posvěcení. Toto posvěcení vrcholí v úsilí posvětit celý národ, všechny jeho členy, všechny jeho instituce. Nezbytného mravního základu pro toto posvěcení se nabývá zvroucáním lásky k Bohu a k matce Církvi, katechesí, šířením duchovní literatury, pěstováním křesťanského charakteru, šířením všeobecné osvěty, praktickou láskou k bližnímu a především a hlavně osobním příkladem. To vše v míře vrcholné konal biskup Podlaha.

Vyrostl v biedermeierovsky jemném prostředí své rodiny, z níž si přinesl smysl pro vkus a zájem o kulturu, jež na gymnasiu tříbil pilnou četbou Vlčkovy »Osvěty«. Po maturitě (1883) dal se zapsat na právnickou fakultu, ale volání Boží bylo mocnější: po roce vstoupil do semináře. Už tam se jeví základní rys jeho

povahy: pracovitost. Dal se do katalogisování knihovny! Po vysvěcení kaplanoval na několika farách, až byl (1891) ustanoven adjunktem theologické fakulty, při čemž suploval biblické studium a obohatil je dvěma pracemi — jednou původní a jednou přeloženou — o řeckých překladech bible a o objevech v Orientě ve vztahu k bibli. Když po doktorátě (1894) byl několik let katechetou a poznal nevyhovující, zastaralé a těžkopádné učebnice, bez svolávání anket a schůzí sepsal moderně pojaté svěží katechismy, z nichž některé dosáhly více než 10 vydání. Zakládá »Vzdělávací knihovnu katolickou«, aby výběrem nejlepších poučných děl upevnila vědomí katolických intelektuálů. A sám do ní přispěl několika pracemi. Byl by však porušil universalistického ducha katolictví, kdyby se byl věnoval toliko inteligenci. Proto se ujal odkazu Tomáše Pešíny z Čechorodu »Dědictví Svatojanského«, v němž začal vydávat dobré knihy pro nejširší vrstvy.

Avšak k rozkvětu duchovního života bylo třeba duchovní literatury: z popudu Podlahova vychází nový převod Pisma svatého od Sýkory a Hejčla a začíná

vycházet »Český slovník bohovědný«. Mimo to po 27 let rediguje ČKD.

Když se stal kanovníkem (1904), hned se dal do nevděčné, nádenické katalogizační práce a pořídil soupis rukopisů kapitulní knihovny, vydal »Knihy erekční« a »Knihu svěcenců« z XIV. stol. a kapitule pořídil »Series«, životopisy 931 členů.

Zanedbaná církevní archeologie a historie volala a Podlaha poslechl: výsledkem byla »Posvátná místa arcidiecése pražské«, »Soupisy památek«, několik souborů ikonografických památek, obohacení dějin chrámu sv. Víta a jeho pokladu, sv. Jiří a Všech Svátých, Klementina, kostela sv. Karla Boromejského, na Bílé Hoře, na Svaté Hoře...

Vždyť sepsal sto deset knih vedle článků a pojednání v časopisech, jimiž učil víře a Boží bázni, vzdělával, hájil náboženství a Církev.

Nebyl by knězem, kdyby nebyl měl v popředí svého zájmu dům Boží: byla to katedrála sv. Víta. Ji věnoval své stupňované nadšení, obětoval všechnu svou energii, aby se stala důstojným stánkem Božím a hrobkou národních světců a českých králů. Prozřetelnost mu popřála té radosti, že mohl vlastníma rukama vynést z hrobů těla sv. Václava, Karla IV. a Ji-

řího z Poděbrad, že mohl uspořádat Svatováclavskou výstavu a otevřít lidu vrata dostavěného chrámu. Měl čestný přídomek »strážce« katedrály a vykonal pro její dostavění mnohem více než kterýkoli z jeho předchůdců. Přiklonil se k mladší generaci v rozhodném boji mezi názorem restauračním a konservačním a i modernímu výtvarnému umění dal důstojný podíl při dokončení a výzdobě chrámu.

A ještě jednu radost měl: Růžencovou výrobu, totiž její mrzáčky, o něž se staral vpravdě s otcovskou péčí, opatřiv jim sídlo v Praze a odkázav jim svou vilu v Mukařově. Jeho život probíhal mezi prací, modlitbou, odříkáním, láskou k Bohu a k bližnímu, obětavostí a dobročinností jako pravý život kněze-vlastence, až nastalo jitra neděle 14. února 1932. Dobrý pastýř otevřel breviář, našel si Primu, když Princeps pastorum ho povolal, aby mu odevzdal immarcescibilem gloriae coronam!

Zemřel v pověsti svatosti a také na smuteční schůzi, již se zúčastnilo 11 korporací, všichni řečníci — koryfeové různých vědních oborů, v nichž zesnulý pracoval — ocenivše jeho vědecké zásluhy neváhali nakonec prohlásit, že v něm zemřel světec, který svou prací a životem zanechal příští generaci vzor a příklad. *Jan Brechensbauer*

ŠLI S LIDEM A VEDLI LID

Dr Josef Doležal

II.

Muži kolem Časopisu pro katolické duchovenstvo (ČKD) sledovali od třicátých let pozorně vývoj poměrů ve Francii, zejména oné skupiny katolických demokratů kolem listu L'Avenir, kterou po rozchodu s Lamennaisem představovali Lacordaire a Montalembert, a k nimž se připojili také Dupanloup a Ozanan. Byl to směr, který postupně odvedl značnou část katolíků francouzských od reakcionářské politiky restauračního období bourbonského, a který měl přední zásluhu na tom, že revoluce v roce 1848 se na rozdíl od oné 1830 už neobrátila proti Církvi a kněžstvu. V ročníku 1839 ČKD reprodukuje František Škorpík některé myšlenky Lacordairovy z jeho římského listu z dubna 1838 o vztahu Církve a papežství k současné situaci evropské. »Boj panuje v Evropě,« praví Lacordaire, »a od padesáti let podobá se tato část země sopce, která kouř vychlujuje, dosti se nabourivši, a když všechno zdá se býti utiшено, každý obyvatel ví, že odpočívá na půdě, jejížto odpočinutí též jen spánkem jest.« Rozebíraje hlubší příčiny tohoto kvasu a vnitřního bojového pohybu, praví: »Tento boj nevedou navzájem národové, protože se nikdy tak hbitě nerozšiřovaly myšlenky, city a mravy; ano, předsudkové národů tak rychle hynou, že se zdá, jako by pokolení lidské opět se bylo sešlo, a (se zřejmou narážkou na Mladou Evropu) novou Věž babelskou „opětného sjednocení“, jako za oněch časů Babel rozrůznění zakládali obmyslelo. Příčinou evropského neklidu nejsou ani králové, kteří by chtěli vésti boj mezi sebou; „neboť ani jeden z nich sám se necítí býti dost jistý ve své vlasti, aby se opovážil znepokojovali svých sousedů“. Skutečnou příčinou není ani boj mezi monarchií a republikou, neboť »národové tou největší volností se honosící, jako Francouzové a Belgové, u nichž se musí hledati nejhlavnější ohnisko tohoto ve vnitřnostech Evropy sápalícího boje, zůstávají věrni soustavě monarchické. O Francii právem se tvrditi může, že všechny strany jiného úmyslu nemají, leč stěšňovati mocnáře, nesaťati však na formu monarchickou.« Ve zřejmé polemice s Lamennaisovou thesí, že Církev se měla v současné evropské situaci postavit na stranu lidu proti králům a proti vládám, což by zajistilo Církvi vítězství a národům neodvislost, ukazuje Lacordaire, že bojiště Církve není na této politické rovině, nýbrž na frontě boje mezi vírou a soudobým racionalismem. »V každé třídě lidské společnosti nalézáme

příznivce nebo odporníky těchto dvou forem: králové, státníci, spisovatelé, pánové a poddaní, všichni nazdařbůh těmto dvěma hybadlům se odevzdali...« I kdybychom připustili, že hlavním důvodem současného evropského napětí je boj mezi králi a národy, ani pak by se Církev, dovozuje Lacordaire, »nemohla chýlíti k jednému nebo ke druhým; neboť má Církev na obou stranách své příznivce i nepřátele, a šetříc svého povolání zastávati dobré a odpírati zlému, ví, že obě jest tu rozseto a pomícháno.« Lacordaire pak dovozuje, že uprostřed tohoto zmatku nemohla Sv. stolice jednat jinak, než jak právě jednala. Na celé této úvaze, doplněné tvrzením, že Evropa nic nemůže čekat ani od současného carského Ruska, je zajímavé právě to, že mohla být otištěna v Časopise pro katolické duchovenstvo a že musela zapůsobit na čtenáře v duchu, panujícímu režimu nikterak příznivém.

Politický, nejen církevně náboženský účel sledovalo v předbreznovém metternichovském Rakousku opětované zdůrazňování zásady, že Církvi a náboženství škodí poručnictví státní moci, jak to opět připomněl Časopis KD v roce 1842 v pařížské zprávě z 18. dubna, převzaté ze Všeobecných novin. »Již několik let,« praví se v ní, »bylo tu pozorovat, kterak velké pokroky činí náboženství, než ale právě v minulém čase postními zvláštní toho důkazy se objevily. Za času restaurací, když nábožnost systematicky zvelebovat bylo usilováno, an ona dynastií Bourbonů zvelebena byla, nebylo s to se zmocí... Nyní ale nastala neobyčejná reakce, takže nábožnost stavší se novým způsobem chování, poskytuje nám takých úkazů, jakým ve Francouzsku nyní více než v jiné zemi jest se obdivovat. An v čas revolucí každý rok nové vydání Voltaira se objevilo, ... a jeden druhého se tázával, zdali tu nebo onu část z něho četl, ... tak nyní se jeden druhého dotazuje, zdali byl slyšel abbého Boutaina, aneb abbého Ravnana... a kostely jsou nyní lidmi naplněny... Matky, které po celý svůj život na nic jiného než na svůj journal de mode věřovaly, dnes dcery své s největší horlivostí samy vodí k učení suplementárnímu (před prvním sv. přijímáním) ... V restauracích najdeš mnoho pokrmů postních, anto dříve na nic takového nebylo ani pomýšleno.« Článek ovšem nepřeceňuje těchto zjevů, »neboť přítomné jak vzniklo, může opět zaniknouti«, ale ilustruje barvitě rozvoj náboženského života, kde Církev není sluzkou protilidového režimu.

Politicky je nutno hodnotit i onen slavný dlouholetý boj o zavedení češtiny do vyučování na školách, v němž si takových zásluh získali František Sláma a Karel Vinařický. Vždyť tak byl také posuzován na vládních místech, jak o tom svědčí hotová bouře proti Casopisu pro katolické duchovenstvo, rozpoutaná po otistění části Slámových listů »O škodách z německého vedení české mládeže«. Karel Vinařický, tehdy už farář na Kováni, píše o tom v prosinci 1833 Slámovi: »Pražská konsistor (pod jejíž záštitou vycházel Casopis pro katolické duchovenstvo) byla k odpovídání pohánána. Něžáci páni se chvěli, jako by k posledním soudu jíti měli, ano jednalo se již o bytí a nebytí v pozeření upadlého časopisu bohoslovního. Vybidnut byv, vzal jsem na sebe obranu listů našich, ano žádal jsem, aby se při té příležitosti konsistor o nutnosti nápravy a příčině dotčených neřestí ve školách českých upřímně vyjádřila; než zdálo se tehdáž, aby redakci jen za příčinou Vašich listů odpověděla. Učinil jsem tehdáž, co se dalo. Musil jsem srdce a cit násilně v suchý sloh oficiální upoutati, aby obranu tu nejvyšší censura za příliš sangunickou považovati nemohla. Snad přece poněnáhu kletba se zdvihne, která dvě stě let ležela na jazyku našem.«

František Sláma, který sledoval osud svého spisu i podniků Vinařického, píše v listě ze 17. dubna 1832 (již dříve citovaném) Vinařickému slova, která znějí jako předznamenání Palackého odpovědi do Frankfurtu, napsané o šestnáct let později v revolučním roce 1848. Sláma tu ostře napadá podřizování rakouské politiky německému Bundu: »Kdyby vláda svým prospěchům rozuměla, musila by sama celou vahou češtinu podporovati, lidi, kteří s lidem českým mluvit neumějí, od úřadů vzdalovati, a celé Říše se trhnuti. To proklaté spojení s Německou říší čelilo vždycky k naší zkáze a Rakouský dvůr neměl z toho nikdy jiného užitku než zbytečný náklad, pomluvu, nevděčnost, nespokojenost a hromadu žebravých knížat a hrabat, ježto se do našich úřadů vtírali, aby věci válečné a občanské zrazovali. Kéž by pak chtěl dvůr náš, vida a slyše nyní, že je těm Němcům jako sůl v očích, z toho Německého spolku zcela se vyvětiti.« Sláma v poslední větě zřejmě naráží na protirakouské vseněmecké sjednocovací tendence Mladého Německa. Metternichovská vláda skutečným zájmům Rakouska nerozuměla ani v roce 1848, tím méně v roce 1832. Tuto operaci, »zcela vyvětiti Rakousko z Německého Bundu«, provedl násilně až Bismarck v roce 1866.

V polovině třicátých let bylo dokonáno úplné vítězství české řeči i literatury. Vyšla stěžejní díla Jungmannova a Šafaříkova, rozmožnil se počet časopisů, v nichž Čelakovský a Tyl občas již zkrížili polemické zbraně, jména Palackého, Presla a Purkyně reprezentovala důstojně českou vědu, zdárně zakotvila Matice česká. V této době pocítovali kněžští buditelé, žijící v nejužším styku s lidem a znající jeho denní život, potřebu zvýšené péče také o jeho vzdělání hospodářské.

A je to opět někdejší zámecký kaplan na Orlíku, nyní farář v Chrašticích, František Sláma, který dává v roce 1836 podnět k tomu, aby Hospodářská společnost vydávala český list pro hospodářské vzdělání rolníků (tehdy i menší města byla převážně zemědělská), a sám píše k němu prospekt, ukazující šíři jeho zájmu, všestranný rozhled a znalost potřeb lidu, zejména i venkovských žen. »V tomto časopise se dočtete,« píše Sláma, »jak byste své hospodářství svědomitě a prospěšně spravovali, aby k Vám chudoba a nouze při božském požehnání ani dveřmi ani okny nemohla; i protož půjde s Vámi čtení naše do Vašich polí, luk i lesů, vyprovodí nás do Vašich chlévů a stájů, neštítíc se močálů, hnojišť, bahen ani suchopárů. Naše čtení prohlédne celou Vaši výstavnost od sklepů až k samé střeše, všude Vám přátelskou radu, výstřahu nebo pochvalu poskytující; ale i s našimi hospodyněmi v kuchyni i v potravně, při šití i při prádle přátelsky se seznámí; i Vašich dětí od kolébky, abyste z těchto svých nejuzácnějších pokladů hojněho potěšení na jich

těle i duši se dočkati mohli. Aniž pak v nemoci Vás opustí, ale nejbezpečnějších prostředků aspoň do zavalání zkušeného lékaře Vám poskytne. A poněvadž jako včely v úle, tak my v zemi celé údové jednoho těla jsme, společně stojíme, společně padáme, a protož se občané jedné obce nebo vlasti jmenujeme, tudíž okáže vám čtení naše, jak v tom velikém spolku občanském kloub do kloubu sahá, druh o druhu se opírá, a kterak tudíž hnedle bolestné tření, trhání, kolotání a také konečný pád všechněch nastává, pakli údové někteří povinnosti své věrně nevyplňují, nebo práva druhých krivě ztenčují. Protož si uloží čtení naše za svatou povinnost o právu i povinnosti Vaší věrné poučení Vám udělovati, i Vám zdaleka již zrazovati, co by na škodu obecnou čelilo, a tak i Vaší časnou i věčnou blaženost podkopati mohlo!«

Našel by kdokoli ještě dnes po sto dvaceti letech lepší, praktičtější a všestrannější program časopisu, věnovaného zemědělskému lidu, než tento Františka Slámy, určený rolníkům, spoutaným dosud robotními povinnostmi? A nebyla cesta hospodářského a kulturního vzdělání lidu už sama nejjistější cestou jeho plnému osvobození?

To měl také přímo na mysli Sláma, když vypracoval oznámení a podrobný nástin obsahu časopisu: »Čtení pro lid, aneb časopis hospodářský pro Slované v Čechách, na Moravě a v Uhřích bydlící«, který měla vydávat od roku 1838 Vlastenecká hospodářská společnost. »O svrchované potřebě vlastního, veškeré národní potřeby pojímajícího časopisu pro Slované českého jazyka užívající mohou ovšem jen ti pochybovati, již sobě ani blaha ani bědy prostého člověka nevěstí a plní předsudků Slovanům vůbec všelikou možnost k zušlechtění upírají«... tak musel hájit František Sláma svůj projekt i proti určitým kruhům Vlastenecké hospodářské společnosti, všímající si především velkostatku, a jejími představiteli vedené. »Kdo však k tomu prohlídá, jakže průmysl našich dílen i nejbližších sousedů za posledních časů po obrovsku postupuje, jakže naproti tomu u nás — velkých panství držitele vyjímaje — každý průmyslový pokrok mezi prostým lidem buď že těžko jen se přijímá nebo dokonce zavrhuje, ... koho blaho i běda prostého člověka hluboko a vpravdě dojmá: toho souhlasně přesvědčení o nejvyšší potřebě našeho časopisu jest nám napřed zaručeno.« Ve stejné době zamýšlel také Karel Vinařický vydávati v Litoměřicích zábavný a poučný list pro lid venkovský, ale potíže doby tomu zabránily. Sláma i Vinařický mohli radit rolníkům z vlastní zkušenosti, neboť se sami vzornému hospodaření věnovali. »Největší část svého času,« píše Sláma Vinařickému v září 1837, »trávím v sedlačení, kteréž, jakkoli krajina zdejší dosti nevděčna, přec pomalu již mou snahu uznávati začíná, ač náklad na jeho zlepšení učiněný za dlouhá léta nahrazen nebude.« Podobně působili ve svém okolí jako vzor jiným hospodářům zejména v sadařství a včelařství mnozí kněží, z nich na příklad díky literárnímu zvěčnění Jiráskovu zvlášť známý děkan náchoďský J. Regner (Havlovický).

František Sláma byl však hluboce zklamán, když Vlastenecká společnost hospodářská časopis, pro nějž se tak zaujal, konečně vydala. Ačkoli mu Vinařický radil, aby se na Hospodářskou společnost neohlížel a první svazek sám s několika přáteli vydal, pokládal Sláma za »mnohem prospěšnější, aby se náš časopis na řeku stále tekoucí a od vlády již za splavnou uznanou přesadil, než aby na některém toliko následkem hojných dešťů naplněném jezírku splýval. Společnost vezdy novými údy doplňovaná slibuje mu delšího života, a že od vlády dávno uznána, také jistější ochrany, než z jaké podniknutí privátní toliko lidmi zaražené těšiti se může. Privátní lidé vymírají, ne tak společnost; a jest se nadíti, že při zmáhání se našeho jazyka i tato společnost, až potud nejvíce pro Němce působící a z Němců sestávající, také horlivými Čechy doplňována bude. A co kdyby se časopisem pod její ochranou vydávaným i k jejímu zdokonalení přispě-

lo?» Sláma připojuje hned návrh nové demokratické organizace Hospodářské společnosti: »Až potud působení této společnosti ani se v Čechách neznamenal; nemůže-liž se v časopis náš také ten návrh umístiti, aby se krajové a panstevní společnosti po Čechách zřídily, jež by s pražskou střední spojeny, také na posledního sedláka působiti mohly?« Uvidíme, že tato myšlenka, podrobně rozvedená v roce 1848 peruckým kaplanem Václavem Vondrou, tvoří první program sedláků osmačtyřicátníků, právě osvobozených z roboty. Pronesena o jedenáct let dříve obrozenským knězem pronikavého ducha, bojovníkem za práva české řeči, praktickým hospodářem, v jehož mysli se už jasně krystalisoval i český politický program, úspěchu ještě míti nemohla.

Když časopis, o něž se Sláma tak zasazoval, konečně počátkem roku 1838 vyšel s jiným názvem: »Poučné a zábavné listy pro polního hospodáře a řemeslníky v Čechách«, napsal Vinařickému všechen rozčarován: »Ó, by ještě nevycházel! Neb v tom kroji, v jakém se mi prvních jeho svazeků po Novém roce dostalo, jest pravým paskvilem na zdravý rozum naší Hospodářské společnosti. K tomu taková drahost, ten špatný tisk a ta praněmecká ani do významů lidu nejobyčejnějších věcí se neznající řeč!... Naše Hospodářská společnost do potřeb lidu pranic se nezná.« František Sláma připravuje příspěvek pro časopis, ale dodává, že nedojde-li k nápravě — také poslední.

Největší zásluhou Slámovou byl jeho boj o konec poněmčování české mládeže na školách, o všestranné vzdělání nové generace národní ve vlastní národní řeči. K jak vysokým cílům se upínal jeho zrak, jak prozíravě rozpoznával současné společenské podmínky národního vývoje, o tom svědčí jeho zanicené vyznání víry v lepší budoucnost vlasti i lidstva, které v herde-rovském duchu, ale chápe již pronikavě význam současných průmyslových přeměn, podal v Časopise pro katolické duchovenstvo v roce 1840. Sláma, dívaje se na pokroky současné vědy a průmyslu, vidí již v duchu veliké možnosti využití jich pro lepší život národa. Nikoli za námi, před námi se otevírá stříbrný a zlatý věk lidstva, k němuž v novém soupeření spějí národové. »Přicházíť hodina, a skoro že na ni rafije již okazuje, kdežto národové napřekot z mečů srpů, z koulí mosty a cesty kůti počnou. Prohraje, kdo nedůvěrou k spravedlnosti své nebo svého souseda v tom se opozdí. To bude věk stříbrný, jež věstcové u vytržení do minulosti kladou, a blázni, slyšíce neb čtouce věštby jejich, v minulosti hledají. Průmyslem povedou se vojny: láci a pěkností a stálostí chleba, svých plodin výrobků svede národ proti národu zá-

hubné bitvy na tržištích; a stane-li se ještě kdy vojny našeho v minulosti poznání, i v té průmyslu a nikoli počtu vojska případně vítězství.« (ČKD 1840, str. 538.)

»A poněvadž co v zemi, všecko jako v bolestech ku porodu pracuje, a v zemi i zlato, musí i zlatý věk nastati... Proroci jej viděli, duchem Páně osvíceni bytše; v minulosti nebyl; stávat ho tedy v budoucnosti. Mudrcové ostrozrací vyobrazují jeho v životě duše podobu; *pozorovatelé jemného sluchu slyší jeho statečné již ozývání v těle národu, an ucha k hlasům lidu pracujícího nastavují*; ano, když vášň prudčí hoře, strachu těla národního se zmocní, již i jeho házení sebou v těle národů znamenají. Přijdeť i jeho porodu hodina. Podarí-li se havíři z života nejtvrdší skály zlato dobytí, jen jestli tam bylo: podaríť se i dobyvatelům zlatého věku na svět mu pomoci, an zárodek jeho v duši skutečně leží. Nemysliž sobě nikdo jakého báječného zlatého věku, v němž by se beránek s vlkem lizali, ještě vedle holubice líhal, a pšenice bez koukolu rodila; nepřestaneť mráz a sucho kaziti osení i štěpy, nepřestanou také boje ctností postavené proti nepravosti... Ale prořidnou vítězství nepravosti nad ctností, prořidne mnoholicný nátisk silných pěstí, potmě se plazících podvodů a samoděčných záhub vlastního blaha... Národové, spáchavše křivdu nad sousedstvem, podmanivše je v porobu, ujímajice mu statků i práv, počnou se hanbiti z bezpráví spáchaného jako k svědomí procitlý zloděj a loupežník. V štěstí nebujněti, v neštěstí nemalomyslněti, sebe samého zapíratí, z nouze důvěrným okem k nebi i mocnou rukou v skutku si pomáhati, ty a jim podobné pravdy nebudou na domích a na branách, ale v srdci největšího počtu člověčenstva zapsány, a pomocí jich umenší se o pět desetin počet těch béd, jimiž člověk člověka i sám sebe souží; neb těch vlastně devět desetin jest, a jedna toliko desetina hoře zahrnuje ty biedy, jimiž nás ruka Svrchovaného hnedle tresce, hnedle zkouší. Než k tomu zlatému a stříbrnému věku kdo pomůže? Kdo ti havíři, jenžto mu ze skály duševní průchod na svět otevrou? Kde dily jejich?

Všude ovšem, kde nám střecha na obydlí lidské okazuje, nikdež ale tak velice jako v chrámech a školách národních.«

V takové vznešené perspektivě chápal obrozenský český kněz své poslání mezi českým lidem, v němž viděl tvůrce budoucího národního osudu. Viděl již vzházet jasný den nového věku svobody, slyšel »jeho statečné již ozývání se v těle národu, an ucha k hlasům lidu pracujícího nastavoval«. František Sláma, tak jako jeho velcí druhové, Josef Kamarýt, Josef Černý a Vincenc Zahradník, se však jeho příchodu již nedožili.

ZÁKON ČÍSLO 54 ZE DNE 30. XI. 1956 O NEMOCENSKÉM POJIŠTĚNÍ ZAMĚŠTNANCŮ

Zaměstnancům a jejich rodinám zajišťuje stát nemocenským pojištěním zaměstnanců s ochranou zdraví zabezpečení pro případ nemoci, úrazu, v mateřství, péči o chrup, pomoc při zmrzačení, tělesných vadách, včetně léků a léčebných pomůcek, cestovních a jiných nutných výdajů.

Na dávky nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení mají nárok zaměstnanci, domácí dělníci, žáci učilišť státních pracovních záloh a učňové, osoby, které pracují pro socialistický sektor v poměru, který má ráz zaměstnaneckého pracovního poměru, s určitými odchylkami studenti vysokých škol a vědeckí aspiranti, spisovatelé, hudební skladatelé, výtvarní umělci, architekti, vědeckí badatelé, výkonní umělci a artisté.

Dávky nemocenského pojištění jsou:

1. Věcné dávky: lázeňská péče, výběrová rekreace ROH a dětská rekreace ROH.

2. Peněžité dávky: nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, peněžité pomoc v mateřství, podpora při narození dítěte a pohřebné.

3. Rodinné přídavky.

Lázeňská péče může být poskytnuta zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům, a to bezplatně včetně úhrady jízdného.

O výběru zaměstnanců a jejich rodinných příslušníků pro lázeňskou péči rozhodují odborové orgány v zájodech na podkladě lékařských návrhů (Komise národního pojištění). Tuto péči poskytují lázeňská zařízení státní zdravotní správy, která od 1. ledna 1957 převezme i zařízení dosud spravovaná ROH. Tato péče se poskytuje zásadně v době dovolené. Mimo dovolenou jen výjimečně při vážném onemocnění a pracovní neschopnosti.

Výběrová rekreace ROH může být jako dosud poskytnuta odborově organizovaným zaměstnancům za příplatek denně per 10 Kčs a rodinným příslušníkům za 20 Kčs denně. Sleva jízdného je 50 %. Část poukazů si mohou členové zakoupit sami nebo mohou pro ně být zakoupeny z prostředků ředitelského fondu nebo závodního výboru.

Nemocenské nahrazuje zaměstnanci výdělek ušlý pro nemoc nebo úraz, a to od *prvního dne* pracovní neschopnosti pro nemoc nebo úraz a vyplácí se do skončení pracovní neschopnosti nebo do přerázení po rozhodnutí o invaliditě či částečné invaliditě, nejdéle však po dobu jednoho roku a v případech, kdy je nádejě při léčení na vrácení do pracovní schopnosti, výjimečně po dobu dvou let.

Nemocenské náleží zaměstnanci také při lázeňském léčení mimo dovolenou a při karanténě.

Sezónní a kampaňovým zaměstnancům náleží nemocenské při téže pracovní neschopnosti nejdéle po 75 pracovních dní a při více onemocněních nejdéle po dobu 90 pracovních dnů v jednom kalendářním roce. Když však sezónní zaměstnanec pracoval v uplynulém roce alespoň 180 dní, nebo když se stal neschopným práce pro pracovní úraz, má stejné nároky jako jiný zaměstnanec. Důchodcům, kteří dostávají starobní důchod v plné výši a jsou zaměstnáni v témže závodě alespoň tři měsíce, náleží nemocenské po dobu 60 dnů pracovních v jednom roce.

Výše nemocenského se vypočítává z průměrné denní čisté mzdy za poslední tři měsíce před pracovní neschopností. Nemocenské se vypočítává jen za pracovní dny, případně za dny pracovní klidu (1. a 9. květen).

Výše nemocenského je závislá na délce nepřetržitého zaměstnání v témže podniku. Výjimku činí změna podniku v zájmu veřejném neb z jiných vážných příčin (reorganizace podniku, nábor do hornictví, zemědělství, stavebnictví a pod.). K 1. I. 1957 se považují všechna předchozí zaměstnání za nepřerušena.

Nemocenské se poskytuje ve stejné výši při léčení domácím či ústavním nebo v lázeňské péči mimo dovolenou. Zaměstnanci však v ústavním ošetřování či v lázeňské péči mimo dovolenou, který nemá výživovací povinnost (svobodný, bezdětný vdovec neb rozvedený), náleží toliko polovina nemocenského.

Výše nemocenského při nepřerušném zaměstnání činí:

do 1 roku za první tři dny pracovní neschopnosti 50 %, v ostatních dnech 60 % denní čisté mzdy;

od 1 do 5 let za první tři dny 60 %, v ostatních 70 %;

od 5 do 10 let za první tři dny 70 %, v ostatních 80 %;

nad 10 let zaměstnání v prvních třech dnech 80 %, v ostatních pak 90 % čisté denní mzdy.

Nejméně může činit denní nemocenské 16 Kčs, nejvýše 90 Kčs. Je-li 90 % čisté denní mzdy menší než 16 Kčs, činí nemocenské vždy 90 % této mzdy. U nemocných aktivní tuberkulosou může komise národního pojištění nemocenské zvýšit až do výše denní čisté mzdy, nejvíce však 100 Kčs denně.

Podpora při ošetřování člena rodiny náleží zaměstnanci, který nemůže pracovat, protože musí ošetřovat nemocného člena rodiny, který s ním žije ve společné domácnosti, nebo má doma dítě, které jinak bývá v jeslích neb mateřské škole a tyto jsou zavřeny, nebo dítě má karanténu.

Podpora tato se poskytuje ve výši nemocenského a vyplácí se po tři dny, výjimečně po šest dnů a osamocené ženě s dítětem po 12 dní. V této době si má zaměstnanec nalézt osobu, která by nemocného obsloužila nebo o dítě se postarala.

Podpora při narození každého dítěte činí 650 Kčs.

Pohřebné náleží pozůstalým po zemřelém zaměstnanci, kteří mu vypravili pohřeb, a činí 1000 Kčs. Pozůstalým je manžel(ka), druh(žka), děti, rodiče, děd a bába, sourozenci, tchán a tchyně, zeť a snacha. Vypraví-li pohřeb někdo jiný než pozůstalý, obdrží pohřebné do výše prokázaných výloh, nejvýše však 1000 Kčs.

Vypravil-li pohřeb svému rodinnému příslušníku, má zaměstnanec nárok na pohřebné, a to za příslušníka do dvou let 200 Kčs, od dvou do deseti let 500 Kčs a nad deset let 800 Kčs.

Rodinné přídavky náležejí zaměstnanci na nezaopatřené děti, má-li předepsaný pracovní úvazek (u osa-

mělých žen s jedním nezaopatřeným dítětem a u osob se změnou pracovní schopností dostačuje polovina pracovního úvazku) a odpracoval-li v kalendářním měsíci aspoň 20 pracovních dnů (směn).

Za nezaopatřené děti se považují děti vlastní či osvojené, oboustranně osiřelí vnuci či sourozenci až do skončení povinné školní docházky, nejdéle však do 25. roku, nemají-li vlastní příjem vyšší než 120 Kčs měsíčně a připravují-li se studiem nebo výcvikem na budoucí své povolání nebo jsou-li pro zdravotní vadu trvale neschopné práce. Na děti, které jsou v bezplatném internátním zaopatření na účet státu aneb berou důchod sirotčí nebo výchovné, rodinné přídavky ne- náleží.

Výše rodinných přídavků:

a) u zaměstnanců: na jedno dítě 70 Kčs měsíčně, na dvě děti 170 Kčs, na tři 310 Kčs, na čtyři 490 Kčs, na pět 710 Kčs, na šest 930 Kčs, na sedm dětí 1150 Kčs měsíčně a na každé další dítě o 220 Kčs více.

b) u zaměstnanců zemědělců, t. j. uživatelů zemědělské půdy ve výměře nad 0,5 ha (v pastvinářské nebo pícninářské oblasti nad 2 ha), jakož i u zaměstnanců, kteří žijí s takovým uživatelem půdy ve společné domácnosti jako člen rodiny, náležejí rod. přídavky ve výši: na jedno dítě 38 Kčs, na dvě děti 86 Kčs, na tři 144 Kčs, na čtyři 212 Kčs, na pět 290 Kčs, na šest 378 Kčs, na sedm dětí 476 Kčs měsíčně a zvyšují se o 108 Kčs na každé další dítě.

Mělo-li by nárok na rodinné přídavky několik osob v rodině, náleží jen jedné z nich.

Utří-li pracovník při výkonu *příležitostného zaměstnání* pracovní úraz, je mu poskytnuta bezplatná potřebná preventivní a léčebná péče. Nastane-li smrt následkem takového úrazu, poskytne se pozůstalým, kteří vypravili pohřeb, pohřebné ve výši, jak bylo již řečeno.

Ochranná lhůta jest lhůta po skončení zaměstnání a trvá 42 dní (u žen, jejichž zaměstnání skončilo v těhotenství, 6 měsíců). Onemocní-li zaměstnanec v této ochranné lhůtě, t. j. po rozvázání pracovního poměru, má nárok na preventivní a léčebnou péči a na dávky nemocenského pojištění.

Nároky při několika zaměstnáních.

Vykonává-li zaměstnanec několik zaměstnání, náleží mu nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny samostatně z každého z nich.

Promlčení dávek. Nárok na nemocenské, na podporu při ošetřování člena rodiny se promlčuje, nebyl-li uplatněn do jednoho roku ode dne, za který náleží. Nárok na podporu při narození dítěte nebo pohřebné se promlčuje, nebyl-li uplatněn nárok do jednoho roku ode dne narození či úmrtí.

Podkladem pro výplatu nemocenského je především řádný průkaz o tom, že příslušný lékař (vždy jen závodní či obvodní místa bydliště, ústavní lékař při ústavním ošetření) uznal zaměstnance neschopným práce. Jen na základě lékařského potvrzení závod omlouvá zaměstnancovu nepřítomnost a může být vyplaceno nemocenské.

Potvrzení o pracovní neschopnosti vydá ošetřující lékař závodní či obvodní (na dva dny lékař pohotovostní služby — první pomoci). Tiskopis má 4 listy: První, legitimace práce neschopného (den pracovní neschopnosti, diagnosa, pravděpodobná délka neschopnosti, povolené vycházky, ordinace, data soudružských návštěv). Po skončení pracovní neschopnosti lékař vyznačí den schopnosti.

Třetí, potvrzení pracovní neschopnosti, který zaměstnanec je ihned povinen odevzdat závodu.

Druhý, hlášení o ukončení pracovní neschopnosti. Tento po vyznačení lékařem dne schopnosti zaměstnanec odevzdá ihned po ukončení pracovní neschopnosti závodu.

Čtvrtý je pro účely ústavu národního zdraví, tento si lékař ponechává.

První list po ukončení pracovní neschopnosti odevzdá pojištěnec lékaři.

Dobrovolné dávky: Od 1. ledna 1957 se ruší dobrovolné dávky jako zvláštní výpomoc při sociálních chorobách, peněžité náhrada za výpomoc v rodině a ostatní dobrovolné mimořádné podpory. Tyto dávky vzhledem k podstatnému zvýšení nemocenského a peněžité pomoci v mateřství nemají opodstatnění. Rovněž tímto datem se ruší dobrovolné pokračování v nemocenském pojištění, které je pozůstatkem kapitalistického pojetí sociálního pojištění a není ho v našem lidově demokratickém státě zapotřebí.

Zabezpečení důchodců v nemoci.

Důchodci a jejich rodinní příslušníci mají nárok na preventivní a léčebnou péči, kterou jim poskytují orgány zdravotní správy. Lázeňskou péči jim poskytuje zdravotní správa na vrub sociálního zabezpečení, která jim poskytuje i ostatní věcné, jakož i peněžité dávky. Z peněžitých dávek jim nepřísluší nemocenské, t. j. náhrada za ušlý zisk, mají totiž důchod.

Dávky důchodového zabezpečení

Tyto v sobě zahrnují:

1. důchody starobní, invalidní a částečný invalidní, invalidní a částečný invalidní při úrazu, manželky, vdovský, vdovecký, sirotčí, za výsluhu let, osobní, sociální.

2. výchovné k důchodům,

3. zvýšení pro bezmocnost.

Výše důchodového zabezpečení závisí na tom, do které pracovní kategorie je zaměstnanec zařazen, na délce doby zaměstnání a na výši průměrného ročního výdělku.

Pracovní kategorie:

Zaměstnanci jsou podle druhu zaměstnání zařazeni do tří kategorií. I. kategorií tvoří pracující pod zemí a výkonní letci; II. pracující za těžkých podmínek (je vydán několikastránkový seznam) a III. tvoří všichni ostatní (učitelé, profesori, kněží, úředníci...).

Doba zaměstnání:

Za dobu zaměstnání se považuje doba zaměstnání od 1. ledna 1957 a doba dosavadního důchodového pojištění (také doba cizozemského důchodového pojištění, doba dobrovolného pokračování v pojištění a pod.).

Od 1. X. 1948 byly zavedeny v národním pojištění t. zv. náhradní doby:

V období do 30. 9. 1948 doba vojenské služby, odbojová činnost a věznění z politických důvodů za nesvobody.

V období od 1. 10. 1948 doba přípravy na povolání na výběrových školách, vysokých školách, doba vědecké aspirantury, doba odborného nebo politického školení, doba vojenské služby v československých ozbrojených silách nebo cizineckých armádách spojeneckých a jiné, srv. § 6 zák. č. 55/56 Sb. z.

Přerušení zaměstnání a zachování nároků:

Veškerá doba získaného důchodového pojištění se do 31. XII. 1956 považuje za nepřerušené zaměstnání, i když přerušeno bylo. Ovšem doba přerušení se nezapočítává.

Od 1. ledna 1957 se započítává veškerá doba, pokud nebylo přerušeno v trvání pěti let. Když přerušeno trvalo déle než pět let, započítává se doba před přerušením, trvalo-li zaměstnání po přerušeni nejméně 3 roky. Přerušeni invalidním důchodem se považuje za nepřerušené zaměstnání.

Průměrný roční výdělek (PRV):

Důchody se vypočítávají z PRV z výdělků hrubých za posledních deset let před vznikem nároku na důchod, případně za posledních pět let, je-li tento vyšší. PRV do částky 24.000 Kčs se započítává plně a nad tuto částku do částky 60.000 Kčs jednou třetinou, tedy může být nejvyšší započitatelný průměr roční 36.000 Kčs.

Starobní důchod

Nárok na tento vzniká po dvacetiletém zaměstnání po dosažení 60 let věku u III. kategorie a II. kategorie a po dosažení 55 let věku u žen a pracujících I. kategorie.

Není-li dosaženo dvacetiletého zaměstnání při předepnaném dosaženém věku (60/55), pak má nárok na starobní důchod až splní podmínku let zaměstnanec-kých, t. j. 20 let. Jestliže byl zaměstnanec zaměstnán méně než dvacet let, nejméně však pět let a dosáhl věku 65 let, pak má nárok na starobní důchod určený poměrem odpracovaných let k 20 rokům. (Na př. pracoval-li 5 let, je stár 65 roků, má nárok: $20:5 = 4$, tedy čtvrtina odpracovaných let k 20 rokům, také tedy čtvrtinu z 50 %, t. j. 12,5 % průměrného ročního výdělku.)

Výše starobního důchodu:

Ve III. kategorii činí základní starobní důchod 50 % průměrného ročního výdělku za prvních 25 let zaměstnání, a od 26. roku zaměstnání za každý rok se starobní zvyšuje o 1 % průměrného ročního výdělku.

(Na př. v 60 letech odpracováno 40 let, tedy nárok na důchod: za prvních 25 let 50 %, za dalších 15 let 15 %, tedy celkem v 60 letech za čtyřicetiletou práci bude výměr z průměrného ročního výdělku za posledních deset let [přip. 5 let] 65 %.)

Bude-li poživatel pracovat po dosažení věku 60 let dalších pět let, obdrží vedle svého výdělku $\frac{1}{2}$ důchodu, který se bude každým rokem zvyšovat o 4 % PRV. Propočtení zvýšení bude provedeno buď při výstupu ze zaměstnání nebo po dosažení 65 let (u žen 60 let). Bude-li pracovat dále po roce 65., bude se důchod zvyšovat každým rokem o 1 %. Propočtení tohoto zvýšení se provede každým druhým rokem nebo při výstupu ze zaměstnání. Po dosažení 65 let má důchodce nárok na celý starobní důchod bez ohledu na výdělek (žena v 60 letech).

Nejnižší důchod je stanoven na 400 Kčs měsíčně, u důchodců po dosažení 65 let věku, kteří nemají splněnu podmínku 20 let zaměstnání, činí nejnižší starobní důchod 300 Kčs měsíčně.

Nejvyšší důchod může důchodce III. kategorie dosáhnout 85 % PRV.

Byl-li zaměstnanec střídavě zaměstnán v různých kategoriích, započítává se do prvních 25 doba III. kategorie, pak II. a konečně I. kategorie.

Invalidní důchod a částečný invalidní důchod:

Náleží zaměstnanci, který byl zaměstnán po dobu potřebnou pro získání nároku na tento důchod, nebo do dvou let po výstupu ze zaměstnání se stal invalidním nebo částečně invalidním, což posuzuje posudková komise sociálního zabezpečení. Důchodce, který po přiznání starobního důchodu dále nepřetržitě byl v zaměstnání, stane-li se invalidním (částečně) v této době, má nárok na vyšší důchod invalidní (přip. částečný). Byl-li starobní důchod po výstupu ze zaměstnání zaměstnanci vyměřen a zaměstnanec vstoupí do zaměstnání, nemůže být starobní jeho důchod zaměněn za invalidní.

Potřebná doba pro invalidní (částečný) nárok:

Ve věku do 20 let doba kratší než 1 rok zaměstnání;
 „ od 20—22 let — 1 rok zaměstnání
 „ od 22—24 „ — 2 roky „
 „ od 24—26 „ — 3 „ „
 „ od 26—28 „ — 4 „ „
 „ nad 28 let — 5 let zaměstnání v posledních deseti letech počítaných zpět ode dne vzniku nároku na důchod.

Vždy za splněnou potřebnou dobu pro nárok na důchod invalidní, či částečný invalidní, má:

1. žena vdova, která vstoupila do zaměstnání v roce, ve kterém zanikne nárok na vdovský důchod;

2. žena vdova, která do jednoho roku po zániku vdovského důchodu vstoupila do zaměstnání a pracovala až do dne, kdy se stala invalidní, či částečně invalidní.

Výše invalidního důchodu:

Základní výměra tohoto důchodu činí 50 proc. PRV. Byl-li zaměstnanec déle než 15 let před vznikem nároku na invalidní důchod do dne vzniku nároku, přičítá se za každý rok, počínaje 16. rokem zaměstnání v I. ka-

tegorii 2 proc., v II. kateg. 1,5 proc., ve III. kategorii 1 proc. k základní výměře důchodu.

Byl-li zaměstnán ve střídavých kategoriích, počítá se do prvních 15 let III. kategorie, dále II. a konečně I. kategorie.

Invalidiní důchod činí nejméně 400 Kčs měsíčně, nejvýše u I. kategorie 90 proc., u ostatních zaměstnanců 85 proc. průměrného ročního výdělku.

Částečný invalidní důchod je jednotný bez ohledu na dobu odpracovaných let a činí u I. kateg. 35 proc., u II. kateg. 32 proc., u III. kategorie 30 proc. průměrného ročního výdělku.

Pracuje-li invalida dále, zvyšuje se v 16. roce celkové doby zaměstnání jeho invalidní důchod v I. kategorii o 2 proc., v II. o 1,5 proc., u III. kategorie o 1 proc. hrubých ročních výdělků dosažených po vzniku nároku na invalidní důchod. Zvýšení se provede při výstupu ze zaměstnání, vždy však každým druhým rokem ukončeným.

Invalidní či částečný invalidní důchod při pracovním úrazu

Příznává se bez ohledu na délku zaměstnání, jestliže se stal zaměstnanec v době zaměstnání neb nejdéle do dvou let po ukončení zaměstnání invalidním neb částečně invalidním následkem pracovního úrazu nebo následkem nemoci z povolání.

Invalidní důchod při pracovním úrazu je o 15 proc. vyšší než důchod invalidní, a částečný invalidní pro úraz je o 10 proc. vyšší než důchod částečný invalidní.

Důchod manželky:

Nemůže-li manželka zaměstnavatelka nebo důchodce vykonávat obvyklé práce v domácnosti a není výdělečně činná a nepobírá žádný jiný důchod, nebo dosáhla-li 65 let a není výdělečně činná ani nebere jiný důchod, má nárok, trvá-li ovšem soužití, na důchod manželky ve výši 100 Kčs měsíčně.

Důchody pozůstalých:

vдовský, vdovecký a sirotčí.

Náleží:

a) po zaměstnanci, který byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na invalidní důchod, jestliže neuplynulo od skončení zaměstnání do dne smrti víc než dva roky, nebo po zaměstnanci, který zemřel následkem úrazu;

b) po důchodci starobního, invalidního, částečně invalidního důchodu nebo důchodu za výsluhu let.

Vdovský důchod náleží vdově po dobu jednoho roku od smrti zaměstnavatele nebo důchodce. Nadále náleží vdově důchod, jestliže je vdova invalidní nebo pečuje aspoň o jedno dítě, které má nárok na důchod sirotčí, nebo když dosáhla 45 let a vychovala aspoň dvě děti, nebo když dosáhla 50 let věku, nebo když manžel zemřel následkem úrazu v zaměstnání I. kategorie a vdova má 40 let.

Splní-li se některá podmínka do dvou let po zániku nároku na vdovský důchod, nárok na vdovský důchod vznikne. Vdovský důchod náleží také rozvedené, byla-li v době smrti na zaměstnavatele odkázána výživou a dále i družce, žila-li tato s ním ve společné domácnosti a byla-li na něho v době smrti odkázána výživou. Vdovský důchod provdáním zaniká.

Vdovský důchod činí 70 proc. důchodu, který důchodce v době úmrtí měl, nebo na který by měl nárok zaměstnanec nebo pracující důchodce. Nárok částečně invalidní může být změněn na důchod invalidní. Rozvedené náleží podle soudního výroku vdovský důchod do výše výživného.

Vdovecký důchod náleží vdovci po zaměstnankyni neb důchodkyni, byl-li rok před její smrtí na její výdělek odkázán, nebo na důchod její a je-li neschopen výdělečně činnosti. Vdovecký důchod je ve výši důchodu vdovského.

Sirotčí důchod náleží vlastnímu (i osvojenému) dítěti po zemřelém zaměstnanci (důchodci) a také dítěti,

když zemřel děd či bába nebo pěstoun, který byl zaměstnancem nebo důchodcem a dítě bylo na něho v době smrti převážně výživou odkázáno.

Sirotčí důchod u jednostranně osiřelého činí čtvrtinu (nejméně 120 Kčs), u oboustranně osiřelého polovinu (nejméně 240 Kčs) důchodu, z něhož se vyměňuje důchod vdovský nebo vdovecký měsíčně, přiznává se do skončení školní povinné docházky, nejdéle však do 25 let, nemůže-li si dítě pro trvalou nemoc či tělesnou nebo duševní vadu vlastní prací opatřit výživu, nebo se studiem, školením neb výcvikem předepsaným připravuje na budoucí povolání.

Dítěti náleží jen jeden důchod sirotčí.

Jde-li o sirotčí důchod více dětí, nesmí být žádného z nich nižší než poměrný díl připadající na jedno dítě z úhrnu výchovného k invalidnímu důchodu.

Důchod za výsluhu let může být přiznán po určité době zaměstnání těm, jichž zaměstnání vyžaduje mimořádné nároky na schopnosti nebo organismus zaměstnavatele bez zřetele na zdravotní stav a věk.

Osobní důchod náleží zvláště zasloužilým pracovníkům v oboru hospodářství, vědy, kultury, správy a jiných úsecích veřejného života, nebo jejich pozůstalým a nahrazuje jiný druh důchodu.

Sociální důchod může být přiznán potřebným osobám, které jsou starší 65 let nebo pro trvale nepřiznivý zdravotní stav invalidní.

Výchovné k důchodům:

Na každé dítě poživitele důchodu starobního, invalidního, částečně invalidního (také pro úraz), za výsluhu let, osobního, sociálního náleží výchovné, které činí měsíčně na jedno dítě 70 Kčs, na dvě 170, na tři 310, na čtyři 490 a na každé další se zvyšuje o 220 Kčs měsíčně.

Výchovné k invalidním důchodům je vyšší a činí měsíčně na jedno dítě 120 Kčs, na dvě 260 Kčs, na tři 420 Kčs, na čtyři 600 a na každé další se zvyšuje o 220 Kčs měsíčně.

Má-li nárok na výchovné pro totéž dítě několik osob, přizná se jeden, a to ten vyšší, rovněž tomu tak je, jestliže vznikají nároky z různých předpisů, přiznává se vždy jen jeden, a to ten nejvyšší. Je-li dítě v zaopatření mimo důchodce u jiné osoby, vyplácí se výchovné této jiné osobě. Stanoví-li výživné soud, nepřihlíží k výchovnému.

Výchovné se vyplácí na dítě po skončení povinné školní docházky, nejdéle však do 25 let za stejných podmínek, jak řečeno u důchodu sirotčího.

Zvýšení pro bezmocnost:

Důchody mohou být zvýšeny až o polovinu u osob, které jsou tak bezmocné, že potřebují obsluhy jiné osoby. Důchod sirotčí a výchovné lze zvýšit pro bezmocnost až od 7 let věku dítěte.

Důchodové nadlepení si mohou zaměstnanci připravit za pojistné, které sami platí.

Povinností důchodce (příjemce důchodu) je ohlásit do 15 dnů všechny změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu; nehlásí-li starobní důchodce vstup do zaměstnání, nemá nárok na zvýšení důchodu za dobu, po kterou nesplnil ohlašovací povinnost a je povinen vrátit dávky nepřevzáté.

Důchodce je povinen osvědčit v dané lhůtě, že trvají skutečnosti rozhodné pro další poskytování dávky nebo pro její výši, jinak může být výplata zastavena.

Výplata dávky může být zastavena, je-li podmíněna zdravotním stavem poživitele a tento neuposlechl výzvy k lékařské prohlídce.

Jsou-li splněny podmínky pro nárok na důchod starobní, za výsluhu let, invalidní (částečný) důchod, nebo podmínky pro nárok na důchody téhož druhu, náleží jen jeden, a to ten vyšší.

Jsou-li splněny podmínky pro důchod shora uvedené a pro nárok na důchod vdovský nebo sirotčí, náleží důchod vyšší (nejvyšší) a z důchodů ostatních po jed-

né polovině. K výchovnému a ke zvýšení důchodu pro bezmocnost se nehledí.

Důchody se vyplácejí měsíčně předem.

Nárok na dávku se nepromlčuje, avšak nárok na jednotlivé splátky se promlčuje po jednom roce ode dne splatnosti.

Právo požadovat vrácení neprávem vyplacených dávek se promlčuje v 10 letech od jejich výplaty.

Sociální péče: Výkonný orgán okresního národního výboru umísťuje na vhodná místa osoby se změněnou pracovní schopností, t. j. osoby pro trvale poškozené zdraví, které mají omezený výběr zaměstnání a také osoby, které již před započítáním pracovní činnosti byly na zdraví poškozené.

Výkonné orgány národních výborů dozírají nad plněním povinností závodů, uložených jim při umísťování osob se změněnou pracovní schopností. Pracovní podmínky nesmějí být nepříznivé zdraví těchto osob.

Doplňková péče. Výkonné orgány národních výborů vyhledávají osoby, které potřebují zvláštní péče a podle potřeby jim zajišťují stravování za výhodnějších podmínek, poskytují věcnou nebo peněžitou výpomoc a po případě i jinak pečují o zlepšení jejich životních podmínek a uspokojování kulturních potřeb, zřizováním jídelen, klubů a jiných zařízení. Osobám trvale těžce poškozeným na zdraví se poskytují výhody zejména při osobní dopravě.

Doba očima kněze

CO JE DOBRÉ PRO VÁS VESPOLEK I PRO VŠECHNY

Z hluboké pokladnice listů sv. apoštola Pavla dostává se nám svěžího poučení ke všem základním otázkám lidského života. Ono paulinské: »Vždycky se radujte, bez ustání se modlete, ve všem buďte vděční...« má naplňovat duši člověka v okamžicích vážných právě tak jako ve chvílích radostných. Téměř na stejném místě prvního listu k Soluňanům (1 Sol. 5, 15) svatý apoštol podává Soluňanům základní výklad k otázce, která tolik zajímala filosofy a sociology. Jde o to, jak zharmonisovat individuální a zvláštní ke kolektivnímu a obecnému. To, co říká apoštol obci soluňské, má ovšem jako vždy platnost univerzální: »Vždycky usilujte o to, co je dobré pro vás vespolek i pro všechny!«

Byť měl sv. apoštol sebevíce na mysli dobro a prospěch soluňské křesťanské obce, nezapomněl dodat, aby hledala nejen to, co je dobré pro ní, ale i to, co zároveň prospívá všem. Křesťané v Soluně se vždy snažili dbát tohoto základního pravidla ethické a politické moudrosti apoštolského knížete. Osobitost a náročnost křesťanského života nevyučovala, ba podtrhovala nutnost harmonického poměru k celému antickému okolí. Právě tato vlastnost soluňského sboru vedla k šíření křesťanství v Řecku.

Živé poučení, že nesmíme stát ve světě se založenýma rukama jako nezúčastnění diváci, dal sv. Pavel nám všem. Osobitost našeho postoje a našeho světového názoru právě vyžaduje naši přímou a jasnou účast na všem, co se vyvíjí ve směru křesťanské ethiky. Neměli by se však nad větou apoštolského knížete zamyslet mnozí křesťané západní části světa? Neměli by si podle ní a v ní prověřovat celou tu neblahou politiku posledního období? A neměli by z ní vyvodit správné důsledky kormidelníci západního světa?

Loňské události na Středním Východě a v Maďarsku byly bezprostředním buďčem dalších dějů, které ukázaly jednou a provždy, že dělení světa na dva si úplně cizí díly je veliký nesmysl. Události, které dnes probíhají na Středním Východě, jsou zároveň velkou výstrahou těm, kteří v bezohledné honbě za zlatem nevidí ani do blízké, ani do vzdálené doby. Velká Británie a nešťastná Francie vyšly z »egyptských ran« neobyčejně oslabeny. »Malé« dobrodružství bylo nesmírně nákladné. Prostý francouzský občan s tužkou v ruce dělá osudnou bilanci — vždyť je to on a jeho

Orgány sociálního zabezpečení jsou státní úřad sociálního zabezpečení (Praha, Křížová ul. 25) a slovenský úřad sociálního zabezpečení (Bratislava) a výkonné orgány národních výborů.

Řízení: O poskytnutí dávky se rozhoduje na žádost podanou u výkonného orgánu okresního národního výboru v obvodu bydliště žadatele.

Žadatel je povinen na vyzvání prokázat skutečnosti rozhodné pro poskytnutí dávky, případně se podrobit lékařskému vyšetření. Je-li žadatel vyzván k vyšetření zdravotního stavu neb k řízení před posudkovou komisí při národním výboru, jsou mu hrazeny věcné i osobní náklady, případně cestovné, stravné, nocležné a jiné potřebné výlohy.

Zemřel-li žadatel po uplatnění nároku, mají nárok na částky splatné do dne smrti postupně manžel, manželka, děti, otec, matka, druh, družka, sourozenci, jestliže žili se zemřelým ve společné domácnosti. Jde-li o dávky přiznané před smrtí oprávněného, lze částky dosud nevyplacené vyplatit členům postupně jak řečeno.

Rozhodnutí o dávkách důchodového zabezpečení se dávají písemně.

Lhůta k opravnému řízení je 15 dní.

ThDr Jaroslav Michal

rodina, která bude platit vyšší ceny za základní životní potřeby a nadto ještě jako lavina vzrůstající daně a poplatky. Krize základní potřeby dopravy — benzínu — je patrná ve všech oblastech života zvláště silně. A co z toho pro obě země vzešlo? Ztráta prestiže v mezinárodní politice, zadluženost a rostoucí závislost na milosti a nemilosti bohatého strýčka z Ameriky. Co je platná rozhořčenost nad americkou »atlantickou nesolidaritou«, když nyní bez dolaru v kapse máš nakupovat zboží za vysoké »americké« ceny. Snad by měli britští a francouzští politikové dát za pravdu sv. Pavlu, že bezohledné sobectví nepoškozuje jen okolí, ale především také samotného sobce. Agresivní válka se nerentovala. To však ještě není dosud vyřešena základní otázka náhrad škod způsobených Egyptu agresí. Spojené státy daly západním státům důkladné poučení. Mocnosti Atlantického paktu projeví naprostou nesolidaritu. Síla spravedlivého a věcného posuzování britsko-francouzského egoismu přivedla mnoho »atlantických« zemí do postavení soudce nad jejich šíleným dobrodružstvím. Schůze atlantického svazu jsou od té doby bouřlivé a sama existence paktu je hluboce otřesena. Mnoho moudrých lidí na Západě klade si otázku, zda atlantické společenství je nějakou spolehlivou zárukou samostatnosti a nezávislosti jejich zemí.

Nikdo nepopře dnes ve Francii a Británii fakt, že mnohých důležitých posic na Středním Východě se zmocnil americký strýček. Před několika lety ztratili Britové iránskou naftu. Dnes mohou v podstatě totéž říci o naftě arabské. Marně se snaží různí ti arabští služebníci britských pánů zachránit ještě to, co se zachránit již sotva dá. Nuri Saidové a podobní lidé ztrácejí v arabském světě neobyčejně rychle politický a morální kredit. Konference »moslimských zemí«, jako náhražka za zkrachovaný bagdádský pakt, také jejím iniciátorům nevyšla tak, jak si přáli. Všichni lidé na Východě vidí ještě ruce, poskvřené krví obránců Port Saidu. Marně se snaží prodejní státníci z Iránu, Turecka a Iráku slepit nějakou politickou a vojenskou alianci, která by rozdělila národy Středního Východu.

Drobení koloniálního systému neustává: v Africe získají příští měsíc dvě nové země politickou nezávislost. Togo a Zlatonosné pobřeží vstoupí do rodiny svobodných národů. Rovněž boje v Alžiru neustávají

a jsou i pro francouzský lid příčinou rostoucích svízelů a bídy. Také nová japonská vláda, i když se nevzdala spojenectví s USA, se snaží o samostatnější zahraniční politiku. Pružnější taktika japonských státníků nejen dosáhla obnovení diplomatických styků se SSSR, ale také učinila první významné kroky v hospodářských stycích s Čínou. Nepřipustění Číny do OSN stává se těžkým anachronismem, proti kterému se bouří již většina asijských zemí.

Za těchto poměrů, kdy kolonialismus pomalu umírá vlekou a nevyléčitelnou chorobou, projevují se pod vlivem některých amerických a evropských politiků snahy opět se vrátit k politice »studené války«. Duch Ženevy má být potlačen. Jsou to ovšem snahy, které rozvíjejí jen ty skupiny, které jsou na život a na smrt spojeny se zbrojnými a bankéřskými koncerny. Vždyť právě agrese proti Egyptu ukázala sílu veřejného mínění, které tehdy právě jako dnes nelze bez trestně ignorovat. Ba, právě dnes se množí mezi rozvážnými osobnostmi Západu názory, že jen organizace kolektivní bezpečnosti se může stát spolehlivou zárukou nezávislosti všech zemí bez rozdílu společenské soustavy. Agresivní pakty nemohou přinést nic dobrého ani jejich původcům. Vratkou atlantické politiky, i když se jí díky zásahům západoněmeckého politika von Brentana dostalo nové injekční dávky studené války, je čím dále patrnější. Atlantičtí partneři jsou především nespokojeni bezohledným postojem Ameriky vůči nim. Dullesovo prohlášení, že si USA nedají od spojenců předpisovat svou zahraniční politiku a budou vždy jednat jen podle svých vlastních potřeb, bylo studenou sprchou i pro největší stoupence dolarové velmoce.

Západní Evropa je znepokojena. Amerika si znovu vyhrazuje právo zachovat se tak, jak se to loni stalo v Egyptě. Druhá příčina znepokojení Francouzů a Britů tkví v rostoucím vlivu Německé spolkové republiky. Duch remilitarisace počíná dokonce znepokojovat i jeho vyvolavače. Prostí Angličané a Francouzi se s neklidem táží, co učiní bonnstí revanšisté, až dokončí vyzbrojení a až dokonce snad dostanou do rukou takovou nebezpečnou zbraň, jako je atomová puma. Militarismus NSR je na koni, vždyť od 1. ledna 1957 dostal do svých rukou tak významnou oblast,

jako je Sársko. Za tři léta mají být i hospodářské posice Poruří v rukou monopolistů a zbrojařů. Sárský lid přichází o své demokratické vymoženosti a o vyšší sociální zabezpečení. V západním Německu nechybějí hlasy, které mluví již otevřeně o tom, že po Sársku má přijít na pořad Německá demokratická republika, která je bonnským vládcům od svého vzniku trnem v oku. Komu z nás se přitom nevnučuje naprostá shoda mezi politikou Hitlerovou a Adenauerovou. Není to ovšem shoda vnější a náhodná! Vždyť titíž lidé, kteří financovali Hitlerovu cestu za výbojem na Východ i Západ, dnes ze všech sil udržují při životě stranu kancléře Adenauera. Tito lidé nedbají pranic na nějakou demokracii a na nějaké svobody. Ničím nebrzděný militarismus je jejich molochem, kterému ochotně obětují životy národa vlastního, stejně ochotně jako národů ostatních.

Návrat k starému a nedokonalému však není již možný. Lidé byli vyburcováni strašnými oběťmi, které s sebou přinesla druhá světová válka. Poznali krutou, nelidskou tvář fašismu. Fašismus se však znovu pokouší drát se dopředu. Že se naprosto nezměnil, poznali obyvatelé Budapešti více než názorně. Je stejně protikřesťanský, jako byl předtím. Začíná jednotlivými zločiny a končí hekatombami mrtvol. Božské i lidské příkazy lidskosti a mravnosti neznamenají pro tyto odlidštěné lidi pranic. Většina lidstva však tyto zločinné rysy fašismu a militarismu poznala a odmítá je. Na cestě zabránit přípravě nesmyslné třetí světové válce se sejdou opravdu všichni lidé dobré vůle. Nikdo, kdo miluje Boha i bližního účinnou láskou, nebude chybět v řadách těch, kteří učiní všechno k odvrácení katastrofy. Lidé musí se sebe setřást vlažnost, musí prohlédnout. Tento veliký obrodný proces probíhá před našima očima. Svätý Pavel měl plně pravdu, zdůrazňoval-li, že blaho jedné skupiny nelze vytvořit bez zření k ostatním. Svět proto také nelze rozdělovat nesmyslnými bariérami a oponami, které by hlasatelé studené války opět zase rádi spustili. Ale jen to je dobré pro nás, co je přijatelné také pro okolní svět. A tuto zásadní křesťanskou, thesi budou muset uznat i ti nejzatvrzelejší militaristé. Na zemi zvíťezí dobrá vůle ke štěstí národů, k jejich hmotnému i duchovnímu prospěchu.

P. Jan Mára

NÁŠ ZÁPISNÍK

ZEMĚ NAKLONĚNÁ SLUNCI

V minulých dnech navštívil generální sekretariát Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva první tajemník vietnamského velvyslanectví v Praze, aby přinesl zprávu, kterou zaslal vedoucí vietnamské delegace katolíků, která nedávno navštívila Československo, p. Phérot Ngo Tu Ha, a dále, aby informoval generálního sekretáře o nejnovějších událostech v demokratické republice Vietnamské. Pan P. N. Tu Ha se ve své obsáhlé zprávě nejdříve zmiňuje o tom, jak radostně na něho a na jeho druhy zapůsobilo pozvání, které obdržel od CMV-KD v Praze k návštěvě Československa.

»Byl jsem hluboce dojat,« píše, »poněvadž se splnilo mé nejnroučnější přání, přinést pozdravy vietnamských katolíků a vyjádření našich hlubokých sympatií do daleké bratrské země.

Vyjeli jsme z vlasti právě v době, kdy u nás bylo v plném proudu znovubudování země, zničené dlouhotrvající krutou válkou. Po krátké zastávce v Pekinu a Moskvě jsme dospěli konečně do Prahy, hlavního města Československa, a prožili jsme zde nezapomenutelné chvíle. Byli jsme přijati prezidentem republiky, ministrem školství a kultury a četnými jinými zástupci vysokých úřadů. Hned po našem příjezdu ujal se nás vskutku bratrsky Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva a v průvodu jeho generálního sekretáře jsme se seznámili jednak se životem katolického lidu a jednak s mnohými pamětihodnými mís-

ty a městy Československa. Poznali jsme celou řadu vysokých církevních hodnostářů, zúčastnili jsme se slavných mší sv., a tři kněží, kteří byli v naší delegaci, měli sami možnost celebrovat v mnohých kostelích. Sešli jsme se zde i s našimi přáteli, které jsme měli čest před časem přivítat u nás ve Vietnamu, a to s prof. J. Benešem, proboštem Dr F. Drábkem, kanovníkem L. Polákem a šéfredaktorem R. Peterou. Obzvláště tato setkání byla velmi dojemná, poněvadž patnáct tisíc kilometrů, které dělí naše země, je vzdálenost tak velká, že jenom pouto opravdové bratrské lásky pomohlo tuto dálavu překonat.

Poznatky, které jsme v Československu učinili, byly pro nás radostné a v mnohých ohledech poučné. Veliká většina československého obyvatelstva je katolická. Lidové demokratické zřízení nejen že umožňuje každému, aby svobodně vyznával svou víru, ale stát a vláda podporují vskutku velkorysým způsobem plný rozvoj Církve, a to jak po stránce hmotné, tak i po stránce duchovní. I zde je země ve stavu budování. Československo mělo ovšem veliké štěstí, že nebylo přímo postiženo válkou; nemusí tedy napravovat škody a zahlazovat stopy ničení. Avšak na každém kroku je tu znát horlivý budovatelský ruch, radost z práce a vzrůstající blahobyť obyvatelstva. Velmi nás překvapila nádhera chrámů, z nichž mnohé jsou velkým nákladem opravovány.

V další části svého dopisu vypočítává p. P. N. Tu Ha jednotlivé pražské i mimopražské kostely, jež navštívili, popisuje podrobně všechny krásy církevního

umění, které zanechaly v něm i v jeho družích nezapomenutelný dojem. S jakou pozorností sledoval tento sedmdesátiletý muž všechny poznatky své cesty, svědčí i skutečnost, že se nezapomíná zmínit i o nedávno doopraveném kostele Nanebevzetí Panny Marie v Ústí nad Labem, kde byla včasným zásahem uchráněna před zřícením starobylá věž, těžce poškozená bombardováním. Pan Tu Ha podotýká, že »Ústí nad Labem je po Pise druhým městem v Evropě, které má šikmou věž«.

Na konec svého dopisu autor dodává:

»Odjížděli jsme z Československa s očima naplněnými obrazy skvostných chrámů, rozsvícených a ověšených, plných zbožných věřících a se srdcem přetékajícím bratrskou láskou k lidu, který hluboce miluje Boha i svou vlast.«

První tajemník vietnamského velvyslanectví rozhodl se o nynější situaci ve Vietnamu. Přes všechny snahy agentů jižního Vietnamu, který je v americkém područí, se život v severní části země stále více konsoliduje, masy katolíků, svedené před časem americkou propagandou nebo přímým násilím přinuceně opustit svou vlast, žádají dnes o repatriaci, poněvaž vidí, jak dobře, volně a svobodně žijí jejich spoluhratři v demokratické republice Vietnamu, jak mohou svobodně vyznávat svou víru a pracovat na zvelebení své země. Americký teror a podvrtná činnost ovšem neustává. Právě v minulých dnech se udál v provincii Nghe An politováníhodný incident, kdy skupina reakcionářů podnikla několik set vesničanů, aby blokovali provoz na jedné z důležitých silnic. Obyvatelé celého kraje, dělníci a četa vojska se vydali na místo, aby svedeným vysvětlili nerozumnost jejich počínání, byli však provokatéry napadeni střelbou z pušek. Vojskáci však zachovali chladnou krev, střelbu neopětovali a dělníkům se podařilo klidnými vývody skupinu svedených přesvědčit o nesprávnosti jejich počínání, čímž agenti a provokatéři zůstali osamoceni. Sám poslanec Ngo Tu Ha zde působil jako vedoucí přesvědčovací akce. Během pěti dnů byl celý tento incident v klidu likvidován.

Vietnamský lid ve své většině stojí pevně za vládou a vlastní. Prokázal tím svou politickou zralost. Není pochyby o tom, jak prohlásil první tajemník vietnamského velvyslanectví, že jsou to právě delegace a vzájemné návštěvy bratrských národů, které pomáhají upevňovat tuto nerozbornou sílu. Delegace československých katolíků ve Vietnamu a naopak zase návštěva vietnamských katolíků v Československu způsobily, že se vietnamský lid živě zajímá o život věřících v ČSR, členové delegace pořádají schůze a shromáždění, na nichž hovoří o poznatcích, které na své cestě učinili a přednášky o Československu jsou ve všech diecích hojně navštěvovány a přijímány s entousiasmem a projevy bratrské lásky.

Zejména dnes, v době bouřlivého budovatelského ruchu, působí všechny tyto informace blahodárně. Hlavní město Vietnamské demokratické republiky Ha Noi oslavilo v minulých dnech druhé výročí svého osvobození. Práce, kterou v těchto dvou letech lidová vláda vykonala, byla přímo nadlidská. Bylo především nutno odstranit neblahé dědictví dlouholeté francouzské okupace, zničené hospodářství, masové užívání opia, tisíce prostituovaných žen, analfabetismus, bludné děti bez přístřeší a jiné hrůzy, které sužovaly zem. Ve dvou letech, které uplynuly od okamžiku osvobození, miliony pracujících věnovaly všechny své síly rekonstrukci země. Více než 50.000 nezaměstnaných našlo práci, 37.000 rolníků, kteří museli v důsledku války opustit své domovy, vrátili se zpět a s pomocí vlády znovuzřídili své zrušené usedlosti. Byla vystavěna nová sídliště dělníků v Luong Yen, Kim Ma, Ngoc Ha a jinde, sídliště osvětlovaná elektrinou, vybavená kanalisací, rozhlasem a ostatními civilizačními vymoženostmi. Přestárlé osoby, nemocní a děti bez

rodičů byli ubytováni v ústavech, kde je jim věnována plná péče. Školákům a studentům z rodin, které se staly obětmi evakuace, bylo umožněno opět navštěvovat školy. Analfabetismus je prakticky likvidován. Prostituce vymizela úplně. Těm obyvatelům, kteří byli okupací a válkou naprosto ozebračeni, bylo rozdáno jako první pomoc 20.000 m látky na šaty a 62.000 hotových obleků. Universita, reorganizovaná podle nového polytechnického programu, čítá nyní okolo 10.000 studentů. Na všech těchto záslužných činech se dobře podílí katolická část obyvatelstva ve Vietnamu, která vždycky, vzhledem ke své gramotnosti, byla nejvzdělanějším živlem v zemi a dnes se také do budování vlasti účinně a s nadšením zapojuje.

ÚMRTÍ VZÁCNÉHO KNĚZE — HUDEBNÍHO SKLADATELE

2. ledna 1957 zemřel po krátké těžké nemoci, zaopatřen sv. svátostmi, ve věku 68 let a ve 44. roce svého kněžství P. Alois Maria Schwammel, arcibiskupský rada a dlouholetý katecheta v Ostravě-Vítkovicích. Zesnulý se narodil 21. června 1888 v Olomouci, Nové ulici, jako syn ředitele školy a známého varhaníka. Vystudoval v Olomouci, kde také byl vysvěcen 13. července 1913. Po krátkém působení v Odrách a ve Šternberku zakotvil trvale v Ostravě-Vítkovicích, kde pro svoji příkladnou lásku, obětavost a milou povahu stal se miláčkem věřících. Hudební sklony Schwammelovy projevovaly se četnými církevními skladbami. Napsal díla oratorní, vánoční pastorale, mše a četná rekviem. Zhudebnil básnické motivy velké lásky k Božskému Srdci Páně a Panně Marii na slova básníků Heyduka, Sládka, Kaluse, Šimka, Matiny a j., neboť měl stále na mysli své primiční předsevzetí »Skrze Marii k Ježíši!«. Průvod tisíců zbožných věřících byl zesnulému P. A. Schwammelovi odměnou na jeho poslední cestě k zaslouženému odpočinku!

Rfš.

»PATRONI VŠECH DNÍ«

Robert Morel, předseda francouzského Klubu křesťanské knihy, napsal velké dílo pod názvem »Les Saints des tous les jours« (Světci-patroni všech dní). V tomto díle, z něhož vyšel zatím první svazek, věnovaný světcům, jejichž památka se slaví v měsíci lednu, autor přibližuje ne tolik světce vzdálené a nepřístupné, ale hlavně takové, kteří byli silně srostlí se životem, radostně pracovali a celým svým životem jsou blízcí dnešnímu člověku. Po prvním svazku připravuje Morel k tisku světce měsíce února a další.

NEVKUS AMERICKÉHO ROZHLASU

Podle zprávy »Frankfurter Allgemeine Zeitung« americká rozhlasová společnost National Broadcasting Corporation dostává mnoho dopisů amerických věřících, kteří protestují proti způsobu, jakým se vysílá program pěvkyně Pat Kirbyové. Právě když zpívala »Ave Maria«, program byl přerušen vysíláním reklam několika firem. Není to po prvé, že program náboženského rázu byl přerušen takovým nevкусem.

V SOLNOHRADĚ

před časem byl posvěcen nový kostel, postavený ke cti sv. Alžběty Durynské. Oltářní kámen tohoto chrámu je z kamenolomu bývalého mauthausenského koncentračního tábora.

KU-KLUX-KLAN PROTI DUCHOVNÍMU

V Jižní Karolině odsoudila teroristická skupina Ku-Klux-Klan k smrti katolického duchovního Josefa de Lainea, který si „dovolil“ veřejně protestovat proti rasové diskriminaci, když žádal, aby americké děti bílých i černých rodičů byly vyučovány společně. Před smrtí se zachránil útekem do New-Yorku. Jeho domek byl zavalen a srovnán se zemí.

OPRAVA

Podle generálního dekretu »Maxima redemptionis nostrae« se křesťní voda svěťí pouze na Bílou sobotu. V tom smyslu je třeba opravit větu článku »Kodex a svátosti« v Duchovním pastýři minulého čísla, str. 6.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 2. - V Praze dne 1. února 1957.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Dienstpíer Jan**, kaplan, Stará Boleslav, ustanoven dekretem čj. 9068/56 od 21. 10. 1956 excurrendo administrátorem ve Skorkově, okres Brandýs n. L.
- Cveček Alois**, kaplan, Kolín, ustanoven dekretem čj. 9782/56 od 15. 12. 1956 excurrendo administrátorem v Nové Vsi, okres Kolín.
- Čejka Gustav**, kaplan, Praha-Vyšehrad, ustanoven dekretem čj. 9800/56 od 20. 12. 1956 kaplanem u sv. Anny v Praze-Žižkově.
- Veselý Václav**, kaplan u sv. Anny v Praze-Žižkově, ustanoven dekretem čj. 9801/56 od 20. 12. 1956 kaplanem v Praze-Vyšehradě.
- Novák Stanislav**, kaplan, Praha-Strašnice, ustanoven dekretem čj. 9802/56 od 8. 12. 1956 administrátorem tamtéž.

Úmrtí:

- Kozák Josef**, podplukovník duchovní služby v. v., Praha-Žižkov, zemřel 16. 12. 1956 ve věku 65 let (čj. 9804/56).
- Polák Jindřich**, farář v. v., arcib. konsist. rada, dlouholetý farář ve Zbizoze, zemřel 4. 12. 1956 ve věku 74 let (čj. 9624/56).
- Gargela Josef**, prvofarář v Praze-Strašnicích, arcib. notář a konsist. rada, zemřel 8. 12. 1956 ve věku 74 let (čj. 9679/56).

ARCIDIECĚSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Žvak Julius**, novokněz v Ostravě, ustanoven dekretem čís. 5979 ze dne 22. 12. 1956 s platností od 15. 12. 1956 kooperátorem v Novém Jičíně.
- Kopečný František**, koop. v Novém Jičíně, ustanoven dekretem čís. 5978/56 ze dne 22. 12. 1956 s platností od 15. 12. 1956 provisorem v Budišově a excurrendo provisorem v Guntramovicích.

Úmrtí:

- Ingr Václav**, farář v. v., Metylovice, zemřel dne 12. 12. 1956, pochován 15. 12. 1956 ve Vlkoši u Kyjova.

DECĚSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

- Malý František**, administrátor v Citolibech u Loun, obdržel za záslužné provedení opravy kostela sv. Jakuba v Citolibech pochvalné uznání a dík Ordináře, č. dekr. 3052/56 ze dne 14. 12. 1956.

Ustanovení:

- Blažák Milík**, administrátor, t. č. Litoměřice, ustanoven s platností od 1. listopadu 1956 interkalárním administrátorem farnosti Hrádek n/Nis., okres Liberec a excurrendo administrátorem farnosti Václavice, okr. Liberec, č. dekr. 2630/56 ze dne 25. X. 1956.
- Brabec Miroslav**, interk. administrátor v Rejšvicích, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Luštěnice, okr. Mladá Boleslav, č. dekr. 3251/56 ze dne 29. 12. 1956.
- Frajt Alois**, interk. administrátor v Rumburku, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Studánka, okr. Rumburk, s povinností obstarávat bohoslužby ve filiálním kostele v Rybníšti, náležejícím do farnosti Chřibská, č. dekr. 2653/56 ze dne 27. 11. 1956.
- Havlas Stanislav**, t. č. Žitovlice č. 33, ustanoven s platností od 1. listopadu 1956 interkalárním admi-

nistrátorem farnosti Rýnovice, okr. Jablonec n/Nis. a excurrendo administrátorem farnosti Janov n/Nis., okr. Jablonec n/Nis., č. dekr. 2237/56 ze dne 29. X. 1956.

Jíran Josef, administrátor v Chřibské, ustanoven s okamžitou platností I. kaplanem při děkanském úřadě v České Lípě, č. dekr. 2637/56 z 23. 11. 1956.

Jíran Josef, kaplan v České Lípě, ustanoven s platností od 1. prosince 1956 interkalárním administrátorem farnosti Zákupy, okr. Česká Lípa a excurrendo administrátorem farnosti Brenná, okr. Česká Lípa, č. dekr. 2648/56 ze dne 27. 11. 1956.

Kolář František, administrátor v Chomutově, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Hora sv. Šebestiána, okr. Chomutov, č. dekr. 3142/56 ze dne 19. 12. 1956.

Kubát František, kaplan v Ústí n/L., ustanoven s platností od 1. listopadu 1956 interk. administrátorem farnosti Střekov, okr. Ústí n/L., a excurrendo administrátorem farnosti Zubrnice, okr. Ústí n/L., č. dekr. 2300/56 ze dne 31. X. 1956.

Sitte Rudolf, administrátor v Mímoní, ustanoven s platností od 1. prosince 1956 excurrendo administrátorem farnosti Velenice, okr. Česká Lípa, č. dekr. 2649/56 ze dne 27. 11. 1956.

Rokyta Augustin, farář v Hrubém Jeseníku, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Mcely, okres Nymburk, č. dekr. 3250/56 ze dne 29. 12. 1956.

Vinduška Oldřich, administrátor v Litvínově, ustanoven s okamžitou platností na přechodnou dobu excurrendo administrátorem farností Horní Jiřetín, Dolní Jiřetín, Malý Háj, Brandov, Hora sv. Kateřiny, Nová Ves v Horách, vše okr. Litvínov, č. dekr. 2859/56 ze dne 3. 12. 1956.

Vosáhlo Václav, administrátor v Jiřetíně p/Jedlovou, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farnosti Chřibská, okr. Nový Bor, č. dekr. 2652/56 ze dne 27. 11. 1956.

Iurisdikce:

Jeřábek Josef, ústavní duchovní ve Velkém Březně, okr. Ústí n/L., obdržel iurisdikci k duchovenské činnosti v Domově důchodců České katolické Charity ve Velkém Březně, č. dekr. 1310/56-1-Ord.-Pe ze dne 15. 11. 1956.

Klanc Josef, ústavní duchovní v Rožďalovicích, obdržel iurisdikci k duchovenské činnosti v Ošetrovatelském ústavě České katolické Charity v Rožďalovicích, č. dekr. 1397/56-4-Ord.-Pe.

Úmrtí:

Havelka Josef, administrátor v Luštěnicích, okr. Mladá Boleslav, zemřel dne 23. listopadu 1956 v Luštěnicích.

Langner Jindřich, čestný kanovník katedrální kapituly u sv. Štěpána Prvomučedníka v Litoměřicích, čestný konsistorní rada a farář v. v. v Domoušicích, zemřel dne 29. prosince 1956 v Domoušicích.

Mai František, os. arciděkan v. v. v Kytlici, okr. Nový Bor, zemřel dne 9. prosince 1956 v nemocnici v České Kamenici.

Zelenka Alfons, os. děkan a farář v Dolním Slivně u Mladé Boleslavi, zemřel dne 26. prosince 1956 v Dolním Slivně.

R. I. P.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z kulturních dat, připadajících na letošní únor, připomínáme:

2. února 1907

Slovanský vědecký svět utrpěl před 50 roky velikou ztrátu úmrtím *Dimítrije Ivanoviče Mendělejeva* (nar. 7. 2. 1834 v Tobolsku na Sibiři, zemřel v Petrohradě), největšího slovanského fysika a chemika.

Mendělejev, vynikající ruský chemik a fysik, profesor na universitě v Petrohradě, později ředitel ústavu pro míry a váhy tamže, pracoval ve všech oborech chemie, fysiky (roztavivost plynů) i v technologii. Nejvýznamnějším jeho vědeckým činem je periodická

soustava chemických prvků, kterou koncipoval roku 1869 a propracoval r. 1871. Na jejím základě předpověděl existenci a vlastnosti 3 prvků, jež byly pak skutečně objeveny (ballium, germanium a skandium).

Jeho rozsáhlá vědecká činnost, spojená s pedagogickou činností, jakož i jeho hlavní dílo »Základy chemie« (r. 1869) mu zaručuje čestné místo ve vědeckém světě.

8. února 1877

Již 80 let uplynulo od úmrtí *P. Františka Onderka*, buditele slezského lidu. Jeho »Kancionál« vykonal kus

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 3

P. Jan Mára: Duchovní odkaz blahoslavené Anežky České

P. Josef Němec: Komentář k obnovenému Řádu Svatého týdne

P. Bohumil Inneman: Nové rubriky

ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na svatovojtěšském stolci

P. Karel Sahan: Laudes

P. Václav Zima: Úsměv naděje

Dr Josef Doležal: Šli s lidem a vedli lid

3

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

P. JAN MÁRA: Testamentum Beatae Agnetis Bohemiae.

Beata Agnes Bohemiae, filia Přemysl Otakar I. regis, renuntiavit vitae et illecebris huius saeculi et toto animo se involvit ad serviendum pauperibus et oppressis in simplici habitu regulari. Eius nobile testamentum est hac die Caritas Catholica Bohemiae, quae suam activitatem plenam benedictionis evolvit ad maiorem Dei gloriam, ad bonum S. Ecclesiae, ad utilitatem populi nostrae patriae.

P. JOSEF NĚMEC: Adnotationes ad Hebdomadam Sanctam instauratam.

Altera pars explicationis, quae magnopere iuvat ad cognoscendum novum et instauratum ordinem Hebdomadae Sanctae.

P. BOHUMIL INNEMAN: De novis regulis et principiis in S. Liturgia.

Accurate adnotationes ad modificationes et nova principia in Missali et Breviario cum appendice tabularum depictarum et schematum.

ThDr VÁCLAV BARTUŇEK: Ultimi episcopi in trono S. Adalberti.

Dicta suavia et dulcia de vita episcopi Johannis III. de Dražic, qui stabat ab nostro rege »Aureo et ferreo« Přemysl Otakar II. et permanebat ei fidus et fidelis et tempore gloriae et splendoris et tempore pleno luctus et doloris nostro populo, scilicet post cladem exercitus Bohemiae.

P. VÁCLAV ZIMA: Lenis risus spei.

Iam adveniens tempus vernum arridens in radiis solis et in spe plena lucis est imago horum omnium, quae sacerdos debet explere in sua cura animarum, ut possit omni robore adniti potestate et incolumitate aeternae caritatis Dei.

Dr JOSEF DOLEŽAL: De his, qui sua vita et exemplo adiuvabant populum.

Tertia pars commentariorum historiae de opera et officio sacerdotum et fidelium saeculi praeteriti imprimis tempore magnae commutationis rerum et societatis communitatisque hominum.

ZE SVĚTA

HOLANDSKÝ BISKUP Z BREDY

v důsledku citelného nedostatku kněží nemůže obsadit řadu neobsazených kaplanských míst.

NA FILIPINÁCH,

kde z 20 milionů obyvatel je 16 milionů katolíků, podobně jako v Latinské Americe je citelný nedostatek kněží.

NEJSTARŠÍ KARDINÁL V CÍRKVI

je 91letý kard. Alexander Verde, který nedávno slavil 30. výročí svého jmenování kardinálem.

PAŠERÁCI NA HOŘE SINAJ

V Egyptě byla odhalena velká skupina pašeráků opia a hašiše, která měla ústřednu na biblické hoře Sinaj, kde si pašeráci shromažďovali svoje zásoby, které převáželi přes Rudé moře do Egypta.

NA VÝZDOBĚ BRONZOVÝCH BRAN SOLNOHRADSKÉHO DŮMU

se symboly víry, naděje a lásky právě pracují tři umělci: T. Schneider-Manzell, E. Maťaré a Giacomo Manzu.

NA MONTE CASSINO

v slavném opatství, nedávno byly opět uloženy ostatky sv. Benedikta a sv. Scholastiky, které za druhé světové války byly odneseny do blízkého kostela sv. Martina.

PRVNÍ DOMORODÝ BISKUP V KAMERUNU

V Kamerunu (Afrika) francouzský biskup Graffin z Yaounde uvedl slavnostně v úřad nového biskupa Pavla Etoga, který je domorodým knězem, pocházejícím z černošského kmene Evondo. Pavel Etoga je prvním domorodým biskupem v Kamerunu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Duchovní odkaz blahoslavené Anežky České

Jan M á r a, ústřední ředitel České katolické Charity

Počátek března je v našich chrámech spojen s církevní oslavou svátku blahoslavené Anežky České. Spolu s naším věřícím lidem vděčně uctíváme památku této světice. Jsme svědky radostné skutečnosti, že úcta k blahoslavené Přemyslovně, která žila po staletí v srdcích českého lidu jako skromná květinka, dočkala se v poslední době plného rozkvětu.

Oživená úcta k blah. Přemyslovně je potěšitelným projevem našeho náboženského života. Avšak má-li se stát pro nás zdrojem požehnání, je třeba, abychom si uvědomili, že se nesmíme spokojit jen vnějšími projevy kultu. Nesmí nám postačit, že konáme krásné pobožnosti k blah. Anežce a že se modlíme za její svatořečení, ale je též zapotřebí, abychom se zamysleli nad příkladem jejího svatého života, nad jejím duchovním odkazem, a abychom z tohoto zdroje čerpali co nejvíce mravní posily k opravdovému, činorodému křesťanskému životu.

A kde se může takovému činorodému křesťanství rozvinout? Jenom tam, kde si křesťané plně uvědomují hluboký smysl i závaznost největšího a prvního přikázání Kristova — přikázání lásky. Tam rozkvétají nejkrásnější květy křesťanských ctností a zrají ušlechtilé plody dobrých skutků.

Anežka Přemyslovna dokonale pochopila a v praxi uskutečnila největší přikázání Kristovo. Celý její život, naplněný sebeobětováním a skutky milosrdenství, nám ukazuje, k jak vysokému stupni křesťanské dokonalosti může člověka povznést opravdová láska k Bohu a k bližnímu. Byla sličnou dcerou českého krále Přemysla Otakara I. a kynula jí oslnivá kariéra královny a dokonce císařovny. Ale Anežka, vedená láskou k Bohu a k bližnímu, zřekla se skvělé životní kariéry, odložila královský šat a rozhodla se v prostém řeholním rouchu sloužit chudým a nemocným. Všechn svůj majetek věnovala na zřízení a udržování prvních charitativních ústavů v naší vlasti.

Legenda o blah. Anežce, krásné dílo neznámého českého autora z počátku 14. století, podává nám výstižný obraz požehnaného díla a působení české světice, která si právem zaslouží, aby byla nazývána patronkou České katolické Charity, neboť celý svůj život zasvětila službě chudých, nemocných a trpících. Legenda živě popisuje Anežčino požehnané působení v klášteře na Františku, který si vybudovala jako hrad práce a modlitby, jako útočiště chudých, nemocných a trpících. Zmiňuje se velmi výmluvně o pracích, které Anežka vykonávala jak pro své sestry v řeholi, tak pro trpící bližní. Pro sestry lázeň ohřívala a jídlo připravovala. Se zvláštní radostí sama chystala pokrmy pro chudé a po vzoru pečlivé Marty hostila je jako samotného Krista. Šaty sester v noci spravovala, aby nikdo jiný leč Bůh sám, od něhož jedině očekávala odměnu své zbožnosti, nebyl svědkem její práce. Anežka Přemyslovna byla opravdovou matkou svých sester, živitelkou chudých a ošetřovatelkou nemocných, služebnicí a strážným andělem českého lidu, rádkyní českých králů, šířitelkou míru a pokoje, štědrá rozdatelkou z nevyčerpatelného pokladu duchovního a tělesného milosrdenství.

Můžeme říci, že obsahem, náplní celého životního díla Anežčina byla planoucí láska k Bohu a k bližnímu. Je proto v pravém smyslu patronkou a vzorem charitní práce.

Česká katolická Charita a všichni její pracovníci s důvěrou stavějí se pod ochranu blahoslavené Anežky v dobrém vědomí, že pokračují v jejím díle milosrdné lásky. Svátek blah. Anežky je především svátkem široké rodiny charitních pracovníků a řádových sester, které po příkladu Anežčiny konají heroickou službu lásky v charitních ústavech. Je však také svátkem ještě daleko širší rodiny katolíků, kteří účinně podporují katolickou Charitu, aby mohla zdárně konati své poslání.

Katolická Charita nepřestala u nás rozvíjet požehnanou činnost ke cti a chvále Boží, k užítku Církve a k prospěchu naší drahé vlasti. Kdo může vylicít, jakým úžasným dobrodiním jsou charitní ústavy pro naše staré a osamělé spoluobčany, pro děti i dospělé, kteří jsou postiženi tělesnými a duševními vadami, ano i pro staré a nemocné kněze, kteří nemají nikoho, kdo by o ně pečoval. Ti všichni nacházejí v charitních ústavech svůj nový a spokojený domov, ve kterém se jim dostává všestranné péče, kde mohou žít náboženským a kulturním životem.

V příštím měsíci předstoupí Česká katolická Charita před naši širokou katolickou veřejnost, aby u příležitosti plenárního zasedání ústředního výboru podala zprávu o své činnosti. Už dnes lze říci, že to bude radostná a potěšující bilance, která bude svědčit o trvalém růstu charitního díla.

Dílo České katolické Charity — toť odkaz blahoslavené Anežky České! Máme v úctě a hluboce si vážíme toho, co tato velká a svatá žena vykonala během svého pozemského života. S pietou obnovujeme v Praze na Františku »České Assisi«, které blah. Anežka vybudovala, a těšíme se, že tato dlouho ztracená perla našeho raného gotického umění opět zazáří ve své plné kráse. Ale nezapomeňme, že je naší povinností budovati a stále obnovovati ještě ušlechtilější dílo — opravdovou a vzájemnou lásku v lidských srdcích, která je zárukou míru a pokoje. Také v tom naplníme odkaz blah. Anežky České.

KOMENTÁŘ K OBNOVENÉMU ŘÁDU SVATÉHO TÝDNE

Officium in Triduo sacro

Projevuje-li se po celý Svatý týden v obnovené liturgii všude starokřesťanská ryze a původnost, zbařená všelikých pozdějších přídavků a zvyklostí, projevuje se především též v officiu svatého Třídenní. Vidíme v jeho úpravě skutečně tyto hlavní zásady:

Matutinum a Laudy vracejí se na svá původní místa, totiž na časné hodiny ranní, jak bylo obyčejem ještě v 8. století (viz *Ordo S. Amandi* u *Andrieu, III, 456–57*). Neanticipují se již v předvečer (*Matutinum tenebrarum*).

Na konci všech hor vynechává se 50. žalm „Misere-re“, který se začal zavádět ze soukromé zbožnosti až během 12. a 13. století (*Durandus, †1296*), a to jen na některých místech. Mimochodem se tento žalm stejně recituje v *Laudech*, a Církev neměla nikdy a nemá ve zvyku opakovat tutéž modlitbu několikrát za sebou.

Nešpory o „Zeleném čtvrtku“ a „Velkém pátku“ recitují pouze ti, kdo se nezúčastňují večerní, resp. odpolední liturgie. Tuto starou římskou praxi komentuje oficiální výklad (*Ephem. lit. 1956, str. 126*) takto: „*Omissio vesperarum feria V et VI hebdomadae sanctae respondet sobrietati et discretioni liturgiae romanae, quae non patitur una eademque iuridica hora duo officia haberi: cum »vespere« habeatur Missa vespertina in Cena Domini, »vesperae« necessario omitti debent.*“

Že reforma opouští mrtvý formalismus a přistupuje k živému vystižení liturgických zásad, poznáváme z nové výstavby officia Bílé soboty. V ten den zaměňuje se závěrečná orace „*Respice*“ velmi vhodně za jinou: „*Concede etc.*“, převzatou z t. zv. *Missale gothicum* (*Bannister, London, 1917, str. 65*), která nám připomíná očekávání Kristova zmrtvýchvstání.

Jsou též opět zavedeny celé Nešpory *Sabbati Sancti*, které byly dosud pouze naznačeny v bývalé ranní mši svaté toho dne. Zcela důsledně jsou to Nešpory obvyklé ve svatém Triduu podle schematu „Zeleného čtvrtku“. Mají však jinou první antifonu (*Hodie afflic-tus sum*) a antifonu k *Magnificat* (*Principes sacerdotum*).

Následující „Veliká noc“ stala se, jak známo, zase skutečnou vigilií, ba „*mater vigiliarum*“ (sv. Augustin). Proto byl pro všechny účastníky na této vigilií zrušen *Kompletář*.

Pro ně je také zrušeno *Matutinum* velikonoční neděle.

Bývalé krátké Nešpory na konci mše svaté o Bílé sobotě, pocházející z dob, kdy bývala tato mše sloužena ještě večer, jsou vystřídány analogickou zkrácenou formou *Laud*. (Žalm 116 byl nahrazen žalmem 150, typickým to žalmem „*Chval*“.)

Feria V in Cena Domini

Toto pojmenování vyskytuje se už — podle zachovaných dokladů — ve 4. století. Máme je na př. v dekretch *Conc. Carth. III. (397) can. 29*, u sv. Augustina (*Ep. 54, 9, 10 — PL. 33, 204*), v pojednání *Uraniově „In obitu Paulini“ (PL. 53, 855)*. — Pěkný je také ojedinelý název „*Natalis Calicis*“ v *Calendariu Polemii Silvii* (*Kellner, L'anno ecclesiastico, str. 63*) anebo řecké znění „*Hé megalé pempté*“.

Od nejstarších dob byl tento den zasvěcen památce Poslední večeře Páně. Oslavoval se mší svatou se spo-

lečným přijímáním kleru a lidu, mší svatou, která se konala v hodinách večerních, tedy přímo v dobu, kdy Spasitel sloužil svou první mší svatou a ustanovil Nejsvětější Svátost oltářní.

Nebyla to však jediná mše svatá toho dne. *Sacramentarium Gelasianum* (vyd. *Wilson, str. 63–73*) zná tři mše: 1. „*pro reconciliatione peccatorum*“ (kterou nám dosvědčuje již roku 416 list *Inocence I. — PL. 20, 559*) — 2. „*ad consecrationem Oleorum*“ — a 3. „*in Cena Domini ad vesperum*“.

Tato poslední připomíná kromě ustanovení *Eucharistie* také příklad pokory a lásky, který dal Pán svým učedníkům mytím jejich nohou. (Viz *Evangelium in Cena Domini*.) Příkaz Kristův: „*ut ita et vos faciatis*“ plnili křesťané od počátku. (Srovnej poznámku *Pavlova I. Tim. 5, 10*.) — Mytí nohou praktikovalo se hlavně v klášteřích (na př. *S. Benedictus, Regula monasteriorum, cap. 35 et 53*). V liturgii objevuje se nejprv v ritu *Mozárabském*, ve *Španělsku* a v oblastech franko-germánských. Do římského ritu dostalo se později. Ustálilo se v 15. století a bylo převzato do *Ceremoniale episcoporum* (*II, 24, n. 2*) a do *misálu*. Obřad konávali většinou jen biskupové a preláti.

Reposice Sanctissima po mši svaté neměla původně vztah k utrpení Spasitelovu, neměla vyjadřovat smutek Církve nebo znázorňovat pohřbení Páně. Tato alegorická interpretace vznikla až ve středověku. Původně se stávala taková *reposice* po každé mši svaté, neboť nebývalo na obětním oltáři svatostánku, a nebyla tedy o „Zeleném čtvrtku“ žádnou zvláštností. Teprve mnohem později — kdy ovšem ještě přistupoval i na „Velký pátek“ všechen klerus a lid k svatému přijímání — bylo nutno uschovat Nejsvětější Svátost na tento den zvláště. Stávalo se to někdy i sub *utraque specie* (*Ordo S. Amandi, Sacram. Gelas. — 8. stol.*), vždycky pak způsobem slavnostním s následujícím setrváváním ve společné adoraci.

Též obnažení oltářů bývalo kdysi zvykem každodenním. Symbolického rázu nabylo rovněž až ve středověku, který viděl v oltáři obraz Kristův a v jeho obnažení přítomnosti Kristovy opuštěnosti na kříži. (*Durandus, Rationale 6, 76, n. 2, 3*.) Připomeňme si recitaci 21. žalmu „*Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti*“, doprovázející tento obřad, žalmu, který se modlil Ježíš na kříži!

Všecky tyto dogmatické a historické poznatky měla Církev na zřeteli při instauraci Řádu „Zeleného čtvrtku“. Obnovila především starou *Missam chrismatis*, při které světil biskup svaté oleje.

Slouží se v katedrálách, a to ráno. Její překrásný formulář je sestaven z textů vzatých ze starobylých pramenů, oraci a prefaci na př. nalézáme už v několikrát citovaném *Sacramentariu Gelas.* (vyd. *Wilson, str. 69*). Když tato mše svého času zanikla, byla její právě jmenovaná preface jedinečné krásy, aby se neztratila, vsunuta do konsekrační formule Křížma. Nyní byla opět navrácena na své místo. Poněvadž trvá *Missa chrismatis* velmi dlouho a po ní se recituje v chóru ještě *Sexta* a *Nona*, neříká se na konci poslední *Evangelium*.

Církev obnovila též někdejší mši svatou „*in Cena Domini*“ na oslavu ustanovení Nejsvětější Svátosti, ustanovení kněžstva a Kristova příkázání o lásce

bratrské — a to „de praecepto“, závazně, pro všechny katolický svět.

Při této slavné mši svatě nekonekuje už kněz dvě (resp. tři) velké hostie, nýbrž konsekruje v ciboriu dostatečný počet hostií malých, na dnešek a na zítřek. Všecky hostie proměňují se přímo během mše na oltáři, aby tu byla skutečná „participatio“ na jedné a téže přesvaté Oběti. Proto také úvodní rubrika OHS, která nařizuje: „Tabernaculum, si quod exstat in altari majore, omnino vacuum sit.“

K oltáři přistupuje celebrant s asistencí a veškerým duchovenstvem „per ecclesiam“, processionaliter. Za průvodu zpívá se „Antiphona ad introitum“, k níž lze připojit celý 66. žalm: „Deus misereatur nostri“. (Resp. SRC ad dioec. Baion. 29. 1. 1947.)

Texty a postup mše svatě zůstávají beze změny až na tyto výjimky:

Předpisuje se povinná homilie o významu dne, bezprostředně po Evangelium.

Konečně má kněz upozornit lid, aby oplýval po celý den skutky lásky a milosrdenství, aby se tak stal vskutku „dies caritatis“, jímž byl v prvotní Církvi. (I Cor. 16, 1–2, — Justinus, Apologia V. cap. 67 — Eusebius, Hist. eccl. IV. 23.)

Vynechává se Credo, dosud v tento den obvyklé. Credo je „elementum liturgiae dominicalis“, a kromě toho trvají dnešní služby Boží stejně dosti dlouho.

Při trojím „Agnus Dei“ odpovídá se třikrát „misere-re nobis“ proto, že se dnes nedává podle staré tradice osculum pacis. Neříká se tedy ani logicky „dona nobis pacem“. Z téhož důvodu vynechává se první z obvyklých následujících modliteb: „Domine Jesu Christe, qui dixisti“, která je přípravou na políbení pokoje.

„Sumpto sacratissimo Sanguine, celebrans, omissis confessione et absolute, procedit ad distributionem communionis.“ Zvyk, říkat před svatým přijímáním vyznání hříchů a dávat rozhršení, dostal se do mše z ritu mimomešního. Přijímání ve mši svaté je však součástí celku a duševní příprava na ně konala se už účastí na Kristově Oběti. Je tudíž záhodno vrátit se — prozatím aspoň dnes, za oslavy Večeře Páně — i v této podrobnosti k liniím jednoduchým a ryzím.

Přistupuje-li ke Stolu Páně veliké množství věřících, lze ad „Antiphonam ad communionem“ ve smyslu starokřesťanské praxe přidávat několik žalmů, které mají vztah k Eucharistii. Vítáme toto vhodné ustanovení.

Uvedené změny nevztahují se ovšem na ostatní mše, které se dnes mohou sloužit se souhlasem Ordináře, Tyto mše mají totiž ráz soukromý a pro ně neplatí speciální úpravy OHS.

Po slavné mši svatě odnáší se konsekrované svaté Hostie z hlavního oltáře do svatostánku na jiném, předem připraveném, co nejskvěleji vyzdobeném oltáři v některé kapli nebo na podobném vhodném místě. Zde zůstanou uloženy až do svatého přijímání o „Velkém pátku“.

Tato reposice nemá a nesmí podle intencí OHS naprosto míti ráz mimoliturgického t. zv. „Božího hrobu“, obvyklého dosud v některých oblastech katolického světa. Ephemerides liturgicae (1956, Fasc. II—III, str. 141–42) podávají k tomuto problému v podstatě následující komentář:

„A saeculo XI influxit usus, erigendi sepulcrum symbolicum, in quo solemniter deponeretur seu „sepeliatur“ Eucharistia. Sed omnino erronee loquitur de „sepulcro“, quod est verbum *delendum* e vocabulario liturgico! Genuina traditio semper *abhorruit* ab hac significatione altaris repositionis. Hac ratione externa signa cuiusdam „sepulcri“ *penitus prohibentur*.

Locus repositionis debet esse... *sine ostensoriis* ac sine e velo albo, quod... *cooperiat sanctissimam Eucharistiam, ac sine quibusdam figuris passionem aut sepulcrum Domini repraesentantibus*.

Luxta novas dispositiones huiusmodi repraesentationis funerariae *nequeunt amplius tolerari*.“

Feria sexta in Passione et Morte Domini

Jak obezřetně a důsledně si počínala Církev při obnovení liturgie Svatého týdne, poznáváme už z toho, že zaměnila i dosavadní, obsahově prázdný, latinský název „Velkého pátku“ — „Parasceve“ — (viz Jan 19, 31) za mnohem správnější a výstižnější: „Feria sexta in Passione et Morte Domini“. Sv. Ambrož (Epist. 23, 12, PL. 16, 1030) nazval kdysi tento den „dies amaritudinis“, a to jak vzhledem k tajemstvím, která oslavujeme, tak vzhledem k pokání a k postu, jimiž jej Církev posvěcuje. Při veškerém vnějším smutku převládá však vznešená památka našeho vykoupení. Proto mluví Tertulian (De oratione 18, PL. 1, 1178) o dnešním dnu jako o „dies Paschae“. Pravý Beránek byl dnes obětován. Od nepaměti koná se v Římě „statio“ v basilice sv. Kříže, která znázorňuje chrám na Golgotě, na níž Kristus Oběť přesvatého vykoupení přinesl.

Slavnostní služby Boží o „Velkém pátku“ směřují všemi svými prvky k tomu, aby vyzdvihly a zpřítomnily tuto krvavou Oběť Spasitelovu způsobem co nejživějším a nejdramatičtějším, aniž by se celebravala obvyklá nekrvavá Oběť mše svaté. Proto je OHS nově nadepsal „Solemnis actio liturgica“ a přeložil je z rána na třetí hodinu odpolední, na dobu Kristovy smrti. Novým pojmenováním zaniklo pojmenování dosavadní „Missa praesantificatorum“, o němž se nikdy přesně nevědělo, zda se vztahuje na celou bohoslužbu velkopáteční nebo pouze na její poslední část.

Solemnis actio liturgica zahajuje se starobyloou prostrací a tichou modlitbou celebranta ležícího na své tváři před oltářem, který je podle nových rubrik „omnino nudum“, t. j. bez Kříže, bez svící, bez pokrývek. Oltář sám je per se symbolem Krista, jak praví na př. Pontificale romanum in Ordinatione subdiaconorum: „Altare sanctae Ecclesiae ipse est Christus“, anebo jak už napsal shora citovaný sv. Ambrož (De sacr. 5, 2, PL. 16, 447): „Altare est forma corporis Christi.“

Po prostraci recituje kněz oraci „Deus, qui peccati veteris“. Není nově sestavena, ale pochází ze Sacram. Gelas. (vyd. Wilson, 75). Ozývá se v ní myšlenka sv. Pavla o Kristu — druhém Adamovi (1. Kor. 15, 45–49). Tato orace vyskytuje se také — téměř doslova — v Ordo reconciliationis ecclesiae et coemeterii. Poukazují tu na zvláštnost, že celebrant s asistencí nestojí při této modlitbě u oltáře, nýbrž před jeho stupni. Podobně má kněz své místo mimo oltář — ad sedile — také za čtení následujících dvou lekcí ze Starého Zákona a za zpěvu Pašijí, jež se zpívají in medio chori. Obnovuje se tím starý zvyk, podle něhož probíhávala didaktická část bohoslužeb vždycky mimo oltář. (Viz ritus Missae pontificalis!)

Připomenutá prostrace, jakož i dvojice orací a lekcí o „Velkém pátku“ nejsou původně propriae tomuto dni, ani nemají symbolický smysl smutku, nýbrž bývaly kdysi běžným zjevem staré synaxe římské (srov. Justinus, Apologia I, 67).

Po Evangelium o umučení Páně podle sv. Jana (pašijích) nastává druhá část liturgického úkonu: slavné přímluvy. Teprve teď bere kněz černý pluviál (pluviál, nikoliv kasule, je oděvem mimomešním!). Dosud měl jen albu a černou štolu. Teprve teď přistupuje k oltáři a stojí uprostřed, kde se též nachází misál. (Medium altaris, nikoliv epištolní nebo evangelní strana, est locus proprius celebrantis, praví Ordo rom. XXIV, 26. Tímto pravidlem řídí se OHS.)

I slavné přímluvy — Orationes solemnes vel etiam Oratio fidelium — bývaly kdysi všeobecné, každodenní, jak dosvědčuje řada nejstarších dokumentů (na př. S. Clemens, I. ep. ad Cor. 59–60, S. Polycarpus, ad Philip. 13, Caelestinus I., ep. ad episc. Galliae, 11.), ba jak je už naznačuje Písmo svaté (1. Tim. 2, 1–2). Dnešní znění, které se zachovalo jedině v liturgii „Velkého pátku“, pochází podstatně z doby sv. Cypriana a Cornelia (Baumstark, Liturgie comparée, 87) či z doby sv. Lva Velikého (Kard. Schuster, Liber sacramentorum, III,

218). Obsahuje modlitby za všechny lidi a veškeré jejich potřeby. „Christus oravit pro inimicis et amicis, ideo Ecclesia similiter orat pro omnibus“ píše Durandus (Rationale, 6, 87, 12). Poněvadž je hlavní myšlenkou těchto modliteb pokoj a mír, bývaly také nazývány „Prex irenica“. Jejich vysoké stáří připomíná nám konstrukce jednotlivých přímluv: Introdukce neb preface, výzva k pokleknutí, tichá, neformovaná modlitba (kteřou OHS zase obnovil) a shrnutí modlitby do liturgické prosby.

OHS nahradil také v moudré prozíravosti dosavadní čtvrtou přímluvu „pro Imperatore romano“, jež se po zániku římského imperia zásadně vynechávala, jinou, překrásnou modlitbou „pro res publicas moderantibus“, sestavenou z prvků obsažených v misálu, v novém závěru „Exsultet“ o Veliké noci a v t. zv. Sacrament. Leoniani (vyd. Feltoe, 63, PL. 54, 70).

Nepřehlédneme ani okolnost, že dostala předposlední přímluva za Židy rovněž výzvu „Flectamus genua!“. Byla-li dosud vypuštěna, interpretovalo se to metaforicky tím, že jsme si nechtěli genuflexí připomenout, jak Židé na posměch před Kristem poklekali. Nyní OHS od této interpretace upustil a nedělá rozdílů. — Za přípravných prací na obnovení Řádu Svatého týdne bylo i mnoho mluveno o výrazu „perfidii Judaei“, vyskytující se ve jmenované přímluvě. SRC docházelo mnoho petící, aby se tento, pro židovský národ urážlivý výraz, vynechal či pozměnil za jiný. (Viz A. Bugnini, Una particolarità del Messale da rivedere: la preghiera „pro Judaeis“ al Venerdisanto, Roma 1954, 117–132.) Nestalo se tak, avšak Kongregace obřadů dovolila už dříve, že se může strohý význam toho slova v překladech do lidových jazyků zmírnit. (AAS, 1948, 40.)

De S. Crucis adoratione.

Uctívání sv. Kříže, které se dnes koná při slavnostním liturgickém úkonu „Velkého pátku“, pochází z Jerusalema, kde znamenalo uctívání skutečné, pravé relikvie Kříže Páně. Obřad popisuje stručně sv. Cyril Jerus. († 386, Cathec. IV, 10, X, 19, XIII, 8), podrobněji Aetheria (stol. 4., Peregrinatio, 37, vyd. Petré, 232–34). Později napodobovaly jej i jiné církve, zvláště ty, jež se mohly honosit, že mají rovněž ostatek Kříže Kristova. Kde žádný neměli, vypomáhali si záhy Křížem jiným, náhradním. Řím, který měl už v 5. století několik značných ostatků Kříže, převzal adoraci do své liturgie nejpozději v 1. polovině 7. století (Righetti, Storia liturgica, II, 161). První popis římského průběhu adorace podává t. zv. Ordo Einsiedlensis ze začátku 8. století (Andrieu, Les Ordines, III, 270–71): Z basiliky Lateránské ubíralo se za zpěvu 118. žalmu procesí s ostatky do chrámu ad S. Crucem. Tam byly relikvie položeny na oltář a papežem, klerem a vším lidem uctěny políbením. Ordo suburbicarius z konce 8. století uvádí již zpěv „Ecce lignum“, Pseudoalkuin (stol. 9.) připojuje antifonu „Crucem tuam“, století 10. konečně zná všechny nynější zpěvy doprovázející uctění: Improperia a Trisagium byzantinum pocházející z Církve východní, „Cruce fidelis“ a hymnus 9 „Pange lingua gloriosi laudum“. (Viz Baumstark, Der Orient und die Gesänge der Adoratio Crucis, Jahrbuch für Liturgiewissenschaft 1922, 1–17.)

Na znamení pokory a kajícího má se líbání kříže konat „sine calceamentis“. Stávalo se tak od nejstarších dob. Zvyk přešel do rubrik římského misálu, ponechal jej i OHS, připojil však poznámku: „si commode fieri potest“.

OHS zavedl zde také — jako zdánlivě nový prvek — donesení svatého Kříže ze sakristie k oltáři až těsně před adorací, po které se teprve na oltář takřka intronisuje. Ve skutečnosti obnovuje ovšem i tady toliko obyčej, jež uvádějí už staré Ordines, obyčej, který se zachovával ještě v 16. století. Ordo Bernardi (12. stol., vyd. Fischer, 55–56) je svědkem okolnosti, že se přinášel Kříž zahalený rouškou, která se za trojího „Ecce lignum“ postupně sundávala. Teprve revise misálu za Klementa VIII. (1603) nařizuje, že se bere Kříž „iam in altari praeparata“. Opravdu nové je ustanovení OHS, že má být Kříž doprovázen jak za průvodu, když se

nese k oltáři, tak za odhalení, tak i za uctění, hořícími svícemi.

Nejpodstatnější a přitom nejkrásnější a všemi upřímnými horliteli posvátné liturgie nejuvítanější reforma nastala znovuzavedením sv. přijímání lidu in feria sexta in Passione et Morte Domini.

I když Církev v den utrpení a smrti Páně nikdy neznala celebraci mše svaté, jak dosvědčuje už dispoice papeže Inocence I. († 417) ad Decentium, Eugubinum episcopum: „Traditio Ecclesiae habet biduo isto (t. j. v pátek a v sobotu) sacramenta penitus non celebrari“ (PL. 20, 555), bylo přece vždycky touhou křesťanského lidu přijat Tělo Páně právě v den, kdy bylo za nás krvavě obětováno, aby byla účast na Kristově Oběti co nejživější a užitek z ní co největší. Touha ta byla praktickým důsledkem axiomatu stanoveného sv. Pavlem: „Quotiescumque manducabitis panem hunc...“, mortem Domini annuntiabitis“ (1. Kor. 11, 26).

Shora citovaný Ordo Einsiedlensis z 8. století je prvním dokladem, že se podávalo sv. přijímání na „Velký pátek“ všem věřícím (Andrieu, Les Ordines, III, 272). Svědčí o tom též Sacramentarium Gelasianum: „Adorant omnes sanctam Crucem et communicant“ (Ed. Wilson, 77), dále Ordo S. Amandi a Ordo suburbicarius: „Et communicant(ur) omnes“ (Andrieu, L. Ord. III, 294, 471).

Šlo tenkrát o přísné přikázání — praeceptum —, ale během 12. století, kdy nastala neblahá krize v uctívání Nejsvětější Svátosti, stává se sv. přijímání už jen dobrovolné. „Omnes, qui volunt, communicant“, poznamenává tehdejší Pontificale romanum (I, 237), a ve 14. století dochází — žel Bohu — k přímému zákazu: „Communicat solus Pontifex sine ministris“ (Ordo XIV, 93). Přesto se však přijímání Těla Páně udržovalo v některých oblastech až do dob značně pozdějších, tak v Německu a ve Španělsku na př. až do 16. století, ba v diecésích Saint Flour a Clairmount ve Francii až do Velké revoluce na konci století 18. (T. de Mendijur, La communion en el triduo de semana santa, 235–52.)

Ritus podávání sv. přijímání býval velmi různý, zprávy, které se nám zachovaly, jsou nejasné, zmatené a sobě odporující. Zdá se, že se někde přijímalo sub utraque specie, jinde zase sub sola specie panis, ale cum vino non consecrato, jinde bez vína, na některých místech uspokojovali se přípravou stručnou — recitoval se jen Otčenáš s předmluvou a embolismem — a díkyčiněním libovolným, na jiných přidávali celý ritus (quasi-)offertoriální s incensací „Oblatorum“ a s umýváním rukou, ritus, který papež Inocenc III. (1216) škrtl, ale pozdější liturgické knihy opět uvádějí.

Z toho všeho utvořila se časem ustálená forma, která byla 1474 přijata do římského misálu pod názvem „Missa praesantificatorum“, při které ovšem přijímal už jen jediný celebrant.

Mezi četnými přáními, která docházela v posledních letech — zvláště po mezinárodním liturgickém sjezdu v Lugano 1953 — Posvátné kongregaci obřadů připravující obnovu Řádu Svatého týdne, bylo na předním místě volání po instauraci sv. přijímání věřících na „Velký pátek“. OHS splnil přání téměř celé Církve k velké radosti a potěšení nás všech. Současně zrušil nevhodnou a nelogickou t. zv. „Missam praesantificatorum“ a ustanovil krátký, krásný pořad přípravy a díky:

Celebrant obléká fialový ornát, asistence fialovou dalmatiku a tunicellu. Je to novum pro tento den a mnozí vidí v této dispoici první náznak, že budou jednou při definitivní úpravě liturgie zakázána vůbec černá paramenta při veškeré eucharistické bohoslužbě, zejména při mši svaté.

Přinese se na hlavní oltář ciborium s partikullemi, jež byly na „Zelený čtvrtek“ slavnostně reponovány ve svatostánku kaple či bočního oltáře. Za průvodu zpívají se nyní vhodné antifony, vzaté z breviáře, totiž z 3. nokturnu svátku Povýšení sv. Kříže, antifony, které vyjadřují myšlenku: Eucharistie je nejhojnější ovoce Kristovy oběti na Kříži.

U hlavního oltáře následuje modlitba „Pater noster“

(Panem nostrum quotidianum da nobis hodie!), kterou recitují spolu s knězem všichni, kdo hodlají přistoupit ke Stolu Páně, a to, jak rubrika výslovně nařizuje, v latinském znění. V navazující modlitbě „Liberata nos“ shrnuje pak celebrant sám prosby všech v jednu: za mír a pokoj, vnitřní a vnější, který nám právě v dnešní den Ježíš svou smrtí sjednal.

Připravil-li se potom celebrant soukromě modlitbou „Perceptio Corporis tui“ na své vlastní přijímání, sumuje z ciboria jednu z malých svatých Hostií. Je to zajímavá, ale správná novinka, neboť kněz dnes nefunguje jako obětník, nýbrž je jako bratr mezi bratřími.

Nato říkají ostatní všeobecné vyznání hříchů, známé v Církvi od pradávna před sv. přijímáním extra Missam, a dostávají obvyklou absoluci.

Za podávání lze podle pokynu OHS zpívat 21. žalm a některá responsoria z Matutina dne.

Vzácné pochopení pro liturgické dtkučinění projevil SRC sestavením tří závěrečných modliteb po sv. přijímání. Jsou v duchu návratu k starým textům vybrány z často už citovaných Sacrament. Gelasiano (ed. Wilson, 37, 62, 61) a Leoniano (vyd. Feltoe, 171 a 113). Zaslouhují si pro své ctihodné stáří, ale také pro svůj hluboký dogmatický obsah, zvláštního, pečlivého studia a mohou býti zdrojem bohatého rozjímání.

Přímou účastí na Kristově Svátosti, v které nám „memoriam passionis suae reliquit“ (srov. or. in festo Ssmi Corp. Chr.), velkopáteční, odpolední služba Boží mohutně vyvrcholuje a zároveň končí.

(Pokračování příště.)

Josef Němec

NOVÉ RUBRIKY

Změny v misále

Zrušují se orace označené pro diversitate temporum. Ve mši sv. se modlíme vždy jen jednu oraci, jestliže ovšem není nařizována nějaká komemorace nebo kolekta od ordináře.

Orace v zádušních mších sv.

Ve votivních zádušních mších sv., pakliže jsou zpívané, jest jen jedna orace, jedná-li se o tichou mši sv., pak se můžeme modlit tři orace, v tom případě však musí být poslední, jako dříve, Fidelium.

Orace „Fidelium“.

Tato orace, která až dosud byla závazná na kteroukoliv první volnou ferii v měsíci nebo pondělí kteréhokoliv týdne, se ruší jako závazná pro tyto dny.

Collectae imperatae.

Tyto kolekty ordinářem simpliciter nařizené se vynechávají podle platných rubrik, a navíc o všech nedělích a kdykoliv je mše sv. zpívaná. Konečně i tehdy se vynechávají, jestliže předepsané komemorace dosáhly čísla 3. V dekretu se mluví o kolektách „simpliciter“ přikázaných. Zůstává tedy rozdělení kolekt nařizených na:

- kolekty pro re non gravi (vel „simpliciter imperatae“);
- kolekty pro re gravi;
- kolekty pro re gravi etiam in dupl. I classis.

Dekret jedná jen o kolektách, které jsme uvedli pod písmenem a, a které se nyní vynechávají:

- in dupl. I et II classis,
- o všech nedělích, třeba jen komemorovaných,
- o vigílii Narození Páně (Štědrý den) a na sobotu před svátky Svatodušními (Pentecostes),
- feria IV Cinerum, feriis II, III et IV Maioris Hebdomadae,
- po celou oktávu Nativ. Domini, Paschatis et Pentecostes,
- in omnibus missis in cantu vel ad modum votivae sollemnis celebratis,
- quoties in Missa, iuxta rubricas, iam tres orationes dictae sint.

O některých jiných změnách.

Missa „ad libitum“ in festis commemoratis.

In feriis per annum, jestliže by se měla konat komemorace nějakého světce, pak jest celebrantovi ponecháno na vůli, zda bude sloužit de feria, nebo more festivo, o komemorovaném svatém. More festivo značí cum Gloria a Ite, Missa est.

Dies irae.

V zádušních mších sv. můžeme sekvenci Dies irae vynechat. Nevynecháme ji však, jedná-li se o mši sv. in die obitus, seu depositionis praesente cadavere, vel etiam absente ob rationabilem causam. Sekvenci také nevynecháváme na Dušičky, v tom případě však se modlíme tuto sekvenci in Missa principali, jinak in privata celebratione in prima Missa.

„Credo in Missa.“

Credo se modlíme o všech nedělích, o svátcích I. tř., o svátcích Páně a Panny Marie, na natilicia apoštolů

a evangelistů, učitelů celé Církve a ve slavných votivních zpívaných mších sv.

Praefatio.

Praefatio dicitur quae cuique Missae propria est, není-li takové, pak se modlíme praefaci de tempore, jinak communis.

Ultimum evangelium.

Ve kterékoli mši sv. je podle nových rubrik poslední evangelium začátek evangelia podle sv. Jana, výjimku tvoří třetí mše sv. Narození Páně a soukromá mše sv. na Květnou neděli (když není svěcení ratolestí).

Nakonec uvádím tyto tabulky: 2 Tabellae (okurence a konkurence svátků), Strukturální přehled officia nově utvořených liturgických dob, jak jsme o nich mluvili v předchozím článku. Pro mladé kněze a bohoslovce uvádím schematický přehled postupu modlitby breviáře. Doufám, že jsem aspoň některým spolubratřím pomohl v řešení problémů, které vznikly vydáním nových zjednodušených rubrik breviáře a misálu.

P. Boh. Inneman

D U A E T A B E L L A E.

I.

Quando concurrat:

Dominica I classis	1	1	0	1	2	0
Dominica II classis	1	1	0	3	3	0
Dominica minor	1	1	0	3	3	0
Duplex I classis	1	1	2	1	4	2
Duplex II classis	1	1	2	4	5	2
Dies octav. Paschatis et Pentec.	1	1	0	1	2	0
Dies infra Octav. Nativ.	1	1	0	3	3	3
Duplex maius ¹⁾	1	1	2	3	5	3
Duplex minus	1	1	2	3	5	3
1. Totum de praec., nihil de seq.						
2. Totum de praec., com. de seq.						
3. Totum de seq., com. de praec.						
4. Totum de nobiliori, com. de alio; in paritate, a capit. de seq., com. de praec.						
5. Totum de seq., nihil de praec.						
	cum Duplici minori	cum Duplici maiori	cum Die infra Octav. Nativ.	cum Duplic. II classis	cum Duplic. I classis	cum Dominica per annum

¹⁾ Si fuerit Domini, totum de praecedenti, comm. de sequenti (2).

II.

Si occurrat eodem die:

Duplex I classis	0	1	3	3	5	6	7	7	7	1	1	7
Duplex II classis	0	1	4	4	6	7	7	7	7	1	7	7
Duplex maius	0	2	2	8	10	11	11	11	11	10	10	11
Duplex minus	0	2	8	10	10	11	11	11	11	10	10	11
Vigilia communis	0	0	9	9	9	11	0	0	0	0	11	0
Simplex	9	9	9	9	9	11	11	11	11	9	9	11
1. Off. de I, com. de II ad I Vesp., ad Laud., in Missa et ad II Vesp.	et S. Maria in Sabbato	et Feria maior non privil.	et Duplex minus	et Duplex maius	et Duplex II classis	et Duplex I classis	et Dies infr. Octav. privil. ¹⁾	et Vigilia privilegiata	et Feria privilegiata	et Dominica minor	et Dominica II classis	et Dominica I classis
2. Off. de I, com. de II, ad Laud., in Missa et ad II Vesp.												
3. Off. de I, nihil de II												
4. Off. de I, com. de II ad Laud., in Missa et ad Vesp.												
5. Off. de I, transl. de II												
6. Off. de nobiliori, transl. de alio												
7. Off. de II, transl. de I												
8. Off. de nobiliori, com. de alio ad Laud., in Missa, ad Vesp.												
9. Off. de II, com. de I ad Laud., in Missa,												
10. Off. de II, com. de I ad Laud., Missa, ad Vesp.												
11. Off. de II, nihil de I												

¹⁾ Octava Nativitatis Dni remanet „prouti nunc“; celebrantur proinde festa, quae occurrunt, sub ritu uniuersali festo proprio, nulla mutatione inducta, excepta Dominica (30. 12.) infra Oct., quae ad duplicem evehitur.

Struktura officia tempore

- a) Natalicium — 2. 1. až 5. 1.
 b) Epiphaniae — 7. 1. až 12. 1.
 c) Ascensionis — usque ad fer. VI. ante Vig. Pent. inclusive.

Antiphonae et psalmi ad omnes Horas et versus nocturni de currente hebdomadae die, ut in psalterio.

Reliqua ut in festo

- a) ut die 1. Ianuarii,
 b) ut in festo Epiphaniae,¹⁾
 c) ut in festo Ascensionis,

praeter lectiones, quae dicuntur de Scriptura occurrenti, cum suis responsoriis.

Conclusio hymnorum

- a) ut in Nativitate Domini,
 b) ut in Epiphania,
 c) ut in Ascensione.

Capitulum ad Primam: Regi saeculorum. Ver-sus ad Primam analogice ut conclusio hymnorum.

¹⁾ Diebus 7–13 Ianuarii dicuntur responsoria suppressae octavae Epiphaniae; (item fit in feriis, quae occurrere possunt (post Ascensionem Domini usque ad vigiliam Pentecostes). Resp. „Hodie“ dicitur adhuc a) die quo ponitur initium Ep. I ad Cor. et b) die 13 Ian. in Commemoratione Baptismatis D. N. I. C. Quapropter servanda est rubrica post primam lectionem diei 6. Ian.

Antiphonae propriae ad Benedictus et ad Magnificat dierum octavae suppressae Epiphaniae dicendae sunt, sicut responsoria propria.

Die 12 Ianuarii ad Vesperas antiphona sumitur ex II Vesperis festi Epiphaniae (Tribus miraculis).

Dies 2. 1.–5. 1., 7. 1.–12. 1. et dies suppressae octavae Ascensionis „fiunt feriae“, ideoque omnibus aliis feriis per annum aequiparantur, qua de causa cedunt cuilibet officio, etiam simplici, et officio S. Mariae in Sabbato, absque commemoratione feriae.

SCHEMA BREVIÁRIOVÉ MODLITBY

Matutinum	Laudes	Prima
<p>† <i>Domine, labia</i> † <i>Deus in adiutorium</i> <i>Gl. Patri. All. (vel Laus)</i> Invitatorium <i>Venite exsultemus</i> Hymnus Ant. Psal. Ant. (ter) Vers. Resp. <i>Pater. Absol. Amen</i> <i>Iube domne, Benedictio</i> <i>Lectio, Tu autem, Resp.</i> } ter Post 9. L. <i>Te Deum</i> dicitur, nisi notetur Resp.¹⁾</p> <p>Si ibi terminatur: <i>Dominus vobiscum. Oratio</i> Officii.²⁾ <i>Dominus vobiscum. Benedicamus Domino. Fidelium</i></p>	<p>† <i>Deus in adiutorium</i> <i>Gl. Patri. All. (vel Laus)</i> Ant. (ut in Mat.),¹⁾ Psal. } quin- Ant. integra } quies Capitulum, <i>Deo gratias</i> Hymnus Vers. Resp. Ant. ut in Mat.¹⁾ † <i>Benedictus, Ant. integra</i> ³⁾ <i>Dominus vobiscum</i> Oratio Commem., si faciendae <i>Dominus vobiscum</i> <i>Benedicamus Domino</i> <i>Fidelium</i></p>	<p>† <i>Deus in adiutorium</i> <i>Gl. Patri. All. (vel Laus)</i> Hymnus Ant. usque ad 3 Psalmi (In Fer. mai. et Vig. 4 Psal.) Ant. integra Cap. <i>Deo gratias</i> Resp. breve Vers. Resp. <i>Dominus vobiscum</i> Oratio <i>Dominus vobiscum Benedic. Domino</i> <i>Pretiosa. S. Maria</i> <i>Deus, in adiutorium (ter)</i> <i>Gloria Patri</i> <i>Kyrie, Pater, Respice,</i> <i>Gloria Patri, Oratio</i> <i>Iube domne</i> <i>Dies et actus</i> Lectio brevis <i>Tu autem</i> <i>Adiutorium nostrum</i> <i>Benedicite. Deus</i> † <i>Dominus nos benedicat</i> <i>Amen</i></p>
<p>¹⁾ In Off. simp., Fer., et Vig. com.: Ant. usque ad } novies Psalmus } Ant. integra } (Ant. usque ad etiam in Laudibus, in Vesperis, et in Dominicis minoribus) Deinde 3. Versus et Responsorium <i>Pater, Absolutio. Amen</i> <i>Iube domne, Benedictio diei,</i> <i>Lectio, Tu autem, Responsorium</i> } ter In Festo 3. Responsorium omittitur et <i>Te Deum</i> dicitur</p> <p>²⁾ Orationes in Officio habent longam conclusionem, Oratio post Marianam Antiphonam brevem</p> <p>³⁾ Preces feriales dicuntur tantum in Laudibus et Vesperis Officii Feriae 4., 6., et Sabbato Quattuor Temporum, excepta Octava Pentecostes, quando Officium fit de Feria; et in Laudibus et Vesperis Officii Feriae 4. et 6. tempore Adventus, Quadragesimae et Passionis</p>		
Tertia, Sexta, Nona	Vesperae	Completorium
<p>† <i>Deus in adiutorium</i> <i>Gloria Patri. All. (vel Laus)</i> Hymnus Ant. usque ad Tres Psalmi Ant. integra Capitulum. <i>Deo gratias</i> Responsorium breve Versus et Responsorium <i>Dominus vobiscum</i> Oratio <i>Dominus vobiscum</i> <i>Benedicamus Domino</i> <i>Deo gratias</i> <i>Fidelium</i></p>	<p>† <i>Deus in adiutorium</i> <i>Gloria Patri. All. (vel Laus)</i> Ant. ut in Mat.¹⁾ } quinquies Psalmus } Ant. integra } Capitulum, <i>Deo gratias</i> Hymnus Versus et Responsorium Ant. (ut in Mat.)¹⁾ † <i>Magnificat</i> Ant. integra ³⁾ <i>Dominus vobiscum</i> Oratio Commemorationes, si faciendae <i>Dominus vobiscum</i> <i>Benedicamus Domino. Deo gratias</i> <i>Fidelium</i></p>	<p><i>Iube domne</i> <i>Noctem quietam</i> <i>Fratres, sobrii</i> <i>Tu autem Dom. Deo gratias</i> † <i>Adiutorium nostrum</i> <i>Pater</i> <i>Confiteor</i> <i>Misereatur. † Indulgentiam</i> <i>Converte nos</i> † <i>Deus in adiutorium</i> <i>Gloria Patri. All. (vel Laus)</i> Ant. usque ad Tres Psalmi Ant. integra Hymnus Capitulum. <i>Deo gratias</i> Responsorium breve Versus et Responsorium Ant. usque ad <i>Nunc dimittis</i> Ant. integra <i>Dominus vobiscum</i> Oratio <i>Dominus vobiscum</i> <i>Benedicamus Domino. Deo gratias</i> † <i>Benedicat... Amen</i></p> <p style="text-align: center;">—</p> <p>Ant. Mariana conveniens Versiculus Oratio <i>Divinum auxilium</i></p>

ŠEST SET LET KARLŠTEJNA

Abyste „v našem království Českém památka svatého Kříže, nejsvětějších pěti ran, hřebu, houby a kopí konala slavnostněji a zbožněji ke cti věčné Trojice“, založil Karel IV. na hradu Karlštejně kaple sv. Kříže a Panny Marie, v nichž se z rozhodnutí panovníka a se souhlasem arcibiskupa Arnošta z Pardubic měly obětovati služby Boží „po věčné časy“. Tak stojí psáno v zakládací listině královské kapituly karlštejnské, vydané králem 23. března 1357, právě v týž den, kdy nový hrad byl slavnostně vysvěcen. Tak záleželo králi na tom, aby státní funkci tohoto nádherného hradu posílil hned od počátku duchovním posláním. Od onoho času uplynulo po melodických vlnách Berounky 600 let, nejen 600 let dějin hradu, ale i 600 let karlštejnské kapituly a 600 let dějin českých, někdy jasných a smavých pod blankytným nebem, jindy chmurných a kalných pod těžkými mračny, jako bývají i vlnky a vlny řeky. Kapitulní děkanové karlštejnské se v těchto 600 letech dívali nejednou starostlivě s hradeb hradu do kraje v obavách nebo nadějích: jejich kapitula, která podle Karlovy vůle měla původně a prozatímně i s děkanem 5 členů, rozrostla se počátkem 15. věku na 12, aby na sklonku 16. stol. zmizela až na děkana úplně. Ale v 17. stol. zašel i slavný a výnosný úřad karlštejnského purkrabí, takže nakonec až do našich dob zůstal jen hrad na skále a kapitulní děkan

karlštejnský, aby se znova ukázalo, že naše církevní instituce jsou nejstaršími a od svého počátku nepřetržitě působícími institucemi v naší zemi, přetrvávající věky jako skála, na níž stojí hrad. Je už hezká řádka těchto děkanů od prvního Kuneše až po dnešního Jana Dočekala. I když už dávno nejsou čestnými „strážci koruny české“, přece jen se vždycky poctivě dbalo a dbá i dnes, aby plnili duchovní obsah králova založení, obětující výroční zádušní bohoslužby za pokoj duše „pana Karla, císaře“. Bylo mezi nimi několik mužů vpravdě duchovních, zralých, proslulých nebo vladařských: Václav z Alběnic, Václav Hájek z Libočan, Vavřinec Racinger, Ferdinand Čedík, Václav Vojsa, Antonín Suchánek, Petr Carpentier, Jan Roškot a ještě dnes v paměti kněžstva pražské arcidiecése zbožně žijící Jan Říhánek, první karlštejnský děkan v Československu. Katolická církev v naší vlasti vzpomíná letos dvou výrazných výročí svých institucí na naší půdě: 900 let od založení kolegiální kapituly sv. Štěpána v Litoměřicích a 600 let od založení královské kapituly karlštejnské. Obě tato výročí, připomínající nám starobylost, vkořeněnost, zdomácnělost a stálou živost katolického křesťanství v našem národě, upoutají k sobě jistě zbožnou i vlasteneckou pozornost kněžstva i lidu. jr

POSLEDNÍ BISKUPOVÉ NA SVATOVOJTĚŠSKÉM STOLCI

Do čtrnácti dnů po Mikulášově smrti byl opatřen pražskému kostelu nový nástupce Jan III. z Dražic (1258—78) ze staré středočeské rodiny, vlastníci původně tvrz Litovice nedaleko Unhoště, později Dražice u Ml. Boleslavi. Jeho strýc Jan II. byl biskupem v letech 1226—36. Někteří historikové o Janu III. vědí, že byl pražským kanovníkem a scholastikem, což je velmi pravděpodobné. Již tehdy proslul výmluvností. Potvrzení pražské volby mu jménem mohučského arcibiskupa propůjčil olomoucký biskup Bruno. Týž to také byl, který mu ve Vídni o letnicích 12. V. 1258 udělil za přítomnosti biskupů z Pasova, Řezna a Litvy biskupské svěcení. Tehdy ve Vídni sídlil král Otakar a je více než pravděpodobné, že se slavností zúčastnil.

Dobrá poměr Přemyslův k Církvi oplatili biskupové tím, že hned r. 1259 ho doprovázeli s výkvetem českých pánů do pole proti uherskému králi Belovi. Biskupové se tam neuplatňovali jako vojenští exponenti nebo rádci, nýbrž jako duchovní opora krále i jeho bojovníků. Historické zprávy se zmiňují ke dni 4. VII. 1260 o bohoslužbách v ležení, při čemž se vzpomíná i památné korouhve sv. Václava. Bylo možná přímou zásluhou Janovou, že se české vojsko v čele s králem připravovalo na krvavé utkání vsutku křesťansky, modlitbami, přijímáním svátostí i slibem nápravy života. Ba jsou doklady o zájmu, který tehdy projevovala snad celá Evropa modlitbami za vítězství českých zbraní. Když byl předčasně napaden u památného Kressenbrunu 12. VII. 1260 uherským princem Štěpánem Přemyslův voj, zachytil jeho náraz českými těžkooděnci pražský purkrabí Jaroš z Poděhůz a za zpěvu starobylého chorálu »Hospodine, pomiluj ny« přešel k mocnému a vítěznému protiútok. Týž purkrabí pak vždy hrdlivě ujišťoval, že žádný z jeho jezdců bojujících pod korouhví sv. Václava nebyl poraněn. Podle Otakarových análů i doma prý spatřil chorý rytíř Jan Svojslavův sv. Václava v plném brnění s přílbou, mečem a korouhví, jak v čele zemských patronů Vojtěcha, Prokopa a pěti bratří přímo rozhoduje osud utkání ve prospěch českých zbraní. V tom všem možno spatřovat i úspěch náboženského působení pražského biskupa, který dlel uprostřed statečných českých bojovníků.

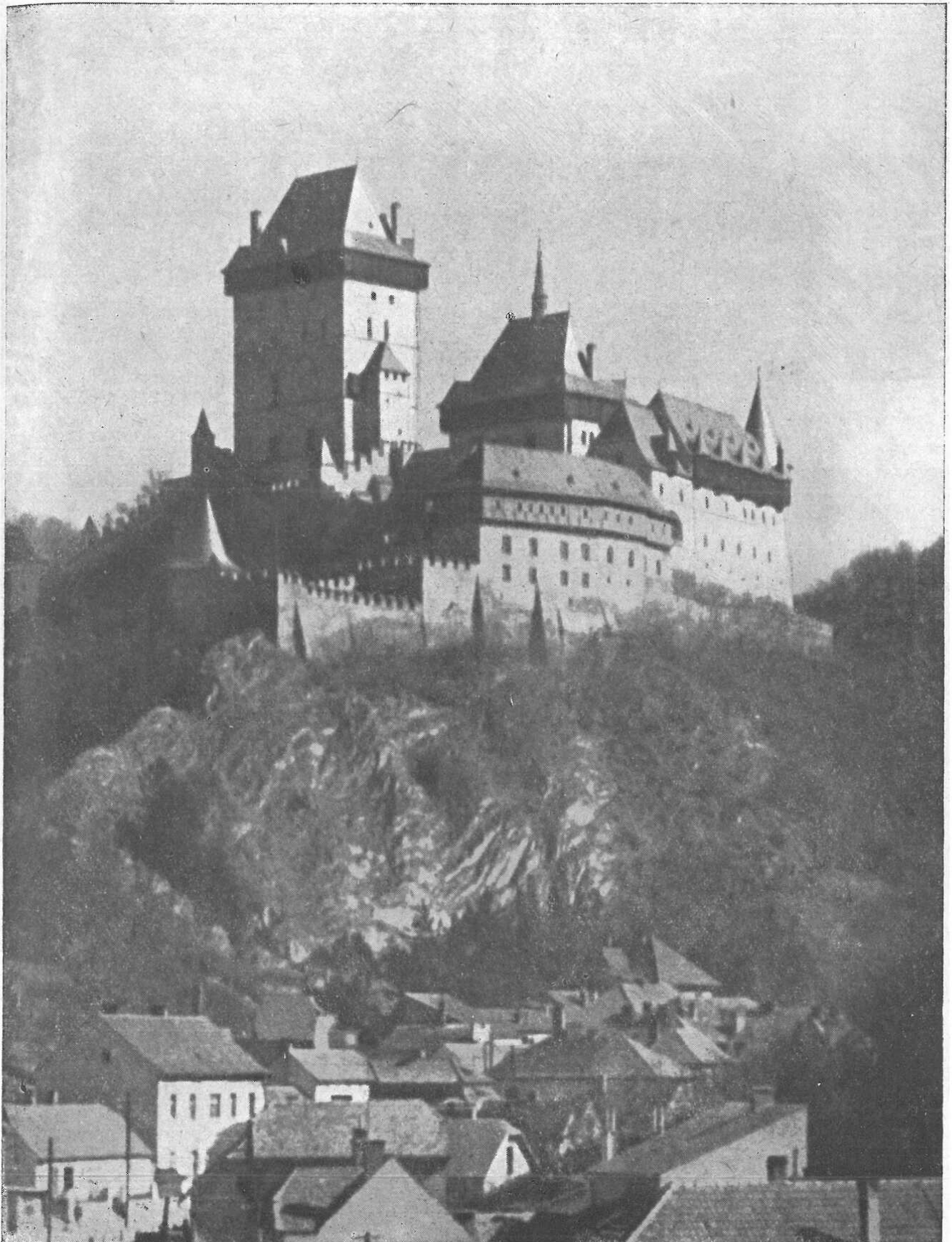
22. VIII. 1260 vítá Jan III. ve středu svého ducho-

venstva vítězného Přemysla v triumfálním průvodu v Praze. Snad osobně statečný je přece Jan III., jak z povahy jeho úřadu nutně plyne, na prvním místě činitelem mírotvorným. Po vítězství českých zbraní stále nedocházelo k definitivnímu uzavření míru mezi Přemyslem a poraženým Belou uherským. Došlo k němu nejspíše až počátkem r. 1261 patrně nikoli bez biskupova vlivu. 31. III. t. r. se totiž Jan spolu s biskupy pasovským a olomouckým slavnostně zavazují, že budou působit na Přemysla, aby zachovával podmínky předběžných mírových úmluv. Svornou a plodnou spolupráci Církve s přemyslovským státem charakterisuje i ta okolnost, že při navazování styků s Dalekým Východem, jmenovitě s egyptským sultánem Bibarsem a později i s Tatary, žádá Přemysl výměnou za bobří kožišiny od sultána ostatky sv. Kateřiny a částku sv. Kříže. To, jakož i řada dalších příčin způsobilo, že Přemysl obdržel papežskou bullou z 6. X. 1260 nejen souhlas ke korunovací domácími biskupy, ovšem bez újmý tehdy ještě nepotvrzeného mohučského arcibiskupa, nýbrž byl současně zahrnut chválou, která tehdy nemálo zvyšovala jeho autoritu mezi ostatními evropskými knížaty. A byly to nepochybně politické důvody, které vedly Přemysla k tomu, aby se poskytnuté výhody zřekl a zajistil si ke korunovací erfurtského arcibiskupa Wernhera. Tomu poskytl dalekosáhlé výhody i garancie, týkající se jeho bezpečnosti, pohodlí i náhrady za cestu. K pompě korunovací došlo 25. XII. 1261 ve svatovítském kostele za účasti vybraných hostů takřka z celé střední Evropy. Kromě pontifikanta arcibiskupa Wernhera se korunovace zúčastnilo pět biskupů: pražský, olomoucký, Ota z Pasova, Anselm warmijský, kromě nejmenovaného z kterési pruské diecése. Vzácni hosté častováni po dva dny v improvizovaných stavbách, vybudovaných na letenské pláni. Arcibiskup Wernher byl bohatě odměněn za korunovací krále »a zvláště jeho choti«. Šlo o Kunhutu, jejíž sňatek s Přemyslem po jeho rozvodu s Marketou schválil teprve nástupce Alexandra IV. Urban IV. 20. IV. 1262 na základě svědectví domácích biskupů i výpovědi některých řeholníků o Marketině někdejší řeholní smlou. Přemysl se i nadále mnohoznačně uplatňuje v církevním životě. Je protektorem salcburské kapituly, kam vysílá jako své plnomocníky české preláty Bartoloměje a Oldřicha. Pražský bi-

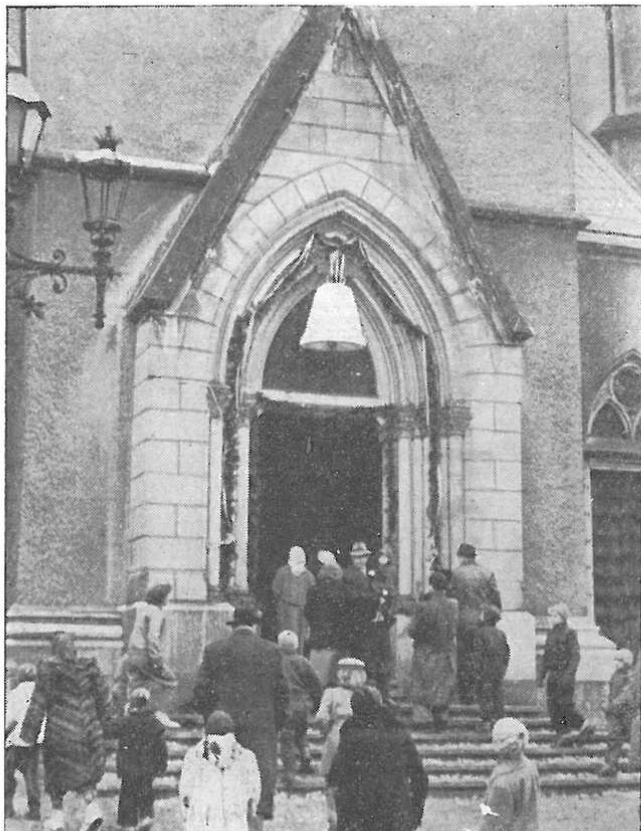
DUCHOVNÍ PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K ČÍSLU TŘETÍMU - ROČNÍK VII.

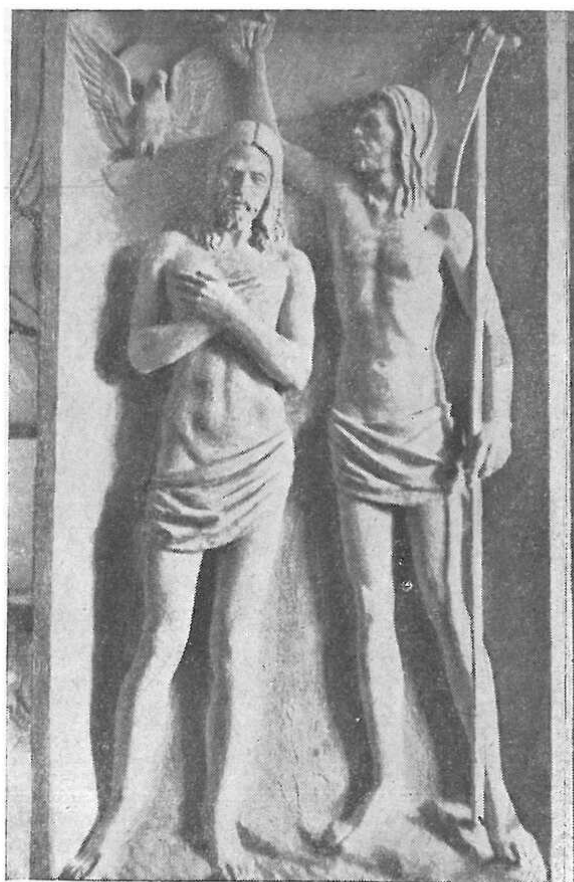
Před šesti sty lety založil Otec vlasti Karel IV. na hradě Karlštejně kolegiální kapitolu.

V Liberci byly dne 20. ledna t. r. slavnostně zavěšeny zvony na věž arciděkanského chrámu sv. Antonína poustevníka. Za velké účasti věřících vykonal slavnostní obřad J. M. Msgre Dr Eduard Oliva, Ordinář litoměřický.

V Kraselově u Strakonice vyhořel farní kostel sv. Vavřince mučedníka, který byl znovu vybudován Chrámovou službou ČKCH podle zachovaných fotografií.

Akademický sochař Karel. Otáhal dokončil ve Velkých Opatovicích u Jevíčka relief „Křest Pána Ježíše“.

skup Jan III. je snad poněkud zastíňován věhlasem olomouckého biskupa Brunona, který požívá takové autority u kurie, že smí předkládat návrhy na zvýšení prosperity Církve a tyto návrhy jsou pak vděčně papežem kvitovány. Kromě tohoto klerika bylo tehdy v Čechách více schopných duchovních, jak patrně z míse králova kaplana Petra ke kurii, kterou z Přemyslova návodů důvěrně informoval o Konradinově kandidatuře na císařský trůn, kandidatuře papeží Urbanu IV. velmi nepřijemně.

Nová církevní slavnost zaměstnávala pražského biskupa Jana při slavení sňatku Přemyslovy neteře Kunhuty se synem nedávno porobeného uherského krále, Belou mladším. Sňatek byl slaven nedaleko Bratislavy za účastenství nejen pražského biskupa, nýbrž i Brunona olomouckého a Jindřicha Braniborského; čtvrtý pozvaný, biskup Lev z Řezna, se nedostavil. Zato přijela skvělá poselstva šlechty s obojí strany. To si právě Přemysl z plna srdce přál, aby mohl před zástupci takřka celé střední, částečně východní a jižní Evropy (účast krále srbského, vévody bosenského a charvátského) manifestovat jak svou moc a sílu, tak i přátelství s uherským králem Belou. Na den zemského patrona sv. Václava r. 1264 vykonal Přemysl v pražském kostele pobožnost a doporučoval se modlitbám kněží i lidu. Pak se vypravil uvítat švagra i sestry, kteří přivázeli nevěstu do Čáslavi a odtud je doprovodil do Rakous k Bratislavě na místo svatby ad hoc upravené, které zastínil svou nádhrou a bohatstvím. I zde, jako kdysi v Praze při korunovaci, byly zkonstruovány provisorní stavby, svezeny zásoby vybraných krmí a nápojů, Dunaj překlenut improvizovaným mostem, hodovní místnosti nádherně vydekoraovány drahocennými látkami, na nichž nešetřeno zlatem a stříbrem. V improvizované budově chrámu, také s královským přepychem vyzdobené, požehnal sňatku nejspíše pražský biskup Jan III. Po obřadu pasoval Přemysl čtyři markrabí na rytíře. Jan Braniborský, sestřenec Přemyslův, jeden z pasovaných, směl používat přídomku z Prahy. Skvělá svatba, kterou na věčné časy zaznamenalo několik kronikářů, zvláště rakouských, získala českému králi, dotud velmi úspěšnému, znamenitou pověst. Domácí kronikář použil slov o »zlatém« králi, jiný z rakouského Heiligenkreuzu o Přemyslovi napsal »opora a sláva Čechů, štít a postrach Rakušanů, celé své říše pevná bašta«.

Když se Přemysl navrátil po slavné svatbě k trvalějšímu pobytu do Prahy, byl překvapen radostnou zprávou o narození dcery Kunhuty. Ke slavnostnímu křtu 2. II. 1265, který vykonal vedle Jana III. a Brunona olomouckého také Berthold bamberský, byli opět pozváni velmožové z Čech, Moravy a Rakous. Král Přemysl jsa ozdoben korunou se zúčastnil slavnostního průvodu, bohoslužeb a hostil všechny přítomné okázale dva dny. Autorita, které se Přemysl těšil, mu pomáhala nabývat vlivu i ve sféře církevní, což tehdy nebylo bez významu pro jeho mocenskou pozici. 5. XI. 1265 uzavřel v Cáhlově za uprázdnění biskupského stolce v Pasově smlouvu s kapitulou a městem, podle níž se kromě jiného zavazuje jmenovat kapitulě za biskupa muže jí příznivého. Měl skutečně vhodného kandidáta v osobě mladého polského šlechtice Vladislava, který se stal 10. XI. 1265 na přání Klimenta IV. salcburským arcibiskupem. Do Pasova se dostal neméně významný duchovní, Vladislavův vychovatel, učený Petr, patrně také Přemyslem favorizovaný. Oba kandidáti, hlavně Vladislav, se ve vysokých úřadech osvědčili. Podávali důkazy upřímné zbožnosti, odpovědnosti, pečující vzorně o nábožensko-mravní stav diecési i svěřených majetek. Když hned příštího roku 1266 v únoru si arcibiskup Vladislav stěžoval papeži Klimentovi na bavorského vévodu Jindřicha, že zadržuje jeho statky a i jinak arcibiskupství poškozují, hledala kurie pomocí jak u pražského biskupa Jana, tak později i exekutivního příspěvní u krále českého Přemysla. Týž se později vypravil vojensky do Bavor, aby tak zjednal průchod právu. Smír-

né vyřešení sporu urychlil asi příjezd legáta Quidona, který měl však ještě jiné, čistě církevní poslání. Do Prahy zavítal přes Litoměřice po cestách v Dánsku a v Německu. Zdržel se tři týdny, hojně uděluje všude duchovní výsady. 12. V. 1267 slavil ve Vídni synodu, již se zúčastnil také pražský biskup Jan III. s některými kapituláry. Synoda prý zjistila celkem zaostalý obraz nábožensko-církevního života u nás i přes úsilí, které vyvinul kdysi svým neohroženým vystoupením biskup Ondřej a práci, kterou projevoval a vynakládal Jan III. Snad právě proto se legát vrátil znovu do českých zemí; 15. VI. 1267 je doložen jeho pobyt ve Vyškově a po kratší exkursi do Slezska a Polska navštěvuje znovu klášter v Louce. Asi v téže době, nejspíše na podzim, připravoval Přemysl Otakar II. další křížáckou výpravu do Prus za nepohopitelně malého zájmu kurie. Bylo to v době politicky rozkvašené, kdy se Konradin vypravoval proti papežově vůli do Itálie, aby se ujal sicilského království. To snad vysvětlovalo malý zájem Říma o Přemyslovy přípravy. Tento nezájem, ale ještě více terénní nesnáze ve vlhké severské zemi způsobily přerušení dalších příprav.

Pražský kostel ožil znovu slavnostním ruchem 5. XI. 1269, kdy se narodila Přemyslovi další dcera. Tehdy postaven v kostele nový oltář posvěcený Janem III. na den sv. Martina ke cti sv. Matěje apoštola. Hned příštího roku opravena péčí Janovou věž od mnoha let pobořená. Používaje vhodné příležitosti vzešlé z náklonnosti Přemyslovy k církvi, dal biskup r. 1276 pokrýt kostel sv. Víta kamennými cihlami »pěkného a trvalého díla«. Dal udělat i dvě okna »jemného a dražého díla a zavřel je sklem«, na němž se nacházely výjevy ze Starého i Nového Zákona.

Když r. 1271 počátkem července po několika vojenských nezdarech uherského vojska, které se stále nemožilo i přes závazky převzaté mírem a příbuzenským svazkem s Přemyslem smířit s porážkou kressenbrunskou a novými nájezdy znepokojovalo jihovýchodní oblast Přemyslovy říše, došlo k mírovému jednání, účastní se ho také pražský biskup Jan a olomoucký biskup Bruno kromě řady dalších hodnostářů. O ujednání vydána zvláštní listina 2. VII. 1271 v Bratislavě.

Znovu se schylovalo k rodinné slavnosti v panovníckém rodu přemyslovském, která byla diktována narozením syna. Biskup Jan udílí starostlivě královské rodičce dispens od požívání masitých pokrmů, aby se její těžká chvíle co nejvíce usnadnila. Narození nebylo snad tak oslavováno, jako tomu bylo při uvítání prvorozené. Kronikáři alespoň tentokrát křestní obřad udílený zase nejspíše biskupem Janem nezaznamenávají, zachovalo se jen oznámení o narození syna Přemyslovi a některé gratulace mu zaslané. Zato návštěva řeženského biskupa Lva, počátkem ledna roku 1273, ubytovaného ve strahovském klášteře, zaměstnávala nejednu chvíli pražského ordináře. Biskup Jan, který hosta zajisté navštívil a prodlel s ním po svém dobrém zvyku v poučném rozhovoru, poskytl mu povolení k udílení odpustků českým kostelům. Jinak ovšem biskup Lev měl poslání politické povahy. Šlo o smír mezi Přemyslem a bavorským knížetem Jindřichem, na který moudrý český panovník přistoupil jakoby v předtuše velkých budoucích nesnází, do nichž byl stržen.

Pražský biskup Jan III. z Dražic působil ve své době velmi šťastně. Žil po boku nejslavnějšího Přemyslovce, který církevní domácí snahy se vzácnou ochotou podporoval a měl nejlepší úmysl Čechy i církevně povznést žádostí o zřízení arcibiskupství v Olomouci a kromě toho také všeobecná situace v křesťanstvu byla taková, že Církev prožívala dobu svého rozkvětu. Jejím odleskem byl mohutný XIV. obecný koncil v Lyoně, jehož se zúčastnil 7. V. 1274 pražský biskup s olomouckým Brunonem, několika zástupci kapitul a představených nejznamenitějších českých klášterů. Tvrdilo se, že koncil byl vpravdě oekumenický, neboť jeho účastníků bylo na 1600, kromě vznešených hostí

z kruhů laických, jako byl Jakub, král aragonský, královna Marie z Antiochie a vyslanec tatarského chána Abaghy z dalekého Bagdadu. Hlavním kazatelem koncilu byl slavený theolog sv. Bonaventura, který brzy potom zemřel. Pozoruhodné je, že i jiná hvězda na nebi Církve, sv. Tomáš Aquinský, zemřel na cestě ke koncilu u Terracini ve Fossanova. Kromě záležitostí čistě náboženských a církevních řešil koncil jaksi okrajově a příležitostně jednotlivými prominentními účastníky i otázky vládařské. Česká delegace se sekovským biskupem Wernhardem spolu s duchovními posly Alfonse Kastilského, spojence Přemyslova, usilovala o to, aby zabránila uznání Rudolfa králem římským a kandidátem císařské koruny. Jejich úsilí ovšem bylo určeno k nezdaru nejen pro zásadní linii politiky papeže Rehoře X., Habsburkovi příznivě, nýbrž i pro neobyčejnou zdatnost Rudolfových vyjednávačů, z nichž vynikali minorité Konrad Probus a hlavně Jindřich, syn prostého kováře, který se stal později docela arcibiskupem v Mohuči. Jaký to byl diplomat, o tom svědčí sám Rudolf, který ho nazýval »důvěrníkem svého srdce«.

Po této stránce nebylo tedy působení Jana III. úspěšné. Jedním z výsledků koncilu pro náboženské poměry v diecési významným bylo biskupovo povolení domínikánům 28. II. 1275, aby směli svobodně kázat, slyšet zpovědi a přijímat almužnu ke své obživě. Jeho nástupce Tobiáš je po čtyřech letech obnovoval. Kromě tohoto dokumentu z doby Janova episkopátu je zachováno ještě několik méně významných, jako povolení klášteru kladrubskému, aby osazoval faru v Touškově, jmenování některých farářů, což vše nasvědčuje i živé pastorační činnosti biskupově. Znovu je u Palackého zmínka o úpravách a zdobení chrámu sv. Víta, které, jakož i dříve, podnikal r. 1276 biskup Jan. Není známo, pokud byl přítomen na zakládacích slavnostech tří vynikajících posvátných staveb jihočeských. V roce 1259 zakládá Vok z Rožmberka spolu se svými bratry z krumlovské větve klášter ve Vyšším Brodě, do něhož uvádí cisterciácké mnichy z rakouského Willheringu a obdarovává panstvím sahajícím jižně až k rakouským hranicím. V roce 1263 jako votivní památku na vítězství nad Uhry buduje král v přímém sousedství krumlovského velmože klášter ve Zlaté Koruně, do něhož přivedeni také cisterciáci, tentokrát z dolnorakouského kláštera sv. Kříže. Konečně v r. 1265 současně s Českými Budějovicemi založen pro klášter dominikánů kostel, dokončený teprve ve XIV. stol. V této souvislosti je třeba vzpomenout založení kostela Všech svatých na pražském hradě r. 1263, který z návodu znamenitého a v pověsti svatosti žijícího kapitulního děkana Víta, vynikajícího spolupracovníka biskupova, založil nejvyšší sudí království českého Čič. Ten fundoval kapli darováním vsi Drehkova a Vyšínku u Zlonic. Založení potvrdil r. 1267 Přemysl Otakar II. a současně ustanovil, aby v kapli byla sloužena každou sobotu mše sv. ke cti Panny Marie za spásu duší členů královské rodiny. Proto se kaple nazývala také královskou. Přemysl se rovněž postaral o důstojné vybavení svatyně liturgickými inventáři.

Kapitulní děkan Vít nebyl však jenom iniciátorem dobrých skutků, sám předcházel dobrým příkladem jak duchovním, tak i laickým členům české Církve. Proslul především jako znamenitý kazatel, čili, jak praví pokračovatel Kosmův, »osvěcoval myslí lidí jako světlo svítili... neboť duch moudrosti naplňoval jeho rozum...« Svým nákladem dával opisovat liturgické knihy: misály, graduály, antifonáře, žaltáře, hymnáře, breviáře. Doplnoval výzdobu pražského kostela stavením oltářů. Byl zvláštním ctitelům sv. Michala, neboť kapli téhož světce, kde se duchovenstvo oblékalo k bohoslužbám, rozšířil klenutými jizbami a vybudoval k témuž titulu oltář, fundovaný pozemky v Horněticích a v Předboji. Podporoval chudé, studenty a zvláště proslul horlivostí v absolvování bohoslužeb —

digne, attente ac devote — u sv. Víta ke cti Spasitele a vzácných českých patronů Víta, Václava a Vojtěcha, a to až do své smrti, osobně pečuje o okrasu domu Božího a na úsvitě obchází služebníky chrámové i kněze a budě je, aby včasné započínala jitřní chvála Hospodinova nad spící ještě Prahou... Největší měl radost, když mohl nedbalost některých služebníků oltáře nahrazovat osobně. Tak se stravoval horlivostí domu Božího, posvěcuje všechno toto úsilí ještě vlastní modlitbou a postem... Světským záležitostem se úzkostlivě vyhýbal, dbaje napomenutí Písma... »neposkvrněným se zachovati od tohoto světa...« Založil kostel v Kojeticích, opravil svatyni ve Sluhách, vybudoval oltář sv. Matěje ve strahovském kostele. Mnoho by se mohlo ještě vyprávět — píše pokračovatel Kosmův — o jeho čistotě, zdržlivosti, postech, věrnosti, zbožnosti, soucitu, následování spravedlnosti v každém ohledu... Vít zemřel v roce 1271 a jeho biskup jej doprovodil k poslednímu odpočinku zajisté jako jednoho z nejlepších svých kněží a ozdobu své kapituly.

Kvapem se blíží konec činnosti biskupa Jana III. s koncem jeho života, který byl těžce poznamenán pádem zlatého a železného krále českého. V komplikovaných sporech, které nastávají mezi ním, kurií a zvoleným římským králem Rudolfem Habsburským, podle něhož se řadí zjevně i tajně nepřátelům mocného českého krále spolu s úzkoprsými závistníky všeho druhu, dostává pražský biskup Jan smutný rozkaz od svého metropolitě mohučského Wenera 7. VII. 1276. Má se zároveň s olomouckým Brunonem snažiti pohnotit hrdého českého krále k podrobení a hledání milosti lenního pána, krále římského, když tento proti němu vyslovil již 24. VI. téhož roku po uplynutí roční lhůty t. zv. Aberacht, konečnou klatbu, velmi nebezpečnou v důsledcích. Znamenala totiž vypovězení říšského míru a vyzývala poddané Přemyslovy ke vzpouře vůči němu, ježto jsou prosti všech přísah věrnosti jemu svěřencům. Jan III. vypil kalich hořkosti nejen ponížení a porážky svého krále, ale i úpadek národa, až do dna, jak je líčí s dramatickou hrůzností Vypravování o zlých letech po smrti krále Přemysla Otakara II., které je v nejstarším znění uchováno v převzácném pro Čechy rukopisu kapitulním, sign. G V., o němž již r. 1713 kap. knihovník poznamenal, že se chová mezi kapitulními klenoty. Hordy Němců pronikly rychle od nešťastného bojiště, kde ještě ležela zhanobená mrtvola zrazeného nejslavnějšího krále »zlatého a železného«, do Čech... a v Praze hrozili i jeho věrnému biskupovi, »i statky jeho nejen na věcech, nýbrž i na osobě, kdežkoli budeme moci pronásledovati, učiníme to...« Velkým zármutkem ho naplnila nutnost postaviti se i proti osiřelé vdově královně Kunhutě, na jejíž rozkaz byl zajat Jindřich, kněz, písař královský, kanovník pražský a vysehradský, pro nějaké nedorozumění. Biskup dosáhl jeho propuštění po uvalení týdenního interdiktu bohoslužeb v katedrále právě v době velké frekvence kostela na památku sv. Václava.

Tento trapný drobný detail je také poslední, který zaznamenávají letopisy z činnosti Jana III. 21. X. 1278 Jan III. z Dražic, spolupracovník Přemyslův, umírá. Letopisy mu věnují značně obsáhlou vzpomínku, zdůrazňující řadu jeho dobrých vlastností, z nichž možno uvést jen některé. Naivně půvabným způsobem překládá z dob národního probuzení se píše: »Byl postavy vážné, neznámým nepřivětivý, domácím vládny, pravdy následovník, spravedlnosti vykonavatel neúnavný, na soudě prozřetelný, mravů výtečný, nařikajících zbožný těšitel, poutníků dobrotivý hostitel. Nesrovnatelný výmluvností v řeči české i latinské, osvěcovatel lidských srdcí slovem pravdy, příkladem života i skutky... Rád vyhledával a přijímal rady zkušených, jichž moudrosti obdarovával duši svou a užíval průpovědi sladších nektaru plynulého.« (Pokračování) *ThDr Václav Bartůněk*

LAUDES

Matutinum se končí ambrosiánským chvalo zpěvem »Te Deum laudamus«. Na tento velebný hymnus a vznešený chvalo zpěv navazují »Laudy«, které od svých počátků se skládaly z žalmů, čtení Písma svatého a modliteb. Tvořily součást ranní bohoslužby. Fo mu, v zákadé dne ní, dal Laudám, jako všem ostatním horám, svatý Benedikt z Nursie. Laudy (do 6. století Matutinae) začaly se denně žalmy. Po žalmech zpíval sbor 1 sta ozákonní Canticum, v němž byla aspoň narážka na vycházející slunce — symbol Ježíše Krista. V neděli navazováno bylo na Laudy krátké čtení (lectio) s responsoriem, hymnem a ve siklem. Závěr činil chva o zpěv Zachariášův »Benedictus« a Collecta.

Nejk. ásnější a nejmohutnější ze všech našich modliteb jsou chvály, které vystupují z našeho srdce k Bohu. Jazyk nám byl dán, abychom chválili Boha. Tak jako jeho velikost nemá konce, tak nesmějí také mít konce naše chvály.

Radovat se z objektivní chvály Boží, jak ji prokazuje Bohu celé stvoření: slunce a hvězdy, skřiváci a vlaštovky, květiny na louce a stromy v lesích a zahradách... »Nebesa vypravují slávu Boží a díla rukou jeho hlásá ob oha.« Ž. 18, 2. Proto s vřoucím a nadšeným srdcem se modlit, zpívat, ve ebit Boha: in cantico Trium Puerorum: »Benedicite, omnia opera Domini, Domino, laudate et superexaltate eum in saecula... Benedicite sol et luna Domino — benedicite stellae caeli Domino... Benedicite, sacerdotes Domini, Domino; benedicite, servi Domini, Domino...«

Vše, co Bohu nabízíme, je jeho vlastním darem, »nic Mu nedáváme, co by On nám nemohl vzít nebo rozmnožit podle své vůle.«

A přece jeden je dar náš vlastní, naše Laudy, naše Chvály. Jako když skřivánek zpívá nebo vlaštovička švitoří, jako když varhany velebně burácejí ve ebnou prostorou chrámovou, jako když ke cti a slávě Boží zvonů velebné vlnění se rozezvoucí na všechny strany, tak velebně se vznášejí k nebesům naše chvály, naše velebení Boha, všemohoucího Stvořitele nebe a země... »Laudate Dominum de caelis, laudate eum in excelsis... Lauda anima mea Dominum... Laudate Dominum omnes gentes... Laudate, pueri, Dominum... Laudate Dominum, quia bonus est, psalite Deo nostro. quia suavis est: decet eum laudare...« Poněvadž je dobrý, poněvadž je milý, proto se sluší ho oslavovati... Ž. 146, 1.

Chvála je slovy vyjádřené uznání předností, krásných vlastností, krásných úmyslů, cílů, plánů a činů š echetné bytosti. Chvála je slovy vyjádřený údiv, obdiv šlechtné duše, dokonalého výkonu a úkonu, dokonalé práce, dokonalého díla. Chváliti znamená dávatí najevo, že jsme s někým velice spokojeni. Chváliti znamená ctíti a milovati... Boha chváliti a velebiti znamená: obdivovati jeho dokonalé dílo stvoření, jeho láskyplnou prozřetelnost, jeho vykupitelskou lásku k lidskému pokolení, jeho dobrotivost a milosrdnost ke mně, k tobě... nobis quoque peccatoribus... Chvály jsou proto nejhlubším výrazem naší vděčnosti vůči neskonale dobrotivému Bohu, Spasiteli a Vykupiteli našemu Ježíši Kristu...

Nic neprobouzí v našem někdy vůči Bohu chladném srdci vroucí lásku tak mohutně jako Laudy, Chvály našeho officia...

Od nás se musí i náš věřící lid naučit Boha nejen prosit, nýbrž také chválit, velebit a se mu klanět... Uznávat jeho ve'ko'epé dílo přirozené i nadpřirozené... Vše je stvořeno k jeho cti a slávě a pro nás. Nám svítí ve dne slunce a v noci měsíc a hvězdy, pro nás rostou květiny na louce a pro nás dozrává obilí na poli a v zahradách ovoce... Panem de caelo dedit nobis, chléb nadpřirozeného života, chléb eucharistický, který nás sílí na cestě k nebesům a jednou bude Bůh sám našim věčným, neskonalým neovimajícím štěstím...

Proto »Chválu vzdej, duše má. Hospodinu, co ve mně je, jeho svatému jménu... Duše má, chválu vzdej Hospodinu, na všechnu jeho dobrotu pamatuj!« Ž. 102.

Kněz, jenž dovede chválu vzdávat člověku a Bohu, je dobrý člověk. Proto: Laus Deo ráno, Laus Tibi, Christi po celý den — Laus Tibi, o beata Trinitas večer... a na konci života se svatým Janem Zlatoustým: »Dora tó Theó pantón heneka...« — »Chvála Bohu za všechno!« P. Karel Sahan

ÚSMĚV NADĚJE

Březen ještě nepije ze zlatého poháru slunce hlubokými doušky, nedopíjí až do dna, jen cudně v něm svlažuje útlé a trochu ještě pobledlé rty, ale miláček slunce už jej zná a on zná je, a to stačí k veliké radosti. V březnu u nás začíná jaro, slavné české jaro, a proto musíme mít tento zelený měsíc rádi, protože je měsícem rozzářené naděje. Ta naděje nám říká, že zima už nebude zlá, že už začínají zpívat ptáci, že se rozezvoucí a rozběhnou po kraji zpěvavé prameny a stromy že nám hodí do oken co nevidět nejkrásnější kytice svých probuzených květů. Tato naděje března je jako modré nebe nad hlavou a v lidském srdci s touto nadějí se rodí vděčnost k dobrému Bohu za každou krůpěj čistého vzduchu, ježž můžeme s plachým březnovým jitem hluboce vdechnout. František Hrubín to provzdušy vyjádřil pěknými verši: »Té hloubky! Díky, Pane, / že dýchám, dýchám vzduch. / Je dnes, je dnes, čas vane / bezpečně, bez předtuch. / Kéž vrátím ti svůj dluh / na zemi milované! / Té lásky! Díky, Pane, / že dýchám, dýchám vzduch.« Anó, březen naděje, která se v duši rozhořívá příchodem jara, má svou h l o u b k u a zná svou

l á s k u. A tato hloubka a tato láska ví, že vděčnost musí umět Pánu Bohu poděkovat už za to, že můžeme dýchat, prudce a zhluboka dýchat čistý, svěží, prosluněný jarní vzduch. To všecko ví naděje, jež se stále umívá a je vděčná i za tu nejmenší maličkost, která se dnes rodí, aby zítra uzrála v plod živého díla.

Dovedete si představit lidský život bez naděje? Není každý den tohoto života stále jejím novým plaménkem? Tak si také ani nelze představit kněžský život a kněžské působení bez ú měvu naděje. Neboť nikdy se nesmíš vzdáti naděje, že slovo, které rozséváš, jednou přece vzklíčí. Nesmíš si myslit, že každé zanikne v tvrdé půdě nebo se uduší v neplodném trní, protože kdybys myslil jenom na to, už tím bys skládal ruce do klína a utíkal bys od díla, k němuž tě Pán před lety zavolal, a od duší, které ti jako svému hospodáři s velikou vážno tí a odpovědností svědomí svěřil. Kolikrát přece i kněžská činnost je poznamenaná vniternou skleslostí a nedostatkem důvěry v Boží spomožení. S Bernanosovým farářem mrtvé farnosti si mnohdy mnohý z nás smutně říká: »Myslím, že se v této farnosti

Bůh učiní ještě menším než kdy předtím.« A vede podivné monology: »Ať dělám co dělám, ať se namáhám sebevíc, ať kypřím svou farnost slzami a potem, všechno je marné, má práce nemá smyslu. Moji farníci mi nerozumějí, jejich srdce je jako skála, od níž se každé mé slovo zraněno vrací zpět. Nemají rádi Pána Boha, nemají se rádi navzájem, nemějí a ani nechtějí bojovat proti svým chybám a vrozeným i získaným neřestem. Kolik vlažnosti k Božímu slovu, které k nim mým prostřednictvím s láskou přichází, stále vidím! Kolik rodinných rozvratů, kolik sobectví a nedobré vůle, až mé srdce krvácí!« Neznáte tohle stýskání? Neozývají se v těchto hořkých slovech také vaše bolestné povzdechy a těžká zklamání? Je to však správná kněžská a vůbec křesťanská řeč? Jak by byla! Vždyť se v ní neozve ani jediné slovíčko lásky k lidské duši, za kterou Pán tolik trpěl obětí lásky, vždyť v ní dočista umřel každický úsměv naděje. A to je zlé. Věřící kněz, minule j me si přece pověděli, co lze mysliti tímto zvláštním pojmem, musí býti také mu už e m n a d ě j e, Neboť naděje mu dává neobyčejnou sílu, proti níž nezmůže

nic ani sebevětší zklamání, jaké se rodí po každé, jsme-li svým životem i svou prací tak příliš blízko lidské přirozenosti a jejím nezbadatelným propastem. Život zná a dává hořké a těžké chvíle, ach, kolik jich má ve svých občasných překvapeních! Tu lidská síla mnohdy nestačí, je příliš kolísavá, váhavá a křehká. Ale máme-li darem víry danou možnost pozvednout vykoupenný zrak své duše k všemohoucímu Otci síly a můžeme-li se s dětskou samozřejmostí oprátní o jeho moc a o nezranitelnost jeho věčné lásky, „v tom všem dokonale vítězíme skrze toho, jenž si nás zamiloval. Neboť jsem přesvědčen, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani mocnosti, ani věci přítomné, ani budoucí, ani síla, ani výška, ani

hloubka, ani žádné jiné stvoření nebudou nás moci odloučiti od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, Pánu našem.“ (Řím. 8, 37–39.) Neslyšíte, jak v těchto slovech apoštolových zpívá sytým hlasem naděje, o níž sv. Tomáš píše, že dosahuje k samotnému Bohu, o jehož pomoc se opírá?

V lednu jsme četli v novinách, jak se v Krkonoších ztratil mladý lyžař. Členové Horské služby se stále a stále, vždy znova, za těžkých povětrnostních podmínek, v mrazu a sněhové vánici vydávali na nesnadné výpravy, aby ztraceného našli. Nedbali žádné námahy, nedbali nebezpečí sněhových lavin ani vlastních omrzlin, s úžasnou houževnatostí podnikali nové nesnadné pokusy, aby ztraceného lyžaře zachránili nebo

aspoň aby našli jeho tělo. Není to obrazem kněžské pastorační práce? Nemá být kněz takovým vytrvalým a na sebe nemyslicím zachráněncem, který se vydává za svěřenou duši, aby ji zachránil pro věčný život, neletuje obětí a námahy a nevzdává se naděje, že jeho vytrvalosti, lásce a obětavosti pomůže sama láska Boží, nad níž není? Nechtě tedy naše kněžské působení má své stále přicházející jaro, opravdové jaro s darem slunce, s písněmi, květy a s utíkajícími potůčky. A nechtě má svůj vlastní neztratitelný a nehasitelný úsměv, úsměv svatý, jasný a pevný naděje, jež je matkou každodenní radosti a blaženého očekávání!

P. Václav Zima

ŠLI S LIDEM A VEDLI LID

Dr Josef Doležal

(Pokračování)

III.

Koncem předbřeznové doby byly robotní poměry selského lidu už obecně pokládány za přežitek hospodářský i politický. Odstranění roboty, nejpálčivější bolesti sedláků, stalo se samozřejmým požadavkem celého národa, jehož nejzachovalejší část právě rolnictvo tvořilo. Obrozenští kněží, kteří mezi venkovským lidem žili, a kteří jeho vzdělání, hospodářskému pokroku a národnímu i náboženskému uvědomění věnovali úsilí celého života, viděli však už od delších let, že na vesnici i ve městech dochází k novým sociálním proměnám, a upozorňovali na jejich důsledky. Vedle starého hlubokého příkopu, který odděloval robotní selský lid od šlechtické feudální vrstvy a jí sloužícího a zvlášť nenáviděného vrchnostenského úřednictva, rozvířal se v české národní společnosti příkop nový, a to mezi venkovskými bezzemky a řemeslným lidem nejistého zaměstnání na jedné a mezi většími sedláky a městskou svobodnou a hospodářsky zajištěnou vrstvou vlastního národa na straně druhé.

Nové hospodářské poměry, růst řemeslných a továrních podniků zrodil novou vrstvu dělnickou, nepoutanou již k půdě a nejistému zaměstnání. Hle, jak popisuje tyto nové zjevy, proniklé na vesnici, Karel Vinařický (ČKD str. 155...) v roce 1845 v úvaze o nádenících a pauperismu: „Přibývání řemeslníků ve vesnicích jest nejhojnější pramen chudobiny. Usazují, žení se, najímají sobě učedníků, a nemajíce stálého díla užívají učenců svých ku hlídání dětí a dobytka, než aby jich učili řemeslu. Nedoučenci stávají se tovaryši a pro nedospělost v díle nemohou nikde obstát, pak počínají žebrot. Dělník fabriční dokonce závisí od stavu a vůle pána svého, náhle tratívá obživení a počne podobná tuláctví. Nádeník stejně zdravý všude spíš nachází chléb; rozličnější práci zná než chasník řemeslnický a fabriční; také v průměru nevidíme nádeníků zdravých chodit po žebrotě tolik co synků a chasníků z řemeslnických a průmyslných míst.“ Vinařický tu ukazuje zajímavě na několik nových rysů této nové dělnické vrstvy: na její nezajištěnost pracovní a jednostrannou, ne zvlášť vysokou kvalifikaci, ale už nové třídní uvědomění. Rostoucí bída a veliké rozšíření žebroty v těchto letech v našich zemích — ve srovnání na příklad s Německem — zaznamenává také Václav Pešina (ČKD 1842, str. 756...), když popisuje své zážitky z cesty po Německu, podniknuté v roce 1841. „Věřil by kdo,“ píše, „že jsem na tak předlouhém cestování přes 500 mil (od Pasova až k holandským hranicím), kde jsem kněze nikde nezapřel, žebrati nikoho neviděl? Nikde, by člověk celými zástupy obtěžován byl... Častokrát bych byl rád mnohého potěšil, ale nebylo člověka, kterýž by almužnu byl žádal nebo

přijal... Jaká žádost tu v srdci mém stoupala, každý si lehkó sám poví a mně porozumí.“

Neobyčejně bystrý a všestranný pozorovatel soudobého vývoje, všímající si bedlivě i společenských přeměn a událostí v cizině, jakým byl František Sláma, pochopil, že se tu v národní společnosti rozevírá propast mezi sociálně zajištěnou vzdělanou vrstvou národa, usilující už o svobodu politickou, a mezi těmi, jejichž snahy musí být upřeny jen k uhájení holé hmotné existence. Tak jako František Vacek, který viděl, že jde o většinu národa a že úsilí o svobodu národní musí být spojeno s osvobozením lidu od hmotné bídy, obrátil František Sláma, tehdy děkan bechyňský, ještě v posledních měsících svého života pozornost vzdělané vrstvy české na tento palčivý zjev. Upozornil českou inteligenci úřednickou, svobodných povolání i kněžskou na její povinnost k národu, to jest k lidu. Svě školské vzdělání, ověřené vysvědčením, a dále nerozmnžované nesmí pokládat za privilegium, opravňující ji k spokojenému, nečinnému životu ve cti a blahobytu, ale za závazek a příkaz, aby vrátila lidu a společnosti zpět, čeho se jí na ústavech, vybudovaných z peněz lidu, dostalo. Jako i jindy použil F. Sláma posuzované knihy, tentokrát učitelské ročenky (Ignatze Jaksche) a dovolává se autora (učitele), který ukládá svým žákům, vstupujícím ze školy do řemesel, rolnictví a jiných nižších občanských povolání, za svatou povinnost, aby nabytého ve škole umění den co den rozhojňovali, ptá se svým typickým, obrazovým a názorným slohem české školské inteligence:

„Což by (onen učitel), pověděl mužům, kteříž na dráhu vědeckou vystoupivše, k stavu učenému jménem i povoláním v zemi a národu náležejí, když absolutorium v ruce přes práh poslední školy své krácejí, aby tu na kněze vysvěcení, tam za doktory na soudy, za doktory na obranu života proti lačné smrti povýšení byli? Na ně pracoval v potu tváří rolník a řemeslník, aby jim učitele moudré a vyspělé na gymnasiích, lyceích a vysokých školách uživil, všecko jen proto, když on pro tuhou práci potřebného pokrmu a světla pro duši opatřiti a rozžehnouti nemůže, oni aby zaň myslili, jemu na cestě života svítili, aby věřícím okem a myslí pokojnou jich následoval; ...aby oni jeho pře uměle, spravedlivě, bez průtahů soudili, jeho tělesné choroby léčice, dětem otce, matku, rodičům rozne-mohlé dítky uchránili. Proto je za kněze posvěcené, za doktory povýšené s plesajícím srdcem přijímá; sám pod doškem, pod chatrným šindelem přebývá, jim výstavné a drahé byty buduje nebo najímá; proto jejich stoly prvotinami svých polních rostlin, svou nej-křehčí havěťi denně zásobuje, sám lahůdek těch sotva o Božím hodě okoušeje; aniž zapomíná — nemaje často

na sůl — je předc tolikým stříbrem opatřiti, aby vždy po ukojení jejich slušných potřeb zbylo, zač by knihu zjednáje s duchem věku postupovali a potřebám jeho podle času vyhověti mohli. Je vláda co zřítečnice vlastního oka šetří. Vlast jest v nebezpečnosti. I posílá král sám syny své, bere vdově chudé syna pracovitého na hranice, aby prsou svých proti koulím a mečům nepřátel nastavili: jim však ani obnaženého meče neokáže, všecko jen proto, aby osvíceností svou a uměním slávu zdvihli, blaženost národa hlubokým kořenem zakotvili. Co by (učitel) tomu draze i blaze chovanému květu národnímu pravil, když poslední zkoušku odbyvše posledního učitelé záda navždy okázovati se strojí? Právil by jim snad: »V celém světě přijalo se za zákony, že již couvá, kdo povstává. U nás ale neplatí přísloví to, vy jste v přístavu. Lampa nedolívaná vyhoří a hasne; moře bez přítoků proudů vysychá. To všecko v přírodě základ má i pravdu: vaše však umění, ač se nikdy novou potravou nezaživí, neroztratí, nevykouří se, rzí nepojde více. Kdož vám vašich eminencí a prvničků z vysvědčení více setře? Jen u triviálních žáků není po položení základů celé stavení dobudováno... vy však, když třinácté a čtrnácté školy nestává, položivše základ, již i střechu na vyhnané zdi jste na poli věd s rukama založenými postavili; když jste větší počet zákonů se samým panem profesorem přešli, což by se tam ještě za poklady tajiti mohly?

Mluvil by takhle (onen učitel) k zasvěcencům věd, k té soli národu? Nikoliv! Leč by mu krvavá ironie z úst tekla. Zatím čemu učí zkušenost, život a všímavé oko? Nechtějtež, abych vyčítáním podobných neřestí mnohého člena z učených a povýšených stavů inkoust mařil. Máteť sami oči, uši a mysl pozornou. To však povězte jim, že nás život jejich a jednání obohacuje novým důkazem o budoucím soudu obecném, a ten soud, až bude národ proti nim, svým nevidomým vůdcům, své zčernalé, nahnílé soli, své zhloupělé spravedlnosti státi, že i pro ně strašný a samému národu pro jeho nezměřenou trpělivost neveselý bude.“

Nezazněla v době předbřežnové ostřejší výstraha trůncům, žijícím z lidu a nevšímavým k jeho potřebám; nepozvedl se proročtější varovný hlas nad tento Slámův, adresovaný nasycené vrstvě národní, která si hleděla svých vlastních zájmů a nedbala svých povinností k národnímu celku, jemuž byla zavázána za své vyšší vzdělání i sociální postavení. Sláma tu vyslovuje velmi názorně protiliberalistickou myšlenku, že vzdělání, poskytnuté společenskými vzdělávacími ústavy jednotlivci, nemůže být považováno za soukromé vlastnictví jednotlivce, kterého může využívat a zneužívat ve svůj prospěch, ale za společenskou investici, kterou jsou vzdělanci povinni vrátit společnosti zpět svou prací pro blaho celku.

Dvě léta před revolučním výbuchem osmačtyřicátého roku došlo k události mimo rakouskou říši, která vyvolala pronikavý ohlas v celé Evropě a zasáhla významně i do poměrů českých. Dne 17. června 1846 byl po smrti Řehoře XVI. zvolen novým papežem kardinál Maria Mastai Ferretti, který přijal jméno Pius IX. Časopis pro katolické duchovenstvo, podáváje o volbě zprávu (1846, sv. II., str. 395), připojil hned pro charakteristiku nového papeže přehled jeho sociální činnosti jako biskupa v Imole. Jako arcibiskup Spoletty i biskup imolský podporoval politické uprchlíky, mezi nimiž byl ostatně i jeden z jeho bratrů. Už první jeho činy na římském stolci uvedly v nadšení celou Itálii. Politické reformy, které nový papež provedl, byly žádány hned od dalších italských panovníků. Dokonce i Mazzini přijal přechodně myšlenku možného sjednocení Itálie pod římským papežem. Odpor Metternichův a zákroky rakouského vyslance, aby papež ustal od svých reforem, vyvyšovaly jej ještě více v očích Itálie. Také v Praze došlo v důsledku liberálních reforem Pia IX. v okruhu vlasteneckých kněží ke kroku, který možno nazvat vědomou politickou přípravou na události, které na sebe ani v Rakousku nedají už dlouho

čekat. Bylo to rychlé provedení příprav k vydávání nového časopisu, tentokráte pro lid, ne jen kněžstvo. V čele této akce stál mladý energický kněz, spisovatel Václav Štulc. Nový časopis, „katolický týdeník pro Čechy, Moravany, Slováky a Slezáky“, byl ohlášén zvláštním prospektem a také v Časopise pro katolické duchovenstvo. Jeho první číslo vyšlo na Boží hod svatodušní 23. května 1847. Časopisu, nesoucímu blahou zvěst českému lidu, dal jeho redaktor Václav Štulc jméno „Blahověst“. Uvítal jej příznivě i redaktor Pražských novin Karel Havlíček, přítel Štulcův ze seminářských dob i ze společné činnosti vlastenecké.

První číslo bylo uvedeno „Proslovem“ Boleslava Jablonského, jenž naznačil poslání časopisu verši, které vytyčují cestu k šťastné budoucnosti vlastního národa i lidstva, a současně vyjadřují smysl práce a odkaz celé kněžské obrozenské generace:

Až nikdo, s práci jenž bude, cizí chléb jisti nebude; / až jednotlivců různé síly, k společnému se vzepnou cíli. / Až nejen věčnou slibovati, však spolu k časné pomáhati / brat bude bratru blahosti a z bídy pout ho vyprostí — / tenkrát vzejde blaho nám.

Třebaže časopis nesměl vyžadovat svůj politický cíl, přece hned v prvních číslech otiskuje životopis Pia IX. a obsah jeho politických i sociálních reforem. Z jejich popisu je zřejmá výzva, aby si je čtenář srovnal s poměry domácími: „Znajе žalostné nepořádky, jaké se vloudily v obecní správu římskou, dal Pius IX. hned za prvních dnů najevo, že jich trpěti nechce. Věda, že vždy lépe bývá, pakli se lidé usnesou o zákon, který všechny vázati má, sestavil radu, která by o potřebných opravách správy obecné jednala. Dosedna na stolici papežskou, rozdal nemálo peněz mezi potřebné a spolu přes 1000 panen vyvdal, daje každé slušné věno. Menší dluhy, učiněné v zastavárně za posledních tří měsíců, zaplativ ze své pokladnice, pomohl dlužníkům k zastaveným věcem. Znamenaje, jak velice dluhy obecní byly vzrostly a kterak tou měrou lid na mizinu a všechna země ke zkáze přijíti musí, hleděl hned z počátku i ve své domácnosti odstraniti všeliká vydání potřebná. Všichni příbuzní papežovi museli z Říma, aniž se smějí usaditi ve městě, aby, jakž se nezdívka stává, škodou obce nevzali oni užitek a prospěch. Vida, jaké jsou potřeby obecné, vydal sv. Otec nařízení, aby kláštery a kněžstvo slušnou berni platily. Sv. Otec ví, že rolnictví, průmysl, obchod musí se zvelebiti, aby se lidu a zemi jeho otevřeli pramenové zámožnosti a důstatku. Duchem a pod ochranou jeho povstala společnost, kladoucí sobě za účel zvelebiti polnost, zakládati luka a sady, starati se o dobrá semena i chování dobrého dobytka. K rozkazu jeho mají povstati školy rolnické a hospodářské. Železné dráhy, tyto viditelné známky netušeného pokroku časů našich, budou vkrátce od moře k moři, od hranic půlnočních k poledním probíhati krajiny římské, usnadňující obchod, výměnu myšlenek, spojení národů. Pro zvelebení zanedbaných lesů a splavnost zanesených řek zřízen jest obzvláštní sbor. Na horách Apeninských začal v báních čilejší život. Všechny tyto a jiné podobné věci milé býti musily každému příteli pokroku, milovníku národa a Říma. Avšak mnohem více důvěry, oddanosti a lásky získalo sv. Otcí jeho krásné, uslechtilé a křesťanské počínání. Sotva že dosedl na sv. stolec, vydal záповěď, aby již nikdo pro předešlá provinění politická nebyl stíhán a žalářován. Dne 17. července (1846) vydána jest amnestie, přičteno jest odpuštění všem těm vinníkům, ježto pro vzbouření a podobné záměry byli u vyšetřování anebo seděli v žalářích. Do šesti tisíc lidí propuštěných navrátilo se na svobodu uprostřed obecného jásání do lůna rodin, ježto byly své otce, syny těžce oplakávaly. Po tři dny slavily se v Římě svátky, jakých svět dávno neviděl. Plešání lidu a oslavování sv. Otce nechtělo míti konce. Jedním slovem, kouskem papíru dokázal Pius IX., — čehož by ani vojskem statisícovým byl nedovedl, — vybojovat srdce svobodomyšlných horlitelů o národní čest a slávu vlašského jména... A což teprve ono dobořiní, kteréž před nemnohými dny, nešetře překážek

a námitek s rozličných stran činěných sám o své újmě propůjčil milovanému lidu svému! Mním tu nové, dle potřeb a žádosti nového věku přizpůsobené zřízení zemské...“

Hymnus redaktora „Blahověsta“ na hospodářské a politické reformy Pia IX. doplněn je ještě významnou připomínkou: „Vědy upřímně chtějí podporovati, pustil Pius IX. hned na počátku svého panování větší než bývala svoboda v pronášení náhledů a zdání.“

Je s podivem, že tento zpěv svobody mohl vyjít pod okny Metternichovými a za bdění osvědčené censury, když právě všemocný pán Rakouska to byl, který byl reformami Pia IX. nejvíce udiven a podrážděn. To, co Václav Štulc z reforem nového papeže výběrově uvedl, naznačovalo už současně program jeho listu, program katolických kněží osmačtyřicátníků, vyslovený na sklonku doby předbřeznové. Pokud jde o taktiku, jakou chtěli cíli politické svobody dosáhnout, propagoval Václav Štulc od počátku příklad vůdce irských katolíků O'Connella. Podáváje zprávu o jeho cestě do Říma (Blahověst, č. 4, 13. června 1847), kam však již O'Connell nedošel, neboť jej cestou 25. května zastihla

smrt, cituje slova francouzského katolického politika Montalemberta, jimiž 28. března vítal O'Connella v Paříži: „Obdivujeme ve vás muže, který nevycediv ani kapky lidské krve, vlasti své národnost a osmi milionům katolíků práva politická opět vydobyl.“ Devisa, kterou „Blahověst“ často ještě později opakoval, stejně jako Jan Valerian Jirsík v Časopisu pro katolické duchovenstvo, jehož byl od roku 1848 redaktorem. Tak můžeme oprávněně říci, že podnět, daný reformami Pia IX. v roce 1846, znamenal pro obrozenské kněžstvo rozhodné povzbuzení k aktivitě v roce 1848. Měl však vliv daleko širší, jak dosvědčují Havlíčkovy pochvalné referáty v Pražských novinách a jím v lednu 1848 otištěný Mazziniův list papeži Piu IX.

V roce 1848 měnil ovšem evropský revoluční vývoj rychle dosavadní vztahy, a nově přeskupoval politické síly v Evropě i u nás. V tomto roce vytyčili katolíci osmačtyřicátníci v „Blahověstu“ a „Občanu“ svůj kulturní, sociální a politický program v jednotné straně národní; jím dovršili dílo obrozenských kněžských generací a včlenili demokratické úsilí českých katolíků v osnovu novodobého vývoje národa na celé příští století. (Pokračování)

Doba očima kněze

OVOCE SPRAVEDLNOSTI TĚM, KTEŘÍ BOJUJÍ O POKOJ

„Ovoce spravedlnosti se pak v pokoji rozsévá těm, kdož se přičiňují o pokoj,“ praví se v listu sv. apoštola Jakuba. (Jak. 3, 18.) V tomto listě se s velkým důrazem říká křesťanům: „Nebot jako je tělo bez ducha mrtvé, tak jest i víra bez skutků mrtvá.“ (Jak. 2, 26.) Apoštol s žiravým ohněm posvátného citu spravedlnosti říká ještě dnes do uší těch, jejichž křesťanství je formální: „A kdyby bratr nebo sestra byli nazí a neměli na denní výživu, a někdo by z vás pak jim řekl: »Jděte v pokoji, zahřívejte se a nasycujte se,« ale nedali byste jim, co potřebují k životu, co to prospěje? Tak (je to) s vírou: nemá-li skutky, je mrtvá sama v sobě.“ (Jak. 2, 15–17.)

Snad právě nyní v předjaří, které ještě není jarem, ale již přestalo být zimou, měli bychom se nad touto žhavou, palčivou aktualitou apoštolových slov zamyslet s plnou odpovědností. Zamyslet a potom se rozhlédnout kolem sebe. Tisíce let, které uplynuly od doby, kdy tato slova pronesl a napsal sv. apoštol, neubraly jim na vážnosti, časovosti, neustálé platnosti. Věčná zrna vzházejí znovu a znovu, aby člověk konečně jednou pochopil.

Kdo se dnes přičiňuje o pokoj, aby jednou mohl sobě i světu dát ovoce spravedlnosti? Zda ti, kteří na podzim vtrhli do Egypta? Nebo ti, kteří nedávno bombardováním znepokojovali Jemen? Anebo snad konečně ti, kteří první prohlásili za agresory, aby potom mohli zasednout na jejich místo u plného, ale cizího stolu? Vždyť Eisenhowerova doktrína nemůže vzbudit jiný dojem, než který jsme uvedli. Napřed pomáhat vytlačit z důležitých míst „spojenecké“ konkurenty a potom zasednout na jejich místo. Rozhodně to nemá být činnost, která by přiodívala nahé a hladovějící arabské obyvatelstvo, vyssávané dlouholetou vykořisťovatelskou politikou Britů a Francouzů. Ale navíc se v Eisenhowerově doktríně mluví o ochraně před nebezpečím se strany velmoci, která fakticky Egypt a arabské státy jen podporovala, nemajíc v této oblasti vlastních mocenských a vojenských posic.

Eisenhowerova doktrína mluví totiž o sovětském nebezpečí pro Střední Východ, které prý vzniklo tím, že po odchodu a ztrátě vlivu Angličanů a Francouzů v této oblasti nastala zde prázdnota, kterou ovšem jsou ochotni ihned zaplnit Američané. Aby prý totéž zamezili Sovětům! Což o to, theorie se často vymýšlely tak, aby vyhovovaly ideovým původcům, ale Eisenhowerova theorie je nejen příliš nápadná, ale má ještě jednu slabinu, o které jistě sám státní departement

dobře ví. Američané, jako předtím Britové a Francouzi, dělají totiž účet bez hospodáře. A tímto hospodářem jsou právě arabské národy a jejich státy. Komu by mohlo napadnout, že široké osvobozené hnutí arabských národů, které se uplatňuje již tak drahnou dobu, je tu jen k tomu, aby místo jedněch vykořisťovatelů přišli jiní!

Proto odezva na Eisenhowerovu „pomoc“ strádajícím arabským národům je velmi rozmanitá, ač většinou záporná. Především britské a francouzské kolonizační kruhy pochopily, že hodný spojenecký strýček je hodlá připravit o jejich dosud tučný výtěžek. Ovšem, to se rozumí na účet arabských národů. To je v praxi to vychvalované „křesťanství“ západních státníků, které je nejen bez činů a skutků lásky, ale které v sobě nese všechny ty nehezké rysy pokrytectví, jež právě sv. apoštol Jakub tolikrát ve zmíněném listě napadal. Je lépe mluvit otevřeně, než zneužívat vysokých duchovních hodnot k zastírání vlastních egoistických cílů.

Ale nejde jen o spory kolonizátorů mezi sebou. Jde především o to, jak přijmou americkou „nabídku“ arabské země a ostatní mírumilovné národy celého světa. Co Arabové především otrásl, je fakt, že americká vojska, která by chtěla Střední Východ okupovat, přinesla by s sebou atomovou výzbroj. Arabské národy pochopily, že nebezpečí zpusťované, mrtvé země by stálo před jejich dveřmi. Správně na toto nebezpečí poukázal sovětský tisk. Arabští státníci vědí, co to znamená. Vědí, že hospodářská pomoc USA by byla nesmírně drahá: hospodářské a politické ztotočení vlastních zemí spolu s nebezpečím zničující atomové války. Proto většina arabských států v čele s Egyptem a Sýrií Eisenhowerovu koncepci hospodářské pomoci v této formě odmítá. Jen Irák, zavlečený Bagdadským paktem do posice závislé země, a část politických kruhů v Libanonu jsou ochotny americkou nabídku přijmout přes odpor vlastního lidu. Že Američané a Britové jsou opravdu strůjci světového neklidu a napětí, o tom mluví vyvolání sporu kolem indického státu Kašmíru (který by za pomoci zmíněných zemí hleděl získat jejich satelit Pakistan).

Krkolomnou akrobacii musejí provádět západní diplomaté kolem klíčové otázky odzbrojení. Nemilá pro ně otázka se opět dostala do středu světového zájmu při projednávání v OSN. Sovětské návrhy, stále v nové podobě a formě, vycházejí totiž vstříc jejich původním návrhům. Obrovitá většina veřejného mínění trvá na řešení tohoto svízelného problému. Jsme svěd-

ky nepoctivé a zálučné hry západní diplomacie kolem této základní otázky, otvírající dveře buď míru, nebo válce. Zvláště atomové a jiné jaderné zbraně dělají podivným přátelům míru nemalé obtíže v jejich zastírací politice. SSSR říká jasně: Cílem je jejich úplný zákaz, jehož prvním stupněm bude přísná kontrola. Ta je totiž u atomových zbraní a pokusů s nimi možná. A právě zde opět vidíme opakovaný fakt, že západní diplomaté v této věci neustále utíkají od vlastních návrhů. Kanadský návrh mluví jen o pouhé „registraci“ těchto pokusů. To je ovšem jen bezduchý, neúčinný formalismus, který vlastní problém neřeší. Ale ani v této věci není třeba být pesimisty. Nutný a spravedlivý boj za odzbrojení bude dále pokračovat. Lidstvo chápe velikost nebezpečí a nebude a nesmí nečinně přihlížet přípravám ke katastrofě třetí světové války — atomové války. Všichni, kteří jen trochu jsou s to vnímat hlas Knížete míru, nebudou na rozpacích, jak se v této době veliké odpovědnosti mají zachovat. Hlas svědomí, duch evangelií musí všem křesťanům pomáhat hledat všechny cesty k tomu, aby nebezpečí války bylo zažehnáno. Především již prvními kroky, které musejí vést k postupnému odzbrojování. Svědomí lidstva, ale také těch politiků a státníků, kteří neztratili alespoň jiskérku lidskosti, musí burcovat všechny lidi dobré vůle, pokud není ještě pozdě. Na tragickém rozmezí věků nesmějí lidé duchovně spát, musí se probouzet k odpovědnosti nejen vůči lidem, ale také k Bohu! Fatalistický, nečinný pesimismus je zde stejným nebezpečím, jako by byl levný, nerealistický iluzionismus nad skutečným nebezpečím!

*

Problémy, které znepokojují většinu lidstva a o kterých jsme vpředu pojednali, byly předmětem jednání mezi vládními delegacemi SSSR a ČSR v Moskvě. Moskevská jednání čs. vlády je třeba pokládat za nejvýznamnější událost poslední doby. Jejich výsledky budou příznivě ovlivňovat nejen hospodářský a kulturní život v naší vlasti, ale přispějí také ke konsolidaci poměrů v dnešním neklidném světě. Význam čs. státní návštěvy byl již předznačen tím, že vedoucím vládní delegace byl prezident republiky Antonín Zápotocký a že také se sovětské strany se jednání zúčastnili vedoucí činitelé Sovětského svazu.

My bychom zde především chtěli zdůraznit atmosféru a způsob jednání. Zásada rovného s rovným byla tu přísně dodržena. Bratrské a přátelské ovzduší, ve kterém jednání probíhalo, je dokladem vyššího ethického chápání vzájemných vztahů národů. Na této morální základně vzájemné úcty a lásky bylo snadné dosáhnout jednomyslnosti v posuzování všech projednávaných záležitostí. Vlády SSSR a ČSR především zaujaly stejný postoj k nejdůležitějším mezinárodním otázkám. Obě vlády promluvily v plné shodě s názory vlastních národů a světového veřejného mínění, když odsoudily poslední, míru nepřátelské jednání některých velmocí

v Egyptě, na Středním Východě, jakož i v Maďarsku. Poukázaly na to, že jakékoliv snahy o obnovení koloniálních poměrů jsou dnes anachronistické a míru nebezpečné. Obě vlády rovněž zdůraznily rostoucí ohrožení míru, způsobené urychlovanou remilitarisací západního Německa. Vedení středoevropské armády NATO se dokonce dostalo do rukou nacistického generála Speidela. Fašisace NSR nejen vytváří nebezpečné ohnisko neklidu ve střední Evropě, ale je také trvalou překážkou pokojného sloučení obou německých států. Po té stránce se konference vyslovila pro to, aby pro společnou zábranu války (vzhledem k remilitarisaci NSR) bylo zahájeno jednání mezi ohroženými sousedy západního Německa. S uznáním byla zhodnocena snaha vlády NDR o pokojné řešení celoněmeckých záležitostí.

Vlády SSSR a ČSR vyslovily přesvědčení, že je třeba dále sledovat politiku respektování nezávislosti států, nevmešování, jednání a rozšiřování hospodářských a kulturních styků. Nezbytným předpokladem k mezinárodnímu uklidnění a snížení nastalého napětí je požadavek odzbrojení (v prvé řadě zákaz atomových zbraní a pokusů s nimi). Sovětský svaz přišel na mezinárodní forum s mnoha odzbrojovacími návrhy a i když se tyto návrhy přibližovaly západní koncepci, přece jen byly vždy západními velmocemi, zvláště USA, odmítnuty. ČSR a SSSR se nepřestanou zasazovat o odzbrojení. Obě vlády poukázaly na to, že politika vytváření bloků nevede k mírumilovnému soužití a že jen kolektivní bezpečnost může natrvalo zajistit světový mír.

Naše republika získala při moskevském jednání významná politická, hospodářská a kulturní aktiva. Budeme mít k dispozici daleko více důležitých surovin nežli dříve. Výrobní a odbytové plány obou států budou zharmonisovány. Čs. stát získá odbytiště pro značné množství výrobků, zvláště těch, které se na Západě těžko odbývají. Je také nutno poukázat na lživost západní propagandy, která tvrdila, že prodáváme SSSR uranovou rudu za nízké ceny. Pravdou je, že uran prodáváme za stejnou cenu, jako jej prodává Belgie USA. Přitom je třeba zdůraznit, že Sovětský svaz nám poskytuje veškerou pomoc při mírovém využití atomové energie. Náš uran nebude sloužit agresí, nýbrž potřebám vzájemné obrany a především účelům mírové výstavby.

Ovoce spravedlnosti připadá, jak řekl sv. apoštol Pavel, jen těm, kteří jednají ve znamení pokoje a míru. Světový tábor míru, v němž jsme i my, bude jako dříve usilovat o to, aby všechny sporné věci byly řešeny pokojným a trpělivým jednáním. Doba je vážná a naše odpovědnost vzrůstá. Neopomíňme proto přiložit ruku k tomuto pokojnému uslechtilému cíli, který je hluboko shodný s ethickými postuláty našeho náboženského přesvědčení. Slova apoštolova budou potvrzena budoucími ději. Spravedlnosti se dostane jen pokojným!

P. Jan Mára

DUCH POESIE JAROSLAVA SEIFERTA

Básník a politik J. R. Becher praví ve své Obráně poesie, vydané česky roku 1954: »Literatura je pro národ otázkou života a smrti. Literatura je nejvýše vyvinutý orgán národa pro to, aby sám sebe pochopil a dospěl k plnému vědomí sama sebe.« A první československý národní umělec Josef Hora upozorňoval, jak právě u nás, především od doby obrozenské, je literatura bytostně spojena s životem národa a jeho mravní silou a vítězstvími. Ostatně také nejzašším počátkem umění českého lidu se stala píseň, křesťanská mírová píseň, spjatá s velkou osobností biskupa sv. Vojtěcha. Odtud po celé věky — jako s osudovým posvěcením — dosahuje naše literatura — což platí i o Slovensku — nejvyšších uměleckých vrcholů především v poesii a každá její nejkrásnější píseň je vždy opět charakteristicky mírového znění, poslání či obrazu, abychom dohromady řekli: naturaliter christiana. Tak má naše básnická skutečnost nesmírnou cenu,

jak napsal již citovaný J. R. Becher, »je poesie souhrnem všeho dobra a krásna, symbolem lidsky důstojného utváření života v celém bohatství jeho smyslu, poesie je tvořivým řádem, zvýšeným jsouncem, poesie je nekonečné spění člověka vzhůru...«

Zamýšlíme-li se pod zorným úhlem všeho úvodem řečeného nad dílem předního současného českého básníka Jaroslava Seiferta (nar. 1901 v Praze), radostně si uvědomujeme, že v jeho versech pokračují rovněž nejlepší tradice našeho básnictví. V kterékoliv ze svých knížek je celý Jaroslav Seifert, veliký umělec pevného zakotvení a ryze křesťanského charakteru. Člověk krásné sváteční duše a milujícího srdce, básník skutečné, upřímné, hluboké a radostné lásky. Takové lásky, že také jeho smutek zpívá, jak lze doložit i z nejnovější sbírky Maminka, z kytice vzpomínek, provaných dechem rozloučení a přece plných síly věčnosti:

Po letech klepu doma na dveře,
na prahu suk a vyšlapaná škvíra.
Ozvou se kroky? Kdo mi otevře?
Za dveřmi ticho, nikdo neotvírá.

Okno je kalné, prohnal jeho rám,
už netkví pevně v starém, vetším zdivě.
Kyvadlo stojí, neví kudy kam.
Jen křížek na zdi čeká trpělivě.

Podíval jsem se v šero zrcadla
a poznal čas i cítil jeho tíži.
A v náručí tě, jež v prach se rozpadla,
ten, který přišel, pomalu se blíží.

Seifertovy básně nepotřebují komentářů. Vyrostlé ze stejných kořenů jako hudba Antonína Dvořáka, stejně melodické a vznešené, stejně bohaté citovým kouzlem, jsou především oslavou naší skutečnosti nejbližší, domova a vlasti. Jak jí mají svou opravdovost a působivost! Jen básník, v jehož srdci je mír, odpovídá nejlépe svému lidu, má pohled jasný, nebloudí, nepotřebuje pathetisovat, a přece strhuje, neboť jeho poesie je vskutku »souhrnem všeho dobra a krásna, symbolem lidsky důstojného života v celém bohatství jeho smyslu, je tvořivým řádem, spěním člověka vzhůru«.

Taková je poesie Jaroslava Seiferta. Právem je v ní také tolik jasu a čistě radosti. Verš, tryskající z hlubiny bezpečnosti, má plnost života, jiskří duchem, je výrazem moudrosti a světlého pohledu na svět, víry, naděje a lásky, je to — jak pravil o Seifertových básních F. X. Šalda — svědectví o zdraví duše. A tento náš největší literární kritik napsal již roku 1933 o Seifertově básni: »To je kus poesie takové síly a prostoty, že musíš myslet až na staré duchovní písně, z jejichž ducha jako by to bylo dobázněno. Třicet, čtyřicet takových básní a dá taková knížka šach mat celé nejmladší poesii.«

Od těch dob vyšla celá řada nových Seifertových sbírek, jejichž tón a cit se ještě více zvroucnil, jejichž symboly víry náboženské, jak praví A. M. Piša, se staly sugestivními, jejichž slovo ještě těsněji přilnulo k obsahu a zaznělo přímo velkolepým koncertem materštiny. Řeč, ten nejkrásnější nástroj českého umění, je Seifertovi hlavním básnickým prostředkem. Tento pěvec nepotřebuje slavnostních obrátů, přemíry obrazů, asociací a přirovnání, dosáhne hlubokého účinku prostou skutečností, vyslovenou však nenapodobitelně. Je tedy velkým básníkem realismu, jenž je mu vlastní nejen virtuosní formou, ale především i tematikou od samých počátků v poesii sociální přes oslavu domova v lidech, krajině, historii, světcích a umělcích až k versům mírovým a protiválečným. fSt

NÁŠ ZÁPISNÍK

CORRIGENDA IN DIRECTORIO

Str. 10. Tit. VII. Druhý odstavec správně zní: Haec autem Missa, etiamsi dicatur sine cantu, celebratur cum privilegiis Missae votivae cantatae pro re gravi; ideo in ea dicitur *Gloria* et, si Missa sit in cantu, etiam *Credo*, fit commemoratio de feria Majori, nisi de die Missa cantetur vel dicatur Missa conventualis. Dicuntur quoque collectae pro re gravi.

Str. 16. Tit. XII. ad 1 u sv. Josefa škrtnout „et 1 Maii“, protože to je festum secundarium.

Str. 73. Dominica II. Quadragesimae: De beato Joanne Sarcandro hoc anno nihil.

Str. 76. De S. Gabriele Archangelo hoc anno nihil.

Str. 88. K 15. IV. doplň: Hodie et biduo sequenti prohibentur Missae Defunctorum excepta exsequiali.

Str. 88. K 17. IV. doplň: Cras auferatur aqua benedicta ex vasis Ecclesiae.

Str. 93. Před datum 21. IV. doplň poznámkou: Officium Dominicae Resurrectionis prosequitur deinde cum Prima.

Str. 95. Před 23. IV. doplň: De Ss. Sotere et Caio hoc anno nihil.

Str. 96. Před 24. IV. doplň: De S. Fidele a Sigmaringa M., hoc anno nihil.

Str. 97. Před 27. IV. doplň: De S. Petro Canisio C. D., hoc anno nihil.

Str. 98. Před 28. IV. doplň: De S. Paulo a Cruce C. et de S. Vitale M., hoc anno nihil.

Výklad rubriky 29. in feria VI. in Passione et Morte Domini. Tato rubrika zní in OHS: „Tum dicooperit pyxidem, et, facta genuflexione, accipit sacram particulam manu dextra et, profunde inclinatus et pectus percutiens, ter dicit, more solito: Domine non sum dignus etc.“

Podle komentáře A. Bugniniho — Bibliotheca „Ephemerides liturgicae“: Haec sacra particula statim transferuntur in manum sinistram, cum debeat manu dextera sacerdos sibi pectus percutti.

DUBIA DE INTERPRETATIONE DECRETI S. R. C. DIEI 23 MARTII 1955

Calendarista Congregationis Anglicae Ordinis s. Benedicti quaedam proposuit dubia circa interpretationem Decreti „De rubricis ad simpliciorum formam redigendis“, diei 23 Martii 1955.

Et S. C. Rituum, audita sententia specialis Commissionis instaurandae liturgiae reque mature perpensa,

die 16 Iunii 1956 (O. 69/956) respondendum censuit, ut sequitur:

1. Utrum Dominicae Septuagesimae, Sexagesimae et Quinquagesimae praecedentiam habeant in concurrentia cum festo duplici II classis quod non sit Domini; et in concurrentia cum festo Purificationis B. M. V. quid dicendum?

R. a) *Affirmative*; b) praeferatur nobilior, id est Dominica.

2. Quoad Dominicas Adventus et Quadragesimae et Passionis et in Albis nunc ad ritum duplicem I classis evectas, queritur: suntne considerande ut duplicia I classis Domini primaria universalis Ecclesiae, ita ut prohibeatur commemoratio Missae votivae solemnitis et aliarum Missarum iuxta Rubricas Missalis (Addit. et Variat., tit. V, n. 3).

R. *Affirmative*.

3. Utrum Missa votiva solemnitis pro re gravi et publica simul causa ab Ordinario permissa vel praescripta, prohibeatur infra Octavas Paschatis et Pentecostes. Et, quatenus affirmative, utrum prohibeatur Missa votiva in Oratione XL. Horarum infra eandem Octavas.

R. *Affirmative* ad utrumque.

4. Iuxta Rubricas Missalis, Addit. et Variat. tit. VIII, 2, praefatio Quadragesimae non adhibetur in Missa Dedicacionis Ecclesiae. Queritur: utrum, attento praescripto DGRS, tit. V, n. 8, praefata rubrica vim suam adhuc habeat.

Negative.

5. Utrum Missa votiva de Ss. Nomine Iesu et de Sancta Familia Iesu, Mariae, Ioseph, habeat praefationes sibi proprias, ut iam in Missali assignatas, an in posterum dici debeat praefatio communis vel de tempore.

R. *Negative* ad primam partem, *affirmative* ad secundam partem.

6. Attento responso S. R. C. per Rescriptum diei 3 nov. 1955 (Prot. Num. R. 65/955) ad XIX dato, circa orationem pro re gravi ab Ordinario imperatam quando ternarius orationum numerus iam attingatur, nempe quod illo in casu loco tertiae orationis dicenda est oratio imperata, queritur:

a) si iam adsit una commemoratio et tertia oratio a Rubricis praescripta, puta oratio de SS. Sacramento, aut pro Papa vel Episcopo in suo anniversario, et insuper occurrat oratio pro re gravi ab Ordinario imperata, quenam oratio omittitur?

b) in causa supramrelato (a), si commemoratio fuerit una de numquam ommittendis (DGRS, tit. III, 2), quid faciendum?

R. a) Ultima iuxta Rubricas legenda; b) Ultima iuxta Rubricas legenda post aliam numquam ommittendam.

7. In DGRS, tit. IV, 2, dicitur in officio defunctorum omnes horas incipi sine Pater, Ave, et Credo. Iam queritur:

a) utrum hoc praescriptum applicandum sit ad officium canonicum diei 2 Novembris tantum, an ad officia votiva, uti est officium in die depositionis et aliis diebus pro temporis opportunitate et locorum consuetudine;

b) utrum officium votivum defunctorum ordinandum sit eodem modo ac officium canonicum, incipiendo a Matutino, postea dicendo Vesperas hora competenti.

R. Ad omnia: *Affirmative.*

J. A. KOMENSKÝ

Jeden z nejpřednějších Čechů, Jan Amos Komenský, zakladatel novodobého školství, myslitel, plodný spisovatel, diplomat, způsobil svým nuceným pobytům v cizině, kde bojoval o prosazování svých politických koncepcí, že jeho opravné a požehnané myšlenky exploitovala plnou měrou cizina dříve, než se dostaly do vlasti. Zahraničí jeho kritikové srovnávají jeho vliv na moderní vědu s vlivem Koperníkovým a Newtonovým a v oboru filosofie s vlivem Baconovým a Descartovým. Ušlechtilý psanec provázený skoro po celý život strastmi duševními a vlivem třicetileté války i nepohodou sociální, vykonal podivuhodné dílo, které v mnohém ohledu až dodnes neztratilo nic na své aktuálnosti. Hluboká a žhavá náboženská víra nebrzdí jeho rozvoj, nýbrž je naopak zdrojem bohatých impulzů k rozsáhlé praktické činnosti.

Komenský, narozený 28. března 1592 pravděpodobně v Uherském Brodě, byl celkem třikrát ženat. Jako absolvent vysoké školy v Herborně v Nasavsku a v Heidelbergu, žil a pracoval ve Fulneku, Bílé Třemešné, v Lešně, Londýně (styk s Hollarem, který ho portretoval, s kardinálem Richelieuem, Ludvíkem de Geerem), Elbingu, Šarišském Potoce, opět v Lešně a v Amsterodamu (pravděpodobný styk s Rembrandtem), kde zemřel 15. listopadu 1670 a našel poslední místo odpočinku v nedalekém Naardenu.

Komenský bojuje po celý život za návrat do vlasti, za rovnoprávnost občanů, při čemž neváhá zdůraznit svůj živý zájem sociální a za spravedlnost pro národ. Hluboké přesvědčení náboženské mu umožňuje přenést se přes všechny strážné doby a důvěřovat v plné dosažení svobody národnosti na základě spravedlnosti a práva, třeba i v daleké budoucnosti. Tuto víru vyjádřil v „Kšaftu“ z r. 1650, známou větou, která se stala patriotickým axiomem skoro náboženského akcentu všech českých vlastenců v dobách národnostních krisí, které se vyskytovaly v třiřtáletém údobí našich dějin: „Věřím i já Bohu, že se po přejití vichřice hněvu vlada věcí tvých k tobě zase vrátí, ó lide český!“

Jeho humanitně názorová orientace se projevuje v mírových snahách, které se podle něho mají uplatňovat nejen mezi národy na poli politickém, ale i mezi církvemi v oboru náboženském. Za mír playoval roku 1642 memorandum určeným anglickému parlamentu, v němž se pravilo: „Národové rozkují meče své v radlice, oštěpy v srpy a dřevce v motyky a nepozdvihne se již národ proti národu.“ O něco později praví v poselství k mírové konferenci v Bredě r. 1667: „Toliko společné dobro mějte na mysli všichni a snahu, aby přátelství, sousedství, smlouvy, vzájemnost náboženství nebyly pouhými slovy, nýbrž skutečností živou a životodárnou.“ Z těžce snahy vyplynuly také Komenského projevy, toužící po sociální spravedlnosti. I Komenský pozoroval velké nespravedlnosti soudobého feudalismu, kterým trpěly sociálně slabé vrstvy obyvatelstva všech evropských zemí, hlavně za třicetileté války. Nespravedlivě rozdělené vlastnictví se neshoduje s vůlí Boží: „Převráceného světa způsob to jest, aby jedni ušperkovaní, druzí nazí chodili; jedni přesyceností řhali, druzí hladem zivali; jedni pracně vydě-

lávali, druzí marně utráceli; jedni kratochvílili, druzí kvílili.“

Velikou úctou v celém světě získaly Komenskému jeho pedagogické spisy. Rozšířily se latinsky i v překladech u všech vzdělaných národů a zasáhly podstatně do vývoje jejich školství. I jesuité převzali do svých vychovatelských metod mnoho z jeho názorů a pokynů. Komenský je z tohoto důvodu daleko nejznámějším Čechem v cizině a v tom se s ním nemůže měřit žádný z Bratří. Jsa osobností vpravdě světového formátu, má i v literatuře svého národa významné postavení. Pokrok v jeho pedagogických názorech se může zhruba charakterisovat jako posun od humanistické formálnosti k realitě. Komenský je encyklopedický duch, tíhnoucí k pansofické jednotě, při čemž objímá a v ucelenou soustavu konstruuje celý vesmír, třídí veškerou lidskou společnost, aby celek podřídil Bohu a tak na vše nazíral pod zorným úhlem věčnosti. Sám se ze stálých existenčních otřesů a beznadějných zhroucení zotavoval v přísné kázni víry a křesťanské naděje, často s přízvukem chiliasmu. Jeho náboženská se projevovala více stránkou meditační a voluntaristickou než intelektuálně dogmatickou, jak to kdysi vyznačovalo gotického člověka. Jeho křesťanství jej vedlo k neúnavné práci pro dobro bližních. Proto stále nabádal, aby církve hledaly svůj základ v tom, co je v křesťanství podstatné, to jest lásku: „Protož kdo Kristovi jsou, povinni jsou jako jednoho těla údové v lásce se snášeti, bez níž všecko jiné jest neplatné.“ Ve všech svých dílech i v literárních projevech vůbec zůstal však kazatelem. Českobratrský biblismus ho hlavně v pozdějších spisech vydával v nebezpečí nahrazovat osobitý výraz vnitřního života mechanickými citáty z Písma. Nicméně v nejlepších dílech psaných v originále mateřským jazykem zachraňoval theologa a učence bystrý pozorovatel značného smyslu pro realitu života a dobrý znalec mluvené řeči.

Komenského, který své vědecké dílo uložil do sto padesáti spisů a který význačně zasáhl do dějin nejen vlasti, nýbrž celé Evropy, jen neúplně charakterisuje náhrobní nápis. V něm se praví, že zemřel bohoslovec, didaktik a filosof. My víme, že v něm český národ ztratil na prvním místě vroucně vlast milujícího, vynikajícího svého syna. *ThDr Václav Bartůněk*

JUBILEUM

Josef Seget, čest. kanovník kroměřížský, farář v Rožnově p. R. a děkan valašskomeziříčský, dožívá se dne 5. března 1957 devadesáti let. Ze svých téměř 68 let kněžských 57 jich věnoval rodnému Valašsku, o jehož duchovní i hospodářské povznesení si získal nemalé zásluhy. Proto se těší veliké vážnosti u kněží i laiků. Jubilant je ve svém vysokém věku ještě v činné službě jako vzorný duchovní pastýř.

IN MEMORIAM Dr CYRILLA SYCHRY

Dne 18. ledna t. r. zemřel ve Staré Boleslavi spolupracovník našeho časopisu Dr Cyrill Sychra. Místo našeho nekrologu přinášíme některé myšlenky z řeči, kterou nad jeho rakví pronesl J. M. kapitulní děkan staroboleslavský Dr Ignác Veselý.

„Z otcovského domu nesl si veliké nadání i tuto lásku — jeho otec byl význačným hudebním skladatelem — již zůstal věrný po celý život, ať v úřadě nebo když zde hospodařil. Vynikl jako hudební spisovatel, estetik a kritik. Kromě jeho knih je to, i když mám na mysli jen časopis „Cyril“, věnovaný posvátné hudbě, nesmírně dlouhá řada pojednání, článků a recenzí, jichž autorem byl Dr Sychra. A když zmíněný časopis, jehož byl hlavním spolupracovníkem, zanikl, neustal Dr Sychra v práci, ale v novém časopise katolického duchovenstva, „Duchovním pastýři“, začaly se pod jeho jménem objevovat četné a cenné jeho příspěvky. Ještě v posledním čísle minulého ročníku má článek „Představa a obrazy Boha Otce v hudební formě mše“ a redakce DP zůstane vděčna Dr Sychrovi za jeho spolupráci.

Není jistě třeba dokládat, že jméno Dr Sychry se vyslovuje s úctou v hudebním světě a pokud se týká

církevní hudby, jež v nejednom ohledu byla kolébkou hudby profánní, právem se uznává za jednoho z nejlepších a největších znalců posvátné hudby a zpěvu. Ale nejen nevšedními znalostmi hudební vědy vynikal Dr Sychra; byl právník z povolání, jemuž nestačily však jen suché paragrafy a zákony, nýbrž snažil se, jak mi nejednou řekl, vniknout do filosofie práva a bylo radost naslouchat jeho hovorům o literatuře, umění i o theologii a především o krásách naší velebné katolické liturgie.

Obraťme se ještě jen k jeho čistě lidské stránce. Každý, kdo přicházel do styku s Dr Sychrou, poznal v něm člověka vzácného, jednoho z těch, kterých není mnoho, člověka dobrého, tichého, skromného a noblesního. Ale obrázek, který se pokouším načrtnout jen několika hlavními a nedokonalými tahy, byl by neúplný, kdybych mlčením pomínil ušlechtilý rys, který hluboce zasahoval do jeho ryziho charakteru. Byla to jeho upřímná, opravdová zbožnost. Často jsme jej vidali zvláště v kostele sv. Václava, jak z misálku se modlil a sledoval posvátné mešní obřady. Žil sub specie aeternitatis a věřil i doufal v nadsvětelné, nadpřirozené, metafysické hodnoty. Proto, jestliže smrt jej zastihla náhle uprostřed práce, vytrhnuvši mu péro z ruky, když dokončil právě své hlavní dílo „Dějiny církevní hudby“, neodešel nepřipraven, i když mnoho vykonal pro život pozemský, obohativ především naši hudební vědu, neodchází s prázdnou pro život budoucí, takže na něho se také vztahují slova preface „Tuis enim fidelibus, Domine, vita mutatur, non tollitur — Tvým totiž věrným, ó Pane, život se neodnímá, ale jen proměňuje“.

V rozboru Dvořákova Stabat Mater, když došel až k závěru, vyvrcholení véledila hudby duchovní, k úchvatné invokaci: „Quando corpus morietur, fac, ut animae donetur paradisi gloria — až tělo zemře, učni, aby se duši dostalo slávy rajské“, zakončil svou práci Dr Sychra slovy, jež budou jistě útěchou a jejichž splnění co nejdříve přejeme jeho šlechetné duši: „Člověk tu může v hodinu své smrti čekat, že Matka — Přímůlvykně u svého Syna mu umožní vstup do oblasti, kde sídlí Bůh.“ R. I. P.

KLERIKY

Chrámová služba České katolické Charity zhotovuje ve své odborné dílně kleriky. Obvyčejná klerika bez hodnoty stojí 950 Kčs, s expositorem 1200 Kčs. Kdo z vsdpp. spolubratří si přeje bližší informace, nechť se obrátí na Českou katolickou Charitu — Chrámová služba, Praha 2, Vladislavova 12.

DOZVUKY ROKU 1848 V CÍRKVI

Že i do oblasti církevní zasahovaly památné události osmačtyřicátnické, o tom se najde v soudobém písemném materiálu mnohá zmínka. Něco o tom prozrazuje také dopis známého buditelského kněze a topografického badatele J. K. Rojka (Ot. sl. n. XXI, 911, Podlaha, Bibliografie V, 2120) z Nového Města nad Met. Týž pronesl někde řeč, která měla být vytištěna. Rojka to těší, a proto v dopise Štulcovi z 11. IV. 1855 praví: »Že řeč mou Veverka do sbírky přijme, rád jsem se dočetl, anť toliko svědčiti má, jakého ducha byla burokracie naše... kancelář svůj zanášejíc i do chrámu... a kterak kněz musel hájiti svatyni proti lidem zabředlým v službu panskou, a to za času císaře apoštolského. Libuje si, že soudní úředník - konfident - byl z jeho farnosti odstraněn: »Při nové změně úřadů trvali jsme v napnutosti veliké, anť Lhota ubezpečoval, že zde zůstane, než jinak se zdařilo, přijde ten čenichálek revoluce do Vrchlaví, k nám pak soudce z Náchoda, muž pověsti čestné.«

Ke zprávě o otevření pražské malířské výstavy se rozepisuje o výzdobě kostela v Novém Městě n/Met. »Hellich maluje pro mne obrazy na postranní oltáře, první představitel má „Rodinu Páně“ a jelikož za pří-

činou obrazu „Sv. Václav na Dobeníně“ v podezření revoluční vzat jest (Hellich) i se mnou, pravil mi, že jen „Rodinu Páně“ do výstavy dá.«

Bylo tedy i po r. 1848 stále ještě dusno, také mezi uvědomělým kněžstvem, které už jen pro pouhou příchylnost k českému patronu sv. Václavu bylo vládě podezřelé. (Archiv kap. vyš., Štulcova korespondence A. IV., č. 19.)

-rtk

LITERÁRNÍ ZÁJMY BOHOSLOVCŮ PŘED 100 LETY

V ústřední knihovně Řk. CMB fakulty v Litoměřicích se nalézá pražskými bohoslovci vydávaný vlastní časopis VIOLA s podtitulkem: List poučný a zábavný. Máme po ruce právě II. ročník tohoto ručně psaného seminárního časopisu ze škol. roku 1856—57. který je tak velmi výmluvným obrazem literárně-tvůrčí iniciativy bohoslovců z doby před sto lety. Charakterizuje ji všestranný zájem o nejdůležitější problémy doby, a to nejen v nábožensko-mravní oblasti, nýbrž i v oblasti vlastenecko-buditelské a literárně-umělecké. K uvedené charakteristice postačí uvést některé příspěvky ve Virole zveřejněné, které nám dokreslí představu o jejich tvůrčí aktivitě.

Především nás upoutá stálá rubrika Brus, v níž alumní rozebírali gramatické otázky mateřštiny. Setkáme se zde s obsáhlou studií o V. Shakespearově, K. H. Máchovi, články o historickém nástinu stavitelství, doprovázené zdařilými ilustracemi od P. Petráka, o české časoměrné prosodii a o významu musea království českého od T. Vl. Nováka, velmi zajímavé jsou »úvahy z našich časův« od Václ. Krupičky pod titulem: Bohatí a chudí (Úvodník ve 4. č.), v jehož závěru čteme: »Ó, kým jsme těmi šťastnými, kteří nový začátek blaha a míru mezi lidem učinili mají!« Svědčí to o vysoké seriosnosti chápání kněžského postulátu, který není a nesmí být cizím ani dnešním adeptům Kristova kněžství.

I vlastní básnické projevy jsou velmi časté a jsou téměř vesměs poznamenány horoucí vlasteneckou touhou a zápallem. Z mnoha uvedu jen několik. Tak Fr. Lhotka v básni Vůdce před bojem, Jan Braum v básni Vlasti, kde zejména v závěru velmi působivě zintonoval své upřímné vlastenecké nadšení: »Kéž nebe moc by dát mi chtěla / titanskou hruď a hromu hlas / Pak by ti píseň má zavzněla / Až by se vesmír pozatřás! (Str. 127), nebo P. Květnický v básni Vlast a Církev. Působivě se čtou panegyrické verše neaktivnějšího veršovce Violy Fr. Lhotky věnované J. K. Tylovi: »Slávný pěvče! Přej ti nebe / by se duch tvůj v záři skvěl / jakou tvoje srdce plálo / když's o české vlasti pěl.« (Str. 98.) Překvapuje i překladatelská iniciativa, která v tomto ročníku Violy se soustředila především na autory polské. (Kraszewski, Mickiewicz, Krasicki).

Viola pražských bohoslovců je svázaná a její poslední stránky vyplňují seznam všech přispěvatelů, uzavřen poznámkou, že »Redakci listu vedl v I. půlletí p. Klement Borový, v II. pak J. V. Novák«.

P. E. Korba

VYKOPÁVKY V IZRAELI

V severní Galilei bylo objeveno rozsáhlé sídliště ze střední doby bronzové a město Hacor, o němž se hovoří ve Starém Zákoně.

BRITSKÝ BISKUP PROTI VODÍKOVÉ ZBRANI

Z Londýna se dovídáme, že britská »Národní rada boje za mír« vydala brožuru biskupa Dr Georga Bella, jenž rozhodně odsuzuje »theorii« západních militaristů, podle níž prý existence vodíkových zbraní může zabránit válce. Bell také odsuzuje stoupence myšlenky, že vodíková zbraň má sloužiti jako »prostředek k zastrasování«. Dr Bell vyzývá státníky všech zemí, aby trpělivě jednali o urovnání problémů, ohrožujících světový mír a usilovali o odzbrojení.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 3. - V Praze dne 1. března 1957.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

STÁTNÍ ZKOUŠKY NA ŘÍMSKOKATOLICKÉ CYRILOMETODĚJSKÉ BOHOSLOVECKÉ FAKULTĚ V LITOMĚŘICÍCH.

Z děkanství Římskokatolické cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Praze, se sídlem v Litoměřicích, Komenského ul. č. 4, telefon 2747-48, se oznamuje, že státní zkoušky v jarním zkušebním období se budou konat v těchto termínech:

První státní zkouška z biblického studia Starého a Nového Zákona se koná 16. května 1957.

Druhá státní zkouška z církevních dějin a z církevního práva se koná 13. května 1957.

Třetí státní zkouška z praktické morálky se koná 14. května 1957.

Čtvrtá státní zkouška z veškerého bohosloví se koná 15. května 1957.

Bližší podmínky byly uveřejněny v 1. a 6. čísle Duchovního pastýře 1955.

Písemné přihlášky, doložené souhlasem příslušného Ordináře (pokud se tak již nestalo dříve), je nutno zaslat děkanství fakulty do 24. dubna 1957.

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Tesař František, administrátor, Žlutice, ustanoven dekretem čj. 105/57 od 1. 1. 1957 administrátorem v Uhřetěvesi, okres Říčany.

Cetl Method Vilém O. Praem., administrátor, Skoky, ustanoven dekretem čj. 313/57 od 1. 2. 1957 administrátorem ve Žluticích, dekretem čj. 314/57 excurr. administrátorem ve Skokách a dekretem čj. 315/57 excurr. administrátorem v Chýšci, okres Toužim.

Záruba Jaroslav, administrátor, Toužim, ustanoven dekretem čj. 311/57 od 1. 2. 1957 excurr. admin. v Krásném Údolí, okr. Toužim.

Málek Josef, býv. děkan v Dobříši, ustanoven dekretem čj. 306/57 od 1. 2. 1957 administrátorem v Budenickách a dekretem čj. 307/57 excurr. administrátorem ve Vraném u Peruce, okres Slaný.

Novák Stanislav, administrátor, Praha-Strašnice, ustanoven dekretem čj. 308/57 od 1. 2. 1957 administrátorem v Praze-Bubenci.

Vladyka Josef Msgre, kaplan u N. Srdce P. v Praze XII, ustanoven dekretem čj. 309/57 od 1. 2. 1957 administrátorem v Praze-Strašnicích.

Hermach Josef, admin. v Praze Bubenci, ustanoven dekretem čj. 310/57 od 1. 2. 1957 kaplanem tamtéž.

Dvořák František, kaplan, Kyje, ustanoven dekretem čj. 363/57 od 1. 2. 1957 administrátorem tamtéž, okres Praha-sever.

Antonovič Dragan, administrátor, Tismice, ustanoven dekretem čj. 390/57 od 1. 2. 1957 kaplanem v Českém Brodě a dekretem čj. 391/57 excurr. admin. ve Štolmíři, okres Český Brod.

Liščák Zdeněk, býv. kaplan v Kolíně, ustanoven dekretem čj. 392/57 od 1. 2. 1957 kaplanem v Roudnici n. L.

Mošna Bořivoj, kaplan, Zbraslav, ustanoven dekretem čj. 394/57 od 1. 2. 1957 administrátorem v Močidlici a dekretem čj. 395/57 excurr. administrátorem v Kobylé, okres Toužim.

Kydliček Karel, farář, Úvaly, ustanoven dekretem čj. 396/57 od 1. 2. 1957 excurr. admin. v Tuklatech, okr. Český Brod.

Mošna Jiří, kaplan, Roudnice, ustanoven dekretem čj. 397/57 od 1. 2. 1957 administrátorem v Tismicích a dekretem čj. 398/57 excurr. administrátorem v Přistoupimi, okres Český Brod.

Hájek Antonín, kaplan, Čes. Brod, ustanoven dekretem čj. 409/57 od 1. 2. 1957 kaplanem u sv. Štěpána v Praze II.

Hlaváč Bohuslav, kaplan u sv. Štěpána v Praze II, ustanoven dekretem čj. 410/57 od 1. 2. 1957 administrátorem ve Zbraslavi, okres Praha-jih.

Krýzl Karel, admin., Zlonice, ustanoven dekretem čj. 453/57 excurr. administrátorem v Peruci, okres Louny.

Úmrtí:

Ešner Václav PhDr., farář, Kyje, zemřel 21. 1. 1957 ve věku 85 let (čj. 242/57).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Bílek Emil, kooperátor, Hor. Moštěnice (po voj. sl.), ustanoven dekretem čis. 45/57 ze dne 4. ledna 1957 kooperátorem v Zábřehu n. M. s platností od 1. ledna 1957.

Černý Josef, farář m. sl. v Horní Lhotě, ustanoven dekretem čis. 43/57 ze dne 4. ledna 1957 s platností od 1. ledna 1957 administrátorem v Jindřichově n. M. a excurr. administrátorem v Nových Losinách.

Pirunčík Zdeněk, kooperátor, Zábřeh n. M., ustanoven dekretem čis. 44/57 ze dne 4. ledna 1957 s platností od 1. ledna 1957 provisorem v Hoštejně a excurr. provisorem v Dol. Hynčíně.

Kryl Antonín, provisor v Písařově m. sl., ustanoven dekretem čis. 607/57 ze dne 28. ledna 1957 s platností od 15. ledna 1957 provisorem ve Studené Loučce a excurr. expository na Mírově.

Pensionování:

Tabáček Eduard, farář v. v., Švábenice, pensionován dekretem čis. 6079/57 ze dne 4. ledna 1957 s platností od 1. ledna 1957.

Úmrtí:

Schwammel, Alois M., arc. rada a katecheta v. v., Ostrava-Vítkovice, zemřel 2. ledna 1957, pochován 5. ledna 1957.

Lichtblau Josef, děkan a farář v. v., Moravská Třebová, zemřel 10. ledna 1957, pochován 16. ledna 1957.

Kux Florián, arc. rada, farář v. v., Holešov, zemřel 14. ledna 1957, pochován 17. ledna 1957 tamtéž.

Kužela Rudolf, arc. rada a farář v. v. v Kunčíně, zemřel 23. ledna 1957, pochován 26. ledna 1957 tamtéž.

Sobek Rudolf Msgre, duch. správce v. v., Uh. Hradiště, zemřel 10. 1. 1957, pochován 14. ledna 1957 v Bílovicích.

DIECÉSE ČESKOBUDEJOVICKÁ

Vyznamenání:

U příležitosti celostátní konference katolického duchovenstva v Praze byli vyznamenáni:

Pouzar Karel, administrátor v Dol. Slověnicích, dostal právo nosit synodalie (č. 1976/56).

Mráz Jiří, administrátor v Předslavi, dostal právo nosit synodalie (č. 1977/56).

Paroubek František, administrátor v Kotouni, dostal právo nosit synodalie (č. 1978/56).

Morzyniec Karel, administrátor v Poleni, dostal právo nosit synodalie (č. 1979/56).

Novák František, administrátor v Kašperských Horách, dostal právo nosit synodalie (č. 1980/56).

Panos František, administrátor v Myslivé, dostal právo nosit synodalie (č. 1981/56).

Pospíchal František, farář ve Velkém Boru, dostal právo nosit expositorium canonicale (č. 1975/56).

Liedl Josef, farář v Malontce, dostal právo nosit expositorium canonicale (č. 2382/56).

Peřt Václav, administrátor v Kaplicí, jmenován os. děkanem (č. 1968/56).

Dvořák Karel, farář v Dubu u Vodňan, jmenován os. děkanem (č. 1969/56).

Roubal Václav, administrátor v Kolovci, jmenován os. děkanem (č. 1970/56).

Thema Jan, os. farář v Horšicích, jmenován bisk. notářem (č. 1971/56).

Kutný Pavel, administrátor v Klatovech, jmenován bisk. notářem (č. 1972/56).

Štěpán Václav, administrátor v Kačovicích, jmenován bisk. notářem (č. 1973/56).

Kajtmán František ThLic., profesor v Písku, jmenován bisk. notářem (č. 1974/56).

Ustanovení:

Prukner Emil, býv. farář v Mrákově, administrátorem ve Švihově (okres Přeštice) od 1. 11. 1956 (čis. 2029/56).

Drnek Josef, administrátor ve Švihově, administrátorem v Janovicích n. Úhl. a exc. administrátorem v Bezděkově (okres Klatovy) od 1. 11. 1956 (čis. 2030/56).

Rožánek Bedřich, administrátor ve Starém Sedle, administrátorem v Blovicích a exc. administrátorem v Seči (okres Blovce) od 1. 11. 1956 (č. 2031/56).

Vrba Jan, administrátor v Písku, exc. administrátorem v Chřešřovicích (okres Písek) od 1. 11. 1956 (č. 2059/56) a exc. administrátorem v Albrechticích n. Vlt. (okres Písek) od 15. 11. 1956 (č. 2313/56).

Kofroň Vlastimil, duchovní m. sl., ustanoven kaplanem v Písku a výpomocným duchovním v Chřešřovicích (okres Písek) od 1. 11. 1956 (č. 2060/56) a výpomocným duchovním v Albrechticích n. Vlt. (okres Písek) od 15. 11. 1956 (č. 2314/56).

Mácha František, administrátor v Janovicích n. Úhl., administrátorem ve Starém Sedle (okres Písek) od 1. 11. 1956 (č. 2062/56).

Lilák Jaroslav, administrátor v Blovicích, kancelistou a archivářem kapit. konsistoře v Čes. Budějovicích od 1. 11. 1956 (č. 2063/56).

Škopek František, kaplan v Čes. Budějovicích, administrátorem v Paračově (okres Strakonice) od 1. 12. 1956 (č. 2312/56).

Liedl Josef, farář v Malontech, propuštěn z diecése českobudějovické excardinačním dekretem z 1. 12. 1956 (č. 2373/56).

Jurisdikce:

Hrubeš Jan, administrátor v Petrovicích u Sušice, jmenován řádným zpovědníkem sester III. ř. sv. Františka Seraf. v Domově důchodců v Kněžicích (č. 1749/56).

Senft Jindřich, administrátor v Sušici, jmenován mimořádným zpovědníkem sester III. ř. sv. Františka Seraf. v Domově důchodců v Kněžicích (č. 1749/56).

Čapský Ludvík, administrátor ve Zbytinách, mimoř. zpovědníkem sester sv. Vincence v Oseku u Strakonice (č. 1773/56).

Dvořák Josef, administrátor v Dlačově, řádným zpovědníkem Šedých sester v Běhařově (č. 1868/56).

Paclík Jan, administrátor ve Staněticích, mimoř. zpovědníkem Šedých sester v Běhařově (č. 1868/56).

Brabeček František, děkan v Černovicích u Tábora, řádným zpovědníkem sester sv. Kříže v Černovicích u Tábora (č. 2032/56).

Brož Josef, farář v Lidmaní, mimoř. zpovědníkem sester sv. Kříže v Černovicích u Tábora (č. 2032/56).

Matoušek Kajetán ThDr., kaplan u sv. Vojtěcha v Praze, mimoř. zpovědníkem sester sv. Vincence ve Lnářích u Blatné (č. 2038/56).

Pensionování:

Pragr Josef, os. děkan v Chřešřovicích, okres Písek, přeložen na trvalý odpočinek dnem 1. 11. 1956 (č. 2009/56).

Úmrtí:

Kahuda Václav, os. děkan v Paračově, zemřel 6. 11. 1956.

Talich Jan, farář v Albrechticích n. Vlt., zemřel 11. 11. 1956.

Sklenář Jan, katecheta v. v. v Pacově, zemřel 7. 12. 1956.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

2. 3. 1947

Katolická Morava i ostatní náš věřící lid vzpomíná 10. výročí smrti olomouckého arcibiskupa *Dr Leopolda Prečana* (nar. 8. 3. 1866 ve Velkém Týnci, zemř. v Olomouci). Prečan studoval na Slovanském gymnasiu v Olomouci, kde maturoval r. 1885. Po theologických studiích v Olomouci byl tamže vysvěcen na kněze dne 5. července 1889.

Převážně pracoval na konsistoři a na theologické fakultě v Olomouci. Postupem doby získal různé církevní hodnosti, až posléze dne 30. prosince 1923 byl slavnostně konsekrován a instalován jako olomoucký arcibiskup.

Procházel se svou arcidiecézí těžkými zkouškami, především v dobách protektorátních, ale dovedl býti výtečným kormidelníkem k obrodě a k prohloubení náboženského života. Z jeho požehnané činnosti si připomeneme kostel sv. Cyrila a Metoděje v Hejčíně u Olomouce (kde byl Prečan na své přání pohřben), Katolický sjezd (Praha, r. 1935), podporu uměleckých a vědeckých akcí, jakož i Charity a exercicií.

9. 3. 1882

Připomínáme si nedožitých 75. narozenin českého katolického filosofa *Dr Josefa Kratochvíla* (nar. v Dolních Kounicích, zemř. 7. 4. 1940 v Brně).

Byl doktorem Gregoriánské university v Římě a Karlovy university v Praze. Od r. 1927 byl docentem filosofie na theologické fakultě.

Nejobsáhlejším a nejvýznamnějším jeho dílem jest čtyřsvazkový dějinný vývoj filosofického myšlení, napsaný „Meditace věků“ (r. 1927–1932). Průpravou k němu byly spisy „Úvod do filosofie“ (r. 1910), „Filosofie středního věku“ (r. 1924) a „Přehledné dějiny filosofie“ (r. 1924).

Soubory aktuálních filosofických studií shrnul do knih: „Filosofické essaye“ (r. 1921), „Nové essaye filosofické“ (r. 1927), „Základy filosofie věku“ (r. 1933).

Spolu s K. Černockým pořídil „Slovník filosofický“ (r. 1929). Kromě toho též pilně překládal: Seneku, Danteho, sv. Augustina.

Od r. 1912 byl redaktorem „Vychovatelských listů“; kromě veřejné činnosti pracoval též v revui „Meditace“.

24. 3. 1912

Umělecká Morava neměla začátkem tohoto století žádného střediska, i scházela se v redakci „Moravské Orlice“ ke svým občasným schůzkám. Tam vznikl popud k vytvoření prvního uměleckého střediska na mo-

ravské a brněnské půdě, které neslo název „Klub přátel umění“.

Vývoj však šel dál a po četných poradách bylo usneseno dne 24. 3. 1912 založit samostatný spolek *Moravské Kolo Spisovatelů*. (MKS).

Po úředním povolení konala se ještě týž rok valná hromada v Luhačovicích (5. 7. 1912). Moravští spisovatelé-beletristé, sdružení v MKS, vyšli z lidu, mluvili k srdci lidu a podávali mu jeho obraz, ve snaze zúšlechtit mysl lidu.

MKS vykonalo veliký kus záslužné kulturní práce mezi naším lidem: přes 70 činných spisovatelů a na 3000 členů sdružilo se ke společné práci; vydávání hodnotných levných knih pro širokou čtenářskou obec, kromě ostatní činnosti vysoké kulturní úrovně (almanachy, monografie, sbírky básní, bibliografie a j.).

Nemůžeme uvádět jména všech zasloužilých pracovníků, činných v MKS, a proto výběrem jmenujeme dvě jména členů, jež jsou drahá celému našemu národu: Otakar Březina a Petr Bezruč.

26. 3. 1827

Ve Vídni zemřel před 130 roky *Ludvík van Beethoven*, právem považovaný za největšího skladatele všech věků.

Beethoven se narodil v Bonnu ze staré nizozemské hudebnické rodiny dne 16. 12. 1770. Po Haydnovi a Mozartovi je považován za třetího velmistra vídeňské klasiky. Jeho dílo značí vrchol pathetické tvorby, která po uvolnění z přísné formy klasické a barokní hudby značí přechod k romantické epoše (Schumann, Berlioz).

Beethoven je skladatelem převahou instrumentálním, na kterémžto poli dospěl k výši podnes nedostupné. Scherzo, zbudované na základě starého menuetu, jest jeho výtvorem. Svrchované obdivuhodná jest jeho thematická práce, hloubka a váha jeho temat. Symfonická díla jeho jsou ohromných rozměrů, zbudovaná logicky na širokém základě, vlastnostmi, jimiž se hlavně liší od Haydna a Mozarta.

Beethoven jest autorem 138 větších děl. Z jeho velikého díla komentujeme: devět symfonií (nejznámější: „Es-dur-Eroica“, op. 55, r. 1804; devátá d-moll se závěrečným chorálem Schillerovy „Óda na radost“, op. 125, r. 1823), 32 sonát (nejznámější „Pathétique“, op. 13; f-moll „Appassionata“, op. 57), četné skladby komorní hudby (10 houslových sonát, 16 smyčcových kvartet).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 4

ThDr Jan Merell: Praeparanda sunt corda et corpora

ThDr Antonín Salajka: Je nutné hledat porozumění nadpřirozených pravd

P. Jiří F. Dvořák: Pastorální medicína

P. Josef Němec: Komentář k obnovenému Řádu Sv. týdne

ThDr Jaroslav Kouřil: Jak mohou duchovní pomáhat novým formám hospodaření na našem venkově

Prof. Josef Beneš: Plní bratrské lásky, milosrdní a pokorní

Ferdinand Brodský: Úspěchy v poválečném rozvoji našeho zdravotnictví

Dr Josef Doležal: Šli s lidem a vedli lid

4

1957

ANIMARUM PASTOR
COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI
Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

ThDr JAN MERELL: Praeparanda sunt corda et corpora.

Gerentes curam animarum admonentur, ut in electione alumnorum S. Theologiae curent omnes allocutiones Summorum Pontificum huius saeculi deponentes Ordinariis et rectoribus seminariorum diligenter eligere omnes, qui se praeparant ad futurum Sacerdotium divinum. Valde utile est etiam sequi ut iuventus sacerdotum sit etiam de optimis civibus nostrae patriae.

ThDr ANTONÍN SALAJKA: De accessu rationis ad veritates supernaturales.

Credeere significat cogitare cum consensu nostrae rationis. Huic facultati est quaerendum accessum ad veritates supernaturales in lumine fidei et cum adiutorio gratiae divinae. S. Theologia est scientia fidei, summum munus dein S. Theologiae est bonum Ecclesiae. Magnitudo Christi est splendor S. Theologiae, quae suum ius habet ne uno ictu oculi sibi accipiat formam ultimam et summam sicut aliae scientiae. Dogma nostrae fidei certo modo crescit et eo modo oritur S. Theologia nam opus Dei supernaturale geritur gradatim.

P. J. F. DVORÁK: Toximania — Medicina pastoralis.

Usus veneni excitantis diverse modo sensus hominum fit periculum imminens societatis humanae. Ubicunque sacerdos convenit hoc malum, commonefacit medicos et omnes peritos huius damni, ut possint curare hos qui bibunt immo hauriunt haec venena excitantia.

ThLic MIROSLAV RAJMON: Quae graviter et severe de »alcoholismo« scribenda sunt.

Alcoholismus fit quaestio in serium versa totius orbis terrarum, immo summa quaestio praecepti de valetudine tuenda. Sanatio hominis ebriosi pendet ex educatione et »psychotherapia«. Ideo etiam sacerdos debet monere suos fideles omni occasione. Utinam praedicet crapulam et ebrietatem fontem esse delictorum et scelerum et peccatum grave committere omnem, qui nondum adultis pocula inebriantia ministret.

P. JOSEF NĚMEC: Adnotationes Hebdomadae Sanctae instauratae.

Hebdomadam Sanctam instauratam sine ulla dubitatione putamus esse rem maximi momenti et desiderii omnium fidelium impleti totius orbis terrarum. Instauratio haec nascitur ex progressu et robore internae vitae fidelium aetatis recentioris et ex profundissima intellegentia et cognitione caeremoniae S. Liturgiae hodiernis diebus.

Prof. JOSEF BENEŠ: Estote pleni caritatis fraternae, misericordes, pacifici!

Nos fideles vivimus propter finem ultimum, scilicet beatitudinem aeternam, sed sumus in via ad hunc finem in hoc mundo et in medio societatis humanae, quae numquam est perfecta et emendata. Nostrum est ut exemplo vitae et operibus hanc societatem faciamus perfectiorem. Hic praestamus nos omnes vere fideles et sectatores aeternae doctrinae Jesu Christi. Nam commutatio societatis humanae fit solum per gradus, per viam patientiae et conatus qui videntur minuti, sed sunt pleni bonae voluntatis et purae, non suis commodis servientis mentis. Maxima exempla huius viae invenimus in imagine vitae multorum sanctorum hisce diebus. Hi beati vivebant etiam in medio huius societatis humanae et erigebant eam spiritu fidei et doctrinae Christianorum.

Dr JOSEF DOLEŽAL: Qui vita opere exemplo adiuvabant suum populum et patriam.

Haec res instituta porro tractatur et depingit vitam et operam sacerdotis et praepositi Regalis Capituli Vyšehrad Pragae V. Štulc. Sacerdos eruditus, peritus, plenus roboris vitae, natus de parentibus opificibus primas partes vere agebat anno 1848 tempore rerum publicarum commutationis et dispositionis et institutionis. Immo praeco erat iustitiae et aequitatis societatis humanae et iuris ac meriti omnium operariorum, opificum.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Praeparanda sunt corda et corpora

ThDr Jan Merell, děkan Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty

Uprostřed svatopostní doby obrací se každý katolický kněz se zvýšenou soustředěností a láskou k svatostánku, aby u milovaného svátostného Krista hledal a našel obzvláštní sílu a inspiraci k těžkému svému působení. V týdnech, kdy Spasitel plní doslova všechny své sliby, uvědomuje si i kněz své velké odpovědnosti, jež se týkají jak vedení duší, tak i správného poučování občanů. Těchto odpovědností je mnoho a jedna z nich leží nám kněžím zvláště na srdci. Vždyť se blíží doba, kdy u nejednoho zaklepe mladý muž, který se — na odchodu z jedenáctiletky — obrátí na něho s plachým dotazem, nemohl-li by mu zaříditi vstup na bohosloveckou fakultu a do semináře. Každý z nás — kněží — si v takovém případě jistě vzpomene na tu nezapomenutelnou chvíli, kdy i on sám požádal o podobnou radu, informaci a poučení. A přelétne-li mu myslí celý jeho pozeňnaný kněžský život, rázem si uvědomí, jak velká byla tehdy odpovědnost kněze, na něhož se obrátil. A tak je tomu i dnes.

Vždyť každým rokem vzrůstá v našich časech obrovská odpovědnost kněze před Bohem i před lidmi za jeho život vlastní, za svěřené duše a jejich duchovní růst, za křesťany jako dobré Čechy a občany. Vždyť už třikrát v tomto století pozvedli římsští papežové svůj hlas, aby zdůraznili jak rostoucí význam kněžského povolání, tak i důležitost výběru a přípravy příštích kněží. Nám všem jsou známa slova sv. Pia X., Pia XI. i panujícího svatého Otce Pia XII., která odpovědnost za tento výběr a přípravu ukládají Ordinářům, vedoucím seminářů i všem kněžím. Je to pochopitelné: zejména naše doba staví kněžstvo stále před nové úkoly všeho druhu, zasazuje je do docela nových prostředí, vybízí je k novým metodám duchovní práce, využívajícím lépe nových poměrů. Zde nemůže být dosti strážlivé a rozumné úvahy, především však dosti lásky, má-li mladý muž, jenž v sobě cítí kněžské povolání, býti vhodně, účelně a laskavě poučen o cestě, kterou se rozhodl nastoupit.

Je třeba jen si jasně uvědomit, jak hluboký a závazný dosah mají slova, charakterisující úřad kněžský: služebník Boží, prostředník mezi Bohem a dušemi, sluha Církve, vyvolený a dobře připravený nástroj Ducha svatého, co nejtěsněji spojený s Nejvyšším Veleknězem Ježíšem Kristem, jehož milostí je zprostředkovatelem, zkrátka v pravém smyslu muž Boží. Svaté kněžství je povolání přetěžké a vyžaduje, aby kněz v něm soustředil všechny síly své osobnosti. Proto každý kněz, který je tázán o radu takovým mladým mužem, musí zrale uvážit, jsou-li zde předpoklady, dané výchovou a rozpoložením myslí, je-li zde síla, aby příští kněz nesl těžké břemeno duchovního stavu s radostí, není-li mu zatěžko srovnávat se dobře s bližními, spolubratry a spolupracovníky, cítí-li se opravdu vnitřně přitahován a puzen k duchovnímu životu, je-li schopen žít bez rodiny a má-li dosti láskyplné obětavosti věnovati se cele Bohu a bližnímu. Bůh a bližní, to jsou dva mocné pilíře duchovního stavu. Proto už sv. Benedikt praví o přípravě budoucích kněží: Praeparanda sunt corda et corpora.

Avšak katoličtí kněží v národě našem mají ještě úkoly další. Naši příští mladí spolubratři nikdy nesmějí zapomínat, že jsou nástupci velké armády vynikajících kněží celých staletí, kteří věrně a dobře sloužili Bohu, Církvi, národu a vlasti. Velkých jejich jmen nesmíme být nikdy nehodni, příští kněžské pokolení musí pokračovati v nejušlechtlejší tradici jejich vlastenecké práce pro náš lid. Zejména v těchto dobách má býti katolický kněz oddaným, pevným a inteligentním služebníkem lidu, aby se do dějin naší země zapsal písmem právě tak výrazným jako jeho nejlepší předchůdci. To dnes především znamená umět z věřících katolíků vychovávat vyzrálé křesťanské osobnosti i v poměru k občanskému životu, přesvědčené lidové demokraty, vzorné občany naší republiky, kteří správně, kladně a příkladně chápou svou funkci v novém našem sociálním a hospodářském řádě. Kolik vhodné příležitosti se k tomu naskýtá mladému knězi v městech i na venkově! Vždyť on je v první řadě povolán vštěpovati svěřeným duším křesťanský charakter, který netoliko dává Bohu, co je Božího, a vlasti, co jí patří, ale který to dává rád a ze všech sil.

Budou-li duchovní správci věnovati odpovědnou péči výběru a doporučení nových bohoslovců, budou-li účinně podporovat upřímné snahy jejich vychovatelů na bohoslovecké fakultě a v semináři o prázdninách, kdy jsou svěřeni jejich péči, pak podle slov Pia XI. tradiční sláva katolického kněžství rozkvete i u nás na podiv národům a velmi mnoho přispějeme sami k tomu, aby co nejdříve vzešel vytožený den v životě lidstva, kdy v nejplnější míře budeme požívatí pozeňnaní Míru Kristova v Kristově království.

JE NUTNÉ HLEDAT POROZUMĚNÍ NADPŘIROZENÝCH PRAVD

Jestliže věřit, tedy myslit, myslit se souhlasem; povinnost věřit značí tedy nutnost myslit. Jak mnoho křesťanů nemyslí vůbec na tento úkol: nutnost myslit! Antiintelektualismus, který uznává jen to, co nám podávají smysly a který v tom spatřuje poslední kritérium myšlenky, jest omylem.

U mnohých věřících spatřujeme nedostatek rozumové zvědavosti, u jiných se projevuje nedostatek ducha, který sice dospěl, ale v náboženském ohledu zůstal v dětském (infantilním) období (kolik je takových!), u jiných je to nedůvěra k vlastnímu rozumu, u dalších spasitelná bázeň, u jiných konečně nepřirozená nedůvěra k pravdám křesťanským, která se domnívá, že vážným zkoumáním se objeví trhliny a rozpory. Avšak víra neohrožená (fides intrepida), víra autentická nemá strach před ničím a zvláště ne před světlem. Kdo se zřídka myšlení, ten se vlastně zřídka života, jak to krásně vyjadřuje sv. Augustin: „Cogitat omnis qui credit, et credendo cogitat et cogitando credit... Fides, si non cogitatur, nulla est.“ (De praedestinatione sanctorum, 5.)

To, co činí rozumové poznání užitečným (fructuosissima), již označuje způsob, jak ho dosáhnout. Tento způsob naznačuje několika slovy konstituce De fide catholica. Rozum musí hledat porozumění nadpřirozených pravd ve světle víry (ratio fide illustrata), jako dar Boží (Deo dante). Ale musí hledat toto porozumění a k němu dospět vlastní prací (ratio... cum quaerit... assequitur). Jeho práce musí být vážná, zbožná, střízlivá (cum sedulo, pie et sobrie quaerit). Je jisté, že tato rozumová práce se nemůže uskutečnit bez milosti Boží (Deo dante). Táž milost Boží, která dává víru, dává také zdokonalení víry v rozumovém poznání. (Konst. De f. c., kap. 3, Denz. 1791.)

Rozum hledá a s pomocí milosti Boží dosahuje porozumění. Postoj theologa k nadpřirozeným pravdám a jejich porozumění vyjádřil výstižně sv. Augustin modlitbou na konci veledíla katolické theologie: „Domine Deus une, Deus Trinitas, quaecumque dixi in his libris de tuo, agnoscant et tui: si qua de meo, et tu ignosce et tui.“ (De Trinitate, XV, 28.)

Lidský rozum není ovšem nikdy na výši vzhledem k nadpřirozeným pravdám. Písmo sv. dí: „Jako není dobře tomu, kdo mnoho jí medu, tak i kdo velebnost zkoumá, zdrcen bude slávou.“ (Přís. 25, 27.) Mínil se tu opovážlivé zkoumání, hloubání o velebnosti Boží. Výstižně to vyjadřuje latinský text: *Scrutator maiestatis opprimetur a gloria*. Moudrost světská je příliš krátká, nedostačující k tomu, aby změřila poklad nadpřirozených pravd! Církev vždy varovala své syny před nebezpečím domýšlivosti a duchovní pýchy. Uveďme si na př. slova papeže Řehoře IX.: „Fides ex sui virtute gratuita intelligentia credita comprehendit quae audax et improba penetrat, quo naturalis nequit pertingere intellectus.“ (Epist. Ab Aegyptiis, Denz. 442.)

Již v přirozeném řádu je třeba pokory a závislosti, které jsou podmínkou práce, t. j. podřízení se předmětu. V theologii se člověk sklání před články víry (dogmaty) a předmětem, který vyjadřují, aby obdržel světlo, které jest v něm a které jest vždy silnější než světlo rozumu. Podřízení dogmatickým formulím, vnuknutím milosti a řízení učitelského úřadu, které se žádá po theologovi, je vlastně jedno, neboť je to týž Kristus, který zůstává v dogmatických výrociích, v autoritě učitelského úřadu a v životě milosti. Na druhé straně toto trojí a jediné podřízení jedinému Kristu není než vědeckou poctivostí (probitas scientifica) a výlučnou předpojatostí (praeoccupatio) pravdy, neboť pravda, t. j. Kristus.

Tato pokora a podřízení, o něž tu jde, neznačí nějaké omezení lidské svobody, naopak ji zvětšuje, neboť zvětšuje účinnost úkonu. Dokonalosti se však nedosahuje na tomto světě a úplná vítězství jsou velmi řídká. Máme-li na mysli lidskou slabost, může se snadno přihodit a je tomu tak, že theologové nemají srdce prosté

veškeré lidské bázně, všeho osobního zájmu, aby neviděli v učitelském úřadě Církve leč pokračujícího Krista. Bůh užívá i těchto lidských slabostí, které jsou nevyhnutelné v Církvi složené z lidí, k dobru Církve, jejich představených, věřících i theologů, aby je vedl k pokoře, moudrosti, poslušnosti, k důvěře v něho a k lásce k pravdě. Je jisté, že ten, kdo neumí trpět pro pravdu, neví, co to značí milovat pravdu, podle rčení: *Ubi non laboratur, neque vere amator* (srv. E. Mersch, *La théologie du Corps mystique*, I, Paris 1946, 7–32).

Uvažme konečně, co je vlastně úkolem theologie vzhledem k porozumění nadpřirozených pravd. Pokud jde o theologii ve vlastním smyslu, jest jejím úkolem, aby postupovala ve své práci způsobem vědeckým, t. j. metodicky, jak to činí jiné vědy. Theologie může být definována jako věda víry (scientia fidei), jako lidská nauka, která studuje lidským způsobem božské pravdy. Má předkládat tyto pravdy nejlepším způsobem, aby lidský rozum je mohl chápat, má učinit, pokud je to možné, předmětem vědy to, co je samo o sobě předmětem víry. To jí ukládá na jedné straně povinnost bedlivé pozornosti, aby neroztříštila víru prostých svým způsobem mluvení a svou kritikou, na druhé straně pak, aby nepohoršila duše přímé a vážné tendenčními výklady a nepřesnostmi apologetickými; dále jí to ukládá povinnost studovat zvláště životní otázky a hledat odpověď na časové problémy.

Theologie má veřejnou funkci, její práce jest prací Církve. Ne v tom smyslu, jako by theologové měli rozhodovat ve věcech víry, ani jako by Církev učící měla zastávat úkol theologie: ona má učit. Avšak, aby učila, musí znát a řídit vysvětlení, které je dávano jejímu učení a theologickou vědu, která z toho vzniká. Také theologové musejí slyšet Církev, a to dvakrát: jako věřící a jako theologové. Odtud plyne též jejich kompetence a autorita, totiž ze vztahu k učitelskému úřadu Církve. Církev řídí theologii, avšak řídí je s respektem, neboť se zabývají pravdami víry, které jsou též její pravdou. I v nejslavnějších okamžicích, a zvláště v nich, papež a biskupové berou na poradu theologii, a hřešili by proti moudrosti a pravdě, kdyby tak nečinili.

Církev je mystické tělo Kristovo. Velikost Kristova působí také velikost theologie. Avšak z této velikosti plyne, že theologie má právo, aby nebrala na se svou definitivní formu jedním rázem. Jsou zakončeny světské vědy, na př. fyzika, chemie, meteorologie, medicína? A přece jejich předměty jsou na dosah ruky. Můžeme se tedy divit, když věda tak nesnadná, jejíž předmět jest z vyššího řádu a úrovně, nemá svou konečnou, dospělou tvářnost? Dnešní filosofie, můžeme říci, jest ještě ve stavu tápání, a totéž platí i o theologii. Když člověk sotva začíná poznávat hmotu, jak by mohl už končit s poznáním ducha a Boha?

Tak jako v přírodních vědách nové teorie, nahrazující staré, aniž by je potlačovaly, přebírají z nich věci podstatné, přinášejí pokrok a zlepšují je, podobně i ve vědách duchovních pokrok vpřed se děje s ohledem k minulému. Pokrok v těchto vědách se děje lepším poznáním a porozuměním, nikoliv potlačením toho, co bylo dříve. Zrno nezhyne toho dne, kdy bylo dáno do půdy. A jako jest vývoj dogmatu, podobně jest i vývoj theologie, ovšem: *in suo genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia*. Nadpřirozené dílo Boží se děje postupně, pomalým a sotva postřehnutelným vzrůstem. Je to, abychom tak řekli, aklimatisace božské pravdy v lidském poznání. Je to cesta dlouhá. V budoucích staletích, můžeme věřit, theologie bude jinak zářící, než jak ji vidíme dnes, avšak zůstane podobná tomu, čím je theologie dnes a čím byla dříve.

Bůh by mohl, ve své všemohoucnosti, dát od počátku theologii hotovou, podobně jako mohl stvořit Kristu hotové tělo a duši bez dlouhé lidské přípravy. Ale v takovém případě by Kristus nebyl člověkem mezi lidmi

a také poznání nadpřirozených pravd by nebylo poznáním lidským. Tak jako Bůh požaduje naši spolupráci k svému dílu, podobně žádá k vyjádření svého poselství naší práce rozumové. Theologie jest právě odpovědí na toto jeho volání, jest posvěcením lidského rozumu, pokud tento je schopen poznat pravdy Boží. Theologie nám ukládá tedy nejen respekt, nýbrž i lásku. Zakončíme tuto úvahu modlitbou, kterou složil bl. Jindřich Suso: „Milý Spasiteli, žáby Tě chválí ve vodách, a protože neumějí zpívat, kuňkají. Ó můj sladký

Ježíši, já vím a uznávám, co jsem, uznávám dokonale, že jsem povinen spíše oplakávat své hříchy než Tebe chválit. Avšak, ó Dobro nekonečné, nepohrdej mou žádostí, neboť nejsem než ubohým červem pozemským. Spasiteli, cherubíni, serafíni a celý zástup nebeských duchů Tě chválí ze všech svých sil, avšak co mohou činit více než nejmenší z tvorů před tváří Tvého majestátu, který jest nade všechny chvály?“ (Le livre de la Sagesse éternelle, ch. 24; Oeuvres mystiques, trad. G. Thriot, Paris 1899, II, 180.) *ThDr Antonín Salajka*

PASTORÁLNÍ MEDICINA

TOXIKOMANIE

Lidstvo se počalo vážně zajímat o problém toxikomanie počátkem tohoto století. Rozšíření toxikomanií závisí do značné míry také na společenských podmínkách. Toxikomanií rozumíme požívání jedů k vyvolání příjemných pocitů, euforie (pocit blaha), které vede k návyku. Setkáme-li se s toxikomanem, nutno si uvědomit, že jde u něho o dvojitou, eventuálně trojitou chorobu: 1. Toxikomanie jako choroba, t. j. nezdržitelnost a vyhledávání drogy stůj co stůj. 2. Chronická otrava drogou nebo několika drogami. 3. Psychická reakce na toxikomanii, na chronickou otravu s jejími psychickými i tělesnými symptomy, příznaky a na sociální důsledky, jež s sebou toxikomanie a opatrování drogy přináší (trestní stíhání), promrhání úspor, opovržení rodiny. — Toxikomané rádi svádí druhé (zvláště kokainisté a heroinisté) a mnohé anomální osobnosti (jejichž životopráva vykazuje určité nepravdivosti) snadno podlehnou; proto nebezpečí toxikomanie a působení toxikomana se nesmí nikdy podceňovat. Někteří lidé jsou zase velmi odolní, ač žijí v neutěšených poměrech, jsou vydáni špatnému příkladu (společné bydlení, pracoviště, přátelé, rodina) a mají snadný přístup k droze, ale toxikomany se nestanou, ani když jim byla droga podána. Někteří psychopaté (duševně úchylní) mají vrozenou dispozici pro různé toxikomanie. Kněz, který pozoruje člověka, jenž užívá omamných drog, a vidí, jak se vrhá ve zkázu, učiní vše, aby na toxikomana upozornil eventuálně rodiče, příbuzné tohoto nešťastníka, aby byl donucen podrobit se lékařské prohlídce, po případě léčbě. Ponechal-li by se bez pomoci, propadne tento zcela určitě zkáze. Proto jest velmi nutné, aby každý z nás znal drogy, které toxikomani nejčastěji užívá. Jsou to:

Morfium, jed, který možno užívat jen na lékařský předpis. Již při terapeutické dávce se někdy dostaví, hlavně u žen, závratě, vrhnutí, dále pocit úzkosti, řidčeji euforie (pocit blaha) a pocit tepla. Po větších dávkách pak nastane jakási opilost, značné vzrušení. Při otravě je nemocný po primární (základní) bledosti v obličejí často červený, má úzké zornice a škrábe se po celém těle. Zvolna se ztišuje. Na těle se škrábe i v bezvědomí.

Morfinista je unavený, dráždivý, náladově labilní (kolísavý), hypochondrický, depresivní až k sebevraždě, trpí nechutenstvím, bolestmi v břiše, hučením v uších, nespavostí, ztrátou libida a potence. Před užíváním mívá děsivé vise nestvůrných obličejů, které se k němu přibližují. Morfinista, aby si opatřil morfin, je vynalézavý a v prostředích nevybíravý. Je ku podivu, jak se jim to daří; na př. na členech své rodiny, kteří jej pro morfinismus dali do léčebny, dosáhne, že mu jej pašují. Nejmenší smrtelné dávky pro dospělého jsou 0,015–0,06.

Tabák neboli Nicotiana je lilkovitá rostlina (solanaceae). Tabák se buď žvýká, šnupe nebo kouří. Kouření bylo zvykem Indiánů. Po definitivním objevení Ameriky Evropany r. 1492 dostalo se do Evropy a rychle se během 100 let rozšířilo po celé zeměkouli. Kouření, jak hlásí lékaři, je nejvýznamnější a nejvíce rozšířenou toxikomanií, která na rozdíl od ostatních je o to horší, že kuřák otravuje nejen sebe, ale i jiné lidi. Pobyt v zakouřených místnostech je škodlivější než mírné kouření samo. Jak je rozšířenou toxikomanií, dokazuje

na př. ten fakt, že podle dánské statistiky před druhou světovou válkou prokouřilo lidstvo na zeměkouli 50 miliard dánských korun ročně. Akutní otrava se projevuje úzkostí, zblednutím, smrtelným potem, závratí a zvracením. (Vzpomeneme-li si na své první pokusy s kouřením, víme z vlastní zkušenosti, že tento pokus skončil zvracením a jinými příznaky.) Chronická otrava vede k těžkému postižení organismu a podporuje vznik mnoha chorob, nebo je značně zhoršuje. Jsou to rakovina bronchů, angina pectoris atd., a to proto, že, jak podotýká MUDr. Vlad. Vondráček, v kouři je řada toxických sloučenin, hlavní však nikotin. Smrtelná dávka je okolo 0,05 g, nastává však návyk a zvýšení odolnosti. Z cigarety se vstřebává asi 1–2 mg, z doutníku až 10 mg. Přiměřená dávka na den je 8–10 cigaret. Není potřeba uvádět, jak dovede tabák opanovat člověka, že se poddá zcela jeho pokynům, i když člověk ví a má to potvrzeno i lékařem, že přílišné kouření zničí jeho zdraví.

Heroin. Po první světové válce se heroinismus rozšířil na východním pobřeží USA a v Hamburku. V heroinovém opojení bývá značná euforie. U některých heroinistů se vyvíjejí paranoidní stavy (úchylné duševní stavy), pocit pronásledovanosti, zrakové halucinace, pocení, svědění, třes, úplná abulie (nedostatek vůle). Celkové chátrání je větší než po morfinu. Heroinista pro nedostatek vůle není schopen ohrozit druhého. Při odvykací kuře je utrpení větší než u morfinu; byly pozorovány i epileptické záchvaty.

Kokain objevený r. 1855 a zprvu zvaný erythroxylin je alkaloid jihoamerické rostliny Erythroxylon Coca, v níž je obsažen v množství asi 1/2 %. Domorodci žvýkají její listy, poněvadž je zbavují únavy, hladu a žízně. V lékařství se již téměř neužívá; byl nahrazen látkami syntetickými, které mají větší účinek, menší toxicitu a chemicky jsou úplně odlišné. Kokainista si vypěstuje schopnost příjemně vise, senseace, pseudohalucinace. Kokainisté jsou družní, oddávají se požívání drogy v kroužcích a dovedou si nasugerovat společné pseudohalucinace, hlavně sexuálního rázu. Jsou ovšem též kokainisté samotáři. Kokainisté jsou hubení, tělesně chátrají, mají lesklé oči a značnou tachykardii. (Zvýšený tep srdce.) Trpí úzkostí, nespavostí, jsou depresivní. Stejně jako morfinisté, tak i kokainisté jsou schopni všeho, aby si opatřili svou drogu, kokain, známý pod krycím jménem „koks“, jenž bývá i všelijak falšován, porušován různými látkami, které působí vředy na nosní přepážce.

Psychoton prodává se v lékárně. Je nejmladší toxikomanií, a to z r. 1939. Poněvadž vzpružuje, užívají ho alkoholi a jiní toxikomani. Mnoho lidí ho používá při studiu ke zkouškám, před zkouškami, herci jej berou před představením, a přece se nestanou toxikomany. Psychoton odstraňuje spánek, vyvolává duševní čilost, odstraňuje únavu, povzbuzuje duševní čilost. Po použití dostavuje se povídavost, družnost, euforie, spokojenost, sebedůvěra stoupá, libido se stupňuje. Ne příjemné příznaky při vyšších dávkách jsou: pocit napětí, žízeň, pocení, nechutenství, bolest hlavy, závratě, hlavně ovšem nespavost. Při těžší otravě se jeví velká podrážděnost, úzkost, iluze a halucinace. Psychotonisté hubnou, třesou se, trpí nespavostí.

Je jistě potěšujícím zjevem, píše-li lékař Dr. Vondrá-

ček, že v Československé republice se podařilo přísným dozorem a cílevědomými zákony značně snížit počet toxikomanií. Dosud nezvládnutý je poměrně nevinnější psychotonismus. Morfinismus a toxikomanie, látkami účinnem příbuznými, pozorují se ještě u zdravotníků a těch, kteří mají k droze přístup. Na základě toho mohl by snadno někdo říci, že jest zbytečné touto statí se zabývat. Ale v upozornění lékařově je řečeno, že se podařilo značně snížit počet toxikomanií, není tudíž tento neblahý zjev zcela vymýcen a může se stát, že kněz, lékař duší, bude zčista jasna postaven před takovýto případ. Jistě jest znám z mravovědy termín „consuetudinarii“. Sem patří rozhodně ti, kdož podléhají toxikomanii v tom neb onom směru. Proto dlužno míti na mysli:

Oko dobrého pastýře, jímž má být každý z nás, pokud jest připraven na všechny možné eventuality, sleduje

bedlivě své ovečky. Nedá si pokoje, zachraňuje nebohou ovci ve zpovědnici, na smrtelném lůžku, či kdekoliiv jinde. Až už je celá zapletena v trní a již umdlévá, pak teprve sténá, uznává svou pošetilost, napolo zoufá, jsouc opuštěna, opovržena, prokleta; a snad vyhlíží toužebně dobrého pastýře. Tento se konečně zjevuje, sklání se milosrdně k ní, odstraňuje nezně trní, povzbuzuje k důvěře. Tím se mu podaří vyrvat duši a zachránit ji z propasti, do níž se již již řtila. — Co se vám zdá? Kdyby měl někdo sto ovec a zabloudila by jen jedna z nich, zda by nenechal devadesáti devíti na horách a nešel by hledat tu, která zabloudila? — Zde se tento překrásný obraz dobrého pastýře uplatňuje v celém rozsahu. Nuže, vyskytne-li se takový příklad, jedneje podobně a za péči, starostlivost, něhu a každou zachráněnou ovečku nám odplatí sám Bůh.

P. Jiří F. Dvořák

KOMENTÁŘ K OBNOVENÉMU ŘÁDU SVATÉHO TÝDNE

4. část

Vigilia paschalis.

Obdivujeme-li obnovení Řádu Svatého týdne jako takové, patří náš obdiv především moudré a velkolepé instauraci „Veliké noci“, kterou bylo vyslyšeno dlouholeté, usilovné volání celé Církve po zrušení strašlivé disharmonie mezi převážnou myšlenkou velikonočního tajemství a ubohou skutečností, vzniklé z nepochopení středověku, nepřejíciho liturgickému cítění a pravému, ryzímu životu z víry.

Nutno si všimnout zásady, z níž reforma vyšla. Je to návrat k oslavě „Veliké noci“, jaká bývala v Církvi starokřesťanské, a zároveň vhodné přizpůsobení k pozměněným poměrům nové doby.

Velikonoce jsou nejstarším svátkem křesťanstva, ba byly po celá tři staletí svátkem jediným, „hé heorté“. Mimo velikonoce existovala v prvotní Církvi jen ještě neděle. A neděle nebyla opět ničím jiným než malé velikonoce. Byla nazývána „Dnem Páně“, „Kyriaké“, „Dominica“, poněvadž „Pán“ v neděli vstal z mrtvých. V některých jazycích, tak na př. v ruštině, jmenuje se dokonce neděle přímo „Den vzkříšení“.

Vzkříšení Páně stalo se časné zrána. Proto byla liturgická oslava vzkříšení původně stanovena na dobu svítání, a to oslava jak roční, tak týdenní, t. j. nedělní. Když pak byla roční oslava rozšiřována vkládáním dalších prvků, přibírala se k tomu předcházející noc. Byly pro to důvody sociální: křesťané museli ve dne pracovat, nemohli své občanské povinnosti zanedbávat. Byly zde ovšem také důvody symbolické: zmrtvýchvstáním Kristovým skončila pro lidstvo dlouhá noc duševní poroby, bylo dovršeno vykoupení, a proto měli ti, kdo z temna pohanství a otroctví ďáblová vstupovali do lůna Církve, přijmout sv. Křest, Svátost znovuzrození, v oné nejsvětější noci, měli spolu s Kristem povstat k novému životu a být osvětleni světlem toho, jenž sám sebe nazval „Světlem světa“ (Jan 8, 12). Proto říkávali staří křesťané sv. Křtu často jednoduše „osvěcení“, „photismos“ a křtěncům „photizomenoi“. Sv. Pavel píše: „S Kristem jste byli pohřbeni na Křtu. V něm jste byli též vzkříšeni skrze víru v působnost Boha, jenž ho vzkřísil z mrtvých.“ (Kol. 2, 12.)

Pojem „Kristus-Světlo“ utvořil dále z prvotně praktické potřeby, umožnit totiž konání služeb Božích pomocí umělého osvětlování chrámových prostor, vhodný obřad svícení ohně a velikonoční svíce jakožto symbolu vítězného Spasitele, a opěvování této posvátné svíce překrásným a předojemným chvalozpěvem „Exsultet“, o němž se na základě vědeckého bádání v posledních letech s velkou pravděpodobností praví, že je dílem sv. Ambrože († 397), že tedy vznikl ve 4. století. (Viz Bernard Capelle OSB, Historia Exsultet, 1946.)

Velikonoční liturgie nebyla však nikdy konána pouze pro křtěnce, ale současně pro všechny věřící lid. Doba věnovaná posledním přípravám na Křest byla proto od nejstarších dob zaplňována četbou z Písma svatého,

obvyklou i při ostatních, podobných nočních bohoslužbách. Tak se dostala do „Veliké noci“ známá prorocká či lecke, jejichž obsah má vztah právě k svátosti Křtu, které připomínaly posluchačům chvíle, kdy byli sami pokřtěni.

Poslední důvod ke konání noční liturgie o svátku Zmrtvýchvstání Páně bylo domnění prvotních křesťanů, že Kristus přijde k Poslednímu soudu (a věřící byli připraveni na příchod brzký) v noci, a to v noci velikonoční. Došli k tomu názoru na základě výroku Spasitele v parabolě o deseti pannách: „Media nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei!“ (Mat. 25, 6). — (Srovnej Communio Missae pro virgine: „Dilexisti“, která vkládá rovnici: sponsus = Christus dokonce přímo do biblického textu: „Ecce sponsus venit, exite obviam Christo Domino.“)

Mše svatá celebrotaná na úsvitě Božího hodu velikonočního — po ukončení nočních obřadů — nebyla, jak patrně z předcházejícího odstavce, pouhým vyvrcholením „Veliké noci“, ale měla také ráz anticipované mystické parusie Kristovy ve sv. Přijímání.

Takto vznikla ona Vigilie kat'echén, kterou nazval sv. Augustin právem „mater omnium sanctorum vigiliarum“ (Sermo 219, PL. 38, 1088).

Všechno toto elementární prožití základních a nehlubších pravd naší víry pozbylo podstatnou část svého významu zánikem jmenované, skutečné vigilie, t. j. upuštěním od konání liturgie velikonoční v nočních hodinách. Obřady poklesly na úroveň prázdné formality.

Ustupovalo se z počátku jen pozvolna: do 12. století platila stále zásada, že „Gloria“ mše svaté nelze intonovat před východem první hvězdy. (E. Martène, De antiquis Ecclesiae ritibus, I. IV, c. 24, — A. Wilmart, Notice sur le „Pontifical de Portiers“ im Jahrbuch für Liturgiewissenschaft, 4, 1924, 7.) — Počínaje však 14. stoletím, v době, která nebyla nijak vhodná pro rozkvět církevního života, začínalo pak překládání bývalé vigilie napřed na odpoledne (A. J. Jungmann, Die Vorverlegung der Ostervigil seit dem christlichen Altertum, Liturgisches Jahrbuch I, 1951, 28–57), potom až na dopoledne.

Jak k tomu mohlo dojít? Vysvětlení je jednoduché. Až dosud sloužila se mše svatá po celou dobu svatopostní podle staré tradice odpoledne, post Nonam. Teprve po ní následovalo obvyklé nasycení. Nyní ale byla mše svatá z důvodu ulehčení postní praxe odložena na hodiny ranní, a tímto novým zvykem byla i celá bohoslužba o „Bílé sobotě“, patřící podle tehdejšího již běžného názoru ještě do doby svatopostní, stržena s sebou na ráno. V pozdějších staletích počínajícího nového věku, který už nijak nehověl ani nerozuměl někdejšímu životu z víry v intencích Církve prvotní, nýbrž si zatím vytvořil množství lidově mimoliturgických podobností, nebyl tento nedostatek, ba — skoro bychom mohli říci — nesmysl, bohužel, vůbec pocíťován.

Změna nastala až v našem století. Ukázalo se, že si dnes nemůžeme dovolovat nechat bez povšimnutí prvopropanem náboženského života a spokojovat se planými náhražkami. Došlo k liturgickému hnutí, jehož hlavní zásady byly uznány a potvrzeny encyklikou „Mediator Dei“ z 27. listopadu 1947. Je velmi významné, že si toto hnutí vybojovalo za pouhé čtyři roky zásah znamenající převrat v oslavě centrálního svátku křesťanstva. Dosavadní liturgie „Bílé soboty“ byla opět navržena na místo, kam patří. Nemusíme už za bílého dne rozdělávat oheň a světít světlo, nemusíme mluvit o „sacratissima nocte“ za sluneční záře, nemusíme v sobotu ráno zpívat „Alleluja“ a pak ještě téměř celý den čekat na chvilí Zmrtvýchvstání.

Bylo také pamatováno na okolnosti, jež nedovolují neb nedoporučují konání velikonoční vigilie v nočních hodinách. V takových případech lze služby Boží se souhlasem Ordináře antcipovat na večer „Bílé soboty“, ovšem vždycky až po západu slunce, aby byl naprosto zachován ráz „Veliké noci“.

Reforma nebyla provedena najednou. Definitivní úpravu předešly dva pokusy, první 1951, druhý, s několika změnami, 1952. Bylo třeba zkoumat a uvažovat, zjistit, co by nejlépe odpovídalo. A že se — po získaných zkušenostech — konečné obnovení povedlo nad očekávání dobře, můžeme všichni klidným svědomím potvrdit.

Nyní podrobnější výklad jednotlivých částí obnovené velikonoční vigilie:

Nesmíme se domnívat, že se v dění „Veliké noci“ objevují nějaké nové „výmysly“ reformátorů! Naopak, jde, až na jednu výjimku (obnovení křestního slibu), o rekonstrukci starých, ba nejstarších zvyklostí a obyčejů, které během věků upadly v zapomenutí.

De benedictione novi ignis et cerei paschalis.

Oboje svěcení považuje se za jeden celek a koná se proto současně před světelným průvodem.

Svěcení ohně, které nyní za noční tmy zase nabývá svého původního, hlubokého významu, je zkráceno na jednu jedinou oraci „Deus, qui per Filium tuum“. Má-li římský misál orace tři, tak proto, že si mohl kněz kdysi vybrat, kterou chtěl. Až později staly se všechny orace obligatorní. (A. I. Schuster, Liber Sacramentorum, IV, Torino 1922, p. 50.)

Svěcení velikonoční svíce je obohaceno o několik krásných, symbolických úkonů podle vzoru různých starokřesťanských liturgií.

Vyznačit na ní sv. Kříž a řecká písmena Alpha a Omega bylo zvykem už v 6. století, jak dosvědčuje m. j. Antiphonale Leonienne a sv. Isidor († 636). Dělal se tak na některých místech ještě ve století 17. (Srov. D. Macri, Hierolexicon, Venetiis 1677.)

Vrývání letopočtu znal již sv. Beda Ctihodný († 735), který o tom píše ve své knize „De temporum ratione“ (PL. 90, 494–95). Praví, že jde o usus všude rozšířený.

Často se neuspokojovali pouhým zaznamenáváním letopočtu a indikce, ale poučovali na svíci též jiné důležité památné dny, jako rok panování papeže, biskupa, krále, úřadů, pohyblivé svátky atd., takže nebylo mnohdy ani místa a museli si na svíci připevnit zvláštní tabulku se všemi uvedenými údaji. (Viz Martène, De antiquis Ecclesiae ritibus, IV, 24, III, 146–47.) Smysl tohoto nyní obnoveného zvyku je zřejmý: všechna léta našeho lidského života stojí v záři velikonočního světla, náleží oslavenému Pánu.

Krásný text, který obřad vrývání doprovází, je vzat z velmi přílehlavých citátů Písma svatého Nového Zákona: Christus heri et hodie (Žid. 1. 3, 8) — Principium et finis (Zjev. 1, 4, — 21, 6 — 32, 13) — Alpha et Omega (Zjev. 1, 4 — 21, 6 — 22, 13) — Ipsi gloria et imperium (Zjev. 1, 6) — Per universa aeternitatis saecula. Amen (Doxol. hymni ad Laudes in festo Cathedrae S. Petri).

Po zasazení kadidlových zrn — první zpráva o tom ritu je v t. zv. Sacramentarium Ratoldi, 10. stol. (PL. 78, 336) — a rozžehnutí světla ze velikonoční svíce modlitbou „Veniat“, která měla původně tuto funkci (viz Supplementum Alcuini ad sacr. Gregorianum, u L. A. Muratori, Liturgia romana vetus, II, 140) a byla pouze

nedopatřením v pozdějších dobách — a až dosud — považována a užívána za modlitbu k žehnání gran. Slovo „incensum“, které se v ní vyskytuje, bylo totiž mylně doplňováno pojmem „thus“ místo „cereus“.

Jelikož OHS (Instr. II, 11) výslovně podotýká: „Nihil impedit, quominus signa, in cereo paschali a celebrante stilo incidenda, coloribus vel alio modo antea praeaparentur“, bude třeba upozornit naši výrobu kostelních svící, aby se poněkud přeskolila a v budoucnu zdobila velikonoční svíce příslušnými emblemy: křížem, leto počtem a uvedenými řeckými písmeny, jak se to jinde už dávno dělá. — Bude dále třeba požádat Chrámovou službu, aby zhotovovala potřebná pisadla (stilus), nejlépe kovová, chromovaná, zlačená neb podobně, na poznačování předepsaných dat.

De solemni processione et de praeconio paschali.

Zmínil jsem se už o symbolice velikonočního světla: Lumen Christi.

Dosavadní způsob donesení Kristova světla do chrámu byl instaurací ritu zdokonalen zavedením vhodných rubrik, které žádají, aby se 1. nesl v průvodě rozžatý Cereus paschalis a nikoliv, jako dříve, t. zv. „triangl“, 2. aby si jak klerus, tak lid, který si své vlastní svíčky bere do kostela s sebou, tyto své svíčky rozsvěcoval za průvodu postupně na posvěceném cereu, a tím aktivně projevoval svou účast na oslavě světla.

Je to obřad živé působnosti a bude-li všemi přítomnými skutečně a důsledně prováděn, zanechá jistě vždycky dojem co nejlhubší.

Reforma zde navázala na starobylou liturgii v basilice Božího hrobu v Jerusalemě z 5. století. (Lectioarium Hierosol., publ. per F. M. Conybeare in appendice ad Rituale Armenorum, Oxford 1905, p. 520.) Zbožní poutníci rozšířili jej později zvláště po Španělsku a Gallii (Antiphonarium Mozarabicum, p. 126, Missale Gallicum, PL. 72, 363, Capelle, La procession du Lumen Christi, in Revue Bén. 44, 1932, 108). Římská liturgie zeslabila významný obřad tím, že převzala jen rozsvěcování světla po kostele na určitém místě v „Exsultet“. Trvalo přes tisíc let, než si západní Církev konečně osvojila toto překrásné dědictví z východu.

Svěcením velikonoční svíce v souvislosti se svěcením nového ohně pozbyl právě jmenovaný hymnus „Exsultet“ ráz formuláře svěcení této svíce, vložený do něho neporozuměním pozdějších dob, a nabyl opět náplň původního velikonočního chvalozpěvu. Z toho důvodu není v OHS nadepsán „Benedictio cerei“ jako dosud v misálu, nýbrž starým titulem „Praeconium paschale“. (Srovnej k tomu R. van Doren, Le cierge pascal, QLP, 14, 1929, 70–74.) Při nové úpravě byla také logicky škrtnuta všechna dosavadní přerušení praeconia různými poukazujícími rubrikami, která se vesměs zakládala na svrchu uvedené mylné interpretaci.

Současně byla závěrečná modlitba hymnu za světskou vrchnost (pro Imperatore Romano), již nebylo po zániku římského imperia vůbec užíváno, pozměněna a uvedena ve formu, která nám umožňuje, abychom na celém světě stejným způsobem vzpomínali o „Veliké noci“ všech těch, kteří řídí osudy států, ať jde o režim a politické poměry jakékoliv.

De lectionibus.

Po velikonočním chvalozpěvu následují 4 lekce (dosud prorocťví) ze Starého Zákona. K podstatné redukci počtu lekcí s 12 na 4 došlo proto, že byly velikým břemenem nejen pro celebrující klerus, ale hlavně též pro přítomné věřící, zejména pro neškolené a s liturgií neobeznalé, kteří nedovedli sledovat jejich obsah. (Ephem. liturg. 1953, 17.)

Restrikce byla provedena moudře, i když lze snad litovat, že odpadla krásná a vhodná čtení na př. o obětování Izákově, o vzkříšení umrlčích kostí ve vidění Ezechielově atd. Výběr lekcí odůvodňuje se tím, že jsou právě tyto lekce úzce spjaty s následujícími zpěvy („Cantica“, dosud „Tractus“), které měly zůstat zachovány.

Ani při této reformě nejde o nový výmysl. Bylo zde oživeno rozhodnutí, které pronesl ze stejných pastorál-

ních úvah již papež Řehoř I. († 604, viz H. Lietzmann, *Das Sacramentarium Gregorianum*, Münster i. W. 1921, 51). Podle této zvláště v Německu ve středověku velmi rozšířené úpravy byly vybrány z řady 12 lekcí — jako dnes — 1., 4. a 8. Poslední byla tenkrát ovšem lekce 5., nyní 11.

Jsme vděční za toto snížení officia a vynasnažíme se umožnit věřícímu lidu přístup i k této části služeb Božích o „Veliké noci“ tím, že zařadíme současnou recitaci lekcí v mateřském jazyku klerikem anebo jinou vhodnou osobou.

Lekce se neduplikují, t. j., není už povinností celebranta číst je *submissa voce* spolu s lektorem, který je přednáší, ale sedí a pouze poslouchá. Projevuje se tu nám již známá zásada OHS, na kterou jsem poukázal dříve.

De benedictione aquae baptismalis.

Obnovený Řád Svatého týdne zahajuje svěcení křestní vody první částí litanie ke všem svatým. Tento způsob odpovídá plně starobylému ustanovení, podle něhož se zpívala tato první část cestou k baptisteriu. Ustanovení zná ještě Durandus (*Rationale*, VI, 83) a *Ordo Einsiedlensis* (Andrieu, III, 273).

OHS žádá, aby se svěcení konalo — jako veškeré obřady v tyto dny — „in conspectu fidelium“. Tento ohled na přítomný lid je jasným výrazem přání Církve, aby byla účast věřících na tak významném liturgickém dění ve smyslu encykliky „*Mediator Dei*“ co nejživější.

Postup svěcení zůstal beze změny, ale poněvadž nový *Ordo* výslovně chce, aby si lid bral z křestní vody s sebou domů, bude třeba dbáti toho, by se voda světila v dostatečně velké nádobě, jež má stát „in medio chori“ a být důstojně ozdobena. (Instr. II, 13.) — Do zbytku vlévají se svatě oleje a potom se aqua baptismalis odnáší v průvodě do křtelnice.

Udílí-li se snad v rámci velikonoční vigilie některému katechumenu, ať dospělému, ať dítěti, svatý Křest, vykonává se pouhý křestní akt s následujícím doplňkem. Předcházející „catechizatio“ provádí se v tomto případě předem, na Bílou sobotu ve dne nebo dříve. (Instr. II, 14.)

De renovatione promissionum baptismalium.

Význam sv. Křtu připomíná křesťanu nejen křestní voda, jejíž svěcení je přítomen, kterou si může i vžít do svého příbytku, aby jí sebe, svou rodinu a svůj majetek žehnal, ale, jak bylo v úvodu řečeno, celá liturgie „Veliké noci“ vůbec. Už sv. Augustin ji proto nazývá „*Pascha annotinum*“ (Tract. de nocte sancta I et II), t. j. výročí oslavy, za které nám vyšlo světlo víry.

Svědčí tudíž o bystrém postřehu redaktorů OHS, vložili-li do dnešní liturgie obnovení křestního slibu. Jde zde o něco, co ještě nebylo. Myšlenka nebyla převzata ze starých předloh, ale je — pokud se týká velikonoční vigilie — úplně nová.

Text zahajovacího proslovu je sestaven z výroků sv. Pavla (srov. Řím. 6, 3—11) a církevních Otců, formulace slibu odpovídá zcela křestní agendě.

Obnovení může se konat „*lingua vernacula*“ (OHS, Sabb. sanct. II, 26), podle překladu schváleného Ordinárem. V prvním vydání obnoveného Řádu Bílé soboty 1951 byla dána tato fakulta jen některým zemím, které o ni žádaly, na př. Francii, Německu, Rakousku. Nyní je všeobecná.

De Missa solemni vigiliae paschalis.

Vyvrcholením „Veliké noci“ je slavná mše svatá. Druhá část litanie, zpívaná po obnovení křestního slibu, přechází bezprostředně v mešní „Kyrie“. Ceníme si vysoce usnesení SRC, prozrazující správné vycítění liturgických zásad, že se vynechávají — podobně jako na „Květnou neděli“ — Stupňové modlitby. Je to docela důsledné, neboť, uchovala-li si tato mše přes všechny nepříznivé vlivy až do našich časů svůj původní, starobylý ráz, chybí-li v ní všechny prvky pozdějšího data (na př. antifona k offertoriu, Agnus Dei, Pax), nemají v ní věru ani místa středověké Stupňové modlitby, a to tím méně proto, že je příprava na nejsvětější Oběť plně nahrazena a obsažena v předcházející liturgii.

Jinak zůstala mše svatá nedotčena až do sv. Přijímání, jak ji nalézáme v římském misálu. Po sv. Přijímání jsou teď do ní vloženy zkrácené velikonoční Laudy, časově to odpovídající Hora divini officii. Je zajímavé, že se odborná komise SRC rozhodla k zavedení těchto Laud až v druhé, opravené a doplněné verzi nového ritu z roku 1952. První instaurační návrh je ještě neměl. Škrtil tehdejší obvyklé nešpory a nahradil je normálním veršem zvaným „*Communio*“ ve znění známé antifony: „*Vespere autem sabbati*“.

Požehnáním končí mše svatá a zároveň celá mohutná oslava Zmrtvýchvstání Páně. Jsem přesvědčen, že se ona i ostatní předcházející služby Boží Svatého týdne, tak velkoryse a blahodárně obnovené, po počátečních nesnázích vzrůstajícími zkušenostmi rok od roku lépe vydaří.

Význam reformy nelze zatím ještě dostatečně přehlédnout a zhodnotit. Jedno je však už teď jisté: Vykupitelské dílo Páně vstupuje mocně do středu náboženského života naší doby. Věřící lid dostává příležitost zažít uskutečnění našeho spasení měrou dosud neznámou. Kéž se stane obnovený Řád Svatého týdne pramenem Kristovy milosti, radosti a pokoje všemu světu.

Josef Němec

K OTÁZCE ALKOHOLISMU

Denní tisk nedávno přinesl zprávu s nadpisem: Požitky z alkoholu nás stojí miliardy korun ročně (Svobodné slovo dne 17. 8. 1956). Ve zprávě se tvrdí, že v roce 1955 byla u nás spotřeba alkoholu na jednoho obyvatele 80 l piva, přes 2 l vína, téměř 4 l koncentrátu a téměř 3½ l stoprocentního lihu. V roce 1954 vydali občané na kulturní hodnoty (kina, divadla, knihy atd.) 800 milionů Kčs, kdežto na alkoholické nápoje 4 miliardy 800 milionů, což je asi stejná částka, jaká byla v tomto roce věnována na zdravotnictví. Jen v Praze se propilo v r. 1954 skoro 650 milionů. V prvním čtvrtletí r. 1956 byl celkový počet dopravních nehod 3.713, z toho 226 bylo zaviněno podnapilými osobami. Podnapilí řidiči usmrtili v prvním čtvrtletí t. r. 15 lidí, 60 těžce a 77 lehce zranili.

Při uvážení těchto čísel z výše uvedené zprávy docházíme k závěru, že spotřeba alkoholu se musí obrátit v různých oborech hospodářského a mravního života. Problém alkoholismu je světovým problémem. Je to nejvážnější problém sociální hygieny. Pro nás kněze má velký význam pastorální (A. Niedermeyer,

Handbuch der speziellen Pastoralmedizin, 5. díl, Wien 1952). Tyto řádky slouží k tomu, abychom se seznámili s názory naší lékařské vědy na alkoholismus a abychom tak měli podklad i pro naši pomoc v potírání tohoto sociálního a mravního zla. Názory a čísla dále uváděné jsou čerpány z těchto publikací z poslední doby: Repetitorium psychiatrie, učební text lékařské fakulty university v Brně, vydáno v Praze 1955; MUDr. L. Widermannová, Účtujeme s alkoholismem, Praha 1955; »Zápisy z Apolináře«, periodický časopis, sloužící jako léčebná pomůcka, vydávaný protialkoholním oddělením psychiatrické kliniky v Praze 2, Apolinářská 4.

Alkohol působí zhoubně na organismus, neboť je v podstatě buněčný jed, který z počátku ochromuje činnost buněk a postupně je i ničí. Zvláště zhoubně působí na ústřední nervový systém. K podnapilosti a opilosti dochází po nemírném požití alkoholického nápoje. Míra alkoholu závisí na individuální citlivosti vůči alkoholu a na zevních okolnostech. Dosahuje-li koncentrace alkoholu v krvi asi 1,8—2 promile, což

odpovídá 50—60 g vypitého alkoholu, jde zpravidla o akutní alkoholovou opojenost. 50 g alkoholu odpovídá asi půl litru vína nebo 1 dcl obyčejné kořalky. V tomto stadiu se vystupňovává dráždivost smyslových orgánů, přitom je snížena schopnost diferenciac jednotlivých podnětů, zvláště optických a akustických. Pozornost a chápavost jsou sníženy, méněcenné asociace nabývají vrchu. Přes subjektivní dojem usnadnění všech funkcí stoupá unavitelnost. Objevuje se zvýšený sebecit, zvýšený pocit tělesného zdraví s odvahou k různým výkonům. Počíná povídavost až žvanivost, začínají se trapné tipy a spory až k násilnostem a rvačkám. Dochází k otlumení pudových snah, jako brutality neb sexuálníosti. Rozdílnost duševních příznaků v opilosti záleží na typu vyšší nervové soustavy (temperamentu). Proto u některých lidí místo zvýšeného sebecitu, jako je to u cholericů, opojení z alkoholu působí skleslost, sentimentálnost, světochol, neklid, samotářství, což lze pozorovat u melancholiků. Tyto příznaky se stupňují, stoupá-li hladina alkoholu v krvi na 2—4 ‰. Překročí-li hladina 4 ‰, nastává těžká otrava alkoholem. Při hodnotách 5—8 ‰ může končit otrava smrtelně. Vyšší hodnoty již nejsou sluchitelné se životem. Pro děti je smrtelná dávka alkoholu 100—200 g kořalky. U dospělých se pohybuje mezi 200—300 g alkoholu, což odpovídá asi ¼ až 1 litru kořalky vypité během krátké doby.

Alkoholismus, též nově nazývaný ethylismus, je důsledkem chronického požívání alkoholových nápojů. K alkoholismu jako chronické otravě vede pijáctví. Pojem alkoholika a pijáka nelze ztotožňovat. Alkoholik jeví známky chronické intoxikace ve sféře duševní a tělesné, piják je mít nemusí. Chronickým alkoholikem je takový piják, který soustavně nadměrně požívá alkoholické nápoje, nedovede se jich vzdát pro chorobně zvýšenou touhu po alkoholu a jsou na něm již patrné známky tělesných neb duševních poruch jako následek chronické otravy alkoholem. Pijáctví se potom obráží v jeho duševním, finančním, rodinném, pracovním a společenském úpadku. Chronický alkoholismus snižuje celkovou odolnost organismu. Alkohol jako jed účinkuje na nervstvo, vede k poruše výměny látek, porušuje v těle hospodářství s uhlovodanými, bílkovinami, vitamíny hlavně B skupiny, způsobuje poruchy cévní. Tělesné příznaky chronické otravy alkoholem jsou hlavně: neurčité bolesti kloubní a svalové, bolesti hlavy se závratěmi, hučení v uších, špatný spánek, změny na sliznici žaludeční, nechutenství, potenia sexualis klesá, jaterní poruchy, poruchy srdeční, celkový zánět nervů. Z duševních příznaků jsou nejdůležitější poruchy rozumové a volní. Dochází k labilitě citů a vášni, stav rozjařenosti se střídá s depresí. Povaha se stává vztahovačná, nedůvěřivá, podezřívavá a až chorobně žárlivá. Vůle bývá podloměná. Chybí vytrvalost v čtení a jednání. Chybějí snahy po vyšších cílech. Dostavuje se mravní úpadek. Intelpekt se vyznačuje nápadnou unavitelností pozornosti, trpí paměť. Alkoholik často lže a jeho úsudek se zplošťuje. Průběh všech těchto změn je většinou plíživě postupující. Alkoholismus vede k některým duševním chorobám, alkoholovým psychosám: delirium tremens, alkoholová halucinace, alkoholová paranoia, Korsakovova psychosa, alkoholová pseudoparalyza a demence.

Alkoholismus patří mezi sociální choroby a jeho následky se projevují v mnohých oborech života. Alkoholismus působí těžké ztráty hospodářské. Výrobou alkoholických nápojů se škodlivým způsobem zpracovávají hodnotné výživné látky. V roce 1950 v ČSR bylo pro výrobu lihovin spotřebováno 1.100 vagonů ovocných výtažků, 6.500 vagonů ovoce, 350 vagonů cukru, 16.500 vagonů brambor, 27 vagonů ječmene a 180 vagonů chmele. Při výrobě a distribuci lihovin je zaměstnáno mnoho lidí, kteří by se mohli uplatnit jinde. Asi 20.000 lidí je zaměstnáno výrobou a asi 10.000 se zabývá distribucí lihovin. Jednotlivec vydává velké částky za alkohol. Jeden léčící se pacient na

protialkoholním oddělení vyčísil ztráty za svůj život. Obnos za alkohol, cena zničených věcí, ztráta výtěžku a postupu činila u něho 70.000 Kčs. A to bylo za deset let pití u jinak nadaného pacienta ve věku 25 let. Počet lidí odsouzených pro nějaký čin, který byl spáchán pod vlivem alkoholu, je v různých krajích ČSR rozdílný. Na 1 občana Prahy, který byl takto odsouzen, připadají 3 občané v kraji Ostravském a 5 občanů v Karlovarském kraji.

Vliv alkoholu se obráží i při dopravních nehodách. Podle statistiky v roce 1953 v kraji Olomouc bylo zaviněno vlivem alkoholu 12 % dopravních nehod z celkového počtu. Na těchto nehodách se podílejí nejvíce řidiči motocyklů (½). Jsou to převážně mladíci do 25 let. Většina dopravních nehod se stává v sobotu a v neděli. V celostátním měřítku za rok 1955 bylo 10,3 % dopravních nehod zaviněno opilými řidiči. Dopravní nehody zaviněné opilými neb podnapilými řidiči bývají velmi často spojeny s usmrcením lidí (v některých krajích činí 50 % takových nehod vůbec), s jejich těžkým nebo lehkým zraněním a se značnými škodami na majetku. Mnoho lidí je při nich v důsledku zranění vyraženo na kratší nebo na delší dobu z práce.

Rozvratný vliv alkoholismu na rodinu je značný. Usuzuje se, že 10 % rozvodů bylo zaviněno mužovým opilstvím. Poměry v rodinném spoluzití pijáků jsou rozvráceny. Na jedné psychiatrické klinice za první čtvrtletí v roce 1954 byly zjišťovány rodinné poměry léčících se tam alkoholiků. 61 % jich žije v soužití jen občas rušeném hádkou pro pití, 12 % má soužití v rodině značně narušeno pijáctvím, 27 % žije v hluboce rozvrácených poměrech vinou alkoholu, nebo již došlo k rozvodu. Zkušenosti z jednoho oddělení dětské psychiatrie ukazují na zhoubný vliv pijáckých rodin na děti. Takové rodiny se vyznačují uvolněnými a rozvrácenými vztahy mezi rodiči, nedostatkem přímého výchovného vlivu, nepříznivým působením konfliktových situací pro děti, přenášením vadných mravních názorů na děti, nedostatečným hmotným zajištěním a hygienickými nedostatky. U vyšetřovaných dětí z takového prostředí se vyskytovaly defekty rozumových schopností a různé stupně duševního opožďování. Mnohé děti byly utlumené a s pocity méněcennosti. Nejhorší případy byly ty děti, které přirozenou nápodobou přejímaly známé vlastnosti alkoholických osobností: nekritičnost k vlastním chybám, pohotovost najít pro vše ospravedlnění, sklon k rafinovanému lhaní a podvádění.

Alkoholismus a pohlavní choroby jsou dva druhy onemocnění, které spolu souvisí. Udává se, že podíl alkoholu na šíření pohlavní nákazy je 75 %. Podle údajů z jedné venerologické kliniky před několika málo lety nakažených mužů bylo skoro dvakrát tolik co žen. Ze všech těchto pohlavně nemocných byla polovina ženatých nebo vdaných, 38 % svobodných, 8 % rozvedených a 5 % ovdovělých. Největší podíl připadající na manžely je vážnou obžalobou alkoholu jako podněcovatele manželské nevěry.

Ne zcela jasná je otázka alkoholismu a dědičnosti. Podle stavu vědy s největší pravděpodobností vliv jednorázového požití alkoholu při oplodnění nemá neblahé následky pro dítě, neboť účinek jednorázového požití alkoholu nejde u člověka tak daleko, aby nastala porucha buněk v jejich stavbě. Přesto však nelze bezpečně vyloučit naprosto jakékoliv škodlivé následky. Pokud se týče vlivu chronického požívání lihovin na potomstvo, není vyloučeno, že sklon k některým duševním poruchám je dán alkoholismem předků. Mezi vadami, které u potomků alkoholických předků se vyskytují, těžko spolehlivě rozlišit, co lze přičíst na vrub poškození zárodečných buněk a co je zaviněno vlivy vnějšího prostředí, v němž děti alkoholiků žijí. V takovém prostředí děti samy se dostávají mnohdy k pití alkoholu a uplatňují se zde duševní otřesy, jimž jsou děti vystaveny.

(Pokračování)

ThLic Miroslav Rajmon

JAK MOHOU DUCHOVNÍ POMÁHAT NOVÝM FORMÁM HOSPODAŘENÍ NA NAŠEM VENKOVĚ

Je na bílé dni, že JZD nesetká se všude hned s plným souhlasem, ale jde o to, abychom také my kněží pomáhali získati pro myšlenku JZD časem i tu zbyvajících částí poctivých zemědělců, kteří mají své hospodářství, svá pole, luka, zahrady, vinohrady a lesy rádi a poctivě na nich pracují, ovšem zkosnatěle někdy lpějící na soukromém vlastnictví.

Rolníci potřebují dospěti k přehodnocení svého individualismu, často se musí změnit od základu rolníkovy smýšlení. V každém případě je u takových rolníků nutná psychologická příprava, a to nejlépe v soukromých rozhovorech, aby začali smýšlet více kolektivně. Možná tu použití vhodně některých podobností Krista Pána — na př. o hospodáři, jenž naplnil své stodoly a sypky a řeknuv si: dost má duše má, uslyšel hlas, že ještě této noci bude povolán, možná tu použití podobností o boháči a chudém Lazaru, jímž Pán Ježíš tak důrazně upozorňoval bohatce, aby zanechali své sobeckosti, možná připomínati nesobectost přírody: pro koho na příklad voní z jara fialky a jiné květiny, komu zpívají ve větvích ptáci, pro koho se zelenají louky a komu šumí jarní zeleň a šplouchají jarní potoky svou neposednou píseň? Příroda se před nikým neuzavírá, neisoluje, ale ze svých vůní a krás dává štědrou, až marnotratně otevřenou dlaní všem, kdo stojí o její hodnoty a kdož je potřebují. Jak v ní spolupracuje země a vzduch, voda a slunce, vánek a včelička a jiný brouček, opylující květy, a kolik je těch broučků na tom jednom květu a všichni se snesou atd. — jedině člověk by měl býti druhému člověku nepřítel, ba nepřátelský, nebo bez zájmu o vzájemnou spolupráci v dílně Boží. Po této stránce by pochopitelně mohli tolik vykonat některé knihy našich spisovatelů: Hečka, Stehlíka, Bojara, Lazarové, Rezáče, Říhy, Plevy atd., arci oni zatím vytvořili v tomto ohledu jen cosi ojedinělého.

Duchovní může použít všech oněch myšlenek, jež byly nanešeny již ve dvou předcházejících článcích, týkajících se našeho venkova, a multifarie multisque modis může zdůrazňovati, že nikdo a tedy ani katolík není čímsi izolovaným a samotářským v národě, že zvláště dnes všichni tvoříme celek a nemůže nám být ponecháno na vůli od něho se oddělovati. Jsme stavebními kameny téže budovy, jsme ratolestmi téhož kmene, jsme údy téhož těla a dědici téhož království. A zejména dnes, kdy při dělbě práce jeden na druhém tolik závisíme, nelze zapomínat, že rozkvět nebo úpadek celku je rozkvětem nebo úpadkem částí, která jej tvoří. Proto musí každý jednotlivec vyjít ze svého já, ze své samotářské izolovanosti, která není obyčejně ničím jiným než sobectvím, a přispívati k tomu, aby se celku dostávalo toho, čeho potřebuje pro svůj rozkvět. To znamená, že i když má jednotlivec dobrou úrodu a pěkný dobytek a plní dodávky i nad kontingent, dodává i na státní nákup, takže nemá nouzi, má přemýšlet, jak to udělat a co je dlužno udělat, aby bylo stejně úspěšné i hospodářství susedovo nebo hospodáře chorého a přestárlého, který již svými silami na úspěšné hospodářství nestačí, aby i jemu se vedlo lépe na zemi a aby co nejvíce produkoval pro celek. Celé naše hospodářství, průmysl i zemědělství tvoří nedílný celek. Zaostávání zemědělství se nutně projevuje v řadě obtíží, jež svými účinky doléhají zpravidla na všechny vrstvy obyvatelstva. Dnes všude a tedy i na našem venkově jde o to, aby s velikým úsilím zachovat a zabezpečit mír šel paralelně neustálý rozmach a vzestup životní úrovně obyvatelstva, a to nejde jen rozvojem průmyslu, ale i paralelním rozkvětem zemědělství, jež za průmyslem pokulhává. A toto nakonec už nelze zabezpečit drobnými hospodářstvími, zemědělskou malový-

robou, při které se nota bene zemědělec zbytečně tolik nadře, ale výrobou společnou, družstevní velkovýrobou za pomoci mechanisace, za pomoci strojů — jak při výrobě rostlinné, tak i živočišné. Co stačilo včera, nestačí již dnes. Dobrá prosperita vesnice a celé naší vlasti spočívá věru do velké míry na tom, budou-li zde prosperující jednotná hospodářská družstva, splní-li se i v hospodářství to, co bývalo kdysi, za dávných časů na dědinách v neděli při bohoslužbách nebo o posvíceních, případně i ve smutných chvílích, budou-li všichni při společné práci, bude-li celá obec jedno velké hospodářství, jak tomu bývalo kdysi v monastýrech. Lze říci, že povahovému založení českého venkovana-zemědělce úplně cizí duch vzájemnosti a svépomoci není. Jen tak vzniklo kdysi společnické a sdružování vesnice. Nejdříve se asi uplatnily jako hnací síly tohoto společnického zájmu rodové a národní, pak přistoupily i zájmy náboženské — budoval se na př. kostel, kaple, hřbitov, a nakonec hospodářské a sociální. Když u nás ve středověku nadměrně narostla moc šlechty, zemědělci *společně* hájili svá starobylá nepsaná práva, šli proti omezení svých osobních práv šlechtou jako jeden muž. Tedy i zásada rovnosti a bratrství byla našemu venkovskému lidu po staletí jaksi vlastní a byla skutečně prováděna.

A nutno zejména pro myšlenku JZD získati na vesnici středního rolníka, který má namnoze bohaté výrobní zkušenosti, takže by mohl výrazně přispět k hospodářskému upevnění družstev, k zlepšení jejich organisace práce a ke zvýšení jejich produktivity. Ovšem dlužno mít na paměti, že zde jde o cosi obzvlášť delikátního a nesnadného. Selství znamená, jak napovídá jazykový rozbor slova, stálost, usedlost (sedlák je usedlý, na jednom místě se drží), opatrnost, rozšafnost, konservativnost, nezávislost, protože je značná soběstačnost, jistotu (potvrzenou zvláště za válek i za poslední války samozásobitelstvím), proto i sebevědomí, leckde stupňované i v povýšenosti, jak o ní ví i národní píseň zpívající: Sedlák, sedlák, ... je velký pán. Možná přečíst Martinkovy Meze a Kamenný řád, Holečkovy Naši a zejména Sládkovy Selské písně, a pak se pochopí nesnadnost získat středního rolníka do JZD. Sládek na př. ve čtvrté sloce své jedné písně (a bylo to zhudebněno) zpívá: »Rodné brázdy v šir i dál, rád bych potom z hrobu vstal, říc mu, aby jako já vás miloval.« Tedy zejména sedlákovi je třeba výchovy pro spolupráci, pro sdružování, zejména jeho dlužno učít pokoře a dlužno na to jít s moudrostí nenáhlého postupu, neboť nic není názoru sedláka tak vzdáleno jako převratné změny. Vždyť on celé věky viděl, jak příroda *kráčí*, neskáče, jeho pokrok je jiný než pokrok měst s jejich převratnými vynálezy.

Je ještě mnoho věcí, které by bylo prospěšno připomenout. Jednu z nich možno vyjádřit klasickými slovy biskupa Kettelera: »Bylo by velkým nerozumem, kdybychom se chtěli chovat cize k těmto snahám proto, že teď podnět k nim nevychází namnoze od věřících mužů. Boží vzduch zůstává Božím vzduchem, i když jej vdechuje také ateista; chléb, když pojdáme, zůstává pokrmem od Boha nám poskytnutým, i když pekař, který jej pekl, je nevěřící člověk« (Die Arbeiterfrage und das Christentum, Schriften III, 118), a sám sv. Pius X. (Il fermo, Lettres II., 94) praví: »Církev ve svých dlouhých dějinách vždy a při každé příležitosti jasně ukazovala, že má podivuhodnou čtnost přízpusobivosti proměnlivým poměrům občanské společnosti«, a tak už proto je naprosto nesprávný přílišný konservatismus, který často pod rouškou lásky k minulosti tvrdošijně trvá na zařízeních, která jsou už nedostatečná, který — mluveno Písmem

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K ČÍSLU ČTVRTÉMU - ROČNÍK VII.

Památný kříž na Karlově mostě (1669). Letošního roku připadá šestistileté jubileum založení jedinečné stavitelské památky, která nemá v celém světě obdoby. Gotický Karlův most ozdobený desítkami soch světců jako kamenná litanie zbožné duše českého věřícího lidu.

Josef Max: Svatý Jan Křtitel (1855)

Karel Dvořák: Svatý Cyril a Metoděj, slovanští věrozvěsti (1938); alegorické postavy Čech, Moravy a Slovenska; sousoší postaveno na místě sochy sv. Ignáce od Brokoffa, která byla stržena povodní r. 1891.

M. V. Jäckel: Sousoší Panny Marie se svatým Dominikem a sv. Tomášem Aquinským (1706).

VZÁCNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM J. M. VELMISTRA Dr JOSEFA VLASÁKA

Dne 26. dubna dožije se významného jubilea devadesáti let J. M. nejdůstojnější pán ThDr Josef Vlasák, velmistr řádu křižovníků s červenou hvězdou. Narodil se v Kardašově Řečici jako syn učitele 26. dubna 1867. Do řádu vstoupil r. 1886, složil profesii 14. X. 1890 a na kněze byl vysvěcen 19. VII. 1891. Působil jako kaplan v Unhošti, v Lokti a ve Vídni u sv. Karla Boromejského, kde se stal záhy administrátorem. Ve Vídni působil také ve Slovanské besedě. Ve Vídni a v Lokti osvědčil se jako uvědomělý vlastenec, který vždy hrdě a neústupně hájil zájmy českého lidu. V roce 1906 se stal sekretářem velmistra Fr. Marata a 11. XI. 1915 byl sám zvolen velmistrem a 30. XI. byl první posvěcen jako abbas benedictus. Na ThDr byl povýšen 9. II. 1928 a 2. III. 1938 byl od papeže Pia XI. vyznamenán fialovým pileolem, což je zcela výjimečné vyznamenání pro řádového kněze. Jako velmistr zažil mnoho těžkých chvil. Za okupace na Zelený čtvrtek 1941 byl vypovězen z Prahy a na Velký pátek byl z Prahy vyhnán. Uchýlil se k augustiniánům do Brna, kde byl až do převratu v roce 1945 konfinován a týdně se musel hlásit na gestapu. 12. IV. 1947 obdržel válečný kříž v uznání zásluh za osvobození republiky.

Jubilant má nezapomenutelné zásluhy o restauraci Svaté Hory za první republiky a tato jeho restaurační činnost vyvrcholila v jeho snahách o obnovu kláštera bl. Anežky Na Františku v Praze. Je předsedou Jednoty pro obnovu tohoto historicky památného kláštera, v kteréžto funkci je dosud činný. Také jako místopředseda Čs. Červeného kříže zanechal po sobě vděčnou paměť. Jako předseda soukromého spolku pro podporování chudiny byl neúnavný v mírnění bídy a starostí chudých, podporoval chudé studenty poskytováním obědů, jako místopředseda Českého srdce obětoval se sterými intervencemi na různých místech a rovněž hmotnými prostředky podporoval tuto lidumilnou instituci. Jako předseda Sdružení pro výstavbu kostelů postavil kostel ve

Spořilově, kapli ve Kbelích a v Troji, v Dáblicích, na Konvářce a j. Církevní zpěv a hudbu v kostele sv. Františka na Starém Městě v Praze povznesl na nejvyšší stupeň, horlivý podporovatel všeho kulturního dění na poli církevním. Svědomitý duchovní pastýř je vřele milován lidem ve své farnosti u sv. Petra Na Poříčí v Praze, původním to působišti křižovníků v Čechách. Jeho zjev je plný pokory, imponuje každému bez rozdílu a jeho měkký vlídný pohled je jako pohlazení matčino. Dosud při svém pozeňnaném věku koná sám své povinnosti ve své farnosti. Viděti jej sloužiti mši sv., to je člověk prodchnut pravou zbožností. Již 66 let tak svědomitě koná své kněžské povolání a dvaadvacet let jako velmistr. To je dílo všeobšahlé, obdivuhodné, nejvyšší záslužné. Ano, tento nejdůstojnější duchovní Otec je velkou ozdobou kněžského stavu a ten jeho vysoký věk, v němž je dosud podivuhodně čilý, je mu jistě útěchou, že Bohu samému se v jeho díle zalíbilo. Celá Praha zná jeho majestátní zjev a jistě není nikoho, kdo by v den jeho slavných devadesátin nesklonil se v duchu s hlubokou úctou před ním, mužem horlivé práce pro člověka a pro spásu duší jemu svěřených s vřelým přáním, aby mu Dobrý Bůh dopřál ještě po řadu let celkové životní pohody k radosti nás všech a k jeho vlastnímu uspokojení z díla, které hledá sobě rovné.

sv. — »do starých měchů chce nalévat nové víno«, který je hluchý k nově se zrodilým potřebám, který nedovede nově se vyvinutých poměrů velkoryse použít pro věc obecně prospěšnou, pro věc obecně užitečnou a dobrou. Jak by bylo zpátečnické lpět na starých formách života a organizace práce! Doby, kdy se svítilo loučemi, kdy se rumpálovala voda a na polích se pracovalo dřevěnými pluhy a pod., jsou nenávratně za námi. Dnes je doba kombajnů, rozmanitých agregátů, traktorů, vozů na pneumatikách, hospodářství elektrifikovaného, hospodářství s napajčkami a dojícímí aparáty a praktického obydlí pro všechny, s koupelnami a televizory. Nepomáhal by lidu, kdo by za daných okolností schvaloval zastaralé způsoby hospodaření pro dnešní dobu. Byl by naopak neúnosnou brzdou a právem by byl považován nejen za zpátečníka, ale přímo za sabotéra právě tak, kdyby ve špičkových zemědělských pracích nezpružnil svou duchovní správu a nerespektoval to, co bylo uvedeno v oběžníku pražské kapitulní konsistoře, čís. 11, ze dne 7. 7. 1955, čís. jedn. 5276: 1. Na neděle špičkového vypětí žní mohou dát duchovní správce věřícím dispens od nedělního klidu. 2. O těchto nedělích mohou upravit pořad služeb Božích tak, aby věřící zemědělci mohli využít plně dané jim dispense k práci. 3. Tato úprava se dě-

je tak, že o příslušné neděli, o které by došlo ke změně služeb Božích, dohodne se předběžně duchovní správce s vdp. vikářem a s p. OCT, a pak již předchozí neděli ohlásí změnu věřícím v kostele a zároveň na změnu upozorní vývěskou na kostelní tabuli. 4. Nechť jsou tedy hlavně vdp. vikáři ve stálém styku s pp. OCT, aby předem mohli své duchovní upozornit, která nebo které neděle přijdou na jejich vikariátu v úvahu pro udělení dispense nebo změny hodin služeb Božích.

Tam, kde už JZD jsou, bude těžiště práce duchovního pro JZD spočívat čistě v oboru nábožensko-mravním, duchovní bude poučovat o odpovědnosti k družstevnímu majetku, nabádat k zvyšování pracovního úsilí a pracovní morálky.

Katolický kněz na venkově bude se tedy ochotně starat i o hmotné záležitosti zemědělců, mezi nimiž je právě velká část věřícími katolíky. Vždyť i Božský Spasitel pečoval o to, aby zástupy byly nasyceny. »Mouhouce dobře činit, neodkládejte... Všichni sobě vespolek úslužni buďte, obcování bez úhony mějte, aby z vašich dobrých skutků vám pochvaly se dostalo a Pánu pro vás rouháno nebylo« (sv. Polykarp, Epist, ad Philip. Cap. 10).

ThDr Jaroslav Kouřil

PLNÍ BRATRSKÉ LÁSKY, MILOSRDNÍ A POKORNÍ

Slova, která křesťanským obcím takřka před dvěma tisíci lety napsal Petr, apoštol Ježíše Krista, ve svém prvním listu, jsou tato: „Konečně všichni buďte jedné myslí, soucitní, plní bratrské lásky, milosrdní a pokorní“ (1. Petr, 3, 8–9). A hned vzápětí stojí slova prostá a stejně moudrá: „Odvrať se od zlého a číň dobré, hledej pokoj a usiluj oň.“

Takové poučení dal kníže apoštolů všem křesťanům a tím všem lidem dobré vůle. Tím také postavil před náš duchovní zrak návod jednání, který se týká jak života věčného, tak i časného. Neboť i skrze časné může a má promlouvat věčné, aby mu dalo posvěcení, cestu, návod a cíl.

Plní bratrské lásky! Jsme jí opravdu plní? A je to vskutku láska účinná, dělná, každodenní? Vždyť taková láska je jako kvas v těstě: činná bez ustání, podnětná, nabádavá, trpělivá. Je to láska nejen slov, nýbrž i činů. Činy jsou bohatou a drobnou mosaikou, kterou je vložena naše přítomnost od rána do večera a právě ony svědčí o jednotě srdce a myslí, o poctivosti naší cesty. Mnozí lidé se domnívají, že lze dosahovat svatosti nějakým mimořádným heroickým činem, bezpříkladnou askesí, náhlým zvratem. Lze se však domnívat, že každá doba má své zvláštní cesty k dokonalosti, pokud je vůbec dosažitelná na této zemi. Ba zdá se, že světcí moderních časů jsou lidé prostí, nenápadní, v nichž není nic, co by je nějak na první pohled odlišovalo od jejich spoluobčanů. Od doby svaté Terezie z Lisieux zdá se nám být jasně, že veliká proměna v lidském srdci a celé společnosti nastane teprve po dlouhé a trpělivé cestě drobných, zdánlivě nepatrných dobrých činů, myšlenek, čistých nesobeckých citů. Proto sv. Terezie nemluví o cestě, ale o stezičce, kterou mají nastupovat duše našich dní. Z malých kamének, z drobných krupějí chce svěctvé postavit nový chrám v duši, společnost nesobeckých lidí. Podobné příklady nám poskytují životy jiných moderních světců, mladých, ba lze říci veselých lidí: třebas František Possenti z Assisi, nebo Petr Jiří Frassati, sportovec a veselý společník. Světec sv. Gabriel-Possenti nám naznačil cestu k dokonalosti podobně jako sv. Terezie Ježíškova, řekl-li: „Dokonalost nezáleží v tom, že vykonáváme velké a mimořádné skutky, nýbrž v tom, že vykonáváme své povinnosti dobře. Cena našich skutků závisí úplně na našem vnitřním smýšlení a na dobrém úmyslu, s kterým je konáme.“

Nuže, Bůh nám dal kromě věčných cílů také konkrétní úkoly na této zemi, v jisté společnosti, době, v rámci toho nebo jiného národa. Zde je možnost vykonávat svou pastýřskou funkci ve smyslu výroků jmenovaných světců. Nevymlouvej se, že je společnost nedokonalá. To je přece také tvou osobní vinou. Nestůj nad ní, působ raději v ní. Působ právě tam, kam tě Bůh postavil. Žádná, ani sebedrobnější událost v tvé obci ti nesmí být neznámá a lhostejná. Vybírej z toho, co se ti poskytuje, dobré, vhodné, správné. Rámec národních výborů dává všem lidem dobré vůle mnoho příležitostí ke konání dobrých skutků, o kterých jsme mluvili. Právě nyní, když budou voleni funkcionáři této naší základní demokratické soustavy, půjde o to, abychom dobře volili vhodné lidi, kteří mají všechny nezbytné vlastnosti k veřejnému působení. Důležité je postupovat „jednou myslí“, jak řekl apoštol, t. j. uvážlivě, ale svorně, jednotně. Takovou možnost nám dává naše Národní fronta, která právě vylučuje jednostrannost a stranickost v překonaném starém smyslu. Národní fronta jsme my všichni, proto se budeme na její činnosti všichni aktivně podílet. Před námi bude široká volební kampaň, ve které se budou také staří poslanci našeho lidu ve všech stupních národních výborů odpovídat za to, jak plnili svůj úřad a své povinnosti. V tom je právě naše demokracie účinná a neformální, že na každém požaduje veřejné skládání účtů ze své činnosti. Lidé, kteří si počínali dobře, jsou ovšem vhodni k další veřejné činnosti. Ti, kteří se neosvědčili, jistě nebudou již navrhováni.

Zamysleme-li se nad tím, co bylo v tak krátké době vykonáno, můžeme odpovědně prohlásit, že bylo vykonáno opravdu nemálo k prospěchu našich bližních. V celostátním měřítku jistě přesvědčivým argumentem je fakt, že ceny zboží nešly jako na Západě nahoru, nýbrž že se soustavně, plánovitě snižovaly. S hlediska křesťanského jsme zvláště uvítali úpravu národního pojištění. To bylo opravdu charitativní dílo, svědčící o pravé povaze našeho usilování. Bylo tak rozděleno mnoho prostředků mezi staré a nemocné občany. Kromě peněžního nadlepení je jim věnováno mnoho péče v sociálních ústavech. Také v naší České katolické Charitě bylo vykonáno mnohé, co zpříjemnilo život a ulehčilo trampoty stáří a nemoci trpícím bližním. Mnoho bylo rovněž vykonáno v našem zdravotnictví. Pochvaly si zaslouží zlepšení péče o nemocné v nemocnicích. Zvyšují se prostředky, abychom měli více zdravotního personálu, zvláště lékařů. Zde bude klíč k tomu, aby se zlepšily poměry v zdravotní službě ambulantní, v ústavech národního zdraví. Tato zařízení ještě neuspokojují, a proto bude také úkolem našich kandidátů, aby jim věnovali hodně své pozornosti. Zdravá rodina je základem státu — což je míněno i v morálním smyslu. Mladá rodina potřebuje samostatně žít, a proto lze říci, že v tom smyslu je velmi záslužné, že bylo postaveno mnoho obytných domů pro naši mladou generaci. Právě zde je třeba překonávat egoismus některých starších lidí, kteří vlastní nepřiměřeně velké byty, zatím co mladé rodiny se musejí tísnit třeba v jedné místnosti. Zde přesvědčivě vidíme, že všechny veřejné problémy jsou současně problémy mravními, a že je naší povinností věřící na ně upozorňovat.

Nechceme vypočítat všechno, co bylo vykonáno ve prospěch bližního, snad proto, že by přerostlo rozsah této úvahy, nýbrž proto, že si zároveň uvědomujeme povinnost vidět předpoklady, z kterých se tyto dobré činy mohou rodit. Hmotné i duchovní statky se rodí z činnosti, práce. Jde nám tedy o to, abychom této práce mohli vykonat více, lépe si vedli při rozšiřování společného bohatství. Co je třeba tedy dále konat, hlásat a podporovat? Odpovědný, morální poměr našich věřících k práci. Více poctivosti, odpovědnosti, píle a jiných křesťanských ctností je třeba, aby mohlo být pokračováno v těch dobrých činech, které jsme naznačili. Je pochopitelné, že naráz nelze nic vykonat tak, aby to mohlo plně uspokojit všechny. Mnozí lidé budou mluvit právem o nedostatcích. Nebylo by na místě je nějak zamlčovat nebo přikrašlovat. Ještě opravdu není dost bytů, ještě nás právem neuspokojuje to nebo ono. Je třeba na to rovnou a přímo poukázat. To však nestačí: je zároveň třeba poukázat na cestu k nápravě. A ta je leckdy opravdu jen v nás samých! Je třeba si rovněž uvědomit, že staré společnosti bylo snazší podělit hmotnými a duchovními statky nepočetné lidi privilegované třídy, než spravedlivě podělit většinu národa.

Co dále můžeme s plnou odpovědností kladně hodnotit, je to, že naše vlast vždy důsledně stála v řadách těch, kteří hájili mír a čelili válečnému nebezpečí. Mír je ovzduší, kde se jediné může dařit ctnostem a bohu libému životu. Nikdy jsme proto nevykonali dost, abychom jej upevnili. Pax Christi nás sdružuje s miliony lidí stejně smýšlejících ve všech částech světa.

Konečně je třeba se zmínit o našem náboženském a církevním životě. Nikdo z nás nemůže popřít, že máme všechny předpoklady a možnosti svobodného duchovního života, které v podstatě zajišťuje ústava a další zákony. To, co k němu potřebujeme, máme. Všichni, kteří hledají hlas Spasitelův, mohou mu naslouchati. Nikdo nemusí slevovat ani nepatrnost s toho, co nám přikazuje svatá víra, Církev a její závazné authority.

Náš církevní život je zbaven finančních starostí, které často v cizině brání církevním představitelům, aby mohli věnovat všechnu svou činnost duchovnímu blahu svěřených duší. Stačí se rozhlédnout po našich chrá-

mech, abychom mohli pravdivě konstatovat, že jejich stav je daleko lepší, než byl před dvaceti, třiceti lety. Bude jistě dobře, když svou obětavostí státu jeho veliký náklad ulehčíme. Jen se třebaš v Praze rozhlédneme: kolem kolika chrámů je lešení, kolik drahocenných stánků zbožnosti a umění je opravováno! Stát oceňuje morální a občansky vlastenecký postoj našeho duchovenstva a projevuje toto uznání jak hmotně, tak i četnými vyznamenáními vlasteneckých duchovních. Nikdo po nás nechce, abychom měnili cokoliv v našich

názorech a zvyklostech. Avšak společná láska k lidem, bližním, k vlasti, míru, lidstvu nás vede k součinnosti všude, kde se koná něco dobrého. Proto pocítujeme jako vlastní povinnost povzbuzovat náš věřící lid k tomu, aby přispěl k svornému jednomyslnému postupu k volbám do národních výborů. Vždyť právě zde půjde o to, abychom podle slov apoštoloých byli „plní bratrské lásky“, „abychom činili dobré, hledali pokoj a usilovali o něj“.

Josef Beneš

PRIMA

Prima, scilicet hora, dnešní šestá hodina. Altera matutina, druhá ranní modlitba. Vzniká asi kolem roku čtyřstého v klášteře betlemském. Podnět ke vzniku této kanonické hodinky dali někteří pohodlní mniši ve zmíněném klášteře. Podle tehdejšího zvyku odebírali se mniši po ranních Laudách do svých cel, kde si směli po nočním oficiu a po Chválách ještě trochu odpočinout. Po tomto krátkém odpočinku byla jim až do Terce, usque ad tertiam horam, naší deváté dopolední hodiny, uložena meditace, duchovní četba a práce... Někteří však, snad z pohodlnosti, snad z přílišné únavy a ospalosti po nočním oficiu, protahovali spánek až do devíti hodin. Zanedbávali rozjímání, zanedbávali duchovní četbu a práci... Přicházeli nadto ještě rozespalí nebo pozdě do chóru ke společné Terci...

Toto pohoršení svých nedbalých spoluobčanů nesli horliví z mnišů velmi těžce a aby se zabránilo tomuto zlozvyku, byla asi roku 390 v betlemském klášteře zavedena Altera matutina. Odtud se brzo rozšířila na Západ, do Galie a jinam... Svátý Benedikt v šestém století zavedl tuto první malou horu dne do svých klášterů a dal jí nejen jméno, které má až podnes: Prima — ὥρα πρώτη, ale také v podstatě dnešní strukturu aspoň v její první části.

Prima se skládá ze dvou oficií — officium chori et officium capituli. Officium chori jako každá jiná malá hora má hymnus, tři žalmy, capitulum, responsorium, versikl a oraci.

Druhá část: officium capituli pochází až asi z osmého století. Po vlastní Primě končí kolektou »Domine, Deus omnipotens...« shromáždili se mniši a po jejích příkladu kanovníci ve zvláštní místnosti. Zde se jim předčítala kapitula, kapituly řádových pravidel, k nimž měl pak opat ve své promluvě zvláštní připomínky. Po této promluvě bylo přečteno Martyrologium pro příští den a Nekrologium zemřelých bratří a dobrodinců. Poté uděloval opat důtky a napomenutí, načež byla každému přidělena práce pro ten den... Proto se nazývala místnost, ve které se kapituly řádových pravidel četly: Capitulum — kapitulní síň, sbor kanovníků, »Kapitula«.

Officium capituli obsahuje čtyři části: čtení martyrologia, vzývání Boha za ochranu pro začínající práci nového dne, absolutio capituli a udělení požehnání do probuzeného dne.

Prima je tedy vroucí modlitbou pro celodenní poctivé dílo, ať u oltáře při nejsvětějších liturgických úkonech, ať v kostele na kazatelně, ať ve zpovědnici, ať u lůžka nemocného neb umírajícího, ať v občanském styku s lidem, ze kterého jsme vyšli a pro který jsme od Boha ustanoveni, abychom mu pomáhali v jeho duševních nadpřirozených, ale také je-li třeba, v jeho záležitostech pozemských...

Již v krásném hymnu »Jam lucis orto sidere...« prosíme Boha, »ut in diurnis actibus nos servet a nocentibus...« Aby nás Bůh chránil při konání našich povinností ode všeho, co by škodilo tělu i duši... Aby to celodenní dílo našeho vnitřního života i naši vnější práce bylo bez kazu, bez poskvrny, bez chyby, aby bylo dokonalé, svaté a božské... Aby nám Bůh udělil milost mít na uzdě jazyk a oči... Kněz, který neobezřetně mluví ve škole, ve zpovědnici, na kazatelně, jak ubírá sílu slovu Božimu! Neslyšel jsi nikdy ještě poznámky o neobezřetných slovech kněžských, nad kterými se křesťané, katolíci, pozustavovali, poněvadž se neslušela, poněvadž nebyla vhodná, poněvadž budila pohoršení v srdcích!? Slova netrpělivá, zlostná, nedůtklivá, tvrdá, nemilosrdná neziskávají duše, odpuzují je od zpovědnice, vyhánějí z kuste'a... Proto »Linguae refrenans temperet, ne litis horro' insonet...«, aby nevznikla hádka. Kněz, který by šel se svými sousedy v nepřátelství, v rozkolu, kdyby s nimi nemluvil, na ně se neusmál, neměl pro ně laskavého, otcovského slova... »Visum fovendo contegat...« Oko strážit, aby bylo čisté, jasné, aby nebylo marnivé, aby bylo usmívané, nikdy nebylo necudné, aby bylo přívětivé, aby bylo oko, jak lidé říkají, opravdu kněžské... »Sint pura cordis intima...« Aby při vši té naší kněžské práci zůstalo čisté naše srdce, aby zkrotila naše smyslné a pyšné, vzdorovité tělo »potus cibique parcitas!« Strídmost! Kněz nestřídmy... kolik škody nadělá svým pohoršlivým životem ve zpovědnici, na kazatelně, ve svém styku s lidmi!... Kazi a boří svou apoštolskou práci. Nechrání duše od mravního zla, sám je k němu svádi. Nevede je vzhůru k výšinám, svádi je k nížinám...

Tak jako hymnus, tak nám připomínají i všechny ostatní modlitby a modlitbičky Primy v různých obměnách stále též: abychom dokonale a svatě plnili své denní, kněžské povinnosti bez kazu a nedostatku, bez chyby a vady. Všechny orace a versiculi volají k Bohu o pomoc, o milost a o požehnání pro všechny naše práce a pro náš vnitřní život...

Orace »Domine, Deus omnipotens...«, který jsi nám dal se dočkat počátku tohoto dne, chraň nás, abychom se nesklonili k žádnému hříchu, aby všechny naše skutky směřovaly k vykonávání tvé spravedlnosti...

Prosíme Pannu Marii a všechny svaté, aby se za nás přimlouvali o vydatnou pomoc Boží... A znovu třikrát opakujeme »Deus in adiutorium meum intende«. Bože, přispěj nám na pomoc... abychom konali vše k Tvé slávě... Proto »Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto...« A už zase znovu prosíme: »Dirigere et sanctificare... Rač, Pane, dnes řídit a posvěcovati, spravovat a ovládat naše srdce, naše těla, smysly, řeči i skutky, podle svého zákona a podle svých přikázání, abychom si zasloužili věčné spásy...« A zakončujeme požehnáním: »Naše dny a naše skutky pořádej ve svém pokoji všemohoucí Hospodin!«

Jak se tedy okrádá ten z nás, kdo se modlí Primu až večer, až po západu slunce! Místo »jam lucis orto sidere...«, »když vzešla jasná denice...« Když se Primu modlíme místo před celodenní prací, na kterou se všechny modlitby Primy vztahují, až večer, až v noci, až po poslední vykonané povinnosti! Nedělejme to! Je to nejen proti duchu svaté liturgie, je to proti duchu těchto nejkrásnějších a nejzvácnějších modliteb, je to liturgická zvrácenost. Jsi zloděj! Neboť se okrádáš o tolik milostí a o vzácnou pomoc Boží...

Nemůže být krásnější ouvertury k symfonii všech denních povinností nad tyto harmonické modlitby Alterae matutinae...

Kdo z nás se tyto modlitby Primy modlí skutečně vroucně, attente ac devote, z hloubi srdce, ten nemůže jinak, než své denní kněžské dílo konati dokonale, svatě ad maiorem Dei gloriam et ad salutem animarum. Ten bude konati své apoštolské povinnosti a práce tak, jak si to přeje Bůh, Církev svatá a jak toho vyžadují od nás ti, jichž duchovními Otcí jsme a máme být.

P. Karel S a h a n

NEJRŮZNĚJŠÍMI CESTAMI ZA STEJNÝM CÍLEM

Ve svém velikonočním projevu v r. 1946 řekl J. B. Foerster, jsa těžce nemocen, uprostřed utrpení a strážní všech druhů, tato památná slova pokoje a míru: „Bratří! Ty, jenž miluješ kovadlinu, Ty, jenž hroudu a srp, a Ty, který sis vyvolil pero a knihu, a Ty, který barvu a štětec, dovolte, abych zůstal věren tónu a Křži. Bratří, není nejmenšího důvodu, abychom si nerozuměli, abychom se nerozcházel, vždyť všichni jdeme nejrůznějšími cestami za stejným cílem, vždyť všichni toužíme, prosíme, plahočíme se a pracujeme, snažíme se dojíti jednoho: člověka dobré vůle, jemuž dá dobrotitivý Bůh ve všem zdar a požehání a kterému slibit *nejpvětší, co nám může být dáno na této zemi: pokoj a mír!*“

Komu to promluvil tehdy veliký umělec a katolický myslitel do duše? Mluvil, pravda, k osvobozenému národu, který tu stál na počátku nové dějinné cesty. Avšak v hlubším smyslu vyznal se J. B. Foerster všemu lidstvu ze svých obav o mír, ale především také z veliké naděje. Není zvláštní, že mnozí lidé dosud jeho slovům neporozuměli? Především ti křesťanští politikové a diplomaté Západu, kteří „slovy vyznávají a skutky popírají“? Veliký umělec promluvil z duše, která byla naplněna náladou přicházejícího Svatého týdne. Také osobní utrpení a prožitá zkušenosti formulovaly jeho pozoruhodný velikonoční pozdrav.

Dnes, kdy svět přešlapuje na místě, místo aby řešil

základní otázky míru nebo války, štěstí nebo záhuby, odzbrojení nebo zbrojení, morálního a duchovního rozvoje nebo hromadné vraždy a záhuby, bylo by třeba se zastavit nad závaznými slovy tohoto velkého katolického umělce a myslitele. Západní filosofie slovy racionalisty Descarta vymezila příliš úzce základ lidské existence: „Je pense, donc je suis — Myslím, tedy jsem.“ Avšak cit slovanských národů, opět ústy J. B. Foerstra, podstatně změnil výrok filosofův: „Miluji, tedy jsem.“ Domníváme se, že smysl tohoto výroku je nutné pochopit v jeho lidské hloubce. Dnes opět uvažujeme, bohužel, nad osudnými cestami západní diplomacie. Kdysi podobná praxe, bez lásky a lidského citu, otevřela dveře fašismu a tím i katastrofě druhé světové války. Dnes podobní lidé urychlují remilitarisaci Německa. Armády západní a střední Evropy se dostaly do rukou nacistického generála Speidela. Není to alarmující? Neměli by promluvit mučedníci II. světové války, ty tisíce katolických kněží-vlastenců, kteří před zlem nekapitulovali? Také společný „Evropský trh“ posiluje především západoněmecké monopoly, hlavně ovšem zbrojaře. Proto kancléř Adenauer nadšeně promluvil o „nesmírných možnostech energetických zdrojů v Belgickém Kongu a nerostného bohatství v Africe“. Toto nesmírné bohatství bude totiž do značné míry k dispozici západoněmeckému militarismu za nepatrný peníz 250 milionů dolarů, které NSR vloží do společného fon-

RŮST K LÁSCĚ

Mnohá slova zevšedněla a pozbyla svého krásného lesku, protože se lidé nesnažili proniknout k jejich zářící podstatě a protože s jejich krásou a pravdou zacházeli příliš nešetrně a kvapně. Ohmatali je jako peníz a nechali jejich sličnou útlost putovat z ruky do ruky, aniž se zamyslili nad tím, že i slovo má svá utrpení a své bolesti. Jedním z takových bolestně postižených slov je slovo *lásk*a. Slovo, které dovede oslnit nepředstavitelným světlem, jež vyše- huje z jeho hlubin a které dovede udeřit celou vahou svého neviditelného těla. Ale jenom tenkrát, dovede-li duše uchopit jeho vnitřní pravdu, jež je jediná na počátku, po celý čas a bude jediná i na konci a po celou věčnost. Kdysi mne zaujal Hrubínův verš, vyslovující cudně a skoro stydlivě podivuhodnou moudrost: „Člověk se stále k lásce dobývá.“ Musil jsem o tomto tvrzení básníka přemýšlet, protože, máme-li se k něčemu dobývat, to jest dopracovávat se k tomu s jistou námahou a s nesnadným překonáváním překážek, pak jde o něco, co v nás není přirozeně hotové a uzralé, ale co uzrává po delší přípravě a dozrává k své plnosti po mnohém úsilí a snažení. Tak je tomu zajiště se všemi ctnostmi, v jejichž střídmy šat oblékáme svou věřící duši, a tak je tomu jistě i s láskou, jež je královnou ctností. Člověk se k ní musí mnohdy velmi těžce dopracovávat a musí jí dorůstat tím, že odstraňuje ze svého nitra všelijaké harampádi, jež tam navrstvila jeho malicherná ješitnost a směšná záliba v sobě samém. Často

se musí duše dopracovávat k plné kráse a skvělosti této ctnosti všech tností i za cenu velikých obětí a těžkých vnitřních zápasů. A je tomu tak i u kněžské duše, ačkoliv by se mělo zdát, že láska k Bohu a láska k bližnímu má být jejím vzduchem, jejím živlem, její přirozeností, chlebem, jímž se sytí, pramenem, z něhož ukáji svou žízn. Že tomu tak někdy není, to opravdu není proto, že by chyběla milost, nebo že by se milost někde omeškala, ale proto, že ten, jenž měl být uživatelem i nástrojem milosti, se sám omeškal se svým přičiněním.

V prastaré malbě Čech, na niž věky navrstvily své barvy, lze uzřít tisíciletím nenarušenou tvář prvního biskupa českého rodu, *svatého Vojtěcha*. Je přísná vážnost v tváři tohoto světce, který svou krví posvětil sladkou cestu zbožnosti, zrovna tak jako byl přísně vážný jeho život. Ale umíme-li se dívat citlivou a vděčnou duší, jistě že spatříme, že tento život a tato tvář byla utkána z jasných vláken veliké, obětující se a obětované lásky. Dílo sv. Vojtěcha mluví trpící láskou, a tato řeč poznamenala staletí a vhrýzla se do jejich tvrdošíjně hlíny. Sv. Vojtěch byl pastýř svěřeného stádece a jako pastýř musil bdít, napomínat, kárat, trestat. Ale nikdy ani v jednom nechyběla bolest jeho svatě lásky k Bohu a duším, kterou se jeho veliká duše vznítala v oheň jasný a neuhasitelný. K této lásce se Vojtěchova duše musila dopracovat, musila jí dobýt, musila k ní dorůst v tuhé kázni samoty, v přísném obdělávání vlastní vnitřní role a v jasném odříkání všeho, co odvádí od pramenů, z nichž jediné láska k Bohu

a duším může se nasýtit a oživit. A to je velmi poučné pro všechny pastýře duší, kteří zapomínají, že kněz může nabířovat velmi pozorně pastorálku do všech podrobností, že však s tím nic nedokáže, nebudeli mít ryzi, nefalšované, ochotné a účinné lásky k Bohu a k duším, jež se k němu obracejí jako květiny k slunci. Básník říká, že láska všecko dává; nejen myšlenku, nejen zdraví, nejen život, nýbrž i Prozřetelnost. A praví s jistotou: „Lásce se zdá, že nikdy není dosti připravena.“ Neříkejte tedy, že už jste všecko udělali ve své lásce a pro svou lásku! To všechno, jak si ji představujete, je stále málo. K lásce se člověk a tedy i kněz stále dobývá. Stále s ní musí počítat a musí se s ní zaobírat, zdokonalovat a zlepšovat, protože nikdy nemilujeme dosti a nikdy nejsme ve své lásce na konci. Myslíme-li na dovršení, poznáme, že vlastně začínáme. A to je na tom vlastně to nejkrásnější, protože nic není krásnější než milovat Boha a milovat člověka vždycky znova, vždycky odjinud, vždy nově a vždy radostněji. A je tu i jistá podivuhodnost, víme-li, že má-li člověk správně milovat Boha a svého bližního, musí se na před naučit správně milovat sebe. Neboť miluje-li sebe nesprávně, sobecky, hltavě a ješitně, nemůže správně milovat ani Boha, ani bližního. Nejdříve musíme získat sebe pro Boha, abychom získali Boha pro sebe a abychom získali pro Boha ty, jež Bůh svěřil péči a obětavosti naší lásky. Maurice Maeterlinck to říká z velké dálky a přece zřetelně: „Dříve než se dáváte, je třeba, abyste se získali.“ P. Václav Zima

du „malé Evropy“. Švýcarský tisk v poslední době právem poukazuje na to, že západní Německo začíná v Evropě hrát roli zástupce strýčka z Ameriky. Společný trh ovšem zároveň prohloubí rozštěpení Německa. Společný trh je velkou ranou pro Francii. Slepota Mollatovy vlády je jistě podivuhodná, když jása nad tím, že Francie nesmí ve svých zámořských územích postavit továrnu, ani otevřít nová ložiska nafty na Saahaře, aniž k tomu němečtí kapitalisté řeknou své. Je známé, že jídlem roste chuť. Proto nepřekvapuje, že v bonnských kruzích se prohlašuje: „Spolková armáda, která je ve svém vedení, členění a výcviku zaměřena na požadavky atomové války, nemůže čelit potenciálnímu protivníku výzbrojí, která v porovnání s atomovou výzbrojí se rovná jako prak k pušce. Takto se mezery (pozn.: vzniklé odchodem části britských jednotek z NSR) uzavřít nedají. Redukce atlantických vojsk v západní Evropě a jejich vyzbrojení atomovými zbraněmi nutně vede k tomu, aby také spolková armáda byla zcela moderně vyzbrojena.“ Jinými slovy Krupp chce vyrábět atomové zbraně. Je nutné k tomu ještě něco dodat?

V západním Německu vzniká znepokojení nad těmito vážnými kroky Adenauerovy vlády. Vyskytuje se nebezpečí, že západoněmecká sociální demokracie by mohla po podzimních volbách vystřídat Adenauerovu již značně zúženou koalici. Proto Ollenhauerova cesta do USA má získat směřodátne vládní kruhy pro jeho podporu. Ollenhauer balancuje mezi vejci: v západním Německu chce vyvolat dojem zachránce míru a podporovatele německého sjednocení, a v USA naopak nechce znepokojit zbrojařské a finanční kruhy, spekulující na válku. Proto na jedné straně hlásá politiku kolektivní bezpečnosti a vystoupení NSR z Atlantického paktu, na druhé straně však stejně jako Adenauer nechce nic vědět o existenci NDR a o nutnosti jednání Němců mezi sebou. Avšak i za této situace, která je velmi obtížná, projevila sovětská vláda prohlášením N. A. Bulganina ochotu rozhojnit hospodářské a kulturní styky s NSR a podporovat možnost mírového sjednocení Německa na demokratické základně.

Americká Eisenhowerova doktrína, která spočívá ve vystřídání anglo-francouzského vměšování americkým v oblasti Středního Východu, způsobuje v této části světa trvalý neklid. USA se pokoušejí rozbít jednotu arabských států, hájící národní nezávislost. Proto byl král Saud pozván do USA. Zatím se vysloveně k Eisenhowerově doktríně přiznala pouze libanonská vláda, ovšem přes odpor veřejného mínění. Také Suezský pro-

blém má být řešen tak, aby USA tu nabyly vůdčího postavení. Velmi zajímavým problémem je rozhodný odpor Izraele opustit území, získané agresí. Několikanásobným výzvám OSN izraelská vláda odmítla vyhovět. Je jisté, že bez tiché americké podpory by si vláda jednomilionového státu nedovolila podobnou provokaci, která čelí světovému veřejnému mínění. USA za pomoci Pakistanu se rovněž snaží vyvolat nový, vlastně staronový konflikt v Asii — totiž v Kašmíru. Ač valná většina kašmírského lidu si přeje zůstat ve svazku Indické republiky, snaží se určité kruhy v Pakistanu, podporované USA, připojit horskou zem k Pakistanu, jenž předtím uchvátil již její menší část. Proamerická politika v Asii však nestačila zamezit navázání čínsko-pakistanských vztahů, které by mohly stabilisovat mír v srdci Asie.

Za takových okolností znamenalo prohlášení sovětské vlády o zásadách její mezinárodní politiky cenný příspěvek k zamezení studené války a ke snížení mezinárodního napětí. Tento důležitý dokument stanovil také návrh na zajištění míru na Středním Východě. Arabským státům má být dána plná možnost svobodného vývoje a má být zamezeno jakémukoliv vměšování do jejich vnitřních záležitostí. Sovětský svaz opět navrhl, aby zástupci velmocí se dohodli na zásadách odzbrojení a zvláště o opatřeních k odstranění nebezpečí atomové války. Přesto tyto podnětné a mír podporující návrhy nenalezly u západních velmocí porozumění.

Odras těchto událostí se projevil také v OSN, kde se znovu projednávala otázka Středního Východu a izraelské agrese. Dále na pořadu byla otázka Alžíru, západního Irianu a Kašmíru. Řešení většiny těchto otázek neslo však provisorní charakter a jejich věcné vyřešení bylo přesunuto do budoucnosti. Takový postup ovšem nezvyšuje prestiž této světové organizace. Sovětský svaz a státy mírového tábora protestovaly proti hrubému vměšování USA do jejich vnitřních záležitostí.

Snad právě tento stav věcí by měl probudit velikou odpovědnost všech lidí dobré vůle. V tomto směru — pro zachování míru — nelze mluvit o nějaké neutralitě. Lidé všech národů, tříd, světových názorů musí u vědomí své veliké odpovědnosti jednat tak, aby ve smyslu Foerstrova Velikonočního pozdravu bylo učiněno všechno, co je v lidských silách, aby to nejvzácnější, co může poskytnout Bůh lidem na zemi — pokoj a mír — bylo zachováno pro dobro všech, přítomných i těch, kteří jednou převezmou naše dědictví. P. Jan Mára

CHUDÝ — KREV EVANGELIA

Chudý! Jak dojemné a otřásající to slovo! Kolik dojmů a představ vzbuzuje u soucitného srdce, které vidí až na kořen tohoto trpkého a krutého zla. Chudý, maso a krev, život každým dnem mučený, člověk jakoby s galejními pouty vlekoucí se svým smutným životem, plným roztrpčenosti, pobouřeného vědomí sociální ne-spravedlnosti, zmítaný hladem, vášněmi, opovržením, osamoceností. Chudý — živá a vřelá krev evangelia. Kolikrát je tam o něm řeč, kolikrát jej tam Syn člověka jmenoval. A chudoba v evangeliu není žádnou filosofickou ozdobou ani nějakou mystickou módou. Ježíš sám byl dokonale chudý. Chudý nekonečně a v pravém smyslu slova. Chudý chudoby naprosté, chudý, který přišel pro chudé, který se zrodil a žil mezi chudými, který dával chudým, který plakal s chudými, který pracoval pro chudé. Žebrákem, dávajícím almužny, nahým, odívajícím nahé, hladovým, dávajícím jíst, byl Ježíš, jak o něm rozjímal Papini.

Není třeba vykonat náramně exegetické práce, abychom se dověděli, že Ježíš Kristus vskutku byl pravý Chudý. — Chudým jest označen na každé stránce Starého i Nového Zákona — jedinečně z nejchudších, nevyzpytatelně pod Jobem ~~člověkem~~ pokrytým, samotářský děmatel a karbunkul Orientu, nádherné chudoby, a že

byl konečně Chudoba sama, dosvědčují neoblomní jasnovidci, jež vyvolený národ zradil, zavrhl a kamenoval.

„Měl společníci tři chudoby,“ řekla jedna svěřice. „Byl chudý statky, chudý přáteli, chudý sám v sobě, to v hlubíně hlubin, mezi strmými stěnami jámy Propasti.“

Ježíš miloval chudé, miloval je nekonečně, poněvadž cítil, že jsou jeho duši nejbližší, ze všech nejpřipravenější, aby ho chápali. Z důvodů spravedlnosti viděl v nich nejoprávněnější dědice a občany království Božího. A zrodil se v chudobě na této zemi, mezi chudými a pro chudé, neopustil svých bratří už nikdy. Právě jim dal ono ohnivé a tajemné stigma, tu plodnou tvář své božské chudoby. A po celý krátký svůj smrtelný život hledal chudého, který by byl ochoten stát se chudým z lásky k němu. Právě tyto hledal, takové, kteří by byli připraveni vždycky přihlásit se k onomu srdcervoucímú a otřásajícímu výkřiku zdeptaného tvora: „Já, chudý, Otec chudých, jenž jsem pokladem věřících, poklad červů a všeho opovrženého a v témže čase král Patriarchů a síla Mučedníků. To já jsem otrokem, Uplvaný, Pokořený, Malomocný, odporný Žebrák, o němž všichni proroci mluvili... a nad to Tvůrce mléčných drah a mlhovin.

Marchenoir rozjímal a viděl tu božskou tvář Ježíšovu, ten krásný obličej Boha ve vyhnanství, který v getsemanské kontemplaci tak smrtelně bledl a hubeněl při

ÚSPĚCHY V POVÁLEČNÉM ROZVOJI NAŠEHO ZDRAVOTNICTVÍ

Jedním z významných ukazatelů výše životní úrovně našeho lidu je péče o jeho zdraví. Rozsah a kvalita této péče mají veliký vliv na životní podmínky obyvatelstva, neboť život a zdraví jsou nejcennějšími statky člověka. V poválečné době jsme svědky mohutného rozvoje našeho zdravotnictví, který byl umožněn velkými finančními náklady, věnovanými socialistickým státem na ochranu zdraví obyvatelstva. Tyto od roku k roku stoupající náklady dosáhly v roce 1956 téměř pět a tři čtvrtě miliardy (v roce 1953 přes tři a půl miliardy) a zdravotní péče poskytovaná v naší zemi absolutní většině obyvatelstva zdarma stala se jednou z nejlepších na světě.

System naší zdravotní péče byl po znárodnění léčebných a vyšetřovacích ústavů, lázní a léčebných zdrojů a zřídlení proorganisován na základě myšlenky, že je nutné v první radě nemocem předcházet a všemi prostředky zabránit jejich vzniku. Základní zdravotní péče prováděná v obvodech se stále prohlubuje. Koncem minulého roku poskytovalo odbornou lékařskou péči přes 2 a půl tisíce zdravotnických středisek s téměř 12.000 odděleními (pracovišti). Jestliže se před válkou návštěva odborného lékaře pokládala za přepych, pak je dnes při vážném onemocnění samozřejmostí.

Při rozvoji ambulantní léčebné péče byla mimořádná pozornost věnována venkovu, kde rychle rostl počet obvodních zdravotnických středisek a lékařských stanic, které obstarávají lékařskou péči v odlehlých místech. Na venkově dnes pracují obvodní lékaři v místech, kde jich dříve nikdy nebylo. Ve žních a při jiných špičkových zemědělských pracích mají veliký význam stanice první pomoci obstarávané obětavými pracovníky ČSČK. Do některých venkovských okresů pak zajíždějí pojezdové lékařské ambulance (autobusy), jež provádějí zubní péči nebo hromadné roentgenové prosvícení obyvatel. Některé z těchto ambulancí jsou určeny pro optickou oční službu a pro krevní transfuse.

Aby venkovské obyvatelstvo bylo snadno zásobeno léčiv, přibývalo koncem první pětiletky více než 11 proc. lékáren, které byly zřízeny ve venkovských obcích. Navíc jsou u venkovských lékařů četné výdejny léčiv a pohotovostní kufříky s léky, aby je mohli vydávat nemocným přímo při návštěvě v rodině.

Důkladně byla zorganizována lékařská pohotovostní služba, kde se nemocný v noci a o svátcích dovolá lékařské pomoci. V náhlém případě potřeby dopravují nemocné vozy záchranné pohotovostní služby. Tyto sanitní vozy najezdily jen v posledním roce první pětiletky více než 72 milionů km a provedly převoz přes 2 a půl milionu pacientů.

Pozoruhodný je úspěch zdravotní správy v rozvoji počtu nemocničních lůžek. Při počtu 50.868 lůžek v roce 1937 připadalo na 1.000 obyvatel 3,3 lůžek (na Slovensku dokonce jenom 2,6 lůžek). Stavbou četných nemocnic podstatně vzrostl lůžkový fond, takže dnes připadá na 1.000 obyvatel 6,9 nemocničních lůžek (na Slovensku 5,3).

S rozvojem lůžkového fondu vzrostl též počet odborných oddělení, zejména v okresních nemocnicích. Ještě na počátku první pětiletky měla celá čtvrtina nemocnic jediné všeobecné oddělení, a jinak byl průměr 4 až 5 oddělení. Na konci roku 1955 dosáhly nemocnice v průměru 7 odborných oddělení, a kromě toho byly vybavovány moderním zařízením a nejnovějšími léčebnými i diagnostickými přístroji.

Nemocniční péče je doplňována léčebnou péčí odborných ústavů, jejichž síť byla reorganisoována a zvýšen jejich počet, jakož i lůžkový fond. Počítáme-li celkový lůžkový fond včetně odborných léčebných ústavů, dosahuje 9,7 lůžek na 1.000 obyvatel.

Zvlášť vysokou úroveň dosáhla péče o matku a dítě. Bohatě rozvětvená síť poraden poskytuje aktivní péči těhotným ženám, které se pod stálým dozorem odborného lékaře připravují na vznešené poslání matky. Počet ústavních porodů dosáhl v prvním čtvrtletí 1956 téměř 82 proc. (z toho 92,6 proc. ústavních porodů v českých krajích) proti 18,5 proc. v roce 1937. Tato vysoká hospitalisace porodů se pronikavě projevila ve snížení mateřské a kojenecké úmrtnosti. Mateřská úmrtnost poklesla na minimum (0,7 promile) a je nižší nežli v četných kapitalistických státech — na příklad v USA, Velké Británii, Francii, Rakousku, Belgii a jinde. S opravdu mimořádným úspěchem se setkala úsilí zdravotní správy, vedené za účelem podstatného snížení kojenecké úmrtnosti. Ještě v roce 1945 nám umíralo z tisíce narozených dětí do jednoho roku 136,8 dětí a v roce 1955 pouze 34 dětí. Tímto pronikavým poklesem kojenecké úmrtnosti bylo zachráněno okrouhle 120.000 kojenců, které jsou zlatým fon-

pohledu na to strašné zvednutí nespočetných paží, paží věčně prosících a ustavičně neslyšených, při pohledu na bolest a bídu chudých, bezbranných, vyděděných, těch, kterým se bude zdát nebe hluché k jejich srdcervoucím prosbám a kteří budou pochybovat o spravedlnosti Boha a o Jeho lásce k lidem. A Léon Bloy, jeden z těch vznešených zástupců chudých, kteří vrhali svá srdce do nebe, jako ztroskotanec, jenž metá veškeré své zboží do hlubin oceánu, aby se docela nepřeverhl, dříve než spatří zaslíbený břeh, vynořuje se jako hlas spravedlnosti z temných hlubin samého podvětí chudoby a na tisících stránkách vykřikne slova, jež nejsou nic jiného než ohnivou parafrází toho hrozného z evangelia: „Vae vobis divitibus quia habetis consolationem vestram!“ Kolikrát tento neohrožený zastánce evangelia stál na výšinách Montmartru, díval se na Paříž, na to město nejostřejších sociálních kontrastů, vpíjel se do jeho zdi, zamýšlel se nad ním a nad lidstvem, viděl propastné kontrasty bídy a blahobyti, viděl krev chudých, kterou pohlcoval a z níž rostl mamon a kapitál. „Kolik utrpení v tom všem! Slyšíte ten hukot krve chudých?“ říkával s hlubokým povzdechem. „Kolik je v tom vykřiků bolesti!“

Nemohli mu to odpustit. Proto dusili zsinalé rozhořčení jeho drsného hlasu, jakého buržoa dosud neslyšel, ačkoliv Bloy hrámal a vrhal blesky z ohnivých mraků žalmů, evangelií a epištol. Křesťané mrtvé víry, nezahajující tvořivě do života a přestavby světa, vytýkali

mu, že nepřitlumoval své nářky, hrozby a kletby, když ospravedlňoval chudé a napadal boháče ve Jménu Nejvyššího. Buržoasní kritika sáhla k nejvražednější zbraňi. Vytvořila kruh umělého ticha kol jeho osoby a kolem jeho nesmírného, bolestného, katedrálovitého díla. Svět, ovládaný zlatem, mu nepromínil jeho soucitné srdce, jeho nenávisť k bohatým, a proto ho uvrhl do vyhnanství jako prašivého psa. Rytíř Matky Boží na La Salette sdílel osud těch, které Bůh postavil jako strážce na březích Jordánu a na hradbách Jerusalema, aby připravovali a hlásali cesty Páně. Avšak slovo Léona Bloye, neartistní a nediletantisující, slovo člověka sledujícího problém chudoby a nadbytku až za hranice viditelného světa, se kladlo jitrní rosou na svítající budoucnost jednotlivců i lidstva, rozžihalo naději v dobách zmáhajícího se zoufalství, dávalo štít do rukou nastupujících a hlubokým citem pro sociální spravedlnost jako minci určovalo pravou hodnotu člověka.

V časovém odstupu chápeme sdostatek zradu těch, kteří nesouce jména křesťanů zrazovali Krista v Jeho chudých, těch, kteří užívali jména Ježíšova jako zástěrky, aby vypudili ze světa ducha, toho ducha, kterého Syn člověka chtěl zachovat čistého a pro něhož se bil s farizeji a boháči. Tím více se hlásíme dnes k Léonu Bloyovi, velkému křesťanu, neohroženému bojovníku za práva chudých a za svržení modly Mamonu, která se nastolila na místo Lásky a Spravedlivého.

P. Antonín Hugo Bradáč

dem našeho národa a přínosem ke zvýšení počtu obyvatelstva proti normálnímu přírůstku. V kojenecké úmrtnosti jsme byli v roce 1954 již na jedenáctém místě ve světě, neboť jen Švýcarsko, Velká Británie, USA a některé severské státy mají kojeneckou úmrtnost nižší. Zvýšené úsilí státní zdravotní správy je zaměřeno také na stále snižování novorozenecké úmrtnosti (novorozenci do 28 dnů po narození), která v roce 1955 poklesla na 17,3 promile. Dalším významným úspěchem našeho zdravotnictví, zvláště dětského, je rychlé snižování úmrtnosti dětí ve věku od 1—14 let.

Síť zdravotních zařízení a poraden pro matky a děti se neustále rozšiřuje a zdokonaluje. Ještě začátkem první pětiletky byli ženští lékaři jen asi v polovině okresů a dětský lékař chyběl ve dvou třetinách okresů. Nyní jsou služby těchto odborníků zajištěny ve všech okresech. Již tato skutečnost ukazuje, jak veliké úsilí bylo vynaloženo k získání odborných kádřů.

Velkým rozvojem prošly v uplynulých 10 letech lázeňské ústavy a od základu se změnil způsob péče jim poskytované. Před rokem 1945 byly naše lázně naplňovány namnoze jen v letním období t. zv. lázeňskými hosty, kteří si svůj pobyt mohli zaplatit, aniž často jejich zdravotní stav vůbec nějakého léčení vyžadoval. Nyní jsou bohaté léčebné zdroje našich lázní zcela k dispozici v první řadě našim pracujícím, kteří si v nich bezplatně upevňují své zdraví. Lázeňské ústavy jsou přebudovány na převážně celoroční provoz tak, aby lázeňská péče byla dostupná stále většímu počtu pacientů.

Uvedené příznivé podmínky umožnily podstatný vzestup počtu osob léčených v lázních, který byl v roce 1949 167.693 pacientů a v roce 1955 již 208.650 (v roce 1937 bylo na útraty nem. pojištěnec léčeno v lázních okrouhle 40.000 pacientů).

V prvních letech bylo především nutno zaplnit mezeří vzniklé válkou a okupací v řadách lékařů. Do roku 1948 byl tento pokles přibližně vyrovnán. Od tohoto roku do konce roku 1955 přibývalo 7.663 lékařů a jejich počet činil okrouhle 18.300 lékařů. Pronikavý vzestup počtu lékařů nám vynikne, když si uvědomíme, že v roce 1937 připadalo na 1 lékaře 1218 obyvatel a v roce 1955 jen 714. Podle statistické ročenky OSN jsme v počtu lékařů předstihli Australii (1016), Belgie (982), severské státy, Francii, Spojené státy americké, Rakousko, Německo a jiné. Jestliže se přesto na různých místech lékařů nedostává, pak je to svědectví, jak podstatně stouply nároky obyvatelstva na služby zdravotní péče.

Ještě více nežli počet lékařů stoupl v ČSR počet

ostatních pracovníků ve zdravotnictví, především středních kategorií, přestože musejí být stále překonávány nesnáze, které působí značná fluktuace, zvláště u sester.

Vysoká úroveň našeho zdravotnictví a pokrok lékařské vědy v prevenci, jakož i v léčení nemocí se projevují ve značném snížení úmrtnosti, která před poslední válkou byla u nás poměrně vysoká (14 promile). Tato byla způsobena velmi špatnými zdravotními poměry, jež byly logickým důsledkem celkově nízké péče o nejširší vrstvy obyvatelstva a v přímém rozporu s celkovou vysokou úrovní naší lékařské vědy. Dalším faktorem majícím vliv na úroveň úmrtnosti bylo málo příznivé věkové složení našeho obyvatelstva.

V současné době je věková struktura ve srovnání s předválečnými lety ještě nepříznivější, a přesto u nás úmrtnost trvale klesá. Ani po ukončení druhé světové války neukazovala úmrtnost žádné podstatné zlepšení, protože v roce 1947 činila ještě 12,1 promile a v roce 1949 11,9 promile. Teprve rokem 1952 nastal vlastně ve vývoji úmrtnosti podstatnější obrát, který se v roce 1955 proměnil ve skutečný úspěch, neboť v tomto roce bylo předně dosaženo nižší úmrtnosti v našich zemích vůbec, a kromě toho se snížila úmrtnost i staršího obyvatelstva.

Proti 13,1 promile v roce 1937 se snížila úmrtnost v roce 1955 na 9,6 promile a byla tudíž nižší nežli v Belgii (12,7), Rakousku (12,1), NSR (10,8), Švýcarsku (10,1), Velké Británii (11,7).

Snížování celkové úmrtnosti se projevilo v prodloužení lidského života. Střední neboli průměrná délka lidského života byla ještě před dvaceti lety skoro o deset let nižší než podle posledních oficiálních výpočtů z let 1949—1951 a od té doby se lidský život opět prodloužil.

Střední (průměrná) délka života:

V období:	muži:	ženy:
1929—1932	51,9	55,2
1949—1951	60,9	65,5
1955— (odhad)	63,0	67,0

Snížení úmrtnosti a prodloužení lidského věku je výsledkem snížení úmrtnosti na některé dříve významné nemoci. Jsou to především nemoci přenosné, u nichž se proti roku 1937 snížila úmrtnost o 68 proc. Ve stejném období ubylo úmrtí na tuberkulosu o 63 proc. a podstatně se snížila úmrtnost na nemoci ústrojí trávicího a dýchacích orgánů. Jako příčina úmrtí byla skoro likvidována spála a v daleko menším počtu se vyskytuje dávivý kašel.

Ferdinand Brodský

ŠLI S LIDEM A VEDLI LID

IV.

(Pokračování)

V bouřlivém roce 1848, na tomto předělu evropských dějin 19. století, sehrál z katolických kněží vynikající politickou úlohu kladenský rodák, čtyřiatřicetiletý redaktor „Blahověsta“, tehdy duchovní správce v ústavu u sv. Kateřiny, Václav Štulc. Pocházel z dělnické rodiny, jeho otec byl zedníkem. Za studií byl ovlivněn četbou profesora Bernarda Bolzana, jenž ho získal pro kněžství, a nadevše svými vlasteneckými profesory F. Svobodou a patriarchou literatury české Josefem Jungmannem.

Už na akademickém gymnasiu vyvíjel horlivou činnost vlasteneckou společně se stejně nadšenými druhy, jako byli mezi jinými Boleslav Pichl, Josef Podlipský, Antonín Strobach, Frant. Pravoslav Trojan, Karel Sabina, K. Hynek Mácha. V osmačtyřicátém roce měl již za sebou významnou činnost literární i známost v české společnosti vlastenecké z kroužků literátů u Zapa a E. Vocela, kde se scházel s Havlíčkem, Tomkem, Jirečkem. Vyhlášení konstituce uvítal jásavě zvláštním vydáním Blahověsta již 16. března, a všechny události následujících dvou let prožil v horečné aktivitě jako člen Národního výboru, Slovanského sjezdu a vydavatel nového týdeníku „Občan“, v němž bojovně vyzýval

k rychlému využití všech svobod českému lidu poskytnutých. V celém politickém působení let 1848—49 hájil jednotu celonárodního postupu pod vedením Palackého a českých poslanců na říšském sněmu.

Není však účelem tohoto kusého přehledu líčit známé události roku 1848, jako spíše ukázat evropskou orientaci iniciátora a spoluzakladatele pražské Katolické jednoty Václava Štulce, z které vycházel, aby určil hlavní směr činnosti katolíků v národě, který právě stanul na prahu svého novodobého svobodného rozvoje. Václav Štulc rozvinul své úvahy v řadě článků „Blahověsta“ pod souhrnným názvem „Věk náš a úloha církve“, kde vyložil, jaké základní hnací síly určují soudobý i budoucí vývoj evropské společnosti.

Zamýšleje se nad cestou, jakou mají jít čeští katolíci, vycházel z dynamického pohybu evropských dějů posledního půlstoletí. „Věk náš devatenáctý, jsa přirozeným dědicem předchůdce svého, zrodil se a prožil své mládí v davu a hluku válek francouzských. Všechna Evropa stála tehdy ve dvou táborech — všechny úhly světa otráslas se ve svých základech bouří, povstalaou na západě. Trůnové se bořili a panovníci, kteří se byli pokládali za bohy zemské, třásli se a naučili se kořiti

před synem nepatrného Korsikána, naučili se mluvit k národům, jichž si byli až do té doby, obzvláště za posledních časů, nejinak vážili než jako stádeček otroků, lopotících se a bijících se pro kratochvíli a rozkoš knížat svých... Pětadvacetileté boje skončily se konečným úpadkem Napoleonovým roku 1815 — avšak tvářnost veškeré Evropy byla proměněna: revoluce francouzská a duch Napoleonův nadělaly rumův, na kterých nelze nížádnou měrou nanovo utvrditi staré trůny... Byliť sice lidé, kteří vybízejíce jiné národy do boje proti násilnému dotírání a obávanému jármu francouzskému slibovali ovšem svobodu všem, kdožkoli se postaví proti Napoleonovi. Napoleon poražen jest, panovníci ale zapomenuli na sliby své. Metternich zlo-pověstné památky byl vůdcem jejich, on byl duší, ať dím, chladným, zlořečeným tím rozumem při všech usilováních proti svobodě národů... Národové pocítili v krátce, že se jim na šíji šlape a na nohy nové okovy kladou. A odtud povstala po vši Evropě nedůvěra k panovníkům, odtud obnovovaly se pokusy, kterak by bylo lze roztrhati osidla i zřtiti nová i stará pouta.“ Štulc líčí boje Řeků a Srbů za svobodu, povstání pařížské v červenci 1830 a povstání polské, bouře ve Vlaších, osamostatnění Belgie a pokračuje: „Obecné mínění všude se pozdvihovalo proti panovníkům, až pak je posléze přerostlo, a právě toho roku (1848) novým neslýchaným převratem dalo důkaz veliké moci své. Francouzové zahnali krále a utvořili republiku, celý svět se pohnul událostí touto a národové napořád hlásí se o svá práva. Během padesáti roků ovládla touha svobody takovou mocí národy evropské, že vedle zdání vašeho již neustanou usilovati, pokud se celé, úplné svobody nezmocní. Duch svobody lítá nad bodláky, on proniká za ohrady tyranstva. Španěly a Portugal, Francie, Vlachs, Angličany, Skandinavie, Německo, říše Rakouská pohybují se duchem tímto k novému životu...“ (Blah., č. 29, 11. června 1848.)

Do tohoto nadšeného pozdravu svobodě zaznívá však autorovi výstražné, ale...: „nezapletou-li se národové sami do osidel jim všelijak nalíčených!“ (Blah., č. 30, 18. června.) Celá činnost Štulcova směřuje pak k tomu, aby nepřátelům svobody nebyla dána nerozvážně příležitost k obnově starého útlaku pod záminkou nastalé anarchie a zneužití svobod, novou ústavou lidu daných.

Duch občanské svobody, duch osobních lidských práv, jež vyhlásila v krvi a požárech revoluce francouzská, to je první síla, která určuje společenský pohyb vpřed. Autor všíl jak připomíná, že má-li přinésti žádaného blahodárného ovoce, musí být úsilí po osobní svobodě prostoupeno mravními příkazy křesťanství, hrází to proti jejich zneužití. Což se ukázalo hned na liberalistickém systému hospodářském.

Stejně je tomu s druhou, souběžnou ideou, se vzbuzeným duchem národnosti, jenž ovládá národy bojující dnes o svou nezávislost a národní sjednocení. I tato živelná síla, neovládaná vyšší sjednocující lidskou myšlenkou, musí vésti a vede již k rozporům v liberalistické společnosti. „Nedivme se, vidouce, ani národové probuzení a horlíci o zvelebení svých národností nestojí podle sebe jako bratři, ale spíše jako nepřátelé, jako vrazi proti sobě. Soused hlídá souseda, šetří jeho kroků, nýbrž i slov i vzdechů, a jeden rád by rozmnožoval sílu svou, oloupiv druhého. Netřeba nám přihlížeti, co se děje na Západě: myť máme důkazy nablízku — doma je máme. V naší rakouské říši žije pod jednou korunou Slovan, Němec, Maďar, Valach. Ve všech těchto kmenech oživil duch národnosti. Po stoletých útlacích a protivenstvích povstal Slovan, ujímaje dávné dědictví své a povstav k novému životu, bere se do díla. Než kdo neví, jak se k nám Slovanům, ježto nepotřebujeme, nedbáme o cizé ovšem přestáváme na svém, chová Maďar i Němec? Potlačili nás nanovo, nadělali z nás otroků na věky, toť cílem snahy jejich. Utrhačnými jazyky kydají na nás nevděční sousedové títo potupu a hanbu, oniť nestydí se lži, úskoků a násilí užiti proti nám, anobřž tak na nás Slovaný meče brousí, aby jako před věky tak nyní nedali zniknouti národu, kterýž jediný v Evropě posud nikdy kletbou

potlačených se neobtěžil. Nešťastný duch zlořečeného sobectví, z něhož se rodí takovéto snahy, násilí a ná-tisky, jehož se chápou, povedou k vojnám, krvavým a zločinným, pokud sám Svrchovaný všemohoucí pravi- cí nezdrží nebratrské sousedy od zámyslův a činů šeredných. A jako v Rakousích, tak to i v Evropě vů- bec.“ (Blah., č. 35, 23. července 1848.)

Tak vidí redaktor „Blahověsta“ soudobé i budoucí protiklady vzniklých nacionalismů evropských náro- dů, i dlouhou ještě cestu vlastního národa k svobodě, kterou, sotvaže na ni ve vlastním domě ohlásil svůj nárok, již chtějí zadusit neslovanskí sousedé.

Václav Štulc spatřuje však pod zvířeným ruchem národnostních snah a bojů ještě hlubší proud, který bude určovat budoucí vývoj evropské společnosti, a také k němu zaujímá své stanovisko.

„Více než duch národnosti pronikl průmysl, a což s ním spojeno jest, v život tohoto věku, i obrátil již z veliké části veškerou tvářnost poměrů společenských. Průmysl zajisté a spojené ve službě jeho tisíce ná- lezy rojí se, ať tak díme, každým dnem, nabývajíce neslýchané a netušené moci. Člověk našed, jakou moc vložil Pán v přírodu a naučiv se užívatí síly její, nabytí tudíž možnosti státi se člověkem u větší, skvělejší míře... Nálezy, jež v tomto oboru každým okamžením hojně se množí, k tomu vedou, že vše, cožkoli překá- želo člověku, státi se musí prostředkem k rozmnožení blahobytu jeho na zemi. Na dno mořské a do hlubin zemských proniká oko lidské, i zdá se, že není daleko do té doby, kdežto bude člověk projížděti se vysoko nad zemí, povětrím létaje o závod s orlem.

Že při těchto velikých, obrovských pokrocích zároveň nejedny útrapnosti přirozeným během se musely vyvi- nouť, netřeba připomínati, anobřž zřetelné a zřejmé jest, že co jedněm stalo se pramenem k rozmnožení moci a bohatství, jiným jest původem chudoby a bídy. Srdce nám ovšem krvácí, pokud se musíme dívatí na neveselé a vyzáblé ty tváře ve fabrikách, na ty stíny lidské, ježto zmořené bídou po zemi se vlekou. Avšak byli bychom na omylu, kdybychom to vše slavným oněm pokrokům v průmyslu a nescísným oněm nále- zům přičítati chtěli. Původ výjevů těchto jest ovšem jinačí a kořen dřeva tohoto sahá hluboko.“ (Blah. 1848, č. 31, 25. června.)

A vraceje se znovu k tragickému rozporu mezi bla- hobytem vrstvy, která se zmocnila vynálezů vědy a průmyslu, a mezi zástupy pracujícího lidu v továrních podnicích, ptá se, co z toho má dosud společnost, „že stroje všelici usnadňují a urychlují práci lidskou? Má z toho, že vidí, kterak se sbíhají peníze do nemno- hých rukou, a tito nemnozí kterak se hrdě vypínají nad své bratry, hůř než to činívali pánové staré doby. Máť z toho, že vidí, kterak nemnozí, shánějící bohat- ství do svých pokladnic a měšců, stávají se pány nad životem tisíců...“, máť z toho, že touž měrou, kterouž přibývá jedněm bohatství, zmáhá se chudoba, zmáhá se strašidlo našeho věku — proletariát.“ (Tato téměř reprodukce proslulé věty komunistického manifestu zdá se nasvědčovat, že Václav Štulc [stejně jako B. Bol- zano] komunistický manifest znal, nebo o něm aspoň četl.)

Hledaje vysvětlení tohoto stavu, praví: „Co se nás tkne, my neznáme příčiny patrnější a podstatnější, než jest nedostatek smyslu křesťanského. Že smysl tento vymizel z myslí majetníků, navykli si pokládati bratra nezámožného za pouhý toliko nástroj k rozmnožování statků a rozkoší svých. Člověk, syn lásky věčné, obraz Boží, neměl a nemá u takových nekřesťanů o mnoho větší ceny než stroje či mašiny, kteréž řídí v dílnách, kterýmiž peněz nahání do rukou jejich. Netřeba tu dalších dokladů a směle můžeme říci, že by tak nikdo nesměl nakládati s bratrem svým, kdyby smyslu křes-ťanského bylo v srdci jeho.“ Není proto divu, že „smysl ten a láska vymizely netoliko ze srdcí majetníků, alebřž i z myslí dělníků...“ Tak se otevírá další směr vývoje budoucího, zápas sociální mezi kapitalismem a proletariátem mimo rovinu křesťanství.

Z celkové úvahy o současné situaci evropské společnosti a hybných silách jejího příštího vývoje vyvozuje pak V. Štulc závěr o úloze Církve a úkolech katolíků ve veřejném životě. „Nastínivše hlavní směry našeho věku a vytknuvše, která se svoboda občanská, průmysl i obchod a duch národnosti po vší Evropě rozmohly, pověděli jsme zároveň, čeho se ještě nedostává k oblažení člověčenstva. A toť právě nutí nás ještě něco málo podotknouti o úloze církve. Církev, netajme sobě především té žalostné pravdy, uvedena jest u mnohých národů v nenávisť.“ Štulc obranně líčí velké zásluhy Církve v minulosti na poli kultury, osvěty a výchovy národů, její boj proti otrokářství, ale nezapírá ani vady a chyby, kterými Církev zatížila zpronevěřil její synové — kněží nekneží — proti samotnému duchu a zásadám Církve. Nestačí však dnes apologie Církve;

především musí její členové hájit Církev „vlastními činy a skutky. Pokud se budeme honosit učením, a sami životem je popírat, pokud se budeme chlubit výtečnými činy našich předků, sami pak se nepříčiníme býti následovníky jejich, jako stín a dým ztratí se chlouba naše“.

Praktický organisátor, kterým redaktor „Blahověsta“ byl, dává ihned rady, jak se mají katolíci zapojit do obecného proudu národního života svým křesťanským přínosem, a vyzývá k založení Jednoty katolické, „aby osvědčili skutkem, že jim leží na srdci znik obce, kterouž milují, svobody, kteréž dobyli, záměrův, kteréž si vytknuli.“ Přes přípravy, ihned konané, došlo však k jejímu založení dříve na Moravě než v Praze.

(Pokračování)

Dr Josef Doležal

P. JAN BARTOLOMĚJ TANNER, VLASTENECKÝ KNĚZ, DĚJEPISEC

P. Jan Tanner patří k nemnohým jesuitům, kteří proto, že svůj rodný původ nejen nezapřeli, nýbrž horlivou činností buditeckou posilovali národní uvědomění, byli pronásledováni.

Otec jeho Matěj Tanner oženil se s vnučkou mistra Šimona Plachého z Třebnice, Alžbětou Šedivcovou, r. 1620, „tedy v bělohorském roce spojil se starý rod Plachých s Tannerovým, z něhož potom vyrostl Plzni první buditel, obrodil. Matka Alžběty Šedivcové byla Dorota, nejstarší dcera Plachého“ (Emil Felix, Literární Plzeň v obryse, I. díl). Po třech letech manželství se narodil Jan Bartoloměj. Prvního vzdělání se mu dostalo na městské škole v Plzni. V roce 1635 byl vůdcem ozbrojené městské mládeže při oslavě Nového svátku, což svědčí o tom, že jeho rodina patřila k nejváženějším. Měl dva bratry, z nichž Matěj se stal rovněž jesuitou a horlivým vlastencem, a dvě sestry. V letech 1636—1641 studoval v pražském konviktu z nadace Šimona Brósia a Kašpara Arsenia. Nad spolužáky vynikal pilností a znamenitou pamětí. S oblibou se nořil do četby asketických a historických spisů a hlavně pozorně naslouchal tomu, co se při společných obědech předčítalo. Tak poněmáhu se obohacoval neobyčejnými vědomostmi, jichž později používal ve svých spisech, kázáních a přednáškách. Do řádu jesuitského vstoupil r. 1645 a získal hodnost doktora theologie. Na pražské akademii přednášel filosofii a v Olomouci od r. 1654 spekulativní theologii; a postupně zastával akademické úřady různých hodností. Kromě toho byl také latinským kazatelem studentů, katechetou akademie, předsedou latinského spolku, exhortátorem Mariánského bratrstva a examinátorem jesuitů. Byl horlivým podporovatelem Svatováclavského dědictví a působil též misionářsky. Spisoval v řeči latinské, české a německé.

Avšak jeho vyčerpávající horlivost mu nepřinesla uznání, naopak uvrhla ho do těžkých nesnází; byl totiž r. 1674 spolu s P. Vilémem Freilichem, profesorem spekulativní filosofie, náhle bez předchozího vyšetřování zbaven úřadu a udán u olomouckého biskupa Karla — inkvisitora kacířství — že učí bludům. Zároveň vyslovilo kolegium S. J. zákaz, že už nikdy nesmí přednášet na fakultě, ba ani bydlet v místě, kde se vyučuje theologii nebo filosofii. Tanner se o tom dověděl, když cestoval do Karlových Var na léčení, a ihned hledal cesty k nápravě. K intervenci pražského arcibiskupa a nejvyššího purkrabí byl poslán do české provincie S. J. pater Mikuláš Avancius jako vyšetřovatel. Také císař Leopold se ostře ohradil proti zasahování do jeho zeměpanských práv tím, že se v jeho zemích vykonává inkvisiční úřad a že oba kněží bez jeho vědomí a pro všeobecné pohoršení byli bez předchozího vyšetřování odsouzeni. Mezitím římské inkvisiční officium oznámilo Tannerovi 24 a Freilichovi 26 inkriminovaných vět. Oba profesori ihned odeslali do Říma své námitky a zároveň přednášky, jež studentům diktovali. Církevní censura neshledala v nich nic závadného tím spíše, že šlo vesměs o myšlenky převzaté z učení sv. Tomáše

Akvinského, avšak osvobozující rozsudek vydán nebyl. Oba kněží byli v létě r. 1675 povoláni do Vídně, aby před nunciem odpřisáhli autentičnost svých přednášek. Vyžádali si také audienci u císaře, kterého prosili, aby v jejich prospěch nijak nezakročoval, že si k právu dopomohou sami. Císař jim vyhověl a do Říma pohrozil toliko, že oba profesory začátkem školního roku, tedy na podzim r. 1675, znovu dosadí v jejich úřad a dá svolení, aby byli odvoláni teprve tenkrát, až budou řádně odsouzeni. Avšak Řím zůstal hluchý. Teprve když kardinál Nithardus, původem jesuita, pomohl kardinálu Nepotovi urovnat spor, který vyvolal se všemi křesťanskými panovníky, vyžádal si jako kompenzaci, aby svátek sv. Ignáce z Loyoly slavil se v brevii jako duplex a aby konečně byl vnesen rozsudek, který by oba jesuity zprostil viny a uvedl zpět do jejich úřadů. Nato římská inkvisice oznámila rozsudek, že žádná z inkriminovaných vět nepodléhá censuře a že se patres mají vrátit na svá dřívější místa.

Ale vytrpěné příkoří bylo pro oba cestou per aspera ad astra: Tanner stal se téhož roku děkanem theologické fakulty pražské university, povolán za zpovědníka pražského arcibiskupa Bedřicha hraběte z Waldštejna, aby po dvou letech byl zvolen za rektora akademického konviktu a za nejvyššího profesora škol koleje u sv. Klimenta, jímž zůstal až do své smrti. Vilém Freilich byl dosazen zpět na bohosloveckou fakultu olomouckou a r. 1680 povýšen na rektora vratislavské koleje.

Tanner byl v přátelských stycích s učenými současnými s Crugeriem (Jiřím Krugerem), Kadlinským, Tomášem Pešinou a zejména s Balbínem, který mu dodával historický materiál a který ho doporučil bibliotékaři vídeňského dvorní knihovny Lambeckovi, jež mu dokořán otevřel brány své vědecké svatyně. Tanner poskytl platné přátelské služby Balbínovi, když byl pronásledován.

Svou první práci vydal Tanner ke cti Panny Marie: *Fons Marianus centum devotionis rigulis irriguus* 1653 v Praze a také česky s obrázky *Pramen Mariánský*. Balbínovi toto dílko se tak líbilo, že vyzval autora, aby rozmnožil slávu „Svaté Čechie“, protože Češi jsou u ostatních národů v neváznosti, že prý nemají světců. Tanner r. 1659 skutečně vydal posmrtný spis Alberta Chanovského, bývalého rektora jesuitské koleje v Krumlově a v Praze (zemřel v Klatovech 16. dubna 1645), který zanechal v rukopise *Vestigium Boemiae piaae*, který měl šířit známost o českém národu, staré jeho křesťanské kultuře a zbožnosti u všech latinsky mluvících národů. Následoval životopis Chanovského latinsky *Vir apostolicus seu vita et virtutes...* a česky *Muž apoštolský aneb život a ctnosti ctihodného P. Alberta Chanovského z T. J. v Českém království skrze Jana Tannera z téhož Tovaryšstva, tiskem university Karlo-Ferdinandovy 1680.* — Balbín četl předmluvu k spisu

a radil: „aby také na okraji byly udány prameny, z kterých jste čerpal, tím získá spis na vážnosti, aby si někdo z nezasvěcených nemyslel, že to bylo vymyšleno, neboť poskrovnu je našich Čechů, kteří svou vlast umějí ocenit, jsouce v domácích dějích namnoze cizinci...“

Tanner uznával potřebu hagiografického díla pro latinsky mluvící cizinu i pro vlastní národ a obohatil svatováclavskou tehdejší literaturu roku 1661 spisem *Trophaea sancti Wenceslai Bohemiae regis ac martyris*, vyzdobeným rytinou podle kresby Karla Škréty. Je to obsáhlé vyličení života světce, jeho vlastností, ctností a statečnosti, jež velebí světce jakožto obět Kristovu, mučedníka, slavného vítěze nad nepřáteli, patrona zemského, a promlouvá o jeho účtě v Římě, Polsku, Dánsku...

Po osmi letech přeložil a vydal tento spis F. Kadlínský pod titulem *Život a sláva svatého Václava, mučedníka, knížete, krále a patrona českého* s rytinou od S. A. Volkfanga. Knížka tato, jež byla tak oblíbena, že vbrzku se dočkala tří vydání, měla svou historii: roku 1669 obrátil se arcibiskup pražský Mät. Ferd. Zoubek (Sobek) z Bilenberka do Říma s prosbou, aby papež Kliment IX. zavedl pro celou církev svátek sv. Václava. Na podporu své žádosti připojil spisek *Gloria sanctissimi ducis et martyris Wenceslai, inclyti regni Bohemiae patroni, duodecim titulis brevissime adumbrata et beat. p. Clementi IX. pontifici maximo repraesentata et dicata*, který není ničím jiným než výtahem z Tannerova díla z r. 1661, pořizným B. Balbínem.

Dalším výrazem zbožné úcty k národnímu světci je knížka *Svatá pouť z Prahy do Boleslavi vedoucí skrze 44 štací*, vydaná r. 1671 a 1692 česky a r. 1690 latinsky a německy se 45 rytinami. Na popud Tannerův dali čeští stavové postavit 44 kapliček podél „svatě cesty“, kudy se sv. Václav často ubíral z Prahy do Boleslavi.

Mezi čistě historické spisy jeho patří monografie o rodech pánů ze Šternberka a Valdštejna, rovněž Balbínem inspirované.

Podle soudu literárních historiků napsal také popis císařského poselstva do Cařihradu, jež vedl hrabě z Leslie, maje v průvodu tři jesuity. Vydal jej r. 1669 Arnošt z Dobroslavína: *Jana Tannera legací císařská*... Překlad věnován Pešinovi.

Nejdůležitější jeho spis, který psal v letech 1670 až 1678, zůstal v rukopisu: je to *Historia urbis Plsnae*. V tomto díle v 52 kapitolách vypisuje děje od založení Plzně do své doby. Poslední zpráva se týká morové rány v r. 1680 v 52. kapitole, v níž také slibuje, že jeho přítel, plzeňský kancelista, Jan Vodička, uspořádá městský archiv a pamětihodnosti z něho připojí. Důležitou částí knihy jsou „allegata“, doslovné opisy důležitých listin.

A právě tento ušlechtilý cíl způsobil, že jeho Historie nesměla vyjít tiskem. Jeho náboženské knihy, i když nepřímo šířily zprávy o dávné kulturní minulosti českého národa, mohly být tištěny, nikoli však vážné historické dílo. Důvod toho vyslovil Balbín mluvě o nevydaných pamětech Slavatových: „Protože náš věk nesnese slyšet pravdu, a platil-li kdy Terentiův výrok: verita odium parit, hodí se nejvíce do naší doby, ježto nenávidí pravdu nejenom světští lidé, nýbrž i duchovní zakazují pravdu mluvit a psát.“

Avšak současníci Tannerovi ho pochopili: pilně čtli jeho dílo, opisovali je a doplňovali, takže nemáme snad spisu — kromě náboženských — který by byl koloval v tolika exemplářích. Jar. Schiebl (Plzeňsko IV.) zjistil 34 rukopisy a cituje Dr. Volfa, podle něhož se počátkem XIX. stol. cenil rukopis Historie ve fideikomisních knihovnách 48 kr., někdy 6 kr. Nejúplnější je rukopis Strahovský, který je snad originálem Tannerovým.

Řada dějepisců českých i německých čerpala z jeho rukopisů, zejména buditel XIX. stol. Jos. V. Sedláček pro své Paměti Plzeňské. S jakými pocity byla Tannerova Historie čítána, svědčí zápis v jednom českém překladu: „Kýž již se splnilo proroctví Libuše, též i Sibylly: Aby Čech pravý a přirozený nebyl v Čechách tak vzácny jako jelen se zlatými rohy na pražském mostě.“

Jeho dílo splnilo své poslání mezi českým lidem, třebaže mocní je potlačili, a tak když 8. listopadu 1694 dotloukl jeho energické srdce, mohl s vědomím dobře vykonané práce předstoupit před svého Soudce, kterého denně vyznával jako Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero... neboť věrně mu sloužil jako kněz misionář a buditel národa.

J. B.

REKREAČNÍ A LÁZEŇSKÁ PÉČE ČKCH

V letní sezóně 1957 umožňuje Česká katol. Charita duchovenstvu, řádovým sestřím a farským hospodyním rekreaci, eventuálně lázeňské léčení v těchto lázních a rekreačních střediscích: Janské Lázně (Krkonosě), zotavovna ČKCH „Marianum“; Dol. Smokovec (Vysoké Tatry), zotavovna slov. Karity; Poděbrady, léčebný ústav „Charita“; Františkovy Lázně, ústav „Charita“; Mariánské Lázně, budova děkanského úřadu; Piešťany, dům slovenské Karity; Karlovy Vary, léčebné ústavy čs. st. lázní; Luhačovice, léčebné ústavy čs. st. lázní; Kněžský domov v Praze II, Ječná 2.

Letní sezóna trvá od počátku května do konce září. V Poděbradech, v Janských Lázních a v Kněžském domově v Praze je celoroční provoz.

Dvoutýdenní rekreační turnusy:

6. V.—18. V., 20. V.—1. VI., 3. VI.—15. VI., 17. VI. až 29. VI., 1. VII.—13. VII., 15. VII.—27. VII., 29. VII. až 10. VIII., 12. VIII.—24. VIII., 26. VIII.—7. IX., 9. IX. až 21. IX.

Třítýdenní lázeňské turnusy:

29. IV.—18. V., 20. V.—8. VI., 10. VI.—29. VI., 1. VII. až 20. VII., 22. VII.—10. VIII., 12. VIII.—31. VIII., 2. IX. až 21. IX.

Nástupní den je zpravidla pondělí.

Denní pense pro duchovní v činné službě, farské hospodyně a řádové sestry zaměstnané v nemocnicích je 16 Kčs. Řádové sestry zaměstnané v charitních ústavech platí 10 Kčs denně. Plná denní pense v lázeňských a rekreačních domech Charity je 32 Kčs.

Duchovním na odpočinku a bývalým dlouholetým farským hospodyním je poskytován pouze léčebný pobyt v Poděbradech, Mar. Lázních, Frant. Lázních a v Piešťanech za platebních podmínek jako pro duchovní v činné službě.

Za sníženou denní pensi povoluje se rekreační pobyt 14denní a léčebný pobyt 3týdenní.

Pobyt v Poděbradech, Frant. Lázních, Mar. Lázních a v Piešťanech je možno spojit s lázeňským léčením. Pokud návrhy na ambulantní lázeňské léčení od příslušných ústavů národního zdraví nebudou opatřeny doložkou, že OÚNZ provede úhradu, musí si host zaplatit lázeňské léčení z vlastních prostředků.

Příhlášky na rekreační a lázeňský pobyt podejte nejpozději do konce měsíce dubna na ČKCH, Praha 2, Vladislavova 12.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 4. - V Praze dne 1. dubna 1957.

NÁŠ ZÁPISNÍK

CORRIGENDA IN DIRECTORIO MAIUS — IUNIUS.

1. Maii: M. propria novissima. Cr. Pref. propria „et te in solemnitate“.
7. Maii: LL. 3. N. de Comm. Mart. T. P. I. loco et 7. R Tristitia vestra.
8. Maii: 8. Bened.: Quorum festum.
29. Maii: Post Laudes dicuntur Litaniae Sanctorum. Sine Cr. Hodie prohibentur Missae lectae tam votivae quam quotidianae Defunctorum.

30. Maii: In Martyrologio 1. loco: Festum B. Mariae, Virg. Reginae.
1. Junii: Ad Prim. in R. br. V Ascensionis. Sine Cr.
11. Junii: A feria 4. usque ad sabbatum sequentem inclusive, ad Matutinum, Laudes et Vesperas antiphonae ante psalmos *possunt* duplicari (S. R. C., die 3. Novembris 1955, II).
15. Junii: In fine Sequentiae omittitur Alleluja.
30. Junii: Ad Compl. Dominicae doxologia Praesta, Pater piissime.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Mošna Bořivoj**, administrátor, Močidlec, ustanoven dekretem čj. 650/57 od 1. 2. 1957 excur. administrátorem v Rabštejně, okres Plasy.
- Dr Habáň Method O. P.**, administrátor, Tatrovce, ustanoven dekretem čj. 1273/57 od 15. 3. 1957 administrátorem v Chlumu Sv. Maří, okres Sokolov.
- Kolanada František**, kaplan, Mariánské Lázně, ustanoven dekretem čj. 1274/57 od 1. 3. 1957 administrátorem v Lázních Kynžvartě, okres Mariánské Lázně, s výpomocí v Mariánských Lázních.
- Koza Bohuslav O. Cruc.**, děkan, Karlovy Vary, ustanoven dekretem čj. 1275/57 od 21. 2. 1957 excurrando administrátorem v Rybářích, okres Karlovy Vary.
- Sokol Vladimír**, kaplan, Stříbrná, ustanoven dekretem čj. 1276/57 od 1. 3. 1957 administrátorem v Bublavě, okres Kraslice, a pověřen výpomocí ve Stříbrné.

Úmrtí:

- PhDr Sádlo Vojtěch**, administrátor v Rybářích u Karlových Var, zemřel 20. 2. 1957 ve věku 60 let (čj. 718/57).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- P. Vida Benvenut Julius**, kaplan, Brno (diecése brněnská), ustanoven dekretem č. 651/57 ze dne 30. 1. 1957 s platností ode dne 1. února 1957 administrátorem v Kunčíně.
- P. Srovnalík Alois**, administrátor, Postřelmov, ustanoven dekretem č. 609/57 ze dne 28. 1. 1957 s platností ode dne 1. února 1957 provisořem v Dolanech.
- P. Gregorek Jan**, provisoř ve Studené Loučce, ustanoven dekretem č. 608/57 ze dne 28. 1. 1957 s platností ode dne 1. února 1957 administrátorem v Postřelmově.
- P. Dvorok Josef**, administrátor, Staré Město, ustanoven dekretem č. 614/57 ze dne 28. 1. 1957 s platností ode dne 1. února 1957 administrátorem ve Švábenicích.
- P. Pilch Miroslav**, provisoř, Třebaňov, ustanoven dekretem č. 615/57 ze dne 28. 1. 1957 s platností ode dne 1. února 1957 excurrando administrátorem ve Starém Městě u Mor. Třebové.
- P. Pokorný František**, t. č. m. sl. ve Svitavách, ustanoven dekretem č. 616/57 ze dne 28. 1. 1957 s platností ode dne 1. března 1957 administrátorem v Boršově.

Úmrtí:

- P. Fajkus Jan**, SVD, nar. r. 1887, Pusté Jakartice (okres Opava), zemřel dne 16. 2. 1957 v Opavě.
- P. Ripka Jan Mšgre**, kons. rada a prof. nábož. v v. v Opavě, zemřel dne 24. února 1957 v Opavě, pochován dne 28. února 1957 v Opavě.
- P. Schwarz František**, nar. r. 1877, farář v. v. v Pohří u Oder, zemřel dne 25. února 1957, pochován dne 28. února 1957 v Paršovicích u Hranic.
- P. S.
- P. Hamerla Jan**, nar. 1927, administrátor Kunčina, propuštěn do diecése brněnské.

DIECÉSE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Vyznamenání:

Čestný konsistorní rada:

- Odvárka Adolf**, interkalární administrátor v Býšti. N. E. 102 z 14. 1. 1957.

Osobní děkan:

- Bartl Miloslav**, b. vikář a farář ve Vápenném Podole. N. E. 3387/56 z 28. 1. 1957.
- Šikl Josef**, farář v Žumberku. N. E. 3387/56 z 28. 1. 1957.
- Vlček František**, farář v Morašicích u Chrudimě. N. E. 3387/56 z 28. 1. 1957.
- Novák Alois**, interkalární administrátor v Nasařkách. N. E. 3387/56 z 28. 1. 1957.

Biskupský notář:

- Čáp Josef**, farář v Červených Janovicích, N. E. 267/57 z 28. 1. 1957.
- Kubíček Antonín**, farář v Čestíně. N. E. 267/57 z 28. 1. 1957.

Expositorium canonicale cum iure synodali:

- Müller Vilém**, interkalární administrátor v Kutné Hoře. N. E. 267/57 z 28. 1. 1957.

Synodalie:

- Pavlíček Karel**, interkalární administrátor ve Zbraslavicích. N. E. 267/57 z 28. 1. 1957.
- Maceček Michael**, kaplan v Kutné Hoře. N. E. 267/57 z 28. 1. 1957.
- Václavík Josef**, interkalární administrátor v Nebovidech. N. E. 267/57 z 28. 1. 1957.

Ustanovení:

- Kubelka Josef**, interkalární administrátor ve Štokách, interkalárním administrátorem ve Svatém Kříží a excurrando administrátorem ve Štokách. N. E. 141 z 1. 1. 1957.
- Nesvačil Jan**, kaplan v Hořicích v P., interkalárním administrátorem tamtéž. N. E. 167/57 z 4. 12. 1956.
- Šanc František**, býv. interkalární administrátor v Poříčí u Trutnova, interkalárním administrátorem v Petrovicích u N. Bydžova. N. E. 217/57 z 1. 2. 1957.
- Šanc František**, interkalární administrátor v Petrovicích, excurrando administrátorem ve Stračově. N. E. 242/57 z 1. 2. 1957.
- Kvoch Josef**, farář v Petrovicích u N. Bydžova, interkalárním administrátorem v Nechanicích. N. E. 280/57 z 1. 2. 1957.
- Smejkal Josef**, býv. farář v Bystrém u Poličky, interkalárním administrátorem v Řepníkách. N. E. 281 z 1. 2. 1957.
- Smejkal Josef**, interkalární administrátor v Řepníkách, excurrando administrátorem v Jenišovicích. N. E. 282/57 z 1. 2. 1957.

Přeložení na trvalý odpočinek:

- Mareš František**, osobní děkan a farář v Nechanicích, dnem 31. 1. 1957 přeložen na trvalý odpočinek. N. E. 77/57 z 10. 1. 1957.

Úmrtí:

- Prokeš Jan**, č. rada bisk. Ordinariátu a farář v Dušejově, zemřel 25. 1. 1957. N. E. 307/57.
- Odvárka Adolf**, č. kons. rada a int. administrátor v Býšti, zemřel 3. 2. 1957. N. E. 370/57.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Ustanovení:

- Hataš Václav**, inter. administrátor v Kravařích, ustanoven excur. administrátorem farnosti Stvolínky, okres a vikariát Česká Lípa, s platností od 1. února 1957, č. dekr. 359/57 ze dne 24. ledna 1957.
- Jurčík Miroslav**, inter. administrátor v Křešicích, ustanoven s platností od 1. února 1957 kaplanem při arciděkanství v Ústí n. L., č. dekr. 417/57 ze dne 26. ledna 1957.

Jurčik Miroslav, kaplan při arciděkanství v Ústí n. L., ustanoven inter. administrátorem farnosti Zubrnice, okres a vikariát Ústí n. L., č. dekr. 420/57 ze dne 26. ledna 1957.

Kašný Leo, inter. administrátor v Pavlovicích, ustanoven excur. administrátorem farnosti Holany, okres a vikariát Česká Lípa, s platností od 1. února 1957, č. dekr. 360/57 ze dne 24. ledna 1957.

Kulísek Vojtěch, inter. administrátor ve Stvolínkách, ustanoven inter. administrátorem farnosti Chřibská, okres a vikariát Nový Bor, a excur. administrátorem farnosti Studánka, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, s okamžitou platností, č. dekr. 625/57 ze dne 14. února 1957.

Netík Jan, kaplan při arciděkanství v Ústí n. L., ustanoven inter. administrátorem farnosti Křešice, okres a vikariát Litoměřice, a excur. administrátorem farnosti Záhořany, okres a vikariát Litoměřice, současně I. dómským vikaristou při katedrále sv. Štěpána Prvomučedníka v Litoměřicích, s platností od 1. února 1957, č. dekr. 405/57 ze dne 25. ledna 1957.

Schmid Heřman Dr., administrátor v Čečelicích, ustanoven excur. administrátorem farnosti Dolní Slivno, okres a vikariát Mladá Boleslav, s okamžitou platností, č. dekr. 89/57 ze dne 4. ledna 1957.

Slapák Stanislav, administrátor, Údol sv. Kryštofa, ustanoven inter. administrátorem farnosti Dolní Slivno, okres a vikariát Mladá Boleslav, s platností od 1. února 1957, č. dekr. 418/57 ze dne 26. ledna 1957.

Zimandl Rudolf, administrátor ve Vraném u Slaného, pražská arcidiecése, ustanoven inter. administrátorem farnosti Mcely, okres a vikariát Nymburk, s platností od 1. února 1957, č. dekr. 554/57 ze dne 1. února 1957.

Zproštění:

Brabec Miroslav, inter. administrátor v Rejšvicích, zproštěn s okamžitou platností excur. administrace farnosti Mcely, okres a vikariát Nymburk, č. dekr. 201/57 ze dne 12. ledna 1957.

Frajt Alois, vikář a administrátor v Rumburku, zproštěn s okamžitou platností excur. administrace farnosti Studánka, okres Rumburk a vikariát Nový Bor, a povinnosti obstarávat bohoslužby ve fil. kostele v Rybníšti, farnost Chřibská, č. dekr. 627/57 z 14. 2. 1957.

Kubát František, inter. administrátor ve Střekově, zproštěn s platností od 1. února 1957 excur. administrace farnosti Zubrnice, okres a vikariát Ústí n. Lab., č. dekr. 419/57 ze dne 26. ledna 1957.

Schmid Heřman Dr., inter. administrátor v Čečelicích, zproštěn s platností od 1. února 1957 excur. administrace farnosti Dolní Slivno, okres a vikariát Mladá Boleslav, č. dekr. 421/57 z 26. ledna 1957.

Vosáhlo Václav, inter. administrátor v Jiřetíně pod Jedlovou, zproštěn s okamžitou platností excur. administrace farnosti Chřibská, okres a vikariát Nový Bor, č. dekr. 626/57 z 14. 2. 1957.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

9. 4. 1862

Rádi připomínáme nedožitých 95. narozenin české malířky *Zdenky Braunerové* (nar. v Praze, zemř. 23. 5. 1934 tamže).

Braunerová, žačka Chittussiho i Courtoise, počala s krajinami pod širým nebem, připomínajícími malbu mistrů barbizonských z okolí Fontainebleau, kde pilně studovala. Její obrazy na pražských výstavách („Švestkový sad“, „Chalupa na slunci“) vzbuzovaly pozornost svou vzdušností a svítivostí. Rovněž díla vystavená na výstavách v zahraničí měla úspěch u obecnosti i odborné kritiky.

Její grafické listy, zvláště lepty ze staré Prahy, jejíž pitoreskní kouzlo Braunerová tolik milovala, mluví o vnitřním rozechvění a tlumočí vřelé rozhovory její duše s krásnem.

Ušlechtilá přítelkyně básníků (Zeyer), spisovatelů (Marten) i kritiků (F. X. Šalda), byla po celý svůj život vroucí ctitelkou Matky Boží. Svou hlubokou zbožnost, projevuující se častou návštěvou chrámů Páně i adventních rorátů, dokumentovala Braunerová i spoluprací s biskupem Podlahou, blahé paměti, na zdaru jubilejní svatováclavské výstavy ve Vladislavském sále pražského hradu v památném roce miléniovém (r. 1929).

Její rov v posvátné půdě Vyšehradu není zapomenut. Český národ, který Braunerová tolik milovala, vděčně vzpomíná své veliké umělkyni a malířku.

17. 4. 1817

Již 140 roků uplynulo od narození populárního katolického povídkáře *Františka Pravdy* (vl. jm. Vojtěcha Hlinky, nar. v Nekrasíně u Jindřichova Hradce, zemř. 8. 12. 1904 v Hrádku u Sušice).

Pravda po středoškolských studiích studoval teologii ve Vídni a v Praze a byl vysvěcen na kněze r. 1842. Působil krátce v duchovní správě a ve školství; r. 1847 se stal soukromým vychovatelem a oddal se plně literatuře, kde pilně pracoval přes 40 let.

Byl bystrým pozorovatelem, líčícím realisticky prostě rázovitě lidové figurky („Vávra, kuřák“, „Matěj, sprosták“). Vzpomínky na jeho dětství jsou zachyceny v knihách „Matka studentů“ (r. 1877), „Štěpánův Vít se učí na kněze“ (r. 1879).

Napsal též mnoho povídek pro lid, později shrnutých do 5 svazků „Povídky z kraje“ (r. 1871–1877), v nichž snažil se lid vychovávat, nábožensky uvědomovat a mravně povznášet. Jeho knihy, působící silou prostoty a mocného kouzla naivoty, s milým primitivismem podávají jímavý obraz českého lidu v druhé třetině 19. století. Jest pravda, že naše generace již je nečte, ale vykonaly ve své době veliký kus poctivé práce, takže

jejich autora můžeme s dobrým svědomím zařadit mezi naše ostatní zaslužilé katolické kněze-beletristy.

18. 4. 1862

18. dubna byl by se dožil svých 95. narozenin *ThDr. Pavel Julius Vychodil OSB* (nar. v Přemyslovicích u Prostějova), kdyby jej ráno dne 7. 4. 1938 nenašli v jeho bytě v Brně, tsice snícího svůj věčný sen, klidně sedícího u svého psacího stolu, na němž ležel ještě otevřený benediktinský breviář.

Vychodil, od r. 1885 člen starobylého benediktinského kláštera Rajhrad u Brna, vysvěcený 26. 7. 1886 na kněze, zabýval se thomismem, apologetikou, poetikou a poměrem básnictví a mravnosti.

Od r. 1886 byl redaktorem časopisu „Hlídká“, z něhož vytvořil kritickou a naukovou revui jednotného filosofického a bohosloveckého rázu.

Byl vynikajícím znalcem Aristotela, z něhož vydal řadu překladů: „Kniha o básnictví“, „Kniha o duši“, „Etika Nikomachova“, „Politika“ a j.

Z původních jeho prací uvádíme: „Důkazy jsoucnosti Boží“ (r. 1889), „Apologie křesťanství“ (r. 1893), „Básnictví a mravouka“ (r. 1897), „Poetika“ (r. 1890 až 1898) a j.

29. 4. 1857

Před 100 lety se narodil v rodině chudého hradčanského hudebníka v Praze pozdější slavný český virtuos *František Ondříček* (zemřel 12. 4. 1922 v Miláně). V tomto skromném, láskou k hudbě naplněném prostředí se záhy probudilo jeho hudební nadání. Jeho otec vedl v té době vlastní kapelu, hrající v pražských hostincích a kavárnách. Jejím sólistou bylo jeho zázračné dítě, hubený hošík s nápadně dlouhými vlasy, který udivoval přednesem koncertů i působivých fantasií na národní písně.

Po vystudování konservatoře v Praze (r. 1876) studuje Ondříček dva roky u profesora Massarta na pařížské konservatoři; tímto studiem byla dovršena jeho příprava ke koncertní dráze: téměř po dvacet let oslňoval téměř nedýchající obecnost koncertních síní různých evropských i zámořských měst.

Z této pedagogické činnosti vyplynula závažná díla: „Elementární škola hry houslové“, „Denní cvičení“, „Etudy“ a j.

Závěrem imenujeme Ondříčkovu skladatelskou činnost, která nejvýrazněji ožila jeho stykem se slavným Českým kvartetem; příkladem uvádíme: „Česká rapsodie“, fantasie na motivy z oper „Prodaná nevěsta“, „Ivan Susanin“ a j.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 5

Prelát Antonín Stehlík: V jednotném šiku

ThDr Josef Kubalík: Bilance modernismu

ThDr Jaroslav Michal: Kodex a Nejsvětější svátost

ř. B. Foerster: Význam posvátné hudby

ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na svatovojtěšském stolci

Karel Hetteš: Sklo v církevním umění

P. Václav Zima: Strom v květu

Dr Hubert Havránek: Hudba zvonů

Jaroslav Durych: Velikonoční předěl

5

1957

ANIMARUM PASTOR
COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI
Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

Praelatus ANTONÍN STEHLÍK, vicegerens CMV-KD: Nos omnes in una acie.

Quae scripta sunt, pingunt situationes rei publicae et officiorum temporis elapsi, quae praecipue divites respiciebant, et officia huius temporis, quae curant res omnis populi. Omnes cives nostrae patriae partem habent in administratione officiorum et munerum rei publicae. Etiam sacerdotes catholici spectant ad cives probos et diligentes rei publicae, qui in una et concordia acie cum omni populo ibunt ad electiones delectorum et conciliorum „Frontis populi“. Etiam nos sacerdotes consilio huius instituti utemur.

ThDr JOSEF KUBALÍK: Exitus Modernismi.

Modernismus ut omnium haeresium syllabus, fundamentales veritates christianas delens ad nihilum corruens per Litteras Encyclicas S. Papae Pii X. Pascendi Dominici gregis. Nunc stamus super eius sepulchrum gratias agentes Deo pro pulchro flore verae et orthodoxae doctrinae catholicae saeculi XX. nascentis de fidelitate, oboedientiae Magisterio Ecclesiae, quod errare non potest.

ThDr JAROSLAV MICHAL: Codex IC et Sanctissimum Sacramentum.

Materia haec disputat et disserit de constitutione Codicis IC, de legibus, praecipis et normis Sacrificii Novi Testamenti et Sanctissimi Sacramenti ut Communionis Domini.

J. B. FOERSTER: Momentum musicae sacrae.

Haec quae legimus, sunt fragmenta allocutionis celebris, pii, peritissimi artis musicae magistri J. B. Foerster. Varias aetates doctrinae et artis musicae percipiebant suam vivam imaginem et suum exemplar in musica sacra. Sed exemplum perfectissimum invenimus praecipue in cantu sacro S. Gregorii Papae. Hic cantus est vere fons abundanter fluens et vivificans doctrinas et artes omnium saeculorum. S. Gregorius occultavit et textit in his modulis omne, quod est optimum, generosissimum, ingenuum sed sine ulla macula cupiditatis, libidinis, animi motus. Non est os eloquentius, facundius ore gloriam Dei magnificante, nam „omnes res optimae et maximi momenti suam vitam hauriunt in cantu et modulis“.

KAREL HETTEŠ: De vitro in arte christiana.

Vitrum invenit suum modum elaborandi in arte christiana iam in saeculo III. „Fondi d'oro“ sola patellae tenuis cum igne solutis foliis auri scatent plenitudine imaginum de Vetere et Novo Testamento. Saeculis posterioribus vetrum fit idonea materia pro vasis et instrumentis S. Liturgiae, sit exempli gratia — „mosaicae, genera varia vitri, receptacula pro S. reliquiis“. Haec omnia genera artis vitri in nostra patria exstant iam saeculo XIV., persaepe talis perfectionis et artis, ut possit esse testis maximae peritiae nostrae in pluribus Europae terris.

JAROSLAV DURYCH: Festa Paschalia ut divortium fluminum.

Festa Paschalia in anno liturgico sumt vere divortium magisterii sacerdotalis et regalis Jesu Christi. Magisterium sacerdotale incipit Cena Domini et culminat immolatione in cruce et morte Salvatoris Nostri Extemplo patefit magisterium regale, quod Dominus Noster auspicatur primum descensione ad inferos deinde sua resurrectione. Tunc mutatur facies et imago terrae et in tempore et in aeternitate; Rex aeternitatis factus est etiam Rex temporis et vitae.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

V jednotném šiku

Prelát Antonín Stehlík, místopředseda CMV-KD

Po pádu bachovského absolutismu v šedesátých letech minulého století byly rakouské vlády donuceny odporem národů proti byrokratickému centralismu vídeňské státní správy zavést značně ovšem omezenou samosprávu zemí, okresů a obcí. Tato samospráva, jež pak s menšími změnami vydržela až do pádu habsburské říše, aby pokračovala i v I. republice s tím hlavním rozdílem, že volby do ní se konaly podle všeobecného a přímého volebního práva všech občanů bez rozdílu pohlaví, měla jednu nejzákladnější chybu: z účasti na ní byly vyloučeny nejšířší lidové vrstvy, především dělnictvo a chudé venkovské obyvatelstvo, protože volební právo bylo podle daňové poplatnosti odstupňováno do tří voličských sborů, z nichž na příklad v městech, v nichž se volilo 36 členů městského zastupitelstva, volila každá z těchto tříd po 12 členech, ačkoli v 1. sboru bylo třeba jen 60 voličů — nejbohatších občanů, zatím co nejpočetnější 3. sbor měl v samosprávě rovněž jen 12 zástupců. Není divu, že dělnické hnutí hned od svého počátku se domáhalo — ovšem za rakouských vlád marně — rozšíření volebního práva do samosprávných sborů, které za daného složení nemohly nikterak mluvit jménem všeho občanstva. A tak byla stará samospráva vlastně jen záležitostí bohatých a majetnějších vrstev a podle toho také vypadala její práce.

Přes to však se český národ hned od začátků samosprávy pustil do ní s velkou vervou a až s upřílišněnými nadějemi, které ovšem splněny nebyly. Národ, kterému cizí vláda upírala právo na vlastní státní moc, chtěl se v samosprávě politicky vyžít a napjal všechny své síly, pokud to připouštěl nespravedlivý a nelidový volební řád. Zásluhy této okleštěné instituce, zejména pokud jde o zlepšení lidového školství, počátky veřejného zdravotnictví a silniční komunikace, nelze sice popírat, ale celkový duch činnosti její byl nedemokratický a nelidový. Nemohla se proto udržet proti silnému závanu revolučního vítru, který od r. 1948 provál u nás všemi institucemi, aby do sklepů historie nenávratně odvanul všecko, co patřilo již jen minulosti.

Dnes je tato omezená stará samospráva nahrazena soustavou národních výborů, na niž mají přímou účast všichni občané bez rozdílu a která je nadána takovou pravomocí, že se o ní nejušlechtiljším samosprávným bojovníkům nikdy ani nesnilo. Velká část kompetence, vyhrazené dříve státní moci ústřední, přechází dnes na kraje, okresy a obce a naše občanstvo má opravdu rozsáhlé, úrodné a důstojné pole pro svou vlasteneckou a v pravém slova smyslu politickou činnost. Nezapomínejme, že politika pochází od slova polis (obec), na němž se může plně a mocně vyžít ku prospěchu své užší domoviny, kraje, okresu nebo obce. Zde může uplatnit všecko tradičně české politické nadání, své hospodářské i kulturní zkušenosti, svou chuť k iniciativě a k práci pro zvelebení vlasti. Rozšířené a prohloubené úkoly národních výborů vyžadují velkých nákladů a pracovníci její musí se osvědčit jako bdělí a šetrní hospodáři. A je-li dnes v popředí pozornosti celého národa naléhavá výzva naší vlády k zvýšení efektivnosti našeho hospodářství, pak mohou a dokonce musí naše národní výbory k jejímu provedení přispět tak jako málokdo jiný. Už dnes mohou národní výbory přehlížeti své úspěchy s oprávněným uspokojením: srovnáme-li je s obdobnými zřízeními zejména zemí západních, poznáme, jak rychle, zdárně a daleko jsme vykročili vpřed! Naše národní výbory mají všechny předpoklady, aby se staly opravdu hrdostí našeho lidu.

Proto mají letošní volby do národních výborů význam netoliko místní, ale opravdu národní a státní. Národní výbory si zasluhují, aby se o ně zajímali netoliko všichni ti osvědčení pracovníci a zdatní kandidáti Národní fronty, kteří v nich s úchvalou voličů budou pracovat, ale všecko československé občanstvo, na němž jest, aby si přivlastnilo všechny ty velké a budovatelské úkoly, jež jsou národním výborům svěřeny, aby jimi politicky žilo, s nimi cítilo a je podporovalo. To se týká nás všech, to se týká zejména i občanů katolíků a především i našeho českého katolického duchovenstva, jež se svým zájmem, vlivem a součinností dobře uplatňovalo zhusta už v dobách staré české samosprávy, která ve velmi četných případech nechovala se ke katolíkům nijak zvlášť přátelsky. Dnes má katolický kněz k národním výborům právě tak kladný a aktivní poměr, jaký má k lidově demokratickému státu československému, jehož ústava i ústavní praxe zaručují Církvi a její činnosti nejen rozsáhlou náboženskou svobodu v oblasti duchovního působení kněžstva, ale i v oblasti občanské každému knězi veškerou bohatou míru občanských práv jako každé-

mu jinému řádnému občanu. Vždyť katolickému knězi nemohou býti budovatelské starosti, radosti, naděje a bolesti jeho kraje, okresu a obce přece cizí, právě tak jako mu nesmí býti cizí duchovní život jeho svěřených věřících. Vždyť s pravomocí národních výborů se setká všude, v kostele, na hřbitově, ve škole; jistě mu nesmírně záleží na tom, aby jeho působíště rozkvetlo v jejich účinných rukou co nejkrásněji k radosti všech spoluobčanů. Bývá nejednou vlivným a vyžádaným rádcem i v otázkách, které patří do ryze občanské sféry a jeho hlas má svůj význam. Proto i na něho se vztahují slova provolání Národní fronty k volbám do národních výborů, vyzývající všechny občany, aby společně ve službách naší vlasti a v nerozborné jednotě všeho lidu spojili své síly k splnění velkých vlasteneckých úkolů a aby jednomyslně podporovali kandidáty navržené Národní frontou, aby tak volby přispěly k dalšímu upevnění a rozvoji lidově demokratického zřízení a k posílení mezinárodního postavení naší republiky. Učiní tak všichni kněží zajisté rádi a se souhlasem svého křesťanského i občanského svědomí, protože autorita, zkušenost a politická prozíravost Národní fronty je jim právem zárukou, že kandidáti Národní fronty jsou opravdu nejlepšími syny a dcerami našeho lidu.

BILANCE MODERNISMU

(Upraveno podle přednášky Roberta Rouquette na Institutu katolickém v Paříži ze dne 23. února 1956)

Na náhrobku v Montier en Der, v diecési langerské, možno spatřiti nápis složený před smrtí tím, jenž zde v hrobě odpočívá:

Alfred Loisy, kněz, profesor Collège de France. A pod těmito slovy záhadná věta: „Qui tuam in votis tenuit voluntatem — Jenž zachovával tvou vůli ve slibech.“ (Loisy zemřel v červnu 1940.) Co mají znamenat tato záhadná slova? Snad věrné zachovávání celibátu po celý kněžský život či věrnost Bohu od prvních chvil kněžského povolání? Loisy vzal s sebou do hrobu tajemství této své tajuplné závěti.

Tento náhrobní nápis je jakoby symbolem krise modernismu. Modernismus byl nesporně jedním z největších nebezpečí, jež ohrožovalo Církev na západě. Ač to bylo hnutí intelektuálů, přec překročilo ve své době úzké kruhy vzdělanců, kde se rozvíjelo, pronikalo do románů a tím se stávalo svědkem kolektivního svědomí moderní doby. Duchovními otci a koryfeji tohoto hnutí jsou Alfred Loisy, Marcel Hébert a v Anglii jesuita Tyrell, v Itálii pak Fogazzaro svým románem *Il Santo*.

Zejména ve Francii na konci 19. století u četných mladých intelektuálů byla kladena bolestná otázka: Je tedy moderní vědění v rozporu s naší vírou? Zdálo se jim, že jejich víra jest v nepřekonatelném rozporu s pokrokem věd historických a myšlením filosofickým. Proto chtěli si zachovati víru zbařenou tradičního obsahu a vyrovnati se s moderní vědou. A to jest podstatou modernismu. Zejména ve Francii mladí intelektuálové, mezi nimi většina kněží, prožívali bolestně tuto krizi, poněvadž katolicism francouzský prožíval po Velké revoluci jakýsi intelektuální spánek. Neboť revoluce francouzská zničila církevní školství, zdecimovala kleru a bránila novým povoláním. Napoleon pak vytvořil jakýsi přísný monopol univerzitní, který trval ve Francii po dlouhá desetiletí. Prakticky neexistovaly theologické fakulty a tudíž nebylo vysokých učilišť bohovědných, jež by byla středisky vědecké práce exegetické a bohovědné. Teprve roku 1878 byl zřízen v Paříži Institut katolický, jenž se propracovává k vyšší úrovni, přes nepřítel samého arcibiskupa pařížského, kardinála Guilberta, jenž mu nepřál. Z katolických děl 19. století světového významu stojí za zmínku jenom spis Chateaubriandův: *Genie du Christianisme*, jímž se začíná hlásati obrození katolicismu. Jinak se vyčerpával obrozující se katolicismus galikanismem, ultramontanismem, poměrem Církeve ke státu a demokracii, nikoliv však základními problémy víry. A zatím protestantismus v Německu prožívá mocnou intelektuální revoluci. Toto hnutí se projevuje v dvojí oblasti: oblasti theologicko-filosofické a v oblasti biblické kritiky. Pod vlivem filosofie Kantovy duchovní otec protestantismu liberálního, Schleiermacher, nevidí již v pravdách bible, evangelia, církve, mluvu Boží pronesenou k lidstvu dějin, totiž zjevení Boží, nýbrž jenom symbolický výraz vnitřní náboženské zkušenosti, která je výtvorem lidského vědomí naší závislosti na Absolutnu. Podobně

ve Francii později operuje s touto náboženskou zkušeností August Sabatier, děkan theologické protestantské fakulty v Paříži. Toť prvý zdroj modernismu, upřílišený immanentismus náboženský, jenž hlásá, že božství tkvící v nitru člověka se vyvíjí a projevuje též v dějinách lidstva. Druhým pramenem modernismu byla liberální kritika biblická v Německu, jež viděla v evangelích a listech apoštolských jenom legendární vyprávění, která se vyvinula z kolektivního vědomí prvotní křesťanské komunity, idealisující si a zbožňující postavu i učení proroka nazaretského. A stejným způsobem bylo vykládáno Písmo sv. Starého Zákona.

A tu na přelomu století 19. a 20. objevuje se ve Francii abbé Loisy, kněz diecése langerské, žák velkého Duchesna, učenc a skvělý spisovatel, v Anglii jesuita Tyrell, v Belgii profesor apoštolských jenom legendární vyprávění, která se vyvinula z kolektivního vědomí prvotní křesťanské komunity, idealisující si a zbožňující postavu i učení proroka nazaretského. A stejným způsobem bylo vykládáno Písmo sv. Starého Zákona. A tu na přelomu století 19. a 20. objevuje se ve Francii abbé Loisy, kněz diecése langerské, žák velkého Duchesna, učenc a skvělý spisovatel, v Anglii jesuita Tyrell, v Belgii profesor apoštolských jenom legendární vyprávění, která se vyvinula z kolektivního vědomí prvotní křesťanské komunity, idealisující si a zbožňující postavu i učení proroka nazaretského. A stejným způsobem bylo vykládáno Písmo sv. Starého Zákona.

Největší nesnáží, na kterou narážíme, chceme-li vysvětliti nějakou heresi, je to, že blud není nauka plně bludná; herese jest jednostranností, oklešťováním souhrnných událostí ze zjevení, je to polovicatost ve výkladu, a proto blud jest velmi svůdný. Jest pravda, že náboženská zkušenost, styk s Bohem v modlitbě jest podstatným prvkem duchovního života, velmi často psychologickým zdrojem víry, pramenem, jímž se víra živí. Rovněž není nesprávné, že dogmatické formulace i nejslavnější, nevystihují plně svůj předmět, prostě z toho důvodu, že jejich předmětem jest tajemství Boží, jež je nekonečné a nemůže býti plně vystiženo. Právem napsal Pascal: Jedině Bůh mluví dobře o Bohu. Formulace dogmatické, i když jsou neomylné, jsou vyjádřeními lidskými a jsou přizpůsobeny lidskému chápání, tudíž nedokonalými výrazy. Přes to však nevyjadřují toliko subjektivní náboženskou zkušenost jednotlivců nebo společnosti křesťanské, nýbrž projevují objektivní poselství Boha a Krista lidem, věčný plán Boží.

Mají poslání nejen poučit lidský rozum, ale jsou zaměřeny k celému nitru lidskému. Víra v poselství Boží, jež nám zprostředkovává Církev, není prostě rozumovým přijímáním abstraktních a temných vět, nýbrž živoucím přilnutím celé bytosti lidské k slovu Božímu. Konečně je jisto, že poselství evangelia bylo poněmáhu vykládáno podrobněji Církví. Slavná dogmata prvých křesťanských století o tajemství Trojice a Vtělení byla vyvolána heresemi; možno mluvíti o dialektice christologických koncilů. Teprve po dlouhé práci a úvahách

o Písmu, prvotní liturgii, o církevním životě z Ducha Svatého došla Církev k přesné formulaci pravd zjevených a obsažených v evangeliu. Rovněž ústřední funkce Velekněze římského v Církvi jinak byla projevována v prvních stoletích než dnes, kdy jsme si vědomi plně práv nástupce a dědice sv. Petra.

Tudíž modernismus můžeme vyjádřit třemi základními větami:

1. Jediným prostředkem, který je nám dán, abychom poznali nějakou věc Boží, jest vnitřní náboženská zkušenost.

2. Tradiční dogmatické výrazy této zkušenosti nemají objektivní obsah. Jsou jenom užitečné a platí pro dobu, ve které vznikly. Tyto formulace nejsou ani pravdivé, ani nepravdivé. Tak pro modernistu tvrzení o božství Kristové mělo smysl jenom pro křesťana čtvrtého století, nemá však významu pro člověka století XX.

3. Tyto formulace dogmatické jsou podrobeny vývoji, což je jevem zcela přirozeným. Původní poselství mladého židovského rabbiho, Ježíše z Nazareta, spočívalo v hlásání blízkého konce světa.

Proč tedy Církev tak rázně reagovala na tyto proudy myšlenkové a odsoudila modernismus? Proč drsně odmítá viděti v dogmatech pouhé symboly? Vždyť se zdá na prvý pohled, že by tento symbolismus vyloučil všechny nesnáze exegetické, historické, filosofické a zpřístupnil by poselství evangelia všem. Proč naopak Církev trvá na tom, že dogmatické formulace obsahují objektivní pravdu, sdělují nám poznání Boha, poznání sice obdobné a nedokonalé, avšak poznání pravdivé?

Snáze pochopíme dogmatické úsilí Církve na příkladě. Umělec malíř namaluje, konkrétně zobrazí nám na př. hrušku. I když nemáme z obrazu dokonalé poznání hrušky, na př. její vůně, chuti, výživy, přece obraz nám podává objektivní, smyslové poznání zobrazeného předmětu, byť by neúplné. Máme i estetický požitek, který v nás vyvolává hra barev a tvarů. Naproti tomu malíř abstraktní, jako na př. Picasso, svou malbou hrušky nechce nám předávati nějaké poznání věci zobrazené, nýbrž jaksi si hraje s barvami, tvary i symboly jako hudebník s tóny, avšak jeho účelem je jediné nám sděliti vnitřně své estetické pocity. Abstraktní malba má obsah čistě subjektivní. — Mohli bychom přirovnati dogmatické úsilí Církve ke konkrétní malbě; Církev vyjadřující tajemství Boží v dogmatech usiluje nám předati něco z objektivní skutečnosti Boha, poznání tedy inadekvátní; avšak to nám napomáhá k poznávání Boha z víry.

Modernista však vidí v Církvi spíše malíře, jako jest Picasso; podle modernistů Církev používá hry slovních symbolů, jež však nejsou objektivními znameními tajemství Božího, nýbrž v nás probouzejí jakési pocity zbožné, intimitu s božstvím, jak ji zakoušeli velcí duchové. Na těchto symbolech málo záleží, ony se mění jako barvy v kaleidoskopu. Ba ani nemají trvalé hodnoty, neboť jsou to pouhé prostředky. A možno prý je v různých dobách měniti.

Pro zajímavost všimněme si postoje modernismu k základním problémům křesťanským.

Tak problém osobnosti v Bohu. Jde o to, zda Bůh je bytost osobní, či je to božství, jež třeba hledati ve vývoji kosmu a lidstvu. Má-li dogma o Trojici objektivní obsah, pak můžeme míti k Bohu vztah opravdu osobní, dítka k Otci nebeskému v nejvlastnějším slova smyslu. V tomto případě není Bůh nějakým transcendentálním sobcem, nýbrž Bůh jest Láska, jež ze svých dober sdílí člověku, obrazu a podobenství Božímu. — Naopak, je-li dogma o Trojici jenom symbolem bez objektivního obsahu, pak nevím, zda Bůh jest Otcem a Láskou, jež se sdílí lidem, či pouhá, slepá, bezejmenná, nevědomá síla, jež usiluje se vyvíjeti ve vesmíru. Nestačí říci, že trojiční symbol znamená, že máme míti synovské vztahy k božství a že filantropie je požadavkem lidské přirozenosti; aby tyto vztahy byly možné, je třeba, aby Bůh byl bytostí osobní.

Pokud jde o modernistické pojetí bible. Modernista v bibli, knize napsané pod vlivem Ducha Svatého, nebolí knize inspirované, nevidí nic než dílo lidské. Pro

něho bible jest legendární epopejí, výtvořem kolektivního vědomí Izraele. A jestliže vyjadřuje náboženské potřeby tohoto kolektivního vědomí, nemůžeme prý zjistiti, čemu tyto potřeby odpovídají v nadlidských skutečnostech. Celý ten biblický souhrn velkolepých obrazů symbolisuje tajemství tužeb lidských po nedosažitelné blaženosti. — Vše se mění, jestliže tato náboženská zkušenost společnosti Izraele, již bible vyjadřuje, jest ovocem trvalého zasahování osobního Boha a jeho Lásky v dějinách. Pak svatopisec jest v rukou Božích nástrojem vyvoleným Bohem, aby mluvou přístupnou lidem dal výraz věčnému plánu Boží lásky. Bůh chce blaženost svých tvorů. Člověk od počátku se staví proti plánům Božím. Přes to, že pádem svým člověk ztratil právo na věčnou blaženost, Bůh neopouští svého tvora a slibuje mu vykoupění. Kristus, vtělený Bůh, splňuje náboženské naděje privilegovaného národa židovského, lidu Abrahamova a Mojžíšova, ba i celého lidstva. Jako velkolepá freska se rozvíjí před našima očima v bibli nejen abstraktní zjevení, nýbrž i z ní vyzařuje sama láska, jež je nám zjevována. Je to již vylíčení milosti účastnění na životě Božím, jež bude dovršeno v životě posmrtném.

Kristus modernistů a Kristus katolicismu nemají vůbec nic společného. Jde o to, zda evangelia a listy apoštolské jsou svědectvím, sice zjednodušeným, avšak objektivním, jež nám vykresluje pouf Slova Božího Vtěleného na zemi, — či jest to pouhá symbolická legenda samovolně vyrostlá v prostředí první generace křesťanů, jež měla zidealisovati podobu jakéhosi rabbiho židovského, který mimořádnou náhodou pochopil myšlení celého civilisovaného světa. Celý náboženský život odvisí na odpovědi na tuto otázku. Je-li evangelium objektivně pravdivé, pak Bůh přijal naši podobu, aby se nám připodobnil ve všem, i v utrpení a v smrti. Tedy Vtělený Bůh je můj bratr a věčná láska ke Kristu má své oprávnění. Je-li však dogma Vtělení Božího pouhým symbolickým výrazem duchovní přítomnosti Boha v lidstvu nebo imanence božství v kosmu, pak Bůh je pro mne něčím cizím a vzdáleným, pouhým theoretickým principem, který nemohu milovat.

Konečně Církev. Jest Církev zákonitou dědičkou myšlení a vůle Ježíše Krista? Liberální protestantismus viděl v Církvi pouhý případný jev dějinný, který kompromitoval čisté nadšení židovského rabbiho mravokárce, jehož se dovolává. Pro Loisy Církev je pokračovatelkou hnutí vzbuzeného prorokem Ježíšem. O tomto palestinském proroku víme prý velmi málo, hlásal jen konec světa a blízký příchod království věčného Jahve. Konec světa nenastal, proto křesťané si přemístili spontánně toto království na zemi, a tak vznikla Církev, náboženská společnost, jež sociálně a psychologicky byla nutná, aby mohla trvati dále prvotní společnost učedníků Ježíšových. Tato církev se samovolně organisuje, hierarchisuje a vyzbrojuje symbolickými znameními. V tomto smyslu jest Církev pokračovatelkou Kristovou. Rabbi Ježíš dal první popud k nesmírnému hnutí duchovnímu, jež opravdu vyšlo z něho; byl doslovně zápalkou, jež rozžehla ohromný požár křesťanský, aniž sám si to uvědomoval. Církev je tedy institucí čistě lidskou, nebyla zamýšlena ani chtěna božským Kristem; nebyla uvedena do dějin Duchem Svatým. Biblický, christologický i ekklesiologický modernismus Loisy jest velmi blízký symbolismu dogmatickému Jiřího Tyrella, i když Loisy uvedeného jesuitu irsko-anglického ostře kritisoval. V těchto perspektivách Církev není učitelkou života, který vytryskuje v lásce Ježíše Krista od věčnosti, tím méně rozdávatelem tajemství Božích --- . Katolická nauka o Církvi vyvěrá zcela z dogmatu o Vtělení, kdežto modernistické učení upírá Církvi funkci mystického těla Kristova, protože božství Kristovo neuznává. A proto celý náš vnitřní život, jenž závisí na tajemství Vtělení Božího, je ekklesiologií modernistickou znemožňován. Pro katolický objektivismus Kristus jest zjevením se Boha v historii lidstva; jako takový božský Kristus je vrcholem lidských dějin. Je-li Kristus živý Bůh, vtělený v čase, pak Jeho Církev se svým učěním a svými svátostmi jest přítomností Krista v dějinách. Skrze Církev

Kristus není jenom v minulosti nebo na konci věků, jest stále nyní. Jeho život věčný před počátkem a po konci času jest v Církvi sdílen každému okamžiku v čase. Církev jest plností Krista v čase a prostoru.

Modernismus vyprazdňoval obsah křesťanství. Jest snůškou všech heresí, neboť ničil nejzákladnější články prvotního křesťanství: Osobnost Boží, Zjevení, Trojici, Vtělení, Vykoupení, Církev. Pod záminkou, že chce přizpůsobit křesťanství modernímu myšlení, úplně boří myšlení křesťanské, celý duchovní život, křesťanský pojem Boha, světa, člověka. Nikdy v dějinách křesťanských neohrožovalo křesťanství vnitřně větší nebezpečí, jež mohlo vésti k plné zkáze, kdyby nebylo zásahu Bo-

žího v rozhodnutích neomylného úřadu církevního. A jest zajímavé, že to byl papež, světec na stolci Petrově, který zasadil smrtelnou ránu modernismu, všech heresí snůšce.

Dnes v křesťanském světě stojíme nad hrobem modernismu. Přes toto nebezpečí vyrostl nový život pro Církev. Elita badatelů katolických: historiků, filosofů, theologů i exegetů zůstala věrna své Církvi, řídí se poslušně pokyny neomylného úřadu učitelského. Plným právem můžeme říci, že nad hrobem evropského modernismu květ pravověrného myšlení křesťanského se rozvil ještě krásněji, aby svou vůni oblažoval tápající lidstvo 20. století.

ThDr Josef Kubalík

KODEX A NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOST

Úvodní kánon 801 titulu III. knihy III., uváděje nám na paměť trojí laskavost, totiž svou přítomnost, sebeobětování a přijímání, kterou se nám daruje Kristus v Nejsvětější svátosti pod způsoby chleba a vína, rozčleňuje celé pojednání na dvě hlavy. V první hlavě se pojednává o oběti mše sv., v druhé pak o Nejsvětější svátosti jako o svátosti přijímání.

I když moralisté uvádívají obrácený postup, zdá se, že postup Kodexu je logičtější, poněvadž v oběti mše sv. Svátost oltářní vzniká, a tudíž jest vhodnější jednat o příčině před důsledkem.

Část první: O Nejsvětější oběti mše sv.

Moc přinášet oběť mše sv. má toliko kněz (can. 802), který ji obdržel při kněžském svěcení (srov. Pontificale Romanum, De ordinatione presbyteri: „Přijmi moc přinášet Bohu oběť a sloužit mše svaté jak za živé, tak za mrtvé, ve jménu Páně“).

V jakémsi smyslu věřící svou přítomností, přísluhováním, mešním stipendiem účastní se aktivně oběti, jsou tedy také obětující, což konečně nejednou při mši sv. celebrující kněz sám zdůrazňuje (srov. formule při obětování, kolekty a jiné modlitby). Přece však jedině kněz je Církví pověřen jako veřejný služebník, aby jménem jejím přinášel oběť, kterou Kristus jí odkázal. A tak kněz, reprezentující Církev obětující, rozhoduje o aplikaci mše svaté, sám také, pokud konsekruje, jest causa ministerialis samého Krista, který ve svátostech působí.

Dovolení celebrace.

Není dovoleno polucelebrovat dvěma nebo více kněží, vyjma při kněžském svěcení, kdy novosvěcenci polucelebrují, t. j. tutéž hostii a tentýž kalich konsekrují spolu se světitelem. Podobně při konsekraci biskupské konsekrují společně dvě hostie a jeden kalich. Koncelebrace je dosud v užívání u Orientálců, v církvi západní byla do XIII. století v užívání jen na větší svátky. Po XIII. st. tento zvyk *pozněnáhu mizel*, a Kodex nyní v can. 803 koncelebraci, vyjma dva citované případy, přísně zakázal.

Cizí kněz smí být k celebraci připuštěn jedině tehdy, když předloží místnímu knězi (faráři, správci kostela) celebret nebo jiné potvrzení, svědčící netoliko o jméne, hodnosti a diecési, nýbrž hlavně o kněžství neznámého. Bez celebretu mohl by být k celebraci v cizím kostele připuštěn jen kněz místnímu duchovnímu známý (can. 804).

Celebrující kněz v cizím kostele jest povinen se zapsat do tamní zvláštní knihy (uchovává se v sakristii), a to čitelné jméno, hodnost, farnost, ze které pochází, s poznamenáním diecése, ve které se farnost dotýká nalézá.

Povinnost celebrovat.

Kněžské svěcení, panující kázní, zavazuje každého kněze, aby vícekrát do roka celebraval. Povinností biskupa jest dbát o to, aby každý kněz celebraval alespoň o nedělích a zasvěcených svátcích (can. 805). Kromě v den Narození Páně a Vzpomínky všech věrných zemřelých není dovoleno žádnému knězi celebravat v jednom dni více mší svatých bez apoštolského zmocnění (can. 806, § 1).

Kanonické právo zmocňuje Ordináře (§ 2, can. 806), aby v případě nutnosti pro nedostatek kněží a pro potřebu shromáždění věřících (asi 20 lidí, Congr. de Prop. Fide 5. X. 1688, C. slov. boh. 1916, Praha, II., str. 248), dovolil jednomu knězi sloužit v den sváteční, t. j. kdykoliv váže věřící povinnost přítomnosti na mši sv., nejvíce dvě mše sv. Do XI. stol., jak svědčí boloňský právník Gratian (Decr. Magistri Gratiani, De cons. D. I, c. 53, pars XVII), nebyl zákaz denně sloužit nejméně dvě mše sv. Výjimečně bez zvláštního indultu dovoluje se v jeden den binovat v krajním případě, na př., aby se mohlo posloužit umírajícímu posilou na cestu do věčnosti (Vermeersch-Creusen, Epitomé i. can. 1927, Romae, ed. 3, str. 38). Binační apoštolský indult netoliko pro dny sváteční, nýbrž i pro dny všední, v případě nezbytnosti (při příležitosti pohřbu, svatby, srov. Acta Arch. Ep. C. Prag. 1946/5, N. O. 55/46) není zvláštností dnešní doby, neboť binace v den zádušní mše svaté byla zvykovým právem již před Gratianem a dále i v právu dekretálním (srov. Gratian, De consecr. D. I, c. 53, pars XVII: Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, et alteram de die, si necesse sit; Item Alexander Papa II.).

S. Congr. de Sacramentis udělila dokonce se souhlasem sv. Otce dne 28. ledna 1946 mimořádný indult trinace, kterou může Ordinář dovolit knězi v případech nutných podle svého uznání a za daných podmínek, t. j., že druhá a třetí mše sv. se celebruje případně v jiném kostele a bez možnosti pohoršení (srov. A. Arch. Ep. Cur. Prag. 1946/5, N. O. 54/46).

Disposice tělesná.

Disposicí tělesnou se rozumí lačnost, kterou předpisuje can. 808, a která je rozdílná od předepsané lačnosti pro sv. přijímání, jež je předpokladem k tomu, aby kněz byl způsobilý celebravat. Ve smyslu tohoto can. konstituce Christus Dominus ze dne 6. I. 1953, článek III. stanoví pro kněze celebrujícího za daných okolností (celebrace v pozdější hodině nebo po těžké a namáhavé duchovní práci, jako je dlouhé zpovídání, po delší cestě ke mši sv.), že smí aliquid sumere per modum potus saltem per spatium unius horae, antequam sacris operetur, tedy jednu hodinu před započetím mše svaté a nikoliv jako věřící, jimž se dovoluje ve smyslu článku V. něco vypít jednu hodinu před sv. přijímáním. Mimořádnou dispens uděluje Suprema Sacra Congregatio S. Officii, která ve své rezervované pravomoci též vydala obšírné instrukce ke zmíněné konstituci Christus Dominus. Jak konstituce, tak instructiones byly již na jiném místě v Duchovním pastýři (ročník 1956/3, str. 43 a č. 1, str. 3) zveřejněny a znovu obsah je uveden v direktáři 1957, str. 24–26, proto se omezují toliko na výklad předpisů kanonických.

Přísný zákon dodržet přirozený půst (od půlnoci do doby celebrace) připouští některé výjimky:

a) pro božský zákon, který více naléhá. Takový případ se může naskytnout, jestliže není žádný kněz lačný, který by dokončil mši sv. kněze po konsekraci alespoň jedné způsoby, kdyby tento onemocněl, nebo jestliže by kněz nalil do kalichu místo vína vodu nebo olej a toto by zpozoroval sumpta parte aquae vel olei, nebo kdyby po přijetí abluce musel konsumovat konsekrovanou hostii nebo částky, které nemůže ponechat

do příští mše sv., nebo se po konsekraci rozpomenul, že není lačný;

b) pro nutnost posloužení umírajícímu viatikem může kněz, ač není lačný, celebrovat, aby konsekroval potřebnou částku;

c) pro možnost vzniku pohoršení, které by vzbudil, kdyby celebrující přerušil mši sv., rozpomenuv se, že není lačný. Sv. kongregace Officia zamítla názor, že nedostačuje, aby kněz nejsa lačný celebrouval druhou mši sv., pro možnost vzniku pohoršení nebo nepochopení lidu (2. XII. 1874 Col. P. F., II n. 1425);

d) per epikeiam připouští mnozí, aby novosvěcenec, který tajně porušil v rozčilení lačnost, přistoupil k celebraci primice.

Disposice duševní.

Kněz, který si je vědom těžkého hříchu, je nezpůsobilý celebrovat. Jeho povinností jest, aby dříve než přistoupí k celebraci, vykonal sv. zpověď. Není ovšem tomu tak u kněze, který v předchozí sv. zpovědi neúmyslně zamlčel těžký hřích, nebo který pochybuje u sebe o existenci těžkého hříchu. I když se musí doporučit, je-li možno, aby jak v prvním, tak v druhém případě svědomí své řádnou sv. zpovědí uklidnil, není vázán nutně vykonal sv. zpověď před nutnou celebrací (d'Ann., III. 249, 7).

Aby kněz v těžkém hříchu směl přistoupit k celebraci ve smyslu can. 807, se žádá:

1. Naléhavost celebrování, t. j. nebezpečí smrti, nutnost konsekrovat hostii pro umírajícího, vyhnutí se podezření nebo špatné pověsti, nutnost celebrovat v zasvěcený den nebo denní farní mši sv.

2. Nemožnost se vyzpovídat buď proto, že nemá vůbec přístup ke zpovědníku, nebo dosažitelnému knězi není možno se zpovídat.

3. Vzbudit lítost s předsevzetím, co nejdříve se vyzpovídat (t. j. během dvou, nejvýše tří dnů). Je-li možno, má sv. zpověď vykonal před druhou mši sv. Jinak ovšem platí nutné podmínky jako po hříchu před první mši sv.

Původce a podmět aplikace.

Účinky mše sv. může přiřknout skrze intenci toliko sám celebrující a na skutečnosti nemůže nic změnit ani nařizovat kterýkoliv představený, nebo aplikace je aktem moci kněze, jejíž platnost vyplývá z charakteru.

Podmět, jemuž se mše sv. aplikuje, nemůže být zavrhzený. Světcům se vnějším kultem pocty mohou vzdávat, ba dokonce jim k poctě svědčí, že jsme Bohu vděční za mimořádné milosti, kterými je Bůh obdařil.

Před Kodexem byla vedena mnohá kontroverze o tom, zda všichni ostatní jsou způsobilí, aby za ně byla, nebo lépe řečeno, aby v jejich prospěch byla mše sv. aplikována. Mnozí (Billot) popírali, že může být přímá aplikace mše sv. jako operis operati dovoleně a platně za ty živé, kteří jsou mimo Církve, jíž oběť Nového Zákona je vlastní dobro. Ti totiž připouštěli oběť k prospěchu a míru Církve nepřimo v obrácení nevěřících a heretiků. Někteří připouštěli, že na užitečných mše sv. mohou participovat všichni živí a duše v očistci, avšak pochybovali o participaci na užitečných zadostučinění nepokřtěných. Oběť kříže ovšem byla přinesena za všechny lidi a mše sv. není ničím jiným, než pokračováním oběti kalvárské (srv. Šanda, Synopsis II. 1922, Friburg, § 290 a Lehmkuhl II, 242), proto can. 809 zastává příznivější názor a mlčky připouští, že mše sv. je k prospěchu všech živých a duší v očistci, když jí dovoluje obětovat za všechny.

Zásadou je, obětovat je dovoleno za každý schopný subjekt, který Církve nevylučuje. Právem není vyloučen ani nevěřící, ani nekatolík (srv. can. 809). Z veřejné aplikace vylučuje exkomunikovaného, za něhož dovoluje toliko aplikaci soukromou. Pro vitando lze aplikovat toliko ve smyslu za jeho obrácení (srv. can. 2262, § 2). Není námitek proti slavné oběti za katechumeny.

Příprava a dukučnění.

Can. 810 připomíná, aby kněz přistoupil k celebraci

po zbožné přípravě a po mši sv. aby vykonal díkůvzdání. V Misálu se uvádějí modlitby, jako praeparatio a gratiarum actio. Nezavazují pochopitelně pod hříchem, je však chvályhodné, aby přípravu, jak uvádějí rubriky Misálu, alespoň z části vykonal a gratiarum actio zpměti při odchodu od oltáře a svlékání rouch recitoval.

Přisluhování.

Mši sv. koná celebrující sine presbytero assistente, vyjma při mši sv. pontifikální nebo novokněze, nebo slepce, avšak vždy s jedním prisluhujícím a odpovídajícím (srv. can. 812). Prisluhující se vyžaduje pod těžkým hříchem a zakazuje se, aby u oltáře prisluhovala žena (srv. can. 813 a Vermeersch, Epitomé, ed. 3, 1927, I, 82). Pokud žena odpovídá, musí být mimo oltář. Za mimořádných okolností kongregace obřadů a svátostí (srv. Acta Arch. Ep. C. Prag. 1949/1, str. 4) uděluje dovození celebrovat bez prisluhujícího. V tom případě říká kněz toliko jednou Confiteor a připojuje ihned Misereatur nostri, nikoliv vestri, a po orate fratres při Suscipiat říká de manibus meis a nikoliv tuis. Podle uvážení dovoluje Ordinář věřícím recitovat spolu s knězem při mši sv. ony části, které nejsou předepsány pro kněze jako modlitby tiché. Can. 811, § 1 vyžaduje, aby celebrující při mši sv. byl oděn předepsaným posvěceným rouchem. Jest těžkým hříchem celebrovat bez parament nebo současně bez manipulu a štoly. Z vážných důvodů lze obléci albu nebo kasuli neposvěcené.

Pokrývka hlavy.

Mezi mši sv. kardinál smí užívat červený pilleolus, biskup, opat a prelat nullius fialový (srv. can. 811, § 2) a benedikovaný opat podle užívání roucha buď černý, nebo bílý. Tito mohou užívat též prstenu. Ostatním užívání pilleolu po celou mši sv. jest pod těžkým hříchem zakázáno, pod lehkým hříchem, jestliže ho kdo užívá mimo Canon missae (od Sanctus usque ad communionem). Bez apoštolského indultu je dovoleno užít pilleolu mimo Canon missae jen pro náhlé a přechodné onemocnění, nikoliv však trvale (srv. Benedikt XIV., De sacrific. missae L. I. c. 9, n. 3). Při privátní mši sv. nebo na veřejnosti, kde důvod nošení pilleolu je přítomným jasný, podle sv. Alfonse L. VI, n. 397 je dovoleno užívat pilleolu i pro trvajícím rozumným důvod (srv. Výklad nařízení Urbana VIII. v Misálu na základě can. 6, 20).

Užívání paruky, které papež Innocenc XII. přísně zakázal, není Kodexem zakázáno výslovně. Benedikt XIV. dovolil užívání paruky částečně, t. j. takové, která doplňovala přirozený vlas. Jestliže se tedy dnes zhotovuje paruka, nahrazující přirozený vlas, tak, že působí dojmem vlasu přirozeného, není žádným zákonem vyloučeno, jí při celebraci užívat. Důrazně se však radí, aby uživatel paruky vyžádal si k tomu dovolení (srv. Facultates, n. 35 Vermeersch, I Epitomé, Appendix).

Látka mše sv.

Vzdálenou látkou oběti mše sv. jest chléb a víno (can. 814). Can. 815 předpisuje, aby chléb byl zhotoven z pšeničné mouky, nekvašený a čerstvý; víno přirozené – přírodní z révy, nikterak chemicky nepřipravené.

Ve smyslu can. 817 není dovoleno celebrovat pod jednou způsobou, nebo byť i pod oběma způsoby konsekrovat mimo mši sv. Zcela zvláštní případ přichází v úvahu, kdy celebrující oddělenou konsekrací doplňuje oběť pro neplatnou jednu z obou způsob (srv. Defectus missae v Misále).

Can. 818 zakazuje sub gravi měnit obřad mše sv., cokoliv přidávat nebo vynechávat. Je-li nutno z vážného důvodu měnit způsob celebrace (dřevěná noha nebo chromá ruka a pod.), je třeba si vyžádat svolení Svaté stolice.

Ve smyslu can. 819 jest povinností celebrovat v liturgickém jazyku latinském podle předepsaných rubrik, t. j. za dodržení hodnoty svátku, jak předpisují rubriky.

(Pokračování)

ThDr Jaroslav Michal

VÝZNAM POSVÁTNÉ HUDBY

Otiskujeme řeč, kterou Mistr J. B. Foerster měl pronésti na slavnostní schůzi Obecné Jednoty Cyrilské dne 3. července 1929, konané na oslavu 50letého trvání a působení Obecné Jednoty Cyrilské. Mistr bohužel v těch dnech onemocněl a slavnostní řeč za něho pronesl prof. Jan Boháč, člen výboru OJC, nyní sídelní kanovník vyšehradský. Jeho laskavostí bylo nám umožněno řeč vytisknouti (nebyla dosud vytištěna) a tak učiniti ji přístupnou všem, kteří se starají o zvelebení posvátného zpěvu a hudby v našich chrámech. Zároveň tím redakce uctívá památku šestého výročí smrti velikého Mistra, který zemřel dne 29. května r. 1951.

„Všechny veliké věci jsou zpěv,“ napsal Carlyle.

Zamyslíme-li se nad tímto v první chvíli překvapujícím výrokem, nabývá, čím více ho pochopujeme, hlubšího smyslu.

Kdo zpívá? Člověk, jehož srdce je dobré, oddané, nadšené schopné, po kráse roztoužené. Neboť jsou chvíle v každém životě, kdy nestačí slovo, kdy zní prázdň, dutě, neúplně. Přemíra citu žádá si něčeho vyššího, zmocněnějšího, něčeho, co by lépe a důrazněji projevovalo ono vnitřní rozehvění a emoční bohatství, co by zároveň obrazilo ono tajemno duchového zanicení člověka, který se cítí blízce Věčnu, cele oddán Bohu.

„Šťastní hudebníci,“ volá francouzský básník Grandmougin, „vaše říše se počíná, kde říše slova se končí.“

Dějiny dokazují, že se hudbou od prvních jejích počátků sloužilo Bohu. Jemu se zpívalo, Jemu zněly harfy a trouby, Jemu tympany žalmistů, a k Jeho chvále ozval se lidský hlas, nejdokonalejší to hudební nástroj, nástroj, schopný spojití s tónem i slovo.

Touto cestou dospíváme i k nejdokonalejšímu projevu církevní hudby — k gregoriánskému chorálu. Zřídlem nezemským byl právem nazván. Stejně obdivuhodný ve své zpěvnosti, ve své melodické kráse, ve své hloubce a vytržení citovém, ve své charakteristice, ať prostě názorné, ať psychologicky prohloubené, ve svém smutku i radosti, v žalu i mystické extasi.

Vložiti v melodický postup celou duši, obnažiti srdce, jaké umění! A je v chorálu nejen nejvyšší projev citu a odevzdanosti, je v něm i svrchovaná zbožnost a nadzemská krása. Není mu třeba harmonie, berel a podpor, je součtem nezbadatelných složek psychických, a přece jednoduchost sama. Pokora a zbožnost pracovaly na něm po staletí, a nebyl zajisté překonán ani největšími z hudebních geniů.

Chorál gregoriánský je pramenem, z něhož čerpaly a budou čerpati věky, je věčný, nedostížitelný vzor v každém směru. Mozart se mu poklonil a Liszt volilval svá témata z tohoto kastalského zdroje.

Řekl-li jsem, že chorál gregoriánský je ve všem vzorem, odkazují na jeho linii, která ve slavnostních dnech je přímo přesycena ornamentací. Ne doba největší virtuosity pěvecké, nýbrž chorální melodika stvořila koloraturu.

Srdce zbožné a nadšené, srdce prožívající mystické děje, uvažující a meditující o životě a utrpení Páně, srdce, jež přetévalo citem, srdce nemohoucí unést přemíru nejhlubší emoce, stvořilo neumy. Ty guirlandy tónů, vinoucí se jako větvičky plné květů kolem základní linie, nejsilnější hlásají slávu zpěvu a jeho božský původ.

A obrátíme-li se k harmonii, objeví se nám nový zázrak. Řekl jsem: chorálu není třeba doprovodu. Ale každý hudebník ví, že je v melodii jako vůně v květi-

ně skryta harmonie, ta věčná basis, na níž stavíme nolentes volentes. Jaké bohatství, jaké úžasné obraty, jaká obdivuhodná hloubka, sledujeme-li pozorně tonální i modulatorní dispozice gregoriánského chorálu.

Není divu, že z tohoto zřídla vyprýstilo všechno hudební umění. Pokusy diafonie, falsi bordoní až k nejzávratnějším pracím vokálních polyfoniků. V chorálu promluvil Creator Spiritus své nejdůležitější slovo v hudbě. Posvátná výzva: Sursum corda zní z každé jeho melodické linky, z každého motivu, podivuhodně splývajícího se slovem, ano zrozeného přímo z interpretovaného slova. A to je po mém soudu první úkol posvátné hudby: povznášeti duši i srdce ze rmutu všednosti k jasným oblastem, v nichž vládne světlo. „To nejlepší, nejušlechtlejší a nejkrásnější, ale bez vášnivého rozrušení“ — tak definoval sám kdysi hudbu chrámovou nezapomenutelný můj učitel František Zdeněk Skuherský.

Všechny vývojové epochy hledaly i v oboru posvátné hudby svůj odlišný výraz. Užívaly různého materiálu, bohatších a složitějších prostředků, vykazují veliká díla, ale chorál nepředčily.

Básníci slovy, malíři barvami, hudebníci modlili se tóny. Neboť umělec je kněz: přijal milost, kterou rozdává. Milost pak je vyznamenání a vyznamenání zvyšuje odpovědnost. Umělec je vůdce, je příklad. On vede k světlu, neb ve tmy, vede k čistotě a kráse, neb k pádu a zkáze. Nejen talent i tvořivé vytržení je milostí. A není jistě náhodou, nýbrž výsledkem vyššího řízení, že právě největší mezi skladateli dosáhli nejvyšších met, kdy se jejich nadšené duše vznesly k modlitbě, k chvále Boží. Vzpomeňme Händlova „Mesiáše“, Haydnova „Stvoření světa“, Mozartova „Requiem“, Beethovenovy „Missá solemnis“, Lisztova „Krista“, Dvořákova „Stabat Mater“ a „Biblických písní“. Ten malý výpočet dokazuje zřetelně, že tu bylo dosaženo vrcholných bodů uměleckého tvoření.

Odvěká touha po kráse, držímající na dně každého srdce lidského, neprojevila se nikde intenzivněji, nežli v hudbě posvátné, v modlitbě zvuky, tajemnu esoterické řeči hudební, dotýkající se nebes andělskými křídly tónů vznášejících se v nadoblačno před trůn Boží jako dým obětí Abelovy.

V tomto zanicení srdcí i duší spočívá úkol a význam posvátné hudby. Ona je mostem vedoucím v blízkost Boží, je ukazatelem cesty, je křídlem duše, je osvoboditelkou. Je slávou Boží a slávou člověka, je díkůvdáním, extasí, nejbláživějším vytržením, předtuchou blaženosti věčné.

„Všechny veliké věci jsou zpěv.“ A není výmluvnějších úst nad ústa zpívající k oslavě Boha Stvořitele, Boha Vykupitele, Boha Utěšitele.

I zde: Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.

Přátelé, vy všichni, kteří jste přišli: Sursum corda!

K OTÁZCE ALKOHOLISMU

(Dokončen)

Soubor výzkumů ukazuje, že u potomků alkoholických rodičů se jeví větší výskyt neplodnosti, odumření plodu, potratů, kojenecké úmrtnosti, opoždění růstu a váhy, větší náchylnost k chorobám a celková slabost. Chronický alkoholismus působí poruchy plodnosti. Bylo zjištěno, že u alkoholiků spermie v 60 % jsou mrtvé, že právě část pohlavních žláz, vytvářejících spermie, propadá zániku. Tato změna nemusí ale znamenat poruchu jejich produktů — pohlavních buněk. Proto nelze souhlasit s názorem, hlásajícím, aby alkoholikové byli zbaveni plodnosti. Je jistotou, že požívání alkoholu

u těhotné ženy škodí vyvíjejícímu se plodu, neboť alkohol se dostává z krve matky do krve plodu a tam má zhoubný účinek.

Boj proti pijáctví je neúčinnější psycho-profylaxií alkoholových otrav. V našem státě je tento boj podložen zákonnými ustanoveními. Důsledně se podle těchto zákonů postupuje v dopravě, zatím co se přehlíží někde zákonné ustanovení o zákazu prodeje lihovin mladistvým neb osobám podnapilým. Protialkoholní boj řídí a organizuje u nás ministerstvo zdravot-

nictví. Jsou zřizovány protialkoholní poradny, které vedou boj proti alkoholismu. Protialkoholní oddělení při psychiatrické klinice v Praze, zařízení s lůžkovou kapacitou a vedené obětavým a nadšeným MUDR. Jaroslavem Skálou, vede účinný boj proti alkoholismu. Pacienti jsou léčeni komplexní léčbou. Podmínkou pro přijetí k léčbě je dobrý náhled pacienta a ochota dát se léčit. Podstata léčebného režimu spočívá především v racionální psychotherapii, ve výchově pacienta k podřízení se zájmům kolektivu, v podávání výživné stravy, bohaté hlavně na vitaminy, v odvykací léčbě léky (Stopethyl, Apomorfin), dále v pracovní terapii, v tělovýchovné a kulturní činnosti. Za šest let prošlo tímto oddělením více než 1500 pacientů. Léčebné výsledky se pomalu, ale trvale zlepšují a znamenají u jedné třetiny pacientů totální abstinenci po odstupu jednoho roku a u 20—25 % po odstupu dvou let od základní léčby. Podle vzoru tohoto oddělení vznikají jiná podobná v různých místech. V roce 1951 byla zřízena záchytná protialkoholní stanice pro akutně intoxikované osoby. Za tři roky své existence zachytila asi 10.000 občanů v Praze. V poslední době při protialkoholních poradnách a léčebnách vznikají kluby pod názvem KLUS (Klub usilujících o střízlivost), které se skládají z léčených pijáků, rodinných příslušníků a jiných osob. Povinnost členů tohoto klubu je abstinovat a druhým k abstinenci pomáhat.

Hlavní léčebnou metodou pijáctví zůstává doposud psychotherapeutické ovlivnění. Léčba medikamenty má pouze význam podpůrný. Psychotherapeutická léčba se přidržuje zásad švýcarského psychiatra Forela. Zásady této léčby jsou: Pijana (alkoholika) nelze nikdy změnit v mívajícího pijáka, musí se proto stát úplným abstinentem. S abstinencí musí každý pijan začít hned a rázem. Okolí pijana musí být přísně a důsledně abstinentní. Pijan musí změnit své zaměstnání, souvisí-li jeho pití s pracovním výkonem.

Hlavní příčina, proč člověk pije, je v něm samém. Sociální poměry ať dobré nebo zlé mohou být podnětným činitelem pro vzrůst alkoholismu. Bída je spíše následkem pití, než opačně. Alkoholici se rekrutují ze všech vrstev a zaměstnání. Je dokázáno, že deprese, jak to často pijáci k své omluvě udávají, není příčinou pití, neboť depresivní lidé jen málo v pití hledají nebo nalezají ulehčení. Alkoholismus je problémem jako jiné narkotické náruživosti. V jednotlivých

případech lze těžko rozlišit, kdy alkoholismus je chorobou nebo neřestí. Jisté z počátku je to neřest, která se potom stává nemocí. Alkoholika není možno příliš shovívavě posuzovat. Při posuzování alkoholiků v pastorači máme mít na mysli morální zásadu, že neexistuje žádný špatný zvyk neb sklon, který by se nedal přirozenými a nadpřirozenými prostředky zlepšit. Jako kněží máme často možnost působit na ženy pijanů. Je známo, že často manželky-abstinentky někdy nevědomky si připravují špatný osud svého manželství nedbalým vedením domácnosti, a tak nepřímou vyháňají své manžely do hostinců. Manželka a matka má svému muži a dětem zpříjemňovat domácí život chutnými a výživnými pokrmy a podáváním dobrých nealkoholických nápojů k utišení žízně. Rovněž čistota a útulnost příbytku, spojená se srdečným ovzduším, vytvořeným ženou v domácnosti, je okolností, která muže zdržuje doma a před špatnými druhy. Toto připomíná zpovědníkům moralista F. T. Haar (*Casus conscientiae*, I. díl, Taurini 1939, str. 170). Tento autor dává i jiné užitečné pokyny: Duchovní správci mají pijákům a alkoholikům zcela zakazovat opítí a návštěvu míst, kde se pije. Chronickým pijákům kněz má doporučit, aby vyhledali lékařskou pomoc v ústavech, neboť terapií duše a těla mohou být uzdraveni. Takovým knězem má připomínat, že k jejich uzdravení je třeba úplné abstinence, neboť tyto osoby jakmile začnou pít, nevědí, kdy mají skončit.

Poněvadž léčba alkoholika hlavně spočívá ve výchovné psychotherapii, má kněz možnost působit svým slovem na věřící. V jednotlivých případech kněz má pečlivě uvážít, kdy může radit k mírnosti neb přikazovat úplnou abstinenci. Často povolnost by nebyla na místě. Je třeba si uvědomit, že u chronického alkoholika naprosté a úplné vyléčení je možné tehdy, když nadpřirozený život dá duši věřícího nový životní obsah a příležitosti k opravdovým hodnotám. Životní praxe a zkušenosti ukazují, že to možné je. V Noldinově učebnici morálky (Noldin-Schmitt, *Theologia moralis*, De principiis, Oeniponte 1941, odstavec 350—351) duchovní správce je vybízen k vyhlazování zla alkoholismu. Má poučovat věřícího o následcích opilství. Má potírat omyly těch, kteří pokládají užití alkoholu za výživu neb posílení. Má hlásat, že opijení je zdrojem deliktů a zločinů, že hříchem je podávat dětem alkohol. Má zdůrazňovat škody na zdraví, způsobené alkoholem. *ThLic Miroslav Rajmon*

POSLEDNÍ BISKUPOVÉ NA STOLCI SVATOVOJTĚŠSKÉM

(Pokračování)

Biskup *Tobiáš* z Bechyně (1278—1296) pocházel z rodu nositelů erbu zavinuté střely, mylně zvané odfřívous, jehož zakladatelem je snad Beneš, který vynikl roku 1158 v bojích před Milánem. Z jeho synů byl Matouš praotcem pánů z Dubé, Drslav pánů z Kravař a z Bechyně. Z dalšího Benešova syna Voka, usedlého na Moravě, pocházel přímo Milota z Dědic a pražský biskup *Tobiáš* zvaný z Bechyně. Někteří z nejbližších *Tobiášových* příbuzných se před ním uplatňovali ve službách církevních, jako *Tobiáš*, zakladatel vikarie při svatovítském kostele, probošt boleslavský a potom pražský (z. 1261) a Robert, opat v Hradišti na Moravě. Rod, později značně rozvětvený, vydal ze sebe i slavného Tomáše ze Štítného.

Tobiáš byl již r. 1264 pražským kanovníkem, asi od r. 1269 mělnickým a od r. 1275 pražským proboštem. V tomto úřadě ho zastihla volba biskupem 15. XI. 1278. „Vypravování o zlých letech“ v Pramenech dějin českých nám o něm zachovalo podrobné zprávy, podle nichž tento v českých dějinách významný muž „z ušlechtilého rodu pošlý . . . ochotným a jednosvorným svolením kanovníků za biskupa zvolen“. Sám však přijal volbu teprve po některém váhání, „s mnohým zdráháním“, jako by tušil, že vedení české církve za jeho episkopátu, nastoupené v kritickém pádu a smrti Přemysla Otakara II., nebude snadné. Voliči mu skutečně

ani nedovolili, aby opustil zemi neklidem ztímanou. Sami vyslali ze svého středu poselstvo, jehož členy byli: mistr a pražský děkan Rehoř, olomoucký probošt Aleš a pražský kanovník Dětrich, kteří měli mohučskému metropolitovi předložit „dekret“ o volbě a požádati o její potvrzení. Navíc ho prosili „s mnohou pilností“, aby pro zmatek, který naplnil českou zemi „pro zahynutí krále a pro nebezpečnost na cestách“, delegoval ke svěcení olomouckého biskupa Brunona, který by probošta, dosud nekněze, ordinoval a pak mu udělil biskupskou konsekraci. Metropolita uznal závažnost přednesených důvodů a žádosti vyhověl. Teprve 22. XII. se poslové vrátili do Prahy a hned počátkem ledna roku 1279 pokračovali — majíce *Tobiáše* již ve svém středu — v jednání s olomouckým biskupem Brunonem. Sešli se s ním v Ostravě, kde meškal ve společnosti basilejského biskupa a z moci metropolitou na něho přenesené potvrdil 18. I. 1279 *Tobiášovu* volbu.

21. II. vyjel *Tobiáš* s pražskými kanovníky „a jinými kaplany ustrojenými v nejdražší oděv se strakatou podšívkou a kožichy kuní, se šlechtici, rytíři a panoši dvoru svého, znamenav šaty každého znakem předků svých, totiž šípem náušnicemi ovinutým“, do Brna. Tam po ordinaci udělené sekovským biskupem byl konsekrován 26. II. 1279 v dominikánském kostele Panny Marie od Brunona za přítomnosti biskupů sekovského a

basilejského. Při návratu nebyl nádherný průvod, který se v Praze ještě rozrostl o zástupy lidu, klerus svět- ský i řeholní, vpuštěn posádkou smutně proslulého Oty Braniborského do hradu a kostela, a jeho čelo proto obráceno ke Strahovu. Ve strahovském kostele byl tedy uvítán nový pražský biskup asi 24. III. za zvuků písně Hle, kněz veliký a Hospodine, pomiluj ny! Radostně lidem vítanému biskupu nebylo dovoleno sloužit „v stoličném kostele sv. Víta“ ani na svátek Zvěstování P. Marie mši sv. Proto vzal pontifikant za vděk i v tomto případě pohostinstvím strahovských premonstrátů, ovšem, jak praví analista významně, „ne bez zamračení čela brázdou neskrovnou“. Poněkud se uklidnil při pozorování strahovského chrámu, „jehož prostrannost, neméně také jeho krása jako chrámu Šalomounova i velké množství lidu“ ho se smutným stavem poměrů v zemi a sveřepostí provisorního správce země pro okamžik smiřovalo. Impertinence, kterými zpupný Braniborec zahrnoval Tobiáše, nespočívala jenom v zamezení přístupu do katedrály. Již před konsekracími slavnostmi 7. I. vyslal braniborský markrabí, „puzen ostnem dychtivostí a lakomství, rytíře a více Němců, pode lstí a klamem, nepamětliv věčného spasení“, aby zkoumali, kde jsou uloženy peníze Průšenka, číšníka krále Přemysla Otakara a jiných, když již dříve pátral v kapitule po privilegiích Přemyslových. V katedrále bylo skutečně uschováno něco na skvostech a penězích, protože se „lepší útočiště nenacházelo než svatyně kostela pražského“. Tak tito Němci „chrtí čenichalové“ vstoupili do krypty sv. Kosmy a Damiána a tam „pobrali jsou nesmírné množství peněz a hned je pánu svému odevzdali... pobrali Bramburští cizí jmění, vědouce, že nebylo jejich“, praví vyčítavě analista. Nesvornost a zmatek v zemi, propadlé záhubné letargii nad ztrátou mocného krále, znemožňovaly jedinou a účinnou zbraň: postavit se vetřelcům na ozbrojený odpor.

Kapitula sama však se v tomto smyslu jako čistě církevní instituce nemohla exponovat. Její situace byla tím nepříjemnější, že Braniborci vinili některé její členy z odbojných styků s královnou Kunhutou, jejíž mělnické zboží bylo krutě poničeno. Ostří nedůvěry se obracelo i proti novému biskupovi, který byl přece jedním z nejvýznamnějších členů kapituly. V září r. 1279 se zmocnil jeden z divokých braniborských feudálů Karel Boruth biskupského hradu Roudnice a vyplenil biskupský dům na Malé Straně, hojnými zásobami opatřený. Pražské duchovenstvo pak vůbec ještě po letech s hrůzou vzpomínalo na škody, které mu způsobili i domácí stoupenci markraběcí vlády, Dětrich Spatzman z Kotelce, Albrecht ze Žeberka a pan Sezema, s vojenskými tlupami utábořenými pod Petřínem. Zajímavou drobností významnou pro dobové nazírání na použití kostelního prostoru je skutečnost, že bylo tehdy možno svatyni užít jako sýpek nebo jako zásobáren. Nejen klenoty a peníze, ale i obilí se ukládalo do kostelů roku 1279 „z obavy před válkou, která se tehdy vedla mezi markrabětem, pány českými a měšťany pražskými“. Část těchto zásob v Praze u sv. Petra na Poříčí byla následujícího roku zničena jarní povodní, která zalila tuto pražskou čtvrť i s kostelem. Místy však - jako v Kojetíně, na zboží pražského biskupa - bylo použito kostelů ještě hůře. Tobiáš byl proto nucen žádat po r. 1279 olomouckého biskupa, aby tam nařídil založit novou kapli a hřbitov, protože dosavadní kojetínský kostel byl proměněn ve tvrz.

Není známo, zda se biskup Tobiáš zúčastnil rádného pohřbu, který byl povolen tělesným pozůstatkům Přemyslovým teprve někdy v květnu r. 1279. Je však více než pravděpodobné, že to nebyla Kunhuta sama, která přijala v hlubokém žalu mrtvé tělo svého chotě ve Znojmě, kde byla v bosáckém kostele vystavena otevřená rakev s tělem k veřejné počtě. Do Prahy však zatím nebyla pro nepokoje a okupaci Hradčan Němci převezena.

Svatovítská katedrála byla odevzdána klidnému provozu teprve tři roky po biskupově vysvěcení. Až 5. I. 1281 „v Praze na hoře počali jsou zvoniti všemi zvony,

ježto se na ně nezvonilo po dvě léta z mnohých příčin, protože ani strážní, ani zvonící nebyli vpuštěni do hradu... i mistru Řehořovi, ač byl děkanem, často vstup do hradu odepřen“. Stalo se tak asi na základě dohody, kterou si Rudolf na Otovi vynutil pod pohrůžkou vojenského zákroku proti němu. Maje uvolněný přístup ke svému kostelu, mohl biskup Tobiáš přistoupit k velmi pro diecési důležitému aktu, svěcení kněžstva. Kandidátů ordinace, která se nekonala nejméně plná tři léta, bylo velmi mnoho, jak lze soudit podle doby, kterou si obřad vyžádal. „Svěcení ráno byvši 8. III. r. 1281 začato, sotva mohlo za celý den býti skončeno, takže kněžím tehdy vysvěceným přijímání svátosti oltářní odloženo na zítřek... Téhož dne mistr Řehoř, děkan pražský, vysvěcen na kněze.“ To už předstupoval Tobiáš před kandidáty kněžství nejen jako jejich ordinář, nýbrž i jako důležitý činitel politický. Budiž řečeno hned na počátku, že se i svých politických úkolů zhostil velmi čestně. Když se totiž 1. VI. 1281 rozhodl Rudolf přeložit své sídlo z Vídně do západních oblastí říše, bylo jasno, že Čechy budou vydány více na pospas hrabivému Braniborci, než tomu bylo dosud. To bylo jasno i biskupovi Tobiáši, který se proto objevuje v předních řadách některých odvážných Čechů, hodlajících nebojácně vystoupit proti drancování země Němci i vypočítavými domácími feudály a zavést pořádek do veřejných věcí. Počátkem druhé třetiny května roku 1281 se sešla v refektáři dominikánského kláštera u sv. Klimenta v Praze skupina vlastenecky orientovaného panstva za Tobiášova předsednictví, která učinila důležitá a pro pacifikaci země rozhodující usnesení. Pro církevní obor nebyl bezvýznamný poslední článek resoluce, který stanovil, že zboží odňaté pražskému kostelu nebo některé jiné církevní instituci mělo být vráceno. Kolem Tobiáše se začíná tvořit panská skupina v čele s Purkartem z Janovic, která taktně usiluje o převedení rozhodující moci v zemi z rukou Otových do rukou domácích. Předejrou rozhodných úmluv a akcí se jeví v tomto směru zájezd významných českých velmožů za markrabětem do Braniborska. Jsou to páni nejznámějších jmen: Hynek z Dubé, Ješek z Michalovic, Jaroslav z Lenberka, Beneš z Vartenberka, z nichž některé počítá Dalimil k okázalým nepřátelům braniborské panovačnosti v Čechách. Podle úmluv ratifikovaných na konferenci s markrabětem měl biskup Tobiáš řídit zemskou správu, napravovat křivdy a bezpráví, pokud mu budou hlášeny, zároveň s nejvyšším komorníkem Děpoldem z Rýznberka a ostatními zemskými úředníky. Zatvrzelé provinilce směl dočista trestat i smrtí, pokud to vyžadovalo blaho veřejného zájmu. Kromě toho měl Tobiáš markraběti garantovati výplatu 15 tisíc hřiven k 1. V. 1282. Zato se markrabě uvolil vydat konečně mladistvého krále Václava a svěřit ho biskupovi. Aby mohl smlouvenou sumu spíše inkasovat, požadoval Tobiáš osvobození země od obtížných cizinců, kteří za interregna z rozmanitých důvodů a těmi nejpestřejšími prostředky - nejčastěji ovšem násilím - zemi vyssávali.

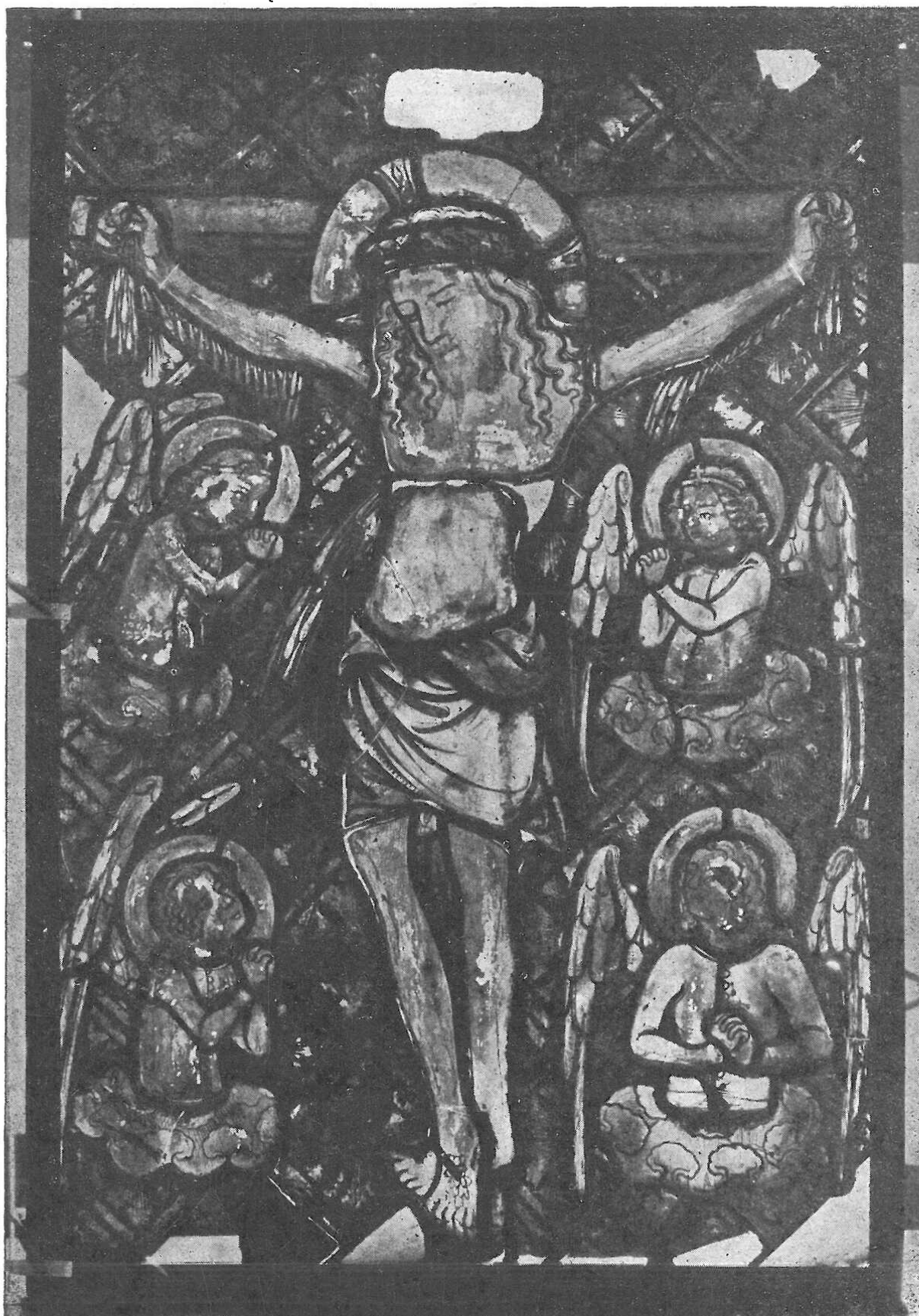
A zase to svým milým způsobem výstižně líčí Prameny dějin českých. „Tobiáš, muž opatrný a prozřetelný, chtěje pečovat o obecnou bezpečnost a pokládaje za největší zlo, že se tak velké množství cizích národů vkradlo do země české, od nichž hubena byla na věcech i lidech, o to první se zasadil v mysli své, aby je odstranil“... Skutečně si vymohl od Oty veřejnou vyhlášku, kterou se nařizovalo cizincům do tří dnů opustit zemi pod pohrůžkou takových trestů, jakými tehdy stíhání „loupežníci, zloději a lotrové nebo noční vybějeři vrat...“ Cizinci pak překotně opouštěli osiřelou a dosud jim na pospas vydanou zemi. „Jako se netopýři skrývají, když ranní zář zasvitne, tak Němci zmizeli...“

(Pokračování)

ThDr Václav Bartůněk

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA K ČÍSLU PÁTÉMU - ROČNÍK VII.

*Fragment gotického okna s výjevem „Ukřižování Páně“ z kostela sv. Bartoloměje v Kolíně nad Labem.
Česká práce z doby kolem r. 1380.*

1. Číše zdobená emailovou malbou, představující „Klanění tří králů“. Čechy, 1575.

2. Mešní kalich z mléčného skla ze Sambořského kostela na vých. Slovensku. Slovensko, 1636.

3. Číše, zdobená malbou na studeno, zclacením a diamantovou rytinou. Výjev představuje Ukřižování Páně. Jižní Čechy, 1614.

4. Sklenice s obrazem kojící Madony. Práce J. J. Mildnera. Rakousko, 1799.

5. Konvice s Madonou na měsíčním srpku. Dar Šimona Schürera roudnickému primátoru Fritzovi. Čechy, 1647.

6. Číška dvojitá s lazurovou malbou na stříbrné folii, představující sv. Ludmilu. Čechy, kolem 1730.

Všechny reprodukováné předměty jsou z majetku Uměleckoprůmyslového musea v Praze, až na č. 2 ze St. musea v Bardějově.

SKLO V CÍRKEVNÍM UMĚNÍ

Sklo, které pro své pozoruhodné vlastnosti mělo tak velký význam při vývoji civilisace, nalezlo pochopitelně brzy rozsáhlé uplatnění i v životě náboženském.

K nejstarším památkám tohoto druhu náležejí t. zv. „fondi d'oro“, dna mělkých skleněných misek, ozdobených zespodu zatavenou rytou zlatou folií. Na nálezech z druhého a třetího století setkáváme se na těchto nádobkách nejprve s mythologickými a později pak i s různými světskými výjevy. Od sklonku třetího století a zvláště pak ve čtvrtém století převažují již náměty biblické: Obětování Izáka, Daniel v jámě Ivové, Mládenci v peci ohnivé, Dobrý pastýř, pak podobizny apoštolů a světců. Často bývají tyto rytiny doprovázeny i různými zbožnými nápisy. Zdá se, že fondy d'oro sloužily účelům křesťanského pohřebního kultu, neboť je nalzáme ve značném množství v římských katakombách.

Koncem starověku a na počátku středověku byly užívány při bohoslužbách hojně i skleněné mešní kalichy. Svědčí o tom jak některé dochované ukázky — na př. v Museo cristiano v Římě ze třetího století, nebo londýnský kalich ze sbírky Sladeho, nalezený u Amiensu, oba z modrého skla —, tak i hojně zmínky literární z 3.—9. století. Pak Církev vzhledem k snadné rozbitelnosti skleněných kalichů jejich užívání nedovolovala a jedinou pozdější památkou tohoto druhu jest mešní kalich z mléčné bílého skla s pestře malovanými postavami apoštolů sv. Petra a sv. Pavla a letopočtem 1636. Pochází ze šambroňského kostela na východním Slovensku. Byl pravděpodobně vyroben ve stebnické hutí a je nyní uložen v státním muzeu v Bardějově.

Od 4. století zaujímá v křesťanském církevním umění důležité místo skleněná mosaika, nejvlastnější to umění zvítězivší Církve. Až do 14. století vznikaly v Itálii, v Byzanci, v severní Africe, balkánských zemích a v Rusku rozsáhlé cykly mosaikových obrazů pokrývajících vnitřní stěny i klenutí chrámů v pestré barevnosti, umožněné umělým zbarvením skelné hmoty. S příchodem renesančního umění mosaika upadá, stává se vlastně jen prostředkem reprodukčním a klesá na dlouhou dobu z umění na pouhé řemeslo, provozované sice, pravda, leckdy až s mistrnou virtuositou. V Čechách nalzáme toto doznívající umění na konci 14. století nad Zlatou bránou pražského chrámu sv. Váta v monumentální velkoleposti. Roku 1371 povolal císař Karel IV. do Prahy benátské mosaikáře a dal jim ozdobit pražskou katedrálu rozsáhlou komposicí, představující výjevy z „Posledního soudu“. Je to dílo na sever od Alp ojedinělé jak svým významem uměleckým, tak i svým rozměrem (měří 85 m²) a je pozoruhodné i tím, že sklovina pro ně — jak je zřejmé z chemických rozborů kostek — byla utavena v Čechách, komposice sama podle příbuznosti s tehdejší českým malířstvím byla zřejmě provedena podle návrhu některého českého nebo v Čechách působícího umělce a jen technické provedení je prací benátských odborníků.

Další způsob monumentálního uplatnění v církevních stavbách nalezlo sklo v barevných chrámových oknech udivujících nás v gotických katedrálách, zejména ve Francii v Chartres, v pařížské Sainte-Chapelle, v Remeši, Poitiers, v Evreux, v Bourges nebo v Německu v Kolíně, Augšpurku a j. Také v Čechách existovala od 14. století významná škola sklomalířská, která ovlivnila i sousední země a jejímž dílům se obdivoval sám papež Pius II., když jako legát papežské sto-

lice dlel v 50. letech 15. století v Čechách. Bohužel, jen nepatrné zbytky, a to ještě namnoze v žalostném stavu, se udržely z celé této nádhery až do našich dnů. Jsou to známé čtyři vitráže z Kolína, Ukřižování z Karlštejna, okno z kostela ve Slivenci a několik dalších fragmentů v Národním muzeu v Praze. V posledních desetiletích ožilo u nás umění barevných mosaikových oken v dílech Maxe Švabinského, Františka Kysely, Cyrila Boudy, K. Svolinského a j., a na Slovensku v pracích Alexyho a Hložníkových.

Velmi úzce souvisí užívání skla s kultem ostatků od 13. století. Jeho průhlednost umožňovala jejich veřejné vystavování, a proto se tak často s ním setkáváme na gotických relikviářích. Vedle nákladných výtvorů zlatnických a stříbrnických existovaly i prosté relikviáře ze skromných číší, jako na př. nádobka ze zeleného skla v Severočeském muzeu v Liberci, pocházející z oltáře kostela ve Fichenischu u Kolína n. R. Jako relikviáře pravděpodobně sloužily i některé t. zv. číše sv. Hedviky, reliefně řezané sklenice egyptského původu, které se do chrámových pokladů v Evropě dostaly pravděpodobně v době křížáckých válek. K skleněným a k zaskleným relikviářům se v 16. století přidružily ještě v Benátkách vyráběné skleněné schránky na hostie v podobě cylindrických pohárů s víkem.

V 16. století uplatňuje se u nás po benátském vzoru hojně pestrá emailová malba na skleněných pohárech a vítacích číších. Vedle šlechtických znaků, říšských emblemů a různých alegorií vyskytují se velmi často i náměty náboženské. V pražském Uměleckoprůmyslovém muzeu, kde je jedna z největších a nejvýznamnějších sbírek na světě, máme podobných skel celou řadu. Nejstarší z nich je vysoká válcovitá číše českého původu z roku 1579 s výjevem představujícím *Posmívání Noemovi*. Z téhož roku jest i číše s *Klaněním tří králů*. Velmi známá je konvice s cínovým víkem a vyobrazením *Madony na měsíčním srpku s Ježíškem v náručí*, kterou falknovský huťmistr Šimon Schürer z Waldheimu r. 1647 věnoval roudnickému zvonaři a primátoru Stanislavu Fritzovi. Konvice je signována iniciálami E. P. a lze ji považovat za výtvor malíře Eliáše Preysslerà. Z jižních Čech pochází na studeno malovaná číše, navíc ještě zlacená a rytá diamantem, s výjevem *Ukřižování*. A podobných číší a džbánů většinou ze 17. století existuje v našich i cizích muzeích velké množství. Od sklonku 17. století objevují se náboženské motivy znovu na českém skle řezaném. Zvlášť časté jsou obrazy světců a světic na cechovních džbánech a lahvích a na lahvích, ve kterých si odnášeli poutníci svícenou vodu ze známých poutních míst.

Ve 30. letech 18. století vznikají v českých kláštěrech proslulé dvojstěnky. Jsou to číše nebo poháry, mezi jejichž dvojitou stěnou je zlatá nebo stříbrná malovaná folie, ozdobená umělecky provedenou rytinou. Také na těchto dvojstěnkách, které jsou šperkem našeho barokního sklářského umění, objevují se velmi zhusta náboženské výjevy a podoby světců.

V 19. století velmi oblíbeným motivem na českém řezaném skle je buď znázornění *Otčenáše*, nebo *Poslední večere* podle Leonarda da Vinci a pak *Madonna della Sedia* podle Rafaela a konečně mezi nejnovější řezaná skla s náboženským motivem patří svatováclavský pohár, monumentální dílo Josefa Drahoňovského, provedené v r. 1929 k svatováclavskému mileniu.

Karel Hetteš

TERTIA

Terce je dopolední liturgická modlitba. Ustanovená na třetí hodinu dopolední, naši hodinu devátou. Podle svatých Otců připomíná nám seslání Ducha Svatého, které, jak nám vypravují Skutky apoštolské, se událo v devět hodin dopoledne, čili podle římského rozdělení hodin ve třetí hodině dopolední.

Proto se také v hymnu „Nunc, Sancte, nobis Spiritus“ obracíme k Duchu Svatému s vroucí prosbou, aby v této hodině – nunc – ochotně na nás sestoupil a v našem srdci přebýval svou milostí a svými dary...

Potřebujeme Ducha Svatého, aby celá naše bytost: ústa, jazyk, rozum, všechny naše smysly a síly chválily Boha a plamen lásky aby hořel vždy v našem srdci a zapálil i srdce našich bližních láskou.

Jeden veliký myslitel a filosof devatenáctého století pravil jednou, že je rozlita po světě jakási věčná melancholie. Žádný tvor, žádná bytost na světě nemůže člověku přinésti plné, dokonalé štěstí, nemůže obšťastniti dokonale naše srdce a naši duši. Ani věda, ani zlato, ani smyslnost – ani požívačnost... Faust zapsal Mefistofelovi duši, a ďábel mu dal, čeho srdce si přálo... a přece mu nemohl dát nikdy ničím celé štěstí, po kterém duše touží... Šalomoun neodepřel svému srdci nic, po čem toužilo – a přece napsal na konci svého života: „O, vanitatum vanitas, et omnia vanitas!“ Svatý Augustin hledal ve svém mládí ideály, kus štěstí všude, kde myslel, že najde, po čem srdce jeho volalo! Pil hřích jako vodu; dychtil, aby „zakusil požitku pekla“. A konečně přišel k přesvědčení, „že neklidné je srdce naše – dokud nespočine v Bohu!“ Dokud nepřebývá milostí posvěcující Duch Svatý, „Consolator optimus, dulcis hospes animae, dulce refrigerium“ v nás, jsmo neklidní, necítíme se šťastnými...

Něco z té melancholie světa padlo také do srdci apoštolů, když jim Pán Ježíš oznámil: „Nyní jdu k Tomu, který mne poslal, a nikdo z vás se mne netáže ‚Kam jdeš?‘ Ale, že jsem vám ty věci mluvil, zármutek naplnil srdce vaše.“ Jan 16, 5 n. A Pán Ježíš je těši příslibem, že jim pošle Utěšitele, Ducha Svatého! – Po devět dní se připravují apoštolové ve večeřadle na tento nejdůležitější okamžik života svého! Stínění, neklidní, nepokojní, zarmoucení, plní melancholie a smutku. Kdyby Panna Maria, Těšitelka zarmoucených, nebývala mezi nimi a s nimi, kdyby je nebyla držela pohromadě, byli by se rozutekli na všechny strany. Desátého dne konečně nastal nad domem, ve kterém přebývali, „hukot, jako když táhne vítr silný, a naplnil dům, kde seděli“. Duch Svatý v podobě jazyků sestupuje na ně, na každého z nich. Tak mocný byl tento hukot, že se sbíhali k domu, ve kterém byli svatí apoštolové: poutníci přišedši na slavnost obžinek do Jerusalema, Parthové a Elamité, obyvatelé Mesopotamie, Judska, Pontu a Asie i příchozí Římané.

Ještě větší však nežli tento vnější podivuhodný fenomen byla vnitřní metamorfosa, vnitřní proměna, kterou Duch Svatý v duších a srdcích apoštolů vykonal a dokonal. Zármutek, jejich melancholii, proměnil v radost, temnotu duchovní ve světlo moudrosti, bojácnost a zbabělost jejich zastrašených srdcí proměnil v statečnost a odhodlanost. – To je moc, to je síla, to je útěcha, to jsou dary Ducha Svatého, které dovedou proměnit melancholii v radost, mysl zarmoucenou v mysl radostnou. – Od Hodu Božího Svatodušního spadla se srdce apoštolů všechna bojácnost, tíseň a ustrašenost... Od té doby se nebál Šimon Petr nikoho a ničeho. Muž, který se kdysi bál děvečky, nebál se nyní žádného utrpení ani smrti. – V Duchu, který pravil Jeremiášovi: „Neříkej, dítě jsem, neumím mluvit, neboť ke všemu, k čemu tě pošlu, půjdeš a vše, cokoliv tobě rozkáži, mluvití budeš“, Jer. 1, 7 – mluvil svatý Petr nebojácně a otevřeně a radostně. Duchem, který učinil Mojžiše a Jeremiáše, tyto dva bojácné muže, „pevností a železným sloupem“, Jer. 1, 18 – byl i svatý Petr proměněn v charakterově pevného a neochvějného, silného, moudrého a obezřetného muže. – I z nesvatého Augustina se stal osvěcen a posílen Duchem Svatým Augustinus sanctus, episcopus et doctor egregius! Jen pomocí darů Ducha Svatého roztrhal pouta vášní a došel svobody ducha.

Tak také my! Uctívajme více Ducha Svatého! Vzdývejme Ho stále znovu! Modleme se před každým kázáním, před každou prací ve zpovědnici, před každou katechesí „Veni, Sancte Spiritus“. S pomocí Ducha Svatého se nám bude lépe kázat, úspěšněji zpovídat a blahodárněji katechisovat. – Před kázáním se nebavit s kostelníkem a ministranty, s návštěvníky a návštěvnicemi sakristie – nýbrž setrvat v intimním rozhovoru s Duchem Svatým! Naplnění silou a dary Ducha Svatého se nám bude zcela jinak kázat, než když jsme naplněni tím, o čem jsme před kázáním zbytečnými řečmi se bavili...

Po seslání Ducha Svatého odcházeli apoštolé osvěceni a posíleni z večeřadla do veřejného života, aby horlivě kázali učení Pána svého a udělovali svaté svátosti. – Pamatujme proto také, kdykoliv se modlíme Terci, na ty, kteří vycházejí ze semináře, na naše novokněze, aby i oni naplněni dary Ducha Svatého, stali se horlivými svatými apoštoly Pána našeho Ježíše Krista, aby vedli duše svěřené jako dobří pastýři cestami Božími k věčnému cíli... Modleme se za kněžský dorost; modleme se za všechny kněze celého světa, modleme se za sebe:

„O bone Jesu, fac, ut evadam sacerdos secundum Cor Tuum.“

P. Karel Sahan

STROM V KVĚTU

Chtěl jsem psát o rozkvetlých stromech, s nimiž se tak rády setkávají básnickovy oči, které dychtí vykoupat se v bělostném moři květů, jehož krása je spjata s krásou jarní krajiny jako duše s tělem. Když mi koncem března na zahradě zrovna pod oknem rozkvetla meruňka, ta, která každého roku pospíchá a chce být první, zjhl jsem poněkud vděčností za dar živé krásy. A tím spíše klíčil ve mně úmysl rozepívat se radostí nad tím, že stromy kvetou, že kvetou pro nás a nám. Vždycky mne silně a nezvykle dojmala krása rozkvetlých stromů. Teď v květnu ji potkáváme všude, jasnou a usměvavou, bělostnou i růžovou, dávající své po-

těšení bez jakékoliv zjištěnosti a zcela zadarmo. Díváme-li se ovšem na kvetoucí stromy, jež si v čase květů nasazují bujnou a pestrou paruku, kolem níž dychtivě poletují bzučící včely, musíme nutně myslet na hluboký a živý vztah mezi květem a plodem. Tu chápou, že nemohu jenom zpívat o kráse květů, že musím myslet také na plod, který z této květnaté krásy vzejde. A to už je blízko myslet na člověka, myslet na to, že i u člověka je jistý hluboký a živý vztah mezi květem a plodem. Teď je mi zřejmé, proč Otokar Březina v jedné své básni hovoří o květině tato slova: „Jsem jako strom v květu...“ Lidská duše má být jako

strom v květu. Květ však nemůže být jenom pro krásu, ale hlavně pro plod. Víme přece, že čím má strom méně květů, tím také má méně plodů. Dívám se tedy na kvetoucí stromy, hledím očima jejich květnaté bohatství a ptám se, musím se ptát: Jak kvete má duše? Jak vlastně má kvést duše? Věřící duše? A zejména kněžská duše?

Kdosi nazval ctnosti duchovními květy. Květy duše. Je v tom hluboká pravda. Plod ryzího a Pánu oddaného života může uzrát jen z bohatství květů ctností. Záleží tedy na tom, aby naše duše hojně a radostně kvetla krásou ctností, protože jinak by zůstala neplodná. A je něco hrozně-

ho, je-li kněžská duše prázdná a neplodná, nevytváří-li stále a stále a vždy lépe Krista v sobě a v jiných duších, mluví-li pouze o Kristu, ale nežije Kristem a pro Krista. Sv. Anđela Folignská dala svým duchovním synům velmi užitečnou radu: „Každě jiným více svým kajícím životem než učenými řečmi a hádáním! Nebuďte velikými čtenáři Písma, nýbrž číňte a plňte, co jest v Písmě psáno!“ Ta slova svěťice žhnou a páli. Nemůžeme zůstat pod jejich dotykem lhostejní a nemůžeme říci, že by se nás netýkala nebo že bychom nepotřebovali jejich moudrosti. Vždyť víme, že tak málo zmůžeme pastorační slova, že však mnoho můžeme dokázat a nad mnohým zvítězit a mnohého užítu dosáhnout pastoračního života. Chceme-li svěřené duše vést k ctnostnému životu, a to je naše pastýřská povinnost, musíme sami usilovat o ctnosti, musíme jimi kvést, a čím více bude těchto květů v naší duši, tím požeňnanější a bohatší bude naše duchovní dílo. Mluvíme přece těm, které Pán vložil do našich vratkých a chvějících se kněžských rukou s velikou pečlivostí a něhou, že mají mít víru, která hory přenáší, že mají mít naději, která doufá i proti naději sa-

mé, že mají mít lásku, která všechno snáší a nikdy nepomíjí, ale co jsou platná naše slova, když sami máme víru scvrklou, naději vrávorající a lásku nevytrvávající? Vkládáme do duší, za něž jsme odpovědní samému Pánu a nikoliv sobě samým, že mají usilovat a hojně usilovat o ctnost mírnosti, trpělivosti, shovívavosti, jejich vlídnost a tichost má být známa všem lidem a že nemají zapomínat na pravdivost, spravedlnost a pokoru, ale k čemu, ne-li k pohoršení jsou všechny tyto výzvy, když sami nedovedeme s mírností a trpělivou shovívavostí přijmouti každé srdce. Jež se otvírá pohlazení naší kněžské lásky, když tolikrát nespravedlivě soudíme o svých bratřích a když se nedovedeme vyprostit z uchvatitelských osidel nezřízené ješitnosti, samolibosti a pýchy? Nekvetě-li kněžská duše ctnostmi, zůstane neplodná. A co řekl náš Pán a Mistr o neplodném stromu?

Kvetoucí strom je opravdu krásným podobestvím. Divám se na jeho zářící krásu a vím, že i tato krásu má nás vésti k poznání vždy vyššímu a mocnějšímu, k touze prudší a dychtivější, k hladu po Kráse naprosté, a že naše duše nebude nikdy docela a trvale spokojena, dokud ne-

uvěří, že cesta ctnosti jest Jakubovým žebříkem k nebesům. Jak by nám musilo býti smutno a jakou nezbyvatelnou a nezhojitelnou slepotou musily by býti raněny naše oči, kdybychom myslili jenom na malý kousek času a kdybychom promarnili všechny sladké popudy k dalekému růstu a dospívání pro věk budoucí! Nemůže býti žádné slovo, které by si stačilo samo o sobě a jemuž by krásu zůstala jen do svítání, v blízkosti a dosahu, nemůže býti píseň, jež by se nechtěla opakovati vždy lépe, vroucněji a dokonaleji, a nemůže býti duchovní člověk, který by se vždy znova a znova nesnažil svlékati se sebe stáří a přijímati na sebe nový úkol a nové světlo. Neboť s každou ctností, jež se v nás rozhořela, uzrála a upevnila, množí se naše úkoly a rozšiřuje se světlo naší duše. Divám se na kvetoucí strom a nemůžu býti duchovní musím se ptát: Jak kvete má duše? Kolika ctnostmi kvete a kolik květů ctností v ní povadlo, pomrzlo, odumřelo, protože jsem se tu a tam cestou života poněkud odchytil od věčného Slunce? A vím, že tím více a radostněji bude má duše kvést, čím více budu žíti z Boha, který žije ve mně.

P. Václav Zima

HUDBA ZVONŮ

Význam zvonů v Církvi se jeví nejlépe ze zvlášť důmyslného obřadu při jejich svěcení, které slavnostně vykonává biskup, kratším způsobem i kněz, mající k tomu příslušné svolení. Kdy toto svěcení bylo zavedeno, nelze s určitostí stanoviti, ví se jen, že Karel Veliký r. 787 zakázal svěcení zvonů, ale papež Jan XIII. (965 až 972) opět je zavedl, a když byl sám posvětil velký zvon pro basiliku Lateránskou a nazval ten zvon „Jan“, ujal se pro svěcení zvonů název křest zvonů a osoba, která při svěcení biskupovi oznamuje jméno zvonu, služe kmotrou zvonu.

Již ve Starém Zákoně čteme, že zvonky byly při bohoslužbách přikázány. (II. Mojž. 28, 33–35.) Zdá se, že to byly asi malé rolničky, které při chůzi velebně zvoněly. I Egypťanům byly takové zvoněčky známy, jak je možno vidět v museu v Londýně. V Řecku používali malých zvonků kněží Proserpiny a Kybely a svolávali jimi lid k obětem. V římských katakombách byly také nalezeny malé zvonky, zrobené z plechu nebo ze spěži, z bronzu i ze stříbra. V prvních dobách křesťanských, kdy se bohoslužby musely konat potajmu, musel běžec svolávat věřící a i později po vítězství křesťanství za Konstantina Velikého byli svolávání věřící tlučením kládívem na dřevěné nebo kovové desky. Pozvolným zvětšováním oněch rolniček povstaly v pozdější křesťanské době zvonky, zavěšené a rozhoupávané na věžích. V Kampánii v jižní Italii byl dobyt kov, který již za Plinia byl vysoce ceněn, proto byl pro zhotovování zvonů uznán za nejvhodnější, a jistě bylo později od onoho kraje zvoleno při výrobě velkých zvonů jméno campana, a pro malé zvonky jméno nola od města Noly v téže krajině. Proti tomu domněnka, jako by byl sv. biskup Paulin z Noly (431) první lil zvonky, nedá se nijak dokázat. Pravděpodobnější je, že sv. Paulin první použil větších zvonů, čemuž nasvěd-

čovala chloubka chrámu v Cimitile u Noly, že má nejstarší zvonici v celém křesťanském světě. O používání zvonů jako bohoslužebných předmětů podává nám první jistou zprávu sv. Řehoř z Toursu (595) a také Skot Dagäus (Dagaeus fuit faber tam in ferro quam in aere et scriba insignis. Fabricavit enim trecentas campanas.) (Act. SS. Aug. III, pag. 656.) Tehdy se užívalo zvonů skoro výlučně jen v klášteřích. Kláštery měly své zvonářské dílny. Teprve okolo roku 800 rozšířilo se používání zvonů i v městech a ve venkovských kostelích. Větší zvonky bývaly původně zhotovovány z kovových ploten a měly více méně čtyřhrannou formu, na př. zvon sv. Patrika v Irském museu v Dublině asi z V. nebo VI. stol., nebo zvon „Saufang“ ze VII. stol. v Kolíně. Vyryl prý jej vepř r. 613, odtud jeho jméno. Je 37 cm vysoký a v nejširším rozpětí má 32 cm. V miniatuře si můžeme udělat představu o takovém zvonu podle plechových hranatých zvonců, které zavěšují pastevci dobytku kolem krku. Zvonky byly lity již v V. stol. v Irsku, v VIII. stol. v St. Gallen (mnich Tancho), v X.–XII. stol. v Tegernsee, Salzburgu a j. Za Karolingů zabývali se zhotovováním zvonů i laici, v XIII. stol. přešlo lití zvonů zcela do rukou mosazníků a mědikovců. Od tohoto století dostaly a zachovaly si zvonky nynější ladnou formu, kdežto dříve měly formu hranatou, jak bylo již řečeno, nebo úlu a soudku. Až do XI. stol. byly lity jen menší zvonky, teprve v tomto a ve XII. stol. zvětšovaly se rozměry zvonů a v XV. a XVI. stol. dosáhly až úžasné velikosti. O váze některých velkých zvonů se údajně rozcházejí. Tak největší zvon světa „Cař zvonů“ v Moskvě váží 2700 q, je 5,8 m vysoký a má v objemu 18 m, byl zhotoven r. 1563. V Číně dal král Yamtir r. 1413 zhotovit zvon 1250 q těžký, v Pekingu pak dal zhotovit 8 zvonů, z nichž každý prý vážil 2500 q. V Kiotě v Japonsku mají zvon z r. 1632, který váží 756 q. Ve Lhase v sídle dalajlamově je zvon s nápisem „Te Deum laudamus“, který prý věnoval Marko Polo Hlavě všech buddhistů v Tibetu. Největší zvon v ČSR je „Václav“ na věži dómu v Olomou-

VELIKONOČNÍ PŘEDĚL

Význam velikonočních svátků v církevním roce spočívá v tom, že ukazují časový předěl mezi Kristovým úřadem kněžským a královským. Úřad kněžský, který se začal poslední večerí a vyvrcholil krvavou obětí na kříži, byl ukončen smrtí. Od toho okamžiku se započal úřad královský, což se projevilo nejprve sestoupením do pekla a teprve potom zmrtvýchvstáním a tím, co následovalo. V té chvíli se v čase i ve věčnosti změnila tvář světa. Král věčnosti stal se i králem času.

Tento král, jehož božství je pro lidi v tomto čase nepochopitelné, jest ovšem králem, jehož království není z tohoto světa. Je to království vyšší, neměřitelné s ničím, čím se může honosit svět, království nepřemožitelné, poněvadž boj o ně byl vybojován s konečnou platností až do konce časů. To je základem víry, jest však třeba, aby se tento základ víry stal i základem úcty.

Předně je třeba si uvědomit, jaká je důstojnost krále tohoto království. Smysly lidské jsou omezeny a přemýšlení o této důstojnosti způsobuje únavu. I v pouhé přirozenosti lidské je mnoho a mnoho věcí nezbádaných a nepochopitelných. Člověk nezná ani svou vlastní bytost a je mu tak jako tomu, kdo zhlédl svůj obraz v zrcadle, a otočiv se, ihned zapomněl, jaký by byl. Jak tedy lze chtít, aby takovými smysly pochopil nevýstížnou důstojnost krále věčného! To právě je důkazem naší truchlivé nedostatečnosti, ale zároveň útěchou, že právě tato nedostatečnost bude polehčující okolností při závěrečném skládání počtu z našich činů. Je ovšem třeba mít na mysli, že tento král, jehož království není z tohoto světa, jest král nejvýše milosrdný, milosrdnější, než si lze myslet, ale především král.

Vstal z mrtvých. Nešel se ukázat svým soudcům, kteří ho odsoudili k smrti. Neměl už s nimi o čem jednat, neboť tím, že skončil svůj úřad kněžský, přestal být poddaným těch, kteří byli pouhými nástroji, a stal se králem, který však nikoho nenutil k poslušnosti, poněvadž jeho království není z tohoto světa. Poslušnost k tomuto králi jest jen poslušnost dobrovolná. Ale co z toho plyne?

Nelze porušovat poslušnost dobrovolnou, aniž by se

propadlo hanbě. Kdo tu poslušnost přijímá, má si být vědom toho, co činí. Neuznává-li tohoto krále, proč se k němu zavazuje? Uznává-li ho však, co si myslí, že vyzíská tím, bude-li ho šidit? Už ve Starém Zákoně je psáno: „Nebezpečná jsou tajemství králů.“ I tento král, a právě tento král, žádá věrnost, které si úplně zasluhuje. A žádá ovšem i úctu.

Je třeba si uvědomit a vštěpovat bližním, že úcta k tomuto králi nemá být otrocky podlézavá, tím méně však ledabylá, nýbrž mužná a čestná i tenkrát, je-li podněcována spíše vnitřním strachem než spokojeností se stavem vlastní duše. Jakákoliv upřímnost je tomuto králi snesitelnější a milejší než nepoctivost a licoměrnost. Ale také je třeba mít na mysli, že úcta, která se má prokazovat tomuto králi, má být vůbec tou nejvyšší úctou, jakou lze na zemi vzdávat, a nikoliv jen lacinou sousedskou blahovolností k někomu, jehož moc je o nějaký stupeň vyšší než moc naše, neboť důstojenství tohoto krále není jen ozdobnou a příjemnou hříčkou pro polichocení našim smyslům, nýbrž něčím, co staví a boří světy.

Když vstal z mrtvých, padli strážcové hrobu zděšením na tvář. Nezjevuje se denně, a zatím se před ním nemusí padat na tvář. Ale slíbil, že přijde a opět se bude před ním padat na tvář. A jak je třeba se připravit na to, aby se pak nepadalo zděšením, nýbrž úctou a láskou.

To je smysl velikonoční doby, která zhusta se považuje za dobu vhodnou k bezstarostnému oddechu a zapomenutí na dobu postní. Půst se končí. Tím se končí doba Kristova úřadu kněžského, ale nastává doba jeho úřadu královského s veškerou královskou mocí, která se v čase neprojevuje vždy zřejmě, tím zřejměji se však projeví právě na konci času, až s mocí a velebností velikou přijde soudit živé i mrtvé. A právě památka Zmrtvýchvstání je nejen blaženou připomínkou života věčného, nýbrž i právě tak důtklivou připomínkou tohoto soudu, při kterém se ukáže, kde byla či nebyla pravá věrnost, a proto nelze považovat velikonoce jen za tak zvané příjemné svátky, nýbrž je třeba v jejich záři vidět i zákmit záře dne posledního.

Jaroslav Durych

ci, 358 q těžký, ulit jej r. 1827 vídeňský zvonář Bedřich Seltenhofer. Zvon „Zigmund“ u sv. Víta v Praze váží 270 q, ulit jej r. 1549 brněnský zvonář Tomáš Jaroš. V Římě váží největší zvon 280 q, který dal ulít papež Pius VI. r. 1786 pro Vatikán. „Cisařský zvon“ na domě v Kolíně váží 262 q, ve Vídni u sv. Štěpána visí zvon, ulitý z dobytých tureckých děl r. 1711. Podle Mayerova naučného slovníku váží 354 q a je menší než olomoucký „Václav“.

Zvon má zvuk podle svých rozměrů a tloušťky. Není to však jeden tón, který vydává; vedle základního, mohutně znějícího tónu, znějí ještě jiné tóny souzvučné. Petr Emony v Amsterodamu v XVII. stol. sestavil přesné předpisy o liti zvonů, podle nichž vedle základního akordu má znít i terce, kvinta, oktáva a hořejší oktáva. V zásadě závisí tón znovu od profilu zvonu, t. j. od poměru šířky (světlosti) a výšky zvonu a tloušťky kovu. Správný profil vyplývá spíše ze zkušenosti, z míchání a tavení kovu, než z matematického výpočtu, a to je tajemství zvonářských firem. Pokud jde o souzvuk více zvonů, volí se se zřetelem k počtu a velikosti zvonů pro každý z nich tón nikoli podle akordů, nýbrž podle jejich diatonického následu v různých církevních tóninách. Takové diatonické řady vyplývají ze sdružení tónů c, d, e nebo c, d, e, f, pro více zvonů také c, d, g, a, h, c, nebo c, d, e, f, a, c. A tak je sestavena celá přehledná tabulka, podle níž možno sestavit skupiny zvonů harmonicky znějících. Ježto totiž při různé velikosti zvonů za hlaholu jen zřídka vyzní souzvuk všech zvonů jedním úderem jako v akordu, vyznívá ta zcela zvláštní hudba či zpěv zvonů právě z toho měnivého melodického převahu tónů jako z jejich vlnění. Hudba zvonů krásně zladěných je uchvacující. Překrásný hlas mají zvonky na kampanile v Benátkách a v Římě u sv. Petra.

Však i hlahol pražských zvonů je proslulý. Když se rozezvučí všechny pražské zvonky, je každý hluboce dojat. Učený jesuita Bohuslav Balbín, který procestoval kus světa, když slyšel znít pražské zvonky, napsal: „Jaká to byla rozkoš naslouchat hlaholení všech zvonů pražských, jež po hladině Vltavy sem (do Zlíchova) doléhalo. Nic tomu podobného jakživ jsem neslyšel a podnes nedovedu vyličiti tu rozkoš, již můj sluch tehdy požíval.“ — Poslouchat s Petřínou tuto hudbu zvonů, to je okouzlující dojem.

Zvonky byly lity z počátku z cínu, bronzu, z oceli i ze stříbra. Dnešní zvonovina je slitina z 78 dílů mědi a 22 dílů cínu, přísada každého jiného kovu je nevhodná pro jasnost a lahodu tónu. Od XIII. stol. datují se nápisy na zvonech, původně ryté, později plasticky ulité zevně. V době renesance pokrývali celé zvonky nápisy a obrazy, často na újmu tónu. Zvonky jsou obyčejně zavěšeny na lešeních otvorem dolů, někde však jsou obráceny otvorem nahoru, jako v Rovensku nebo v Kouřimí v Čechách. Je to nezvyklá zvláštnost, není-li spíše na újmu hlasu zvonu. Zvláštností je také zvonková hra na věžích kostelů, na př. „Loretánské zvonky“ v Praze nebo zvonková hra ve Staré Boleslavi. Pohyb zvonků děje se automaticky válcovým ústrojím jako u hracích strojů.

Z četných nápisů na zvonech je známý nápis na obrubě velkého zvonu na věži chrámu v Schaffhausen: „Vivos voco. Mortuos plango. Fulgura frango.“ Tento nápis nadchl Friedricha Schillera k jeho velkolepé „Písni o zvonu“, v níž opěvuje postup prací při liti zvonu, jeho význam a úkol se zřením k různým obrazům ze života lidského. Jak krásně křtí mistr zvonářský svůj nový zvon!:

PODLE PROGRAMU SVATOVÁCLAVSKÉHO SJEZDU

Na svátek sv. Benedikta, o prvním jarním dni, konala se v Praze v Kněžském domově důležitá schůze rozšířeného Ústředního výboru CMV KD, jíž se zúčastnili skoro všichni členové výboru, zastupující DMV celé republiky. Jednání předsedal za nepřítomného předsedu CMV KD ministra ThDr. J. Plojgara, který tou dobou dlel jako člen vládní delegace československé ve spřátelených lidově demokratických asijských zemích, místopředseda CMV KD, mikulovský probošt ThDr. F. Drábek, který zahájil jednání a omluvil nepřítomné členy výboru, kteří se nemohli dostavit vesměs z velmi vážných příčin. Pak uvítal milé hosty, především zástupce ministerstva školství a kultury, a to vedoucího církevního oddělení p. K. Hřízu a jeho náměstka p. J. Kosa a zástupce slovenského povereníctva pro školství a kulturu p. A. Belanského. Jeho srdečná slova byla přijata potleskem, stejně jako uvítání ostatních vzácných hostů.

Hlavní referát přednesl místopředseda CMV prelát Antonín Stehlík. Ukázal na nepřívětivou zahraničně politickou situaci, která se v poslední době projevila zejména západní a izraelskou agresí proti Egyptu, naprosto neoprávněným zasahováním západních mocností do maďarských událostí a oživením studené války, která stále velmi brání obnově mezinárodní důvěry a přátelské výměně hospodářských a kulturních statků i upřímným stykům mezi čelnými osobnostmi a korporacemi katolického náboženského života všech zemí světa. Mluvě o agresii proti Egyptu zdůraznil, že místo každého křesťana a především každého kněze musí být vždycky na straně utiskovaných a slabých národů, nikoli po boku kořistnického kapitalismu a kolonialismu, který se už dávno přezil. Pro nás je důležitá hlavně i ta skutečnost, že kolonialismus svými praktikami diskredituje a podkopává dílo křesťanských misíí a jejich rozkvet v apoštolující k prospechu a spokojenosti národů v afrických a asijských zemích. Tento protikřesťanský kolonialismus je rovněž hlavním podněcovatelem rasismu, nauky zavržené Církví, proti níž statečně a bez ohledu

na osobní nebezpečí bojují se zdarem katoličtí biskupové, kněží i laici zejména v USA a v jižní Africe.

Projev se velmi zevrubně uvažoval podzimmím událostem v Maďarsku, kde část obyvatelstva dala se protirevolučními prvky a zahraničními agenty svěsti k odboji proti vládě. Valná většina tamějšího katolického kněžstva zachovala v těchto dramatických dnech rozvahu a loyální postoj k vládě, který by býval jistě skoro obecný, nebýt neblahého a neuváženého zásahu kardinála Mindszentiho, který zmátl některé kněze a uvedl je na nesprávné cesty. Jeho jednání neposloužilo ani Církvi, ani vlasti. Za loňské krise v bratrském Polsku se pevnost, loyality a pokrokovost katolického polského tábora osvědčila plně jako významný konsolidační faktor, a když pak došlo úmluvou mezi Církví a státem k některým změnám ve vzájemném poměru, bylo to celou veřejností přijato s naprostým uspokojením. Také volby v Polsku natrvalo usměrnily a konsolidovaly polský vývoj a jsou velmi cenným příspěvkem k upevnění nejen vnitřního, ale i světového míru; bylo by však nesprávné srovnávat polské poměry se situacemi v ostatních lidově demokratických zemích, protože polská krise vznikla z příčin naprosto svérázných a její řešení vyplynulo z osobitosti polského vnitřního života.

Pan kapitulní vikář odmítl pak stroze snahu všech podněcovatelů horké i studené války a vyzdvihl naproti tomu neochvějnou vůli k míru jak celého našeho národa, tak i československé vlády. Náš národ je národ statečný, ale nikdy nevyhledával válek, i když dovedl vždycky odrazit útočníka nebo zapudit vetřelce. Tato vůle k míru je naší ozdobou před celým světem a má na ní podíl i české katolické kněžstvo, které bylo tolik staletí vychovatelem národa. Od této mírové tradice se nikdy neuchýlíme, protože je z úhelných kvádrů programu památného Svatováclavského sjezdu v roce 1951, z něhož vyšel náš CMV KD. Dnes se zadostučiněním vidíme, že v této věci jsou s námi zajedno i všechny pokrokové a mírové prvky ostatních křesťanských církví. Tato mírová spolupráce všeho křesťanstva může být

„Sem, všichni sem!

*Soudruzi v práci, semkněte řady,
ať mý zvon nový pokřtíme tady,
jej „Concordia“ zvátí chcem.*

*Ku svornosti buď ve spolek družný
v obecné lásce jeho služný,
a to buď pro vždy jeho cíl,
v jaký jej mistr vytvořil!*

A co mu klade do vínku:

*Svatý Míre
se Svorností,
bděte, bděte*

vládě dál nad městem tím!

*Nikdy se den neobjeví,
divé v němž by války roty
tichým zaběsnily dolem,*

*obloha kdy,
kterou večer nachem snivým
luzně tká,*

*měst a vesnic ohněm divým
vzplane děsně krvavá.“*

(Z překladu Jaroslava Vrchlického)

Věřící lid miluje své zvony, jsou jeho chloubou, radostí a útěchou, jsou duší obce k lidu hovořící, volající jej do chrámu, varující jej před nebezpečím, jsou jeho nejbližšími přáteli, jásajícími s ním i plačícími, povznášejícími mysl k výšinám, k Bohu. Zvony jsou lidu živou bytostí, jsou ohlaselem jeho citů, proto jim rozumí a vtipně vnímá jejich hovor při různých příležitostech. Nebylo by neděle a svátků, kdyby zvony lidu ty šťastné dny neposvětily voláním na služby Boží. Zvon ohlašuje úmrtí občana a sám nebo celá hrana ho vyprovází na poslední cestě, na místo pokoje, zvony vítají velekněze a poutníky při průchodu obcemi a na poutním místě,

vyzvánějí při církevních průvodech, primiciantům a snoubencům na jejich významný den, oznamují požár nebo povodeň a jiné živelní pohromy, ba podněcovaly i k vzpourám proti útisku. — Umíráčkem se potrhuje při úmrtí dítěte jednou, ženy dvakrát, muže třikrát, bohoslovce, jeptišky čtyřikrát, kněze pětkrát, velkým zvonek se potrhuje při úmrtí vysokého církevního hodnostáře šestkrát, biskupa sedmkrát, arcibiskupa osmkrát, papeže dvanáctkrát. Tak jsme to aspoň slyšeli dříve, není-li tomu tak ještě dosud. Umíráček hlásí: „Umřel jsem, umřel jsem“, hřbitovní zvonek: „Už přišel, už přišel“, při pohřbu boháčově vyzvánějí hrany: „Umřel nám bohatý, nechal nám dukáty“, nad chudákem lká zvonek: „Nic neměl, nic neměl“, a takových vtipných průpovědek by byla celá kniha; co říká sanktusek, co říká zvony v poledne, při klekání ráno a večer, jak se loučí na cestu do Říma, a když se vracejí, atd. Tak přirostly zvony k srdci lidu, tak rostly s lidem v jednu rodinu. Když za první a druhé světové války rekvirovali zvony, lid plakal, bouřil se a proklínal jejich uchvatitele a nikdy jim ten vandalský pých neodpustil a neodpustí. Ty staré jeho zvony žijí v jeho vzpomínkách, vždy truchlivých a bolestných. Oněměly zvony, zmrtvěla ves, nikdo ji už potmě ani nenajde. Jak smutně znějí ty verše Svatopluka Čecha: „Lešetinské zvony slyšet valné hony — přes pole a háje zní ten svatý hlas — hlaholí tak jasně, hlaholí tak krásně — Lešetinské zvony rád bych slyšel zas.“

Ba věru, ozvěnou zvonů i po dlouhých letech, ba až do smrti tulí se nám k srdci naše rodná ves, ty zvony jsou naší láskou k naší kolébce, naším svědomím, ty zvony se loučí s námi někdy na shledanou a při smrti nám dávají poslední S Bohem na svatý pokoj a mír.

Dr. H. Havránek

slibnou předzvěstí duchovní i organické jednoty křesťanského světa, jak soudí i čelní katoličtí myslitelé světového jména.

Konkretní úkoly, které nám z dnešních situací jako mírovému hnutí vyvstávají, jsou především tyto: burcovat neustále svědomí západních národů, aby donutily své vlády vzdát se i pomýšlení na jakoukoli formu války a řešit konflikty mezi státy vzájemnou dohodou v duchu přátelském; usilovat o to, aby politika Spojených národů nepodléhala vůli mechanické většiny, inspirované zájmy západních kapitalistů, nýbrž aby poslechla čistý mírový hlas všeho lidstva. Podporovat u nás mírové budovatelské dílo naší vlády, které je nejcennějším příspěvkem k světovému míru, zejména pracovat mezi věřícím lidem v duchu nedávné výzvy vlády k zvýšení efektivnosti našeho hospodářství, a to ve všech odvětvích výroby; snažit se o to, aby československé ženy a zejména matky staly se opravdovými a svědomitými vychovatelkami příštích mírových pokolení.

V závěru svého projevu prohlásil p. kapitulní vikář, že dnes je obecně uznáváno, že naše mírová práce přispívá od počátku k sblížení státu a Církve a k poněnáhlému kladnému vyjasňování v otázkách, vyplývajících ze společného soužití obou těchto útvarů na půdě lidově demokratické skutečnosti. Děje se tak v zájmu Církve i státu. Plodná a přátelská součinnost státu s Církví tam, kde na tom oběma stranám záleží, zůstává pro nás jako křesťany, katolické kněze i občany ideálním cílem, k němuž chceme dospět. V tomto úsilí nás podporuje veškeren věřící lid.

Po projevu p. kapitulního vikáře bylo jednomyslně a s nadšením usneseno zaslat p. prezidentovi republiky A. Zápotockému blahopřejný telegram k 4. výročí jeho presidentské volby.

Pak promluvil místopředseda CMV KD, poverenik ThDr J. Lukačevič. Jeho velmi poutavý referát byl mohutnou a pestrou freskou o velkolepých výsledcích hos-

podářské a sociální výstavby nového Slovenska, zejména za minulý rok. Hospodářský rozmach přispívá podstatně k zvýšení populace, letos se narodí čtyřmilionty obyvatel Slovenska. 50 % celkového ročního přírůstku obyvatelstva CSR patří Slovensku, které loni postavilo 24 760 nových bytů. Tak znamenité tempo výstavby v průmyslu i kolektivním zemědělství přináší s sebou nové mravní problémy, jež musí katolický kněz bedlivě sledovat a řešit. Nejlepší prvky slovenského kněžstva šly vždycky v řadách hospodářského, sociálního a kulturního pokroku, a tak tomu musí být i dnes. To je hlavní oblast naší mírové práce: všestranné povznesení lidu. Nesmíme příliš filosofovat, musíme především jednat tak, aby věc národní i katolická z toho měly trvalý přínos.

Po jeho projevu pozdravil schůzi jménem ministerstva školství a kultury přednosta církevního oddělení K. Hruža. Jeho srdečná a přátelská slova našla hlubokou odezvu v srdcích všech přítomných, kteří je přijali s potleskem. Pak načrtl generální tajemník CMV KD prof. J. Beneš program příštích schůzí DMV, podal výstižný přehled činnosti ústředí CMV KD a přednesl některé připomínky organizačního rázu, zejména k druhé etapě přípravy voleb. Když pak navrhl, aby k výročí založení Mírového svazu katolíků ve svobodném demokratickém Vietnamu byl této spřátelené organizaci poslán blahopřejný telegram, který by podepsali všichni přítomní, bylo to za živého potlesku schváleno. Ústřední tajemník Slovenského mírového výboru katolického duchovenstva kan. dr. Š. Zárecký promluvil pak o činnosti slov. ústředí a vytyčil pracovní cíle pro blízkou budoucnost. V plodné rozpravě, která se potom rozpadla, ujali se slova předsedové DMV i jiní členové Ústředního výboru. Vzletný projev místopředsedy poverenika ThDr J. Lukačeviče, shrnující pevně odhodlání všeho katolického kněžstva republiky pracovat po nastoupené cestě k slávě Boží, Církve i vlasti, zakončil tuto pozvuzující schůzi.

Doba očima kněze

ABY PŘIBÝVALO LÁSKY NA TÉTO ZEMI

„Neboť konečně nejvyšším smyslem naší práce jest, aby přibývalo lásky na této zemi, a tím stále mocněji se zjevovala lidem krása díla Božího,“ tak to řekl náš veliký básník Otakar Březina, když měl jedinou větou naznačit smysl dějin a věčného úsilí lidstva. Slova choralu jsou slova lásky. Ze stavebnice drobných činů se zvedá budova chrámu a jediné slovy dělné lásky se poznávají stavitelé chrámu — magický řetěz milionů bratří a sester, přicházejících ze šera věků do naší přítomnosti...

Nejde však jen o dějiny... Jde o palčivé otázky přítomnosti, neboť všichni musíme dát za pravdu Goethovi, že „přítomnost má největší právo“. Ano, za ni všichni odpovídáme velikému Řediteli světových dějin. Jemu, národu, lidstvu. A protože přítomnost má nejvyšší právo, začínáme vždy od ní a vždy ji vztahujeme na sebe, své okolí, na pozemskou vlast, kterou jsme si nezvolili sami, nýbrž kterou nám určil Bůh sám. Vlast! Vlast, kterou proměňují prosté dělné ruce v kvetoucí zahradu. Tak ji v duchu vidíme, tak za ni pracujeme, tak se za ni modlíme: přítomnou, naléhavou, dnešní...

Mění se tvář našich měst: přibývají nové obytné čtvrti, obstoupené zahradami a parky, budují se Domovy důchodců pro staré lidi, rozšiřují se a stavějí nové nemocnice, sanatoria, jesle a mateřské školy. Trpčím se dostává posily v bolestech nemocí, svízelech stáří... Vezměme si jen jedno české město, třeba Kolín, který letos slaví sedm set let své existence. Od roku 1950 tu vzniká nové město v městě starém. Do loňska tu pilní

pracující lidé dostali na 450 krásných bytů. Němci tu strhli hrubě ve svém fašistickém a militaristickém opojení rozkošnou kapličku Bolestné P. Marie, zatím co my chrámy zvelebujeme. Jdeme v Blatné, a kolem starobylé svatyně vidíme lešení, a totéž můžeš často vidět i jinde, i v samotném sídelním městě: loni to bylo velké dílo u sv. Mikuláše na Malé Straně a letos jiné, stejně významné dílo Dienzenhoferovo: kostel sv. Markety v Břevnově. Kostelní baň se v modru nebes leskne novou červenou hnědí, klempíři vyklepávají její obrubu... Kladiava zvucně zvoní o stříbrné se trpytící plech...

Náš lid si vybírá své zástupce podle toho, jak toto ušlechtilé dílo výstavby vlasti konají... naše demokracie klade otázku vždy konkrétní, cože chceš zlepšit, co napravit, co postavit, jak chceš proměnit člověka, aby nestál pod jařmem sobeckosti, nelásky, lhostejnosti. Proto v národních výborech budou jen ti lidé, kteří těmto požadavkům vyhoví. Mnoho jsme dokázali, ale zdaleka se nemůžeme zastavit ve svém úsilí, aby lidé si byli bratří, aby naše země byla kvetoucí zahradou, aby rostly sociální důchody... Národ to chápe a my s ním: politické problémy jsou zároveň problémy mravní. Není již starých hašteřin, licitací a klamných slibů: lidé si vybírají pečlivě, ale když si jednou vybrali, pevně za svým zástupcem stojí. Svornost byla a je vždy mocnou silou, která čelí nebezpečí a která přemáhá i největší překážky. Jde nám opravdu o to, aby přibývalo lásky na této zemi...

Je však neměnitelnou pravdou, že to, co naplňuje svým smyslem a konáním vlastní domov, přesahuje také jeho hranice a odráží se ve vztazích mezi národy a státy. Jsme-li naplněni láskou k míru a bližnímu doma, hledáme totéž a podporujeme totéž u svých „velkých bližních“, kterými jsou jak blízké, tak vzdálené národy a státy. Připomeňme jen jeden fakt: nedávno se vrátil z Koreje soubor našich zdravotnických pracovníků. Ptáme se, co tam konal? Ach ano, je to již soubor třetí, který tu v daleké zemi vybudoval vzornou, velkou a rozsáhlou nemocnici v Čonsanu, v jednom válkou naprosto zničeném městě. Vrchní sestra nemocnice Z. Martínková vyprávěla, že dlouhá léta tu lidé, díky americkému barbarskému vedení války, bydlili a žili ve skalách, neboť v městě nezůstala budova, která by nedostala letecký zásah. Co tu vzniklo nemocí, co na př. tuberkulózy! Bylo třeba Korejcům radikálně pomoci: pomohli jsme tedy tomu „vzdálenému bližnímu“ výstavbou nové nemocnice. Nešlo však jen o to, nemocnici postavit a vzorně zařídit, šlo také o to, a to bylo to hlavní, zapracovat velké množství korejských sester a lékařů, aby sami mohli v nemocnici pracovat. Nelze vylíčit lásku, vděčnost prostých korejských lidí, obětí války, když viděli, že nejsou na světě jen běloši, kteří pájí a vraždí nejnicivějšími prostředky letecké, chemické a bakteriologické války, ale že jsou také takoví, kteří se snaží toto zlo odstranit a zmírnit.

Nuže, tak si představujeme lásku k bližnímu, má-li být uplatňována v zahraniční politice, ve vztazích mezi národy. V Afغانistanu stavíme cukrovar, v Indii elektrárnu, v Indonésii rovněž veliký cukrovar, který bude zpracovávat ohromné množství cukrové třtiny. To je skutečná pomoc národům, bez politických a vojenských podmínek.

Vzpomeňme, že také cesta naší vládní delegace, uskutečněná více než před měsícem, byla takovou cestou dobré vůle a pomoci. Mnoho Čechoslováků žije po rozsáhlé Číně a všichni svými odbornými znalostmi pomáhají čínskému lidu v nejrozmanitějších otázkách výstavby, ať již se jejich pomoc týká průmyslu, zemědělství nebo třeba zdravotnictví. Naše vládní delegace navázala mnoho takovýchto pout vzájemné pomoci a účinného přátelství. Velice by se mýlil ten, kdo by se domníval, že výsledkem této veliké cesty jsou jen oficiální dokumenty a deklarace, i kdyby byly sebevíce významnými. V celém nesmírném teritoriu Dalekého Východu splnila naše vládní delegace to, oč usilujeme doma: bratrské vztahy mezi lidmi, pomoc, výměnu zkušeností, rozšiřování hospodářských a kulturních styků. Byla upředena síť našich vzájemných vztahů, bohatší a rozsáhlejší, než byla dosud. Vždyť pomáháme nejen jiným, ale také sobě. Nepřeháníme nikterak, že naše hospodářství získá mnoho příležitostí na Dalekém Východě, a že také naše národní kultura tam bude moci ukázat svou svébytnost a duchovní hodnotu.

Leč, bohužel, existují také jiné vztahy mezi národy. Při nich se nevyměňují hospodářské hodnoty a kulturní statky. Jednání mezi nejvyššími představiteli USA a Velké Británie na Bermudách bylo jednání, z kterého rozhodně nebude mít žádný národ radost a uspokojení. Čím pomůže USA Anglii za naftu, kterou jí na Středním Východě odnála? Dodávkou řízených střel, atomickou výzbrojí, odborníky pro dálkovou válku a podobnými hodnotami zkázy. USA vstoupí do Bagdádského paktu, který kdysi pracně slepila dohromady Velká Británie a pomohou jí postupně ztratit vliv v oblasti, která má pro ni základní životní význam. Taková pomoc je také poskytována našemu sousedu, Německé spolkové republice. Šílení nacističtí generálové, masoví vrazi z koncentračních táborů, autoři strategie „spálené země“, dostanou do svých rukou atomové zbraně, aby znovu mohli ohrožovat své sousedy. V NSR lze vůbec pozorovat, jak je demokracie po rozpuštění některých demokratických a mírových politických sdružení neustále omezoována a zatlačována. Byrokratický a důstojnický aparát přejímá do svých rukou politickou výkonnou moc. Obecní zastupitelstva ztrácejí zbytky

svých práv. Zatím co tedy u nás národní výbory získávají na pravomoci, děje se v našem sousedství proces opačný. Na jedné straně probíhá proces demokratisace, na druhé byrokratisace. Obě velké strany v NSR si v předvolební kampani nemohou dovolit, aby před občanstvo mohly přistoupit s nějakým jasným, vyhraněným programem. Stanovisko k druhému německému státu je nezměněně negativní: ani CDU, ani sociální demokracie nevzaly existenci NDR dosud na vědomí, a proto neexistují ani nejmenší předpoklady k vyřešení významné otázky sjednocení obou částí Německa.

Jak je známo, i přes tento nepovzbudivý vývoj v NSR snaží se vláda SSSR, která jako jediná má diplomatické zastoupení u obou německých států, o to, aby i se západním Německem nabyly její styky pravidelnosti. Proto přátelské poselství předsedy vlády SSSR, N. A. Bulganina, kancléři K. Adenauerovi zahájilo další pokus vlády SSSR stabilizovat a posílit klidnější ovzduší ve střední Evropě rozšířením obchodních a kulturních styků mezi oběma státy. Obnovené jednání přinese, jak se zdá, přece jen některé kladné výsledky.

Na Středním Východě a na Blízkém Východě napjatá situace, bohužel, dosud trvá. Tato část Asie a Afriky je dosud nebezpečným místem, kde může konflikt velmi snadno kdykoliv vypuknout. Eisenhowerova doktrína o nutnosti pronikání USA do této oblasti přilila ještě zápalných látek do rozvířených antagonismů, zvláště do vztahů arabských států a Izraele. I když tento americký satelit byl pod tlakem světového veřejného mínění nucen ustoupit z Gazy, vyhradil si kdykoliv vystoupit „na obranu svých práv v Gaze a Akkabském zálivu“. Aktivní vstup USA do této oblasti tradičního vlivu Velké Británie a Francie je od začátku doprovázen dvojí snahou: 1. vytlačit ze všech zbývajících posic Angličany a Francouze, 2. rozsít vzájemnou nedůvěru mezi Araby a rozrušit tak jejich akční jednotu. USA jde zvláště o to, aby přitom oslabily vedoucí roli Egypta a Syrie a aby zabránily hospodářským stykům arabských států se zeměmi mírového tábora, a zvláště ovšem se SSSR, který v hodině válečného nebezpečí podal Egyptu pomocnou ruku. Dnes je ovšem předčasné tuto kapitolu nějak uzavřít. I když někde USA způsobily určité kolísání — jako na př. rozhodnutí vlády Libanonu přijmout americkou pomoc — tak na druhé straně král Saud po návratu z USA značně ochladl ve své horlivosti doporučovat rozšíření styků s touto světovou velmocí. Generální tajemník OSN má plné ruce práce, aby umožnil jednání s Egyptem a dalšími arabskými zeměmi o „změnu statutu Suez, o definitivním vyřešení budoucnosti Gazy a o otázce Akkabského zálivu“. Také jednání na Bermudách neuspokojilo Brity a Francouze se ho vůbec nezúčastnili.

USA na Bermudách ukázaly, že Británii nepomohou ze špatné hospodářské situace, do které se dostala tato velmoc po egyptském dobrodružství. Výsledky konference nepřinesly rozřešení dosud trvajících rozporů a pravdu asi měla americká dopisovatelka Higginsová, která řekla: „Británie dostane říditelné střely, ale nedostane americký souhlas k rozšíření obchodu s Čínou.“

K závěru musíme konstatovat, že západní velmoci nejsou pro zmírňování světového napětí, že nechtějí aktivně pohnout otázkou odzbrojení, kterou opět přikázaly k procedurálnímu jednání podvýboru OSN v Londýně. Avšak úsilí mocností mírového tábora o dorozumění, jednání a řešení svět znepokojujících otázek neustává. Přicházejí nové podněty, které získávají souhlas všech lidí, kterým leží otázka míru na srdci. Je to tak nutné, má-li ve světě přibývat lásky a má-li být odvrácena hrozba atomové války, která by zahubila civilizaci a kulturu na dlouhou dobu. P. Jan Mára

PADESÁTINY KAPITUL. DĚKANA KARLŠTEJNSKÉHO P. JANA DOČEKALA

V minulých dnech dožil se 50 let kapitulní děkan karlštejnský a kancléř kapitulní konsistoře pražské *P. Jan Dočekal*, jeden z nejstarších členů a bojovníků mírového hnutí katolického duchovenstva v ČSR. Rodák z Menhartic u moravské Jemnice (narozen 29. dubna 1907), absolvoval gymnasium v Havlíčkově Brodě a vstoupil do arcibiskupského semináře v Praze, kde vystudoval na bohoslovecké fakultě. Na kněze byl vysvěcen 29. června 1933. Mladý horlivý kněz věnoval se ihned s velikou láskou duchovní správě a působil postupně v Cerhovicích, ve Slabcích u Rakovníka, v Sánech u Poděbrad a posléze v Neveklově, kam byl povolán po zhroucení německé okupace u nás a kde v poměrech velmi svízelných pracoval 6 let. V letech padesátých postavil se jako jeden z prvních katolických duchovních pevně a věrně na půdu nové lidově demokratické republiky a účastnil se mírového ruchu českého katolického kněžstva s nadšením, hodným velké myšlenky a snahy o zachování světového míru. Rok 1951 znamenal důležitý mezník v jeho životě. Byl povolán do Prahy a stal se zde sekretářem kapitulní konsistoře a administrátorem karlštejnského děkanství; ale už téhož roku v únoru byl jmenován karlštejnským kapitulním děkanem. Když pak byl založen Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSR, byl zvolen prvním jeho generálním sekretářem. Jeho činnost sekretáře v kapitulní konsistoři pražské ukázala všechny kladné stránky jeho pilné a přesné osobnosti a tak byl *P. Jan Dočekal* v březnu 1953 jmenován kancléřem konsistoře. Letošní jubilejní rok Dočekalův je pro něho rokem obzvláště významným, protože se mu podařilo po staletích vzkřísiti k životu karlštejnskou kolegiální kapitulou, jejíž první kanovníci, *P. Václav Kořínek*, farář a vikář v Praze-Podolí a *P. Gustav Novák*, administrátor v Berouně, byli jmenováni kapitulním vikářem pražským *A. Stehlíkem* v den 600. výročí karlštejnské kapituly 27. března t. r. Velkou láskou tohoto zbožného a vzdělaného kněze jemných zálib je právě úsilí o obnovu a oživení karlštejnského duchovní a národní tradice, která tak bohubiřě spojuje službu nebesům i domovině. K těmto ušlechtilým snahám a nejdárnějším jejich výsledkům blahopřeje mu jistě ze srdce každý

Při kladení věnce na rakev Karla IV.

spolubratr a všichni, kdož jej znají, právě tak jako k jeho padesátinám, jež kéž jsou jen počátkem dalších četných a plodných let jeho práce ke slávě Boží a velikosti vlasti. *Ad multos annos!*

ŠLI S LIDEM A VEDLI LID

Dr Josef Doležal

V.

(Pokračování)

Jakkoli redaktor „Blahověsta“ překračoval směle meze církevně náboženského poslání svého listu, přece v něm nemohl rozvinout akci čistě politickou. Ta se mu stala přímým příkazem svědomí, když koncem léta 1848 začaly se objevovat známky odlivu revolučních úspěchů v celé Evropě. Ve Francii generál Cavignac pomalu připravoval cestu Ludvíku Bonapartovi, v severní Itálii začal ovládat situaci maršál Radecký, a počátkem října vypuknuvší revoluční výbuch ve Vídni dal příležitost Windischgrätzovi k rozhodnému protirevolučnímu úderu v samém centru říše. Rozvíjela se jen Košutova akce v Maďarsku, proti které stáli čeští politikové jednak ze zásadního stanoviska obrany jednoty Rakouska, jednak pro Košutovo jednání proti Slováckům a uherským Slovanům vůbec. V této době začíná *Václav Štulc* vydávat nový týdeník „Občan, selské noviny pro Čechy a Moravany“. V prvním čísle z 16. září 1848 (na den sv. Ludmily) oznamuje redaktor, že list bude burcovat občany, „aby každý, seč síly stačí, napomáhal žádoucím vyvinutí konstituce, k utvrzení svobody a k náležitému užívání dobytých výhod a práv občanských“. V tomto směru si „Občan“ počínal opravdu směle. Druhým činem „Občana“ byl „návrh k spolčení rolnictva a zřízení jednoty hospodářské“. Byl to první návrh společného programu a organizace českého rolnictva, vyaněného z robotních pout, doprovázený hned praktickými kroky. Návrh, podaný *Václavem Vondrou*, kaplanem peruckým, byl otištěn i v Havlíčkových Národních novinách (č. 113, 1848).

Dne 22. září volili Pražané radu města Prahy a zvolili manifestačně kandidáty navržené Slovanskou lípou. Redaktor „Občana“ hned v následující den, v čísle z 23. září, děkuje pražským měšťanům, kteří prokázali, „že jsou věrnými Čechy a že chtějí míti ve své radě městské řádné muže vlasteneckého ducha“, a obrací se hned k občanům ostatních českých měst, aby jednali stejně jako Pražané: „I vy máte právo jako Praha voliti sobě radu a úředníky obecní. Pomněte na to! Když budete volit, nevolte již po starém zvyku, ale hleďte vybrati sobě řádné, rázné, poctivé a moudré muže za starší a rady obcí svých. Moudrým nemusíme napovídat, že na tom velice záleží.“

Jak nutně se jevilo pražským vůdcům politickým právě nyní burcovat český lid, když se staré síly Rakouska, otrěsené evropským i vnitřním převratem, začaly vzpamatovávat z paniky a bezradnosti, dokazují burčující výzvy Štulcovy v řadě článků, odpovídajících na vlastní otázku: „Co máme činiti pro svobodu“ a naléhavě vyzývajících k všeobecné občanské aktivitě. V prvním z nich radí, aby všude byly zakládány čtenářské spolky s knihovnami a čítárnami, v nichž by se občané scházeli, informovali o událostech a radili. Stojí za to čísti tyto řádky, mezi nimiž jasně prosvitá obraz situace z podzimu 1848 v českých městech: „Kdo má srdce a lásku k lidu, radoval se, že jsou rozdracena pouta, že spadnou břemena s těch, kteří je po sta let musili nosit, hynouce v nich. Zatím vzpamatovali se mnozí omráčenci, kterým nebyla nová svoboda podle

chuti a počali všelijak proti ní se stavěti a běhy světa zatáčeti. Avšak nebojme se nic, nebudeme-li jim sami zabíhati na ránu; ničehož nepořídí, užijeme-li svědomitě dobytých práv, přičtených nám i slovem císaře i zákonem, vydaným na říšském sněmu. Avšak, pokud smíme upřímně mluvit, musíme se vyznati, že jsme pro tu chvíli málo ještě udělali pro svobodu. Slova a křiků až hrůza; činů ale tolik, že za ně hrubě stydět se sluší. Přičiňtež se tedy — nahrazujeme, co se obmeškalo, nechme křikův a mějme se k dílu, prve než nastane zima, než přijdou mrazy na mladou svobodu naši.

První právo, které vám král náš přiřknul, je svoboda tisku, právo k spolčování a k porádkům veřejným. Užijme těchto práv, pokud je máme. Svoboda tisku není snad jen pro spisovatele — užitek z ní má být pro veškeren národ. Komu leží na srdci zdar svobody a znik národu, přičiňte se o to, ať se zakládají po městech a vesnicích spolky čtenářské, zařídte sobě knihovny a čítárny. Noviny jsou pramenem vědomostí o proměnách a důležitostech občanských, a v těch má každý svobodný občan mít účast. Čtěte ale s rozvahou, ať umíte rozeznat, co pravda, co lež. A právě proto praví Občan: zakládejte čítárny. Scházejte se dohromady, kdos vycvičenější v čtení, čítávej to druhým, a pak rozvažujte, rozmlouvejte o tom mezi sebou, abyste přišli na stopu lži a přidrželi se pravdy, poznali, co vám škodí, a co by ku prospěchu být mohlo. Ne vše zlato, co se třpytí, ne vše pravda, co se píše, ne každý anděl, kdo se jim dělá, ne každý přítel lidu, kdo křičí o svobodě — a zuří proti panstvu. Až podnes chodívají vlkové v rouše beránců. Jsou lidé (bohužel i v našich Čechách), kteří se neštítí lež roztrubovati a místo pšenice koukol rozsívati do srdcí věrného lidu českého. Ale na to nám dal Bůh rozum a proto pověděl sv. Pavel: Všecko zkoušejte a což dobrého jest, držte. Více očí více vidí, je staré přísloví. Budete-li ne jeden toliko nebo dva, ale povážliví mužové celé obce dohromady se scházeti a svědomitě se o vzdělání svoje, o poznání práv svobodných občanů pečující, užitečné knihy čítavati a rozmlouvati o nich, uvažující slova, měřící rozumem a úvahou, v krátce stanou se obce české a moravské zřejmým důkazem, že má lid více rozumu, nežli se někteří pánové domnívají — vzdělanosti ducha. Utvrdí se hráz proti nepřítelům svobody a blaženosti! A proto ještě jednou! Čtenářské spolky a čítárny.“

Druhá výzva Štulcova (Občan č. 5, 14. X. 1848) napomíná k sjednocení národa. „Neméně, nýbrž více ještě než čtenářských porad a spolků po městech a vesnicích jest nám zapotřebí sjednocení, potřebí je nám spolků občanských, srostlých v jakousi velikou jednotu věrných milovníků svobody po vsí zemi. Máme přiřknuté hned na jaře právo k zakládání jednot a spolků, a nižádný úřad, pokud nemůže dokázati, že by proti císaři a konstituci směřovaly, nesmí je zapovídat... I musí nám být srdečně líto, že jsme v Čechách a na Moravě až posud málo v té věci učinili, ano jest k pláči, že místy zmáhá se rozdělení mezi občany v svobodné naší zemi, kdežto by vše v jednotu slívati se mělo. Bez usjednocení svobodných občanů zajisté musí dřív či později svoboda hynouti, padnouti: sjednocením však uchrání ji sobě národ proti všelikým protivníkům.“

Třetí výzva redaktora Občana (č. 7, 28. října 1848) nabyla zvláštní aktuálnosti událostmi, ke kterým došlo v říjnu ve Vídni. Tam vyšleho povstání, jehož obětí se stal ministr války Latour, a k exodu českých poslanců v čele s předsedou Strobachem z vídeňského sněmu. „Občan“ se plně postavil za veřejné odůvodnění, jímž vysvětlili svůj odchod, a rozhodně odsoudil revoluci vídeňskou jako dílo velkoněmeckých frankfurtáků a Maďarů. „Nadějí jejich (Vídeňáků) — píše „Občan“ — jsou Maďaři, spojencové k nešlechtným činům na zkázu říše a na potlačení národů slovanských. Z Hradce (Štyrského), ze Solnohradu, z Brna přišlo jim na pomoc několik set národní gardy. Holomoučtí Němci z Moravy a Reichenberáci z Čech slibují rovněž, že prý s Vídní držeti chtějí.“ Současně obrací se „Občan“

ostře proti Košutovi a vítá Štúra a Hurbana, kteří po porážce Slováků ve střetnutí s císařským vojskem uprchli do Prahy.

V této situaci vyzývá redaktor „Občana“ Václav Štule k vytváření ozbrojené národní stráže (národních gard) ve všech městech a obcích. Právo zřizovat rovněž bylo občanstvu zaručeno, ale jak ho bylo použito? „K nemalé žalosti své vyznati musíme, že sobě důležitého práva tohoto na mnohých místech občané ani nevšímají. A přece na něm každému milovníku svobody a vlasti velice záležeti mělo. Místy pokládali za to, že bude dosti, pakli se gardy v bílých kloboucích s běločervenými páskami na rameni světu ukáží. Jinde opět, učinivše chvalitebný počátek, v krátce ustáli a málem se rozpadli, na mnohých stranách pak ještě ani nepomyslili na zřízení národní stráže. Smutný to úkaz! a sice tím smutnější, čím horlivěji Němci u nás i jinde v pluky se stavějí a ve zbraní vycvičenosti nabývají. Vímeť ovšem, odkud to bere počátek. Slaboši a zbabělci bez ducha zmužilého bojí se zbraně, majíce za to, že by pak museli proti nepříteli do boje. Marní pošelci zahráli by si třeba i na vojáky, ale do pořádného cvičení se jim nechce... Jsou pak mimo to lidé, kterým nová ta svoboda vůbec nevoní, kteříž by velmi rádi lid ve starém otroctví udrželi, a protož snažně usilují, aby národ nepřišel k poznání sil svých, a nepocítil, jakou moc má. Tak víme, že někteří úředníci, ježto především zavázáni byli podle slova císařského národní stráž jako nevšední dobrodiní schvalovati lidu, činili horlivým vlastencům všeliké překážky, obzvláště když po svatodušních žalostných událostech v Praze opět jim křídla i rohy obrůstati počínaly. Vlastenci, občané, pro lásku k vlasti, pro lásku k svobodě vyzývá a zapřisahá vás „Občan“, nedávejte se ničemnými lidmi nikterak mýlit, nedbejte na nijaké nesnáze, ale zasade se sami mezi sebou, aby po všech obcích vlasti naší, ve městech i na vesnicích, národní stráž řádně se zřídila a zmohla... Nechcít připomínat, jakých prospěchův odtud každý jednotlivec pro sebe bude moci nabýti, podotknu toliko, že nebude mít svoboda národu našeho potud bezpečného rukojemství, pokaváde řádná a čestná národní stráž nestává po vsí zemi. Národ zajisté, kterýž neumí svobodu a práva svá vynutiti na tyranských utiskovatelských svých, nedojde jich; národ, kterýž není s to uhájiti sobě drahé tyto poklady, ztratí je; tyranové a násilníci hned se vzpamatují a pozvednou šíje a nová pouta sevrou národy, jakmile není se jim koho báti: — toť jsou pravdy, o kterýchž nám každý list v letopisech národů podává svědectví.“ Prorockou tuto výstrahu dokládá Václav Štule výctem nepřátel, jimiž jsou šovinističtí vůdcové Němců a Maďarů, „kteřížto již od věků rovněž tak jako potlačovali své vlastní rodáky, štváli poddaný lid proti nám“, a pak vedle některých ztřeštěnců „nejedni z těch, kteří novým řádem utrpěli aneb ztenčení jakého se bojí“. Volá proto znova k zřizování národních strážů. „Pokud jich není, nestojí svoboda pevně!“

Svoboda už skutečně pevně nestála, a revoluce byla na ústupu v samém svém zřídle, ve Francii. „Občan“ cituje řeč Ledru Rollina, bývalého člena vlády republiky, kterou měl na dělnickém shromáždění 24. září v Paříži a v níž ostře napadal vládu, „že ovoce letošního únorového povstání zrušila, pro národ nic neučinila, opravy občanské neprovedla, a k utvrzení svobody v jiných krajinách nic se nemá“. K této zprávě dodává Občan (č. 6, 18. října 1848): „Pan Ledru Rollin mluvil sice ostře, ale má namnoze pravdu. I u nás našel by příčin a podnětu k podobné řeči.“

(Pokračování)

NÁŠ ZÁPISNÍK

MOTU PROPRIO

Dne 19. března t. r. vydal svatý Otec Pius XII. Motu proprio, v němž se upravuje od 25. března t. r. eucharistický půst pro kněze i věřící lid tak, že je třeba býti lačný před každou mší sv. (u věřících před sv. přijímáním) tři hodiny od jídla a alkoholických nápojů a jednu hodinu od nápojů nealkoholických. Voda vůbec půst neruší. Tento předpis platí i pro mši sv. půlnoční nebo v časných hodinách ranních. Nemocní, i když nejsou upoutáni na lůžko, mohou užívatí léky a nápoje nealkoholické bez časového omezení.

CORRIGENDA IN DIRECTORIO

1. 7. — Cras ad horas et Completorium doxologia Jesu Tibi.

2. 7. — Diebus 3.—4. Julii lectiones I. N. dicuntur de Scriptura oc. cum suis RR, scilicet cum RR ut olim infra Oct. Ss. Cordis Jesu.

3. 7. — V direktáři doplň ke svátku SACRATISS. CORDIS J. EUCHAR.: Pro Slovensko.

10. 7. — 2. Ben. Noct. je: Quorum — (ne: Cuius).

13. 7. — In Laud. com. s. Anacleti, P. M. — (ne: Aniceti).

17. 7. — Lect. 3. pr. (olim L. 4. e 2. N.).

1. 8. — A meridie huius diei usque ad mediam noctem diei sequ.: *Indulgentia Portiunculae*, si habeatur indultum, acquiri potest in omnibus Ecclesiis Cathedralibus ac Paroecialibus iuxta decretum Ss. Poenitentiarum Ap. 1. 5. 1939.

2. 8. — Ad L. 6. vide additionem noviss. (page 252).

2. 8. — Vesp. de sequ. Dom. (1. Aug.).

8. 8. — Ben. 2.: Quorum (ne: Cuius). — Lect. 3. pr. (olim 4. e 2. N.).

19. 8. — In Martyrologio: 2.º loco: Romae depositio S. Pii decimi.

21. 8. — Ad Compl. (Dom.) et per crastinam diem doxologia: Jesu Tibi... qui natus...

27. 8. — Ad L. 6. vide additionem noviss. (pag. 252).

31. 8. — Dominica 5. Aug. cum sua hebdomada hoc anno omittitur.

2. 9. — In Martyrologio: 1.º loco: S. Pii P. X.

5. 9. — Missa votiva in honorem Ss. Cordis, col. alb., formulare Cogitationes, Gl., unica or., et, in Miss. cantatis, Cr., pref. propr.

13. 9. — Ad Matut. Abs. et Ben. 2. Noct.

21. 9. — Ad Horas Ant. et Pss. de Sabb. Reliqua ut in Comm. — De S. Mauritio et Soc. Mm. hoc anno nihil.

EXERCICIE

Jako každoročně budou konány kněžská duchovní cvičení v Kněžském domově v Praze o letošních školních prázdninách, a to v pěti turnusech:

I. od 1. VII.—5. VII., exercitátor P. Karel Sahan, spírítuál kněžského semináře.

II. od 8. VII.—12. VII. (P. Karel Sahan).

III. od 16. VII.—19. VII. (P. Karel Sahan).

IV. od 19. VIII.—23. VIII. (P. Alfons Daňha).

V. od 26. VIII.—30. VIII. (P. Alfons Daňha).

Přihlášky na exercicie přijímá příslušná nejd. konsistoř dp., který se na exercicie hlásí. Zařazení do kursu se bude dít podle pořadí došlých přihlášek. Taxa za kurs je 100 Kčs.

PADESÁTINY VZORNÉHO KNĚZE

27. dubna t. r. se dožívá P. Eduard Hurník, děkan Velké Ostravy, požehnaných padesátin. Narodil se v Ostravě-Vítkovicích z početné rodiny soustružníka Vítkovicových železáren. Jubilant vystudoval arcibiskupské gymnásium v Kroměříži, kde v roce 1926 maturoval. Bohosloví absolvoval na bohoslovecké fakultě

v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen 5. VII. 1930. Prvotiny slavil v rodném svém městě. Jako kaplan působil v Bánově, v Uher. Brodě, administrátorem byl v Komině a v Rudicích u Luhačovic. Po vánocích r. 1937 byl jmenován farářem v Věsině u Hlučína, kde působil do počátku druhé světové války. Doba okupace přemístila jubilanta za faráře na Dolní Bečvu u Rožnova, kde v době války byl národně činný. V lednu 1941 byl jmenován farářem v Ostravě-Zábřehu. Dekretem ze dne 12. 5. 1952 byl P. Hurník jmenován ostravským děkanem. 1. května 1956 byl jmenován farářem v Ostravě-Vítkovicích. Ve všech farnostech se obíral děkan Hurník charitativní činností. V Ostravě-Zábřehu se přičinil o generální opravu chrámu, postavil nové varhany. Dp. Hurník je člověk skromný, pilný, nenáročný pracovník, který z vlastního zájmu po dlouhá léta se obírá katechetikou, řídí děkanské besedy kraje Ostravského a Slezského. Mezi farníky a také mezi kněžími je oblíben pro milou svoji povahu, vzorností kněze a člověka zlatého srdce. Ve Vítkovicích, městě železa, v němž se zrodil, zůstává i nyní jako duchovní pastýř vzorem. Přichází, aby laskavým slovem a činem povzbuzoval věřící, jichž práce zasluhuje v záslužném budování naší vlasti všestrannou podporu a péči. Kéz nadále žehná Všemohoucí záslužnému dílu služebníka svého P. Eduarda! Rfš

ZASEDÁNÍ DIECÉSNÍHO MÍROVÉHO VÝBORU KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA V BRNĚ

Dne 28. 3. t. r. se sešel v Brně na Petrově Diecéšní mírový výbor katolického duchovenstva, aby pojednal o současných otázkách boje za mír. Zasedání zahájil předseda DMV P. Josef Gross, který připomněl, že Diecéšní mírový výbor se schází v období příprav voleb do národních výborů. Květnové volby mají vyjádřit jednotu našeho lidu, jeho vůli pracovat a žít v míru, proto také katoličtí kněží přispějí k vítězství voleb. Referát o zahraniční situaci přednesl Dr. František Voda. O nutnosti dalšího rozvoje JZD, jako jediné cesty k zvýšení zemědělské výroby, hovořil děkan Antonín Landsmann. Vážnou povinnost katolíka podílet se na práci ve veřejném životě objasnil a v duchu katolické morálky zdůvodnil P. Josef Němec. V diskusi členové DMV navázali na přednesené referáty a dotkli se některých pastoračních otázek. Jednání Diecéšního mírového výboru pozdravil kapitulní vikář Dr. Josef Kratochvíl. Petr Franta, jednatel DMV v Brně

ZEMĚPIS HLADU

Takový je název knihy, která se v českém překladu dostává do rukou čtenářů. Autorem knihy je brazilský učenec Josué de Castro (Zeměpis hladu, Praha 1956). Josué de Castro, profesor na universitě v Rio de Janeiro, byl vyznamenán Mezinárodní cenou míru a je významným funkcionářem v Organizaci pro výživu a zemědělství (FAO = Food and Agriculture Organisation) při OSN. V autorově díle jsou četné problémy, jež mají význam pro katolickou morálku. Základní thema Zeměpisu hladu je otázka, zda hlad je přirozeným a nutným životním zjevem nebo zda je metlou společnosti, již si člověk sám vytváří.

Třebas autorovy názory nejsou přijímány bez kritiky, přece je podivuhodná jeho odvaha, s kterou se upjal na thema doposavad považované za nedotknutelné. Nelze sice vždy souhlasit s hodnocením určitých společenských zjevů pouze se stanoviska výživy, ale přesto ukázal na důležitost produktivních poměrů a na jejich společenský význam, který si podržují během dějinného vývoje. Katolické mravouce autor posloužil, že vědecky odmítl ty názory, jejichž uplatnění by vedlo k násilnému a tím mravně nedovolenému zásahu do přirozených rozmnožovacích schopností lidí. jm

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 5. - V Praze dne 1. května 1957.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

DIECÉSE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Vyznamenání:

Osobní děkan:

Pavelka Jan, farář v Kněžicích. N. E. 567 z 28. 2. 1957.

Biskupský notář:

Kochlöffel Ivan, interkalární administrátor v Chleběch. N. E. 567 z 28. 2. 1957.

Expositorium canonice:

Júza Josef, interkalární administrátor v Kostelní Lhotě. N. E. 567 z 28. 2. 1957.

Jmenování:

Pokorný Josef, ThDr., interkalární administrátor v Ledči n. S., vikářem vikariátu Ledec n. S. N. E. 580 z 1. 3. 1957.

Novák Jan, interkalární administrátor v Trutnově, I. vikariátním sekretářem vikariátu Trutnov. N. E. 581 z 1. 3. 1957.

Ustanovení:

Smejkal Jan, farář v Holicích v Č., excurrando administrátorem v Býšti. N. E. 511 z 15. 2. 1957.

Palouš Albert, interkalární administrátor ve Vejvanovicích, excurrando administrátorem v Moravanech. N. E. 512 z 15. 2. 1957.

Pokorný Josef, ThDr., děkan v Sadské, interkalárním administrátorem v Ledči n. S. N. E. 578 z 1. 3. 1957.

Pokorný Josef, ThDr., interkalární administrátor v Ledči n. S., excurrando administrátorem v Hněvkovicích. N. E. 579 z 1. 3. 1957.

Júza Josef, interkalární administrátor v Kostelní Lhotě, interkalárním administrátorem v Sadské. N. E. 631 z 1. 3. 1957.

Júza Josef, interkalární administrátor v Sadské, excurrando administrátorem v Kostelní Lhotě. N. E. 632 z 1. 3. 1957.

Dušek František, kaplan v Poděbradech, interkalárním administrátorem tamtéž. N. E. 652 z 19. 2. 1957.

Tláškal Vladimír, interkalární administrátor v Lázních Bohdanči, excurrando administrátorem ve Starých Ždánicích. N. E. 284 z 1. 3. 1957.

Přeložení na trvalý odpočinek:

Dohnal Josef, č. kons. rada, farář ve Starých Ždánicích, přeložen dnem 28. 2. 1957 na trvalý odpočinek. N. E. 672 z 1. 3. 1957.

Úmrtí:

Msgre Sobota Jan, Dr, infulovaný probošt v Poděbradech, zemřel dne 18. 2. 1957. N. E. 253.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Jmenování:

Fojtík Hubert, farář v Žebětíně a správce děkanství kuřimského, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem kuřimským.

Landsman Antonín, farář v Dyjákovicích a správce děkanství znojemského, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem znojemským.

Pavlica Ladislav, farář v Kučerově a správce děkanství rousínovského, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem rousínovským.

Plech Jaroslav, farář ve Studené a správce děkanství dačického, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem dačickým.

Šimčák František, farář ve Ždánicích a správce děkanství žarošického, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem žarošickým.

Válka Jaroslav, farář v Hustopečích a správce děkanství hustopečského, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem hustopečským.

Zouhar František, exposita v Okříškách a správce děkanství přibyslavického, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem přibyslavickým.

Zatecký František, farář v Horní Slatině a správce děkanství jemnického, jmenován od 24. 12. 1956 děkanem jemnickým.

Králík Jan, farář ve Štítarech, jmenován od 1. ledna 1957 správcem děkanství vranovského.

Ustanovení:

Truhlář Vladimír, koop. ve Velké Bíteši, ustanoven od 16. 12. 1956 administrátorem tamtéž.

Králík Jan, farář ve Štítarech a správce děkanství vranovského, ustanoven od 1. 1. 1957 excurr. administrátorem ve Chvalaticích, okr. Znojmo.

Pezlar Hynek, farář v Modřicích, okr. Brno, ustanoven od 1. 2. 1957 administrátorem v Olší, okr. Tišnov.

Med Oldřich, kněz řádu sales., ustanoven od 8. 2. 1957 kooperátorem v Měříně, okr. Vel. Meziříčí.

Burda Oldřich, koop. v Měříně, okr. Vel. Meziříčí, ustanoven od 1. 2. 1957 administrátorem v Modřicích, okr. Brno.

Hamerla Gabriel, admin. v Kunčině, okr. Mor. Třebová, propuštěn dnem 1. 2. 1957 z arcidiecése olomoucké a ustanoven od 1. 2. 1957 koop. u sv. Janů v Brně.

Vida Julius, koop. u sv. Janů v Brně, propuštěn dnem 1. 2. 1957 z diecése brněnské.

Horálek Jan, koop. u sv. Tomáše v Brně, ustanoven od 1. 3. 1957 administrátorem v Drásově, okr. Tišnov.

Klusáček Josef, koop., Brno, Král. Půle, ustanoven od 1. 3. 1957 koop. u sv. Tomáše v Brně.

Posádka František, admin. v Dolních Loučkách, okr. Tišnov, ustanoven od 16. 2. 1957 excurr. administrátorem ve Zďarci, okr. Tišnov.

Hlaváč Josef, farář a děkan v Třešti, ustanoven od 1. 3. 1957 excurr. administrátorem v Růžené, okr. Třešť.

Přeložení na trvalý odpočinek:

Němec František, farář ve Velké Bíteši, pensionován od 16. 12. 1956.

Úmrtí:

Jeřecek Jakub, farář v. v., Brno-Komín, zemřel dne 23. prosince 1956.

Svoboda Emil, farář v Olší u Tišnova, zemřel dne 1. ledna 1957.

Msgre Chadim Eduard, farář v. v. v Šitbořicích, zemřel dne 31. ledna 1957.

Malík František, farář v Drásově, okr. Tišnov, zemřel dne 31. ledna 1957.

Křehlík František, farář v Růžené, okr. Třešť, zemřel dne 18. února 1957.

Včeřa Karel, Dr., prof. theologie v. v. v Brně, zemřel dne 3. března 1957.

Rajda Štěpán Jakub, O. Praem., děkan a farář v. v., Nová Říše, zemřel dne 16. března 1957.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Švanda Josef Xav., O. Cist., duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Malontech a exc. admin. v Rychnově n. Malší a Pohoří na Šumavě (okr. Kaplice) od 1. ledna 1957 (č. 2511/56).

Kourek Jaroslav, Ff. Ss. Sacr., duchovní m. sl., ustanoven administrátorem v Zachotíně (okres Pelhřimov) od 1. ledna 1957 (č. 2529/56).

Hobizal František, kancelista kapit. konsistoře v Čes. Budějovicích, ustanoven sekretářem kapitul. ordinariátu a konsistoře v Čes. Budějovicích a rektorem kostela sv. Anny od 1. ledna 1957 (č. 44/57).

Štrabberger Jindřich, administrátor v Lišově, ustanoven excurr. administrátorem ve Štěpánovicích (okres Třeboň) od 1. března 1957 (č. 464/57).

Korejs Jaromír, býv. administrátor v Rychnově u Jablonce nad Nisou (diecése litoměřická), ustanoven II. kaplanem v Písku a výpomocným duchovním v Chřešticích (okres Písek) od 1. března 1957 (č. 465/57).

Zpovědní jurisdikce:

Thema Jan, administrátor v Horšicích, ustanoven řádným a

Klepáč František, administrátor v Merklíně, mimořádným zpovědníkem sester Nejsv. Svátosti Oltářní v Žinkovech (č. 2554/56).

Šálek Jaroslav, administrátor v Zavlěkově, ustanoven řádným a

Koblih Jan, administrátor v Zdebořicích, mimořádným zpovědníkem sester sv. Vincence d. P. v Újezdci u Klatov (č. 2555/56).

Senft Jindřich, administrátor v Sušici, ustanoven mimořádným zpovědníkem Šedých sester ve Velharticích (č. 215/57).

Přeložení na odpočinek:

Foch Ignác, os. děkan a administrátor ve Štěpánovicích, přeložen na trvalý odpočinek dnem 1. března 1957 (č. 455/57).

Zemřelí:

Mojžíš Josef, kněz-důchodce ve Vyšném u Č. Krumlova, zemřel 26. 12. 1956.

Pragr Josef, os. děkan v Chřešticích, zemřel 17. ledna 1957.

Matěj Jan, katecheta v. v. v Kardašově Řečici, zemřel 2. února 1957.

NOVÉ KNIHY

NOVÉ VYDÁNÍ RAISOVÝCH „ZAPADLÝCH VLASTENCŮ“

Obětavý učitel — vlastenec Čížek, kantor pozdětínské školy v Podkrkonoší, jeho mladý učitelský pomocník Čermák, nadšený pro svou práci, pro hudbu, a zpěv a pro všechno české, Stehlík — laskavý a moudrý pozdětínský farář — opravdový otec a duchovní rádce obyvatelů vesnice, vlastenecky stejně zanícený jako předcházející dva muži — tato trojice je známa všem českým čtenářům. Vždyť již od roku 1894, kdy po prvé vyšel román K. V. Raise ZAPADLÍ VLASTENCI, vstupují tito tři lidé — a s nimi ostatní postavy románu — do srdcí nových a nových generací. Již takřka třicet let vydání dosáhl od té doby Raisův román, který patří k nejčtenějším a nejoblíbenějším dílům české klasické literatury. Nyní vychází v Našem vojsku jako první svazek letošního ročníku edice klasiků Svět (váz. Kčs 33,50) — s doslovem K. Poláka a s barevnými ilustracemi A. Kašpara. Kolik je jímavé krásy v tomto díle — a kolik síly. Ta krása pramení z Raisova hlubokého proniknutí do života podkrkonošského lidu, ze znalosti způsobu jeho života v první polovině minulého století a jeho zvyků — z lásky k tomuto lidu a z lásky k podkrkonošskému kraji. Síla je v lidech samých, o nichž Rais píše. Především ve vlasteneckých učitelích, kteří trpěli nedostatkem, doslova dělali bídu, kteří byli hmotně zcela závislí na blahovůli německé šlechty a poněmčeného měšťáctva, přesto však proti zájmům těchto lidí šířili českou myšlenku a vychovávali v jejím duchu své okolí. Není tedy v „Zapadlých vlastencích“ jen podhorská idyla, plná smíru, ale odehrává se zde veliký zápas. Zápas o národní věc Čechů v obrozenecké době, v němž nebyli hybnou silou pouze známí buditelští velikáni, ale v praxi takoví obětaví a skromní vlastenci, jako byl Čížek, Čermák nebo Stehlík, kteří v zapomenutých koutech české země probouzeli v prostém lidu národní uvědomění.

NOVÉ VYDÁNÍ ROMÁNOVÉ KRONIKY JANA MAREŠE

Jan Mareš vytvořil jako první spisovatel vůbec v díle První prapor působivý obraz vzniku, výcviku a prvních bojů příslušníků naší vojenské jednotky v SSSR. Mareš nás uvádí do doby, kdy se do malého příralského městečka Buzuluk začali sjíždět ze všech koutů Sovětského svazu Češi a Slováci, aby dali základ k vytvoření 1. čs. samostatného polního praporu. Autor ukazuje

růst a vývoj svých hrdinů — nadporučíka Jaroše, podporučíka Sochora a dalších. Buzuluk a Sokolovo, výcvik a první boj — hrdinný boj obránců Sokolova, to jsou nejzávažnější kapitoly Marešova díla, které bylo odměněno I. cenou v literární soutěži MNO-HPS a nakladatelství Naše vojsko v roce 1955. Marešův epický obraz svými klady a vysokými kvalitami uměleckými je nesporným přínosem naší literatury. Kniha je ilustrována Jaromírem Schořem. Váz. Kčs 27,60.

FRANTIŠEK A JIŘÍ KUBKA: STRÁŽE NA HORÁCH I V ÚDOLÍCH. (Naše vojsko, str. 139, váz. Kčs 15,20.)

Soubor povídek s velmi zajímavou tematikou, v nichž jsou jednak zachyceny pravdivé události, jež byly autorům vyprávěny, nebo jichž byli svědky na svých nedávných cestách do zahraničí. Dále jsou tu povídky, jejichž inspiračním zdrojem je život našich vojáků a pohraničnicků, posléze pak zážitky Jiřího Kubky z vojenské základní služby. Na počátku každého příběhu stojí vždy člověk — člověk žijící a bojující. Autoři v této knize podávají čtenáři jen prostou a působivou pravdu. Připočteme-li ještě námětovou zajímavost jednotlivých povídek i to, že se odehrávají v různých končinách světa, pak můžeme říci, že se čtenáři touto knihou dostávají nejen hluboce poučavě četby, ale i mnohostranného poučení.

BOŽENA NĚMCOVÁ: V ZÁMKU A V PODZÁMČÍ. (Naše vojsko, str. 637, váz. Kčs 27,80.)

V jediném svazku je tu obsaženo několik známých próz veliké spisovatelky. Nalezneme tu idylické vyprávění z doby autorčina dětství »Babička«, povídku »Pohorská vesnice«, řešící řadu otázek své doby. Děj povídky »Chýše pod horami« se odehrává na Slovensku a zaujme především pravdivým vylíčením tamního života. Tato povídka, stejně jako příběhy »Karla« a »Divá Bára« působí silně svou dramatickostí i zaměřením — oslavou síly a mravní převahy prostého člověka. »Dobrý člověk« řeší palčivé problémy Čechů s Vidní, kde byli čeští lidé, hledající práci, kruté vykorisťování a kde také ztraceli pod německým vlivem národní citění. Příběh »Chudí lidé« staví svět chudých do protikladu se světem buržoasie. V povídce »V zámku a v podzámčí« vrací se autorka k problému vztahů mezi šlechtou a lidem, ale na rozdíl od předešlých děl staví tyto rozdílné třídy do ostrého protikladu. K vydání připravil a vysvětlivkami opatřil F. Váhala.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z kulturních dat, připadajících na letošní květen, připomínáme:

3. 5. 1922

Před 35 roky zemřel v Praze *Th et PhDr Eugen Kadeřávek*, český katolický filosof-novothomista (nar. 26. 7. 1840 v Německém Brodě). Povoláním profesor křesťanské filosofie na theologické fakultě v Praze, sepsal četné spisy o logice, metafysice a přírodních vědách. Jeho trísazkové životní dílo „Soustava filosofie křesťanské čili aristotelicko-thomistické“ (r. 1920) je dodnes vysoce oceňováno křesťanskými vědci-badateli.

16. 5. 1792

Dlouhá doba 165 let nás dělí ode dne, co se v Bojenicích u Tábora narodil kněz-buditel *František Josef Sláma-Bojenický* (zemř. 5. 8. 1844 v Mariánských Lázních).

Po studiích v Čes. Budějovicích byl v Praze vysvěcen na kněze (r. 1815) a působil na různých místech v duchovní správě, až se r. 1840 stal děkanem v Bechyni.

Během studií nabyt národní sebevědomí a seznámil se s českou literaturou. Sám pak obohatil naši theolo-

gickou literaturu řadou svých pěkných článků do „Časopisu katolického duchovenstva“ (r. 1830—1839).

Svou neúnavnou činností spisovatelskou, péčí o vzdělání a osvětlení venkovského lidu a příkladnou lidumilností řadí se k předním našim kněžím-buditelům. Zakládal vychovávací ústavy pro mládež a chudobince pro staré, lidové knihovny a čtenářské spolky.

Z jeho rozsáhlého literárního díla uvádíme: lidové poučný spis „Isidor, sedlák lhotský“ (r. 1830), „Obraz minulosti starožitného města Prachatic“ (r. 1838) a posmrtně vydané dílo „Sedmero postních kázání“ (r. 1867).

18. 5. 1892

Katolický básník, essayista a publicista, *P. Alois Čáp*, dožívá se svých 65. narozenin. Narodil se v obci Zdounky u Kroměříže, kde studoval a v r. 1913 maturoval. Po theologických studiích v Olomouci byl tamže vysvěcen na kněze (r. 1917). Přes dva roky působil jako kooperátor v Podstátě, později jako katecheta na občanské škole Karoliny Světlé v Přerově, kde dosud žije.

V r. 1924 byl postaven jako správce do čela právě založené Kněžské nemocenské pokladny. Na tomto místě setrval až do 1. 9. 1939, kdy byl zatčen a téměř celý 6 let vězněn v Buchenwaldě a Dachau.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 6

---

*Anna Hroníková: Ve vzpomínkách žije stále statečný muž,
vlastenec, lidický farář Josef Štemberka*

*ThDr Jan Merell: Nový důkaz věrohodnosti a starobylosti
evangelia sv. Jana*

ThDr Jaroslav Michal: Kodex a Nejsvětější svátost

P. Boh. Inneman: Sacram Communionem

*Msgré Karel Reban: Pomazání nemocných ve zvláštních pří-
padech*

ThDr Jaroslav Kouřil: Okolo svobody

*ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na stolci svato-
vojtěšském*

Zdeněk M. Zenger: Na okraj padesátky Břetislava Štorma

6

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

ANNA HRONÍKOVÁ, LIDICE: In memoriam vici Lidice parochi Štemberka.

Quindecim annis ante vicus Lidice crudeliter deletus est partibus „nationalismi“ tempore Hitler Germaniae. In sat magno numero civium huius vici occisus est etiam parochus, qui gratissima memoria prosequitur omnibus hominibus amantibus suam patriam imprimis ea, quae materiam hanc plenam amoris et doloris apponit nostris commentariis.

ThDr JAN MERELL: Argumenta vetustatis et fidei Evangelii S. Joannis.

Scriptor notam reddit omnibus lectoribus papyrum Bodmer II. de 2. saeculo p. Chr., quae stat pro firmo argumento vetustatis et fidei Evangelii S. Joannis. Praeter maximum momentum papyrorum Chester Beatty et Ryl. 457 eximius auctor demonstrat mirum et insolitum pretium papyrorum Bodmer II. ad studium textuum Novi Testamenti.

Msgre KAREL REBAN: Extrema unctio apud sensibus destitutos.

Auctor proponit doctrinam dogmatico-moralem de effectibus sacramenti extremae unctionis, praecipue de remissione peccatorum etiam lethalium, quod summi momenti est, si agitur de illis, qui sensibus destituti suscipiunt sacramentum. In quo casu extrema unctio fere unicum salutis medium exstat. Accedunt monita pastoralia pro praedictis casibus.

ThDr JAROSLAV KOUŘIL: De notione libertatis.

Homo est persona gaudens plena libertate. Haec libertas vult nobis dicere aequalitatem inter iura et propria officia, inter possibilitatem eligendi et necessitatem. Libertas est voluntaria non coacta disciplina et obsequium principiis moralitatis et iustitiae. Haec dignitates sunt praeter ipsum hominem tamen mirabiliter concordiam et convenientiam efficiunt cum natura humana. Haec doctrina non implicat contradictiones, sed firmiter stat in pleno fundamento nostrae fidei et perennis philosophiae de obsequio legi divinae, quae erigit profundam dignitatem naturae humanae.

ZDENĚK M. ZENGER: Grata memoria ad decem lustra Břetislav Štorm.

Hac occasione plena animi grati prosequimur sollemnia vitae B. Štorm, peritissimi artis fingendi, qui sua opera locupletavit et divitiis auxit artem religionis et Ecclesiae nostrae patriae.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Ve vzpomínkách žije stále statečný muž, vlastenec, lidický farář Josef Štemberka

Anna Hroníková, Lidice,
členka Krajského výboru OM.

Dne 10. června budeme vzpomínat 15. výročí lidické tragedie, tragedie, která otřásla celým světem. Na nevinných lidech byla tu spáchána neodpuštělná křivda. Vzpomínáme tento den všech našich drahých mužů, kteří spí svůj věčný spánek ve společném velkém hrobě, u kterého se poklonilo památce lidických mučedníků již tisíce lidí nejen z našeho národa, ale ze všech světadílů. Moje dnešní vzpomínka patří staříckému knězi, lidickému faráři Josefu Š t e m b e r k o v i. V Lidicích nastoupil na farní úřad v roce 1909 a žil v naší vesničce až do osudného 10. června roku 1942. Celých 33 roků vykonával svůj úřad, sžil se se zdejšími lidmi, u všech požíval velké vážnosti. Narozené děti vítal při křtu na svět, oddával mladé manžele a se svými osadníky při jejich úmrtí se uměl procítěnými slovy vždy rozloučit. Přišel-li někdo k němu pro radu, uměl vždycky moudře poradit. Byl dobrým občanem a velkým vlastencem. Když v roce 1938 Němci zabrali Sudety, těžce dolehla tato událost na staříckého kněze. Říkal: „Těžko je mi věřit, že ta místa, po kterých jsem jako malý hoch chořoval se svými kamarády, nejsou již naše, ale že byla odervána od naší krásné vlasti.“ Narodil se v Pecce v Podkrkonoší. Miloval svůj rodný kraj. Každé léto zajížděl do svého rodiště. Ale v Lidicích byl jeho domov a proto se rád mezi své osadníky vracel. Jeho velkou zálibou byly včely, se kterými si stejně rozuměl a měl je rád, stejně jako své osadníky, s kterými neváhal jít na popravě. Svoji starost o osud naší vesnice projevil, když 4. června navštívili fašisté naši vesnici a sebrali 15 příslušníků rodin Horákových a Štříbrných. Předvídal ve své rozmluvě s osadníky, že se valí na naši vesnici neštěstí. Jeho tušení ho nezklamalo.

Dne 10. června byl zpečetěn krví osud lidických obyvatel. Muži vyváděni do Horákova statku, ženy s dětmi odvedeny do školy. O dalším osudu Lidických bylo mnoho napsáno, ale já chci připomenout hrdinné rozhodnutí lidického faráře, jemuž prý byla nabídnuta milost, kterou on odmítl.

Se svými osadníky žil 33 roky. Naučil se je milovat, jeho hlava mezi Lidickými zbělela, prožíval v Lidicích radostné chvíle a jako dobrý pastýř svých oveček šel se všemi na smrt. V nejtěžší chvíli nezradil. Uměl s lidmi žít, uměl s nimi i zemřít. Je to jistě zářný příklad, vzácný charakter. Dožil se 73 let. Fašisté se ve svém běsnění nezastavili před jeho stářím, ubili starce, ukončili jeho život, požehnaný prací, naplněný láskou k lidu. Ale ve vzpomínkách žije dále statečný muž, vlastenec, lidický farář — Josef Štemberka.

† lidický farář Josef Štemberka u svých úlů

NOVÝ DŮKAZ VĚROHODNOSTI A STAROBYLOSTI EVANGELIA SV. JANA

„Když se již přibližovali ke svahu hory Olivové,“ píše evangelista sv. Lukáš, „počal celý zástup učedníků radostně chválit Boha mocným hlasem pro všechny zázraky, které dříve viděli, a provolávali: „Požehnaný, který přichází jako král ve jménu Páně; pokoj na nebi a sláva na výsostech!“ Tu mu někteří farizeové ze zástupu řekli: „Mistře, pokárej své učedníky!“ I řekl jim na to: „Pravím vám: Budou-li tito mlčet, kamení bude volat“ (19, 37–40). Nejednou již v posledních desetiletích promluvily kameny, aby vydaly svědectví pro Ježíše Krista. Byly to na příklad vykopávky starého města Sichar, připomínaného sv. Janem (4, 15, rozmluva se Samaritánkou), objev dlážděného nádvoří – Lithostrotos, Gabatha – v praetoriu Pilátově (Jan 19, 13), pět podloubí rybníku zvaného Bethesda (Jan 5, 2 n.) a j. Ale nejenom kameny volají o věrohodnosti evangelních zpráv, ale i *papyry se starobylými texty Písma sv.* Tak jako archeologické objevy posledních let potvrdily autoritu a věrohodnost nejméně napadaného evangelia Janova, podobně i nálezy papyrů přímo sensačně potvrdily jeho starobylost a neporušenost. Je ještě v živé paměti, jaký rozruch způsobil poměrně malý zlomek z 18. kapitoly čtvrtého evangelia (Pap. Ryl. Gk 457), o němž bez pochybnosti prohlásili nejvýznamnější papyrologové, že podle všech známek pochází již z první pol. 2. stol. a že je tedy nejstarším novozákonním biblickým textem. Význam tohoto starobylého zlomku byl biblisty i papyrology vysoce hodnocen a byl pouze vyslovován stesk nad tím, že šlo jen o několik veršů Janova evangelia (18, 31–33; 37–38). V odborných kruzích byla však naděje, že během doby dojde i k nálezům větším. A tato naděje se nad očekávání splnila *nálezem dvou třetin Janova evangelia*, papyrusového rukopisu rovněž ze druhého století. Rukopis byl na sklonku minulého roku publikován v Ženevě. Ne dosti přesné zprávy o tomto objevu proběhly před nedávnem i v našem tisku. Dnes, kdy mám v ruce již švýcarskou publikaci vydavatele manuskriptu V. Martina (Papyrus Bodmer II., Ženeva 1956), mohu čtenářům Duchovního pastýře podat podrobnější zprávu o tomto přímo sensačním objevu.

Abyste vynikli význam tohoto nového objevu, budíž předesláno několik slov o tom, *kteřak se nám dochoval řecký text Nového Zákona*. Je známo, že originály novozákonních knih se velmi záhy ztratily. Hlavní příčinou rané ztráty originálů byl křehký materiál, na kterém byly tyto napsány, totiž papyrus. Originály novozákonních knih byly podle tehdejšího zvyku napsány do svitků a na těchto svitcích kolovala každá jednotlivá kniha nebo list. Tyto svitky velmi trpěly rozvířením, svinováním a hlavně vlhkostí. Záhy se v nich začaly objevovat trhliny a po nějaké době se rozpadly. Již ve 2. stol. před Kristem se začalo sice užívat jako psacího materiálu pergamen (Charta pergamen), ale protože pergamen byl drahou a vzácnou psací látkou, autoři novozákonních knih asi pergameni neužívali. Pergamen, který zanechal sv. Pavel v Troadě u Karpa a o kterém se zmiňuje ve 2. listě k Timothejovi, byly asi svitky knih starozákonních. Novozákonní knihy byly opisovány na pergameni až ve 4. stol. a postupně vytlačily z užívání novozákonní knihy psané na papyru. Až do nedávné doby hlavním pramenem řeckého novozákonního textu byly tedy pergamenové rukopisy ze čtvrtého (Vatikánský B, 03; Sinajský S, 01), pátého (Alexandrijský A, 02; Efremův C, 04) a následujících století.

Dělila nás tedy od vzniku originálů novozákonních knih a nejstarších opisů doba asi 250 let. Doba na první pohled snad dlouhá, ale pro antickou knihu mimořádně krátká. Několik číslic nám tuto skutečnost dokáže: Z antických spisovatelů vzdálenost mezi originálem a nejstarším opisem je nejmenší u Vergilia. Nejstarší zachovaný pergamenový rukopis je vzdálen od smrti básníkovy 350 let. Tedy vzdálenost mezi originálem a nejstarším rukopisem Vergiliových básní je ještě o celé jedno století delší než u Nového Zákona. U jiných antických spisovatelů jsou však tyto vzdálenosti daleko větší. U Livie asi 500 let, u Horáce asi 900 let,

u Platona již 1300 let a u Euripida dokonce 1600 let, a přece nikdo nepochybuje o věrnosti a spolehlivosti těchto opisů.

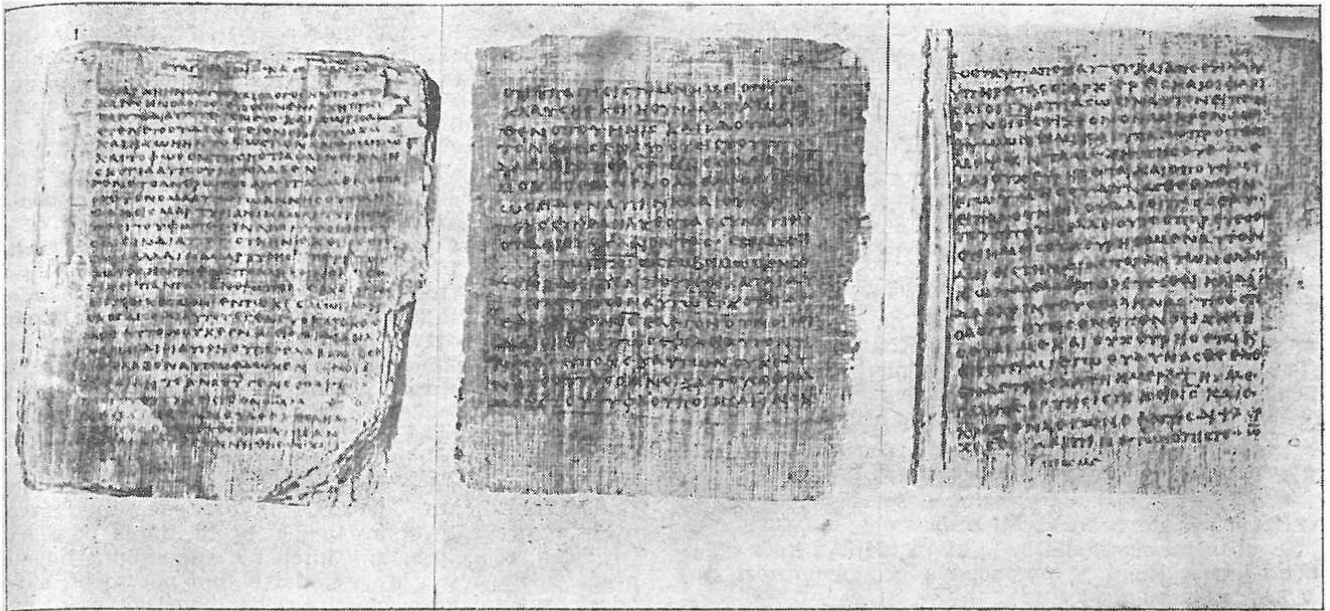
Avšak v egyptském písku byly po staletí ukryty staré papyry, aniž kdo tušil, jaký vzácný poklad je tam uložen. Na sklonku 18. stol. byly v suchém písku, který je výborným konservátorem, objeveny první papyry. Zájem o tyto rostl a na sklonku 19. století dochází k soustavnému pátrání pod vedením odborníků, které bylo korunováno nečekaným úspěchem. Do evropských muzeí a knihoven nastal příliv nejrůznějších papyrů, mezi nimiž se začaly objevovat i papyry s texty Písma svatého. Byly to zpravidla malé zlomky s několika verši, ale budící pozornost tím, že podle písma a jiných známek je odborníci datovali již před nejstarší pergamenové biblické kodexy. Datování odpovídalo velmi ranému křesťanství v Egyptě.

Biblisté i papyrologové doufali, že dojde jednou i k většímu nálezům bible psané na papyru. Tato naděje se splnila r. 1930, kdy významný sběratel Chester Beatty získal obsažené zbytky jedenácti papyrusových kodexů, z nichž deset bylo biblických, sedm starozákonních, tři novozákonních. Novozákonní kodex označený jako P⁴⁵ obsahuje evangelia a Skutky apoštolské. Z původních asi 110 listů se zachovalo pouze 30 listů. Nejúplnější a nejzachovalejší je druhý novozákonní kodex papyrů Chester Beatty, kodex sv. Pavla, označený jako P⁴⁶. Měl původně 104 listy, z nichž se zachovalo 86 listů. Třetí novozákonní kodex P⁴⁷ obsahuje 10 listů z Apokalypse sv. Jana. Všechny tyto kodexy pocházejí ze 3. stol. Jsou tedy o celé století starší než základní pergamenové rukopisy, takže nálezem těchto manuskriptů bylo zkráceno rozpětí mezi originály Nového Zákona a nejstaršími kopiemi o celé jedno století, t. j. se 250 na 150 let.

Zanedlouho po vydání prvních svazků papyrů Chester Beatty) byl vědecký svět a všichni milovníci Písma svatého překvapeni novým objevem, tentokrát publikací *nejstaršího zachovaného novozákonního biblického textu, zlomku evangelia sv. Jana* (z 18. kap.) z doby kolem r. 130 po Kr. Fragment s jinými papyry byl získán r. 1920 v Egyptě pro John Rylands knihovnu v Manchesteru a teprve r. 1935 byl dešifrován a publikován A. C. Robertsem z oxfordské St. John koleje²⁾ jako P⁵². Jde sice jen o malý zlomek evangelia, ale nesmírně vzácný, jak pro své stáří, tak i pro kvalitu textu. Opis antické knihy, vzdálený od originálu necelé půl století, je pravou sensací. Na tomto nepatrném fragmentu se doslova splnilo Pavlovo: „Ignobilia mundi elegit Deus, ut confundat sapientes“ (1 Kor 1, 17–28).

O několik desetiletí později, kolem roku 200, bylo v Egyptě znovu opsáno evangelium sv. Jana, které přetrvalo více než sedmnáct století, aby se dnes stalo výmluvným svědkem starobylosti a neporušenosti evangelia sv. Jana. Je to *papyrusový kodex*, který s jinými ještě papyry získala ženevská *Bibliotheca Bodmeriana* a který, jak bylo již výše psáno, byl nedávno publikován prof. V. Martinem.³⁾ Rukopis vyniká nejenom starobylostí, ale i mimořádnou zachovalostí (což zpravidla u papyrů nebývá) a rozsahem. Tentokrát to není jenom několik veršů anebo listů, nýbrž téměř dvě třetiny evangelia sv. Jana (1, 1–14, 26) na 104 stránkách. Dva listy rukopisu, str. 35–38 = Jan 6, 11b–35a, od slov „et ex piscibus“ až k „et qui credit“ chybějí. Je však naděje, že i další folia tohoto rukopisu (kap. 15–21?) existují, protože v nedávné době Bibliotheca Bodmeriana získala nové papyry, mezi nimiž se nacházejí i texty biblické, pravděpodobně části našeho kodexu (P⁶⁶) Janova evangelia. Knihovna slibuje jejich brzkou publikaci. Martinovo vydání rukopisu je pečlivé, bohužel jsem však marně hledal sebemenší zmínku o tom, kde byl papyrus nalezen, anebo alespoň za jakých okolností byl získán.

Podobně jako P⁵² i P⁵⁶ je zbytkem kodexu a nikoliv svitku. Je to nový doklad toho, že křesťané již ve druhém století psali na obě strany papyru (recto i verso) a místo v té době ještě běžné formy svitkové užívali

formy kodexové. Skládali (na způsob sešitů) vždy několik listů ve slohy a tyto slohy pak spojovali v kodex. Z našeho evangelia se zachovalo šest sloh, 104 strany. Celé evangelium mělo asi 146 stran. Forma kodexu byla rázu příručního, poměrně malá: 14,2 × 16,2 cm. Písař byl zručným a celkem pečlivým kaligrafem. Délka řádek: 10,5 cm; vnější margo 2,5 cm, vnitřní 1,2 cm. Počet řádek zpravidla 19–20. Někdy však kolísá mezi 15–25, a proto je někdy různá výška popsané stránky (10 až 13,5 cm) a horního i spodního margu. Ne tak pečlivý byl písař ve věrnosti opisovaného textu. Téměř na každé straně je jedna nebo více chyb (vynechání písmenky, slova), které ale většinou zase opravuje.

Jako v každém rukopise, vyskytují se i v P⁶⁶ varianty, odchýlná čtení. Nedotýkají se však smyslu. Jako větší variant různých kodexů, týkají se hlavně slovosledu, slohu a gramatických forem. Zdá se, že je písař převzal z předlohy, z níž byl P⁶⁶ opisován. Zvláště je třeba podotknout, že kodex vynechává Jo 5, 3 (exspectantium aquae motum) a 5, 4 de angelo aquam movente. Vynechána je perikopa de adultera (7,53–8, 11). Na téže řádce (pag. 52 lin. 2) končí 7,52 a počíná 8, 12.

Tak i tento rukopis, který svým stářím o 100 až 150 let předčí dosud známé nejstarší texty evangelia sv. Jana, naprosto jednoznačně potvrzuje věrohodnost a podstatnou neporušenost nejenom čtvrtého evangelia, ale řeckého textu Nového Zákona – a na něm jsou za-

loženy překlady do všech jazyků – vůbec. Je dobře známo, že právě evangelium sv. Jana bylo nejvíce některými kritiky napadáno a jeho vznik kladen na př. i na konec 2. stol. (E. Evanson, D. F. Strauss, Ch. Baur, A. Loisy a j.).

Je věru radostné konstatování, že není druhé knihy starověku, která by byla zachována v tolika opisech jako Nový Zákon, a že není druhé knihy, která by byla dochována v rukopisech tak dobrých jako Nový Zákon. Tuto skutečnost potvrzuje zvláště výrazně nový rukopis P⁶⁶ a v tom spočívá jeho největší význam. Vždyť jde o knihu, která je nejenom vzácnou starověkou památkou, ale slovem Božím, základem naší víry a našeho mravního jednání. Na závěr buďtež citována slova, která jsem napsal v roce 1939 v knize Papyry a kritika novozákonního textu: „Věříme, že řada nálezů významných biblických papyrů není uzavřena, a že tajemná půda Egypta nám připraví ještě nejedno překvapení a další nové důkazy pro pravost a věrohodnost knih Písma svatého“ (str. 131).

ThDr Jan Merell

1) F. G. Kenyon: The Chester Beatty Biblical Papyri. London 1933/37.

2) C. H. Roberts: An unpublished Fragment of Fourth Gospel. Manchester 1935.

3) V. Martin: Papyrus Bodmer II. Geneva 1956.

KODEX A NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOST

(Pokračování)

Místo a čas celebrace.

Celebrující v cizím kostele neb ve veřejné kapli, t. j. hlavní kaple biskupské, seminární, vězeňské, zbožných sdružení ve smyslu Decr. auth. n. 3910, řídí se vždy místním direktářem kostela nebo kaple. Kde není vlastního direktáře, řídí se vždy diecézním.

Can. 820 uvádí knězi na mysl základní zásadu, že může celebrat denně, a to nejdříve hodinu před východem slunce (can. 821) a ve čtyři hodiny odpoledne (Christus Dominus, 1953), nejpozději hodinu po poledni (c. 821) a do deseti večer (Christus Dominus, Konstituce Pia XII. z 6. I. 1953). Uspořádání liturgie ve Svatém týdnu upravuje Decretum generale ze 16. XI. 1955 (srv. Duch. pastýř 1956/3, str. 43) a předpisy o eucharistickém postu a večerních mší sv. podává konstituce Christus Dominus ze dne 6. I. 1953 (srv. Direktář 1957, str. 23 až 26) a konečně zjednodušení rubrik Misálu (a také breviáře) uvádí dekret Cum nostra hac aetate ze dne 23.

III. 1955 (srv. Duch. pastýř 1956, č. 1, str. 3 a úprava direktáře 1957).

Půlnoční mše sv. na den Narození Páně smí být toliko sloužena, je-li konventuální nebo farní. V rádo- vých domech, kde se v oratoriu přechovává Nejsvětější, může kněz na základě can. 821 § 3 sloužit obvyklé tři mše sv. a podávat sv. přijímání.

Všeobecně se smí celebrat na základě can. 822 v každém veřejném kostele a veřejné kapli, v kapli poloveřejné a soukromé se zvláštním dovolením zřízené (srv. can. 1188 § 2, n. 3 a can. 1195).

Kostel a veřejná kaple jsou svěceny nebo benedikovány, kaple poloveřejná a soukromá, i když benedikovány nejsou, požívají výsady Bohu zasvěceného místa (srv. can. 1196, § 2).

Ve smyslu can. 823 není dovoleno celebrat v kostele heretiků a schismaticů, byť by byl dříve konsekrován nebo benedikován. Kánon odstraňuje dřívější sho-

vívavější názor, že je možno celebrat v kostele schismatickém, který byl dříve katolický. Krajiní případy nutnosti řeší Svátá stolice, od níž nutno si vyžádat dovolení. Dovolí spíše přenosný oltář než promiskuitu kostela.

Na t. zv. papežských oltářích, jež jsou ve velkých basilikách římských (hlavní oltář sv. Jana v Lateráně, oltáře Vyznání u sv. Petra a Pavla a hlavní oltář v St. Maria Maggiore, a kromě toho sv. Vavřince před hradbami a v kostele sv. Františka z Assisi) není nikomu dovoleno celebrat bez apoštolského indultu.

Stipendium.

Přijímat stipendium od věřících na úmysl celebrace se srovnává se slovy Písma sv. (1 Kor 9, 13: Kdo oltáři slouží, nechť od oltáře jest živ) a není něco nepočetného, neboť stipendium, obvykle peníze, nahrazují jiné obětní dary, které věřící k obětem přinášeli, jimiž se věřící oběti spoluúčastnili.

Stipendia dělíme ve smyslu can. 826 na:

1. manualia, t. j. dary na mše sv. během roku od věřících přijaté nebo závětí převzaté;

2. ad instar manualia, t. j., která přijímá kněz od jiného kněze, který je přenechává pro nemožnost, aby je sám celebrat;

3. fundata, t. j. stipendia založených základů, zvané fundální mše sv.

Není dovoleno knězi převzít stipendium za mši sv., kterou sice předvídal, že bude o ni požádán. Byl-li o mši sv. požádán a stipendium věřící dal později, není proti smyslu can. 825, aby stipendium převzal. Je-li povinen kněz celebrat na jistý úmysl z určitého titulu, není mu dovoleno bráti stipendium, jako nemůže přijmout dvě stipendia na týž úmysl od různých osob. Kněz ve smyslu can. 835 smí přijmout tolik stipendia, kolik stačí celebrat během jednoho roku. Stipendia kněz nepřijímá, aby s nimi obchodoval, ani aby na základě jich se obohacoval. Musí celebrat tolik mší sv., na kolik přijal stipendium (can. 827 a 828). Taxu stanoví Ordinář a žádný kněz nesmí více požadovat nad stanovenou výši. Ovšem může přijmout vyšší stipendium, je-li toto dáno dobrovolně. Zvýšení taxy může zdůvodnit zvláštním přáním dárce (zpívání mše sv., určité osvětlení a pod.). Jestliže kněz přijme stipen-

dium na určitý počet celebrací a o obnos přijde, je zavázán převzatou povinností splnit (srv. can. 829). Obdržel-li kněz obnos na neurčitý počet mší sv., není-li vůle dárce jiná, pak musí odcelebrovat tolik mší sv., kolik propočteně poměrem k jedné mši sv. stipendia přijal. (Can. 830.)

Mše sv. má být odcelebrována v době, na kterou byla objednána (can. 834). Nestanovil-li dárce čas, kdy mše sv. má být odcelebrována, pak je kněz povinen podle naléhavosti intence mši sv. odcelebrovat co nejdříve.

Na konci roku jest povinen kněz hlásit svému Ordináři počet povinných mší sv., které dosud neodcelebroval a případně intence se stipendiem Ordináři odvezdat. V praxi se tato záležitost vyřizuje tak, že dotyčný celebrant se podle možnosti zavazuje zbývající intence v nejbližším termínu ročním odcelebrovat. Kdo může přijaté intence předat jinému knězi, může tak učinit, je-li přesvědčen o splnění předané povinnosti, a předá-li převzaté stipendium. Vyhradil-li dárce určité intence ve větším obnosu, aby si obdarovaný kněz taxu ponechal a případně při předání odcelebrování intence jinému knězi aby odevzdal toliko předepsanou taxu, může si převzatý obnos podle přání dárce ponechat (srv. can. 840). Ten, kdo intenci a stipendium jinému předává, musí si vždy vyžádat o tom potvrzení, a po odcelebrování má právo si vyžádat nové potvrzení pro případné poznamenání o persoluci do intenční knihy (srv. can. 843).

Každý kněz jest povinen vést intenční knihu, kterou předkládá při visitaci svému vikáři (děkanu, Ordináři), v níž poznamenává datum, úmysl, obnos převzaté intence a datum, případně místo, kdy a kde intence má být splněna. Po odcelebrování musí poznamenat datum, kdy povinnost splnil (can. 844).

Starší dekry stanovily přísné tresty za nedodržení předpisů o celebraci. Kodex se sice neztotožňuje s trestními sankcemi staršími, avšak přece varuje před zneužíváním mešního stipendia, prikazuje celebraci tolika mší sv., kolik stipendia přijal, nařizuje předání stejné výše stipendia, jaké přijal, jestliže intenci předává, a ponechává podle důležitosti poklesku k potrestání provinilce Ordináři, který může provinilce suspendovat, zbavit beneficia a jde-li o laika, exkomunikovat (srv. can. 2324).

(Pokračování)

ThDr Jaroslav Michal

SACRAM COMMUNIONEM

Z pera kardinála A. Ottavianiho pod názvem Historický dokument vyšel článek, ve kterém autor zdůrazňuje intimní vztah mezi Nejvyšším pastýřem a ovceci universálního stáda, ukazuje, jak „Církev, která je právem přísná a neústupná, když jde o zásady naukové, umí uvést v soulad s okolnostmi doby vše, co se týká církevní disciplíny. Starobylá a věčná Církev obnovuje svou mladost, jsouc stále stejná a stále vhodná pro všechny doby.“ Protože papežské motu proprio uvádí, že Ordináři mohou napříště povolit ve své diecési odpolední mše sv. každodenně, zdůrazňuje kardinál, že „použití této fakulty jim udělené je vázáno na podmínku, že jde o »bonum commune«, jak bylo vyloženo v připomínkách Congregace Sancti Officii z 22. 3. 1955 (A. A. S. vol. XLVII, pag. 218); kritérium je dáno slovním obratem »notabilis fidelium pars«, který je totožný s obratem kodexu kanonického práva (can. 806, par. 2), týkajícím se použití fakulty k povolení binací“.

Zákon o eucharistickém postu byl zjednodušen a „přiblížen i mentalitě dětí“. Dosavadní terminus „půlnoc“ a quo se ruší. Nadále platí, že před sv. přijímáním, u kněží před mši sv., nutno se 3 hodiny zdržet od používání pevných pokrmů a alkoholických nápojů, 1 hodinu pak před sv. přijímáním, eventuálně mši sv. nutno se zdržet i nealkoholických nápojů. Protože půlnoc

jako terminus a quo padla, nemluví se už ani o ránu, ani o večeru. I ostatní podmínky, které obsahovala Apoštolská konstituce „Christus Dominus“, padly, napříště už ani vzdálenost, kterou věřící musí urazit, když jde do kostela, ani namáhavá práce, ani pozdní hodina nepodmiňují úlevu eucharistického postu, nemusí se tudíž věřící ptát zpovědníka, zda u něho jsou dány podmínky k úlevě. „Nejde o dovolení, jež by se týkalo té neb oné kategorie, nýbrž o zákon, který se týká všech věřících na každém místě.“

Kardinál Ottaviani upozorňuje na slova motu proprio, že „aqua — voda“ neruší eucharistický půst. Připomíná, že Apoštolská konstituce „Christus Dominus“ užívala termínu „aqua naturalis“, nyní pouze „aqua — voda“, z čehož vyrozumívá, že se mluví o každé vodě v obyčejném smyslu slova, tedy i o sodovce, nebo o vodě desinfikované, nebo imunisované chemickými látkami.

Pokud jde o nemocné, i zde se projevila otcovská dobrota vznešeného Velekněze a starost, jak by se prospělo nemocným i neležícím, když jde o pravé a skutečné léky, není už třeba se ohlížet, z čeho se skládají, takže i když obsahují alkoholické součásti, mohou je nemocní užívat bez jakéhokoliv omezení, pokud jsou v kategorii těch léků, jež jsou všeobecně považovány za pravé a skutečné léky. P. Bohumil Inneman

POMAZANÍ NEMOCNÝCH VE ZVLASTNÍCH PŘÍPÁDECH

Katolická věrouka vycházejíc z klasického místa Jak 5, 14–15 a z can Tridentina sess. 14 can 1 (Denz 926) hlásá tyto účinky svatého pomazání nemocných (extrema unctio — EU): posílá duše, zahlazení všedních hříchů a časných trestů a uzdravení těla. Podrobnější úvaha o nich ukázala by nám této svátosti velikost, užitečnost, útěchu a tudíž i potřebu a žádoucnost. My se zde zabýváme zvláště otázkou, pokud je v moci EU poskytovat odpuštění hříchů, a to těžkých hříchů zvláště v případech, kdy poslední chvíle člověka — ať absolutně či jen relativně poslední, kdy nemocný vyvázne z nebezpečí smrti — jsou provázeny stavem bezvědomí. Stojíme nad ubožákem — zpovídati se nemůže — a my hledáme nitku, které bychom se zachytili a udělením svátosti vykonali pro duši, co vykonati lze.

Apoštol praví: »Jestliže se dopustil hříchů, budou mu odpuštěny.« Ano, ale k odpuštění hříchů přímo jsou svátosti křtu a pokání: jak tedy rozuměti slovům sv. Jakuba? — Věřouka, mravouka i pastorálka mnohokrát se jimi zabývala a je vysvětlovala celkem jednomyslně, až na menší výjimky.

Apoštol mluví všeobecně o hříších vůbec, nerozlišuje hříchy těžké a lehké, nemáme práva tedy obmezovat odpustný účinek EU pouze na lehké hříchy, přičemž však v plné síle trvají pravdy o svátosti pokání jakožto »secunda post naufragium tabula« a o tom, že každý těžký hřích musí býti podroben moci klíčů, svátostně absolucí. EU může tedy dát odpuštění hříchů pouze výjimečně, kdy je náhradou za svátost pokání, protože na životě ohrožený katolik se nemůže zpovídat: a to jsou případy bezvědomí při různých záchvatech, mrtvicích, smrtelných úrazech anebo kdýž smrtelná choroba vrcholí v agonii a s ním spojeném stavu bezvědomí). Přesně řečeno, jsou také případy, kdy ten, kdo přijímá EU, jest při vědomí, a přece zůstává v duši těžký hřích čekající na odpuštění. Náš »nemocný« je si vědom těžkých hříchů, jež mu dosud nebyly odpuštěny, nemá však fysickou možnost vzbuditi lítost dokonalou, protože ji nezná, nebo že síly rozumu chřadnou a nemůže se zpovídati, avšak dříve již měl nedokonalou lítost, která poněkud ještě trvá. Jiný se domnívá, že má lítost dokonalou, jeho lítost však je nedokonalá. Snad si myslí, že stačí, vzbudí-li lítost nedokonalou. Snad zapomněl, že má dosud neodpuštěný těžký hřích a vzbuzuje pouze nedokonalou lítost. Účinek, odpuštění těžkého hříchu, se dostaví, i když nedokonalou lítost kdo vzbudil dříve, ale dosud trvá virtuálně neb aspoň habituálně (pojmy jsou známé z morálky), protože u EU lítost není částí svátosti, jako je tomu u svátosti pokání. Kdo přijímá EU při vědomí a je si vědom těžkého hříchu, musí se ovšem z něho zpovídati neb aspoň želeťi ho dokonalou lítostí, protože EU jest »svátost živých« a předpokládá stav milosti. S morální jistotou lze za to míti, že tomu, kdo je v bezvědomí, je EU prostředkem spásy mnohem bezpečnějším než svátost pokání — proto v takových případech, jsou-li sv. oleje po ruce, nikdy neopomíňme dáti sv. pomazání, případně pouze jednou unkcí, když nemocnému pod našima rukama život uniká. Jak musíme býti Bohu vděční, že nabízí svátostné účinky i tomu, kdo přijímá svátost a nemá nic víc než úmysl, který kdýsi vzbudil a který doutná jako jiskerka v popel, že totiž někdy při představě své smrti si přál umírat jako katolický křesťan, jestliže tohoto úmyslu později nezrušil opačnou vůlí nebo skutky přičíci se tomuto přání (intentio habitualis implicita)! Mějme na paměti, že není dovoleno uděleti svátosti, neexistuje-li splněná podmínka její platnosti (na př. si vivis, si usum rationis habes vel aliquando habuisti, si graviter aegrotas, si haec materia valet, si nondum unctus es, si sufficientem intentionem habes); ale je-li pochybnost stran mravní dispozice přijímatelovy, která podmínuje užitečné přijetí svátosti, tu jest udi-

leti EU nikoli podmíněčně, nýbrž absolutně, bez podmínky. Pravda, je-li přijímatel indisponován, přijímá bez užítku. Může se totiž stát, že se později dostaví dispozice — přijímající lituje hříchů a touží po smíru s Bohem: v tom případě EU »reviviscit« ožije, vydá účinky milosti. Z toho plyne, že EU nikdy neudělujeme pod podmínkou »si dignus es«, protože je-li kdo nyní nehodný a dáváme-li mu EU s takovou podmínkou, nemá ze svátosti užítku v okamžiku přijetí a to, co neexistuje, nemůže ani ožiti. Hranici milosti Boží staví toliko nesporně zjištěná konečná nekajicnost nebo očividný těžký hřích, ve kterém kdo umírá (can. 942). Nám udělovatelům stačí, můžeme-li se domnívat, že umírající pravděpodobně hříchů lituje, že kdýsi projevili přání přijmouti EU nebo lze-li aspoň takové přání u něho předpokládati. Kdo za živa »contumaciter«, s pohrdáním, nenávisťně a potupně o svátostech smýšlel, o nich se tak vyjadřoval a není nejmenší opory k domněnce, že u něho se stal obrat k lepšímu, vyloučil se sám z dobrodiní této svátosti, která by mu mohla zachrániti věčnost.

Krásně osvětluje tento mimořádný účinek EU, totiž odpuštění také těžkých hříchů, sv. Tomáš Akv. v S Th III. q. 30 a. 1: Sed quia hoc robur gratia facit, quae secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod mortale vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis. Promysleme si ta slova! Milost a spásu plynoucí z této svátosti třeba hodnotiti ještě více, víme-li, že účinky její se dostavují ještě post expirationem, za stavu t. zv. latentního života, t. j. 30 minut vůbec po jaksi normálním skonu. Při náhlých případech smrti nebo u lidí silných po krátké chorobě lékaři a biologové připouštějí latentní život 2 hodiny i více post obitum a naši pastoralisté (Schöllig, Mathysesek, Antonelli, Medicina pastoralis a j.) říkají, že tak dlouho člověk žije, dokud nejsou zde nepochybné známky smrti, totiž podle některých posmrtná ztuhlost (podle názoru některých se dostavuje asi 4 hodiny po smrti, někdy také až po 24 hodinách, podle jiných je příznakem nepochybným o skončeném životním procesu a o smrti počínající hnilobný rozklad). Lze tedy, ano je to povinností naší uděleti EU — ovšem sub conditione si vivis, si ita valet — tak dlouho, dokud je sebeslabší domněnka o jakémsi životě v organismu tělesném.

Nebudíž při tom zapomenuto, že vždy v případech bezvědomí, kdy udílíme svátosti umírajícím, udělujeme nejprve absolucí — podle okolností bez podmínky či s podmínkou — a hned potom svaté pomazání, jak jsme řekli. Zmínili jsme se již o t. zv. reviviscenci svátosti. U EU ji mnozí považují za jistou. Svátost, třebaš bez duchovního užítku udělená — pro indisposici — dává duši cosi, co je titulem k získání milosti, jakmile se duše kajicně projeví, čímž překážka milosti jest odstraněna. Odstraniti ji je dílem dokonalé lítosti nebo svátosti pokání s lítostí aspoň nedokonalou.

S tím vším souvisí i to, že kněz jsa sobě vědom toho, čeho duše potřebují a čím jim může býti EU, bude v každém případě potřeby pohotově, aby touto svátostí posloužil. Duchovní správce je k tomu zavázán sub gravi tehdy, kdy EU zbývá jako jediný prostředek spásy, t. j. kdy nelze posloužit umírajícímu, u něhož bohužel musíme předpokládati těžký hřích, svátosti pokání, kdy on si nedoveđe pomoci dokonalou lítostí. Kněz mimo duchovní správu má v takových poměrech tutěž povinnost ne sice ex iustitia, ale ex caritate sub gravi obligante. — Římský katechismus (II.—VI. q. 9) důrazně kněžím klade na srdce všemožnou péči o to, aby věřící byli včas touto svátostí, jak my Češi pěkně říkáme, »zaopatření«, by tento prostředek milosrdenství Kristova mohl k dobru duše i těla co nejplněji rozvíjeti své účinky.

Msgr. Karel Reban

OKOLO SVOBODY

Je to především naše vlastní sebevědomí, které nám dává nezvratné svědectví, že naše vůle je svobodná. Jsme si vědomi jasně toho, že jsou-li splněny nutné podmínky, je-li tu především jasná rozvaha, pak úkon naší vůle je svobodný. Kolikrát na příklad v neděli, když se mám rozhodnout, zdali budu studovat, čísti nebo půjdu-li do kostela, na koncert nebo budu-li něco jiného dělat, je mi naprosto zřejmé, že za týchž okolností mohu se rozhodnout pro kterýkoliv z těchto úkonů. A při samém rozhodování, jestliže na příklad člověk zavrhuje něco špatného, ačkoliv to s nějakého hlediska poznává jako mu užitečné, jestliže na příklad zamítá dopustit se nějaké nepoctivosti, i když vidí, že by ta nepoctivost mu přinesla hmotný prospěch, je mu z vlastního sebevědomí zřejmé, že jeho úkon vůle je svobodný, že by mohl volit opak, je si vědom, že ten nepoctivý čin zamítá svobodně. I když nemůže zkoumat všechny okolnosti a vůbec vše, co má na jeho rozhodnutí vliv, je mu přece jasné, že za týchž okolností a za týchž vlivů to, co chce, *svobodně* chce, ač by mohl chtít jinak; tento úkon vůle tak, jak konkrétně je, tedy jako svobodný, je bezprostředním předmětem mého vědomí. Rovněž po dokonání rozhodnutí a po vykonání činu zůstává člověku zřejmé (alespoň zásadně), zdali jeho rozhodnutí bylo svobodné, čili nic. Neboť velmi dobře rozeznává úkony, v nichž rozvaha možná nebyla a jež proto byly nesvobodné, od úkonů svobodných.

Je jasné, že na rozdíl od přírody, která od živelných sil počínajíc až po život zvířete není s to hodnotit, která nerozlišuje dobro od zla, člověk poznává ideu hodnoty. Lavina se řítí do údolí, blesk zapaluje, moře bouří, rozvodněná řeka zaplavuje, balvan drtí, uragan strhuje, jezd usmrcuje, dravec rve, nerozhoduje mezi nižším a vyšším, nemá ideálů, nehodnotí, nerozvažuje, neměří, je mimo dobro a zlo. Ale člověk nežije „mimo dobro a zlo“ jako Nietzscheův nadčlověk, ale mezi dobrem a zlem, a to i kdyby to byl člověk zcela primitivní, na př. nekulturní obyvatel konžských pralesů, syn australských stepí a p., on vždy má možnost být dobrý nebo zlý, možnost uskutečnit hodnotu nebo nehodnotu, má možnost volby mezi dobrem a zlem, a když se dopustí vědomě zla, cítí v sobě karatele, mstitel, který mu zlý čin vyčítá a za něj jej kárá právě tak, jako když udělá něco dobrého, cítí v sobě chvalořečníka, odměňovatele, který jeho čin schvaluje a uděluje mu pochvalu. A tohoto vnitřního soudce můžeme umlčovat, potlačovat, ignorovat, narkotisovat — probudí se vždy znovu a jsme bezmocni proti jeho zavazující a příkazující síle, a tyto skutečnosti, že mohu hodnotit a že jsem pak hodnocen, předpokládají svobodu právě tak, jako — abychom alespoň ještě něco uvedli — idea odpovědnosti. Pročpak na př. knize Nechljudov v Tolstého Vzkříšení — třeba se snaží zapomenout na svedenou Katuši — čímsi je hnán či tažen za nešťastnou dívkou až na Sibiř a nemá klidu, dokud svou vinu neodčíní? — Nemůžeme se nijak zříci svých činů, ony vždy zůstávají dítkami naší vůle a stále stojí před námi: Et peccatum meum contra me est semper a žádným sofismatem, zastíráním, vyloučováním, maskováním neunikneme mravní odpovědnosti. Vědomí odpovědnosti je možné jen za předpokladu, že člověk nemusí jednat tak, jak jednal, jinými slovy, že vzhledem ke všem pohnutkám svého jednání byl svobodný, že bylo v jeho moci dát pohnutkám opačným převahu, třeba to bylo spojeno se značným sebezapřením. Jediný člověk z živých tvorů na zemi cítí odpovědnost za své činy a on jediný zná pocit, který náleží k nejtrpčím a zároveň k nejbláženějším: lítost — a to je důkazem naší svobody.

Historia est magistra vitae, set etiam lux veritatis. A věru ve všech dobách — od Kaina počínaje — a u všech národů je zjevné přesvědčení, že člověk mnohé úkony dělá zcela svobodně. Neboť všude byly některé úkony počítány k chvále a cti a jiné k vině a hanbě, a to by nemělo smyslu, kdyby to nebyly úkony vykonané *svobodně*.

Za všech dob a u všech národů užívali lidé rady, napomínání, hrozeb a proseb, aby pohnuli jiné k tomu, aby něco svobodně vykonali. Kdyby svobodného rozhodování nebylo, nemělo by smyslu někomu něco radit, jej napomínat nebo prosit, neboť by byl stejně nucen dělat to, co dělá a jinak by nemohl.

Lidstvo se mohlo mýlit, když se na příklad domnívalo, že Slunce se točí kolem Země, neboť to, že se Země točí kolem Slunce, to není samo sebou bezprostředně zřejmé, to je výsledkem dlouhého a nesnadného pozorování a dlouhých a těžkých výpočtů. Ale v přesvědčení o svobodě vůle jde o fakt našeho vlastního sebevědomí, o něco, co je nám tak blízké, jak jen může být nějaký předmět blízký našemu poznání. A že všichni lidé jsou si vědomi svobodných úkonů své vůle, je zřejmé i z toho, že i ti, kteří theoreticky svobodu vůle popírají (deterministé, fatalisté), přece v praktickém životě ve svých řečech a počínání sami své nauce odporují a tím prozrazují, že skutečnost svobody je zřejmá i jim, i když to theoreticky popírají. Kdyby na příklad determinista obžaloval někoho u soudu pro loupežné přepadení, stěží by připustil, aby soud útočníka omluvil tím, že nemaje svobodně vůle nemohl přece jednat jinak!

Celý mravní a právní řád by se zhroutil a neměl by smyslu, kdyby nebylo svobody vůbec. Základní pojmy celého mravního a právního řádu, pojem mravního dobra a zla, přičetnosti, viny, zásluhy, trestu, závaznosti zákona a pod., tyto všechny pojmy mají jen tehdy smysl, je-li lidská vůle svobodná. Bez svobody vůle mohli bychom mluvit jen o fyzickém zlu nebo dobru (na příklad o nemoci, zdraví a pod.), ale nikdy ne o mravním dobru a zlu, poněvadž mravně dobré nebo zlé může být jen potud, pokud to závisí na svobodném rozhodnutí vůle. Činy, jež člověk ze svobodně vůle nevykoná, které vykoná na př. z duševní choroby nebo pod těžkým strachem nespravedlivě mu vehnaným, pod násilím a pod., nemohou mu být přičítány, ani za vinu, ani ke cti.

*

Kdo svobodu zejména zneuctil, byli chamtiví kapitalisté. Ti chtěli dosáti a pak si udržet *bezmeznou* svobodu. Ani stát se neměl vměšovat do věcí hospodářských a neměl omezovat hospodářské, podnikatelské svobody. Stát měl dát své ruce úplně pryč od hospodářského života, měl být jen jakýmsi ponocným. Podnikatel měl mít právo najati si do svých služeb, do práce kohokoli, chtěl i malé děti. Zdravotně si mohl kapitalista továrnu vybavit podle své libovůle. Chtěl mít naprostou svobodu v uzavírání smluv s dělnictvem, i kdyžby běželo o smluvní body sebenelidšější. Byl proti jakémukoli sdružování dělnictva, protože organizace je posilou organizovaných a tedy poškození „svobody“ těch, kdož musejí s organizovanými vyjednávat. Ochranné dělnické zákonodárství mělo ustoupit, když hrozilo nebezpečí srážky mezi ním a potřebou kapitalistů. Kapitalista chtěl mít naprostou volnost v určování cen a mzdy. Naprostou volnost v používání majetku. Naprostou volnost v tom, jak se vypořádá se svými konkurenty atd. Tato falešně pojatá, zneuctěná svoboda zůstávala vzduchem, který kapitalista vdechoval a v kterém žil, jinak by zahynul. Chtěl stále nevázaně volně letět. To byla ta pověstná nauka: laissez faire, nechejte dělat, jak já si uznám za dobré, všechny hranice, jež vytvořila tradice národní, náboženská, zákonodárství — všecko mělo ustoupit, když to stálo proti vůli kapitalisty a jeho zistným zájmům. Vnitřním silám, jež v představitelích kapitalismu se probudily a rozvinuly, nemělo se stavět do cesty nic a nikdo, a kdo se postavil, tož ať je smeten a zničen, jen aby byl získán větší zisk.

Je nasnadě, že tato bezuzdná svoboda vedla k anarchii hospodářského života a hlubokým krisím. Veškeren hospodářský život se stal příšerně tvrdý, bezcitný, ukrutný. (Srov. Qu. A. 109.) „Neomezená svobodná soutěž ponechává na živu pouze ty, kdo jsou neschopnější životu, což je totéž, jako říci, kdo bojují ze všech nejnásilnětější, kdo jsou ze všech nejbezcitnější.“ (Q. A. 107.) A tak pochopitelně člověk za svobo-

du bojoval, a je známo, že příliš mnoho utrpení ve jménu tohoto boje zažily generace našeho věku a pro svobodu bylo přineseno nespočetně mnoho obětí.

Svoboda znamená rovnováhu práv a povinností, volnosti a nutnosti a znamená tudíž i dobrovolnou podřízenost vůle principům mravnosti a spravedlnosti, které rovnováhu udržují, jež jsou mimo člověka, ale jež přece podivuhodně s lidskou přirozeností harmonisují.

K ozřejmění tohoto srovnáme lidskou vůli s lidským rozumem. Lidský rozum poznává pravdu. To však neznamená, že by sám tvořil pravdu a byl nejvyšším zdrojem pravdy. Naopak — lidský rozum se musí podřít pravdě, jejímž zdrojem je sám Bůh, Božský rozum. Jestliže poznávám, že na př. dvakrát dvě jsou čtyři, pak nejsem to já, na jehož rozumu závisí pravdivost tohoto soudu, ale můj rozum nachází tuto pravdu jako něco, co je na lidském rozumu nezávislé, jako něco nezměnitelného, čemu se lidský stvořený rozum musí podřít, co musí uznat jako samo sebou zřejmé. Posledním zdrojem této pravdy není tedy lidský rozum, nýbrž rozum Božský. Je to pravda proto, protože to tak poznává Bůh, a nikoliv proto, že to tak poznávám já. A Bůh to tak poznává proto, že poznává sebe sama, svou vlastní bytnost, poznává tím také tuto pravdu — a vůbec všechny věčné pravdy — jako odlesk své vlastní bytnosti. Proto základem a zdrojem vši pravdy je Bůh sám. Ale člověk svým rozumem je schopen tuto pravdu poznat a dospět — chce-li — i k poznání jejího zdroje, Boha.

Podobně lidská vůle. Třeba je svobodná, přece je postavena pod věčný zákon, jehož nemůže změnit, jemuž se může toliko svobodně podřít nebo vzepřít. Jako svým rozumem poznáváme zásady theoretické, t. j. zásady, jež nám žádné závaznosti neukládají (na př. totéž nemůže s téhož hlediska zároveň býti a nebýti), tak také poznáváme zásady mravní, jež nám ukládají závaznost mravní. Takovou první mravní zásadou, jež v sobě obsahuje všechny mravní příkazy ostatní, je: Čiň dobré, varuj se zlého. A jako ony zásady theoretické poznáváme jako něco, co je na nás nezávislé, čeho my sami svým vlastním rozumem netvoříme nýbrž co prostě musíme uznati a svým rozumem se tomu podřít, tak také vidíme jasně, že jsou na nás nezávislé i zásady mravní, že my jich nemůžeme změnit, že můžeme sice svou vůli se jimi neříditi (neříkáme, s jakými důsledky), ale nemůžeme jich zvrátiti. A jako nejvyšším zdrojem lidských pravd je sám Bůh, tak také sám Bůh je nejvyšším zdrojem a nejvyšším pravidlem mravnosti. A tímto nejvyšším pravidlem vši mravnosti je Bůh proto, že každý čin je mravní jen tehdy, jestliže spěje k poslednímu cíli a posledním cílem lidského jednání je Bůh sám. A proto je naprosto mylný názor, jako by to byla lidská vůle, jež stanoví nejvyšší zákony mravnosti, autonomie vůle, jak to hlásal Kant a jak se toho důsledky postupem doby objevily právě i v hospodářském liberalismu, kapitalismu, nýbrž Bůh, pokud svým Božským rozumem spolu s Božskou vůlí řídí všechny věci k poslednímu cíli. A jestliže tedy Kant přičítal lidské vůli autonomii, jako by lidská vůle byla sama sobě nejvyšším zákonem, pak přičítal lidské vůli vlastnosti Boží, a následky toho se také časem dostavily, neboť jediné Boží vůle je sama sobě zákonem.

Tedy lidská vůle je podrobena zákonu, který není stanoven od ní samotné, nýbrž od Boha a jen tehdy úkon lidské vůle je mravně dobrý, jestliže se vůle tímto zákonem, od Boha stanoveným, který je v podivuhodném souzvuku s lidskou přirozeností, kterou Bůh stvořil, svobodně řídí a není v tom žádná heteronomie, zákonitost cizí, jak to pojímal Kant, a proto od toho utekl, poněvadž prý určování vůle jakýmikoliv pohnutkami, které by nevycházely ze samostatné vůle, nelze připustit. Naproti tomu křesťanská filosofie tvrdí, že jestliže je člověku mravní zákon stanoven samotným Bohem, není v tom cizí zákonitost, není v tom heteronomie, neboť Bůh vůči člověku není cizí. Bylo by a je na př. heteronomií, když státní autorita jednoho státu nebo bloku států (s posice síly) chce nucovat své zákony občanům druhého státu nebo bloku, který se státem nebo blokem prvním nemá v podstatě nic společného a jsou navzájem na sobě nezávislé, ale my na Bohu závisíme celou svou bytostí a každým svým hnutím, celým svým trváním v řádu existence a nic nám není tak blízké jako naše vlastní bytí, ale nejvyšším důvodem našeho bytí je sám Bůh, jenž nám dal bytí a jenž je svou činností zachovává. A kde je Boží činnost, tam je Bůh, a proto nic není nám tak blízké jako Bůh sám a nic nám není více vlastní než naše závislost na Bohu. „In eo autem vivimus, movemur et sumus.“ Jestliže tedy jsme podřízeni Božímu zákonu, nejsme podřízeni zákonu cizímu, naopak — podrobění Božímu zákonu je něčím, co vyplývá ze samé přirozenosti člověka, který je bytostí rozumnou a svobodnou, ale při celém svém bytí a jednání závisí na nejvyšší bytosti, na Bohu.

A proto se v pokoře za přispění Boží milosti snažíme pochopit vznešené úmysly Boží v jejich hlubokých tajemstvích, co máme a musíme, a vkládáme si tyto úmysly do principů, zákonů, které udržují obecné blaho a štěstí v životě, které Bůh zamýšlel, když stvořil svět a lidské pokolení, a dobrovolně tyto zákony uznáváme, uskutečňujeme, plníme a tak tedy v této shodě neúchylných zákonů a naší spontánní vůle je pravá svoboda, a v okamžiku, kdy se začínáme z rámce závazků a povinností těchto zákonů vymykat (proč to můžeme, to by byla jiná otázka), scházíme se správné cesty a do někoho narážíme — pravou svobodu narušujeme. Svoboda jednotlivých členů společnosti nutně tvoří vzájemně se prolínající a do sebe zapadající řetěz rovnováh práv a povinností, udržovaných vědomím nutnosti je zachovat. A svoboda státu — toť nejen souhrn, ale i součin všech rovnováh práv a povinností jeho občanů, a je povinností každého pečovat o to, aby tato celková rovnováha byla stále udržována. Je tedy naše úsilí za svobodu stále vyšší a vyšší ve své podstatě úsilím za vyšší a pevnější uvědomování si nutnosti udržovat onu rovnováhu volnosti a nutnosti a úspěch tohoto úsilí je de facto otázkou výchovy! — Aby kázní byly omezeny lidské vybujele puzy a výstřelky lidských vášní, aby bylo dosaženo toho, aby maximální počet lidí jednal mravně a mravně žil, aby tak bylo dosaženo maximálního blaha maximálnímu počtu lidí.

ThDr Jaroslav Kouřil

POSLEDNÍ BISKUPOVÉ NA STOLCI SVATOVOJTĚŠSKÉM

(Pokračování)

Bylo však i dále třeba velikého biskupova úsilí k tomu, aby se knězic Václav dostal do království a aby zásahy nenasytného jeho poručníka byly omezeny na nejmenší míru. Václav byl vydán proti slibům Braniborce teprve 23. V. 1283 a přivítán vojenskou družinou několik mil před Prahou. Duchovenstvo s biskupem a lidem ho radostně přijalo u bran hradu pražského, kde se ozval velebný chorál „Hospodine, pomiluj ny“ ve významu děkovné modlitby a byl vystřídán žákovstvem a kněžím zpívaným hymnem „Advenisti desiderabilis“. Ota Braniborský se však nemínil kořisti snadno získané jen tak lacino vzdát. Neostyšně stupňoval své požadavky vymáháním dalších 20 tis. hřiven. Teprve Ru-

dolfova listina vydaná s úchvalou říšských stavů ve Freiburgu 23. VIII. 1283 vysvobodila Čechy ze spárů nenasytného Václavova poručníka. Protože poselstvo snad také jednalo o navrácení Moravy, zdálo se, že skončí pétiletá doba útrap a ponižení, do níž byla země uvržena tragickým pádem Přemyslovým. Naděje ty však zůstaly pro nejbližší dobu neuskutečněny pro vypuknutí nových zmatků způsobených v nitru domácí obce panské a byly realizovány teprve později obnovou silné osobní moci panovníkovy.

V době, kdy byl Tobiáš nucen sbírat výkupné pro Otu Braniborského, byly Čechy postiženy hrozným hladem „fames validissima“, píše letopisec. Nedostatek

byl tak strašný, že lidé mřeli hladem, nahotou i mrazem. „A když se chudým zbraňovalo vcházení do domů ve městě pražském... lehalí v noci na ulicích a na náměstích, jako svině do hnoje zavinutí pro nahotu a krutost zimy.“ Tehdy vykopáno osm společných hrobů: u sv. Petra na Poříčí a u sv. Jana v Oboře pod Petřínem, kde pohřbeno 2000 mrtvých, po dvou u kostela sv. Lazara, Na rybníčku a ve Psářích. Třebaže nešlo o zjev pouze český, neboť neúrodu hlásily sousední Rakousko a Polsko, byly domácí země zvláště katastrofálně postiženy po předchozím braniborském drancování. Ze byla v Čechách situace mimořádně kritická, o tom vydávají svědectví zahraniční kronikáři, kteří bídu v zemi kdysi kvetoucí a bohaté zvláště zdůrazňují. I u nich se čte o lačných davech z venkova, které utíkají do měst, ba vypravuje se i o případech úděsného lidojedství. Počet hladem zahynulých bývá ovšem přeháněn. Pro situaci je charakteristická zpráva míšeňského probošta Waltra, který jako správce konventu magdalenitek v Dobřanech naléhal ještě na podzim r. 1282 k prodeji vyliďněného klášterního zboží v Čechách a k zakoupení jiného „v Porýnsku nebo jinde, kde klid jest lépe zastřen“.

Uprostřed těchto hrůz umírá staříčká a již za života jako svěťice uctívaná Přemyslovna Anežka 2. II. 1282. S ní jako kdyby zapadly reminiscence na veliký vzmach království, kdy pod vedením Přemyslovců země špěla k evropskému kulturnímu i politickému významu.

12. I. 1283 svěťí Tobiáš kostel sv. Mikuláše v pražském podhradí. Tuto událost kronikář osiavuje i divem, když ujišťuje, že na přímluvu sv. Mikuláše „jeden chromec učiněn jest rovným“. Biskup však nezapomíná nikterak na katedrálu — kostel pražský — neboť „jest jeho ženichem a pánem“. Opatřil jej ornáty, vzácnými a kostelními knihami ke cti a chvále svatých mučedníků Víta, Václava a Vojtěcha. Letopisec je informován, že to byl „mšál se všemi epištolami a evangelií, nokturnál s rubrikami a se zpěvem přes celý antifonář, breviář dle běhu kostela pražského se zachováním starého způsobu a obyčeje“. Skutečností je dosavadní existence dvou vzácných rukopisů pražské kapitulní knihovny, které dal zhotovit biskup Tobiáš. Pod sign. A LXI. 2 se zachovala evangelia „per circulum anni“ na 222 pergamenových foliích z r. 1293 s částečnou notací. Pro tuto pozoruhodnost rukopis studoval Konrád a Nejedlý. Sign. P 3 též knihovny má Agendu pražského kostela na 329 pergamenových listech s výslovným upozorněním, že knihu věnoval „pan Tobiáš, dvacátý pátý biskup pražský, katedrále svatovítské“. Rukopis je ozdoben umělým okrajovým a rohovým kovááním s rytou ornamentikou. Na spodní liště kováání se čte: „Ave Maria. Gra.“

Od svého duchovenského úřadu byl Tobiáš odváděn státnickými starostmi, v nichž osvědčoval tolik rozvahy a moudrosti, že zůstával ve vedoucím postavení i tehdy, když se poměr mezi jeho skupinou a stranou pana Závíše z Falkenštejna přiostrfoval. I po pádu skupiny vedené Purkartem z Janovic a biskupem způsobeném Závíšem si Tobiáš zachovává významné místo ve veřejném životě. V r. 1285, kdy v Praze vítá řeholníky — poustevníky z řádu sv. Augustina a uvádí je k starobylému, dodnes existujícímu kostelu sv. Tomáše na Malé Straně, je účastníkem pro národ významné slavnosti v západním cípu Čech, v Chebu. V polovici ledna roku 1285 tam přijel římský král Rudolf, vítěz nad Přemyslem s dcerou Gutou, aby ji zasnoubil s českým knížetem Václavem, tehdy teprve trináctiletým. Slavnostní schůzce, které bylo přítomno mnoho panských osob z obojí strany, provázených četným komonstvem, dodávalo zvláštěního duchovně oslavného lesku svěcení nového minoritského kostela. Kromě četných šlechtických osobností navštívili tehdy Cheb biskupové rezenský, pasovský, mezibořský a naumburský. Slavnostní dosud zachovaná pamětní deska, podržující trvalou paměť na schůzi tak významnou, vypočítává všechny účastníky. Teprve čtvrtý den po příjezdu Rudolfově se dostavila i Kunhuta se synem Václavem v doprovodu pražského biskupa Tobiáše a olomouckého Brunona.

Závíš z Falkenštejna zůstává opatrnicky a přece zase pohoršlivě a nápadně před hradbami města se svou družinou. Okázalá schůzka Rudolfova s Václavem a Kunhutou nevyzněla uspokojivě také proto, že král svou dceru Gutu neponechal v Čechách, nýbrž ji odvezl s sebou do říše. To bylo velmi nezvyklé a snad proto se po cizině šířily pověsti o neuspořádaných a neklidných poměrech v království do nedávna tak slavném a mocném. Ze tyto pověsti — možná i uměle živené — zasáhly skutečně daleko, o tom svědčí list nedávno zvoleného papeže Honorie IV. adresovaný panstvu, v němž se vyslovují obavy před katastrofálními následky dlouhotrvajícího rozvratu v Čechách. Otec křesťanstva žádá české velmože, aby v zájmu prosperity země mladého krále všemožně podporovali. Není-li v listě Tobiáš přímo jmenován, nelze z toho dedukovat, že mu Řím nedůvěřoval nebo ho jinak opomíjel. Biskup Tobiáš podle svých sil jistě přispíval všestranně k povznesení země.

Jeví se vůbec jako znamenitý pracovník, který dbá až s mimořádnou horlivostí nejen o rozvoj církve, nýbrž i vlasti. Ze zachovaných dokladů, z nichž si dosti pracně tvoříme mosaikový obraz o jeho působení, stejně jako o stavu české církve z konce XIII. stol., nám poslouží k ilustraci řečeného list adresovaný mohučskému metropolitovi Jindřichovi. Ten mu snad udělil důtku, protože prý zabraňoval věřícím putovat do saského kláštera v Grünhaimu. Tobiáš se ospravedlňuje vysvětlením, že podle příkladu všech svých předchůdců jen nabádal na svátky patronů pražského kostela k návštěvě domácí svatyně a nikoli jiných, cizích. Tato výzva jistě nějak zvláště hlasitě pronesená, když se donesla až do Mohuče, může svědčit o tom, že biskupovi záleželo na zvyšování úcty právě k českým patronům. Snad v témže roce obhajuje Tobiáš zderazský klášter v Praze, kde se dosud říká Na Zderaze. Beneš z Kcstomlat táhnoucí ke králi na Moravu s vojskem z Prahy klášter totiž přebral a dopustil se svatokrádežné akce, když okrvavil několik klášterních bratří i jiných osob a rozbil surově kostelní i klášterní inventář. Tobiáš žádá, aby král, jako pán „spravedlivý, zbožný a milosrdný“, poskytl náhradu. Téměř skoro současně potvrzuje darování Václavovo pražským křižovníkům, jimž postoupen jeho rozhodnutím kostel v Kynšperku na Loketsku s podacím právem. O něco později vydává stejná potvrzení pro kostely v Řevnicích, Václavicích a Živohošti. Sám Tobiáš je zaujat církevními objekty hlavně na svém panství. Proto uděluje odpustky všem, kdož pomohou odčinit devastaci kostela v Týně n. Vlt., způsobenou „zlořečenými muži“ za války nejen na stavbě, ale i na knihách, kalichách a jiných předmětech. Sedláček nazývající biskupa s oblibou Dobeš, se domnívá, že týnský kostel potom sám opevnil. Kostelíků tam bylo asi více a Tobiáš dovedl podle středověkého zvyku pro ně zainteresovat i cizí diecése. Také bamberský biskup Arnold vypsal odpustky pro všechny, kdo týnské kostelíky Panny Marie, sv. Jakuba a sv. Kryštofa navštíví nebo je podpoří odměnou. Podobné akce se soustřeďují na svatyně v Razicích a Načeradci. V horlivé výstavbě církevních objektů se pokračuje také na hradech, kde — jako na Křivoklátě získávajícím pro kapli nový oltář — jsou zváni ke svěcením i církevní hosté ze zahraničí. Neuspokojivý stav země, a tím i české církve, nutil Tobiáše k moudré hospodárnosti i v oboru tak ryze duchovním, jako bylo získávání a udělení odpustků. Jeho zájem o katedrálu vysvitl již z dřívějšího vyprávění. Zmnožuje se zjištěním, že v r. 1287 vydal dočasný zákaz šíření jakýchkoli indulgencí, dokud nebude z odpustků poskytnutých pražskému kostelu dostavěn jeho nový „ambitus“.

Přerušení horečné pomoci, kterou Tobiáš poskytoval při výstavbě politickým a vojenským úpadkem i živly zpustošené země, přineslo pozvání na metropolitní synodu, svolávanou r. 1287 do Würzburgu. Výprava na tuto cestu nám poskytuje příležitost nahlédnout do biskupova měšce až žalostně prázdného. Maje se vydat jenom s nejnútnejším doprovodem za hranice, shledal, že by nevystačil s okamžitou hotovostí peněz, a proto zastavil vzácný kalich, na který prý mu pražští židé

půjčili na lichvářský úrok 120 hř. Maje sám nedosta-tek, nemohl očekávat pomoci ani od podrízeného kleru, na jehož zadluženost a chudobu poukazoval v době vleklého sporu o prokurační platy. Obeslání koncilu ve Würzburgu bylo bohaté; z českých zemí se kromě pražského dostavil i olomoucký biskup s několika jinými duchovními. Středem jednání bylo zajištění finanční základny pro římskou jízdu Rudolfovu. K tomuto účelu měl legát Jan Bocamazzi získávat peněžitou pomoc. Biskup Tobiáš také dostal čestně závazku, který mu byl určen a s penězi poslal svého plnomocníka Rapotu k legátovi. Ten byl v Bavořích přepaden poddaným rýnského falckraběte a o peníze oloupen. Asi z r. 1287 se zachovala podrobná instrukce pro Rapotu, který se po přepadení zdržoval kdesi u Řezna nebo přímo ve městě. Je z ní patrná až úzkostlivá Tobiášova snaha splnit platební závazek. Tobiáš poplatek zvaný prokurační a sloužící k vydržování legáta s doprovodem musel znovu zaplatit.

Při jednání, které nastalo mezi Rudolfem a českými velmoži, zvanými štyrským kronikářem „die hohen suppan“, o předání Václavovy choťi a jeho dcery Guty trvale do Čech, vystupuje Tobiáš do popředí jako hlavní mluvčí české strany. České panstvo jím vedené se Rudolfovi slavnostně zavazuje přísahou pečetěmi štvrzenou, že kdyby snad Václav bez potomstva zemřel, bude Guta bezpečně dopravena k otci nebo Fridrichovi Norimberskému. Při tom jí zůstanou důchody z věnných statků v Hradci a jinde v Čechách. Není vyloučeno, že již tehdy došlo k ujednáním, která se týkala umenšení Falkenštejnova vlivu, ne-li přímo jeho odstranění. Teprve v červnu 1287 po opětovných odkladech byla princezna vypravena do Čech. Přijelo si pro ni poselstvo vedené právě Tobiášem. Průvod vezoucí králi Václavovi manželku dorazil v doprovodu bamberského biskupa Arnolda do Prahy na den sv. Prokopa. Ke královské korunovaci, k níž bylo všechno připraveno a k níž dokonce rozeslána okolním knížatům i pozvání, z neznámých důvodů nedošlo. Pravděpodobně slavnosti zabráňoval zmatek, který způsobila Závišova strana, postupně vytlačovaná z vedoucího postavení. Kromě toho se však uplatňují vedle dravé zvláště šlechtických kořistníků i jiné čistě politické vlivy, zasahující až do zahraničí, jmenovitě do Rakous a vyplývající snad ze Závišových snah po obnově českého panství nad alpskými zeměmi. Návist se soustřeďuje na biskupa Tobiáše jako důležitého politického činitele, jehož statky jsou od jara roku 1287 zle tísněny tlupami Závišových přívrženců. Tak po velikonocích tohoto roku přepadl Dětřich Švihovec Příbram a vyplenil ji spolu s 13 vesnicemi. Skoro současně provedl podobné násilí tetínský purkrabí Hynek ml. z Lichtenburka na jiném majetku biskupově. Ten se obrací o pomoc ke králi s trpkou stížností. Po nezdařeném smírném jednání 14. I. 1288 mezi biskupem a Lichtenburkem byly statky Tobiášovy znovu napadeny. Zbyslav Zajíc z Třebouně poničil v květnu 1288 znovu Příbram a brzy potom poplenil s Dětřichem Švihovcem Dušníky, Chrášťany a jiné statky položené v blízkosti samé Prahy. Biskupovi nezbývalo než se hájit žalobou u zemského soudu.

Do těchto neveselých starostí přinesl zvláštní posel, královský kaplan královny Juty, 6. V. 1288 Tobiášovi oznámení, že se jí narodil synáček na svátek Nanebevstoupení Páně. Biskup na zprávu odpověděl gratulací, která vyjadřuje radost nad narozením prvorozence i nad uspokojivým zdravotním stavem rodičky. Narození prince a s ním spojená slavnost křestní, na níž byl Tobiáš jistě důležitým účastníkem, znamenala jen krátký oddech od vleklé krise spjaté s dalšími náporů dobrodružných feudálů na biskupovy statky. K těm došlo nanovo v létě roku 1289 po zajištění Závišově, když Vítkovci mohli použít všech svých sil proti Tobiášovým držávám, protože rakouský vévoda Albrecht přestal proti nim vojensky vystupovat. Vítkovci tehdy vypálili dosud neopevňený biskupský městyň Pelhřimov, později Týn n. Vlt. se sedmi okolními vesnicemi, jichž poddané odvěkli do Budějovic. A jsou to právě nejbližší příbuzní Závišovi, jeho bratr Vítek a švagr Hroz-

nata z Hůžic, spolu s ostatními členy rodu pětileté rúže, kteří stupňují agresi vůči nenáviděnému věrnému stoupenci krále Václava, biskupu Tobiášovi. Zloupili zboží chýnovské a přepadávali biskupské poddané jedoucí na trhy z Benešova do Prahy. Přeměňovali kostely ve tvrze a jejich nájezdy vystřelovaly až k samotné Praze. Svými spojenci Altenburky a pány z Řičan vyloupili biskupský dvorec v Kyjích, kde ukořistili zejména mnoho koní, smolné věnce hodili na stavení v Liblicích a zažehli i nechráněný tehdy Český Brod, rychle překonávajíc odlehlost jednotlivých míst pohyblivými jezdeckými tlupami. Biskup sám byl donucen na ochranu svých poddaných použítí výhodných strategických situací svých kostelů a opevnit je jako tvrze, ve Štěpánově, Řečici a Vyskytné. Učinil tak proto, že církevní tresty — zákazy pohřbu mrtvých útočníků, interdikty nad kostely Hroznaty z Hůžic a pod. — nepomáhaly. Když Vítkovci zajali jeho bratra Čenka z Kamenice, znovu se biskup prosebně obrátil o pomoc ke králi Václavu II., právě také válečně angažovanému ve vzdáleném Opavsku a na Moravě. Král chlácholil biskupa rozmanitými důkazy své náklonnosti a účasti. Štědře obdaroval jeho bratra Milotu z Dědic a jmenoval ho purkrabím v Olomouci. Poddané pražského kostela vymanil z pravomoci krajských soudů „pro oddanost a zásluhy biskupa Tobiáše“. Protože zajetí Čenka z Kamenice a současně vážné ochuravění biskupovo ohrožovalo v Čechách i posice samotného pánovníka, zanechal král polských záležitostí a spěchal do Čech, aby vítkovické spory řešil osobně. To nebylo snadné, neboť král žádal na Vítkovicích nejen vrácení korunního majetku, jako byly Budějovice a Hluboká, nýbrž i Tobiáš se dožadoval úměrné náhrady za způsobené škody. Vítkovci pak položili jediný, zato významný účet v požadavku, aby byl Záviš propuštěn a všechny statky mu vráceny. Tak domácí válka pokračovala ještě na jaře r. 1290, při čemž Vítek z Hluboké s bratřími a Hroznaty z Hůžic s pěti syny dávali nepokryté najevo, že je jim důležitější chrániti zájmy Závišovy a zájmy rodové i za cenu zničení přemyslovské moci a přemyslovského významu. Jdouce za tímto cílem, dopustili se i jasně vlastizrádných akcí. V nastalé situaci se však ukázalo, že skupina biskupa Tobiáše a Purkarta z Janovic dovedla sice odsunutí od vlády Závišovu kamarilu, nestačila však na to, aby zjednala v zemi klid a zajistila koruně žádoucí autoritu. Podle Zbraslavské kroniky Václav II. uznal, že bez cíj pomoci se mu nepodaří přemoci odbojně jihočeské šlechtice.

Kromě biskupa Tobiáše, pokynů Rudolfových nedávno v Chebu pronesených, ovlivňoval tehdy krále Václava v tomto směru jeho zpovědník Heřman, člen řádu německých rytířů, v zemi značně podporovaných (Novosedlice) a cisterciáckí opati Dětřich z Valdsas a Heidenreich ze Sedlce. Patrně spojeným úsilím těchto poradců bylo rozhodnuto povolati pomoc od Václavova tchána Rudolfa. Politickým poradcem českého krále se takto stal bamberský biskup Arnold a vojenskou pomoc přivedl syn německého krále, dvacetiletý Rudolf, který však v Praze v květnu r. 1290 náhle zemřel a byl vystřídán templářským rytířem Bertoldem. S touto pomocí ruku v ruce kráčely příznivé okolnosti, které lze spatřovati v rychlém odchodu Václavových nepřátel Jindřicha Vratislavského, který zahynul asi otravou, a Ladislava Uherského, zabitého úkladně ve stanu. Tím byli zbaveni Vítkovci svých zahraničních spojenců a jejich odpor byl potom rychle zlomen, když jejich vůdce a Václavův otčímský Záviš z Falkenštejna byl 24. VIII. 1290 pod Hlubokou popraven. Tragická postava Závišova je snad nejlépe charakterisována tím, že jeho osobní aspirace převažovaly nad jeho tvůrčími schopnostmi politickými, když mu ke všemu naprosto chybělo vyhraněné cítění vlastenecké. Tento přísný rozsudek byl připravován jak Závišovým jednáním, tak i poradci Václavovými, kterým se podařilo krále přesvědčit o tom, že mu se strany Falkenštejnovy hrozí vážné nebezpečí. Václav byl v takové tísní, že slíbil založiti velký klášter, dostane-li se z tohoto nebezpečí. Také Václavova choť Juta byla podle kronikáře fürstenfeldského, někdejšího frekventanta dómské školy

pražské, vyslovenou nepřítelkyní Závašovou, jako zase na druhé straně vyznamenávala Tobiáše. Tělo popraveného bylo uloženo v klášteře Vítkoviců ve Vyšším Brodě, kde se jako trvalá památka na něho uchovával Závašem konventu věnovaný nádherný stříbrný kříž, ozdobený vzácnými emaily byzantského původu.

Závašova poprava zasáhla krutě i biskupa Tobiáše tím, že Vítek na Hluboké dal ze msty popraviti jeho bratra Čenka z Kamenice. Vyhnanství, v němž vesměs zahynuli, se pak stalo osudem poražených odbojníků. Jejich statky obdrželo pražské biskupství jako částečnou kompensaci za škody způsobené odbojem Vítkoviců. Zničení církevního zboží bylo tak značné, že podle biskupova odhadu dosahovalo, vyjádřeno kapitálem, přes 14 tis. hřiven, kteroužto hodnotu zkonfiskované statky prý neměly. Proto král odměnil Tobiáše ještě výsadou z 1. IX. 1291, která zakazovala kterémukoli domácímu vojenskému oddílu v jakékoli formě zatěžovati biskupské statky. Kromě toho dostal Tobiáš právo hraditi svá města Roudnici, Příbram, Rokycany, Pelhřimov, Týn n. Vlt. a Kojetín.

Král byl tedy z velké tísně vysvobozen. Zbývalo splnit slib a klášter založit. Zbraslavská kronika má o tomto založení podrobnější zprávy. Vypravuje o tom, jak se Václav II. po návratu z Moravy nejspíše někdy v r. 1291 odebral do Kolína „a pomyslel tam jednati s panem Tobiášem, biskupem pražským, o místě založení...“. Bylo to patrně po Tobiášově návratu z Polska, kde zastupoval krále a obnovil uvolněné mírové svazky. Když se po nějakých nesnázích oba dohodli, král „bez odkladu druhého dne spěšně odejel do Sedlce požádat o sbor mnichů“. V Sedlci, který měl za sebou již 150 let tradice, znovu král ujišťoval opata Heidenreicha, „nejdražšího kmotra“, že založí další středisko pilných šedých mnichů, jak se tehdy cisterciáci nazývali. 36. kapitola Zbraslavské kroniky s jistotou obřadností, kterou chápeme u jejího autora, líčí, jak král dává opatům voliti mezi vhodnými místy na Ostrově, ve Zbraslavi a Radotíně. Povoluje jim pak, když se jednohlasně rozhodli pro Zbraslav, králi osobně velmi milou. S jistotou emfásí, ze které poznáváme, že věnování stálo krále značnou dávkou sebezáporu, pak prohlásil: „Náš dvůr na Zbraslavi, který jsme si dosud před jinými našimi statky vybírali pro zvláštní potěšení, od nynějška vám trvalým právem věnujeme a darujeme k založení kláštera Bohu a Blahoslavenému Paně.“ Na Zbraslavi také zvolil místo posledního odpočinku. O založení kláštera uvažoval „s nejvyšší pečlivostí, nechtěje ten úkol překotně urychlit“ s biskupem Tobiášem. Konečně 20. IV. 1292 došlo ke skutečnému slavnostnímu založení. K uvítání řeholníků, kteří přicházeli ze sedleckého domu, se dostavil na Zbraslav král s biskupem a preláty z celého království. Tehdy „postaviv slušně každého mnicha mezi dva preláty, opata pak mezi sebe a biskupa, nastolil ten sbor za zpěvu kněžstva s převelikým jásáním a radostí. A samo místo nazval pro památku svého jména Síní Královskou (Aula Regia). Potom začala slavnostní mše... a od p. biskupa Tobiáše byl vysvěcen opat zbraslavský s opaty ze Žďáru a ze Svaté Koruny. Král se postaral o zabezpečení svého založení a potvrdil listinami a svědky všechno, co se založením učinil, aby trvalo v míru a pokoji“. Sedlecký klášter, který osadil Václavovo založení, vlastně pochází z burgundského kláštera v Morimundu. Odtud přišli mniši přes porýnský klášter Vetus Campus a duryňský Volkenrode do Waldsassen a pak přímo k nám. Je zásluhou těchto mnichů, že cisterciácké kostelní stavby v Sedlci a na Zbraslavi přibližovaly české gotické stavitelství světové úrovni. Zbraslavský klášter byl zničen ve válkách husitských a sporé představy o jeho architektuře se zachovaly jen z vykopávek ostatně nikterak systematických a z kresleného půdorysu. Podle těchto dokladů šlo o rozlehlou basiliku s bohatým závěrem kaplí. Naproti tomu sedlecký kostel, jedna z největších svatyní u nás vůbec, i přes barokní adaptaci Santiniho, zachoval skvělý katedrální půdorys, s ochozem a věncem kaplí a tvoří doklad první katedrály na půdě Československa vůbec.

V srpnu roku zbraslavského založení došlo k prvnímu velkému Václavově tažení za hranice, jehož se panovník osobně účastnil. Rozloučil se obřadně se svým klášteřem a požádal jeho prvního opata Konráda pokorně — jako svého otce — o požehnání, zkroutěné před ním pokleknuv. Předtím klášter štědře obdaroval vzácným křížem, liturgickým náčiním a 200 hřiven stříbra k vybavení konventní knihovny. Jiné dary určil pro generální kapitulu v Citeaux, která měla slavnostně inkorporovat do řádového tělesa zbraslavskou filiálku šedých mnichů.

Úspěšné výpravy směřující do Polska se zúčastnil také biskup Tobiáš. Byl přítomen Lokýtkově kapitulaci vedle olomouckého biskupa Dětricha s českým kancléřem a vyšehradským proboštem Janem, kromě laických dvořanů. Lokýtek tehdy slavnostně sliboval pod pohrůzkou klatby hnězdenského arcibiskupa, že se moci českého krále nikdy nezprotiví. V tom smyslu měla o něco později svůj význam i přísaha krakovského biskupa Prokopa v Praze ve svatováclavské kapli v přítomnosti celého dvora. Zavazovala jej k věrnosti vůči českému králi, jehož vládu chce podporovat a nepodnikne nic, co by bylo na její újmu. Dobrovolně se podrobuje církevní jurisdikci biskupa Tobiáše. Jakkoli jednání proti tomuto slavnostnímu slibu jej degraduje na křivopřísežníka a rušitele víry.

O biskupově smyslu pro pořádek v majetkových věcech pražského biskupství na sklonku XIII. století svědčí vzácná archiválie, totiž fragment urbáře pražského biskupství. Týká se sice jen nepatrné části biskupského zboží na Boleslavsku a Bydžovsku, ale zachovává i pozdější přípisy o inspekci některých jiných biskupských vesnic, která se stala roku 1295. Vročení umožňuje paleografický rozbor a jména duchovních, známá z této doby odjinud.

Mnoho zachovaných dekretů vydaných Tobiášem nebo králem ve prospěch církevních institucí dává usuzovat na mimořádný rozmach nábožensko-církevního života za jeho episkopátu. Není ani možno všechna rozhodnutí týkající se jak klášterů, tak světského duchovenstva zaregistrovat. Mohutný svazek Regest Bohemiae a Moraviae podává toho důkaz.

Biskup Tobiáš, jehož činnost byla mnohotvárná, přesahující okruhy práce jeho předchůdců v oboru národním i církevním mnohonásobně, umírá 1. III. 1296. Přibližně oceniti jeho osobnost nám napomáhá oslavný list zachovaný ve formuláři známé, často diskutované postavy Jindřicha, který se podepsal jako Ghibellinus. Současně s oslavnými apostrofami jiných soudobých církevních osobností je podána snad přehnaná charakteristika vynikajících vlastností Tobiášových, z nichž však při střízlivém odhadu můžeme získat poměrně dobrý obraz jeho osobnosti v podstatě souhlasný s tím, co o něm z dobrých historických pramenů víme. Tobiáš se chváli vybranými slovy jako vynikající řečník a štědrý podporovatel potřebných. Jsou tak spíše vytčeny zevnější vlastnosti biskupovy, nad něž vyniká láskou k církvi a k vlasti, jak dosvědčuje jeho neumdlévající a již vylíčená činnost. Balbín charakterisoval jeho národní práci lapidárně: „Tobias linguam patriae, Bohemiam Bohemiae instituit.“ Tato láska mu diktovala statečnost, vytrvalost, obětavost a iniciativu, směřující k obrodným akcím na sektoru národním i církevním.

(Pokračování)

ThDr Václav Bartůněk

SEXTA

Rímané dělili noc na čtyři vigilie čili noční hlídky. První hlídka od naší osmnácté do jedenadvacáté, druhá hlídka od jedenadvaceti do čtyřadvaceti, od čtyřadvaceti do tří ráno třetí a poslední do šesti. Taktéž dělili den na čtyři stationes čili denní hlídky od první hodiny, naší šesté, do třetí (9), od třetí do šesté (12), od šesté do deváté (15) a poslední do dvanácté (18).

Těmto stationes, denním hlídkám, odpovídají malé hory: Tertia, Sexta, Nona, které dávají každému dni zcela zvláštní posvěcení.

Sexta byla určena pro šestou hodinu ranní — to je naše dvanáctá hodina polední, kdy bývá v létě horko největší. Na tuto skutečnost nahrává hymnus: Rector potens, verax Deus. Bůh všemohoucí, Tvořitel všehomíra, jenž uspořádává doby dne, ráno dává slunce vycházet září zářící a v poledne horkem sálati... Bůh všemohoucí a věrný, opravdový, který co slíbí, to také splní. Pro tuto jeho věrnost a opravdovost Ho prosíme, aby nám podle jeho příslibení pomohl odstranit, ano zhasnout plameny neskonale škodlivější než sálající polední žár sluneční, plameny, které šlehají ze srdcí rozohněných a rozpálených hádkami a půtkami, rozepřemi a každým zlem... Kde milost Boží odstraní horkokrevné hádky, tam zdraví těla, tam přebývá a vládne v srdcích opravdový mír a pokoj (verax pax cordium).

Mystický význam Sexty vzhledem k trpčícímu Spasiteli odpovídá ukřižování Páně. (Sexta cruci nectit.)

Vzpomeňme si při recitování této hodinky na slova svatého apoštola: „Rursum crucifigentes.“ Kdo znovu se dopouští smrtelných hříchů, znovu křížuje Pána. „Propter scelera nostra contritus est.“ V každém pokušení vzpomeňme na ukřižování Páně a zhrizíme se hříchů, který je takřka kladivem přibíjejícím Pána Ježíše na kříž.

Také kněz je přibit na kříž. Dobrovolně jako Pán Ježíš se dal ukřižovat: třemi hřeby. První hřeb: poslušnost. Před celým forem prohlásil: „Promitto oboedientiam.“ Od té chvíle nemůže svobodně rozhodovat.

Neměly by od té chvíle rozhodovat nálady, egoistické sklony, pýcha a marnivost o jeho bydlišti, o práci a povinnosti, nýbrž vůle představeného, kterému sliboval poslušnost. A je tomu vždycky tak? Což když představený z vážných důvodů společného, ano i individuálního blaha pošle svého kněze na faru a vyslaný apoštol prohlásí: „Tam já nepůjdu, to půjdu raději do výroby.“ Jak rádi máme v semináři bohoslovce, kteří jsou ochotni každou práci, každou povinnost vzít na sebe, a to s úsměvem a s pokorou bez poznámek a bez reptání, bez výhrady! S jakou radostí je posíláme ordinářům k dispozici. Také je nezklamou a také je poslechnou a půjdou jako opravdoví apoštolé i do nejzazšího výběžku pohraničí, věduce, že nejen v Praze a v Plzni, v Olomouci a v Brně, ale i v zapadlé vesnici naší vlasti čekají duše na kněžskou útěchu slova Božího a na kněžské pozhnání.

Ještě více než hřeb poslušnosti bolí a řeže druhý hřeb, hřeb kněžské čistoty srdce. Celibát přibíjí žádostivost těla na tvrdý kříž. Jak často volá vášeň, jak často volají pokušitelé, jak často lákají a volají: „Sestup s kříže a pomoz sobě!“ Dobrý kněz zůstane přibit na kříž jako Pán Ježíš a trpí raději, než aby sestoupil, trpí těžce až do oné velebné a velké chvíle, kdy může i on hlásit: „Otče, dokonáno jest. Do rukou Tvých poroučím ducha svého.“ Kdo se dá zlákat a sestoupí s kříže, na který se dobrovolně již při subdiakonátu dal přibít, toho se chopí vášně a přibíjí ho na kříž neskonale tvrdší, na kříž hanby, opovržení a stálých výčitek svědomí, mnoha slz zklamání a lítosti.

Třetí hřeb je hřeb kněžské skromnosti. Skromnost v bydlení a v odívání, v jídle a pití, v chování a jednání. A jestliže kariéra, pak platí o ní doslova latinské přísloví: „Honores sunt dolores!“ Katolický kněz chce mít kněze skromné — čisté sice i v jejich zevnějšku a slušné v jejich bydlení a odívání, ale nikdy ne přepychově zařízené a nejmoderněji oblečené. Kněz vyšňořený a pomádovaný se jim, třebaže je libivý, nelíbí.

Zůstaňme na kříži. Budeme-li jako Kristus dobrovolně ve svém kněžském povolání své oběti snášeti, budeme i my jako Kristus oslaveni.

P. Karel Sahan

JEDNA KRAJINA

Básník Ladislav Stehlík ve své poslední „knize krajin“ má celý cyklus veršů, nadepsaný „Jedné krajině“. Nemusí mnoho vysvětlovat, která je tato jedna krajina, o níž zpívá a k níž se stále vrací jeho jímavá touha. Stačí mu jenom říci „tam u nás“ a čtenář hned ví, že ona jedna krajina, jedna jediná, jež má právo, aby se k ní touha vracela a láska jí všude vyznávala, je krajina dětských let, krajina mládí, krajina rodného domova, na jehož kraju a líbeznost srdci nelze zapomenout, i když už od oněch prvotních let mnohé vidělo a mnoho trpělo. Každý z nás máme takovou jednu krajinu, svou krajinu, na kterou myslíme, i když už jsme dávno opustili její cesty a život nás zavolal na jiné, vzdálenější a nutnější.

I ve smyslu duchovním, nadpřirozeném, naše víra má svou jednu krajinu, k níž se stále vrací, i když někdy ochablost nebo vlažnost zastře pohled a obloudí lásku. Takovou jednou krajinou věřící duše je Boží láska. Co by byla bez Boží lásky, kam by se dopracovala bez ní, jak by na všechno stačila bez její pomoci a jak by mohla zdolat všechny ne-

schůdnosti své rostoucí cesty, kdyby Boží láska s ní nešla a nepodpírala ji na každém kroku? R. M. Rilke říká v jednom svém zamyšlení: „Víme, jak špatně vidíme věci, mezi nimiž žijeme, a že se často stává, že musí přijít někdo z daleka, aby nám řekl, co je kolem nás.“ Víme ve svém putování víry, že bychom špatně viděli a mnohé bychom vůbec neviděli, kdyby k nám stále nepřicházela láska Boží a svou mocí a silou neotvírala oči naší duše, abychom se uměli dívat dovnitř a viděli správně, jaký jest náš věčný cíl a co všechno máme udělat, abychom ho dosáhli. Ale abychom také viděli, jak nutně musí Boží láska přecházet v lásku naši, kterou máme povinnost rozdávat každému a všude, rozdávat tím radostněji a štědrěji, čím více a lačněji čerpáme a žijeme z darů lásky Boží.

V posledním románě Emila Vachka, který vyšel pod názvem „Severní záře“, na jednom místě hlavní hrdina románu uvažuje takto: „Bůh prý stvořil lidi k svému obrazu. Ale ale! Že by tak vypadal? Je prý vševědoucí a všemohoucí. Potom by ovšem věděl o našich zmatcích. A proč ne-

zakročuje? Proč nás nechává trpět, když by stačila pouhá jeho myšlenka, abychom my lidé rozkvetli? To tedy ne. Nebo je krutý?“ Mnoho lidí takhle uvažovalo, uvažuje a bude uvažovat. Nemohou pochopit, proč je na světě zlo, že člověk musí trpět a snášet různé nepříjemnosti, bolesti a ústrky, že se mnohý člověk po celý svůj život vleče třebas jako mrzák, a nedovedou si to srovnat s Boží dobrototou. Krajina Boží lásky v perspektivě těchto pochmurných zkušeností života je příliš vzdálená, aby k ní mohla doputovat lidská touha po štěstí, a zdá se příliš pomyslná, aby v ní mohla věřit a doufat lidská zarmoucenost. A přece našim krokům, ať se ocitají v kterýchkoliv končinách života, i v těch nejsmutnějších, nejmravivějších a nejnešťastnějších, pro všečen čas zaznívají vsříc slova Miláčka Páně: „Bůh je st láska“.

Ve své víře, která nám osvětluje mnohé nesrozumitelnosti života i světa, v němž svůj život naplňujeme, jsme zajisté přesvědčeni, že Bůh, poznávající dobro mnohem dokonaleji než kterákoliv rozumová bytost, miluje proto dobro mnohem účinněji a mnohem hlubší a jasnější láskou než

kterýkoliv člověk. Sv. Tomáš praví: „Láska Boží vlévá a tvoří dobro ve věcech.“ My tuto nesmírnou tvořivost Boží lásky mnohdy neumíme vidět, protože škemráme na Boží lásce většinou jen o hmotné nebo pomíjivé dary, zapomínáme, že krása krajiny Boží lásky je docela jiná nežli krása oné krajiny našeho pozemského světa, kterou v sobě od maličkosti nese-me; protože, jak říká sv. Terezie Avilská, „my příliš milujeme sebe, máme mnoho chytrosti, abychom ze svých práv něčeho nepozbyli“. Jak veliký úkol má kněz, má-li v duších rozzehovati poznání krajiny Boží lásky, kterou vlastně každá věřící duše může nalézat uvnitř sebe, neboť

Boží láska stále v nás je, působí a tvoří. Myslím ale, že nedokážeme toto poznání dát a vložit je do duší, nebudeme-li je umět v Bohu správně a nezištně milovat. Vždyť i my, milujeme-li duše, milujeme je většinou zase jen pro sebe a kvůli sobě. A žádná láska nedokáže přiblížit krásu krajiny lásky Boží, jestliže je v ní přimícháno něco ze sobectví sebelásky. Stejně tak ani vědění to nedokáže, není-li spojeno s láskou. Maeterlinck to dobře říká: „Ti, kteří vědí, nevědí nic, nemají-li síly k lásce; neboť člověk opravdu moudrý není ten, který vidí, nýbrž ten, který při nejlepším zření miluje lidi nejhluběji. Vidět a nemilovat je hledět do temnot.“ Kolik myšlenek poskytují tato slova pro kněžskou rozjímání! Neboť my zajisté, tak slepí nejsme, vidíme, kolik lásky duše potřebují a jak nutně ji potřebují, aby rozkvetly do krásy, ale dávat lásku a zvedat duše láskou, k tomu už býváme váhaví a liknaví, snad už proto jen, že pořád přece ještě milujeme pouze sebe, a milujeme-li druhé, milujeme je ani ne pro Boha, ani ne pro ně samy, ale zase jen pro sebe a pro svůj prospěch. Jak ještě potřebujeme odhalovat nové a nové obzory oné jedné, nezapomenutelné, neztratitelné a nenahraditelné krajiny, krajiny Boží lásky, jež přitahuje naši touhu a volá naše srdce!

P. Václav Zima

NA OKRAJ PADESÁTKY BŘETISLAVA ŠTORMA

Nechce se ani věřit, že Břetislav Štorm, tento průbojný, mladý výtvarník, se dožívá padesáti let. Je však příliš úzké označovat ho suchým pojmem „výtvarníka“. Neboť tu jde o malíře, kreslíře, architekta, spisovatele, výtečného znalce památek, výtvarného theoretika — a každý z těchto oborů se u něho štěpí v další speciální větvě. Tak poznáváme Štormu i jako navrhovatele mešních rouch, kostelního nádobí, šperků; upravuje knihy, ovládá heraldiku, maluje návrhy na gobeliny, navrhuje nábytek, kreslí exlibris a farní razítka, píše essaye o umění a vše to dělá se znamenitým vkusem a osobitým uměleckým citem. Lze-li u umělce mluvit o osobitosti výrazu, pak to platí zejména o Štormovi, neboť celá jeho práce je podrobena jednotnému řádu, který je rozveden zcela bezpečně a samozřejmě do všech poloh jeho tvůrčího projevu.

Umělecký vývoj Břetislava Štormu je plynulý a rovnoměrný. Nit jeho tvorby je nepřerušovaná a stále stejně jasná; kde kdysi nasadil pero a štětec, tam jej najdeme i dnes, aniž by byl nucen cokoli ze svého díla odvolávat a zapírat. Jen velmi málo výtvarníků se dnes u nás může dovolávat stejné zákonitosti a plynulosti své tvorby.

Přišel se svým uměleckým projevem v době, kdy v oblasti duchovního námětu panovala líbivost, odvozená z reprodukci barokních malířů a vyjadřovaná sladkými barvami a spleť rozteklých čar. Štorm vnesl do tohoto zmatku ušlechtilou klasickou linii, čistou a jednoduchou, prostou a lapidárně úsečnou. V barevném řádu zaujal stejné stanovisko a předložil čistou, výraznou plochu, která zněla jako zvon. Jeho projev byl tak prudkým útokem na pokažený vkus obhájců „rajských“ motivů, že Štorm měl z počátku věru co dělat, aby stačil čelit útokům. A přece svou bitvu rytířsky vyhrál, bojoval kresbami a uměním, které neustále získávalo příznivce. Dnes, po více jak čtvrt století, je jeho tvorba uznávaným článkem v našem výtvarném projevu a v duchovním motivu zvláště.

Břetislav Štorm se tedy dožívá padesátky. Jaký to paradox pro mladost jeho umění; je to však i příležitost aspoň ke stručnému pohledu po jeho životní dráze a po jeho díle. Narodil se 21. června 1907 v Řevničově u Rakovníka, kde otec byl zaměstnán na nádraží. Velký vliv na jeho dětství mělo starobylé město Rakovník, kam se rodina přestěhovala a kde chodil do reálky: Vzpomínky odtud se později objevují v jeho povídkách, zejména

Břetislav Štorm: Frontispice z novoročenky Rabanus Maurus 1936

v Sovím hradě. Z téže doby, ovlivněné malířem Pucholdem, se datují první výtvarné projevy, mezi něž patří návrh na mosaikovou výzdobu prahu děkanského kostela v Rakovnici. Po maturitě studoval architekturu na pražské technice, kde se zaujetím naslouchal zejména výkladům vynikajícího architekta prof. A. Engla. Po dokončení techniky vstoupil do státní služby, kde působil dosud. Zprvu pracoval na zemském úřadě, později v ministerstvu veřejných prací. Přerušeni zavinila druhá světová válka, která ho poslala jako dělníka do českomoravských strojírén. Po válce se vrátil na své působiště, odkud přešel do Národní kulturní komise a do

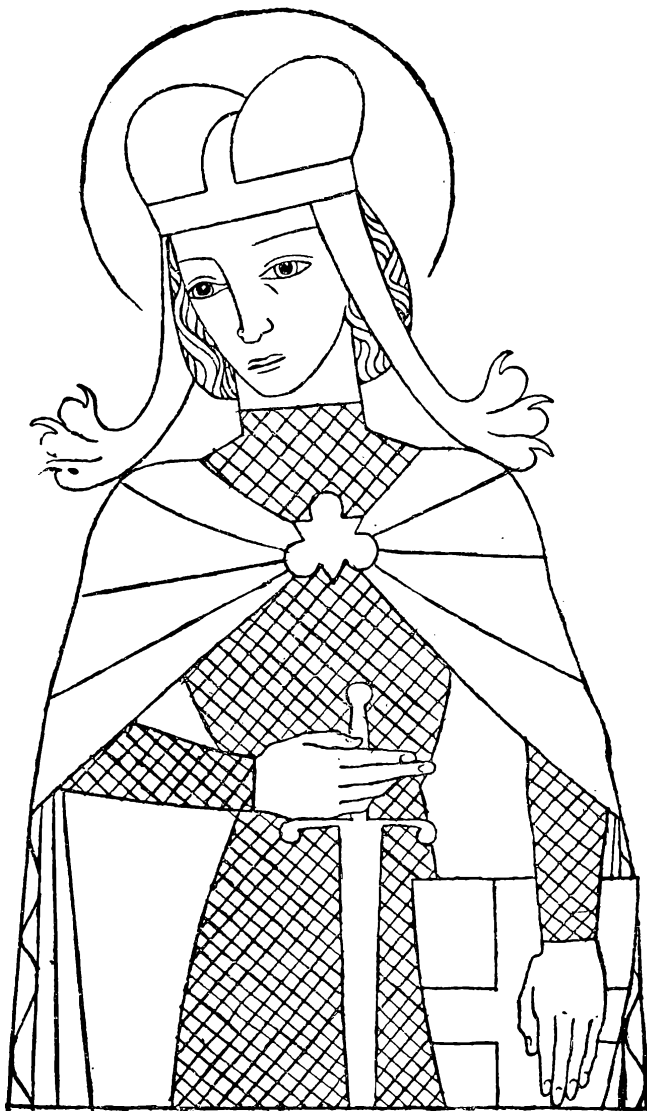

státní památkové správy. Jeho činnosti v těchto úřadech lze děkovat, že řada významných stavitelských památek u nás byla zabezpečena pro budoucnost. Mezi nimi jmenujeme zejména hrad Švihov, který díky houževnaté Štormově práci se po letech odsouzení ke zkáze opět stal jedním z předních našich hradů. Jiným takovým dílem je nová důstojná úprava vnitřku hradu Karlštejna, která časově vhodně zapadá do letošního jubilea 600. výročí založení hradní kapituly.

Štormovy kresby se objevují v knihách, časopisech a novinách od konce let dvacátých. K jednomu z prvních patří soubor tužkových kreseb k Benetkovým Služebníkům a přátelům Božím, pro něž zvolil způsob vyjádření, k němuž se v další tvorbě již nevrátil, plastickou stínovanou modelací postav, pronášenou měkkými polotóny a opřenou o ostrý výrazný obrys figury. Záhy poté se již objevují typické lineární postavy Štormovy, sv. Šebestián z Weddingu, Nebe českých premonstrátů, Sv. Vojtěch pro revui Archu, kresby ke Claudelovým Svatým obrázkům z Čech a k dalším knihám, podané pevně modelovanou linkou, s živým příznačným gestem, s vyznačením typických atributů. V té době vzniklo i několik olejů, které nesou shodný řád jako kresby. Práci tehdy rychle přibývá a v roce 1937 dochází k první — a bohužel prozatím dosud i poslední — souborné Štormově výstavě. Otvírá ji Akademický týden v Denisově ústavu v Praze u příležitosti umělcových třicátých narozenin. Na ní bylo jasně prokázáno, jak bohatý rejstřík jeho díla vykazuje. Jako by to bylo dílo někte-

Břetislav Štorm: Svatý Cyril a Metoděj

Břetislav Štorm: Svatý Václav

rého z renesančních umělců, kteří se tak rádi uplatňovali v několika oborech kultury. Štorm tu nevystavoval jen kresby a malby; doplnil je i ukázkami knih, architektury a plastik. V té době se živě zajímal o heraldiku, v níž se vypracoval v našeho nejlepšího soudobého theoretika i praktika a tak jí mohl dát na podkladě staré tradice nové pevné základy. Zajímavý je jeho Úvod do heraldiky, v němž tlumočil heraldické zásady a pravidla v době, která ztratila smysl pro řád této vědy a poškozovala její ryzost různými zkomoleninami a neváznostmi. Knížkami, v nichž Štorm zasáhl do heraldiky, byly i Erbovní knížky z let 1935—41, které redivoval a hojně vyzdobil znaky.

V roce 1939 byly některé jeho kresby sebrány a otištěny v samostatné Knize kreseb, která znovu potvrdila oblibu Štormova díla, neboť byla vkrátku rozebrána. Počátek let čtyřicátých je u Štorma charakteristický návrhy různých šperků, nábytku, intarsií a užitkových předmětů. V té době též vzniklo na 300 kreseb pro farní razítka. Za války nakreslil jednu z nejkrásnějších svých kreseb Rozloučení s Karlem Schulzem, která byla posmrtnou poctou příteli-básníku. Poté byl Štorm nucen se pro válečné potíže a později pro těžkou chorobu, která ho přivedla téměř na pokraj života, odmlčet. Když opět začal pracovat, obrátil pozornost k architektonické tvorbě a vytvořil řadu návrhů staveb i různých předmětů. Přestože jeho volný čas je velmi vyčerpáván služebním využitím, zůstává věren svému uměleckému dílu a nepřestává je stále rozmnožovat. Souběžně s výtvarnými pracemi vznikaly a vznikají i jeho literární práce, ať to byly již dříve vydané knihy, na př. Vladařství Růže, Soví hrad, Dobrý drak, Dobrý rytíř i essaye Architektura a pokrok a Liturgické umění, či připravované dílo o typech naší romantické architektury.

Dílo Břetislava Štorma je ke dni jeho padesátky tak bohaté a hojné, že by zasluhovalo mnoha slov k svému zhodnocení. Náš článek se však může omezit jen na stručnou připomínku, která stačí je uvést jen v nejhrubších rysech. Doufejme však, že životní výročí bude pobídkou, aby se Štormova tvorba konečně — po dvaceti letech — opět objevila ve výstavní síni. Myslíme, souborně, protože jednotlivě se na výstavách porůznu objevuje neustále.

Zdeněk M. Zenger

K MILIONŮM TRPÍCÍCH BRATŘÍ BYLO POSLÁNÍ JEJICH

Koho z nás by neuchvátila Březinova vise Stavitelů chrámu. Před naším duchovním zrakem putuje ona němá armáda mlčících zástupů: „Ponurou majestátností věcí kráčeli smutní.“ „I snili o svých ztrátách.“ Ale i tito zdeptaní lidé snili: „O rozkoši práce, slavnostním zvonění kladiv, zkrocení ohně...“ A přece tito lidé, vydědění a pohrdaní, byli právě stavitelé chrámu...

Často, když přemýšlíme nad osudem národa a milionovém řetězu pilných, bratrských rukou, spolupracujících na dobrém díle, vyvstane nám znovu před duchovním zrakem ona bezútěšná armáda zdeptaných pracujících lidí, která se nesměla ohlédnout ani po kráse Božího díla. Lidé, kteří kdysi kráčeli ve smutku a jejichž duše mohly snít jen o vlastních ztrátách. A přece k milionům trpících bratří bylo poslání jejich... s nimi měli postavit nový chrám lidskosti, tak přesvědčivě zpodobněný již v parabolách proroků Starého Zákona a dovršený podivuhodnými podobenstvími samotného Spasitele.

Nelidská tvář starého světa nespravedlivého společenského řádu již v mnoha zemích patří k minulosti. Avšak ve velké části světa dosud spatřujeme smutné zástupy nezaměstnaných nebo stávkujících, které, žel, dosud jen sní o „vlastních ztrátách“, místo aby okusily „rozkoš práce a slavnostní zvonění kladiv“. Po uplynulých volbách do národních výborů, které byly manifestací národní síly, svornosti a bratrské součinnosti, máme živý pocit oněch již vítězných zástupů, které však nikdy ve svém štěstí a ve své svobodě nezapomněly na „miliony trpících bratří“, které snášejí útlak všeho druhu v mnoha částech světa, zvláště v koloniích. Bylo ještě napočteno 22 zemí, ve kterých je u moci hrubý, ničím ještě nezastíraný kolonialismus. Na tyto naše ubohé bratry myslíme, když neustále čteme o ukrutnostech francouzských kolonizátorů v Alžírě, když čteme o pronásledování vlastenců na ostrově Cypru Brity, když se dovídáme o neutuchajícím nelidském a bezbožném rasovém útlaku v Jihoafrické unii... To jsou ti trpící bratří, kterým platí naše modlitby stejně jako bratrská pomoc. Kdo by si také nevzpomněl na nepřírozený život na půl rozdělených zemí, kterým dravý imperialismus znemožňuje pokojné sjednocení... Země jitrní svěžesti, Korea, skvostný Vietnam, ale i sousední, pracovitě a pilně Německo musí vlivem ničím nespoutaného sobectví nemnohých žít v tomto nepřírozeném rozdělení, které je ovšem semeníštěm sporů a možných konfliktů.

To ovšem, bohužel, je právě to, co tito lidé, zbavení lidskosti i pravého hlasu svědomí, chtějí. Jejich cílem je bohatnout, a protože nejrychleji se bohatne z války, zabíjení, zkázy a zbrojení, pěstují tyto neřesti a vedou je často ad absurdum. Malá Evropa, společný trh a Euratom prohloubily na př. znovu neobyčejně rozkol obou částí Německa. Nacionalisté nejsou vlastenci — jak je vidět z příkladu německých militaristů, kteří ochotně ze služeb Hitlerových přešli pod výnosné jeho dolarů. Za peníze tito lidé rádi zapřou vlast, jako předtím bez rozpaků pošlapali všechny zákony Božské. Volební kampaň v NSR sice ještě nevypukla v plném rozsahu, ale viditelná je již všude. Adenauerova skupina, která se plně zaprodala zaoceánským vládcům, se ovšem bojí spravedlivé kritiky oposice. Není proto nic snazšího, než rozpouštět a terorizovat politické strany, odbory, mírové organizace a ovšem také statečné lidi, kteří ukazují na odpovědnost vlády za rozdělení jejich vlasti. Diktátor Hitler napřed rozpustil komunisty, aby se mohl vrhnout na další oběti. Tento asi všeobecně závazný muštr fašismu a připravované války sleduje někdy až do směrších podrobností Adenauerův režim. Mnoho trochu smělejších sociálních demokratů a příslušníků mírového hnutí již sedí za mřížemi, jako na př. odborářský theoretik a kritik imperialistického a militaristického západoněmeckého hospodářství Dr Agartz. Avšak přesto ani v NSR nechybějí lidé, kteří

dobře vědí, kam nespoutaný německý imperialismus jejich vlast již dvakrát zavedl. Chrám lidství je v západním Německu věcí nepotřebnou a nežádoucí — zato ovšem oprávněně vyrábět ničivé zbraně, dokonce i atomovou výzbroj, je ve středu zájmu lidí a skupin, kteří by rádi, pokud možno nejdříve, změnili svět na místo atomové pouště. Tajná jednání západoněmeckých a amerických státníků o vybavení západoněmecké wehrmacht atomovou výzbrojí znepokojilo znovu celý svět, především ovšem bývalé oběti nacistické agrese. Je příznačné, že tato hluboká nedůvěra se neprojevuje jenom u znepokojených sousedů NSR, ale dokonce v samotné Spolkové republice. Několikrát byli její představitelé přinuceni uklidňovat veřejné mínění ve vlastní zemi, což v době rozvířené volební agitace jistě není věc příjemná. Poměry u souseda jsou jistě předmětem našeho zájmu, zvláště po našich trpkých historických zkušenostech. Proto nás také zajímá sama volební kampaň v NSR. Politické strany a skupiny tu nepředstupují před voliče s nějakým závazným programem, jak jsme u nás zvyklí. Často program chybí vůbec, není se čím pochlubit, nelze slibovat dobré věci. Skutečné problémy jsou zamlžovány propagandou o „komunistickém nebezpečí“, báhorkami o poměrech v lidově demokratických zemích, zvláště ovšem v Maďarsku. CDU bije na nacionalistickou, revanšistickou notu a naši staří známí, „sudetoněmečtí“ politikové rázu Lodgmanna, von Auena nebo Wenzela Jaksche znovu zatahují do volební kampaně hesla návratu Němců do pohraničních oblastí Polska a Československa. Také západní hranice Polska a v menší míře i naší vlasti jsou zhusta napadány a označovány za provisorní. Jakmile se kancléř Adenauer a další politici CDU přesvědčili, že ani nová garnitura polské vlády a sejmů není ochotna zpřetrhat politické a hospodářské přátelské svazky s SSSR a druhými lidově demokratickými zeměmi, jejich nadšení pro „svobodné Polsko“ značně pokleslo. Jsou zklamáni ve své naději, že polský lid ve svobodných volbách zamítl jakékoliv oživení beckovské staré tradice spolupráce s německými agresivními kruhy na účet SSSR atd.

Oposiční strany, zvláště Svobodná demokratická strana a sociální demokraté, sice silně napadají militaristickou politiku CDU a z ní vyplývající neúspěchy v otázce sjednocení Německa, přitom však nechtějí voličstvu zaručit neúčast v atlantické koalici. Šéf sociálně demokratické strany Ollenhauer uklidňuje neustále pozorovatele USA, že i v případě volebního vítězství oposice zůstane jeho strana věrna „západní solidaritě“. Na druhé straně ve volební kampani zase slibuje, že Německo bude sjednoceno jen na podkladě jeho účasti na systému kolektivní evropské bezpečnosti (kdyby byla ovšem garantována jak SSSR, tak i USA) Ollenhauer je si totiž vědom toho, jak německému voliči záleží na pokojném sjednocení vlasti. Oposice se rovněž vyslovuje proti zavedení atomové výzbroje do armády. Zato existence NDR není brána ani sociální demokracií na vědomí.

Rovněž situace na Středním Východě je díky americkému vměšování stále labilní a vzbuzuje u všech národů přejících si mír značné obavy. Americká Eisenhowerova doktrína silně znepokojuje arabské národy, které podle jiných známých příkladů dobře vědí, co stojí „americká pomoc“. A za takových okolností se Američané snaží arabskou součinnost pokud možno narušit. Pietichy a korupce jsou jedním z prostředků, kterými mají být Arabové získáni do agresivních bloků. Události v Jordánsku to plně potvrzují. Ve světovém měřítku je však v každém případě jisto, že Britové i Francouzi museli v této pro ně tak důležité oblasti kapitulovat před americkým spojencem.

Jiný obraz poskytují země mírového tábora. Jejich státníci a delegace se navštěvují proto, aby pevná jednota těchto zemí na obranu míru stále rostla. A tak

zde sílí přátelská spolupráce, hospodářská a kulturní součinnost k blahu účastněných národů. Národy lidové demokratických států se novým obnovením „studené války“ nedaly zvíkat ve svém úsilí zbavovat svět zápalných látek, konfliktů, napětí. Domnívají se, že svět se bude muset vrátit k politice mírového projednávání nedorozhodnutých otázek a že harašení zbraněmi nesvědčí o síle, nýbrž o slabosti a špatném svědomí. Vždyť hlas světové veřejnosti několikrát zmařil záměry nepřátel míru. Naše poslání směřuje ke skutečné, politických

podmínek zbavení pomoci zaostalým nebo slabě hospodářsky vyvinutým zemím. Můžeme s plným pochopením sledovat snahu všech národů o skutečnou nezávislost, protože víme, že tím posílíme mír a že poskytneme pomoc našim trpícím bratřím a sestrám na celém světě. Křesťanské svědomí nemůže stát stranou tam, kde jde o věci čisté a spravedlivé. Neboť vskutku po březínovsku pocítujeme činnorodé „poslání k milionům trpících bratří“ Chceme se tak zařadit k stavitelům chrámů lidskosti, lásky, pokoje a míru. P. Jan Mára

PRVNÍ KANCIONÁLY V DOBĚ BAROKNÍ

Z doby gotiky do doby katolické obnovy v českých zemích se zachovalo málo souborů českých písní náboženských a také poskrovnu překladů latinských hymnů. Katolíci neměli kancionálů a byli proto v tísnivé nevýhodě vůči jinověrcům, neboť lid neměl v kostele a na poutích nic, čím by se duše k Bohu povznášela. Někteří bystří kněží si velmi brzo tento nedostatek uvědomili, ježto ohrožoval věrouku: katolíci totiž zpívali písně věroučně závadné z nedostatku jiných, k čemuž přistupovala skutečnost, že ani sebelepší výklad katechismu ani poučování o náboženských pravdách není nikdy tak účinné jako často opakovaná píseň, kterou znají věřící nazpaměť, takže jim náboženské zásady v písní básnickým a melodickým rouchem přioděné lépe utkví v paměti a zakotví v srdci.

Tento nedostatek, možno říci zaostalost, už r. 1588 vycítil P. Dr Václav Šturm v kritice „Rozsouzení a bedlivé uvážení velikého Kancionálu od Bratří Valdenských, jinak Boleslavských, sepsaného a l. P. 1576 vytisknutého“. Byl to kancionál, který byl vzorem nejen po stránce stylistické, nýbrž také typografické. V té době vydal sice už Šimon Lomnický r. 1580 „Písně nové na evangelia sv. nedělní“ a další r. 1595 „Kancionál aneb písně nové historické na dni obzvláštní sváteční“ (další vydání 1642, 1808), ty se však nemohly rovnat kancionálům bratrským. Bylo třeba písní záměrně misionářských, jež by také svým básnickým pojetím mohly roznítit duše. Šturm sám nebyl básnický nadaný, avšak z jeho popudu objevuje se již koncem XVI. století první básnická škola skladatelů náboženských písní: Šturmovo literární tovaryšstvo. Byli v něm mužové nejen nadaní literárně, nýbrž nadto dokonale vycvičení v kolejších a duchovních cvičeních.

Prvním ovocem tohoto snažení byl Jana Rozenpluta ze Švarcenbachu, probošta ve Šternberku, „Kancionál, to jest sebrání zpěvů pobožných“ z r. 1601. K němu se druží Vojtěch Sebastián Berlička-Scipion se svou „Postillou katolickou, jak kostelní, tak domáci“, v níž se ke každé homilii pojí jedna píseň. Dosud má duchovní písně význam spíše nábožensko-propagační bez zvláštních úmyslů estetických. Pokrok proti oběma kancionálům znamená – opět na Moravě – kancionál „Písně katolické k výročním slavnostem, památkám božích svatých, k rozličným časům pobožnosti křesťanské“, vydaný r. 1622 za horlivé podpory kard. Dietrichsteina péčí P. Jiřího Hlohovského. V něm je už patrný záměr estetický po stránce slovní i melodické. Živý zájem, jemuž se kancionál těšil, dokazuje stručnější jeho vydání „Písně křesťanské, též písně a modlitby pocestných“, tedy jakási specifikovaná příručka. V Čechách r. 1631 vychází v impressi Pavla Sessia „Kancionál, to jest sebrání zpěvů pobožných k duchovnímu potěšení na veškeré svátky a rozličných svatých památky, též na katechismus a rozličný čas přes celý rok a den příhodných“. Za deset let potom r. 1642 vyšel u tiskaře Jiřího Šípaře „Český dekachord neb kancionál, na deset dílův přes celý rok dle slavnosti času a důležitosti rozdělený“. Z těchto děl je už jasně vidět, jak se renesanční kultura českých humanistů přeměňuje v katolický barok. Mocným prostředkem je bujný rozkvět rozjímavých modliteb a stále hojněji se rozvíjející homiletika a veršované i prosaické legendy. Duchovní poesie, převážně vyjádřená písní, je nejbohatším odvětvím písemnictví doby katolické obnovy – vedle produkce historické.

A nejbohatším nejen kvantitativně, nýbrž i kvalitativně. Jsou tu květnaté, skvělými metaforami hýřící výtvary lyrické, svou rozmanitostí námětů a čistotou mlvy předstihující kteroukoli poesii této doby. Zdálo by se, že tato poesie vyvrcholila r. 1633 v díle „Kancionál český do 850 písní na všechny přes celý rok slavnosti, neděle a zasvěcené svátky, pro všechny přes celý rok obzvláštní časy atd., naposledy pro všelike potřeby, příhody a důležitosti za živé i mrtvé v sobě obsahující“ (v pozdějších vydáních byl doplněn na 900 až 1000 písní), jehož autorem byl Matěj Václav Šteyer. Avšak vrozená obliba českého lidu pro zpěv, jež byla předchozími sbírkami uměle ještě vypěstována a posílena, si žádala dalších sbírek, a tak r. 1693 vychází „Capella musicalis. Kaple královská zpěvní a musikální v řeči a v jazyku českém, svatováclavském, někdy od Otce vlasti, slavné a svaté paměti císaře Karla IV. na Hradě pražském často zvučně a hlučně držaná, t. j. kancionál a kniha zpěvní na všechny svátky a slavnosti veškeré“ Václava Karla Holana Rovenského. Po smrti autora J. J. Božana vychází r. 1719 „Slaviček rajský, na stromě života slávu tvorci svému prozpěvující, t. j. kancionál aneb kniha písební“.

A jak se nezmínit o bohatém přínosu Adama Michny z Otradovic, Bedřicha Bridela, Jana Ignáce Dlouhovského? Jak Michna ve své „Májové písní“ r. 1661 vyzpíval čarovnou náladu jihočeského jara, aby hned nato skvělou antithesí vylíčil púvab „máje rajského“, neboť „všelike zboží toto podnoží zem člověku ukazuje, ale pěkněji, mnohem krásněji Bůh zahradu svou maluje...“ Vroucí zbožnost, která lidskými omezenými prostředky se snaží uchopit Boha, zplodila nejkrásnější naši vánoční píseň „Chtíc, aby spal“. Ukolébavková melodie této písně není nová a ojedinelá. Bridelovy „Jesličky“ mají několik ukolébavek „Krásná Panna překrásného Syna“ nebo „Když Panna plačícího“. V téže sbírce má Bridel báseň „Co Bůh? Co člověk?“, která je příznačná pro něho, jak subjektivní prvek se dere do látky čisté neosobní („Zavítej k nám, milé dítě, smutných kratochvíle“). Báseň prošla i Šteyerovým kancionálem i Božanovým „Slavičkem“, ale vždy po úpravách odpovídajících změněnému vkusu doby. Takových důkazů, kdy autoři nepřijímali doslovné znění oblíbené písně, nýbrž měnili ji podle nových estetických požadavků a náročnosti věřících, máme mnoho.

„Probuď se, ptactvo přemilé“ Jana Ignáce Dlouhovského je píseň k oslavě Panny Marie Staroboleslavské a líčí, jak se ptáčky sletují k jejímu obrazu. Vyniká vtipnou charakteristikou jednotlivých ptačích druhů.

„Zdráva oděná sluncem“ ze Šteyerova kancionálu je ukázkou, jak barokní poesie dovedla apostrofovat Panu Marii podle Šalomounovy Velespísně a zachovat přitom ráz a kouzlo orientální poesie.

Všechny tyto dojemné písně dávají nám tušit, jak se duše českého člověka přetvořovala, jak se vzrušený subjektivismus mocí mohutné, dosud nevidané obrazivosti vznášel v vytržení k svému Bohu. A katolická věrouka poskytla této nové subjektivní síle pevnou oporu, dogmatický základ, aby se nezvrhla v anarchické tékání a neztratila se v prázdnotě. A jak nesmírný vliv měly tyto písně na obrození českého jazyka, na zachování jeho čistoty, na bohatství jeho básnického slovníku!

Jan Brechensbauer

ŠLI S LIDEM A VEDLI LID

Dr Josef Doležal

VI.

(Dokončení)

Všechny citované výzvy redaktora „Blahověsta“ a „Občana“ ukazují, jak bojovné a otevřené stanovisko zaujal politický mluvčí mladé kněžské generace v roce 1848 pro nový řád svobody a demokracie, jak burcoval k bdělé pohotovosti a svorné jednotě lidu, a jak ovlivňoval své čtenáře z duchovenských řad, a to nejen po březnové konstituci, ale zejména v době, kdy její vymoženosti byly již zase v Evropě i v Rakousku ohroženy. Přitom stále měl na paměti nejen politické vymoženosti, ale i sociální potřeby lidu, udržuje živý i tento odkaz buditelské kněžské generace. Hned v druhém čísle „Občana“ (zatím co současně v „Blahověstu“ propagoval charitativní a vzdělávací spolky pro dělnický dorost podle vzoru spolků sv. Vincence de Paula) referoval o jednání pařížské sněmovny „o tom, má-li stát převzít na sebe povinnost postarati se všem lidem o práci“. Chválí přitom slavného řečníka Laramartina, který žádal, „aby stát vzal na sebe povinnost podporovati lidi, kteří mohou dokázati, že nemají, z čeho by živu býti mohli, a sice, aby takové podporoval stát, dává jim práci. Mějte srdce pro národ, těmi slovy končil svou řeč, a národ dá život svůj pro vás a pro republiku“.

Vedle bojovné podpory politické linie Palackého a Havlíčka a obhajoby české delegace sněmovní v čele se Strobachem a Riegrem (s nimiž byl Štulc osobně spřátelen), dal redaktor „Občana“ stránky svého listu do služeb českého rolnictva, jak už podtitul listu: „selské noviny pro Čechy a Moravany“ přímo hlásal. Nejvýznamnějším činem v tomto směru byl zmíněný už návrh peruckého kaplana Václava Vondry „k spolčení rolnictva a zřízení jednoty hospodářské“, „Občanem“ otištěný a propagace praktického zakládání hospodářských spolků rolnických.

Václav Vondra použil příležitosti, že Průmyslová jednota v Praze vyzvala v září české řemeslníky k vytvoření společné organizace, a ve veřejném provolání vyzval rolníky, právě zbavené robot, k podobnému činu; obrací se k nim slovy zkušeného znalce potřeb zemědělské výroby a poměrů rolnických (Občan č. 2, 23. září 1848) a řečí srozumitelnou praktickému myšlení rolníků: „Je-li k zvýšení a rozmnožení blaha obecného zapotřebí zvelebení řemeslnictví a průmyslu, mnohem více jest zapotřebí zvelebení rolnictví, kteréž vůbec u nás ještě na nižším stupni stojí, než průmysl a řemeslnictví, a přece pro zachování pouhého živobytí mnohem důležitější jest než toto... Jestliže řemeslníci byli utiskováni v živnosti své od fabrikantů a obchodníků, zajisté mnohem více rolníci od spekulantů obilních, a zčásti též od některých statkářů (majitelů neb ředitelů velkých statků, panství) obyčejnými licitacemi na obilí. Řemeslníkům jejich posavadní, ač nedokonalé, kusé, ač v mnohém velmi závadné spolčení (pořádkové cechovní) aspoň tu výhodu podávalo, že poněkud cenu výrobků svých měli v moci své. Ceny obilní však nejvíce závisely od spekulantů obilních, a tudíž to ustavičně, nepřiměřené, nejvýš škodlivé měnění, stoupání a padání jich téměř každým trhem. Bylo-li obilí drahé následkem neúrody, nemohli z větší části mnoho odprodat, ano mnozí sami nedůstatek trpěli; byla-li úroda hojná, museli velmi lacino, daleko pod pravou, ať tak dím, též výrobní cenou obilí své prodávati, ano téměř zahazovati, a snad v krátkém čase opět draze za dvoj-trojnásobnou cenu kupovati od těch, kterýmž nedávno lacino prodávali. Hezká řada byla by těch, ježto způsobem tím v posledních časech se svým polním hospodářstvím na mízinu přišli.“

Těmto poměrům selského lidu chce Václav Vondra šelit společnou zemskou organizací, která by si vy-mohla stálejší, slušné a obtojně ceny obilní. To by

„nebylo na škodu ani řemeslnictvu, ale spíše k většímu prospěchu jeho, jakož i všeho dělnictva. Nebo vůbec-li rolník za své obilí více strží, dá také řemeslníkům a dělníkům více vyděláti, nežli když sám nepřiměřeně levnou cenou obilní v nouzi a bídu postaven jest“. Ovšem rolnictvo musí nyní dbát nových vymožeností, tak jak to vyžadují současné vědecké poznatky a různé rostlinné i živočišné výroby a průmyslu hospodářského. V. Vondra proto vykládá hospodářům: „K náležitému a dokonalému vedení živnosti hospodářské zapotřebí jest mimo obecné, v mnohém ohledu i důkladné známosti ze všech odvětví přírodních věd, nerosto-zvěropisu, rostlino-země-silozpytné lučby a j., také mnohých zvláštních zkušeností hospodářských, počasných i místních, ježto jednotlivec, sám sobě zůstavený, jako byl a jest potud rolník náš, bez přispění jiných dojíti nemůže.“

Ze všech těchto důvodů, jejichž výčet svědčí o vysoké agrotechnické vyspělosti předních hospodářů v naší vlasti (také vzdělaných hospodářských správců a ředitelů na některých velkostatech šlechtických), doporučuje V. Vondra založení ústřední demokratické rolnické organizace a vytyčuje hned její úkoly. Připomíná, že „měli jsme a máme posavade v Čechách Jednotu hospodářskou“ (v které se před 12 lety tak zklamal František Sláma, když navrhoval nový hospodářský list pro české rolnictvo). „Ale jaká to byla a jest žel Bohu jednota? Nejsouc vyrostlá z pravé půdy hospodářské, rolnické (byla vedena šlechtou a jejím zájmům sloužila), nemajíc v ní žádných kořenů, a tudíž také potřebné potravy z ní neberouc, jakého mohla vydávati ovoce? Dle posavadního působení a oučinkování jejího není naděje, že by ona v této, pro budoucnost tak důležité, tak rozhodné době ujala rolnictva našeho, jako se ujímá Jednota řemeslní řemeslnictva. Vrchnosti nečinily nic aneb v poměru velmi málo pro sedláky, pokud je měly v moci své, pokud z poddanosti selské hojného užítu kořistily (chvalitebných výjimek ovšem bylo, ale pořádku); tím méně tedy jest se čeho od nich nadíti v tom ohledu nyní, když moc jejich a všecka poddanost podle jednání a ohlášeného usnesení říšského sněmu navždy přestalo. Není tedy pomoci, než aby rolnictvo samo o sebe dbalo, samo sebe se ujalo.“ V. Vondra navrhl hned organizační systém s praktickou znalostí vesnických poměrů. Poradil, aby se sešlo v obci několik rolníků, uznávajících potřebu spolčování, aby svůj plán jasně a pochopitelně vysvětlili dalším, a pak hned ustavili hospodářskou jednotu místní. „Stane-li se totéž na více místech jistého kraje čili okresu, sestaviž se volenými oudy, jedním neb dvěma z každého spolku místního, jednota neb spolek okresní.“ Okresní jednoty spojí se v jednotu hlavní, která by vydávala časopis hospodářský v ceně co nejlevnější. V. Vondra vyzývá rolníky, aby podávali své náměty, žádosti a návrhy k posouzení hlavní jednotě. Látka k poradám místním ať je sbírána „z oboru potřeb, důležitostí a zkušeností nejbližších, náhledy jednotlivých údů do hospodářství vůbec neb rozličných jeho odvětví sahající“. Nejlepší náhledy buďtež umístěny v ústředním časopise. Za nejdůležitější věc prohlašuje V. Vondra „brzké založení dobrých, praktických škol rolnických s vzorným hospodářstvím (prozatím a na počátek aspoň jedné). Navrhuje, aby do jednot byli přijímáni také jiní vzdělaní muži a řemeslníci, jejichž činnost do hospodářství sahá. „Taková jednota zdá se mi býti jako strom v půdě jemu právě příslušné hluboce a široce zakořeněný, s zdravým, silným pnem a korunou, nikoli uměle přídělanou, nasazenou, ale samorostlou. Kéž by takový strom brzy vyrostl na požehnané půdě vlasti naší k prospěchu rolnictva, anobř veškerého obecnstva a ovoce žádoucího vydávati počal.“

V. Vondra, který toto svolání vydal v Peruci na Rakovnicku 18. srpna 1848, a který tak vytyčil první agrární program rolníků zbavených poddanství a robot, přikročil sám k činu. K jeho vyzvání, rozeslanému písemně po obcích na Rakovnicku, sešlo se 13. října ve Vraném „přes sto hospodářů z vůkolí vranského až na dvě hodiny cesty vzdálených k společné poradě o záležitostech hospodářských vůbec, a zvláště o založení a zřízení Jednoty hospodářské“. Za účel společné činnosti byly vytknuty porady o všech odvětvích hospodářství polního a domácích, sdělování zkušeností, rozšiřování potřebných vědomostí, zkoušky; vzájemné pojištění náhrady škod a jakékoli úhony na úrodě polní, na stavení a dobytku; pojištění slušných a obstojných cen obilních a překažení lichvy jak obchodní (v obchodu obilním), tak úvěreční (při půjčkách peněžítých na statky); spořádání poměrů čeledínských a zamezení polního škůdnictví. Hned na první schůzi 53 přítomných stvrdilo svými podpisy prozatímní přihlášku do hospodářské jednoty. O další schůzi 25. října již „Občan“ zprávu nepřinesl, neboť po definitivní poražce vídeňské revoluce již nevyšel.

Postupující liberalismus, který v Evropě uvolňoval lidové síly a získával v nich politického součinitele v boji proti absolutismu, přivodil také u katolíků zejména ve Francii a Německu zrod spolkového života. Katolíci v protestantských zemích se nemohli opírat o panovníky, nýbrž o lid. Ve Francii se katolíci v třicátých letech znovu přesvědčili, že na spojení Církve s absolutními protilidovými režimy musí vždycky doplatit Církev. Opačný příklad Irů, vedených ve svém národním i náboženském osvobozovacím boji úspěšně O'Connelllem, byl všem inspirujícím podnětem. Činnost mezi lidem, který byl získáván za uvědomělého obránce a oporu katolicismu, měla z počátku povahu vzdělávací a sociálně charitativní, později i politickou.

Ve Francii vykonaly v tomto směru velikou průpravnou práci spolky sv. Vincence de Paula, rozrostlé z malé jádra od r. 1833 na 376 spolků s 6000 členy v roce 1843. V roce 1842 „zřídil P. Melun a jiní členové bratrstva pro chudé, opuštěné řemeslnické učedníky spolek a dům, v kterémžto 160 mladíků řádně opatřeno a cvičeno bývá a mimo to každou neděli na sta jiných se schází, v čtení, psaní, počítání, rýsování se cvičí a k mravnímu křesťanskému životu navodí“. (Bl. č. 20, 1848.) Spolky sv. Vincence rozšířily se také v Německu, kde měly v roce 1845 své shromáždění v Mnichově.

V roce 1847 založil ve Francii Montalembert svobodný spolek katolický. Tato činnost se těšila přímé podpoře církevní. K rozkazu papeže Pia IX. vydal v roce 1847 kardinál Mezzofanti všem biskupům v zemích papežských oběžníků, v němž jim klade na srdce obzvláštní péči o výchovu lidu. Na mnohých místech byly hned zakládány školy pro chudé děti, ale také večerní a nedělní školy pro mladé řemeslníky. Biskupům bylo přímo připomenuto, aby o tyto školy sami pečovali (Blahověst, 9. ledna 1848). V březnových dnech 1848 vznikl v Mohuči „spolek k ochraně svobody a náboženství“ (Piusverein), který se rychle rozšířil po Německu. Za necelý rok měl na př. jen v Badensku na 400 odboček, a 3.—6. října konal v Mohuči svůj první valný sjezd. Duší tohoto hnutí byl dvorní rada Dr Busz.

Václav Štulc vyložil hlubší příčiny rozvoje katolického spolkového života ještě v době předbřeznové poukazem na veliké hospodářské a kulturní změny, jimiž evropské země procházejí: „Vůbec jest povědomo, jaký duch za našich časů místy již panuje, místy panování si dobývá. Pokrok v průmyslu, řemeslech, obchodu, přírodních vědách a ve všem, cokoli je s těmito věcmi spojeno, jest namnoze jeho plodem, a není již hrubě krajiny, kdež by ho více méně nebylo. Jedni vidí v něm jediný pramen a konečný základ všeho spasení, druzí děsí se ho téměř jako satanaše. Co se nás tkne, my nemůžeme ani k těm, ani k oněm náležeti. Duch času pokoje nedá. Chtítí ho potlačiti násilím, bylo by věru, ať nedíme hříchem, zajisté nemalou zpozdilostí, a krom toho marným namáháním. Jiný účel má církev.“ Nestavět se proti nutnému novému vývoji, ale aktivně uplatňovat křesťanské pravdy, mravní zásady a životní

formy v něm „Horní úsilí v hájení pravdy nutno uskutečňovat duchovní zbraní a řádným životem. Z toho přesvědčení vznikly za novějších časů ve Francouzích, v Angličanech i v Němcích jednoty a spolky mezi katolíky.“

„Blahověst“ pozorně sledoval vznik katolických spolků v cizině, zejména v Německu, kde před volbami do frankfurtského sněmu volební výbor mužů katolíků vyhlásil program, jehož sociálně politickou část „Blahověst“ cituje s výzvou k následování. Program žádal „nové, potřebám věku přiměřené zřízení řemesel a fabrik; žádá prostředky takové, aby lidé neschopní k práci ochráněni byli před nedostatkem, a pokud možno všichni lidé bez práce opatření byli výnosným dílem“. V. Štulc k tomu dodává: „Myslím, že jest věru čas, abychom i my katolíci čeští a moravští dobře se rozhlédli a na tom se usjednotili, čeho nám potřebí. Věduce, oč se jedná, musíme i my s vyznáním smýšlení svého politického vystoupiti najevo před světem, aby věděl, poznal i přesvědčil se národ, že věrně a spravedlivě přejeme svobodě.“ V čísle, které vyšlo právě v osudný den vzniku svatodušních bouří 1848, oznamuje „Blahověst“, že katolíci vídeňští, po vzoru jednot německých, vedených Dr Buszem, založili „Jednotu pro víru, svobodu a mravnost“. Její činnost má zahrnovat věci náboženské, občanské (politické) a lidumilecké (sociální). V sociálním směru bude předmětem péče Jednoty „vzdělání a ušlechťení zanedbaného lidu, obzvláště ale mládeže chudinské, vyučování ve všelikých užitečných věcech, jakož i přírodopis, dějepis, počítání, rýsování, dohlídka na čeleď, péče o náležité opatření učedníků“. Jde tu tedy o totéž, co sledovaly podobné spolky ve Francii, Itálii, Německu. Václav Štulc, popisuje cíle Jednoty vídeňské, dodává, že „u nás jsou v podstatě ty samé poměry a okolnosti“, a vyzývá k rychlému založení podobných jednot. „Dlouho s tím odkládati nesmíme. Přijde čas, že bychom volati mohli: již jest pozdě.“

Toto volání po činu utlumily zatím svatodušní bouře pražské, jakmile se však ovzduší trochu vyjasnilo, opakuje Štulc (29. VII. 1848) svou burcovací výzvu znovu: „Všude hýbe se život, všude poznávají, čeho třeba: dlouho-li u nás budeme dřímát, budeme spát? Bratří Čechové, Moravané, Slováci! Jest věru čas, abychom povstali ze sna, abychom ruce sobě vespolek podali k svaté jednotě. Sjednotme všechny síly své, dokud je čas.“ Štulcovo horování nevyznělo nadarmo v Čechách ani na Moravě, kde měl „Blahověst“ četné odběratele i přispěvatele: Tomáše i Matěje Procházku, Karla Škorpíka, Josefa Těšíka, profesora Františka Sušila nevyjímaje. První krok v Čechách učinili kněží velvarského obvodu na poradě 17. října ve Velvarech, kde „začali živě rokovat o potřebě především politického (občanského) vyznání, aby se odstranilo všeliké podezření, vyslovované s jisté strany proti kněžstvu, jako by hovělo zpátečnictví“. Jednání pokračovalo 25. října opět ve Velvarech, kde bylo rozhodnuto, aby už na přípravě založení Jednoty katolické měli účast nekňeží, kteří by příslušná pravidla schválili. O těchto pravidlech rokovali v prosinci. Jednání v Čechách i v Praze se však protahovalo, poněvadž kněžstvo zde prožívalo dobu především intenzivně politicky ve všennárodních spolcích, jako Slovanské lípě, a zčásti bylo zaujato úvahami o církevních reformách. Příkladem je sám redaktor „Blahověsta“, který v těchto podzimních měsících v „Občanu“ burcoval občanstvo k využití všech práv politických, a jako účastník kněžského shromáždění v lužickém semináři, kde preses Náhlovský rozvinul známé reformní názory, také tyto zčásti podporoval.

Na Moravě byly poměry v kněžstvu jednodušší, hlavně vlivem autority profesora Sušila, a méně politicky zjitřené než v tradičně radikálnějších Čechách. V Brně také došlo k založení Katolické jednoty už na podzim 1848, kdežto v Praze po dlouhých přípravách až 4. března 1849. Koncem září zajel do Brna spoluzakladatel Jednoty vídeňské Antonín Scherner, a už 24. září došlo v kaplance Matěje Procházky v Zábřovicích k založení Katolické jednoty jazyka německého,

a 15. října 1848 v Brně Jednoty jazyka slovanského. Předsedou jejím byl zvolen tovární dělník František Liška, členy výboru byli vesměs dělníci, jednatelem zvolen Matěj Procházka. Česká Jednota, z počátku spolupracující s německou, se později osamostatnila a stala se ústředím četných místních Jednot, rozšířených hlavně v diecési brněnské. O rozmach Jednot (v roce 1850 jich bylo již 60) se zasloužil hlavně Beneš Metod Kulda, ale soustředila se v nich celá generace sušilovská.

Katolická jednota brněnská začala vydávat od ledna 1849 vlastní časopis „Hlas“, později knižnici „Dědictví sv. Cyrila a Metoda“ (obdobně Dědictví Svatojanskému v Praze), kalendář „Moravan“ a v Olomouci časopis „Cyril a Metod“. Karel Těšík, podáváje v pražském „Blahověstu“ podrobnou zprávu o Jednotě brněnské, praví, že „v takových dobách, kdy budovy politické se šmahem řítí a společenský život hledá nová řečiště, není vhodnějšího prostředku k oživení ducha církevního nad jednoty směru právě založeného. Vímeť dobře, že nedůvěra, nýbrž i nenávisť k státu absolutnímu obracela se na církev, a v lidu tudy zlomena jest vnitřní přesvědčenost a ze srdce útroby prýstící láska k církvi“. Katolické jednoty, mající oporu v lidu, „dokáží, že církev žije ze své samorostlé síly, božským zakladatelem jí vštípené“. Moravské jednoty se od počátku soustřeďovaly téměř výlučně na působnost nábožensko-kulturní, a nejsouce ve svém rozvoji rušeny, dosáhly neobyčejného rozkvětu.

V Čechách teprve koncem února dokončili iniciátoři velvarských schůzek (na nichž řešili i jiné otázky) svou práci a přijali návrh stanov, vypracovaný Václavem Vondrou, kaplanem peruckým, týmž, jenž navrhl organizaci Jednot rolnických. Pražská „Jednota katolická pro víru, svobodu, právo a ušlechtilost“ vstoupila v život 4. března 1849. Sotva byly vydány stanovy, přihlásilo se do ní na 200 členů, kteří se chystali dohonit, v čem se za moravskými bratry opozdili. Jednota pražská, stejně jako moravská, byla rozdělena na sekce německou a českou. Náměstkem společného předsedy Dr Otakara Černína pro Jednotu českou byl zvolen malíř Josef Vojtěch Hellich, autor četných obrazů kostelních, zakladatel Jednoty umělců výtvarných, autor známého portrétu Boženy Němcové. Na prvním valném shromáždění 25. března promluvil redaktor „Časopisu pro katolické duchovenstvo“ Jan Valerian Jirsík, „děkuje Bohu za dar drahé svobody, a s nevšední výmluvností připomíná důležitost Jednoty i úlohy, kterouž sobě za těchto časů nevyhnutelně vytknouti náleželo katolíkům, pečlivým o svobodu neméně než o víru Boží“.

Jan Valerian Jirsík a Václav Štulc byli duší nové Jednoty, ale politické události zabránily hned po jejím zrodu, aby se mohla rozvinout a stát se živým ústředím filiálních jednot po Čechách, jak tomu bylo u Jednoty brněnské. 7. března 1849 byla rozpuštěna říšská rada a vyhlášena oktrojovaná ústava, a 17. března vydán zákon, který silně omezil činnost spolkovou. „Nejnovejším zákonem,“ píše Blahověst, „jakož čelí se proti svobodě vůbec, ztenčen jest i okres i moc žádoucí činnosti Katolické jednoty. Novým zákonem (namířeným hlavně proti Slovanské lípě a jejím odbočkám p. vl.) zapovězeno jest zřizovati filiálky... a nesmějí sobě spolky a Jednoty řádně dopisovati. Že tudíž i Jednotě katolíků v Čechách veliká rána se zasadila, samo sebou jest zjevné. Avšak číňme, což zákon tento nebrání... Zakládejme všude, kde se jen dá, Jednoty katolické samostatné, neodvislé, na pohled nespojené, utvrzené však na týchž zásadách, působící v témž duchu, k témuž konci: časopisové, podávající zprávy o působení všechných, mohou zastati dopisovatele jedné jednoty k druhé.“ Pokus obejít takto zákaz zemské organizace Katolických jednot neměl však úspěchu, a definitivně byl zmařen vyhlášeným stavem obležení nad Prahou a okolím 10. května 1849, když bylo prozrazeno spiknutí radikálů, ovlivněných Bakuninem. Stav obležení trval až do 16. srpna 1853. Katolické jednoty všude musely zastaviti politickou činnost. V Německu k tomu

vybídl Dr Busze sám papež v listě ze dne 27. března 1849. Vyhlášeným stavem obležení byl zmařen i sjezd představitelů Katolických jednot z Čech a Moravy, chystaný na sv. Jana a pak na sv. Václava do Prahy. Jednoty, zakládané přece na různých místech v Čechách, nemohly prospívat za postupující reakce. Tak jako odcházel z veřejného života politikové Palacký, Rieger, Brauner a jiní, a nakonec byl umlčen i Karel Havlíček, opustil politickou činnost i Václav Štulc, věnuje se práci nábožensko-kulturní, na kterou se „Blahověst“ zase přísně omezil. Od represálií, které postihly mnoho aktivních účastníků revolučních událostí roku 1848, zachránila V. Štulce jen ochranná ruka kardinála Schwarzenberka. Jak široká byla účast katolického kněžstva na politických akcích v r. 1848, o tom svědčí později ministrem Bachem porízený soupis osob politicky podezřelých. Z celkového počtu ne celého tisíce osob v Čechách připadala na inteligenci asi polovina, z toho na všechno úřednictvo 103, katolické kněze 76, lékaře, chirurgy, lékárníky, ranhojiče 73, studující 60, redaktory a spisovatele 37, učitele a učitelské pomocníky 33 atd. „Velká účast katolického kněžstva, jevíci se v těchto soupisech, byla ve skutečnosti ještě větší, poněvadž mnohé krajské úřady pravděpodobně šetřily těchto kněží a neuváděly jich v seznamech.“ (Dr F. Roubík, Český rok 1848.)

Katolické kněžstvo v Čechách, zaujaté tak intenzivně politickou akcí a činné ve „Slovanské lípě“, nepocíťovalo tehdy ani v pozdějších letech zvláštní potřebu zakládat Katolické jednoty, když z nich činnost, vztahující se na zájmy veřejné, byla vyloučena.

V oblasti nábožensko-kulturní vykonala však pražská Jednota některé významné činy. Dala podnět ke zřízení českých bohoslužeb a fary ve Vídni pro českou dělnickou přistěhovaleckou menšinu, a uvedla do Čech májové pobožnosti po francouzském vzoru. Jejím dílem je vystavění chrámu sv. Cyrila a Metoda v Karlíně, ona pomohla založit první dělnické spolky, Jednoty katolických tovaryšů za návštěvy Kolpingovy v Praze. Daleko širší bylo však působení Katolických jednot na Moravě, které vyvrcholilo čtyřmi sjezdy v letech 1851 až 1854. Posledního sjezdu v Brně se zúčastnilo 1480 zástupců 45 Jednot, a defilovala na něm jako řečníci a účastníci téměř celá současná generace sušilovská: profesor František Sušil, Ignác Wurm, Beneš Metod Kulda, bratři Tomáš a Matěj Procházkové, Sylva Taroucca, Pavel Křížkovský, Dr Jan Bílý, Dr František Škorpík, František Pojmon, Jan Soukop, František Fáborský a jiní. Sjezdu předsedal opět zástupce Jednoty pražské, redaktor „Blahověstu“ probošt Václav Štulc.

I běžný popis práce Katolických jednot přesahuje však rámeček těchto několika článků, v nichž jsem se omezil na letný záznam sociálních a politických názorů vůdčích obrozeneckých kněží, a to zejména v Čechách, ponechávaje zcela stranou jejich činnost nábožensky obrodnou, jejich slavný boj o povznesení řeči české a její uvedení do českých škol a celou rozsáhlou činnost literární, na kterou se někdy význam práce kněžských buditelů omezuje. Přitom jsem chtěl dát zníti jejich vlastním hlasům, nikoli soudobému jejich přepisu. I to málo, co zde bylo uvedeno, svědčí o evropské orientovanosti předních kněží buditelů a o jejich hlubokém, předvídatelém chápání hlavních hnacích sil budoucího vývoje. Odkaz této velké kněžské generace, vyšlé z lidu a s ním spojené, nepatří proto minulosti. Přes všechnu vzdálenost let, přes radikální změny evropské mapy i skladby společenské splývá jejich hlas harmonicky s úsilím naší generace o lepší život českého lidu v sociální spravedlnosti a trvalém míru.

PROVOLÁNÍ

Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSR

Každý katolický kněz a všichni věřící lidé jsou odpovědní Bohu za to, jak budou řešeny otázky přítomnosti a zvláště skutečnost, která se nás bolestně dotýká, že po jistém uvolnění mezinárodního napětí je znovu rozpoutávána studená válka a že se horečně zbrojí.

Je přímo výsměchem a urážkou jednání Anglie, která připravuje zkoušku s vodíkovou pumou a odůvodňuje toto své protimírové jednání tím, že tato zkouška má sloužit k případné obraně staré, dějinami osvědčené křesťanské kultury Velké Británie proti možným útokům barbarství. A k této zkoušce byl jako dokonalý výsměch vybrán Christmas Island — Vánoční ostrov, ostrov, jenž nese jméno posvátné každému křesťanu, jméno doby, při níž po prvé zazněly hlasy oznamující pokoj a mír lidem dobré vůle.

Katolické duchovenstvo Československa u vědomí své odpovědnosti před Bohem a svým věřícím lidem se staví plně za návrhy přednesené 18. března t. r. zástupcem SSSR Zorinem v Londýně, za výzvu předsednictva Světové rady míru, přijaté na zasedání v Berlíně dne 2. dubna t. r., a za prohlášení Československého výboru obránců míru z 23. dubna t. r. a prohlašuje, že ještě více zintenzivní svou práci za udržení světového míru a svými modlitbami podpoří veliké dílo všech lidí dobré vůle, kteří usilují o život lidstva celého světa v klidu, pokoji a štěstí.

CELOSTÁTNÍ MÍROVÝ VÝBOR KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA ČSR

NÁŠ ZÁPISNÍK

CORRIGENDA IN DIRECTORIO

4. 10. — Vide 5. 9.

5. 10. — Vel Missa in honor. S. Placidi et Soc., Mm. Col. rub. Gl., 2. or. S. Mariae in Sabb., pref. comm.

6. 10. — Ad Matut. Invit. „Adoremus“, Hymn. „Primo die“. Ad Laud. Hymn. „Aeterne“.

27. 10. — In Canone Missae nomen S. Apostoli JU-DAE inscribitur cum nomine THADDAEI: Inclinator ergo caput, quando dicitur THADDAEI.

JUBILEA

Dne 24. dubna oslavil 80. narozeniny Msgre Vojtěch Černý, č. kanovník, kons. rada a vikář v Loučeni u Nymburka.

Dne 19. června oslaví 90. narozeniny Jan Brejla, farář u sv. Vojtěcha v Praze, 22. června své 70. narozeniny Alois Stoniš, děkan v Rohatci, a 4. června své 60. narozeniny arcikněz Jan Vážanský v Hradci u Opavy.

JUBILEA ORDINACÍ

60 let kněžství: Josef Málek, síd. kanovník ve Staré Boleslavi.

50 let kněžství: Msgre Alois Tylínek, děkan v Praze-Nuslích.

40 let kněžství: Vojtěch Culík, vikář, Nížebohy, Ignác Dragoun, děkan v Prostějově, Karel Hrouda, vikář v Měčině, František Kocián, vikář v Domažlicích, ThDr Josef Konůpek, em. profesor v Praze, Cyril Očenášek, děkan v Drahanovicích, Ferdinand Pur, hl. farář u sv. Štěpána v Praze, Oldřich Sedláček, vikář v Kolíně, Emanuel Třebický, farář v Praze-Braníku.

ČESKÝ TĚŠÍN

V letošním roce budou kněží naší českotěšínské diecése slaviti tato kněžská jubilea: 55 r. kněžství — **Josef Hanzlík**, děkan a farář v Jablunkově (23. 7.), 50 r. kněžství — **Jakub Gazurek**, děkan v Horní Suché (23. 7.), **Jan Foldyna**, děkan a farář v Dobroticích (23. 7.), 45 r. kněžství — **ThDr František Onderek**, apoštolský administrátor v Českém Těšíně (23. 7.), **Josef Bukovan**, děkan v Bruzovicích (23. 7.), 35 r. kněžství — **Josef Kurowski**, farář v Mostech u Jablunkova (9. 7.), 30 r. kněžství — **Václav Leder**, farář ve Vidnavě (8. 7.).

OBNOVENÍ KOLEGIÁTNÍ KAPITULY KARLŠTEJNSKÉ

Oslavy 600. výročí založení kolegiální kapituly karlštejnské byly letos — právě o výročním dni 27. března — zahájeny aktem pro dějiny této starobylé a památné instituce církevní nadmíru významným. Po takřka 400 letech byla obnovena karlštejnská kapitula jmenováním dvou nových nesídelních kanovníků, a to vldpp. Václava *Kořínka*, faráře a vikáře v Praze-Podolí a Gustava *Nováka*, administrátora v Berouně. Jmenovací dekrety odevzdal novým kanovníkům v arcibiskupském paláci pražském v přítomnosti karlštejnského kapitulního děkana a kancléře pražské konsistoře P. Jana Dočekala J. M. nejsp. kapitulní vikář pražský Antonín Stehlík, který v proslovu k členům kapituly zdůraznil význam této pamětihodné události. Kapitulní vikář pražský jmenoval nové kanovníky, řídě se souhlasem Svaté stolice z roku 1948, která k obnově kapituly dala své povolení. Pro katolický a církevní život v naší zemi je však nesporně důležitý i další fakt: k obnově dochází za vlády československého lidově demokratického režimu, což je tím výraznější, že všechny snahy o obnovu kapituly karlštejnské v minulých režimech končily nezdarem. Lze tudíž právem tento akt pokládat za příznivý příznak stále jasnějšího ovzduší v poměru Církve a státu v naší vlasti a za další článek slibně se rozvíjející vzájemné součinnosti. Obnovou kapituly osvěžuje se současně i blahodárný inspirační zdroj karlštejnské duchovní a vlastenecké tradice, v jejímž duchu chce nová kapitula pracovat tak, aby učinila zadosť všem velkým hodnotám křesťanským i národním, jejichž je Karlštejn od nepaměti symbolem u všech věrných Čechů a přesvědčených křesťanů. Tento náboženský i národní odkaz slavného našeho hradu nám všem velí sloužit oddaně Církvi i vlasti tak, jak toho vyžaduje náš český dnešek a jeho duchovní i národní potřeby. Žijeme v lidově demokratickém Československu s kvetoucím náboženským životem. Při vši účtě k národním dějinám a jejich odkazu nesmíme se utápět v obrazech naší minulosti, nýbrž dát všechny síly do služeb národní přítomnosti a zejména budoucnosti, zcela podle vzoru a práce nejvyspělejších osobností našich národních dějin.

Jubilejní oslavy karlštejnské vyvrcholí o letošním svatodušním pondělí 10. června, ve výroční den položení základního kamene hradu Karlštejna. V ten den bude v kolegiální kapli Panny Marie na Karlštejně při mši sv. slavnostně instalovat nové kanovníky za účasti vysokých církevních hodnostářů, duchovenstva, zástupců veřejného života a věřícího lidu karlštejnský kapí-

tušní děkan P. Jan Dočekal. Noví členové kapituly složí před instalací vyznání víry a kapitulní přísahu. Po instalaci bude v místnostech starého kapitulního děkanství otevřena bohatá výstava posvátného umění, na níž bude možno zhlédnout četné a vzácné památky našeho církevního umění, pokud mají nějaký vztah ke karlštejnské duchovní tradici. Vážnost a opravdovost, s níž obnovená kapitula zahajuje v tomto tak paměti-hodném roce svou činnost, je živým důkazem, že jde o dílo dobré, z jehož plodů bude se bohdá svorně těšit Církev i vlast.

KOLÍN N/L. 1257—1957

Silueta kolínského kostela, která se na nás dívá ze vkusných známek čs. pošty, oslavující tak sedmísté výročí založení města, nás nabádá, abychom si stručně připomněli několik dat i osobností, týkajících se církevní historie Kolína a hlavně jeho slavného kostela.

Kolínský kostel byl založen snad současně s městem, s určitostí před r. 1261 za vlády „zlatého a železného“ krále Přemysla Otakara II., podobně jako kostel nedalekého Nymburka. (Tohoto roku totiž se poskytují Přelouči taková práva a výsady, jaké již měla královská města Kolín a Kouřim. Emler, Regesta II, 1236.) Z Přemyslovy doby je uchována jen chrámová loď, neboť presbytář byl zbořen ve XIV. stol., když na jeho místě začal nové dílo Petr Parlér. Jako stavba stejnorodní je kostel prvním příkladem tohoto druhu u nás. Teprve po něm vzniká replika tohoto typu stavbou svatojakubského kostela v Kutné Hoře. Podle nápisu zachovaného u sakristie začal Parlér kopat základy r. 1360. Jiný nápis, dosvědčený ještě před r. 1788 (Schaller, Topographie K. B. X, 38), oznamoval vysvěcení kněžiště 18. X. 1378. Ve stavbě se však pokračovalo až do poč. XV. stol. Třebaže kolínský kostel není tak imponantní jako svatovítská katedrála, je pro poznání uměleckého profilu Parlérova daleko důležitější. Stavitel tu totiž koncipoval presbytář od základů a nebyl nijak vázán prací předchůdce. Pohled na půdorys nám okamžitě ujasňuje rozdíl mezi presbytářem svatovítské katedrály a mezi presbytářem kostela sv. Bartoloměje. Zde totiž kape ochozu presbytáře nevybíhají jako řada polygonálních útvarů, ale jsouce spojeny masivem zdíva, vytvářejí svými lichoběžníkovými půdorysy kompaktní architekturu, z níž vystupují lehké opěrné pilíře a okenní části presbytáře.

Západní část svatobartolomějského kostela byla skulpturálně bohatě vyzdobena. Nejvýznamnější její partii, totiž průčelní portál, jehož archivolty byly vloženy nejen rostlinným ornamentem, nýbrž u dolního nasazení také figurálním dekorem, nelze rekonstruovat. V lapidariu Nár. musea se uchovává jen tympanon severního portálu, který dává jen přibližně tušit, jaké umění zdobilo tuto kolínskou sakrální stavbu. Po stranách skulptury, představující nejspíše tabernakl s neznámou snad malovanou náplní, lze spatřit výjev Zvěstování Panny Marie. Vpravo anděl s bohatě řaseným šatem, s lilii v ruce zdraví klečící Pannu s gestem odevzdanosti a pokory. Nad vrcholem goticky rámovaného svatostánku se spatřuje poškozená primitivní hlavice, nad hlavami figur vpravo i vlevo ornamenty rostlinné (víno s listem a klasy). K těmto torsům skulpturálním možno řadit i hlavice klenebních pilířů zdobené lupeny a hlavami.

Z první čtvrti XIV. století pochází náhrobek příslušníka „širého rodu“ Ruthardovců z Kutné Hory, pohřbeného v Kolíně kolem r. 1325. Úsporné kontury dávají soudit jmenovitě u podoby ženy na kresebnou předlohu. Ruthard se opírá levicí o meč a štít se znakem a tak poskytuje pohled typický pro první desetiletí XIV.

stol. Kromě těchto kamenných památníků středověkého umění, které ukrývá polabská — možno říci — katedrála, se sv. Bartoloměj honosí kamenným sanktuariem z konce XIV. století. Mádl popisoval r. 1897 ještě čtyři středověké originální, ale poškozené vitráže představující Krista na kříži, obětování Krista v chrámě, smrt a korunovaci Panny Marie. Tyž registroval dvě plátna od Brandla (apotheosa sv. Václava a umučení sv. Bartoloměje), z nichž poslední bylo značně poškozeno. Jinak se účastnil na výzdobě chrámu štetec Kramolínův (hlavní oltář sv. Bartoloměje a oltář sv. Barbory).

Z dlouhé řady kolínských duchovních se mohlo každé století honosit některou vskutku výraznou osobností. Z nejstarších dob možno uvést pokladníka kurie císaře Karla IV. Dětricha Janova z Klatov, pozdějšího kapitulního děkana ve Vratislavi (1359—60). Tehdy byl také Kolín jedním z nejzámožnějších obrocí, neboť platil dvě kopy papežského desátku (tolik v Čechách odváděl ještě jen farář v Budějovicích!). V tomto století se zakládá při kostele také mnoho oltářnických míst. Sklonek XV. a počátek XVI. století podržuje jméno utrakvisty Václava Kloudy, jehož vzpomenu na vzácné cínové, silně ohněm poškozené křtitelnici z r. 1485. Pro zbožnost vskutku kněžskou i vzdělání si město oblíbilo v letech 1570—80 Matěje Jahodku z Chrudimě. Luteránský byl orientován náboženský publicista Jan Theofil Turiades, libující si v dobových trivialitách na kazatelně (1604—9). Konec XVI. stol. svědčí o všestranně horlivé působnosti děkana Střebského, který obohacuje kostel i farnost inventárně (ciborium), pastoračně (mariánské bratrstvo) i sociálně (nadace 7000 zl.). Jemným vkusem nadaný, barokně citící Antonín Formandl obstarává malby Brandlovy vedle jiných kusů inventáře. Konec XVIII. stol. těžce poznamenal stavbu vévodící širé polabské rovině ničivým požárem, který zasáhl katastrofálně krov, věže i zvony, na kruchtě varhany i hlavní oltář. Teprve ve druhé polovici XIX. stol. vyvolalo pětisté výročí smrti Karla IV. v život přípravný výbor pro obnovu kostela, jemuž v čele stojí děkan Svoboda s uměleckým vedoucím architektem Mockrem. V roce 1910 dokončena restaurace kostela za děkana Václava Sixty.

Nynější vikář O. Sedláček, dlouholetý pracovník na hornickém Kladensku, se horlivě podílí na mírových konferencích duchovenstva a je bdělým strážcem památné kolínského svatyně. -rtk

SIXTINSKÁ MADONA VE FILMU

Německá filmová společnost DEFA připravuje barevné filmy o světoznámých malbách v drážďanské galerii, které na sklonku druhé světové války Sovětská armáda zachránila, a po jejich restauraci v SSSR byly Sovětským svazem vráceny. Tento film bude obsahovat také záběry sovětských kameramanů o průběhu restaurace obrazů, barevně zachytí krásu Rafaelovy Sixtinské Madony, Tizianova Císařova denáru a další díla malířského umění, která jsou vzácnými kulturními hodnotami celého lidstva.

V PĚČI O MALOMOCNÉ

katolické instituce mají první místo na celém světě. starají se asi o 46.000 nemocných. Této práci se zasvětili 2 biskupové, 80 kněží, 9 bratří a 56 sester.

V MILÁNĚ

se dokončuje stavba 114 m vysokého mrakodrapu, z kterého je nádherný pohled na Alpy. Tento milánský mrakodrap převyšuje o 6 m slavný milánský dóm.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 6. - V Praze dne 1. června 1957.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Jmenování:

Kořínek Václav, vikář a farář v Praze-Podolí, jmenován dekretem čj. 53/Ord. nesídelním kanovníkem král. kolegiální kapituly na Karlštejně od 27. března 1957.

Novák Gustav, vikar, sekretář a administrátor v Beřouně, jmenován dekretem čj. 52/Ord. nesídelním kanovníkem král. kolegiální kapituly na Karlštejně od 27. března 1957.

Ustanovení:

Mošna Jiří, administrátor, Tismice, ustanoven dekretem čj. 2110/57 od 1. 4. 1957 excurrento administrátorem v Tuklatech, okres Český Brod.

Stoffl Jiří, farář, Hroznětín, ustanoven dekretem čj. 2749/57 od 1. 3. 1957 excurrento administrátorem v Boru, okres Karlovy Vary.

Antunovič Dragan, kaplan v Českém Brodě, ustanoven dekretem čj. 2937/57 od 15. 4. 1957 administrátorem v Českém Brodě.

Klíma František, kaplan u Nejsv. Srdce Páně v Praze XII, ustanoven dekretem čj. 3031/57 od 15. 4. 1957 II. kaplanem u Matky Boží pod řet. na konci mosta v Praze III.

Pensionování:

Gráf Václav Msgre, děkan v Českém Brodě, odchází dnem 1. 3. 1957 do trvalé výslužby (čj. 2938/57).

Úmrtí:

Franc Antonín, katecheta v. v., zemřel 6. 4. 1957 ve věku 78 let.

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Barták Karel, kooperátor ve Vsetíně, ustanoven dekretem čis. 1160/57 ze dne 2. března 1957, s platností od 15. března 1957, provisorom v Želechovicích.

Sláma František, kooperátor m. sl. v Uher. Brodě, ustanoven dekretem čis. 1161/57 ze dne 2. 3. 1957, s platností od 15. března 1957, kooperátorem ve Vsetíně.

Bagar Jan, farář, Želechovice, ustanoven dekretem čis. 1159/57 ze dne 2. 3. 1957, s platností od 15. března 1957, administrátorem v Horním Újezdě.

Tylšar Alois, farář, Rapotín, ustanoven dekretem čis. 1156/57 ze dne 2. března 1957, s platností od 1. března 1957, provisorom v Dubicku a excurrento administrátorem v Třeštině.

Medek Václav, provisor v Dubicku, ustanoven dekretem čis. 1157/57 ze dne 2. března 1957, s platností od 1. března 1957, provisorom v Rapotíně a excurrento provisorom v Rejcharticích.

Kotisa Karel, provisor m. sl. v Uher. Brodě, ustanoven dekretem čis. 1162/57 ze dne 2. března 1957, s platností od 1. března 1957, dómským vikářem v Olomouci a úředníkem Arcibiskupské konsistoře v Olomouci.

Pirunčík Zdeněk, provisor, Hoštejn, ustanoven dekretem čis. 617/57 ze dne 15. 3. 1957, s platností od 1. dubna 1957, administrátorem v Hoštejně a excurrento provisorom v Dol. Hynčíně.

Adamec František, pref. arcibiskup. semináře m. sl. v Kroměříži, t. č. Dědice, ustanoven dekretem č. 1310/57 ze dne 15. března 1957 kooperátorem v Ivanovicích, s platností od 15. března 1957.

Slouka Vojtěch, kooperátor v Kelči, ustanoven dekr. č. 1604/57 ze dne 10. 4. 1957 s platností ode dne 15. 4. 1957 provisorom ve Zdounkách.

Glogar Josef, kooperátor Zdounky, ustanoven dekr. čis. 1605/57 ze dne 10. 4. 1957 s platností ode dne 15. 4. 1957 kooperátorem v Kelči.

Novák František, t. č. m. sl. v Sušicích u Přerova, ustanoven dekretem čis. 1606/57 ze dne 6. 4. 1957 s platností ode dne 15. 4. 1957 provisorom v Sobotíně a excurrento provisorom ve Vernířovicích.

Pensionování:

Winkler Alois, farář, Slavkov, pensionován výměrem čis. 1556/57 ze dne 6. 4. 1957 s platností ode dne 1. 5. 1957.

Urban Jaroslav, farář, Bystročice, pensionován výměrem čis. 1377/57 ze dne 6. 4. 1957 s platností ode dne 1. 5. 1957.

Havlík Stanislav, farář, Horka n. M., pensionován výměrem čis. 1523/57 ze dne 6. 4. 1957 s platností ode dne 1. 5. 1957.

Řezníček Alois, farář, Horní Újezd (okres Holešov), pensionován dekretem čis. 768/57 od 1. března 1957.

Úmrtí:

Zavadil Josef, administrátor, Ostroh, zemřel dne 7. 4. 1957, pochován dne 11. 4. 1957 v Ostrohu.

Kalinský Vilfrid, SDS, kons. rada, salvatorián, Val. Meziříčí, zemřel dne 14. 4. 1957, pochován dne 17. 4. 1957 ve Vel. Meziříčí.

Peterek Josef, kons. rada a farář v. v., Opava, Marianum, zemřel dne 22. 4. 1957, pochován dne 25. 4. 1957 v Opavě.

Píro Jan, kons. rada a katecheta v. v. v Holešově, zemřel 14. 3. t. r., pochován 18. 3. 1957 v Čechovicích (okres Prostějov).

Rozsypal Antonín, farář, Hoštejn, t. č. bytem v Majetíně, zemřel 22. března 1957 v Majetíně, pochován 25. března 1957 tamtéž.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Eyting Albert, os. děkan v Království, obdržel při zproštění aktivní služby ordinariální pochvalu, č. dekr. 164/57-1-Ord-Pe ze dne 4. 3. 1957.

Mimberg Karel, os. děkan v Lípové u Šluknova, obdržel při zproštění aktivní služby ordinariální pochvalu, č. dekr. 163/57-1 ze dne 4. 3. 1957.

Ustanovení:

Bouček Josef, kaplan v Žatci, jmenován s platností od 1. března 1957 kaplanem při arciděkanském úřadě v Liberci, č. dekr. 787/57 z 28. 2. 1957.

Fornůsek Jan, os. děkan a administrátor v Raspenavě, ustanoven interkalárním administrátorem farnosti Krásná Lípa, okres Rumburk a vikariát Nový Bor, a excur. administrátorem farnosti Doubice a Sněžná Hora, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, č. dekr. 874/57 ze dne 7. 3. 1957.

Galbavý Jan, kaplan v Liberci, jmenován s platností od 1. března 1957 kaplanem při děkanském úřadě v Žatci, č. dekr. 786/57 z 28. 2. 1957.

Havlas Stanislav, administrátor v Rýnovicích, jmenován s platností od 1. března 1957 kaplanem při arciděkanském úřadě v Liberci, č. dekr. 729/57 z 22. února 1957.

Havlas Stanislav, kaplan v Liberci, ustanoven s platností od 1. března 1957 interkalárním administrátorem farnosti Údol Sv. Kryštofa, okres a vikariát Liberec, č. dekr. 730/57 z 22. února 1957.

Hodač Oldřich, vikář a notář v Jablonci n. Nis., ustanoven s platností od 1. března 1957 excur. administrátorem farnosti Rýnovice a Janov, okres a vikariát Jablonec n. Nis., č. dekr. 731/57 z 22. února 1957.

Holoubek Tomáš, administrátor v Benešově n. Pl., ustanoven s platností od 1. dubna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Horní Jiřetín, okres Litvínov, vikariát Most, a excur. administrátorem farnosti Dolní Jiřetín, Brandov, Hora Sv. Kateřiny, Malý Háj, Nová Ves, vesměs okres Litvínov, vikariát Most, č. dekr. 1130/57 z 28. 3. 1957.

Kulísek Vojtěch, administrátor v Chřibské, zproštěn s okamžitou platností povinností excur. administrátora farnosti Studánka, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, č. dekr. 852/57 z 4. března 1957.

Mánek Ferdinand, kaplan v Rumburku, jmenován s platností od 1. 3. 1957 kaplanem při arciděkanství ve Šluknově, okres Rumburk, č. dekr. 681/57 z 20. února 1957.

Mánek Ferdinand, kaplan ve Šluknově, pověřen výpomocí v duchovní správě v Rumburku, č. dekr. 835/57 z 4. března 1957.

Navrátil Ladislav, kaplan v Liberci, jmenován s platností od 1. března 1957 kaplanem při děkanském úřadě v Jablonci n. Nis., č. dekr. 732/57 z 22. února 1957.

Novosad Jaroslav, administrátor Králíky pod Sněž., ustanoven s platností od 1. dubna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Benešov n. Pl., okres Děčín, vikariát Ústí n. Lab., a excur. administrátorem farností Jedlka a Malá Bukovina, okres Děčín, vikariát Ústí n. Lab., č. dekr. 1114/57 z 27. března 1957.

Pfáb Rudolf, administrátor v Krásné Lípě, ustanoven s platností od 1. dubna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Raspenava, okres Frýdlant v Č., vikariát Liberec, a excur. administrátorem farností Hejnice a Krásný Les, okres Frýdlant v Č., vikariát Liberec, č. dekr. 876/57 ze 7. března 1957.

Vosáhlo Václav, administrátor v Jiřetíně pod Jedlovou, ustanoven s okamžitou platností excur. admini-

strátorem farnosti Studánka, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, č. dekr. 836/57 ze 4. března 1957.

Přeložení do výslužby:

Eyting Albert, os. děkan v Království, přeložen ke dni 1. dubna 1957 do trvalého důchodu, č. dekr. 164/57-1-Ord-Pe ze 4. března 1957.

Mimberg Karel, os. děkan v Lipové u Šluknova, přeložen ke dni 1. dubna 1957 do trvalého důchodu, č. dekr. 163/57-1-Ord-Pe ze 4. 3. 1957.

Úmrtí:

Škrabal P. Albert Josef, kněz dominikán, zemřel v 78. roce svého věku dne 16. dubna 1957 v Litoměřicích a byl dne 19. dubna 1957 pohřben na místním hřbitově.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z kulturních dat, připadajících na letošní červen, připomínáme:

2. 6. 1917

Před 40 roky zemřel v Praze *Jan Lier* (nar. 27. X. 1852 v Kutné Hoře, autor genrových obrázků, tvůrce t. zv. železniční novely.

Lier po studiích a zahraničních cestách působil nejdříve v železničních službách (r. 1873–1877), později v Jednotě průmyslové v Praze, jejímž byl nejdříve tajemníkem (r. 1877), později bibliotekářem (r. 1887) a posléze ředitelem (od r. 1910).

Kromě toho byl břitkým a ironickým feuilletonistou v různých časopisech: „Národní Listy“ (r. 1877), „Lumír“ (r. 1878), „Zvon“ (r. 1880). V letech 1880–1881 působil jako činoherní referent v časopisu „Divadelní listy“, byl dramaturgem Národního divadla v Praze (roku 1896) a od r. 1900 jeho lektorem.

Lier, temperamentní, rozmarný a útočný kritik české společnosti a kultury, byl brilantní causerista a bravurní vypravěč, i dnes zajímavý nejedním podnětným námětem. Lier zavedl vedle Arbesa do našeho písemnictví živel dosud neznámý: elementy světa technického a průmyslového, odrazy moderního těžařského inferna, jakož i horečku a napětí světa obchodnického nebo peněžnického.

Nejvíce úspěchu měl Lier jako pěstitel drobného genu povídkového, jmenovitě t. zv. genu železničního, ježmuž dovedl dát zvláštní výpělou kresbu scenerie, ohlas to a vzpomínku na jeho vlastní působení na železnici.

Z jeho díla jmenujeme: 3 sbírky feuilletonů (r. 1885 až 1889), „Arabesky a novely“ (r. 1885) a „V područí listery“ (r. 1905).

2. 6. 1922

Od smrti významného českého sochaře *Josefa Václava Myslbeka* (nar. v Praze 20. 6. 1848, zemřel tamže) uplynulo 35 let.

Myslbek patří do t. zv. generace Národního divadla, která na základě antických vzorů vědomě hledá nové tvary pro ideály národního života.

Po absolvování nižší realky vstoupil Myslbek do učení k sochaři Tomáši Seidanovi, s nímž odjel do Vídně. Tam se seznámil s českým sochařem Václavem Levým, s nímž spolupracoval později na různých sochařských pracích v rozličných kostelích. Přesto možno říci, že vliv sochaře Levého Myslbeka minul, takže Myslbek si zachoval samostatnost uměleckého citění. Jeho nevšední talent, pod vlivem velikého umění Josefa Mánesa, vykvasil v individualitu plnou samostatné síly, se silným heroickým tónem. Jeho prvním velikým úspěchem byla v r. 1881 první cena v soutěži na výzdobu Palackého mostu v Praze. Je to romantická látka, zpracovaná pevnou vírou ve šťastnou budoucnost našeho národa, obdobně jako věštecká slova ve známé arii Smetanovy opery „Libuše“.

Myslbek-učitel za svého dlouholetého působení (roku 1885 profesorem uměleckoprůmyslové školy v Praze, r. 1893 tamže ředitelem, od r. 1896 profesor na Akademii výtvarných umění v Praze) vychoval celou generaci sochařů, z nichž vynikli: Kafka, Španihel, Štursa, Kofránek, Mařatka a j.

Myslbek byl při svých velikých životních úspěších i dovršení svého plodného životního díla skromný a pokorný srdcem, hlubokého křesťanského ducha, o němž svědčí jak jeho světově známý „Ukřižovaný“ (r. 1880 až 1890), tak i jeho největší monumentální dílo, pomník sv. Václava v Praze (r. 1884–1924), dílo jedinečné, před nímž stojíme s nejhlubší úctou.

3. 6. 1932

Čtvrt století od úmrtí českého malíře, kreslíře a grafika *Rudolfa Kremličky* (nar. 19. 6. 1886 v Kolíně nad Lab., zemřel v Praze) dává hodnotit jeho dílo: žák Schwaigrův na pražské Akademii, podlehli vlivu moderních směrů francouzských mistrů (Manet, Renoir, Cézanne, Matisse); po letech zrání a zápasů dospívá k definitivnímu pojetí svého díla. Mladá umělecká generace jej uctívá (vedle Zrzavého, Filly a Špály) jako svého vynikajícího reprezentanta.

Názorně ukázala Kremličkovo dílo jeho souborná výstava (262 prací) v březnu 1932, pořádaná Uměleckou besedou v Praze, jež zvláštní tragikou osudu se stala vlastně jeho posmrtnou výstavou; byly to oleje, kresby, litografie figurální i krajiny, z nichž jmenujeme obrazy: „Vlastní podobizna“ (r. 1914), „Arno“ (r. 1927), „Z Bretagne“ (r. 1930).

18. 6. 1947

Desáté výročí smrti *Msgr. Františka Komárka* (nar. 25. 7. 1876 v Paběnicích u Kutné Hory) připomíná nám tohoto významného homiletického spisovatele, povoláním dlouholetého katechety na reálném gymnasiu ve Dvoře Králové nad Lab., jehož „Májová kázání“ (roku 1911) byla mnohým našim duchovním pramenem poučení a světlým vzorem.

23. 6. 1892

Nedožitě 65. narozeniny *Dr. Alfreda Fuchse* (narozen v Praze, zemřel 17. 2. 1941 v Dachau) jsou nám připomínkou tohoto neohroženého katolického publicisty, žurnalisty a spisovatele, který dotrpěl pro svou hlubokou křesťanskou víru v nacistickém koncentračním táboře a nyní spí svůj věčný sen na tichém hřbitůvku u sv. Markety v Praze-Břevnově.

Fuchs patří oprávněně mezi nejprůbojnější a neinteligentnější české katolické publicisty: neztrácel nikdy smysl pro moderní život a jeho požadavky a měl přitom pochopení i pro odlehlé otázky theologické. Plnil různé časopisy vtipnými entrefilety, signovanými časem již populární značkou „draf“ a pilně překládal z různých jazyků.

29. 6. 1912

Vděčně vzpomínáme 45. výročí smrti českého básníka a mistrného překladatele *Josefa V. Sládka* (nar. 25. X. 1845 ve Zbiroze u Plzně, zemřel tamže).

Jeho básnický vývoj byl velmi těžký a bolesně dobývaný. Jeho cesta milosti lyrické melodie a milosti duchovního boje byla poutí heroickou i bolestnou. S Lumírovci otvíral našemu národu okna do světa, avšak jadrné češství a vřelý nacionalismus sloučily jeho charakter v ukázněnou mužnost s chvějným pramenem citovým.

Svým dlouholetým vedením Lumíra (r. 1873–1898) udržoval stálou tribunu pro české parnasisty, ale sám zůstával přitom nezávislým a v podstatě osamoceným: proto dodnes je Sládek nedocenený, ale tím silnější duch.

Jeho duševní i tělesné utrpení nevedlo jej k pasivní resignaci, nýbrž přivedlo jeho veliké srdce k zakotvení v Bohu, a to v tak vysokém stupni, kam u nás nad Sládka snad nikdo nevypěl. Ač si Sládek přál být prostě pohřben v rodišti, uznal národ jeho veliké dílo a práci a po zásluze jej pochoval ve vyšehradském Slavíně, po boku obou Sládkových důvěrných přátel Julia Zeyera a Jaroslava Vrchlického.

Z jeho velikého díla uvádíme: „České znělky“ (roku 1889), dětské říkánky, napodobení lidové písně a mistrné překlady W. Shakespeara a Mickiewicze.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 7

ThDr Antonín Salajka: Na prahu atomového věku

ThDr Josef Kubalík: Ježíš ve světle rozumu a víry

ThDr Jaroslav Michál: Kodex a Nejsvětější svátost

ThLic Miroslav Rajmon: Tělovýchova a sport v současné době

ThDr Ign. Veselý: Husitský kodex kapitulní knihovny staroboleslavské

ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na stolci svatovojtěšském

P. Václav Zima: Pod hvězdným nebem

PhDr Bohumír Popelář: Dílo lidskosti

P. Antonín Hugo Bradáč: Vzpomínka na Mikulov

P. Jan Mára: Ve znamení vděčnosti a vytrvalosti

7

1957

ANIMARUM PASTOR
COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

ThDr ANTONÍN SALAJKA: Aetas nuclei atomi patefit.

Christianus nullum timorem prae se fert, sed inauditas possibilitates hac vi utendi ad maiorem progressum societatis humanae secundum voluntatem Summi Creatoris. Unusquisque homo vere fidelis hanc potentiam aptam ad exterminandam omnem vitam humanam e toto corde respuit.

ThDr JOSEF KUBALÍK: Iesus Christus in lumine rationis et fidei.

Personam Iesu Christi verè historicam esse scriptor demonstrat. Humanae imagini faciei Iesu Christi incumbit atque plenitudinem animae eius affirmat explicando Iesu Christi sapientiam et sanctitatem.

ThDr JAROSLAV MICHAL: Codex de sacramento Eucharistiae.

Haec materia eiusdem scriptoris porro tractatur de legibus codicis iuris canonici, quae sacram communionem adultorum atque liberorum viaticum, simili itemque modo naturale ieiunium ante communionem et ieiunium aegrotorum attingunt.

ThLic MIROSLAV RAJMON: Exercitatio corporis et ludii huius temporis.

Aspectus theologiae moralis, quo modo ludos et exercitationes corporis edere oporteat - numquam modum transeundo, sed pudore servato. Sacerdoti curam animarum gerenti his exercitationibus corporis favendum sit. Idem sacerdos cavet, ne pretium internum ludorum horum diffluat.

ThDr VÁCLAV BARTŮNĚK: Episcopi postremae seriei in sede S. Adalberti.

Vita et imago Gregorii de Valdek, episcopi regentis diocesim ab annis 1296—1301, qui pietatem fidelium et disciplinam Ecclesiae apud nos erexit.

Dr BOHUMÍR POPELÁŘ: De his, quae ad humanitatem spectant.

Charitati Bohemae catholicae non solum natu maximi et non apti ad corporis laborem, sed etiam liberi, qui pleno usu rationis carent, curae sunt, et in suis scholis atque institutis disciplina idonea continentur. Viri usu sapientiaque defectologiae praestantes rationem et praecepta educando praebent.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

6. 9. 1857

Ve Vlčnově u Uherského Brodu se narodil před 100 roky *Msgre ThDr František Příkryl*, dlouholetý farář v Drahotuších na Moravě (okres Hranice), kde též zemřel 4. XII. 1939.

Příkryl, osobní děkan a čestný konsistorní a arcibiskupský rada, vynikl jako národopisný spisovatel („Záhorská kronika“, r. 1895, 1898), ale hlavně jako archeolog.

Archeologické články v různých časopisech (na př.: „Časopis vlast. mus. sp. v Olomouci“) byly následovány celou řadou odborných knih, z nichž jmenujeme: „Sv. Cyril a Metoděj v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku“ (r. 1907), „Velehradsko v pra- a předvěku“ (r. 1928), „Sv. Kliment v Osvětimanech“ (r. 1930).

15. 9. 1867

Milován a uctíván celým národem dožívá se 90. narozenin národní umělec *Petr Bezruč* (vl. jm. Vladimír Vašek, nar. v Opavě).

Bezruč, bard porobeného národa, je velký básník národní v šatě kmenového a krajového pěvce, který dal novou podobu české poesii národní a sociální.

Jako mluvčí lášského kmene na Ostravsku, Těšínsku a v Beskydách vyslovil tíhu zoufalství a vzdor hornického, hutnického a horalského lidu, na nějž vedle útisku sociálního doléhá násilné odnárodňování. Ztělesnitelům tohoto příkoří, majetníkům hutí a dolů, jejich přísluhovačům a náhončím, vypovídá Bezruč bezohledný boj, v němž zoufalství, vzdor i pomsta jsou stále připraveny k odvetné ráně.

Stručnou básnickou mluvou, prostými, přiléhavými

slovy, v nichž tušíme zaťaté pěsti a slyšíme sténání utlačeného kmene, maluje Bezruč chmurné obrazy, kde vidíme vytržštěné zraky vyssávaného člověka, který je ničen duševně i hmotně.

Ostrými rysy kreslené tragicky laděné sociální balady, s lidovou kadencí tónované těžkomyslné písně burcovaly svým beznadějným pesimismem svědomí národa: vývoj doby dává však dnes básníkovi naději, že jeho obavy se nesplní.

Z Bezručova díla jmenujeme jeho populární „Slezské písně“ (první vydání r. 1909) a sbírku intimní, bolestně vřelého tónu „Stužkonoska modrá“ (r. 1931).

19. 9. 1942

Připomínáme 15. výročí smrti básníka a veřejného pracovníka *P. Václava Davidka* (pseudonymy: Jan Oral, Š. J. Renata; nar. 11. XII. 1889 v Lipnici u Havlíčkova Brodu, zemř. v Kolíně). Již za svých theologických studií redigoval „Almanach českobudějovických bohoslovců“ (r. 1913), později jako duchovní na různých místech, psal do rozličných časopisů básně a literární črty z venkovského života, kromě recenzí o beletristických knihách. Z jeho díla jmenujeme: „Písně“ (r. 1911), „Písničky sedlákova synka“ (r. 1922).

21. 9. 1897

Vlastenecký slezský kněz a národohospodářský pracovník *P. Jan Ježíšek* (nar. 18. XII. 1844) zemřel před 60 lety. Patří do veliké řady našich vlasteneckých kněží, kteří svým příkladem a dobrou prací pro lid postavili sami sobě pomník trvalé lásky a vděčnosti v srdci věřícího lidu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Na prahu atomového věku

ThDr Antonín Salajka

Všichni si uvědomujeme, že objevem atomové energie a jejím použitím buď k prospěchu (na př. atomové elektrárny a j.), nebo k neprospěchu lidstva (na př. atomové zbraně a j.) nastává nové kulturní období v dějinách. Můžeme tedy mluvit o „konci novověku“ a o začátku nového období, které sice ještě nemá svého jména, které však možno označit za „atomový věk“, neboť všemožné využití atomové energie bude pro lidskou činnost v budoucnu směřovat. Jest možno přece k označení určitého období použít jeho charakteristické známky a nikoliv jen zevnějšího časového postupu: starověk, středověk, novověk.

Nelze ovšem rozhodnouti, které síly budou mít rozhodující význam k uskutečnění nové kulturní formy. Kdo je založen více idealisticky, bude spatřovati hlavní podíl kulturního tvoření v převládající duchovní činnosti člověka. Kdo je založen více realisticky, bude připisovati větší význam zevnějším přírodním činitelům, ovládaným duchovní lidskou činností. U obou těchto hledisek vystupuje souhlasně základní problém o vztahu individua k společnosti, vyvolaný individualisticky vyjádřenou životní formou novověku.

Někteří začínají mluvit o krizi západní křesťanské kultury, pozorující vzrůst socialismu, postupující úpadek praktického náboženského života (hlavně u mužů a mládeže) u národů dosud podle jména křesťanských. K rozvoji socialismu přispěla technisace a industrialisace, která na konci novověku přeměnila základy lidského života. Přírozené podmínky se změnily a žádaly též změnu v lidské činnosti. Protože však tato se vhodně nezměnila, nýbrž snažila se kráčet dále se starými individualistickými formami, docházelo k mocným sociálním napětím, které charakterisují konec XIX. a začátek XX. století.

V přítomnosti se obráží, i když teprve ve velkých obrysech, vývoj budoucnosti, který bude mít nejméně tak rozhodující vliv, jako měla industrialisace v minulosti. Tak mnohé, co bylo v dosavadní lidské kultuře vybudováno, spočívalo na využití chemických sil vznikajících při spalování. Zkoumáme-li na př. pravěké dějiny lidstva, je nám používání ohně důkazem, že při archeologických nálezech jde o lidi a nikoliv o zvířata. Ať už máme na mysli člověka na primitivním stupni kultury nebo moderní parní stroje, Dieselovy motory, plynové turbíny atd., které uvádějí do pohybu všechen průmyslový a hospodářský život, je to v podstatě stále též způsob, t. j. chemická změna ve vzájemném postavení atomů v různých molekulách.

V dnešní době však stojí lidstvo na rozhodujícím obratu v kultuře, kdy nejen fyzikálních změn ve vzájemném poměru atomů, nýbrž atomové výstavby jako takové může být použito ve službách lidského tvoření. Jak mocné jsou tyto síly, dokázaly nám výbuchy prvních atomových pum (Hirošima!) i další pokusy s atomovými zbraněmi, jichž se lidstvo právem leká a před nimi hlasem tak mnohých varuje. Začne-li být používáno atomové energie v hospodářském životě lidstva, bude to znamenat revoluční zásah do lidské kultury. Nejde tu o vědecké zkoumání atomové výstavby hmoty a těles, nýbrž o použití atomové energie, neboť kultura značí přeformování přírodních pochodů a skutečností zásahem lidského svobodného ideového světa čili lidského ducha. Proto se nesmí stát ovládacím lidským pocitem ani strach způsobený výbuchem atomové pumy, strach před zničením lidské kultury, který by lidstvo zastrašil před budoucí radostnou spoluprací s atomovou energií.

Zvláště u křesťana s jeho theocentrickým světovým názorem nemůže být strach na prvním místě, nýbrž užaslé poznání a radostná ochota k novým možnostem. Pro křesťana jsou to síly a možnosti, které Stvořitel vložil do přírody, aby je člověk mohl odkrýt a jich použití pro svůj podstatný úkol na tomto světě, jak to prostě vyjadřují biblická slova: „Rosťte, množte se, naplňte zemi, podmaňte ji“ (Gen I, 28). Jestliže pro věřícího křesťana smysl dějin spočívá v tom, že v stále nových formách a možnostech se má zjevovati sláva a velikost nekonečného Boha, tedy tím, že je stále více uskutečňována účast na jeho bytí a životě. Proto také člověk dává nově objevené síly a možnosti do svých služeb. Křesťan pak může i s čistě náboženského hlediska používat těchto sil k technickému pokroku. Musí však konati tuto práci u vědomí velké odpovědnosti, neboť uvedené síly mají podle vůle Stvořitelovy sloužit blahu lidstva a nikoliv k obtížení a dokonce zničení

člověka i jeho kulturní tvořivé činnosti. Na to se bohužel mnohdy zapomíná, a přece jde o zásadní věc. Křesťan tedy má a musí stát na předním místě v kulturní tvořivé činnosti, která využívá nových objevů a možností k vytvoření nové kulturní formy.

Jestliže křesťané na začátku novověku v přírodních vědách a s nimi spojených nových objevech spatřovali nejen přeformování dosavadního světa, nýbrž i ohrožení a krizi víry, šlo tady o selhání křesťanů, kteří to považovali pouze za útok na víru, co současně by bylo pro ni novou možností, kdyby jí bylo využito.

Konečně nutno uvážit k přesnějšimu vymezení pojmu „atomového věku“ i to, že podle starého pojetí slovo „atom“ značilo totéž co „individuum“, t. j. poslední nedělitelnou veličinu. Na atom jsme se dívali jako na poslední nedělitelnou veličinu hmotného světa a podobně na individuum jako na poslední nedělitelnou veličinu, složku lidské společnosti, z kterýchžto veličin a jejich seřazení vzniká celek. To se však mezitím ukázalo jako omyl. Atom není podle nových výzkumů poslední nedělitelnou veličinou, nýbrž sestává z mnohých prvků: elektronů, protonů, neutronů, jader, podivuhodně seskupených, takže vlastně představuje mikrokosmos, svět v malém. Je to tedy pravý opak toho, zač byl atom v novověku pokládán. Také v nynějším vědomí lidském slovo atom neznačí nedělitelnou veličinu, nýbrž právě člověk zneužití k ničení anebo použití k prospěchu lidstva. Proto pravá správná a výstižně veliký Albert Einstein: „Problém není atomová energie, problém jest srdce člověka.“ Jest nutno si přát a jest vlastně pro lidstvo žádoucí, aby tato prostá slova velkého učenice nakonec zvítězila a došla svého uplatnění v oboru atomové energie a jejího využití k prospěchu, nikoliv ke zkáze lidstva.

JEŽÍŠ VE SVĚTLE ROZUMU A VÍRY

Ježíš Kristus, dějinná osobnost.

I.

Ježíš z Nazareta je nesporně největší osobností světových dějin. My, věřící křesťané, jsme přesvědčeni, že Ježíš je pravý člověk a pravý Bůh, Boží Syn, Bohočlověk a náš Vykupitel. Podle slov knížete apoštolů „není v nikom jiném spásy, neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spasení býti“. (Sk. ap. IV. 12.) Tato víra již nám byla vložena do kolébky jako první políbení naší duchovní matky, rostla v našem srdci, a neseme ji ve svém životě i smrti jako zárukou své budoucí věčné blaženosti. Proto třeba nám svoji víru v Ježíše Krista stále upevňovat a své poznání Spasitele prohlubovat. Všem nám i dnes platí napomenutí prvního náměstka Kristova: „Oslavujte Krista Pána ve svých srdcích, jsouce vždy hotovi k obraně proti každému, kdo žádá od vás počet z naděje vaší.“ (I. Petr. III. 15.) Největším nepřitelem našeho křesťanství je hlavně podle vyjádření nedávno za svatého prohlášeného Pia X. nevědomost náboženská samých křesťanů. Proto třeba zkoumat a rozjímat o osobnosti i díle Ježíšově v nezakaleném světle pramenů dějinných. Osobnost Ježíšova není ani záhadná, ani složitá. Naopak je mimořádně jednoduchá a snadno pochopitelná. Komu z nás historicky zaručené zprávy o Ježíši z Nazareta jsou hvězdou a vodítkem, ten bezpečně a snadno poznává tuto největší postavu lidských dějin vůbec.

Ježíš z Nazareta je nesporně osobnost historická. O žádném velikánu lidských dějin nebylo zachováno tolik a tak podrobných zpráv dějinných. Je pravda, že mimokřesťanských pramenů o životě Ježíšově je poměrně málo. Avšak dlužno uvážit, že téměř všechno písemnictví z doby římského císařství až na Tacita a Suetonia se nám nedochovalo a že zakladatel tehdy tolik nenáviděné sekty orientální „ukřižovaný Kristus byl židům pohoršením a pohanům bláznovstvím“. Pohanští dějepisci římské měli přirozeně málo zájmu o zakladatele náboženské sekty, jenž žil v neznámém koutu imperia římského a politicky nezpůsobil žádného pozoruhodného hnutí. A proto se musíme podívat, že přes to vše máme zachovány zprávy o Ježíši Kristu dokonce u tří dějepisců římských. *Suetonius* se zmiňuje v živo-

topise císaře Klaudia (hl. 25) o vypovězení židů z Říma kvůli Kristovi (*impulsore Chresto*). *Tacitus*, jeden z konsulů v roce 97. po Kr., píše o popravě zakladatele křesťanství, Krista, pod prokurátorem Pontiem Pilátem, ve svých *Letopisech* (XV. 44), a o podivuhodném rozšíření jeho vyznavačů a pronásledování křesťanů za císaře Nerona. *Plinius Mladší*, prokonsul v Bithynii, ve svém dopise k císaři Trajanovi dosvědčuje, že věřící vyzývají Krista jako Boha a zavazují se při bohoslužbách k přísné mravnosti (Listy X., 96.) Origenes uvádí ve své obraně proti Kelsovi zmínku o zatmění Slunce při smrti Ježíšově ze spisu *Phlegona*, propuštěnce Hadriána, který se nám, bohužel, nedochoval.

Židé vynaložili všemožné úsilí, aby život Ježíšův vyličili podle svého zaměření. Již před napsáním nejstaršího evangelia kolovala celá řada nenávidných pomluv, jež měly jméno nenáviděného Nazaretského poskvřnit. Později většina těchto lživých zkazek o Ježíšovi byla převzata do Talmudu, jenž byl mluvčím protikřesťanský zaujatých rabinů. A z těchto zkazek v pozdější době dokonce byl vytvořen pamflet, jakási karikatura životopisu Ježíšova (*Toledoth Ješu*), jež sami kritičtí badatelé židovští prohlašují za nezdobu národa izraelského. Nesrovnatelně důležitější než pomlouvačné texty talmudické pro historičnost Ježíše a jeho poselství je otázka o pravosti svědectví, které nám zanechal o Kristu židovský dějepisec *Josef Flavius*. Ve dvacáté knize svých „Židovských starožitností“, které *Josef Flavius* uveřejnil kolem roku 93–94 po Kr. v řecké řeči, označuje *Jakuba Mladšího* jako „příbuzného Ježíše, zvaného Kristus“. O pravosti uvedeného citátu není pochybností. V osmnácté knize týchž *Starožitností* je uvedena ještě delší zpráva o Ježíši v památných větách: „Za onoho času žil však Ježíš, muž moudrý, možno-li ho člověkem nazývat. Neboť byl činitelem podivuhodných skutků, učitel lidí, kteří rádi přijímají pravdu. A mnohé z židů, ale též ze světa helenského k sobě připoutal. Tento byl Kristus. A když byl k žalobě našich představených jej *Pilát* na kříž odsoudil, tehdy ti, kteří dříve milovali ho, od něho neupustili. Neboť se jim třetího dne zjevil opět živý, jak to o něm božští proroci a mnoho jiného podivuhodného pověděli — —“ (*Josephus Flavius: Antiquitates XVIII, 3, 3* — vyd. B. Niese, Berlín 1890, str. 151, sq.)

Pravost uvedeného svědectví o Ježíšovi je dnes uznávána i svobodomyšlnými kritiky, jako F. C. Burkittem, Goetzem, ba i samým Ad. Harnackem. Sám Harnack zdůrazňuje, že dosavadní negativní kritika se dopustila vůči svědectví Flaviovu zásadní chyby, totiž „staré chyby, že považovala za zprávu to, čemu hned ještě nerozuměla“. Starší kritikové nemohli pochopit, jak by mohl židovský dějepisec, Josef, vyjadřovat se o Ježíšovi tak uctivě a vznešeně. A proto jednoduše prohlásili toto svědectví za vsuvku křesťanského falsifikátora. Svědectví Josefa Flavie je uvedeno ve všech nejstarších rukopisech Starožitností židovských. Ve svém spise, který měl být památkem politicky zničeného národa židovského po dobytí Jerusalema v roce 70, chtěl Josef Flavius předložit Římanům jakési zrcadlo židovských pamětihodností. A tudíž, zmiňuje-li se o předchůdci Páně, sv. Janu Křtiteli, o apoštolu sv. Jakubu Mladším, tím spíše musel podat též zprávu o Ježíši, zakladateli křesťanství, k jehož vyznavačům patřili i mnozí členové rodiny císařské, flaviovců. Tudíž historičnost osoby Ježíše Krista je nad slunce jasně zaručena prameny pohanskými i židovskými, ač bychom toho nikdy odtud nečekali. A je pravděpodobné, že zpráva Josefa Flavie o Ježíši Kristu je nejstarším svědectvím se strany křesťanské.

II.

Je jasné, že nejspolehlivější a nejpodrobnější zprávy o Ježíšovi musíme hledat u nejbližších přátel a očitých svědků Ježíšových, totiž v kruhu jeho učedníků a apoštolů. Nejstarší vzpomínky na Ježíše jsou zachyceny ve čtyřech evangeliích, na něž se díváme nejenom jako na knihy psané pod vnutáním Ducha Božího, nýbrž též jako na knihy dějepisné. Z poučných spisů Nového Zákona jsou nejstarším svědectvím křesťanským o Ježíšovi listy svatého Pavla; zvláště mnoho historických zpráv o Ježíšovi uvádějí list k Římanům a Galatským a oba dopisy ke Korintským. O pravosti listů Pavlových nepochybuje ani nejsvobodomyšlnější kritik biblický. Význam christologie Pavlovy je důležitý, máme-li na mysli prameny, z nichž čerpal své poznání o Kristu. Nebyl sice očitým svědkem poselství Ježíšova před jeho nanebevstoupením, avšak zmínka Pavlova v druhém listu ke Korintským, že viděl Ježíše „podle těla“ (V., 6), budí zdání, že snad alespoň zpovzdálí jej viděl a slyšel. Přesné zprávy o Ježíši čerpal hlavně od apoštolů Petra, Jakuba a jerusalemských bratří. Hlavní listy sv. Pavla, jež již kolovaly kolem roku 50, s hlediska čistě literárního jsou nesporně nejstaršími zprávami křesťanskými o Ježíši. Ač sv. Pavel je jediný z apoštolů, který asi neviděl Ježíše před zmrtvýchvstáním, přece zná jeho životopis dokonale. Zmiňuje se v listech, že Ježíš se zrodil z ženy, patřil k národu židovskému (Gal. III., 16), ke kmeni Judovu a do rodu Davidova (Řím. 3, 2). Neučinil hříchu (2 Kor., V., 31), obklopil se apoštolů, prvním z nich ustanovil Šimona Petra (Gal. I., 18), jeden z nich ho zradil. O utrpení Páně píše Pavel zvláště často. Zmiňuje se o agonii Ježíšově v Getsemanech, o jeho smrti na kříži, o jeho zmrtvýchvstání. (1 Kor., XV.) Ustanovení Eucharistie uvádí podrobně. V listech Pavlových je život Páně vyličen bohatě. Sám Adolf Harnack, jeden z nejlepších znalců doby prvokřesťanské, připouští, že ze zmínek sv. Pavla a jiných nejstarších spisovatelů křesťanských o Ježíši by bylo možno vytvořit jakési páté evangelium, jež v jistém smyslu by bylo ještě důležitější než ona čtyři, jež máme.

Do sbírky posvátných, Duchem Svatým inspirovaných knih byla přijata církví jenom čtyři evangelia. První tři evangelia, totiž evangelium sv. Matouše, Marka a Lukáše, podávají důkladný popis života Ježíšova. Všichni první tři evangelisté líčí Syna člověka pod stejným hlediskem, a proto jsou označována jako evangelia sy-

noptická. Matouš, Marek, Lukáš nechtěli vytvořit nějaká originální díla, v nichž by na podkladě svých zkoumání pramenů předložili své osobní pojetí o Kristu. Chtějí spíše věcně uspořádat a vypsat vše, co o Ježíši kolovalo na základě vypravování očitých svědků, hlavně sv. Petra a jiných apoštolů anebo sdělení samé Matky Boží. Avšak i mezi synoptiky jsou jisté rozdíly. Tak první evangelista, očitý svědek a apoštol Páně, sv. Matouš, píše židokřesťanům, aby jim dokázal, že osobnost Ježíšova odpovídá mesiánským proroctvím Starého Zákona, jež se na něm splnila (Evangelium mesiánské). Sv. Marek ve svém evangeliu splňuje prosbu křesťanů římských a popisuje jim radostné poselství Ježíšovo podle katechesí Petrových v Římě. Třetí evangelista, průvodce a lékař sv. Pavla, napsal své evangelium pro křesťany v oblasti Středního moře podle katechesí apoštola národů a též na podkladě různých hodnověrných jiných pramenů, jak uvádí v předmluvě svého evangelia. Synoptikové nám vykreslují Ježíše v jeho lidské podobě. Jest jimi líčen Ježíš žijící v těle, je to skutečný člověk, synoptikové ho vidí unaveného, trpčícího, radujícího se, prostě jako člověka mezi lidmi. Avšak postava Ježíšova u synoptiků zahrnuje v sobě též božská tajemství, jež občas z něho vyzařují tak, že se lidé táží s úžasem: Kdo je to? U synoptiků se setkáváme s postavou Ježíše, jak stojí a jedná v přítmí dějin, a proto jejich evangelia bývají zvana právem „evangelia somatica-tělesná“.

Na přechodu od synoptiků k Pavlovi stojí evangelista sv. Jan. Jan, apoštol a miláček Páně, jako stařec se setkává s nebezpečným úsilím řecké gnose vytvořit z Ježíše pouhou ideu, čistě duchovní bytost. Proto Miláček Páně, který po celý život pracoval pro svého Mistra, byl přinucen chopit se pera a napsat čtvrté evangelium, aby věřícím vysvětlil, odkud Ježíš přišel, kdo to jest a jaký jest jeho vztah k Bohu i k člověku. Evangelium Janovo obsahuje celou řadu řečí Páně, jež jsou mistrně zarámovány do konkrétních situací ze života Ježíšova. Vypravování Janovo jsou plná životnosti a čtenář pocituje jasně, že jde o skutečné události, dějinná fakta, jež líčí očitý svědek. Kristus Janův jest Ježíš z Nazareta, jenž jest zároveň Logos, druhá božská osoba v Ježíši vtělená. Jan vidí ve svých vzpomínkách svého milovaného Mistra jasně před sebou i po mnoha desítiletích, ve sluchu mu zní jeho hlas, a to vše umělecky zhušťuje v malých životných výjevech svého evangelia. Odtud sestupuje do bezedných hlubin božství Ježíšova a opět jako orel vzlétá do nesmírných výšin. Proto právem má za symbol orla.

Cím hlouběji pronikáme do evangelií, tím dokonaleji nám synoptická, janovská i pavlovská postava Ježíše splývá v jedno. Celé to duchovní bohatství postavy Kristovy osvětlené Pavlem a Janem jest ukryto v Ježíšově postavě u synoptiků jako květ v seménku. Matoušův, Markův a Lukášův obraz Ježíše Krista je jednodušší a lehčí k porozumění než Janův a Pavlův jenom zdánlivě. Zatím co synoptikové z ohledu na židy museli zdůrazňovat starozákonní pojetí a spíše lidskou stránku Mesiáše, svatý Jan musel proti bludařům, kteří připouštěli Krista jen jako pouhého člověka, vzdvihnout nadpřirozenou velikost a božství Páně. Kristus Janův je opravdový Syn Boží, který z lásky k lidem sestoupil z blaženosti svého Otce a vtělil se, aby jako člověk mezi lidmi a pro lidi žil. Kristus synoptiků je pravý Syn člověka, tělo z našeho těla, krev z naší krve a prozařující božskou mocí a velebností, aby nás pozdvihl k Bohu. Tím zdánlivé rozpory mezi synoptiky a Janem mizí. Listy Pavlovy a kanonická evangelia jsou zřejmě nejdůležitějšími prameny pro poznání života a díla Ježíše z Nazareta, našeho Spasitele.

(Pokračování)

Prof. ThDr. Josef Kubalík

Sv. přijímání.

Podle can. 845 řádným udělovatelem sv. přijímání je toliko kněz. Jáhen smí podat sv. přijímání jen se svolením ordináře nebo faráře (farářem se myslí netoliko farář ve vlastním slova smyslu, nýbrž také představený řehole, rektor semináře nebo správce kostela).

Kněz jakožto řádný udělovatel sv. oltární podle apoštolské tradice uděluje dovoleně, kdežto kněz i jáhen podávají platně, jestliže hostie jsou konsekrovány.

Podle starého práva směli podávat jen kněží, kteří měli jurisdikci a směli podávat jen svým poddaným; ostatní kněží museli mít dovolení od příslušného kompetentního kněze (srv. Gasparri, *De Eucharistia*, II, 1070, Parisii 1897). Dnešním platným právem smí podávat každý kněz (srv. can. 846, 848, § 2, 849, § 1).

Kněz je minister jak konsekrace, tak rozdělení, kdežto jáhen toliko rozdělení Svátosti Oltární.

Jáhen je mimořádným udělovatelem, a to z moci svého svěcení jáhenského, avšak toliko druhotně z pověření kněze, jehož je pomocníkem. To vysvětluje i ze staršího práva, když totiž věřící přijímali pod obojí způsobou, šel vpředu kněz s Tělem Páně a za ním jáhen, nesa kalich. Jáhen někdy se svolením kněze podával také pod obojí (srv. cit. Gasparri, II, 1079).

Jáhen smí podávat jen za dvojitých podmínek, a sice *je-li vážný důvod* a má-li dovolení ordináře nebo faráře. Jako vážný důvod se uvádí na př., je-li nutno podat nemocnému Viaticum a kněz není přítomen, nebo z jiného důvodu kněz sám podat nemůže; jestliže farář je velmi zaneprázdňen při farní slavnosti; jestliže je velký počet přijímajících a není dostatek kněží, kteří by mohli Svátost Oltární udílet; jestliže přítomný kněz je zaneprázdňen zpovídáním, kázáním nebo jinými závažnými duchovními záležitostmi.

Kodex rozlišuje vážný důvod a důvod nezbytnosti. Důvod nezbytnosti je na př. podat Viaticum umírajícímu, když kněz není přítomen, a tehdy jedině může jáhen dovoleně kněze předpokládat.

Někteří dokonce (*doctrina probabilis*) připouštějí, že v takovém případě, kdy se jedná o podání Viaticum umírajícímu, může tak učinit i nižší klerik, ba zbožný laik, ať muž či žena, a to buď na výslovné dovolení, které mohou v případě nezbytnosti předpokládat. (Cappello, *De Sacramentis*, I, 3ed. 333), Taurini 1938; Gasparri, cit. 1080; Prümmer, *Manuale theologiae moralis* III, ed. 5, 217 a j.).

Důvodem tohoto umírněného názoru je, že příkaz božský o poslužení Viaticum musí ustoupit zákau církvevnímu o podávání sv. přijímání osobami laickými.

Ordinář nebo farář nesmějí dát jáhnovi dovolení k podávání sv. přijímání bez vážného důvodu. Nezdá se však být těžkým proviněním, jestliže tak učiní ordinář nebo farář z jakéhokoliv důvodu. Podává-li jáhen bez dovolení a bez vážné příčiny, těžce hřeší, neboť přestupuje těžce zákon církevní ve věci velmi vážné (srv. Prümmer, cit. III, 217).

Podává-li jáhen bez dovolení a bez vážné příčiny, nestává se irregulárním, kdežto nižší klerik nebo laik, činí-li tak bez dovolení, mimo případ nezbytnosti, stávají se irregulárními (srv. Gasparri, cit. II, 1080).

Podává-li sv. přijímání jáhen, pak má štolu předepsaně zkrříženou a jinak zachová ostatní obřad jako kněz, včetně požehnání po ukončení podávání sv. přijímání.

Kněz i jáhen, není-li přítomen jiný kněz, mohou si podat také sami mimo mši sv. Jáhen ovšem knězi nikdy nepodává, i když jiný kněz není přítomen, spíše si kněz podá sám. Nižší klerici a laici si mohou rovněž podat v nebezpečí života, za hrozícího nebezpečí zneuctění Svátosti Oltární, případně v nebezpečí války.

Farář, představený řehole, duchovní správce a j. jsou povinni ze spravedlnosti podat sv. přijímání každému, kdo jest oprávněn o ně požádat.

Sv. přijímání při mši sv.

Každý kněz je oprávněn podat sv. přijímání při mši sv. soukromé, kdekoliv celebruje, není-li tak výslovně ordinářem zakázáno, což se ovšem vyskytuje jen za

mimořádných okolností a ze závažných důvodů. Sv. přijímání se může podávat i přede mší sv. i po mši sv. Mši sv. soukromou se myslí každá mše sv. mimo slavnou, zpívanou mši sv. a konventuální. Při těchto není dovoleno celebrantovi na počátku a na konci mše sv. podávat, je-li oděn v mešním rouchu (S. R. C. 19. I. 1906, n. 4177).

Poněvadž kodex výslovně dovoluje podávat sv. přijímání jak při mši sv., tak před ní i po ní, nevyjímaje mše sv. zádušní, nemůže to zakázat ani farář, ani ordinář (srv. Cappello, cit. 324).

Sv. přijímání mimo mši sv.

Každý kněz je oprávněn podávat sv. přijímání i mimo mši sv., a to i v cizím kostele se svolením tamního duchovního správce nebo alespoň s předpokládaným souhlasem. Kodex vůbec nemluví o nějaké jurisdikci k tomu, aby kterýkoliv kněz podával. Ve smyslu can. 846 se vždy souhlas místního kněze předpokládá, jestliže se jedná o kněze bydlícího ve farnosti, byť by nebyl duchovním správcem kostela. Pokud by chtěl podávat kněz v kostele cizí farnosti, vyžaduje toliko jaksi pořádek a slušnost, aby k veřejnému podávání, jedná se ovšem o větší příležitosti, cizí kněz si dovolení vyžádal.

Jistě ovšem není nutno připomínat též platné právo občanské, zák. č. 218, § 7 a č. 219, § 16–17 Sb. z. 1949, že k výkonu duchovenskému v cizí farnosti je nutné uvědomit příslušný státní dozorčí orgán.

Sv. přijímání a nemocní.

Kodex rozlišuje trojí sv. přijímání nemocných: 1. Sv. přijímání jako Viaticum; 2. veřejné sv. přijímání nemocných; 3. soukromé podávání sv. přijímání nemocným.

1. Sv. přijímání jako Viaticum.

Vyhrazené právo faráře jest, aby všem, kteří jsou na jeho území v nebezpečí života, ať slavnějším či soukromým způsobem posloužil posilou Těla Páně.

Z pravomoci faráře je samozřejmě vyňat biskup, řeholní dům exemptní a seminář. Biskupovi poslouží dignitář, všem ve vyňatém řeholním domě představený, v semináři rektor semináře ve smyslu can. 1368.

2. Veřejné sv. přijímání nemocných.

Nemocným, pokud nebrání vážné důvody, má se přinest sv. přijímání veřejně. Vyhrazené právo k tomu má farář na celém svém území. Kterýkoliv kněz však právem může v nutnosti sv. přijímání nemocnému podat.

3. Soukromé sv. přijímání nemocných.

Kterýkoli kněz ve farnosti jest oprávněn podat soukromé sv. přijímání nemocnému, k čemuž se vyžaduje toliko pořádkově souhlas kněze, duchov. správce kostela, v němž ze svatostánku dotyčný kněz Tělo Páně bere.

Sv. přijímání v soukromém bytí nemocnému se podává předepsaným obřadem podle *Rituale Romanum*. Kněz je oděn superpelici a štolou bílé barvy, *Sanctissimum* klade na připravený stůl, na němž hoří alespoň dvě svíce po stranách kříže. Na stole je připravena též svěcená voda a sklenka obyčejné vody pro případ zapítí nemocnému. Mimoto je nutno, aby na stole byla zvláštní nádobka s vodou, kousek vaty a čistý šáteček (*purifikatorium*) pro očištění prstů podávajícího, což sám kněz ihned po podání pak odstraní tak, aby snad voda, v níž si prsty omyl, nebyla vylita do vodovodu, šáteček nepoužíván jinak a pod. Nejlépe tedy, když *purifikatorium* si kněz přinese a odnese a vodu vylije do květináče, vatu spálí nebo rovněž s sebou odnese.

Kněz, jdoucí podávat sv. přijímání, může jít v civilním obleku a přikrytou hlavou, zejména jde-li o větší vzdálenost nebo jinou vážnou příčinu, pro kterou by bylo nemístné nést Tělo Páně okázale. Může použít k cestě jakéhokoliv dopravního prostředku.

Obřad sv. přijímání.

Sv. přijímání se podává podle příslušnosti obřadu podávajícího. Orientálec ovšem může podávat pod způsobou chleba nekvašeného, latiník kvašeného, ovšem vlastním obřadem v případě, že je tak nutno učinit v nepřítomnosti kněze druhého obřadu.

Sv. přijímání se podává toliko pod způsobou chleba. Někteří připouštějí (srv. Cappello, cit. 450) podat Viaticum pod způsobou vína v případě, že nelze podat pod způsobou chleba. Názor (probabilis) se opírá o božský příkaz Viatica proti církevní kázni podávat sv. přijímání pod způsobou chleba.

Pokud latiníci přijímají v kostele nebo vůbec od kněze orientálce, pak se klidně mohou podrobit přijímání pod oběma způsoby.

Věřící přijímají malou kulatou hostii, kterou z nedostatku pro množství přijímajících lze rozdělit na více částek. V případě, že by kněz neměl malou částku, může rozdělit velkou hostii, kterou užívá při mši sv. Toto ovšem činí jedině v nutnosti, jinak by těžce se provinil proti předpisům. Kdyby kněz neměl pro věřící jinou hostii, může oddělit pro přijímající ze své velké hostie.

Kdo může přijímat?

Podle can. 853 může přijímat každý pokřtěný, jemuž není tak právem zakázáno. K sv. přijímání nestačí křest touhy, ohně či krve.

Katechumeni nejsou schopni přijímat. Pochybně pokřtění mohou přijímat, což vysvítá z analogie, že jsou schopni i jiných svátostí, neboť pokud se neprokáže neplatnost křtu, jest považovat osoby takové za platně pokřtěné (srv. can. 1070, § 2, de matrimonio dubie baptizati). Každý pokřtěný nejen že může, nýbrž má přijímat, ovšem nutno respektovat předpis kanonický, který praví: „qui iure non prohibetur“. Zákaz může být buď práva božského, nebo církevního. Právem božským se zakazuje přijímat každému, kdo je v těžkém hříchu. Právem církevním se zakazuje přijímat: a) děti před užíváním rozumu, b) ti, kteří nemají užívání zdravého rozumu.

Ač o osobách nemajících užívání zdravého rozumu kodex nic zvláštního nestanoví, lze je posuzovat podle znění can. 854 s přihlédnutím ke can. 88 § 3 jako neschopné k sv. přijímání ve stavu své choromyslnosti, jinak v jasné chvíli, pokud by mohli rozeznat obyčejný chléb od nebeského pokrmu, mohlo by jim být Tělem Páně poslouženo. Těm, kteří nikoliv od narození, nýbrž během života zešleli, ač předtím vedli život zbožný, mohlo by být podáno Viaticum, jestliže by tak mohlo být učiněno bez nebezpečí zneuctění (srv. can. 857, 858, § 1).

Sv. přijímání dětí:

1. Ve smyslu can. 854 je zakázáno podávat sv. přijímání dětem, které nedospěly věku užívání rozumu tak, aby pochopily podstatu sv. přijímání.

Právníci staršího věku disputovali o dvou otázkách: a) zda jest Nejsvětější Svátost dětem nutná, b) zda jsou děti schopny přijímat s užtkem.

Na první otázku odpovědělo Tridentinum: „Sancta Synodus docet, parvulos usu rationis carentes nulla obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiae communionem; siquidem per Baptismi lavacrum regenerati et Christo incorporati, adeptam iam filiorum Dei gratiam, in illa aetate amittere non possunt: neque ideo tamen damnanda est antiquitas si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit; ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.“ (Denzinger-Bannwart, n. 933.)

V západní církvi od stol. XII. bylo zakázáno podávat dětem sv. přijímání pro nebezpečí zneuctění. Byť právem božským děti, které nedospěly věku užívání rozumu, jsou schopny přijímat, přece právem kanonickým je tak zakázáno, že by kněz dopustil se svatokrádeže, kdyby těmto podával.

Výraz habere cognitionem vkládá odpovědnost podávajícímu, aby podal tomu, kdo může alespoň rozeznat pokrm obyčejný od duchovního. Výraz gustus nutno chápat jako desiderium nikoliv appetitus, t. j. tedy touhu po sv. přijímání.

2. Ve smyslu § 2 can. 854 v nebezpečí smrti se může dětem podat sv. přijímání, jsou-li schopny rozeznat Tělo Páně od obyčejného pokrmu. Jedná se tu vlastně o Viaticum, nikoliv o první sv. přijímání. Po dosažení věku sedmi let se předpokládá užívání rozumu, proto

jsou již vlastně povinny božským příkazem Viaticum přijmout. Ve smyslu can. 83, § 3, věk užívání rozumu je v sedmi letech, ač může praxe ukázat i dřívější věk schopný rozumu užívat, proto nelze zde stanovit meze přesné, což ukáže skutečnost případ k případu.

3. Sv. přijímání dítek mimo nebezpečí smrti.

Po dosažení věku užívání rozumu jsou povinny dítky přijímat Tělo Páně. Vyžaduje se ovšem jasnější a dokonalejší znalosti křesťanského učení a dokonalejší příprava, aby přistupovaly k sv. přijímání jakožto k prostředku spasení věku svému odpovídající důstojnosti.“

Dekret Pia X. „Quam singulari“ ze dne 8. VIII. 1910 S. Congr. Sacram. stanoví, aby dítky přijaly Tělo Páně v nejtěplejším dětství hned v počátku užívání rozumu, pokud se do jejich srdce nevloudil hřích. K přijetí sv. pokání a Nejsvětější Svátosti není ještě zapotřebí úplné a dokonalé znalosti učení křesťanského, které se má postupem věku doplňovat podle rozumové vyspělosti jednoho každého z dítek individuálně. Není proto dovoleno ordináři stanovit jednotný věk při přistoupení k svátostem (S. C. de Sacram. 29. IV. 1910).

O připuštění k prvním svátostem, t. j. sv. pokání a sv. přijímání, rozhoduje kněz-zpovědník a rodiče, případně jejich zástupci. Povinností faráře jest bdít zkouškou nad způsobilostí dítek, které mají k prvnímu sv. přijímání přistoupit (srv. can. 854 § 4–5).

Komu není dovoleno přistoupit k sv. přijímání.

Ve smyslu can. 855 § 1 není dovoleno přistoupit k sv. přijímání těm, kteří jsou exkomunikováni, interdikováni a veřejně zbaveni cti, pokud nedají veřejnou známku pokání. Všeobecným pravidlem se zakazuje připustit k sv. přijímání veřejné hříšníky, i když ať veřejně či soukromě o ně žádají (srv. Benedikt XIV., Epist. Encykl. Ex omnibus 16. X. 1756 a can. 2197). Nepodat veřejným hříšníkům je sub gravi, což se opírá o výrok sv. Mt. 7, 6: „nedávati svaté psům a házeti perly sviním“ a rovněž je proti lásce, která zakazuje spolupůsobit s hříchem jiných (Genicot-Salsmans, Inst. Theologiae moralis II, ed. 12, 121). Veřejní hříšníci mohou být připuštěni k sv. přijímání, jestliže veřejně stojí v řadě penitentů před zpovědníci s ostatními, takže všem je jasné jejich pokání. Ihned může být připuštěn k sv. přijímání veřejný hříšník, který sice činil tajné pokání, ale přijímá v místě, kde není znám, takže není nebezpečí veřejného údivu.

Jestliže žádá sv. přijímání tajný hříšník tajně a nedává známky polepsení, nemůže být připuštěn. Žádá-li veřejně, je nutno mu pro vyhnutí skandálu podat. Za tajně vyslovenou žádost nutno považovat i tehdy, jestliže je vyslovena před takovými osobami, které nemají plně pochopení, jako jsou děti, slabomyslní a pod. Nutnost sv. zpovědi před sv. přijímáním.

Ve smyslu can. 856 nesmí nikdo přistoupit k sv. přijímání, kdo si je vědom těžkého hříchu, aniž by se dříve nevyzpověděl. Jestliže však není možno vykonat sv. zpověď, pak v krajním případě, kdy nezbytnost tak naléhá, aby přijímal, pak alespoň musí vzbudit dokonalou lítost. Příklad nutnosti může se naskytnout pro samého kněze, když na př. stojí již u oltáře, aby celeburoval a rozpomene se na svůj stav, laik, který již přiklekl ke mřížce a kněz se s Tělem Páně přiblížil a tu se laik rozpomene, že je ve stavu těžkého hříchu, řeholnice, čekající na svého zpovědníka, aby se vyznala, nemohla tak učinit před sv. přijímáním, jinak by spolusestrám dala pohoršení nebo vzbudila by škodlivé podezření, kdyby nepřistoupila společně k sv. přijímání, které snad již několikrát vynechala. Musíme ovšem chválit jakékoliv překonání ohledů spíše než neuctivé přijímání. Nikdy ovšem také nemůžeme schválit přijímání laiků a zejména mládeže po spáchání těžkého hříchu, poněvadž takové případy by se mohly stávat častěji v lehkomyšlnosti a opravdová účta k Nejsvětějšímu by čím dále tím více upadala. O této otázce podrobně pojednává Instructio reservata s. Congregationis de Sacramentis 8. XII. 1938, De communionem quotidiana habituali et pene generali in Seminariis, Collegiis, Communitatibus etiam religiosis et de abusibus in aedem praevendis (Il Monitore ecclesiastico, vol. 51–1939).

(Pokračování)

ThDr Jaroslav Michal

DENNÍ HODINA MŠE SVATÉ

V posledních číslech DP bylo uveřejněno theologické pojednání pod titulem „Kodex a Nejsvětější svátost“.

Dovolují si poukázat na nepatrnou nepřesnost, které jsem si všiml při četbě tohoto pěkného a poučného článku, a doufám, že autor mně nebude zazlívát následující skromný doplněk, týkající se doby, během které lze celebrovat mši svatou:

Can. 821, § 1, CIC praví: „Missae celebrandae initium ne fiat citius quam una hora ante auroram vel serius quam una hora post meridiem.“ Lze tedy začít mši svatou jednu hodinu před „svítáním“, ne jednu hodinu před „východem Slunce“. Je v tom veliký rozdíl, poněvadž svítání nastává mnohem dříve než vyjde Slunce.

Directorium pro universali Ecclesia obsahuje „Horarium astronomicum ad Sacrum peragendum iuxta tempus medium Europae centralis“, podle kterého je aurora v době nejdělsích dnů ve 2,15 hod., kdežto východ Slunce až kolem 4 hod. Na dobu dnů nejkratších uvádí auroram v 5,45 hod., východ Slunce 7,30 hod. Rozdíl činí tudíž v našich krajích téměř 2 hodiny (přesně 105 minut) a mše sv. smí podle toho ve skutečnosti začít přibližně tři hodiny před východem Slunce.

Může se tedy u nás celebrovat v červnu už po jedné hodině ráno, v prosinci kolem půl páté.

Tato doba — jakož i doba nejpozdější: jedna hodina po poledni — rozumí se však morálně, nikoliv matematicky (jak rozhodla SRC už roku 1634), takže nemá hříchu, kdo mši svatou začne o málo dříve nebo později. K značnější odchylce je podle morálky (viz na př. Noldin, De Sacramentis, n. 206) zapotřebí vyžádat si dispens od Ordináře.

Církevní zákon neváže ovšem cum gravi incommodo.

Proto je dovoleno i bez dispense začít s celebrací v případě naléhavé potřeby o hodinu dříve, než stanoveno, aby byla dána pracujícím příležitost k účasti na mši svaté, a to i ve všední dny, začít též více než o hodinu dříve nebo později, kdyby kněz diebus praeceptis pro cestu toho dne konanou nemohl jinak celebrovat, rovněž tak začít privátní mši sv. později, když se protáhla slavná mše svatá s kázáním atd. do té míry, že by jiní, kdo jí nebyli přítomni, nemohli splnit nedělní či sváteční povinnost, začít dokonce hned o půlnoci, je-li nutno ad viaticum conficiendum.

Pokud jde o mše svaté večerní, poukazuji na tuto okolnost:

Doba limitovaná pro celebraci mše svaté, can. 821, byla v nejnovější době rozšířena apoštolskou konstitucí „Christus Dominus“, ze dne 6. ledna 1953, která kromě jiného hovoří o Missis vespertinis.

Pro večerní mši svatou konstituce stanoví začátek nejdříve ve 4 hod. odpoledne, ale kdy může být večerní mše sv. *nejpozději*, o tom zmínka v konstituci *není*. V citovaném článku uvedena determinace: „do deseti hodin“ není tedy ničím podložena.

Nejsem si sice jist, ale zdá se, že desátá hodina již není přípustná, a to z toho důvodu, že Ordinationes et declarationes SRC k dekretu „Maxima redemptionis nostrae mysteria“ z 1. února 1957 na Zelený čtvrtek stanoví za nejposlednější hodinu pro tuto mši svatou hodinu devátou. Analogicky bylo by lze soudit, že nemá večerní mše svatá ani jindy začít později než v 21 hod.

Poznámku o eucharistickém postu třeba také upravit podle Motu proprio Pia XII. „Sacram communionem“ ze dne 19. března 1957.

P. Josef Němec

TĚLOVÝCHOVA A SPORT V SOUČASNÉ DOBĚ

Nedovedeme si dnes představit moderní život bez onoho společenského zjevu, jemuž je věnována v tisku celá stránka novin, totiž bez tělovýchovy a sportu. V poslední době opět některé významné události upoutaly k sobě pozornost široké veřejnosti. Vraťme se do roku 1955, kdy byla uspořádána I. celostátní spartakiáda, pokračujme rokem minulým, v němž byly konány XVI. olympijské hry v Melbourne. Sledujme každoročně opakovaný cyklistický závod Praha—Berlín—Varšava. Vedle těchto vrcholných mezistátních událostí, na kterých se podílí naši sportovci, pořádáme doma různé soutěže a mistrovství, takže není místa, kam by sport nepronikl. Tradice tělesných cvičení je u nás téměř stoletá, neboť tělocvičná jednota Sokol byla založena již v roce 1862. V březnu letošního roku byl v Praze konán ustavující sjezd nové tělovýchovné organizace, která otevře nové cesty naší tělovýchově a sportu.

Protože v tělovýchově vedle technických prvků je obsažena i mravní stránka, je jasné, že morálka se zabývá jejími problémy. Současný katolický názor na otázky sportu a tělesných cvičení nám poskytují myšlenky a zásady projevů Pia XII., který při různých příležitostech se těmito otázkami zabýval a význam sportu ocenil a začlenil do křesťanského řádu života. V papežských projevech je obsaženo, že úsilí o náboženskou vzdělání nesnižuje tělesnou sílu. Omylem jsou dva protichůdné názory, které se vytýkají Církvi. Jeden tvrdí, že Církev nepečuje o tělo a tělovýchovu; druhý, že působnost Církve by se měla omezit jen na „čisté náboženské“ věci. Zabýváme-li se druhým názorem, shledáváme, že vylučuje tělo z účasti na chvále Stvořitele. Ve výroku svatého Pavla (1 Kor. 10, 31): „Cokoliv činíte, všechno konejte ke slávě Boží,“ jsou implicitně zahrnuti i tělesné činnosti. Svatý Pavel svými zmínkami o závodění a soutěžení se nedotýkal těchto činností kriticky, nýbrž promlouval o nich jako znalec. Protože tělovýchova je v úzkém spojení s mravností, nemůže být proto Církvi otázkou tělovýchovy lhostejná. Lidské tělo je mistrovské dílo Boží v řádu viditelného stvoření. Je určeno k tomu, aby se rozvíjelo a jednou se slávě nebes se ukázalo jako nesmrtelné. Úkolem

a cílem zdravé a křesťansky chápané tělovýchovy je důstojnost a harmonie lidského těla, jeho síla, pohyblivost a půvab. Tělovýchova obsahuje mnohé výchovné hodnoty, jako ukázněnost, sebeovládání, zdrženlivost, zachovávání míry, návyk na námahu, nepoddávání se bolesti. Provádění tělesných cvičení je účinným protijedem na změkčilost a nečinnost, povzbuzuje smysl pro pořádek a k odvaze. Vytrvalost, rozhodnost, bratrství, odvaha a jiné vlastnosti jsou přirozenými ctnostmi, které poskytují solidní základ nadpřirozeným ctnostem. „Kněz horolezec“, později Pius XI., spatřoval význam sportu v tom, že tělo se unaví zdravým způsobem, aby duch se uvolnil; sportem se bystří smysly k větší intenzitě duchovních schopností; cvičením svalů tělo si zvyká na námahu, která je potřebná k utvrzení charakteru se silnou vůlí.

Sport a tělovýchova není sebeúčelem, ale prostředkem, který jako takový musí být přiřazen k cíli. Tento cíl spočívá v dokonalém a vyváženém vzdělání a ve výchově celého člověka. Tomuto cíli je sport podřízen jako pomocný prostředek. Sport musí zůstat ve službách zdravého, silného života a plodné činnosti při vykonávání povinností, jež má člověk v práci a rodinném životě. Křesťansky chápaná tělesná výchova je působivou školou pro onu zkoušku, kterou je život na zemi, jehož cíle pozůstávají ze zdokonalení duše. Sport nesmí být překážkou při plnění povinností člověka. Sportovci, rovněž jako jiní lidé, nejsou zbaveni závazností mravního zákona. Bylo by omylem domnívat se, že sportovci mohou se svým tělem libovolně zacházet.

Svatý Otec Pius XII. při jedné audienci italských sportovců přihlížel ukázkám různých sportovních her, předváděných na náměstí sv. Petra. Při této příležitosti benedikoval základní kámen k novému stadionu, určenému pro olympijské hry, jež se mají konati v Římě roku 1960.

Ocenění a zhodnocení sportu s nejvyšších míst nám ukazuje na význam příkládaný tělesné výchově. Můžeme na ni pohlížet ještě s jiných hledisek. Křesťanská filosofie učením o vzájemných vztazích duše a těla

stanoví požadavek nutné péče věnované tělu. Péče o tělo a jeho řádné funkce je nejen právem, ale i povinností. U člověka nelze přehlížet jeho vitalitu, ta má pevné místo v lidské přirozenosti. Vitální úkony poskytnutí člověku potěšení. Svätý Tomáš (1. II., 31. 5) v článku o potěšeních tělesných a smyslových napsal: „Lidé potřebují potěšení jako léku proti mnohonásobným bolestem a smutkům.“ S tohoto hlediska sportovní hry a případné jim přihlížení jsou pro člověka zábavou a potěšením. Je samozřejmé, že takové potěšení založené ve vitalitě nelze klásti v protiklad rozumovým potěšením, ale nutno je podřídit řádu, v němž člověk vitalitu ovládá a usměrňuje. Vitalita nalézající potěšení ve hře je podle sv. Tomáše užitečná pro odpočinek, je nutná pro lidské žití, je lékem proti duševní únavě přerušením napětí usilovné práce rozumu. Svätý Tomáš, jenž jistě znal rytířské hry své doby, v Summē theologické (2. II., 168) se zabývá otázkou o vnějších pohybech těla. Odmítá extrémní zakazující hru jako zábavu. Stanoví čtyři podmínky pro dovednost zábavy, pod kterou můžeme řadit i sportovní hry a tělesná cvičení. Tyto podmínky jsou: a) hra není sebeúčelem, nýbrž slouží životu ve správné míře, jako slouží koření pokrmů, b) hra se nemá díti jedním, jež je škodlivé neb uráží stud, c) charakterní postoj se nesmí zcela rozplynout, d) hra musí odpovídat okolnostem.

Na sport se lze dívat jako na „ventilové mravy“, a to s hlediska morální zásady o menším zlu. „Ventilovým mravem“ je sport v tom smyslu, že vitální energie je vydávána bez užítu k vyvarování větších škod. Hlubinná psychologie podává poučení, že lidé potřebují nějaké odtoky pro vášně. Ve sportu jak závodníci, tak i diváci se mohou „vybouřit“ způsobem, jenž není vyšší hodnoty. Jestliže se dříve kázalo proti tak zvaným „ventilovým mravům“, jako sportu, tanci a podobné zábavě, dnes je nutno dívat se na tyto zjevy s hlediska menšího zla (Werner Schöllgen, Die sociologischen Grundlagen der katholischen Sittenlehre, Düsseldorf 1953, str. 265).

Aby sport plnil své poslání a byl ušlechtilou zábavou, k tomu slouží pravidla, která vitalitu usměrňují a dávají jí určitý řád. Ze země moderního sportu, z Anglie, vyšla zásada fair hry. Takové čestné závodění jako ethos sportu je rozvedeno v jednom desateru pro sportovce, jež obsahuje, že sportovec není vychloubačný, nevzdává se, nehledá výmluv, umí prohrát, hraje poctivě podle pravidel, hraje co nejlépe, je odvážný, ve sporných případech dává přednost protivníkovi, cení si více hru než úspěchu v ní.

Zdravý a mravně ušlechtilý sport je neslučitelný se zjevy, které ideu sportu převrací, kdy sport přestává být prostředkem k cíli a stává se účelem sám pro sebe, a kdy je veden pouhou snahou po rekordech nebo sensacích. Typ profesionálního gladiátora nebo artisty předvádějícího publiku výkony, jimiž je sensačně vzru-

šováno, nemá mít místa ve zdravém sportu. Takový způsob nevede k dovolené zábavě a spíše je rebarbarisací lidského citění, neboť potom sport není podřizován lidským ideálům a není uváděn v souvislosti s nejvyšším určením člověka. Ilustraci k tomuto úpadkovému sportu nám podává osud kdysi význačného francouzského boxera Georgesa Carpentiera, který svého času jako nejlepší boxer byl pokládán za „opravdového gentlemana ringu“. Sám se ale nevyprostil z podnikatelského provozování sportu. Jeho úspěšnou kariéru ukončil fingovaný zápas o mistrovství světa, který pro něho tragicky skončil. Byl vyřazen a octl se ve finanční tísní. Teprve výnos z filmu, v němž hrál hlavní úlohu, dopomohl mu k existenci „kavárníka“. V knize svých vzpomínek napsal: „Americká škola změnila box ve rvačku, vyčerpávající a neplodnou. Obecenstvo není vedeno k tomu, aby se obdivovalo taktice a inteligenci, či pěknému stylu, nýbrž bezohlednému mlácení, spojenému s proléváním krve“ (uvádí Z. Kažužnýski, Za třemi hranicemi, Praha 1956, st. 167).

Na ustavujícím sjezdu nové tělovýchovné organizace u nás bylo upozorněno na různé nešvary, které mají být odstraněny z naší tělovýchovy a sportu. Jsou to na příklad konkurenční zájmy skupin, klubistické tendence, přetahování hráčů, primadonství, nezdravé fanouškovství, lokální patriotismus a podobně. Na těchto nešvarech mají účast jak někteří hráči, tak různí funkcionáři a obecenstvo, které zaměňuje slova povzbuzení a aplausu za nevkusné pokřikování a snižování autority rozhodčích různými nepřesnými slovy. I pro obecenstvo platí zásada o usměrnění svých sympatií a projevů. Slušné „vybouření“ u některých diváků se mění v neovládané „vyřázení“. Odsouzeníhodné jsou případy insultace rozhodčích nebo hráčů a neukázněné diskutování. Pranýřovat tyto zlořády je povinností každého sportovního tisku a vůbec všech, kteří jsou nějakým způsobem zúčastněni na sportovním dění.

Prospěšnost tělovýchovy je spatřována také v tom, že mládež aktivně provozuje tělesné cvičení a je odváděna od různých narkotik, především od alkoholu a kouření. Sport a alkohol se nesnášejí. U sportovce neexistuje tak zvané „pití s mírou“, neboť pozitivní alkohol způsobuje útlum tělesných funkcí, porušuje koordinaci pohybů, ochromuje soustředění na vrcholný výkon, postihuje kontrolu pohybů. Alkohol zaviňuje u sportovce povahové změny, vůle slábne a pocit odpovědnosti se snižuje. Sportovec požívající alkohol je vždy v nevýhodě, neboť za stejných podmínek vítězí soupeř, jenž je abstinentem.

Duchovní správce má mít kladný vztah k tělovýchově, i když se to zdá jeho poslání vzdálené. Ve svém působení má přispívat k tomu podle okolností, aby ve sportu, hře nebo zábavě se neztrácel ethos těchto.

ThLic Miroslav Rajmon

HUSITSKÝ KODEX KAPITULNÍ KNIHOVNY STAROBOLESLAVSKÉ

Při návštěvě Staré Boleslavi prohlédl si Dobrovský knihovnu sv. Václava, nyní kapitulní zvanou, a vyjádřil se o ní pochvalně v časopise Böhmisches Literatur, I-132-1799: „Die Bibliothek bei St. Wenzel zu Altbunzlau, so klein sie ist, enthält einige Stücke, die man in vielen grossen Bibliotheken vergebens suchen wird.“

Knihovna vznikala a rostla odkazy kapitulárů a pravděpodobně jak v archivu, který byl roku 1956 předán Státnímu archivu v Praze, tak i v kapitulní knihovně ztratily se některé literární památky v bouřlivých dobách patnáctého století, kdy kanovníci dvakrát opustili Starou Boleslav a uchýlili se i za hranice Čech. Značně knihovnu obohatil veliký přítel a podporovatel umění a věd, kapitulní děkan Frick († 1755), který z dalekých cest — zastupoval s proboštem staroboleslavským arcibiskupa v Římě při kanonisaci sv. Jana Nepomuckého, na jejíž památku dal téhož roku 1729 v Paříži zhotoviti překrásnou monstranci, chovanou v pokladnici mariánského kostela — si přivážel vzácné knihy. Mezi nimi vyniká zvláště neobyčejně těžký a

velký foliant, Atlas royal à Paris 1697. Je to zajímavá kniha, která kromě map zemí a plánů velkých měst v obšírné, francouzsky psané předmluvě seznamuje s tehdejšími poznatky zeměpisnými a podává důkladnou statistiku národností, náboženství i jazyků.

Nemalého přírůstku dostalo se knihovně i zakoupením knih z klášterů; zmínky zasluhuje na př. starý misál, v němž kánon je psán na pergameni a ostatní tištěné na papíře, na konci je poznámka: Liber Missalis in civitate Babenbergens. impressus Anno MCCCCLXXXIX. Finit. Feliciter. Hlavně je v knihovně zastoupena patristika řecká i latinská, homiletika, literatura právnická i asketická. Kanovník Horčice ve své knize 1845 napočetl 1149 autorů a na 2000 svazků. Četl nebo slyšel, že jsou tu i rukopisy Husovy, ale marně je hledal, „... bylo zde mnoho rukopisů a mezi nimi i psaní Jana Husa; tyto poslední listy jsem dosaváde nenašel, ač několik jiných mi do ruky přišlo“. To si lze snadno vysvětlit, protože husitské rukopisy jsou ve svazku, který má na hřbetě nápis: Augustinus

super Genesim a v němž jsou napřed Regulae s. Augustini, sermones eiusdem, admonitio; regula s. Pachomii, regulae fratrum Hybernensium, regula s. Columbanii. A protože tuto památku literární, zapůjčenou rukopisnému oddělení univerzitní knihovny v Praze, studují badatelé, nebude snad nevhodné několika slovy se o ní zmínit i v našem časopise.

Husitský kodex staroboleslavský má 192 listy papírové, na nichž jsou napsány některé traktáty Husovy, listy od něho a jemu psané nebo jiných. Titulní list i začátek obsahu schází a také některé listy byly vyřízuty nebo vyškrabány a na některých je skvrna, způsobená nějakou chemikálií. Starobylý tento rukopis, podle úsudku znalců z první třetiny patnáctého století, si prohlédl Dobrovský a popsal jej ve zmíněném již časopisu (132–135), ale několik listů, které nadpisem nejsou odděleny, uniklo jeho pozornosti. Proto i jejich počet se u něho liší od toho, který při popisu kodexu uveřejnil Václav Nedoma ve Věstníku učené společnosti 1891, a také od toho, který je udán v tomto pojednání. Obsah tvoří menší traktáty, polemiky a psaní od počátku husitského hnutí; všech je 31. U některých důležitějších bude udán předmět, o němž jednají.

1. Na prvním místě je známý Husův traktát *De sex erroribus sc. de creare, de credere, de remittere, de obediencia, de excommunicatione, de Simonia haeresi praecipua*.

2. *Tractatus de ecclesia cum indice* – hlavní známé dílo Husovo; je bez titulního a ještě jednoho listu.

3. *Ieronymi epistolarum epistola prima ad Euandrum presbyterum*. V něm sv. Jeronym dává všeobecná napomenutí. Dobrovský se o tomto listu nezmiňuje.

4. a 5. *Polemiky odpůrců a přívrženců Husových na universitě* obsahují: *Consilium doctorum contra magistrum artium universitatis a Consilium magistrorum artium universitatis contra doctores*. Druhý list má na konci datum a poznámku o vraždě mladého Jana Půty z mocného rodu pánů z Riesenberka a ze Skály: *Anno Domini MCCCCXIII in die Dorotheae virginis, qua occisus est nequiter nobilis Puota Iuvenis in lecto suo Pragae*.

6. *Contra Ioannem Anglicum Stokes*. Tuto polemiku napsal Hus proti členu družiny vyslanectva anglického krále Jindřicha, jež se zastavilo v Praze na cestě k uherskému králi Sigmundovi. Stokes mluvil v Praze neutivě o Husovi a ačkoliv byl od něho vyzván k disputaci, odepřel se jí zúčastnit.

7. a 8. číslo uvádějí odpovědi Husovy a jeho přívrženců doktorům theologické fakulty: *Contra falsa dicta et consilia doctorum, qui abierunt retrorsum a Contra falsa consilia doctorum Hus summarie collegit*.

9. *Sermo magistri Iacobelli ad clerum*. Jakoubek ze Stříbra v této řeči na slova Písma sv.: „Haec omnia tibi dabo...“ obrací se proti duchovenstvu, které se honí jen za pozemskými statky.

10. K tomuto listu je přidána *Lectio et prophetia Hildegardis prophetissae*, psaná pozdější rukou. Ani Dobrovský, ani Nedoma se o tomto dodatku nezmiňují.

Číslo 11 a 12 obsahují dvě psaní Husova, jedno papeži a druhé kardinálům. V prvním (*Magister Ioannes Hus petit dominum apostolicum pro absolucione*) i ve druhém, který je bez nadpisu, vyznává Hus svou pravověrnost a snaží se ji dokázat, omlouvá se, že do Říma nemůže přijít, protože se obává přepadení od nepřátel i za hranicemi. Poněvadž druhý list nemá nadpisu, pokládal jej Dobrovský pravděpodobně za pokračování prvního a v seznamu ho neuvádí.

Všechny dokumenty v kodexu jsou psány latinsky, pouze jeden (č. 13): *Apellatio Magistri Ioannis Hus a papa ad supremum iudicem* je psán latinsky i česky. Český text odvolání je až na konci kodexu a Dobrovský, který jeho latinské znění asi jen zběžně prohlédl, jej uvádí jako zvláštní spis, jehož opis si pořídil, poznamenav: „Ich besitze eine genaue Abschrift; kann ich Jemandem dienen?“

Z počátků husitského hnutí se připomíná často dopis university oxfordské universitě pražské (č. 14): *Universitas oxoniensis universitati pragensi, quod (cum) sanctae memoriae M. I. Wicleff se laudabiliter conservavit*. Tento list přišel do Prahy 1406 a Hus jej předčítal při kázání. Pravost jeho je však pochybná. Je zakončen: *Datum Oxonii in domo nostrae congregationis quinta die Octobris anno Domini M, CCCC, sexto*. Poslední slova: *Haec litera directa est ab universitate oxoniensi ad universitatem pragensem* jsou v kodexu červeným inkoustem přeškrtnuta.

Číslo 15 a 16 udávají dopisy, jež psal M. Richardus Oxoniensis ad I. Hus a jeho odpověď: *Rescriptum a M. I. Hus ad Richardum*. Český překlad je v univerzitní knihovně v Praze.

17. Pod tímto číslem je uveden list s titulem *Magister Hus quibusdam magistris scribit hanc epistolam*. Podle Palackého je psán mistrům Martinovi a Mikuláši ze Stříbra.

Následující (18.) dokument: *M. I. Hus ad magistrum Sybart* je obhajobou mistra Jeronyma proti vídeňskému mistru Sybartovi. Ve sbírce Dobrovského chybí.

Boleslavský kodex je důležitý především tím, že obsahuje některé rozpravy a listy, které nebyly jinde uveřejněny a byly neznámé v husitské literatuře až do r. 1891, kdy je Nedoma v popisu rukopisů uvádí. Je to sedm následujících listů, č. 19–25: *Ad quemdam Baronem* – Hus brání se před nějakým vlivným ochráncem proti obvinění z kacířství. V druhém: *Cuidam praedicatori* děkuje nějakému knězi za dopis a slibuje, že půjde za ním jako psík za pánem. Nejzajímavější je třetí list polskému králi Vladislavovi po jeho vítězství u Tannenberka 1410. Napomenutím (*cuidam Baroni*) je čtvrtý list, zasláný pravděpodobně českému pánu Janu z Wartenberka, aby zanechal loupežení. Pátý list nese nadpis: *Quidam miles de Anglia ad M. I. Hus*. Přední wikleffista Oldcastle vybízí v něm k vytrvalosti. Dobrovský četl jeho jméno „Oldesistel“ a ne „Oldesissel“, jak uvádí Nedoma. Mezi husitské dokumenty v kodexu je zařazen také dopis, v němž farář ve Chvojnově arcibiskupu Zbyňkovi vytýká, že nedbalí kněží pro bezbožnost nejsou trestáni a stěžuje si, že mezi jeho ovečkami se konají noční schůze spojené s orgiemi. Sedmý a poslední z listů, které teprve z našeho kodexu byly uveřejněny, je napomenutí nějakému knězi, aby konal povinnosti spravedlivě ke všem.

Zbývá ještě šest listů, z nichž je pozoruhodný ten, který psal mistr Jakoubek, když byl obléhán hrad Skála u Přeštic v boji krále Václava a Pražanů proti Riesenberkům a Švamberkům r. 1413, a má nadpis *Magister Jakubka ad bellum dum expugnabant Skalam*. Jakoubek stěžuje si na špatnost světa (*cogor dicere, quod totus mundus his periculis temporibus positus est in maligno*) a připomíná, že je třeba bojovat více za statky věčné než pozemské.

Na 27. místě je spis bez nadpisu, v němž je sedm listů vytrženo. Začíná: *Ex lege divina et fide sacrae scripturae*, a z těchto slov Dobrovský soudí, že tu jde o nějakou papežskou bullu.

Také č. 28 je bez nadpisu a obsahem jeho je *donatio Constantini*.

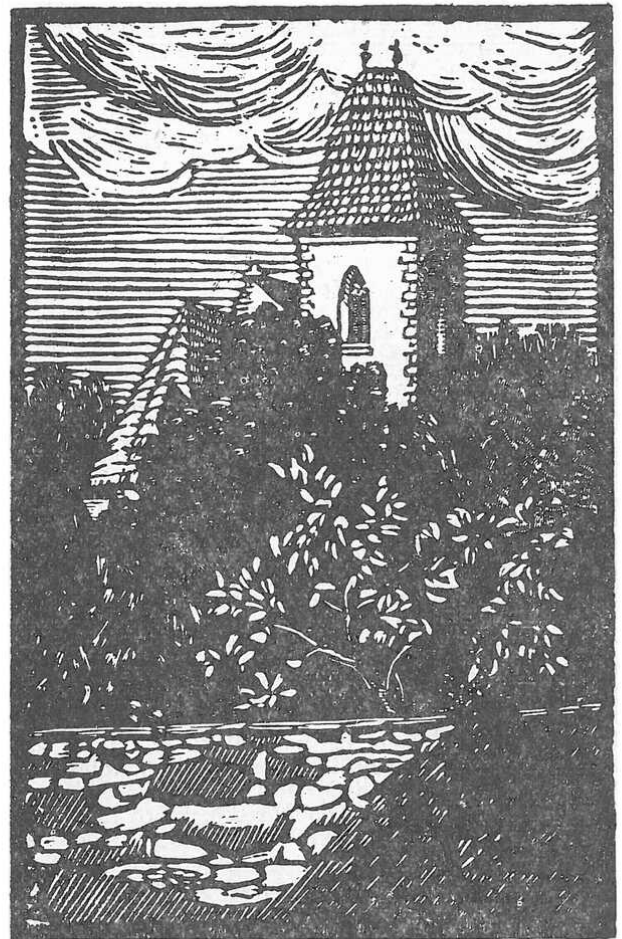
Český text odvolání Husova je označen číslem 29, byla o něm řeč u č. 13.

Sbírka rukopisů končí dvěma rozpravami: *Tractatus contra occultum adversarium* a *De Antichristoposito* se známým obsahem.

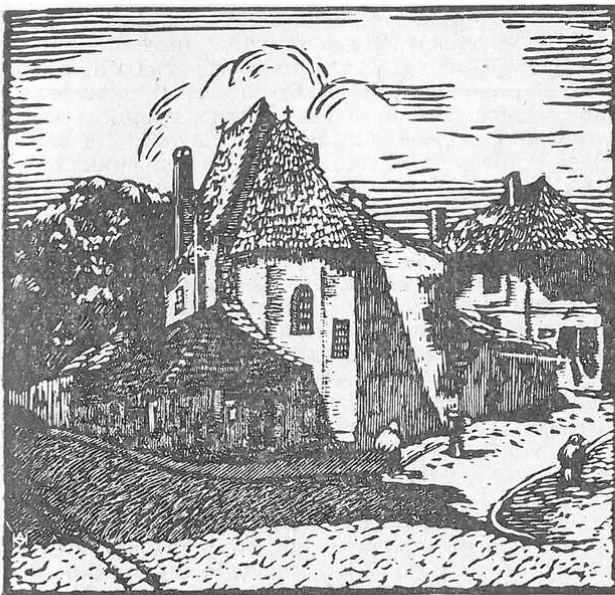
Upozornit na husitský kodex, starobylou, vzácnou a historicky cennou památku ze začátku XV. století, jejíž popis a krátký obsah byl podán, bylo účelem tohoto článku. Kodex je nyní na revers zapůjčen rukopisnému oddělení univerzitní knihovny v Praze, jako depozit MS C 132 uložen v jejím tresoru a je badatelům přístupný v čítárně rukopisů. *Dr Ign. Veselý*

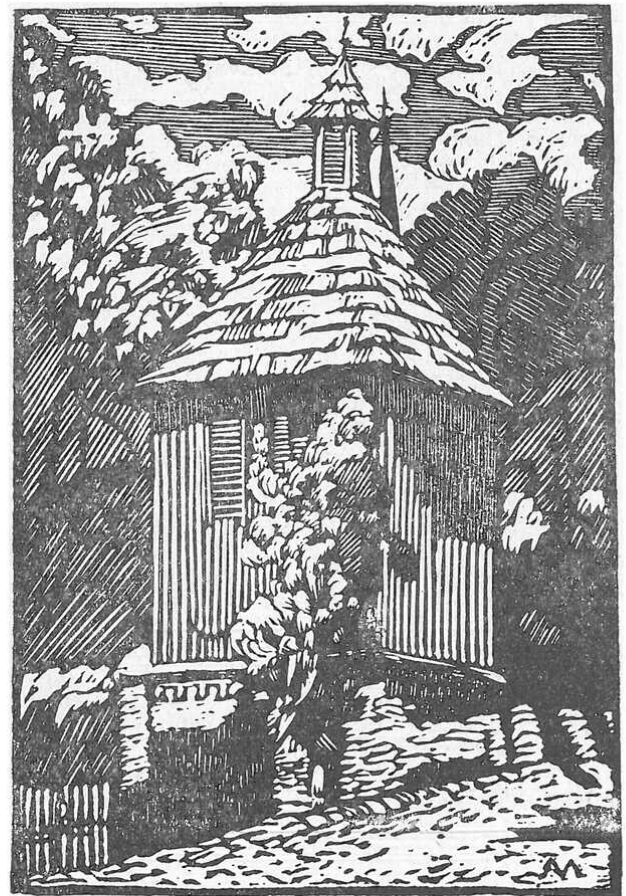
Obr. 1.

Obr. 2.

Obr. 3.

Obr. 4.

Z DÍLA MALÍŘKY ANNY MACKOVÉ

1. Zvonice kostela v Koči u Chrudimi
2. U svatých v Domažlicích
3. Kostelík sv. Jana na Prádle
4. Zvonička v Podolí

POSLEDNÍ BISKUPOVÉ NA STOLCI SVATOVOJTĚŠSKÉM

Pro významné století posledních Přemyslovců a pro poměrně značně bohatství pramenné možno již poněkud synteticky zhodnotit celkovou situaci církve na sklonku XIII. věku. Tvoření farností jako základní buňky církevního vnějšího organismu a jejich funkce je vázána jistou náhodností. Vyznačuje se precisováním poměru filiálních k mateřským kostelům, inkorporací far a vznikajícím mnohoobročnictvím, které se rýsuje jako zhoubná zátěž náboženského života. Farní kostely jsou nadány mnoha fundacemi, ale vlastní duchovní správa se redukuje na opatrování duchovních služeb hloučků osedlých, při čemž nejspíše soutěží s pastoračními hradními plebánů a žebravých řádů. Církevní i náboženský život je rušen spory o desátkovou příslušnost, kathedratikum nebo jiné platy vybírané biskupskými kolektory. O mnohých farářích z této doby víme jen z pečlivého účetnictví soudobé církevní administrativy. Ve vznikajících městech se soudí často plebáni o právo zřizovat školu nebo o delimitaci farních okruhů, k mnohým konfliktům vede rivalita řádového duchovenstva se světským klerem. Málo regulovaná zbožnost ústí často v nepochopení, které s pravým a čistým náboženstvím nemá mnoho společného. Jsou doklady i o tom, že svěští duchovní vytýkají řeholnímu kleru zkracování liturgie. Leckterou poznámku v tomto směru přináší dokument Brunona olomouckého, adresovaný papeži Řehořovi X. z r. 1273. Napětí mezi řeholnictvem a kurátním klerem se stupňuje, až vyúští v excesech, známých z doby Jana IV. z Dražic. Kláštery, díky četným a bohatým fundacím, zastíňovaly i některé přední kapituly. Jaké poklady kulturní, ale i hmotné byly v klášterech nahromaděny, toho svědectvím je seznam vzácných liturgických předmětů, drahých rouch, knih a jiných klenotů, které na př. břevnovskému klášteru stačil opatřiti sám opat Bavor z Nečtin, z rodu zakladatelů Milevska (1291–1332). Nelze však nikterak zastírat, že již před husitskými válkami mezi řádným klerem hledali uplatnění i minoristé, nedostatečně jak hmotně, tak i asketicky fundovaní, kteří byli často v církvi živlem kompromitujícím. Jako celek byla však duchovní společnost za posledních Přemyslovců na postupu a v národním společenství činitelem nejen nábožensky, ale i kulturně vedoucím.

Zvláštní situace se vytvořila kolem kolegiálních kapitul. Nikterak nás nesmí překvapit, že jejími členy, jak i z průběhu dosavadního líčení vysvítá, jsou začasté jen tonsuranti bez vyššího svěcení. Členy kapitul jsou dvořané, členové panovnické kanceláře, tedy špičky vládnoucích vrstev nebo učenci prodlévající na zahraničních univerzitách. Mezi domácími — při universalitě Církve — se ukazují i cizinci jako v Litoměřicích Jan z Aschaffenburgu, Štěpán Carussii, za Václava II. pražský kanovník Diviš z Yper. Jiní sice sídlí doma, bývají však současně arcijáhny některého kraje, nebo bývají i faráři větších měst. Liturgii v katedrále obstarává zástup vikaristů a altaristů s komunitami scholarů, zvoníků, lektorů. Že tento letný výčet nepřehání, ukazuje příklad olomouckého biskupa Brunona, který pečoval o to, aby se jeho aniversaria v Olomouci účastnilo na dvě stě vysvěcených kleriků.

Enormní rozmach Církve, hlavně za biskupa Tobiáše, usnadňovala panovnickova osoba. Václav II. byl skutečně panovníkem zbožným, praktikujícím strohé křesťanské zásady. Podle důvěrné zprávy nevlastní Václavovy sestry sám sebe potrestal za to, že kdysi odbyl v Brně netrpělivě svého poddaného, žádajícího spravedlnost. Trápen prý výčitkami, pronášel k sobě v solilokviu slova: „Kdo jsi vlastně? Člověk ženou narozený, pouhý popel a hlína...“ Jeho oddanost křesťanství a Církvi byla známa současným letopiscům, co jich bylo od Rýna až k Baltickému moři. Jisto je, že na českém dvoře plném kleriků, měli svou váhu hlavně mniši cisterciáci a kněží vůbec. Opati (Konrád, Dětrich, Heidenreich), později bavorský biskup Arnold, Petr z Aspeltu, baskilejský biskup, zkušený diplomat a lékař, probošt Ber-

nard z Kamenice do r. 1296, Oldřich z Paběnic a j. Král se k cisterciákům takřka počítal a rád se uchýlil s jejich doprovodem na Zbraslav, kde osobně pozoroval pokroky při stavbě kostela a kláštera. Václav II. nerad zasedal na soudě, zato tím ochotněji prodléval v kostelích a kaplích a byl rád přítomen bohoslužbám. Byl horlivým pěstitelem kultu mariánského. Celým životem ho provázeli mariánské hodinky a mše sv. k počtě Panny Marie. Na Jindřichu Poustevníkově (Clusener) si docela vyžádal sepsání krásné legendy o Marii a žákovi. Svou bernardínskou lásku k Matce Boží prozrazoval často „yperbolice excessivis eloquiis“. Milým jeho autorem byl Jindřich Frauenlob, který pobýval na Václavově dvoře a byl nepochybně vzorem literárního králova vkusu. Jeho náhrobek věnčivaly později v mohučském dómu dívky. Básník nabyl svého příjmení zejména nadšenými, často opisovanými a šířenými písněmi k počtě Matky Páně.

V kněžském chóru zpíval král Václav hodinky, s odborným zájmem se obíral rubricistikou a jeho živý, jakož i znalecký zájem platil nejsutbilnějším otázkám theologickým. Vynikal podrobnou znalostí bible a zvědavými bohovědnými otázkami uváděl do rozpaků i zkušené theology. Tak udivil na př. v r. 1298 i trevírského arcibiskupa Boemunda. Ještě na smrtelném loži, krátce před skonek, se rozhovořil na thema „de extremis“ s takovým zápalem, že prý jeho „ignitum eloquium“ zachvacovalo i překvapené posluchače. I lze mítí zato, že jeho religiosita neprýštila z neklidného svědomí, nýbrž měla svůj původ také v kladných potřebách vzdělaného ducha. Rozpravy se dály latinsky, kterážto řeč Václav II. tak ovládal, že se „proti bezpečným pravidlům gramatického umění jen velmi zřídka prohřešoval“, ač se mu soustavného školského vzdělání vlastně nikdy nedostalo. Sympatická zbožnost českého krále neměla při tom však nic společného s pobožnostkářskou pasivitou a s pracovní jalovostí. Nesmí se zapomínati, že XIII. století je nejen dobou sv. Františka z Assisi, nýbrž také dobou knížecích asketů sv. Alžběty a sv. Ludvíka. Vždyť i otec Václavova poručníka proslul nápadnou zbožností a byl přítom, nebo právě proto, vynikajícím panovníkem. Ve smyslu asketických cvičení prokazoval Václav II. rád a často po příkladu gotických svatých osobní pokoru. Na Zelený čtvrtek nikdy nezanedbal umývání nohou dvanácti chudým starcům. Kronikáři připisují právě této ctnosti mnoho požehnání Božího, které se projevalo v jeho úspěších osobních i vladařských. Proto byl Dantovu souvěkému komentátorovi Václav II. „re mansueto et umile“. Vyprávělo se také o tom, jak hned od mládí se dovedl trýznit používáním zíněné košile, bičováním i jinými způsoby kastigace. Zcela v duchu středověkého, křesťanskými tradicemi odchovaného rytířstva byl Václav II. nejen zaniceným křesťanem, nýbrž byl zaujat i zevnějším leskem a slávou svého královského povolání. Býval nejen oddaným „otcem a patronem všech mnichů“, nýbrž i „milicie secularis instaurator strenuus“, čili jak pregnantněji na jiném místě kronikář praví, dovedl být „hned mnichem, hned rytířem“. Měl prý na štítě lva, znamení Samsonovo, v duši orla vzhůru k Bohu letícího. Poznanými a jinými ještě vlastnostmi, jako byla všeobecná zvědavost, zájem o právo (Gozzio z Orvieto, autorství Horního práva, touha po založení vysokého učení a pod.), byl tento Přemyslovec takřka předchůdcem svého vnuka Karla IV. Ten ovšem neměl tak smutné mládí sirotka, vláčeného německými žaláři, ale bylo mu naopak dopřáno rozšířit obzory poznání pobytem v nejpřednějších ohniscích soudobé vzdělanosti. Proto mohl po sobě zůstatiti trvalejší pomníky než Václav II., ještě k tomu v mladém věku zesnulý.

Klerikové měli za biskupa Tobiáše na pražském dvoře velký vliv. Na štěstí to byli tehdy mužové na svou dobu vzdělaní a zběhlí v umění státnickém, jak dokázal i sám Tobiáš. Při tom, třebaže je klerus chráněn kanonickým právem, zůstává na panovníkovi ve

značné závislosti, zejména pokud jde o temporalie. Tuto závislost Církev ráda uznávala, vymaňujíc se tak nepřímo z vlivu kořistných velmožů, kteří svou protekci nad Církví za tučné úplatky rádi přijímali, ba někdy ji církevním ústavům násilně vnucovali. Tak na př. slíbují i bohatí páni z Lichtenburka r. 1288, že dostanou-li od vilémovského kláštera dvě vsi, nebudou „násilně klášter ohrožovati na statcích a osobách, nýbrž naopak ochraňovati“. Proto biskup Tobiáš, dovolávaje se pomoci vůči panské zvlí, výslovně přiznával, že „jen krále a nikoho jiného po Bohu v temporalích svých pánem a ochráncem neuznává“. Šlo však o to, aby králův patronát nebyl prostředecný, nýbrž přímý.

Třebaže tedy nejbližší tonsurovaní královi rádci nebyli ve většině domácího původu, jednak stále ještě z nedostatku vlastních lidí a jednak ze zdravé nedůvěřivosti vůči domácí šlechtě, přece dlužno říci, že jediným stavem, který na sklonku XIII. věku dospěl k opravdovému národnostnímu uvědomění, bylo domácí duchovenstvo. Neočekávaný příval německého obyvatelstva do Čech ve XIII. stol. zatlačoval český klerus začasť do pozadí. Noví obyvatelé chtěli slyšet kazatele a používat přísluhovatele německého. To ovšem způsobilo reakci u domácího duchovenstva, které takovou situaci trpce neslo, ale na druhé straně prohloubilo jeho národnostní citění, vystupňované také kostelní praxí. S rostoucí totiž náboženskou horlivostí laiků nestačilo už lidu prostě účastenství na bohoslužbách, s mechanickým opakováním zatím jediného slovanského výrazu Krleš. Zbožný lid žádá hlubší náboženské informace pronášené srozumitelným jazykem. Pastoralista XIII. stol. je donucen k pracnému překládání žaltáře, perikop, homilí, event. liturgických formulí a stává se tak mimoděk prvním pěstitelům národního písemnictví (glossy interlineární, marginální) a přirozeným obráncem českého jazyka. Za této situace vzniká ve druhé polovici XIII. stol. slavný svatováclavský hymnus a první veršované modlitby, vhodné k žalmické recitaci. Prvním projevem snahy po umělejších básnických tvorech je přebásnění cizích církevních legend. V kruzích současných vzdělaných kleriků se výstižně poukazuje na nebezpečí, kterým nová německá expanse v městech i na vesnicích ohrožuje nejen český, nýbrž i příbuzný polský jazyk. Kolem r. 1272 dosáhlo toto pozorování svého výrazu v listáři jednoho z pražských žáků italského mistra slovesnosti Jindřicha z Isernie. Jmenoval se patrně Bohuslav. Ve svých fiktivních listech žaluje na vedoucí řeholních domů, kteří posílají na př. minority české a polské národnosti do ciziny, kde svého mateřského jazyka nemohou užívat, zatím co se v jejich vlasti uplatňují Němci, jimž lid nerozumí. Zároveň autor tvrdí, že bratři českého a polského původu jsou již dostatečně vyzbrojeni „doklady učených znalostí“ a tím cizincům rovnocenní. Toto nazírání proniká i do řad vyššího kleru, jak ukazuje příklad probošta chotěšovského kláštera, který odpírá příslušnost soudu řezenského biskupa jako konservatora řádu magdalenitek. Sebevědomě a hrdě dovozuje, že „Boemia non continetur sub regno Alemanie, cum sit regnum per se et alio utatur ydiomate“. Jisto jest, že i přes kolonizačorskou činnost posledních Přemyslovců to byla právě doba Václava II. a biskupa Tobiáše, která chystala úrodnou půdu českého národního citění, jak k nám podnes promlouvá z Dalimilových veršů, a které se stalo podstatným činitelem dalších českých dějin.

Řehoř z Valdeka (1296–1301) pocházel snad z mocného rodu Zajců z Valdeka, usazených v Podbrdsku, spřízněného s pány z Hasenburka a Šelnberka. Členem kapituly byl Řehoř již někdy před r. 1267, neboť téhož roku se nazývá kapitulním děkanem v listině týkající se klášterů strahovského a břevnovského. V roce asi 1270 je scholastikem a v této hodnosti přednáší v pražské katedrální škole o Aristotelových knihách *De rebus naturalibus*, jak vzpomíná žák této školy a pozdější opat v Admontě Engelbert, který dlel v 70. letech XIII. stol. v Praze. Není vyloučeno, že Řehoř sám studoval v Paříži, odkudž si přinesl živý zájem o Aristotela, tam tehdy s oblibou studovaného a komentovaného.

Pro jeho vzdělání a dlouhou dobu působení při kapitule, jakož i z mnohých důvodů jiných se někteří historikové domnívají, že byl autorem, eventuálně redaktorem Letopisů českých, dokončených v druhé polovině r. 1283. Jedna jejich redakce, a to kapitulní rukopis, byla dlouhou v majetku pánů z Valdeka. Jak autor, tak i majitel rukopisu prosluli láskou k vlasti i řeči české. O Vilémovi z Valdeka, který zesnul r. 1320, nedlouho po napsání části Letopisů, patrně biskupem Řehořem, praví Dalimil: „Ššel ctný pán, Vilém z Valdeka, přítel českého jazyka.“

Jako pražský kapitulár a dignitář, vystupuje Řehoř často v rozmanitých právních ujednáních, které se týkají církevních osob a institucí. V roce 1277 je svědkem při jednání o směně statků břevnovského kláštera a při darování desátků rektoru kostela v Hostivici. 5. I. r. 1279 je jako první v družině zvoleného biskupa Tobiáše, s nímž cestuje do Olomouce i zpět do Prahy. Kronikář ho nezapomíná titulovati mistrem a děkanem, podtrhuje tak vážnost, které se Řehoř těšil. Proto se také pozastavuje nad tím, že mu nebyl od Braniborů dovolen vstup do katedrály, ač byl kapitulním děkanem. S velkým sebezaporem vyjednával Řehoř se zástupcem Oty Braniborského Engelbertem, aby ušetřil statků pražského proboštví, kterému pobránno množství obilí, koní a zničeno požárem mnoho vesnic. Dostalo se mu zpupného slibu Engelbertova, který „slovo strašlivé pronesl“. Netoliko statky proboštví, ale i statky všech kanovníků, zvláště těch, kdož jsou při královně Kunhutě, budou prý zloupeny. Všechny dosavadní funkce vykonával Řehoř jako minorista, neboť kněžské svěcení mu udělil biskup Tobiáš teprve 8. III. r. 1281.

Již jako kněz — děkan kapituly — se znovu uplatňuje při četných dispozicích pražského biskupa. Je svědkem při vytyčování mezi majetku biskupství pražského v Kojetíně, souhlasí s prodejem tří vesnic na Bechyňsku, který uskutečňuje Tobiáš r. 1283, je angažován ve sporu s pražskými křížovníky, kteří stavbou jezu poškozují biskupský mlýn na Vltavě, upravuje svědectvím menší majetkové převody mezi kláštery na Ostrově a v Milevsku, je přítomen hned za biskupa a opaty přísaze vévody opolského, slibujícího králi Václavovi feudální věrnost r. 1289. S jeho jménem se setkáváme na testamentu Jana, rektora kostela sv. Jiljí r. 1293, který podává pěkný výhled do hmotné situace soudobého kněžstva a vyzdvihuje výčtem knih na prvním místě kulturní zájem kněze ze sklonku XIII. stol. Řehoř zároveň s proboštem Oldřichem přijímá do kapituly po Dionysiovi známého Velislava.

Po smrti Tobiášově 1. III. r. 1296 se ucházel o biskupství vysehradský probošt, Přemyslův levoboček Jan, nevysvěcený mnohoobročník, který jako králův kancelář měl u dvora i v královské radě značný vliv. Kapitula však osvědčila patrnou dávku samostatnosti a odmítala jeho kandidaturu bez potřebných papežských dispensí. Místo něho, podle letopisce hlavně na přímluvu sadského probošta Jana u krále, zvolila kapitula tehdy již šedesátiletého a s administrativou diecése všestranně obeznámeného děkana Řehoře. Ten dostal od olomouckého biskupa Dětřicha jménem mohučského metropolitů 12. VI. r. 1296 i potvrzení i biskupské svěcení.

Záhy po ordinaci přijal Řehoř nejspíše v katedrále mrtvé tělo Přemyslůvo, které bylo konečně převezeno ze Znojma do Prahy. Tělo doprovázel a do hrobky ukládal jmenovaný levoboček Jan, který vzápětí potom zemřel 26. VIII. r. 1296. To už byly v plném proudu rozsáhlé přípravy ke korunovací Václavově, jichž se jistě nějak zúčastnil nový pražský biskup. Pro zdárný průběh slavnosti bylo třeba podniknouti nejednu intervenci až v Římě. Bylo nutno, aby pro nastávající korunovační akt kurie sprostila klatby mohučského arcibiskupa Gerharda. Kromě toho žádal Václav II. na kurii dovolení ke zvláštnímu zdanění duchovenstva k úhradě korunovačních nákladů, které byly vskutku mimořádné. Šlo také o zmírnění postní praxe pro nadcházející slavnostní dny.

Očekávanému přívalu hostů nestačila prostorově stísně-

něná nádvoří pražského hradu. Asi v oblasti dnešního Újezda a Smíchova byl vybudován dřevěný palác s nádhernou čalounickou výzdobou. Na zvýšený palácový ochoz byly postaveny stoly s dovedně vyřezávanými křesly. Město dostalo i zdokonalenou noční iluminaci ulic pravidelně zažehovanými pochodněmi. Praha byla vyzdobena s takovou gotickou okázalostí, že ji zvláště zaznamenali pro paměť budoucích generací nejen domácí, nýbrž i cizí letopisci. Kronikáři vídeňští, durynští, kolmarský i štyrský veršovec hledají pro vystižení nádhery rozvinuté v Praze při korunovaci Václavově srovnání s nádherou, s níž vystupoval král Šalounou nebo Ahasver. Již počet hostí, kteří se dostavili do Prahy koncem května r. 1297, byl zcela mimořádný. Zbraslavský kronikář tvrdí, že se vydávalo píce pro 190 tisíc koní, což, je-li správné, označuje počet na středověké poměry neslýchaný. Vedle zástupů hrabat a říšských rytířů se sešlo v Praze také množství knížat, jaké nebylo vidáno ani na říšských sněmech. Jenom z církevních vedoucích kruhů byl přítomen kromě mohučského arcibiskupa Gerharda a magdeburského Burkharda biskup míšeňský a mezi-borský s basilejským biskupem a diplomatem Petrem z Aspeltu, biskup kostnický, frisinský, rábský, kvíždinský (Marienwerder), krakovský, lubušský a merseburský. V tomto takřka ekumenickém církevním shromáždění se ztratili čeští biskupové Řehoř pražský a Dětrich olomoucký s řadou opatů cisterciáckých, premonstrátských a benediktinských, kteří všichni přišli, aby viděli „šťastnou hodinu toužebné veselosti“ představovanou korunovací královskou v českých dějinách ojedinele slavnou. Ta nastala 2. VI. r. 1297 v kostele sv. Víta, kde se zrakům cizích i domácích účastníků zjevil královský pár Václav II. a Guta, oděni ve vzácný drahocenný šat, zářící zlatem i klenoty, stejně jako nová koruna, odhadovaná znalci na 2000 hřiven. Hostiny a zábavy pro panstvo i lid naplnily město radostným vzruchem a přenesly se nazíť do Zbraslavi. Tam se chtěl král pochlubit hlavně cizím delegacím velikostí a nádherou rychle rozkvétajícího konventu. Magdeburský arcibiskup Heřman posvětil tři základní ka-

meny k novému klášternímu mariánskému kostelu, při čemž přítomní hierarchové zahrnuli toto založení mnohými odpustkovými milostmi. Světitel pak přistoupil v nádherných pontifikáliích k oltáři, aby celebrou s asistencí biskupů Řehoře a Dětricha coram rege s největším liturgicky možným leskem mši Rorate coeli. Sedm biskupů, doplňuje autor Zbraslavské kroniky, zpívalo při té mši Aleluja. Nikdo z účastníků korunovace nechyběl při tomto aktu založení. Toto až nápadné rozvinutí nádhery nebylo však jen dokladem Václavovy marnivosti a touhy po královské slávě. Mělo spíše ukázat, že království české po smrti Přemysla II., pokleslé do takřka smrtelného úpadku, nabylo vladařským uměním šestadvacetiletého krále nového lesku. Radost z úspěšně absolvovaných korunovačních a zakladatelských slavností byla náhle zkalena zármutkem nad neočekávaným skonem mladistvé královny Juty. Královská matka, zeslabená chorobou získanou posledním porodem, se stala asi obětí námahy, kterou si vyžádala slavná korunovace a zemřela náhle 18. VI. r. 1297. Pohřbu, o němž však jsou jen stručné zprávy, se zúčastnil jistě i pražský biskup. Oplakávaná „nejzbožnější královna“, jak praví kronikář, byla pohřbena u hrobu krále Otakara II. a jen „pro novost Zbraslavě“ nebyla pochována v novém, jí tak milovaném cisterciáckém klášteře. Václav II. však „v tajném hovoru s některými důvěrnými přáteli“ prohlásil, že chce „slavná těla této manželky i svého otce“ uložiti na Zbraslavi. Kolem r. 1300 vydává Řehoř dekret, který nasvědčuje tomu, že biskup svolával synodu, aby konsolidoval, eventuálně povznesl nábožensko-církevní život v diecési. Zachoval se však jen výnos, kterým tuto pracovní schůzi duchovenstva odvolal pro „nepokojný stav země i jiné překážky“. Z dokladu je dále patrné, že se synoda měla slavit po svátku sv. Víta. Do Prahy se měli vypravit jen decimátoři, t. j. výběrčí desátků. Odvolání tohoto církevně důležitého podniku porozumíme, když si uvědomíme, že pro Václavovu vládu byl rok 1300 mimořádně významný.

(Pokračování)

ThDr Václav Bartůněk

NONA

Svatý Basil Velký píše ve svých „Obširných pravidlech“ o jednotlivých kanonických hodinkách: „Ráno (ὄρθρος) se modlíme, abychom první hnutí srdce a rozumu obětovali Bohu a nižádné jiné starosti se neoddávali, dokud bychom se radostně nenaladili myšlenkou na Boha. Třetí hodinu (9. hod.) se modlíme, abychom si připomněli seslání Ducha Svatého na apoštoly. O šesté hodině (v poledne) se modlíme podle příkladu svatých, kteří praví: „Večer, ráno a v poledne budu oslavovati Boha a On uslyší hlas můj!“ Že nás vybízí i devátá hodina (3. hod. odpol.) k modlitbě, učí nás svatí apoštolové ve Skutcích apoštolských, které vypravují, že Petr a Jan šli o 9. hodině do chrámu.

Nona je určena pro devátou hodinu. Na tuto skutečnost se vztahuje hymnus. Velebí Boha, jenž sám nezměnitelný – motor immobilis – je Síla (tenax vigor), která drží veškeré stvoření pohromadě v pravé míře a v pravém pořádku. Neboť Bůh je nejen Tvořitel, nýbrž také Udržovatel, bez Něhož by všechno stvoření upadlo vniveč! Tato jeho božská síla udržuje v pořádku a v uspořádaném postupu vše měnitelné, jako je čas..., jako je předpolední přibývání a popolední ubývání denního světla (Lucis diurnae tempora successibus determinat). Večer dne je symbolem večera životního. Proto prosíme Pána, aby nám, až se přiblížíme večeru života, udělil světlo milosti (Largire lumen vespere), abychom nezbloudili (quo vita nusquam decidat), aby nám světlo milosti posvěcující svítilo na cestu k věčné slávě (Sed praemium mortis sacrae, perennis instet gloria).

Devátá hodina (třetí odpol.) nám připomíná smrt Pána Ježíše na kříži. O deváté hodině zvolal Pán Ježíš silným hlasem: „Dokonáno jest!“

Tak i my, při každém obnovení oběti, kterou přinesl Pán Ježíš za nás na kříži: „Ite Missa est!“ To je pro naše „Dokonáno jest!“ při každé nově opakované oběti Pána našeho Ježíše Krista na našich oltářích... Tatáž oběť smírná, děkonná, prosebná, oběť chvály a oslavy Boží... Tentýž Kristus, který tenkrát se obětoval na Golgotě, znovu se obětuje za naše hříchy... Tvýma kněžským rukama a tvým kněžským slovem odehrává se na oltáři oběť kalvarská, krvavá oběť nekrvavým způsobem. Tato nejsvětější oběť je pro nás sluncem milosti, pramen vody živé, ze kterého čerpáme denně a napájíme ovečky nám svěřené... Kdykoliv přistoupíme k oltáři,

stojíme jakoby pod křížem s Pannou Marií a svoláváme bohaté milosti a požehnání na duše nám oddané. Všechny jejich starosti, všechny jejich strasti, modlitby a přání pokládáme na patenu a obětujeme spolu s obětí smírnou a prosebnou Pána našeho Ježíše Krista!

Při této nejsvětější oběti mše svaté svolává každý z nás požehnání na své kázání, na své vyučování, na svou duchovní správu, na svou pastoraci ve zpovědnici, na celou katolickou obec, na Církev svatou... Každou záležitost své duchovní správy pokládá každý dobrý kněz na oltář s důvěrou do rukou Božského Vykupitele a Spasitele svého...

A aby nejsvětější oběť mše svaté přinesla bohaté milosti, připraví se důstojně na ni... a vezme si i čas k vroucímu díkůvzdání před celou shromážděnou katolickou obcí u hlavního oltáře před svatým stánkem Božím.

Mše svatá je středem a kulminací veškerého života křesťanské obce.

Kněz u oltáře je živé kázání pro všechny věřící křesťany. Svým chováním při nejsvětější oběti bude vzdělávat nebo bořit. Tak jako jeho vroucnost, zanícenost a zbožnost bude povznášet, tak bude jeho mechanismus řemeslnické, vlažné a lhostejné odbývání těch nejsvětějších úkonů lid pohoršovat...

Sancta sancte tractare! Přinásejte důstojně a vroucně tuto nejsvětější oběť! Jest to nejdražší odkaz Pána našeho Ježíše Krista! Aby po každé na konci mše svaté vyznělo to naše „Ite missa est“ tak slavnostně, tak uspokojivě jako ono „Dokonáno jest“ Pána Ježíše při krvavé oběti na kříži!

To je mystický příkaz *Non y!*

P. Karel Sahan

POD HVĚZDNÝM NEBEM

Vzpomínám si, jak jednou na gymnasiu v septimě vzal nás profesor fyziky na večerní astronomickou procházku. Stáli jsme kolem něho pod jasnou nebeskou klenbou a naše oči vzhlížely udiveně vzhůru, tam, kde v nesmírných vzdálenostech zářily jasně, modré hvězdy jako dobrotivé Boží oči. Profesorův výklad nám přiblížoval úžasné vzdálenosti i obrovitost dalekých světů, že jsme ani nedutali. Ticho noci nás obklopovalo a já se pamatuji, jak má duše byla rozehvěna tušením blízkosti Velikého a Nekonečného, jenž tyto světy učinil a jenž řídí jejich podivuhodné dráhy. A maně jsem si opakoval verše krátké básně J. V. Sládka, jehož jsem tenkrát rád čítal. „Pod hvězdným jsem nebem stál, / spadl se mne všecken žal, / viděl jsem jen hvězdný svět, / cítil v duši mír a klid. / A jak tmou jsem zřel v tu výš, / cítil jsem, že Kdos mi blíž, / spadl se mne hledal jsem / dlouhým, slunojasným dnem.“ Ty verše dobře vyjadřovaly tehdejší mé pocity; cítil jsem, že všechny ty světy jsou daleko; nesmírně daleko se rozlévá onen blaživý trpyt hvězd, z jehož jasnosti naše oko tak maličko zachycuje, ale Ten, jehož moudrost a láska bdí nad všemi těmi hvězdami a dává jim svítit do prostoru, je mé duši tak blízko, tak blízkočko, že přímo dýchá, hmatá jeho všemohoucí a potěšující blízkost. Dodnes rád se dívám na zářící hvězdy. Jsou jako nejlaskavější Boží oči a jejich vysoké světlo mne upamovává na Tvůrce, z jehož vůle žiji a jehož vůli mám svým životem uskutečňovat.

Tak jako vzhlížíme s podivem ke hvězdám na nočním nebi, tak ve svém duchovním životě vzhlížíme k duchovním hvězdám, jimiž jsou naši svatí. Jsou důkazem, že je možno dopracovat se ideálu křesťanské osobnosti, že vnitřní dokonalost není něco nedosažitelného, něco, nač lidské síly nestačí a čeho se proto nutno vzdát. Svatí nás nesmírně potěšují a jejich cesta, často tak zvláštní a

mnohotvárná, nás velmi povzbuzuje v našem putování. Jasnost a záře jejich osobní velikosti, jejich vnitřní čistoty a krásy nezakrývá nikterak, že tato velikost, čistota a krása duše i srdce vykvetla z hlíny téže lidskosti, pod níž my nařikáme a vadneme. Kolik je mezi světci kněží, jejichž život nás, jejich bratry, ohromuje a oslňuje jako nesmírná vzdálenost nebeských hvězd! Ale oni žili na této zemi, pracovali na této zemi a snažili se, aby tuto zemi posvěcovali a zkrášlovali čistotou a ryzností svého života. A věděli, že duchovní člověk, pokud žije, má se snažit, aby žil stále lépe a dokonaleji. Na tohle, myslím, my rádi zapomináme. Nepodobáme se někdy vyhaslým hvězdám? Náš hřích není v tom, že jsme lidští, že jsme zmáháni svou přirozeností, že klopýtáme na své duchovní cestě o vlastní malost, vlažnost a nechápavost, ale v tom, že si namlouváme, jako bychom nebyli s to udělat něco kloudného, jako bychom byli předurčení k tomu, abychom ustrnuli ve své polovičatosti a abychom zůstali trčet v jakémsi duchovním dolce far niente. A to tak nesmírně ochromuje a oslabuje kněžskou duchovní snazivost, to působí, že mnohý kněz se nestává osobností vpravdě duchovní, ale spokojí se úlohou rozdrobovatele a rozmělnovatele velikých a svatých Tajemství. Proto také i věřícím líčíme světce jako nějaké nadpřirozené giganty, jako nějaké Gulliverovy obry z pohádkové říše, jako bychom chtěli říci: To není nic pro nás, tím méně pro vás! A přece svatí šli k své osobní velikosti a jedinečnosti a snad i výjimečnosti normální lidskou cestou, všichni začínali s lidskostí, počítali s lidskostí a pracovali s lidskostí. I všechny lidské slabosti znali a s leckterými z nich se potýkali s neobyčejnou houževnatostí a někdy i s vnitřní bolestí. Arnošt Hello zřetelně praví: „Jedním z velkých omylů světa jest, že si představuje svatě jako bytosti docela cizí člověčenstvu, jako voskové figury, odlité

všecky z téhož kadlubu. Svatí! Zapomeňte na lidi v tom smyslu, abyste si mohli vzpomenouti na člověka. Vzpomeňte si sami na sebe. Pozorujte svou propast. Myslete na to, co se musí státi, aby se nějaký člověk stal svatým.“ A Papini ve svém životopise sv. Augustina v předmluvě výslovně píše: „Nezakryl jsem, aniž zahalil žádnou chybu mladého Augustina na rozdíl od jistých chvalořečníků dobré vůle, ale malého rozumu, kteří se snaží zredukovati hříšnost konvertitů nebo světců na nulu, neuvažujice, že právě v tom, že se jim podařilo povznést se z hnojiště až ke hvězdám, spočívá jejich sláva a projevuje se moc milosti. Čím hlubší byla propast, tím větší je světlo na výsostech.“ Svatí jsou přece ti, kteří bojovali a zvítězili. Mnohem více nad sebou samými než nad vším ostatním. My bychom chtěli také k vítězství dojít, ale bez bojování. Lacino. Jen tak, bez námahy, bez práce, bez usilování. A to ovšem není ani správné, ani příkladné. Což nám svatí neukazují jizvy své duše, z nichž mnohé planou strašlivým světlem? Hello píše: „Mnoho svatých je mnoho lidí a jest jen jedno Evangelium.“ Kéž bychom ve své mnohosti a mnohotvárnosti svých cest pochopili toto je d n o a kéž bychom je dovedli uskutečňovat celým svým kněžským životem!

Krásné je hvězdné nebe. Za noci světlo hvězd má své kouzlo, jež přitahuje. Hvězdné nebe Církve jest krásnější. K hvězdám na nebi, jež se klene nad našimi hlavami, když vyjdeme do ticha noci, můžeme toliko vzhlízet. Klanět se jejich Tvůrci a žasnout. Ale k hvězdám na duchovním nebi máme více než vzhlízet. Máme se od nich učit, abychom také my svítili na tom jasném, velikém, podivuhodném nebi Církve. Třeba maličko svítiti, skromně, stydlivě, ale přece. Je lepší býti nepatrnou hvězdou, skromňounce zářící, než velikou hvězdou, ale vyhaslou.

P. Václav Zima

DÍLO LIDSKOSTI

Kulturní vyspělost národů se dost často měří až bizarními měřítky, jako je spotřeba papíru, mýdla nebo třeba výroba televizorů. Známe však velkolepější dokumenty ušlechtilosti lidské, a to z oblasti humanitních zařízení. Alespoň naše tradice je nezdídkou zdůrazňují. I ty, na něž bychom zde rádi upozornili.

Nejdříve alespoň jednu historickou: dne 3. listopadu roku 1720 odevzdal v pustinách Mobimy, v povodí Rio Madeiry, František Boryně ze Lhoty list poslu, aby jej z ruky do ruky předal až do hlavního města Peru a tak došel po moři a souši do české země. Téměř čtvrt století snažil se psát bez jediné odpovědi tento muž zprávy o svém dalekém působišti. Ten dopis plný vzpomínek a něhy je neobyčejně zajímavý a ukazuje nám typického člověka českého nejen v líčení jeho tiché a obětavé služby jiným, ale i jiné chápat. Popisuje tu, jak jeho „Indios“ pečují o sirotky, slepé a chromé, pomoci potřebné... Zvláštní doklad! Zatím co jiní se zde zajímali o zlato a stříbro, o nespočetná stáda, český člověk viděl domorodce také jinak a cenil si i jejich vědomí povinnosti k vadným soukmenovcům. Boryně tak podal ne zcela bezděky doklad lidskosti primitivů i slovanského jejího chápání.

Starost o nešťastné, defektní lidi má u nás dávno kořeny a stejně jako kdysi i dnes můžeme na ni poukázat jako na znamení měřítko plnění ideálů humanity. Nebyla to jen prostá péče sociální, ale snaha poskytnout vadným příslušníkům našeho národa nejen chléb a přístřeší, ale i výchovu, aby se mohli vyžít šťastněji především utěšivou mocí plodné práce. Vždyť sám Jan Amos Komenský žádal právě v opaku k Lutherovu odmítání mrzáků a jinak vadných, aby i jim se dostalo vzdělání. Říká pěkně, že není zrcadla tak zdravěpaného, aby se něco vypulérovat nedalo a trochu k obrazu člověka nesloužilo. Svatojanský sirotčinec pražský, dětské útulky již v XVIII. století zřízené, čtvrtý ústav pro slepé v Evropě, který počátkem minulého století vzniká v Praze, první ochrannova pro zpustlou mládež

v Brně, založená 1848 a vedená B. M. Kuldou, ústavy pro hluchoněmé a další — to je také jedna důležitá tradice české lidskosti.

Naše veřejnost není vždy dobře zpravena o tichém díle péče o ty naše lidi, kteří po matematickém zákoně chyb tvoří byl zlomek, ale přece jen součást naší normální společnosti.

Staré křivdy, sociální nemoci, ano i zaviněné vady poznamenávají nám dosud řadu jedinců, i když dnes již účinně bojujeme proti následkům dědičnosti, které se dříve pokládaly za neměnné. Také vážné poruchy nitroděložního života novorozenců, o nichž nás poučuje embryopathologie, jsou stále ještě příčinami vzniku zrůd, jichž známe na tři sta! A pak nemoci vrozené a získané. Vidíte, jak naše zdravotnictví proti nim vede tvrdý boj imunisací, očkováním.

Snad se někdo domnívá, že je nyní takových případů nápadně více. Nikoliv, jen více péče a ochrany proti nim. Stejně jako toto mínění je nesprávné, je i ono, které se domnívá, že takových případů není, že již brzy nebudou následkem zlepšování životních podmínek. Ještě stále musíme být ve střehu — co staletí ponechávala bezmocně svému vývoji, to nelze najednou odstranit.

V našem tisku se dosti často píše o zaopatřovacích ústavech pro přestárlé, jichž v posledních desíti letech neobyčejně přibýlo, stejně jako domovů důchodců. Méně se dozvídá, jak naše vláda podporuje rozšiřování zaopatřovacích ústavů pro defektní mládež a dorost. Velká část práce v nich je svěřena České katolické Charitě. Přes dvacet ústavů koná tu zvláštní dílo lidskosti!

Těm, kdož mají zájem o službu člověku stíženému tělesnou či duševní vadou, vzláště však o děti a mládež, můžeme říci, že se v tomto oboru dnes ocitáme na světovém průměru. Jistě to rádi uslyší rodiče těchto dětí, jejichž úděl jsme my všichni jim povinni ulehčovat s vědomím, že na ně padl ten nepříznivý los oněch

VZPOMÍNKA NA MIKULOV

P. Antonín Hugo Bradáč

Leží na úpatí vinorodých svahů pod stráží Palavských vrchů, kde se prohánějí černá stáda muflonů a kde ční do výšky jasného nebe věkovitá a dřimotná stopa památného Děvína, volající zříceninami mohutných hradeb po obnovení zašlé slávy. Leží ve zvláštní osamoceně krásě jako duhová krůpěj rosy na listu révovém — tak samo v sebe uzavřeno a v sobě ztraceno, odděleno od světa, a přece svět v sobě zrcadlící — rozkošné město Mikulov, jehož celoroční práce vrcholí v právě započatém vinobraní.

Snad jste šli již někdy úrodnou kotlinou kolem Mikulova, tím požehnaným krajem, kde kvetou broskve a meruňky, kde bujně roste tráva, kde na svazích vinic září listí a plody révy jako drobtý slunce, kde větve keřů a stromů se ohnivě zažihají na hrotech, kde země se podobá zlatě stínovaným vlnám, a kde vše kypí mládím a životem, že se oko i srdce musí radovat tichou rozkoší. „Ó Moravo, země žárná — má lásko!“ tanula vám na mysli slova Bezručova, jak jste tu procházeli, a když jste vystoupili na zasněžené vrchy Pavlovské a rozhlédli se na široširou rovinu pod sebou, zdálo se vám, že slyšíte odevšad jásot a zpěv, že krajina sama zpívá vám slova vaší hymny: „zemský ráj to na pohled“. Tu chtěj nechtěj zašeptali jste v hlubokém dojetí: „Moravo! Velká a slavná Moravo!“

Ano, zde na jihovýchodních hranicích země koruny svatováclavské dýcháme, cítíme a poznáváme tu velikou duchovní jednotu naší vlasti v její neporušitelné a posvátné celistvosti. Svatý kopeček nad Mikulovem, který z daleka všem přicházejícím mává bílou věží na pozdrav, toť strážný duch hranic a přílehlých krajů. Je na něm svatyně památná a krásná, pravý skvost

architektonický, poutní chrám sv. Šebestiána s křestní kaplí, s kapličkou zmrtvýchvstalého Krista a se zvonnicí, kde vzácný a památný zvon vyplakává do jihomoravských soumraků nejčistší Ave. Tichý a něžný sen leží v liniích této stavby, tak tichý a dojemný, že nezdáte okolí, zapomenete na všechno, co neradostného a disharmonického jste prožili v životě, a dáte se zcela unášet pohledem na Svatý kopeček. Jeho vertikální spění vzhůru do nebeských propastí, lehkost a gracie, s nimiž bylo vyřešeno jeho vzletnutí do mystických výšin, jako by vystřelovaly vzhůru přímo z duše člověka, neúkojně toužícího a bádajícího, omámeného blažeností věčného života. Stojí zde živý symbol křesťanství, pomocník Církve i národa, památník křesťanské slávy, naděje šťastné budoucnosti v jihomoravském pohraničí.

Veliká úloha připadla v poválečných letech tomuto vyvolenému místu. Vše obnovit, znovuzrodit, sjednotit a vzkřísit v duchu Kristova evangelia, v duchu bratrské slovanské lásky. Proto se opravovaly a stavěly v pohraničí naše chrámy, proto se obnovovala poutní tradice, proto se soustřeďoval rovněž náboženský i národný život v srdci tohoto kraje, na Svatém kopečku mikulovském.

Kouzelný je kraj kolem Mikulova, zvláště v čase zlatých podzimů, tak teplých, vlídných a dlouze zde prodlévavých. A pracovitý, statečný, veselý a bodrý je zdejší lid. Úrodná kotlina mikulovská kvete a voní v těchto dnech svátkem vinobraní. S velkým svátkem v srdcích, v krásě a světle života sklizejí Mikulovští sladkou úrodu. A zraky pracujících zamíří často k Svatému kopečku nad městem, k poutnímu chrámu sv. Šebestiána. Jihomoravané, pověstní svým pohostinstvím, zvou a vítají srdečně mezi sebe každého, kdo chce sdílet s nimi radost z budovatelských úspěchů a z nadějných výhledů do budoucnosti.

dvou až tří procent defektních, s nimiž počítáme jako zatím s nezbytnou složkou mládeže, pro kterou budujeme zvláštní péči výchovnou a sociální. Nedokonavost slova budujeme je přiměřena skutečnosti. Ústavů se nám zatím stále nedostává. Dvanáct set dalších lůžek pro děti imbecilní a asylové případy je tak asi požadavek, který je třeba zatím pokládat za nezbytný, aby bylo pomoci těm rodičům, kteří marně žádají o umístění zvláštní pomoci potřebných svých dětí a dorostenců. To je jistě nepřijemná skutečnost, která se bude lepší, ale dělá ústavnímu odboru Charity mnoho starostí.

K tomu možno skončit zase s historií: od roku 1871, kdy byl založen první v moderním pojetí vedený ústav pro duševně vadnou mládež, Ernestinum, jsme udělali mnohé a značné pokroky v náplni péče. Tak právě jmenovaný ústav začal novou cestu tím, že se v něm z pouhé asylové péče, nesené prostým projevem milosrdenství, přešlo na soustavnou snahu o zdravotní podchyzení chovanců s pokusy o možnosti léčení. U těchto začátků stál především profesor Herfort, zakladatel české pedopathologie, navazující na dílo Kuffnerova a Heverochovo. Pod jeho vlivem přihlásily se záhy i snahy výchovné, které se rovněž chtěly orientovat podle vědeckých poznatků medicíny. Bylo to zcela ve shodě s prvními výboji speciální pedagogiky, která dostávala své základy v letech dvacátých našeho věku. V charitních ústavech docházelo k spontánním snahám věnovat se dětem i ve směru jistého omezeného vzdělání. Tak

dosaženo prvních pozoruhodných výsledků (viz Budeňičky, Slatiňany u Chrudimě, Viceměřice na Hané a Střelice u Brna).

V posledních letech věnovala se pak možností speciální výchovy zvýšená pozornost. Ústředí ČKCH zřídilo sociálně pedagogickou komisi, jejímž předsedou je prof. J. Beneš, referentem L. Relich, aby výchovně vzdělávací práce v ústavech byla koordinována, systematicky rozvíjena a cílevědomě vedena. Tam, kde dosud se ani nepočítalo s možnostmi jakéhokoliv intelektuálního rozvoje a případného pracovního uplatnění chovanců, vytvářejí se předpoklady k rozdmýchání sebenepatrnější jiskry psychiky dětí. Zvláštní, do čtyř stupňů rozvítené tematické plány vedou vychovatelky a ošetřovatelky k soustavným smyslovým cvičením, cvičení ruky nebo zástupového orgánu a řečovým projevům a skýtají první pozoruhodné výsledky v pracovní výchově. Oporou tu je pozvolná diferenciací typů, trvalé pochopení úkolů a jistě příkladná a obětavá práce zaměstnanců ústavů.

Je na místě, aby si nejen rodiče defektních dětí, ale i veřejní činitelé všimli výsledků této práce a naši občané hlavně z míst, kde tyto ústavy jsou, si uvědomovali, že jde v těchto zařízeních také o doklad naší kulturní vyspělosti, která se obráží v péči o člověka nemocného, abnormálního, zvláště pak i o děti, kde jsme prosadili úspěšné snahy o reedukaci a tím se octli na tomto úseku výchovy mezi nejvyspělejšími národy.

Dr Bohumír Popelář

Doba očima kněze

VE ZNAMENÍ VDĚČNOSTI A VYTRVALOSTI

V našem zářijovém čísle, tak vzdáleném posledního číslu červnovému, musíme se především vrátit k prázdninovým událostem. A můžeme tak učinit s pocitem upřímné vděčnosti k Bohu a lidem. Bylo toho totiž vykonáno nemálo ve prospěch zabezpečení míru a pro pokojný, ničím nerušený rozvoj naší vlasti. A lze oprávněně říci, že naši státníci si o prázdninách odpočinuli velmi málo, jak byly rušné a plné významných událostí. Ale chvála Pánu Bohu byly tyto události radostné a povzbuzující.

To ještě voněly staroslovanské lípy a na polích šuměly klasy, když naše vlast uvítala zástupce Sovětského svazu, kteří k nám přijeli na bratrskou návštěvu. I když to byla delegace na nejvyšší vládní úrovni, neměl její ráz a také průběh návštěvy nic z obřadnosti a formálnosti, na jaké jsme při oficiálních státních návštěvách zvyklí. Ba naopak, každý z nás měl spíše dojem, že návštěva byla také jeho záležitostí. Ani nepřátelský zahraniční tisk nemohl popřít spontánní a masové projevy Čechů a Slováků, s kterými přijali sovětskou delegaci. Ani on nemohl nepřiznat, že takovou ohromnou účast, nadšení a srdečnost opravdu nelze nadekretovat nebo jen připravit.

Vedle lásky je to vděčnost, která je základní křesťanskou ctností. Podle vděčnosti a nevděčnosti určujeme charakter lidí i celých národů. Také naše oba národy mají svou nepodplatitelnou dějinnou paměť, která bezpečně rozeznává pravé přátele od nepřátel. A v případě lidu Sovětského svazu nemůžeme než cítit upřímnou, hlubokou vděčnost a lásku k příteli, který nikdy nezklamal. Nechceme tu vyjmenovat onu dlouhou řadu dějinných zkušeností, které tento náš pocit potvrzují. Osvědčené české přísloví mluví o tom, že pravý přítel se pozná v nouzi. A i to jsme poznali na své kůži v době Mnichova nebo třeba takového suchého, neúrodného roku, jaký byl před deseti lety.

Naše vlast byla proto jedinou slavnostní zahradou. Lidé mluvili se sovětskými státníky jako s prostými, blízkými přáteli, které dobře známe a před kterými se nemusíme ostýchat. A právě při této příležitosti jsme si plně uvědomili, že veliká osobnost je jen taková,

kteří nemluví za sebe, nýbrž za celek, za národ. Také to je vlastně součástí křesťanské morálky, která na člověka chce, aby stál ve službách pravé moudrosti a lidskosti, a která požaduje, aby jednal tak, aby to bylo ve shodě se zájmem bližního i celku.

Ale také druhá červencová návštěva — presidenta Vietnamské demokratické republiky, Ho Či Mina, byla stejně radostná a slavnostní. Všichni jsme si při ní zase uvědomili závažnost koloniálního problému a touhy všech národů po opravdové svobodě a lidské důstojnosti. Právě vietnamský lid na své dějinné cestě poznal veškeru tvrdost a krutost kolonialismu. Proto ve svém přijetí vietnamského presidenta jsme vyjádřili svůj upřímný a rozhodný zájem na tom, aby nelidský a nemravný kolonialismus byl odstraněn s tváře země. Ostatně byla to právě delegace čs. katolíků ve Vietnamu, která dobře poznala krásné vlastnosti tohoto statečného lidu a také se mohla velmi intimně seznámit i s osobou presidentovou. Opět je to člověk, jenž cele a nesobecky stojí ve službách svého národa. Právě proto, že president Ho Či Min musel většinu života prožít v kruté a nemilosrdné válce, právě proto tak žhavě brání těžce vydobytý mír své země. My pak pocítujeme jako křivdu, že Vietnam je dosud rozdělen na dvě části a že nebyly dosud také splněny ženevské dohody o svobodných volbách, které by zemi opět pokojně sloučily v jeden celek.

Právě Vietnam nám všem znázorňuje neupřímnost slov některých západních státníků o „pravé demokracii a svobodě“. Působí leckdy až humorně, když nám lekce z „demokracie a opravdové svobody“ udělují lidé, kteří potlačují každý projev opravdové touhy po národní nezávislosti. Lidé, kteří uplatňují krvavou tyranii na Cypru. Lidé, kteří každodenně potlačují národní osvobozovací snahy Arabů (jak o tom rovněž svědčí prázdnotná historie bojů v Omanu), vědí toho opravdu málo o opravdovém duchu křesťanství.

Případ arabské země Omanu, která je v závislém poměru k Velké Británii, je dalším potvrzením skutečnosti, že koloniální země nejsou s to vymánit se ze staré utlačovatelské praxe, i když s oblibou tvrdí, že

kolonialismus je „již dávno mrtev“. Po loňských událostech v Egyptě je to druhý britský ozbrojený zásah a zároveň hrubé porušení světového míru. Co je vlastní příčinou barbarských leteckých zásahů britských kolonizátorů v této stále neklidné části Přední Asie? Nic jiného, nežli stále britské starosti o naftu a ohromné zisky, které z její těžby vyplývají pro britské finanční magnáty. Ostatně britský list Daily Telegraph napsal: „Bezprostředním cílem... je zachovat britský prestiž v ostatních částech Perského zálivu, které dávají *ohromné množství nafty*, a zabránit tomu, aby Britannie byla odtud vyanévrována. Omanský incident je však zároveň nehezkou ukázkou skutečných vztahů západních mocností mezi sebou. Angličané totiž podezírají Američany, že prostřednictvím proamerického krále Sauda povstalice podporují dodávkami zbraní, aby se tak snadněji zmocnili dalších naftových zdrojů v arabské oblasti. Ze tyto nemorální a nelidské zásahy nemají nic společného s vychvalovanou a doporučovanou západní demokracií a svobodou, ale také ne s křesťanským cítěním a myšlením, je na bílé dni.

Musíme s lítostí konstatovat, že tento křesťanství tak protichůdný duch imperialismu, kolonialismu a také již silně se obnovujícího rasismu znovu zesiluje. Je příznačné, že i v USA dochází v tyto dny k dalšímu citelnému okleštění práv černochů. Americký senát dal tak najevo, že nedávno halasně ohlašovaný zákon o občanských právech černochů není nic jiného, nežli propagandistický akt jepičího trvání. Jižní rasisté prosadili v senátu zákon, který dělá jen čest jejich otrokářské minulosti. Senát totiž rozhodl, že černoši se nemohou v případech porušování rovnoprávnosti na školách, v parcích, divadlech a jiných veřejných místech dovolávat soudní ochrany u federálních úřadů. Podle tohoto rozhodnutí nesmí ani president, ani ministr spravedlnosti zasáhnout ve prospěch černošského obyvatelstva ani v případech křiklavého utiskování a pronásledování, jež jsou zvláště v jižních státech USA běžným jevem. Římskokatolické duchovenstvo musí čelit pohanskému rasismu nejen v USA, ale zvláště silně v Jihoafrické unii. Kromě neomaleného bezprostředního rasistického útisku projevuje se v tomto britském dominiu i útlak rafinovaný, který není o nic lepší prvního. Tak na př. jihoafrické úřady se snaží, aby černým horníkům zabránily vzít s sebou do míst jejich zaměstnání manželky a děti, aby tak rozvracely morální a rodinný život černých dělníků a horníků. Také proti těmto Desateru nepřátelským opatřením jihoafrických úřadů museli biskupové několikrát protestovat. Avšak nic nemůže zabránit národům Asie a Afriky, aby se domáhaly svých božských i lidských práv. Jak je patrna snaha těchto národů po lidsky důstojném životě a po demokratickém způsobu vlády na př. v tom, že Tunisko bylo prohlášeno republikou! Solidarita afrických národů je všude patrna. Také ve snaze o celní unii afrických zemí.

Tak jako kolonialismus stále vyvolává válečné nebezpečí a konflikty, tak také americký imperialismus zostřuje mezinárodní situaci ve střední Evropě. Nyní, kdy začínají parlamentní volby v Německé spolkové republice, je pozornost světa soustředěna na tuto významnou událost. Vývoj poměrů v NSR znepokojuje všechny evropské národy, ale nejsilněji sousedy Německa. Především je znepokojuje plným právem skutečnost, že v NSR jsou zřizovány Američany sklady atomové munice. V poslední době hromadí Američané tajně v noci velké zásoby atomové munice ve skladišti u obce Neudorf v Badensku-Virtembersku. Je jistě politováníhodné, když v tak krátké době po skončení druhé světové války může Hitlerův nástupce, válečný zločinec admirál Dönitz, ve zvláštní knize obhajovat „čest nacistického loďstva“. Hlavní pozornost vládních kruhů se neustále soustřeďuje na zbrojení. Západoněmecké ministerstvo obrany chce mít již v roce 1960 vojenské letectvo v síle deseti vyšších leteckých jednotek. Na nákup 500 amerických a 250 kanadských stíhaček vynaložila bonnská vláda 4,2 miliard mark. Jak da-
lece ožívá novopanský a rasistický novonacismus, je

patrné z odporného faktu, že znovu dochází k hanobením židovských hřbitovů.

Klíčovou otázkou, rozhodující o snižování nebo zvyšování světového mezinárodního napětí, zůstává trvalá otázka odzbrojení. Londýnský výbor pro odzbrojení zasedá již více než pět měsíců bez viditelných úspěchů a pokroku. A přece zde jde o to, zbavit svět strašlivé příšery atomové války. Čím si vysvětlit malé úspěchy londýnského jednání? Ničím jiným, nežli tím, že západní velmoci odmítají – jeden za druhým – sovětské návrhy, které jsou často jen nepatrné obměněnými návrhy západních velmocí, které od nich vždy utekly v tom okamžiku, jakmile jich Sovětský svaz použil ve snaze učinit alespoň nepatrné společné usnesení. Je příznačné, že v této dlouhé době nepředložily západní velmoci ani jeden vlastní konkrétní návrh. Jen britská delegace předložila jakýsi návrh na vytvoření „skupiny expertů pro zkoumání různých aspektů kontroly“. Ostatní čas věnovaly západní mocnosti zdoluhováním, nekonečnému jednání v Severoatlantickém paktu, dohadování s Adenauerem a v zdůvodňování námitek proti rozumným a konkrétním návrhům sovětské delegace. Zvláště charakteristická je nevšímavost a ignorace západních delegací vůči stěžejní a prvořadě otázce zastavení pokusů s nukleárními zbraněmi. Je to pochopitelné, i když velmi smutné, že celá strategie atlantických generálů spočívá v plánování atomických náhlých útoků, které jsou svého druhu jakousi novou obdobou Hitlerových „blitzkriegů“. Nepřáli bychom těmto šílencům a zločincům zároveň, aby jednou uvíděli důsledky této podlidské strategie v jejich vlastních zemích! Sovětská delegace tedy navrhla alespoň dočasné zastavení pokusů na dobu dvou nebo tří let. Tento návrh je nejen kontrolovatelný, ale také minimální. Ale ani tento návrh se nesešel se souhlasem západních velmocí. Světová veřejnost se však energicky domáhá ukončení nebezpečných pokusů. Pravicový švýcarský list „Tribune de Genève“ tuto náladu ve světě vyjadřuje jasně, říká-li: „Je takřka jisté, že bude-li i Valné shromáždění OSN nuceno zaujmout stanovisko k odzbrojení, většina delegací bude podporovat these Sovětského svazu. Také americký list „Washington Post“ se zabýval Dullesovým rozhlasovým a televizním projevem o odzbrojení a vytýkal mu, že se v otázce odzbrojení, zvláště pokud jde o vytvoření kontrolované oblasti ve střední Evropě, stal – „zajatcem tvrdošíjného odporu kancléře Adenauera, který spojuje jakoukoliv dohodu o odzbrojení se sjednocením Německa“ – ovšem podle jeho představ. Dulles zřejmě chce vyčkat blízkých parlamentních voleb v Německu, ve kterých pochopitelně očekává vítězství stoupenců remilitarisace a atomového vyzbrojování. Americký list s politováním konstatuje toto stanovisko a připomíná, že – „sebemenší dohoda o odzbrojení by přispěla k vytvoření důvěry, na kterou svět tak naléhavě čeká“. My rovněž nemůžeme k názoru amerického listu dodat nic jiného, nežli že jeho projev odpovídá mínění všech lidí dobré vůle na celém světě. Toto stanovisko je také shodné se stanoviskem svaté Církve, která ústy svého velekněze dala již mnohokrát najevo, že užití atomových zbraní je v zásadním protikladu se všemi Božskými i lidskými zákony. Hlas Kristův je hlasem Knížete míru. Ti, kdo budou jednat proti jeho svaté vůli, se dočkají jen porážky. Avšak právě Spasitel vždy od nás požaduje, abychom za nalezeným dobrem vždy stáli a abychom je statečně obhajovali. To dvojnásobně platí v tomto osudovém rozmezí dějin lidské společnosti, která se musí všemi silami postavit proti zlu, sahajícimu k nejstrašnějším prostředkům zkázy života na celém světě. Nedopustíme, aby posvátné stvořitelské dílo bylo ohrožováno temnými mocnostmi ničení a zmaru! Vede nás k tomu i prostý hlas milujícího lidského srdce, který se ozývá v každé lidské hrudi, pokud nepozbyla skutečné lásky a znamená dobra.

P. Jan Mára

P. FELIX KADLINSKÝ, VLASTENECKÝ KNĚZ, SPISOVATEL

Narodil se v neklidné době 18. října 1613 v Horšově Týnci. O jeho mládí není zpráv. Ví se jen, že teprve r. 1635 vstoupil do jezuitského řádu. Vyučoval humanitním disciplinám na řádových školách, hlavně v Jičíně, kde svou osobní statečností zachránil život pátera rektora a řádovou kolej od nemožně vysokého výpalného, jež by bylo kolej úplně ruinovalo a které vyměřil při vpádu Bannerových tlup r. 1639 velitel švédské posádky na Hrubé Skále. Pak působil jedenáct let jako hospodářský správce koleje v Uherském Hradišti, kde zůstal později ještě jiné funkce a v jehož zdech vykonal své skromné, avšak záslužné dílo, zaměřené k větší cti a slávě Boží a uvědomění svého lidu.

Patří k oněm vzácným vlasteneckým kněžím, kteří v čele s Bohuslavem Balbínem v těsné ideové spolupráci s Kořínkem, Crugeriem, Košetickým, Tomášem Pešinou, Bridelem... usilovali se stejným zápalem o obnovu katolictví i o probuzení národní. Nešlo o žádnou „kliku“ ani „družinu“, jak by se dnes řeklo, nýbrž byla to skupina ušlechtilých kněží i laiků, jež ideově pojila uvědomělá spolupráce ve sféře misijně náboženské a národně, vlastenecky propagační.

Tehdejší člověk nebyl si jist ani životem, ani majetkem, pro nepřetržitou hrozbu války, kdy Evropa prožívala bolestnou dobu přerodu; proto, nemaje spolehnouti na lidské prostředky, hledal svou oporu přímo v Bohu, jemuž se chtěl přiblížit skrze tento svět. Není to fenomen světa katolického; i Komenský ve své pansofii nazírá svět jako zrcadlo Boží, poznáváje Boha per speculum et vestigium. To má svůj odraz i v umění: lidé této doby chtěli — abychom tak řekli — vidět věcnost, slávu Boží tělesnými očima a snažili se o to vystupňovanými smyslovými představami. Tento v dějinách stále se opakující tragický zápas mezi hmotným a nadhmotným, jenže dobově zabarvený, obráží se i v umění slovesném. Slovo není už suchým prvkem výrazové účelnosti, nýbrž jako rosná kapka odráží v tisícířech odlescích svit jediné působivé představy, verše mají pevně skloubený spád rytmický, rýmy znějí melodickým hudebním akordem...

V této době, slohové a jazykové tak náročné, začíná tvořit Kadlinský. Vzorem je mu mystik Fridrich von Spee, ušlechtilý jezuita, původem Slezan, který se odvážně postavil proti nelidskému týrání čarodějnic. Jeho „*Trutznachtigall, geistliches poetisches lustwäldlein*“, uveřejněný čtrnáct let po jeho smrti r. 1649, vydal Kadlinský r. 1665 v pražské impresii pod titulem: „*Zdoroslaviček v kratochvilném hájičku postavený, do kteréhož hájičku pobožná duše často chodí a hlasu toho líbezného slavička poslechnouti a z něho potěšení duchovního nabýti moci bude.*“ V předmluvě podává důkaz svého vlasteneckého smýšlení: „Náš ctihodný otec, Fridrich Spee, v německém jazyku svého slavička tak vynaučil, aby pravého Boha všudy, doma i na poli, v lesích i v údolích, v kostelích i školách, tak líbezně ohlašovali a zvelebovati uměl, že by jej poslouchající potřebně k lásce a k milování Boha, Krále nebeského, popuzeni a zapálení byli. Aby pak i náš český národ líbeznosti téhož slavička účasten býti mohl, s pomocí Boží tak se naši české řeči vynaučil, že jak se já domnívám, svobodně a s pochvalou mnohých se vždy ukázati bude moci.“ Vděčně vzpomíná Abrahama P. M(ěšťana) B(udějovského), že přispěl k úhradě nákladu: „A jestliže číše vody studené, potřebujícímu pro Boha podaná, své odplaty neztratí: čeho tato tvá tak hojná štědrota, pro Boha našemu slovanskému národu poskytnutá, očekávati má a může?“ — Uvědoměle tedy pořídil překlad ve prospěch svého národa. Abychom doložili, jak obratně si při převodu vedl a jak svěže, barvitě vystihl a mnohde předstihl originál, uvádíme chválu Panny Marie na Ježíše: „Die reine stirn der morgenröth / war nie so zart gezieret, / der frühling nach dem winter öd / war nie so schön muntieret, /

die weiche brust der schwanen weisz / war nie so wohl gebleichet, / die gülden pfeil der sonnen heisz / nie so mit glanz bereichet, / als Jesu wangen, stirn und mund / mit gnad sein übergossen.“ — „Nikdy tak ranní dennice / nebyla okrášlená, / nikdy na jaro květnice / kvítím tak ozdobená, / nad sním labuti bělejší / nejsou také bělosti, / paprškové nejjasnější / nemají té jasnosti, / jak jest tvář, čelo Ježíše / okrášleno milostí.“ — Do hluboké tmy náboženské rozháranosti a národního úpadku, v níž uvadala víra stejně jako český jazyk, zazářil překlad Zdoroslavička jasným světlem důvěry v lepší budoucnost.

Byl přijat ode všech vlastenců s plným porozuměním. Ještě po šedesáti letech byl znovu vydán r. 1726. Do konce i Václav Thám r. 1785 při svém ne novém pokusu o obnovu české poezie otiskl ze Zdoroslavička obšírná místa. Aby však podal nehnoucí důkaz svého „osvícenství“, provedl na něm změny, „poněvadž obsah její duchovní jest, protož tytéž vybrané básně na světský způsob jsem vyložil a Pána Ježíše v Meliše, též sv. Máří Magdalenu v Kloe a Fillis proměnil.“

Ještě téhož r. 1665 vydal píseň „*Na den Božího Těla o nejsvětější Svátosti oltářní*“. Je to v tehdejší době první lyrická báseň, jež přesnými výrazy a jasným výkladem podává dogmatické pravdy o Eucharistii, zachovávajíc přitom svěží básnickou formu i vznešený pathos náboženské vroucnosti. V celém století, tak bohatém na božitélové divadelní hry, na kázání na thema Božího Těla a na jiné veršované pokusy, nenalezneme dokonalejší věroučnou báseň.

Jak mistrná byla tato synthesa dogmatických pravd s básnickým vznětem, ukáže několik citátů: „Podstata chleba a vína / svou přirozenost tratí, / v Tělo a Krev Hospodina / když se slovem obrátí: / chuť, barva chleba a vína, / ačkoliv se tu čije, / však tu sama Krysta Pána / bytnost s podstatou žije.“ — Nebo básnický obraz konsekrované Hostie: „Není-liž to věc divná, / že se v tak těsné obydlí / klade bytnost něsmírná?“ — Mysterium přijímání Těla Páně pod způsobou chleba: „Tělo pravé přijímáme / ne pod způsobou těla, / Krev Ježíše přijímáme, / byť se krev neviděla, / všecko se to skryté děje, / pouhé jest to tajemství, / sama tu víra prospěje / v nestihlém odporenství.“ — Kristus při poslední večeři proměňuje chléb a víno v své Tělo a Krev: „Chléb se vidí, avšak není / tu víc chleba živého, / než jest hned po posvěcení / Tělo Krysta žádého, / zdá se víno, však tu vína / žádného více není, / to jest mocnost Hospodina, / že se ty věci mění.“ — Geniálně prostě vysvětluje přítomnost Kristovu v nebi i v Hostii: „Tu svou moc smyslově tratí, / neb co jest, to nevidí.“ — Srozumitelně objasňuje přítomnost Kristovu i v nejmenší částce Hostie: „A bys na drobty nejmenší / podobu chleba zlámal, / však bys částky nejskrvnější / Těla Páně nezlámal, / zůstává celý v zlámání / tak jako v celé částce, / nemůž být více polámaný, / nechť jej kdo láme, jak chce. / Jak se na nebi spatruje / Bůh, člověk pravý, celý, / tak se v těch částkách zdržuje, / tak víra smejšlet velí.“

Báseň pokračuje v tomto přesném metru, zdobeném sýťmi rýmy, a vykládá eucharistický zázrak věroučně tak bezvadně, že by toho lépe nesvedl suchý doktrinární výklad. Zdrojem těchto přesných theologických termínů byly Kadlinskému staré překlady Kanisiova díla: „*Parvulus Catechismus Catholicorum*“, Kolín 1559 a „*Summa doctrinae Christianae*“, Ingolstadt 1556. Překlady vydány v Praze 1584, 1615 a 1633. Svědčí o nevšedním lingvistickém nadání Kadlinského, jak obratně dovedl z tohoto zdroje čerpat a novými termíny obohatit současnou mluvu... úpadkovou. Báseň je obsahově i formálně úplně samostatná, třeba mu podnět k ní dala neveliká skladba Fridricha von Spee z r. 1649. Končí vznešenou apostrofou:

„Ó, Lásko! kdož z nás vypraví
tvou velkou všemohoucnost?
Kdo její sílu zastaví,
kdo uhasí tu vroucnost?
Slovo věčné jedním slovem
chléb v pravé Tělo mění,
víno v Krev: chtěl tím způsobem
nám zříditi posílení.“

Již r. 1666 vychází jeho hagiografické dílko: *Zrcadlo bolestné Matky Boží Panny Marie z útrpnosti Krystových formované* a překlad řádového spolubratra Jana Tannera: *Život a sláva sv. Václava*, obojí v Olomouci, dále r. 1667 překlad Poláka Mik. Lečzyckého: *Pobožná rozjímání na každý den přes celý rok i na některé svátky veřejné a slavnosti*. V Praze vychází r. 1674 jeho překlad díla belgického mystika P. de Barry *Solitudo Hagiophilii* pod titulem: *Poušť svatomilná aneb pravidlo, jak by bohobojný a křesťanské dokonalosti žádostivý člověk za osm dní pořádku v duchovním cvičení se*

zaměstnávatí mohl.“ Další jeho překlady z P. Stengelie, Roberta Bellarmína, Vincenza Caraffy, Fil. Allegambe a Nierembergia zůstaly většinou v rukopise, rovněž jeho původní práce: *Pokladnice duchovní, t. j. pravých a spasitelných pokladův schránka*“ vyšla až po smrti jeho r. 1698. Velmi kritický Z. Kalista ocenil jeho dílo uznale taktó: „Kadlinský projevil se vskutku ve svých překladech básníkem jako snad — až na Bridela — žádný jiný jeho současník a může být po této stránce vzorem i nejednomu básníku modernímu.“ K tomu bychom dodali, že jako kněz svými pracemi, zvláště svou písní o Božím Těle zapůsobil ve prospěch katolické obnovy na srdce rodáků z vrstev nejprostších, jimž zábavným a esteticky vybroušeným způsobem dovedl přiblížit nejhlubší tajemství víry.

Jeho život v posledních letech šel cestou pravého křesťana — cestou křížovou — neboť pro těžkou chorobu nemohl opustit lůžko, na němž zesnul 15. listopadu 1675, aby se tváří v tvář setkal s tím, k jehož větší slávě pracoval po celý život. J. B.

NÁŠ ZÁPISNÍK

PAPEŽ PIUS XII. VARUJE PŘED ATOMOVÝM NEBEZPEČÍM

14. dubna 1957 odevzdal papež Pius XII. prof. Masatoshi Matsushitovi následující notu:

Vzrůstající ovládnání mohutných přírodních sil člověkem vyvolává nové a naléhavé motivy starosti. Vskutku, ničivá moc atomových zbraní stala se neomezenou, není již brzděna „kritickým množstvím“, které dosud kladlo meze účinkům atomových zbraní beztak už hrozným. Nyní se používá této neomezené moci k hrozbám, které se stávají čím dál katastrofálnější.

Jde-li o katastrofu přírodní, je nutno sklonit hlavu před tím, co se děje z vůle Všemohoucího. Jde-li však o katastrofu vyvolanou perversní mocí člověka, musí každý spravedlivě smýšlející takový akt kárati a odsuzovat.

Místo zbytečného plýtvání vědeckou činností a prací a hmotnými prostředky nutnými k přípravě takové katastrofy, jejíž bezprostřední, nedozíravé škody a biologické následky, které se projeví na živých tvorech, nemůže nikdo předvídat, — místo tohoto strašlivého a nákladného spění k smrti — musí všichni nositelé odpovědnosti všech národů a každého náboženského vyznání pociťovat morální povinnost, že je třeba sledovat šlechetný cíl, aby se tyto energie postavily do služeb člověka.

Vědecké, hospodářské, průmyslové a také politické složky musí veškerou svou silou podporovat snahy, které směřují k tomu, aby se používalo těchto energií ve prospěch mravních potřeb.

NOVÉ PŘEDPISY

Posvátná kongregace obřadů vydala dne 7. března 1957 reskript tohoto obsahu:

I. Používání gramofonů a rozhlasových přijímačů v kostele.

1. Za liturgických funkcí nelze v kostele používat gramofonů nebo rozhlasových přijímačů, kterými by se reprodukovala kázání, katechese, zpěvy a hudba, ani taková, která by doprovázela zpěv věřících, ani hudba, která by hrála před začátkem bohoslužeb, když se věřící v kostele shromažďují, nebo když po bohoslužbách kostel opouštějí.

2. Kromě liturgické funkce lze uvedené přístroje v kostele trpět jako pomůcku k vzdělávání a poučování věřícího lidu.

II. Smíšené sbory.

1. Encyklika sv. Otce Pia XII. „*Musicae sacrae disciplina*“ ze dne 25. prosince 1955 připouští ve výjimečných případech, totiž „ubi scholae haberi non possunt vel congruus non invenitur numerus Puerorum Cantorum“, při slavnostních službách Božích sbory smíšené,

kteří byly kdysi absolutně zakázány. (Viz ještě Motu proprio sv. Pia X. „*Inter sollicitudines*“ ze dne 21. listopadu 1903.)

2. Sbor musí ovšem zpívat na místě zvlášť vyhrazeném, „*extra cancellos*“, a je nutno, aby byli muži od žen a dívek naprosto odloučení.

3. Ordináři jsou ve svém svědomí vázáni dbát do držování těchto podmínek.

III. Lidový jazyk při slavné mši svaté.

Během slavné mše svaté nelze zpívat ani k offertoriu, ani v jinou chvíli vložky (moteta) v lidovém jazyku. Lze je však zpívat bezprostředně před anebo po slavné mši svaté.

IV. Promítání filmů v kostele.

Promítat v kostele filmy (světelné obrazy) z jakýchkoliv důvodů, za účelem katechese, přibližování či prohlubování náboženských pravd atd., se zapovídá.

UMĚNÍ VĚKŮ

se jmenuje sborník, věnovaný sedmdesátinám prof. Dr. Josefa Cibulky, vydaný Charitou v Praze 1956 (v prodeji teprve v květnu 1957). Kniha je uvedena zdařilou fotografií usmívajícího se jubilanta, jemuž by, bohudík, nikdo ani na fotografii, ani ve skutečnosti sedmdesátku nehádal. Všim právem se oslavenec na obraze usmívá. Podařilo se mu jako málo komu naplnit sedmdesát let života kněžského i vědeckého prací, a díky mnohým talentům, příznivým okolnostem a času, prací mimořádně úspěšnou. Je těžko doplňovat skoro čtrnáctistránkovou životopisnou úvodní stať Hobzkovu. Snad by bylo možno jen se dotknout toho mála, co v ní není. Těm, kdož se s Cibulkou byt jen nahodile stýkají, je až nápadný zvláštní charme osobnosti, noblesa a pružnost ducha. Jako je Cibulka citlivý ve styku s uměleckými díly, tak je citlivý, ohleduplný, taktní, noblesní ve styku s lidmi, s člověkem. To napomáhá vysvětlit jeho životní úspěchy, to vysvětluje i dlouhou řadu vskutku oddaných žáků a ctitelů. Cibulka si však získal mnoho přátel i mezi spolupracovníky jak na theologické, tak i na filosofické fakultě i v ostatních funkcích, které ho svedly s mnoha lidmi doma i v zahraničí. Tu zvláště jde o jména světového významu. Jejich příspěvky k oslavě jubilea by jistě naplnily další Sborník, který by byl možná ještě zajímavější než právě vydaný.

Mluví-li se o Cibulkově činnosti na theologické fakultě, nelze nezdůraznit, že ji on, prof. Vajs a prof. Šanda povznegli jak vědeckou prací, tak i osobními styky se zahraniční vědeckou obcí na úroveň opravdu světovou. Tato skutečnost naplňuje radostí nejen členy fakulty, ale celou naši katolickou veřejnost.

Tištěné práce Cibulkovy bývaly přijímány odbornou kritikou jako vědecká díla prvořadého, u nás v mnohém

ohledu takřka průkopnického významu jak námětem, tak metodou zpracování i formou podání. Jejich příznivé kritiky, recenze, komentáře neměly superlativy obdivu a uznání („mimořádná zdatnost badatelská“, „vzácná jistota úsudku“, „kritická revize výkladů a názorů“, „zvládnutí literatury v obdivuhodné šíři“, „práce přísného vědeckého měřítka“, „rozsáhlá znalost pomocných disciplín“, „duchaplná kombinace a pronikavá bystrost“ atd.) snad povzbuzovati pracovní elán jubilantův, ale bývaly samozřejmým, někdy i nedoceněným konstatováním jejich kvality. Hned první velké — habilitační — dílo jubilantovo Starokřesťanská ikonografie a zobrazování Ukřižovaného, věnované Nikodemu Pavloviči Kondakovu, bylo odborníkem prof. Matějčkem nadšeně přijato (Č Č H 1924, 316). V kruzích duchovenstva — až na biskupa Podlahu — nebylo ani povolání kritika, který by mohl věčně zhodnotit tuto základní práci, týkající se symbolu denní kněžské praxe. Snad to bylo právě Cibulkovo kněžství, které volilo toto thema. A když jsme u Cibulky-kněze! Profesor filosofické fakulty, ředitel Státní galerie v hodnosti vládního rady, docent vysoké školy architektury a pozemního stavitelství na technice v Praze, nezapomíná na své kněžství. Cibulka je nám snad nejvzácnější, když se modlí na př. v mariánskolázeňském kostele svůj breviář, od něhož se neodlučuje, ačkoli jeho přečetné závažné funkce by ho snadno dispensovaly. Jak v tom příkladně působí zvláště na dnešní mladé kněžské generace! Kdo četl Cibulkův nekrolog Nad rakví Otakara Španiela nebo jeho jiný literární projev, bezděky ho napadne, jaké kvality byly asi Cibulkovy exhorty z let 1911–13, kdy býval exhortátorem na hradeckém lyceu, a jak se asi poslouchaly, přednášeny jeho příjemně odstínovaným hlasem. Škoda, že nejsou publikovány! Na tento povzdech by nám však asi odpověděl podobně jako kdysi prof. Šanda: „Kázání může napsat třeba Emanuel Žák, ale já vydávám starosyrské texty.“ Vskutku, prof. Cibulka byl povolán k jiným pracím, než je psaní kázání. Nicméně je dobře vzpomenout i této, třebaže jen episodické činnosti kněze Cibulky.

Jako biskupský ceremonář a sekretář si uchoval mnoho bystrých i vtipných postřehů z prostředí visitovaných far i z idylických poměrů v provinční kapitule hradecké z doby dohasínající slávy a moci rakouské monarchie. Tyto arabesky (mohlo by se říci z kostela a sakristie) rozkošně reprodukuje a případně glosuje. Má v paměti z této doby sedisvakance pražského arcibiskupství po primasu Huynovi i mnoho vážných církevně politických událostí, jak je přinášel těžký zrod republiky. Jak byl mladý sekretář a současně docent diecézního učiliště vzdálen bezstarostného a poklidného způsobu života některých církevních představitelů z prvního desetiletí tohoto století. Muž, který procestuje v přísně vědeckém pracovním zájmu Evropu, kterému z jeho oboru neunikne nic podstatného ve světové literární produkci a organizačním dění, který bude prvním sekretářem mezinárodního výboru pro dějiny umění, měl jen shovívavý úsměv a shovívavé porozumění pro slabosti místních (i církevních) veličin a jindy i pro malichernou závist nebo jiné netaktnosti vůči své osobě a působení.

Cibulka neúnavný — a nehonoraný — poradce a kolaudátor ve všech otázkách církevního umění. Všichni svědomitější duchovní správci, hlavně ovšem pokud byli jeho posluchači, nepodnikali ve svěřených kostelích v oboru církevního umění nic významnějšího bez Cibulkovy trpělivé a zasvěcené rady nebo posudku. Svou péči v této věci a ostražitost věnoval a věnuje na prvním místě katedrále. Jako profesor medicíny je obklopen suitou vědychtivých asistentů a žáků, tak i Cibulka prochází často katedrálou ve středu svých posluchačů, sledujících napjatě jeho výklady a jeho upozornění. Jsou si vědomi toho, že je doprovází nejpovolanější průvodce po nejpamátnějším českém místě, který je zároveň ideovým tvůrcem nejposlednějších uměleckých ozdob katedrál. Z té doby pochází i jeho spolupráce i s nejpřednějšími českými umělci Španielem,

Brunnerem, Švabinským, Kyselou, Svolinským, Zálešákem a j.

Je Cibulkovou zásluhou, že posledním — bohužel, jen rukopisně zapsaným — výzkumem se mu podařilo důmyslnými a skoro sensačními závěry v souladě a na základě nejnovějších archeologických nálezů značně rozšířit předcyrilometodějskou éru křesťanství u nás. Je velikou škodou na národním kulturním majetku, že tento rukopis, jeho přednášky, zvláště ale jeho základní práce o svatováclavské koruně zůstávají nevydány.

Cibulka nám dal mnoho, ale nedal nám synthetické dílo o — aspoň — českém církevním umění a nedal nám žaka kněze, který by byl jednou schopen převzít jeho stoličku na theologické fakultě. Církevní umění by nejlépe tradoval zase jenom kněz. Při jubilantově pracovním elánu se snad dočkáme aspoň skript církevního umění nebo křesťanské archeologie.

Zbývá tedy jen se těšit aspoň ze Sborníku, v němž vzhází jako požehnaná žatva vědecká setba Cibulkovy didaktické a pedagogické práce. Všeobecně zaujmou dva první články: Josefa Hobzka, Jos. Cibulka, nástin životopisný, a Anny Masarykové, Pedagogická činnost prof. Dr. Jos. Cibulky. Už pro tyto články Sborník všem kněžím vřele doporučujeme. Z dvaceti více méně kratších příspěvků je devět zaměřeno tematicky na církevní umění přímo, zbytek se jím obírá nepřímě. Tu a tam možno vytknout některá nedopatření zaviněná patrně spěšně upravovaným rukopisem. Zajímavá studie Olgy Strettiové, Pontifikální střevíce románské doby v Čechách (s. 192), datuje nesprávně a k tomu jinak v textu, jinak v poznámkách úmrtí některých pražských biskupů. Tak podle autorky zemřel biskup Menhart r. 1138 (Tomek, Dějepis m. Prahy I, 588 r. 1134), Bernard r. 1246 (Tomek, l. c. 1240). O biskupovi Mikulášovi praví v textu, že zemřel r. 1226, v poznámce roku 1256. Tomek, nechce-li použít údajů Frindových nebo Borového, uvádí jeho úmrtí k 17. I. r. 1258. Jinak je článek pozoruhodný pro srovnání s údaji a výzkumy základního díla pro zvolenou tematiku Jos. Brauna, Die liturgische Gewandung. Škoda, že se autorka nepodívala do Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de la liturgie III, 1232/58, 1232/56; II, 1651/55. Možná, že by jí prospělo i Eisenhoferovo dílo Handbuch der Paramentik, které vyšlo v r. 1924, tedy sedmnáct let po zastaralé dnes práci Braunově.

Kněz i laik jen poněkud se zajímající o církevní umění si s velkým prospěchem i požitkem přečte všechny články: O sochaři Platzerovi (Blažiček), Gobelieny pražského arcibiskupského paláce (Blažková), Basilice v Teplicích (Hejna), Levočském kruzifixu (Homolka), Dvoulodí (Kubátová), Cisterciácké architektuře (hlavně francouzské, řada reprodukcí, v citacích plýtvání papírem), Gotické pietě (Mašín), Alliprandim v Kosmonosích (Mixová), Illusivní malbě barokní architektury (Preiss), Brandlově Klanění sv. králů (Racek), Kostele na Slupi (Reichertová), Staviteli Luragovi (Uřešová).

Bibliografie Cibulkových prací a řada ilustrací k pojednáním na konci knihy doplňuje tuto radostnou a užitečnou publikaci. Jak se stává, ani v našem případě výčet prací není úplný. Chybí na př. skoro dvoustránkový článek v III. sv. Bohovédného slovníku o sv. Elijovi a jeho kultu, který byl od dob Karla IV. patronem pražských zlatníků. Cibulka heslo zpracoval vyčerpávajícím způsobem a pohotově k němu snesl obrazy relikvií chovaných v pražských museích. Vzhledem k jubilantově osobnosti, i vzhledem k jeho četným zahraničním přátelům, měla být publikace opatřena jinou jazyčným resumé, jak bývá jinak dobrým zvykem.

Loučíme se se Sborníkem, který vytvořila oddanost žáků.

Neloučíme se však s jubilantem. Tedy ne „S Bohem, pane profesore“, ale jako s tak dojemnou upřímností a kolegiální srdečností nám — většinou svým žákům — na fakultě praváte: „Zdráv buďte!“ nebo „Abyste zdráv byl!“, tak Vám, Spectabilis, s opravdovou upřímností a vděčností do dalších desetiletí přejeme: „Abyste zdráv byl!“ a nám a fakultě a Církvi a národu zůstal dlouho, dlouho zachován...
-rtk

K OBRÁZKOVÉ PŘÍLOZE

Letošního roku oslavila své sedmdesátiny malířka Anna Macková, která žije a tvoří ve svém tusculu ve Studňanech u Jičína. Začala nejprve pracovat v černém dřevorytu a když se její životní cesta střetla s grafikem Josefem Váchalem, tvořila svá díla v dřevorytu barevném. V roce 1921 si koupila starý ruční lis a vytiskla na něm knížku černých dřevorytů, které okolorovala: „Koleda o tom, jak zvířátka pekla Ježíškovi chléb a jak to dopadlo.“ V roce 1923 až 1924 pracovala na cyklu barevných dřevorytů „Korčula“. Potom následovaly barevné dřevoryty z cesty Bulharskem „Prázdninové putování“, „Bulharské mlýny“, „Prachatice“, „Weitfällernská slat“ a j. Slovenské motivy ryla v linoleu velkého rozměru a tiskla barevně. Zvláště třeba připomenouti „Staré dřevěné kostelíky“ z východního Slovenska a „Slovenskou dědinu“, totiž Kaliště, kterou Němci úplně vypálili jako středisko partyzánů. Velikou láskou A. Mackové jsou květiny, které ryla do dřeva a tiskla barevně. V poslední době maluje a tiskne hodně monotypy. Mimo práci v grafice maluje temperou, olejem i akvarelem a hlavně kreslí všemi možnými způsoby: tužkou, perem, uhlem, lavírované kresby. Malířka Macková je nešťastnější ve své práci, nemůže-li tvořit, nemá klidu a pokoje. Z posledních prací jsou zvláště významné „Albrechtický hřbitůvek“ a „Prášilská papírna“. „Albrechtický hřbitůvek“ jsou 4barevné dřevoryty Anny Mackové z roku 1927; různé překážky zavinily, že knížka vyšla až r. 1947. Krásný věcný text s historickými doklady od Dr. Jaromíra Malého. Zobrazen je tu zajímavý kostelík s kapličkami u hřbitovni zdi s nápisy nad hroby. Autor textu vysvětluje: „Farář Cíza zbudoval první kapličku u hřbitovni zdi nad hrobem matky v r. 1841 a připojil veršovaný nápis. Sousedům se kaplička líbila a přáli si něco podobného pro hroby svých milých. Farář Cíza vyhověl a tak vznikla podél zdi celá řada podobných kapliček s příhodnými epitafy.“ — Albrechtice jsou mezi Pískem a Týnem nad Vltavou. „Prášilská papírna“ je cyklus sedmi dřevorytů, z nichž je šest barevných. Textový doprovod napsal a vysázel ručně řezanými a odlitými typy grafik Josef Váchal. V textu je šest dřevorytů menších A. Mackové. Vytiskl je na ručním lisu autorkou v r. 1930—31. V době, kdy A. Macková tvořila listy prášilského cyklu, nebyl motiv práce ještě tak v popředí zájmu výtvarníků, jak tomu je dnes. V tomto směru byla tedy průkopnicí a opravdu její cyklus se těšil neobyčejnému zájmu. Byla to poslední šumavská papírna na ruční papír z hadrů s velmi primitivními prostředky výrobními a dělníky nekvalifikovanými. Téměř v poslední chvíli ji grafika zachytila dokumentárně v jejím cyklu, neboť již v roce 1933 lehla popelem. Některé zařízení podařilo se zachránit a je umístěno v technologickém muzeu na Hradčanech. *Knížní značky (exlibris)* v dřevorytu černém i barevném, to je opět jiná kapitola její práce. Vyryla jich ke 200, pro naše i zahraniční zájemce. Jejich náměty jsou ze světa květin, exotických ptáčků i jiných zvířátek, lidové architektury i krajinné. Ukázky a články o nich byly uveřejňovány jak v Časopise Spolku sběratelů a přátel exlibris, tak v odborných zahraničních publikacích, jugoslávské, rakouské, australské, vyšlé v Sydney a poslední letos holandské v Amsterdamu. (Právě v těchto dnech jí došel od Spolku sběratelů a přátel exlibris v Praze diplom s díkem za vykonanou práci pro českou knižní značku.) Koncem letošního roku dotiskne na ručním lisu a hodnotných ručních papírech svůj poslední soubor: „Exlibris, novoročenky a drobná grafika“, čítající dnes již přes 70 listů. Zajímavostí jeho jsou kostelíky, zvoničky a krajinné motivy z okolí Jičína a též ze Šumavy v barevném dřevorytu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 7. - V Praze dne 1. září 1957.

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČR v ÚČN. Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor prof. P. Josef Beneš. Redakce Praha II, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 23 58. Tisknou Pražské tiskárny, n. p., závod 01, Praha II, Václavská 12. — Vychází měsíčně, mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na ½ roku Kčs 15.—, celoročně Kčs 30.—, cena jednoho výtisku Kčs 3.— Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Podepsáno k tisku 17. VIII. 1957. - A-12995.

Účastníci I. kursu kněžských exercicií

Andrés Ignác, Holýšov u Stoda, Appl František, Stebno, Paroubek František, Kotouň, Bílek Emil, Zábřeh na Moravě, Burian František, Přerov nad Labem, Čistecský František, Josefův Důl, Dostálek Jaroslav, Bělá pod Bezdězem, biskup Dr. Eltschkner Antonín, Praha, Farkas Ernest, Podhradie, Fišer Stanislav, Sokolov, Herold František, Klecany, Hubáček František, Dolní Kralovice, Korchňák Štěpán, Praha I, Košík Vendelín, Nitra, Dr. Kotalík František, Praha IV, Martin Vojtěch, Holohlavý, Milčinský Ignác, Veleliby, Němeček Josef, Pohled, Dr. Opatrný Jan, Praha IV, Petruj Josef, Kostelec nad Orlicí, Prchala Bedřich, Klášterec nad Orlicí, Sokol Vladimír, Stříbrná, Šíkula Eduard, Prosetín, Šimák Antonín, Dublovce, Štula Ežvan, Písečná, Štván Bohumil, Domaslav, Šulc Josef, Sudějov, Týra Václav, Bělce, Vaněk P., Kozmice, Vavříček František, Jedovnice, Veselý František, Vodňany, Vítek František, Rozsochy, Škop Josef, Úpice.

Účastníci II. kursu kněžských exercicií

Cveček Alois, Kolín, Čermák František, Tursko, Haněl Jaroslav, Svoboda nad Úpou, Dr. Holúšek Otto, Záhorská Bystrica, Kacetl Stanislav, Olešná, Kolečko Karel, Předbořice, Lochman Václav, Libochovice, Müller František, Provodov, Musil Antonín, Chlum, p. Bransouze, Nešvara Josef, Středokluky, Opěla Bohuslav, Sloup na Moravě, Pekárek Alois, Sulkovec, Pílát Josef, Hořovice, Prístupný Emil, Trenčín, Salač Václav, Chocerady, Štefek Josef, Vejprnice, Thema Jan, Horšice u Přestiv, Trojan Vojtěch, Praha-Libeň, Wágner Zdeněk, Třebotov, Vojáček Antonín, Benešov, Vojáček Ladislav, Horní Záhoří, Votava Oldřich, Suchdol nad Lužnicí, Zemanec Václav, Pardubice, Zíka Josef, Kraselov, Zouhar Alois, Ivančice, Zouhar Bohuslav, Nová Říše, Zouhar František, Okříšky, Zouhar Josef, Jedovnice, Sandholc Alois, Bříství, Štreleček Alois, Bělce, okr. Blatná, Vošický Rudolf, Hradec Králové.

Účastníci III. kursu kněžských exercicií

Adamec Alois, Horné Lefantovce, Dr. Danišovič Stanislav, Milešov, Dočekal Jan, Praha, Exler Karel, Rouchovany, Hloušek Jan, Holubice, Holub Jaroslav, Trhové Sviny, Hortlík Václav, Třebenice, Hrubý František, Podbořany, Hudec Josef, Čestlice, Javůrek Josef, Líšnice, Dr. Kalousek Jaroslav, Havlíčkův Brod, Kaplický Josef, Netolice, Klíma Václav, Lhenice, Kocián František, Domažlice, Kozelský Leopold, Zálší, Lyko Antonín, Boršov n. Vlt., Maciejiczek Josef, Albrechtice, Mokry Jan, Jablonné n. Orl., Mošna Jiří, Tismice, Novák Alois, Nasavrky, Novák Gustav, Beroun, Novák Ladislav, Svaté Pole, Novák Josef, Přestice, Pavelka Jan, Kněžice, Punda Bohumil, Choustník, Rimeš Alois, Mrákotín, Schneider Jaroslav, Javorník, Schottert František, Vysočany, Slov., Straškrába Antonín, Nevojtice, Šorna Josef, Hvoždany, Waloszek Adolf, Horní Těrlicko, Dr. Veselý Ignác, Stará Boleslav.

JUBILEA

Dne 6. července oslavil své 80. narozeniny Dr. Kamil Kabourek OSA, admin. v Praze na Strahově.

Jubilea ordinací:

50 let kněžství: Dr. Josef Šmíd, děkan, Nové Strašecí, 40 let kněžství: Hroznata Karel Sequens, býv. vikář v Mar. Lázních,

30 let kněžství: Dr. Jan Merell, děkan CMBF v Praze, Karel Sahan, spirituál kněžského semináře v Litoměřicích, Jan Vrba, děkan a vikář v Písku.

CHRÁMOVÉ DRUŽSTVO V PELHŘIMOVĚ se sídlem v Praze v likvidaci vyzývá všechny podílníky družstva, aby přihlásili své nároky z titulu svého členství vůči likvidujícímu družstvu nejpozději do 15. září 1957 na adresu: Chrámové družstvo v Pelhřimově, se sídlem v Praze v likvidaci, Praha-Malá Strana, Sněmovní ul. č. 9.

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Nováček František, administrátor, Petrovice u Rak., ustanoven dekretem čj. 3856/57 od 15./5. 1957 administrátorem v Žalmanově, okr. Karlovy Vary, dekr. čj. 3857/57 excur. admin. v Bochově, o. Toužim, dekr. čj. 3858/57 excur. admin. v Bražci a čj. 3859/57 excur. admin. v Andělské Hoře, oboje o. Karl. Vary, dekr. čj. 3860/57 v Javorné a dekr. čj. 3861/57 v Kozlově, oboje okres Toužim.

Hlaváč Bohuslav, administrátor ve Zbraslavi, ustanoven dekretem čj. 3863/57 od 15./5. 1957 kaplanem v Praze-Podolí a služebně příkázán farnímu úřadu u Nejsv. Trojice v Praze II, Podskalí.

Vajdiš Josef, administrátor v Plzni V. u P. Marie Růžen., ustanoven dekretem čj. 3864/57 od 15./5. 1957 administrátorem ve Zbraslavi, okres Praha-jih.

Schwarz Josef, administrátor v Žalmanově, ustanoven dekretem čj. 3865/57 od 15./5. 1957 administrátorem v Kladrubech u Stříbra, dekretem čj. 3866/57 excur. admin. v Zámku Kladrubech, čj. 3867/57 excur. admin. v Kostelci u Stříbra a čj. 3868/57 excur. admin. ve Skapcích, vesměs okres Stříbro.

Korejs Zdeněk, administrátor, Kladruby u Stříbra, ustanoven dekretem čj. 3848/57 od 15./5. 1957 administrátorem ve Vrapicích, okres Kladno.

Mošna Bořivoj, administrátor v Močidleci, ustanoven dekretem čj. 3887/57 od 15./5. 1957 excur. administrátorem ve Štědré, okres Toužim.

Kozlík Jan, býv. děkan ve Spáleném Poříčí, ustanoven dekretem čj. 3924/57 od 16./5. 1957 administrátorem u P. Marie Růžencové v Plzni V.

Foral Cyril O. Praem., admin., Velvary, ustanoven dekretem čj. 4048/57 od 1. 6. 1957 excurrando administrátorem v Kmetiněvsi, okres Kralupy n. Vlt.

Babka Josef, admin., Vlašim, jmenován dekretem čj. 5288/57 od 1. 7. 1957 sekretářem vikariátu vlašimského.

Vlček Miroslav, dómský vikář u sv. Víta v Praze IV, jmenován dekretem čj. 6756/57 od 1. 7. 1957 sekretářem kapitulní konsistoře v Praze.

Neužil Antonín, admin., Konojedy, ustanoven dekretem čj. 5409/57 od 15. 7. 1957 administrátorem v Panském Týnci, okres Louny.

Vlach Josef, admin., Oleška, ustanoven dekretem čj. 5454/57 od 15. 7. 1957 excurrando administrátorem v Konojedech, okres Český Brod.

Rezníček Václav, býv. kaplan v Sedlčanech, ustanoven dekretem čj. 5472/57 od 25. 5. 1957 kaplanem ad interim na Svaté Hoře, okres Příbram.

Velíšek František, admin., Neveklov, jmenován dekretem čj. 6032/57 od 1. 8. 1957 sekretářem vikariátu benešovského.

Hůlka Miroslav, kaplan v Plzni V u P. Marie Růžencové, ustanoven dekretem čj. 6113/57 od 15. 8. 1957 administrátorem v Tatrovicích, dekretem čj. 6114/57 excurrando administrátorem v Rudné, oboje okres Karlovy Vary, a dekretem čj. 6737/57 excurrando administrátorem v Přebuzi, okres Kraslice.

Pensionování:

Klement Method Karel OSB., farář, Sázava-Černé Budy, odchází dnem 15. 7. 1957 na trvalý odpočinek (čj. 5289/57).

Úmrtí:

Sudík Vladimír Zikmund O. Praem., duchovní správce v Kmetiněvsi, zemřel 23. 5. 1957 ve věku 73 let (čj. 3948/57).

Pilík Stanislav, čest. kanovník kapituly vyšehradské, arcib. kons. rada a býv. farář v Praze-Vršovicích, zemřel 29. 7. 1957 ve věku 77 let (čj. 6824/57).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Malý Jan, farář, Olšany, ustanoven dekretem čis. 2201/57 ze dne 22. 5. 1957 s platností ode dne 1. 6. 1957 excurrando administrátorem v Bystročicích.

Beránek Oldřich, administrátor, Křelov, ustanoven dekretem čis. 2202/57 ze dne 22. 5. 1957 s platností ode dne 1. 6. 1957 excurrando administrátorem v Horce n. M.

Červenák Ludvík, provisor v Jaktarži, ustanoven dekretem čis. 2401/57 ze dne 30. 5. 1957 s platností ode dne 1. 6. 1957 administrátorem ve Slavkově u Opavy.

Slanina Josef, provisor, Brumovice, ustanoven dekre-

tem čis. 2402/57 ze dne 30. 5. 1957 s platností ode dne 1. 6. 1957 provisoriem v Jaktarži.

Lanča Antonín, t. č. m. sl. v Palkovicích, ustanoven dekretem čis. 2403/57 ze dne 30. 5. 1957 administrátorem v Brumovicích s platností ode dne 1. 6. 1957.

Kučera Josef, administrátor, Hoštice, ustanoven dekretem čis. 2404/57 ze dne 30. 5. 1957 s platností od 1. 6. 1957 administrátorem v Ostrohu.

Jelšík Fabián, kooperátor, Kroměříž u P. M., ustanoven dekretem čis. 2405/57 ze dne 30. 5. 1957 s platností ode dne 1. 6. 1957 administrátorem v Hošticích.

Paluzga Václav, provisor, Spičky, ustanoven dekretem čis. 2534/57 ze dne 6. 6. 1957 s platností ode dne 1. 6. 1957 excurrando provisoriem v Bělotině.

Lakomý Ignác, farář v Drahaněch, ustanoven dekretem čis. 2536/57 ze dne 20. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957 provisoriem v Hanušovicích a excurrando provisoriem v Kopřivně.

Heger František, provisor v Hanušovicích, ustanoven dekretem čis. 2535/57 ze dne 21. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957 provisoriem v Drahaněch.

Žákovský Václav, administrátor v Pustiměři, ustanoven dekretem čis. 2406/57 ze dne 20. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957 excurrando administrátorem v Podivicích.

Liška Miroslav, posledně koop. Vizovice, nyní m. sl. v Olomouci, ustanoven dekretem čis. 2531/57 ze dne 20. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957 kooperátorem v Olomouci - Nové Ulici.

Šamárek Karel, farář, Rybí, ustanoven dekretem č. 2535/57 ze dne 26. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957 administrátorem ve Fryčovicích.

Gurzan Felix, provisor v Libhošti, ustanoven dekretem čis. 2532/57 ze dne 26. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957 excurrando provisoriem v Rybím.

Wariš Stanislav, kooperátor, Konice, ustanoven dekretem čis. 3375/57 ze dne 20. 7. 1957 s platností od 1. 8. 1957 administrátorem v Maletíně a excurrando exposity na Mírově.

Švéda Josef, novokněz v Klášterci, okres Zábřeh, ustanoven dekretem čis. 3376/57 ze dne 20. 7. 1957 s platností od 1. 8. 1957 kooperátorem v Konici.

Kryl Antonín, provisor ve Studené Loučce, ustanoven dekretem čis. 3377 ze dne 20. 7. 1957 s platností od 1. 8. 1957 excurrando administrátorem ve Vyšehorkách.

Veselka Jan, t. č. m. sl. v Hulíně, ustanoven dekretem čis. 3381/57 s platností od 1. 8. 1957 kooperátorem u P. Marie v Kroměříži.

Hub Josef, kooperátor u sv. Kříže, Prostějov, ustanoven dekretem čis. 3373/57 ze dne 20. 7. 1957 s platností od 1. 8. 1957 provisoriem v Sobotíně a excurrando provisoriem ve Vernířovicích.

Různar František, novokněz v Březové n. Sv., ustanoven dekretem čis. 3374/57 ze dne 20. 7. 1957 s platností od 1. 8. 1957 kooperátorem v Prostějově.

Hloušek František, provisor v Horní Loděnici, ustanoven dekretem čis. 3378/57 ze dne 27. 7. 1957 s platností od 1. 8. 1957 administrátorem v Horní Loděnici.

Pensionování:

ThDr Ozynula Augustin, nadační referent arcib. konsistoře v Olomouci, pensionován výměrem čis. 2513/57 ze dne 6. 6. 1957 s platností ode dne 1. 7. 1957.

Úmrtí:

ThDr Lang Alois, prof. v. v., Prostějov, zemřel dne 6. 5. 1957, pochován dne 10. 5. 1957 ve Vrahovicích.

Skopal Ignác, provisor, Maletín, zemřel dne 16. 5. 1957, pochován dne 18. 5. 1957 tamtéž.

Čáp Alois, býv. řed. KNP, kons. rada pražský, biskupský notář královéhradecký v. v. v Přerově, zemřel dne 9. června 1957, pochován dne 12. 6. 1957 v Přerově.

Vaněk Vincenc, farář v. v., Dluhonice u Přerova, zemřel dne 6. června 1957, pochován dne 10. června 1957 v Přerově.

Boxan Jan, řed. OPM, kons. rada a duch. spr., Zlobice, zemřel dne 26. června 1957, pochován dne 1. července 1957 v Olomouci-Hodolanech.

Schestag František, kons. rada, farář, Vyšehorky, zemřel 3. července 1957, pochován 6. července 1957 ve Vyšehorkách.

Tittel Josef, farář, Horní Loděnice, t. č. ve Pfaffenhausen, Kreis Mindelheim, Schwaben (diecése Augsburg), zemřel 27. 4. 1957, pochován tamtéž.

Kantor Jaroslav, administrátor, Drysice u Vyškova, zemřel 12. července 1957 v Brně, pochován 16. 7. 1957 v Drysicích.

Hovadík Richard, farář v. v. ve Fryštáku, zemřel 24. července 1957 ve Vsetíně, pochován 27. července 1957 ve Fryštáku.

Honek Josef, v. v., Šumperk, zemřel 25. července 1957 v Šumperku, pochován 27. července 1957 v Šumperku.

DIECÉSE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Vyznamenání:

Čestný konsistorní rada:

Beneš František, děkan v Chocni. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Osobní děkan:

Doležal Josef Dr, interkalární administrátor v Újezdě u Chocně. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Expositorium canonicale cum iure synodalium:

Kotek Josef, interkalární administrátor v Luži. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Expositorium canonicale:

Boček Josef, interkalární administrátor ve Vysokém Mýtě. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Walter Vítězslav, interkalární administrátor ve Vracavi. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Ius synodalium:

Mokrý Josef, interkalární administrátor v Nových Hradech. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Ordinariátní pochvala:

Židek Josef, farář v Chroustovicích. N. E. 1621 z 1. 7. 1957.

Ustanovení:

Kašpar Jan, farář v Rosicích n. L., excurrando administrátorem v Dřítči. N. E. 1082 z 15. 4. 1957.

Švejda Josef, interkalární administrátor v Libštátě, excurrando administrátorem v Nové Vsi n./Pop. N. E. 1239 z 15. 5. 1957.

Kuchta Jan, býv. děkan v Kostelci n./Orl., kaplanem v Letohradě. N. E. 1425 z 8. 5. 1957.

Novák František, kaplan v Litomyšli, kaplanem v Sebranicích. N. E. 1500 z 15. 6. 1957.

Král František, resign. farář ve Včelákově, interkalárním administrátorem v Dušejově. N. E. 1538 z 16. 6. 1957.

Kuchta Jan, kaplan v Letohradě, interkalárním administrátorem ve Včelákově. N. E. 1537 z 15. 6. 1957.

Zykan Václav, interkalární administrátor v Choustníkově Hradišti, interkal. administrátorem v Solnici. N. E. 1438 z 1. 6. 1957.

Sedláček Josef, interkalární administrátor v Kocleřově, excurrando administrátorem v Kohoutově. N. E. 1441 z 1. 6. 1957.

Říkovský Antonín, interkalární administrátor ve Dvoře Králové n. L., excurrando administrátorem v Choustníkově Hradišti. N. E. 1439 z 1. 6. 1957.

Říkovský Antonín, interkalární administrátor ve Dvoře Králové n. L., excurrando administrátorem v Horních Vlčkovcích. N. E. 1440 z 1. 6. 1957.

Úmrtí:

Andacht Josef, č. kons. rada a farář v. v., zemřel 19. 3. 1957 v Žehuni. N. E. 788.

Maličský Eduard, farář v Solnici, zemřel 30. 4. 1957. N. E. 1177.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Vyznamenání:

Novák Josef, děkan v Přešticích, dostal právo nosit expositorium canonicale (č. 1468/57 ze dne 1. 8. 1957).

Ustanovení:

Mitiska Adolf, duchovní v. v., ustanoven od 15. 3. 1957 (č. 575/57) duchovním správcem v Charitním domově v Bechyni.

Tvrdek Vojtěch, duchovní m. sl., ustanoven od 1. 4. 1957 (č. 679/57) kaplanem v Lišově a výpomocným duchovním ve Štěpánovicích (okres Třeboň).

Němec Václav, administrátor v Neurazech, ustanoven od 15. 4. 1957 (č. 735/57) administrátorem v Sušici a excur. administrátorem v Albrechticích u Sušice a Dlouhé Vsi (okres Sušice).

Němec Václav, administrátor v Sušici, jmenován od 15. 4. 1957 (č. 736/57) vikářem vikariátu sušického.

Kubů Vincenc, administrátor v Kolinci, ustanoven od 15. 4. 1957 (č. 738/57) excur. administrátorem v Chlístově (okres Klatovy).

Furbacher Bohumil, kaplan ve Strážově, ustanoven od 15. 4. 1957 (č. 739/57) administrátorem v Neurazech a excur. administrátorem v Žinkovech.

Klíma Václav, administrátor, Lhenice, ustanoven od 15. 4. 1957 (č. 866/57) excur. administrátorem v Chrobolech (okres Prachatice).

Paroubek František, administrátor v Kotouni, ustanoven od 1. 5. 1957 (č. 892/57) excur. administrátorem v Kvášňovicích (okres Horažďovice).

Lilák Jaroslav, kancelista a archivář kapit. konsistoře, jmenován notářem diecévního církevního soudu v Čes. Budějovicích (č. 1003/57).

Vodička Zdeněk, administrátor ve Chvojnově, ustanoven od 1. 7. 1957 (č. 898a/57) excur. administrátorem v Rynárci (okres Pelhřimov).

Kourek Jaroslav, administrátor v Zachotíně, ustanoven od 1. 7. 1957 (č. 898b/57) excur. administrátorem ve Vyskytné (okres Pelhřimov).

Skala Václav, administrátor v Kovářově, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1071/57) excur. administrátorem v Lašovicích (okres Milevsko).

Stánek Jaroslav, administrátor v Plánici, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1105/57) excur. administrátorem ve Zdebořicích a Habartcích (okres Klatovy).

Panoš František, administrátor v Myslívě, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1106/57) excur. administrátorem v Nicově u Plánice (okres Klatovy).

Koblih Jan, administrátor ve Zdebořicích, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1107/57) administrátorem v Záboří u Blatné (okres Blatná).

Roubal Václav, administrátor v Kolovči, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1108/57) excur. administrátorem ve Lštění u Domažlic (okres. Horš. Týn).

Paclík Jan, administrátor v Staněticích, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1109/57) excur. administrátorem v Úboči (okres Domažlice).

Štemberk Pavel, administrátor v Horšovském Týně, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1110/57) excur. administrátorem v Blížejově (okr. Horš. Týn).

Drnek Josef, administrátor v Janovicích n. Úhl., ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1111/57) excur. administrátorem v Týnci u Klatov (okres Klatovy).

Kutný Pavel, administrátor v Klatovech, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1112/57) excur. administrátorem v Bezděkově (okres Klatovy).

Štojdl Josef, farář v Němčicích u Klatov, ustanoven od 1. 6. 1957 (č. 1113/57) excur. administrátorem v Předslavi (okres Klatovy).

Zborovský Ladislav, novosvěcenec, ustanoven od 1. 7. 1957 (č. 1244/57) kaplanem v Prachaticích (okres Prachatice).

Sedláček Vladimír, řeholník, ustanoven duchovním správcem v Domově důchodců v Újezdci u Klatov (č. 1050/57).

Zpovědní jurisdikce:

Sedláček Vladimír, duchov. správce v Domově důchodců v Újezdci u Klatov, jmenován řádným zpovědníkem (č. 1380/57).

Šálek Jaroslav, administrátor v Zavlekově, jmenován mimořádným zpovědníkem ctih. sester sv. Vincence v Domově důchodců v Újezdci u Klatov (č. 1380/57).

Kopačka Jan, administrátor v Nýrsku, jmenován řádným zpovědníkem (č. 1446/57).

Paclík Jan, administrátor ve Staněticích, jmenován mimořádným zpovědníkem ctih. sester De Notre Dame v Charitním domově v Bystřici n. Úhl. (č. 1446/57).

Pensionování:

Pelikán Jan, děkan v Bavorově, přeložen na trvalý odpočinek od 1. 8. 1957 (č. 1191/57).

Zemřeli:

Senft Jindřich, bisk. vikář a administrátor v Sušici, zemřel 30. 3. 1957.

Němec Jan, os. děkan v Kvášňovicích, zemřel 11. 4. 1957.

Buček Josef, administrátor v Záboří u Blatné, zemřel 16. 5. 1957.

Schützner František, děkan v. v. v Rožmberku n. Vlt., zemřel 26. 5. 1957.

Jiříček Bronislav O. Praem., děkan v Sepekově, zemřel 12. 6. 1957.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 8

Zasedání katolického duchovenstva ČSR v Praze.

ThDr Josef Kubalík: Ježíš ve světle rozumu a víry.

ThDr Jaroslav Michal: Kodex a Nejsvětější svátost.

*ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na stolci
svatovojtěšském.*

P. Alfons Daňha: Pastorece na periferii velkoměsta.

P. Karel Sahan: Vesperae.

P. Antonín Hugo Bradáč: V katedrále Bloyova díla.

P. Václav Zima: Já - člověk.

P. Jan Mára: Ve znamení sv. archanděla Michaela.

MUDr Jaroslav Procházka: Péče o zdraví v životě kněze.

8

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

Solemnis conventus cleri Catholici Rei publicae Bohemo-Slovenicae

aperitur Pragae die 10. Octobris 1957. Hoc in conventu omnes declarationem emiserunt, quae simul et argumentum et momentum huius solemnisi occasionis fuit. Hac in promulgatione inter cetera legimus — Officium et munus uniuscuiusque Christiani operam pacifice solvendi omnes difficultates totius orbis terrarum navandi est. Nos omnes volumus omnibus suis viribus iustitiam et pacem et tranquillitatem adiuvere. Strenue laborioseque omnibus rebus quae uti negatio amoris perfectionis et rectae vitae laetitiae sunt adversamur. Item suae utilitatis curae et lucricupiditati quae res semper malum disseminabant et ianuas saevitiae bellum gerendi aperiabant repugnamus. Haec omnia memoriae infigentes profundam et gravem indignationem appellamus rerum gestarum huius temporis Rei publicae ad occasum solis spectantis Germaniae ubi exercitus et copiae poenas finitimarum nationum expetentes instituuntur et bases armorum nuclei atomi summorum occidentis imperiorum instruuntur.

ThDr JOSEF KUBALÍK: Jesus Christus in rationis et fidei lumine.

Scriptor nos de imagine humana et sapientia Jesu Christi docet.

ThDr JAROSLAV MICHAL: Quid in Codice de Sanctissimo Sacramento scribatur.

In tertia parte sui libelli auctor nobis explanat omnes canones CIC attingentes ieiunium naturale ante communionem dein ieiunium eucharisticum aegrotantium, immo etiam communionem tempore paschali.

ThDr VÁCLAV BARTŮŇEK: De episcopis sedis S. Adalberti, qui supersunt.

Vita et imago episcopi Ioannes IV. de Dražic, ultimi praesulis Pragensis et gloriosissimi inclitique in rebus gestis sedis S. Adalberti et populi.

P. ALFONS DAŇHA: Cura animarum in circuitu urbis.

Admonitiones usu peritae sacerdotis vitam in circuitu urbis degentis, quae modum curae gerendae horum fidelium tangunt.

P. KAREL SAHAN: Vesperae-pars Breviarii Romani.

Ad contemplationem sacerdotum summa et argumentum Vesperarum, clausulae tam pulchrae diei, sit!

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: De opere, libro, momento, vi L. Bloy.

Scriptor submisso animo et plenus admirationis caput demittit ante interritum defensorem et patronum omnium pauperum, militem suum scutum ancileque signo nobili et generose pergrave portantem.

P. JAN MÁRA: In signo S. Michaelis Archangeli pernobili.

Quomodo nos sacerdotes, praecones pacis et caritatis Jesu Christi, oculos in res gestas totius mundi huius temporis convertamus.

MUDr JAROSLAV PROCHÁZKA: Cura et sollicitudo valetudinis salutisque sacerdotis in cura animarum degentis.

Tempus autumnale non multum favet valetudini hominum. Haec est causa huius materiae pertractatae, quae verbis medici periti monet quomodo nos sacerdotes in cura animarum degentium nostram valetudinem salutemque obtegamus.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Naše prohlášení

Katolické duchovenstvo ze všech diecézí Československé republiky, shromážděné na konferenci v Praze dne 10. září 1957, přijalo jednomyslně toto prohlášení:

Povinností každého opravdového křesťana je podporovat ze všech sil spravedlivou věc míru a všeobecné dorozumění mezi národy, aktivně vystupovat proti všemu, co je popřením lásky, krásy i radosti, bojovat proti sobectví, které vždy rozsévalo zlo a otvíralo bránu válečné hysterie. To majíce na paměti, vyslovujeme své hluboké rozhořčení nad současným vývojem událostí v Německé spolkové republice, kde se organisuje revanšistická armáda a zřizují atomové základny západních mocností.

Nemůžeme mlčky přihlížet k procesu obnovy německého militarismu, jenž způsobil evropským národům již tolik běd. Zřizování základen atomových zbraní v západním Německu je varovným signálem pro všechny národy světa a zvláště Evropy. Proto se i my, katoličtí duchovní z celého Československa, stavíme se vši rozhodností za prohlášení vlády naší republiky k vývoji událostí v západním Německu i za požadavek dosáhnout takových opatření, která by zabránila dalšímu zostření napětí v Evropě.

Palčivou otázkou dne jsou rovněž zkoušky se zbraněmi hromadného ničení. Zastavení těchto zkoušek nestrpí odkladu. Další pokusy by podle souhlasného názoru vědců nejrůznějších států mohly vážně ohrozit samu existenci lidstva. Obracíme se proto k věřícím celého světa s výzvou, aby podporovali konkrétní návrhy žádající zákaz zkoušek se zbraněmi hromadného ničení a jejich vyřazení z výzbroje armád.

Od katolických věřících naší vlasti očekáváme, že své mírové odhodlání vyjádří ještě obětavějším úsilím o rozkvet naší milované země. Příkladným plněním všech budovatelských úkolů osvědčíme nejlépe, že jsme pochopili velké a odpovědné poslání křesťanů v dnešní době.

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO ČSR NA PŘEDNÍ STRÁŽI BOJE O MÍR A BEZPEČNOST VLASTI

Vážné hrozby, které v těchto měsících z několika ohnisek nebezpečně strojí už docela jasné úklady světového míru, přiměly katolické duchovenstvo naší republiky k velkému programovému a manifestačnímu projevu, který se konal v Praze 10. září v sále autoklubu v Opletalově ulici. Shromáždění, které bylo četně oblesáno více než 200 zástupci katolického duchovenstva ze všech diecésí našeho státu, mělo průběh svrchovaně povznášející a vyslechlo s obvyklou pozorností hluboce založený a důkladně dokumentovaný hlavní projev předsedy CMV KD ministra zdravotnictví ThDr J. Plojgara i četné diskusní příspěvky, jež vesměs dosvědčily, že všechno naše duchovenstvo chápe nejen vážnost současných chvílí, ale i své správné místo v boji za světový mír, které jim po právu patří nejen jako věrným Čechům a Slovákům, ale i jako dobrým katolickým duchovním, vědomým si své občanské odpovědnosti. A tak vyzněl tento důležitý projev strhujícím a přesvědčivým protestem našeho kněžstva proti všem válečným úkladům, stejně jako skálopevným odhodláním v boji o mír nejen vytrvat, ale zpevnit a rozšířit jej všemi prostředky. Tento závěrečný úmysl uložilo si všechno naše kněžstvo jako svůj osobní i stavovský zákon, od něhož nikdy neustoupí.

Blankytné průčelí rozsáhlého sálu, vyzdobené křesťanskými symboly míru — bílým křížem a holubicí — hlásalo všem přítomným bělostnými písmeny heslo i program sjezdu. Byla to Kristova slova z evangelia sv. Jana „**Pokoj svůj dávám vám...**“, která byla hlavní myšlenkovou osou všech projevů i resoluce. Když zpěv Švatováclavského chorálu soustředil mysl přítomných k napjaté pozornosti, zahájil jednání první místopředseda CMV KD prelát A. Stehlík krátkým a hutným projevem, v němž upozornil na výsost vážný důvod této schůze. Jak dnes víme všichni — pravil — zklamali jsme se v nadějích v uvolnění světového napětí, které tak hrály naše srdce před dvěma lety. **Dnes stojíme tváří v tvář novým ohniskům nikoli už jen studené, ale horké války, z nichž nejnebezpečnější je v NSR.** U vědomí své odpovědnosti musíme jako katolíci kněží a sousedé Německé spolkové republiky **varovat německý lid NSR před nejvyšší katastrofálními následky remilitarisace Německa a vybidnout zejména tamější katolíky, aby třebas v poslední chvíli svou pevnou křesťanskou vůlí strhli své válečné politiké vůdce s nebezpečné cesty, která by skončila zkázou jejich vlasti.** Politika, kterou provádějí tito vůdcové, nedává jim naprosto práva, aby se nazývali křesťan-

skými demokraty. My v Československu musíme před takovou politikou svého souseda zvýšit svou bdělou ostražitost. Dnes je naše situace jiná, než byla před 20 lety. **Máme po boku velké mírové síly nejen lidově demokratického, ale i západního světa a opíráme se o všechny mírové snahy a prohlášení naší vlády, za nimiž plně stojíme.** (Potlesk.)

Pak byly přečteny omluvné a pozdravné příписy biskupů Dr J. Čárského, Dr A. Lazíka, Dr A. Eltschknera, kapitulního vikáře královéhradeckého V. Javůrka a ústřed. taj. slovenského MV KD kan. Š. Záreckého, kteří se nemohli dostavit pro vážnou chorobu. Ve svém dopise, prodchnutém vřelou účastí s pražským shromážděním duchovenstva, praví košický biskup Dr J. Čárský: „**Naše kněžstvo si musí uvědomit nebezpečí nového světového požáru, vyvolané novým vyzbrojením západního Německa.** My, kteří jsme prožili hrůzy dvou světových válek, víme, že se válka novými nukleárními zbraněmi svými následky s nimi vůbec nedá porovnat. Stačí si připomenout, co o tom praví sv. Otec Pius XII. ve svém vánočním poselství v roce 1954: **»Tyto strašné zbraně mohou svými isotopy nakažit všecko: půdu, vodu v studních i pramenech, v řekách i mořích i nejbližších, vybavují nám před očima vylištěné prostory smrti, pouště, v nichž každý život se stal nemožným.**« Tato varovná slova sv. Otce jsou nám příkazem, abychom vykonali všechno pro znemožnění nové vojny a zajištění míru.“ Rovněž biskupu Dr A. Lazíkovi z Trnavy upřímně leží na srdci zdar shromáždění našeho duchovenstva. Praví v pozdravném příписe: „**Z programu svolané schůze usuzuji, že jde o zdůraznění živelné touhy všeho lidstva po světovém míru, tohoto nejpožehnanějšího dobra pro člověka i svět. Ve světle Kristova evangelia nemůže kněz smýšlet jinak.** Jsme všichni pro to, aby konečně došlo k vzájemné dohodě mocností o odzbrojení, okamžitému zastavení pokusů s nukleárními zbraněmi a k bezpodmínečnému zákazu všech prostředků hromadného ničení a k jejich odstranění. **Lidstvo je jedinou rodinou, jejíž členové se mají chápat, navzájem si pomáhat, ve svornosti a bratrské shodě žít i pracovat a plodit své práce v pokoji užívat.** Za to se denně modlím a co je v mých silách, konám.“ Po těchto povzbuzujících pozdravech uvítal předsedající všechny přítomné, zejména pak zástupce ministerstva školství p. přednostu J. Kosa a p. A. Pavlíka ze slovenského poverníctva školství a předal za neutuchajícího potlesku slovo předsedovi CMV KD ministru Dr J. Plojgarovi, který pronesl hlavní referát.

Hlavní projev předsedy CMV KD ministra Dr J. Plojgara

Pan ministr Dr J. Plojgar je řečník zkušený a na hluboké myšlenky jeho projevů nelze jen tak hned zapomenout. Svá slova, vždycky zrale uvážena, dovede kořenit vrozeným boдрým humorem, avšak tentokrát byl jeho projev podbarven jakousi mimořádnou vážností, která na posluchače zapůsobila až do nitra srdcí. Pan ministr pravil, že nikdo nemůže upírat našemu katolickému duchovenstvu právo, aby jako plnoprávní občané republiky nezaujali své svobodné stanovisko ke všem vážným a bolavým otázkám stejně jako vědci, básníci atd. **Dvanáct let jsme marně čekali na příchod blahodárného míru ve světě a jeho radostných plodů; zejména my — kněží jsme se těšili, že lidstvo bude po strašné válce kráčet k budovatelským cílům, které jsou právě tak křesťanské jako lidské.** Nestalo se tak; dnes je mír nesmírně vážně narušován zejména dvěma nebezpečnými ohnisky, které rozdmýchávají zhoubné ideologie v západních zemích. Jsou to zanícené vředy na pomalu se ozdravujícím těle lidstva: **Spojené státy a Německá spolková republika.** Spojené státy, které už dávno pozorují, že ani na Francii, osláblou efemerními vládami a bojem s porobeným Alžírskem, ani na Anglii není spolehnutí, a proto všechnu svou pozornost obrátily na NSR, která má být

nástupištem amerického útoku proti lidově demokratickým zemím. Těmto snahám stojí však v cestě Německá demokratická republika, která se prozíravostí SSSR a tamější Národní fronty stala pevnou hrází proti západní útočnosti. **NDR je proto pozhánáním pro Evropu, mír i německý národ a my se z jejího všestranného rozvoje upřímně radujeme.** NSR si svou válečnou a neprozíravou politikou chystá tragický osud a my toho litujeme tím spíše, že v čele NSR stojí strana, která se nazývá křesťanskodemokratickou a již němečtí katolíci podporují. Bolí nás to jako katolíky i kněze, protože politika této strany, vedená kancléřem Adenauerem, zneužívá i proti stále častějším a důraznějším hlasům ušlechtilých osobností z vlastního tábora i národa posvátných zásad křesťanského náboženství k cílům naprosto nekřesťanským, ba i protikřesťanským. Tato strana zapráhla NSR a její lid do válečného vozu USA i s hitlerovskými generály a medailemi, stává proti svým sousedům obrovskou armádu, kterou chce vyzbrojit nejničivějšími zbraněmi všeho druhu. V jejich štábech se s rozkoší myslí na válku, studuje se válka, chystá se válka, jejímž předobrazem jsou velké manévry, konané v blízkosti východních hranic. Zde nejde snad o nějakou „vnitřní

záležitostí“ NSR. My máme s ní 350 km společných hranic a musíme být na stráži. (Potlesk.) A my skutečně na stráži jsme! (Potlesk.) Nežijeme v roce 1914 ani 1938 a jsme připraveni a odhodláni s celým mírumilovným společenstvím naším světem a především svou výborně ozbrojenou armádou odrazit každý útok na svou vlast. (Potlesk.)

Na našem odhodlání nemůže nic změnit výsledky voleb v NSR. Naše katolické kněžstvo cítí svou osobní odpovědnost za bezpečnost vlasti právě tak vřele jako každý jiný věrný Čech a Slovák. (Potlesk.) Proto stojíme všichni do jednoho a neúchylně za nedávným poselstvím naší vlády, které upozorňuje všechny zainteresované státy na nebezpečí plynoucí z horečných válečných příprav NSR a varujeme vážně a důrazně před jeho remilitarisací, která je neštěstím pro německý národ. (Velký potlesk.)

Ríkáme otevřeně, že nechápeme vůbec nekřesťanské a nevlástecké stanovisko některých církevních kruhů a osobností katolických i protestantských, které přes varovné hlasy věřících i duchovních podporují adnauerovskou remilitarisaci, ačkoli tím škodí zájmům křesťanství i národa. My víme, že toto někdy i zločinné zneužívání náboženství pro nekalé cíle válečné politiky se přiči názorům katolického lidu v NSR i tamějších evangeliků a že občansky zralé a Kristovy mravní příkazy milující duchovenstvo s touto politikou nesouhlasí. Tyto hrdinské a v NSR pronásledované mírové síly jsou nám nesmírně blízké a my je z tohoto našeho dnešního shromáždění upřímně zdravíme se slibem, že si mohou být jisty naší bratrskou podporou. My je nezklameme a pevně doufáme, že ani ony nezklamou věc světového míru, která je i nejlepší a nejžádoucnější věcí celého německého národa. (Potlesk.)

Je velmi litovat — pokračoval řečník — že takové a podobné zneužívání nebo skreslování náboženství a jeho posvátných úkolů nachází, žel Bohu, podporu i na velmi vysokých místech církevních na Západě, která jako by nechápala ozdravující a osvěžující závan nové doby, kdy všichni lidé bez rozdílu politických názorů mají mít skrze Kristovu lásku přístup k všelidskému bratrství. Nelze souhlasit, zakazuje-li a varuje-li politický hlas Vatikánu křesťanskou dělnickou mládež před přátelským stykem s dělnickou mládeží jiných světových názorů nebo odsuzuje-li čínské katolíky jen proto, že se sdružili v politickou jednotu k podpoře výstavby lidové Číny přes to, že čínští katolíci nepřestávají zdůrazňovat svou věrnost katolické Církvi a její hlavě — svatému Otci. Právě tak se nesrovnává s naším křesťanským svědomím, kladou-li se vlasteneckému maďarskému kněžstvu v cestu nejtvrďší překážky, které mají znemožnit jeho spolupráci s ostatním maďarským lidem. Vždyť tato spolupráce má zahojit těžké rány, zasažené protirevolucí, vždyť soucit s utrpením maďarského lidu měl by tato církevní místa pohnout k přímé podpoře uslechtilých snah maďarského kněžstva. My jako věrní katolíci kněží nesmíme se vzdát práva ba i povinnosti říci i v takových velmi bolestných nebo trapných věcech své upřímné křesťanské slovo, protože zde nejde o principy víry, nýbrž o uplatnění nejlidštějších zásad křesťanské mravnosti v životě společnosti, o otázky politické, v nichž se dali v minulosti slyšet nebojácné a otevřené i katolíci, jejichž obrazy zdobí dnes naše oltáře. Máme však nejoprávněnější naději, že i na Západě stále více svítá v hlavách katolíků i odpovědné hierarchie v tom smyslu a k tomu cíli, aby těch 450 milionů katolíků celého světa zaujalo ve světovém dění své důstojné místo jako činitel opravdu a veskrze křesťanský, v duchu Kristově mírotvorné a všechny podněty, vycházející z potřeb moderního světa, po křesťanskou poctivě, opravdově a upřímně řešící. K tomu nám pomáhá Bůh! (Velký potlesk a ovace řečníkovi.)

Podnětná rozprava

Po projevu předsedově byla zahájena rozprava, do níž přispěli zástupci všech diecézí naší republiky projev, soustředěnými vesměs na hlavní referát a pro-

gramové thema schůze. Tyto podnětné proslovy přikreslily k celkové situaci celou řadu cenných podrobností, získaných zejména z osobní zkušenosti řečníků. Tato zkušenost je v celém našem státě jednoznačná: hájit mír a nedotknutelnost i nezávislost naší republiky. Do rozpravy zasáhli: generální tajemník CMV KD prof. J. Beneš, který velmi poutavě nastínil své zážitky ze svého zářijového pobytu v NDR, kde měl hojnou příležitost setkat se s německými kněžími i věřícími na několika svých projevech v Berlíně a mezi Lužickými Srby, dále ThDr J. Merell, děkan CMBF v Praze-Litoměřicích, ThDr C. Dudáš, děkan bratislavské theologické fakulty, Msgr Dr E. Oliva, kapitulní vikář litoměřický, kanovník J. Šesták, Košice, J. Černý, diecéze Hradec Králové, Š. Dovala, diecéze Banská Bystrica, kan. J. Mára, gen. řed. ČKCH, J. Gross, diecéze Brno, F. Engelmann za německé kněžstvo v ČSR, Dr K. Stanislav, diecéze Spiš, A. Kyselák, arcidiecéze Olomouc, V. Szöcs za kněžstvo maďarské, V. Štěpán za diecézi České Budějovice, vikář V. Zima za arcidiecézi pražskou a F. Pur rovněž za arcidiecézi pražskou. Všechny diskusní příspěvky setkaly se s velkým zájmem a souhlasem posluchačstva.

Provolání i závěr

Po rozpravě přečetl generální tajemník CMV KD prof. J. Beneš návrh Provolání mírového shromáždění katolického duchovenstva ČSR, které bylo za neutuchajícího potlesku jednomyslně schváleno. Toto důležité prohlášení otiskujeme na 1. straně našeho listu.

Závěr schůze patřil místopředsedovi CMV KD ThDr J. Lukačevičovi, slovenskému povereníku spojů, který s vrozenou vervou nadšeně a vysoko vyzvedl pevné odhodlání všeho našeho kněžstva, zdůrazněné všemi projevy této manifestace: **pokračovat v boji o mír, zesílit jej všemi prostředky, nedat si ničím zabránit v dalším úspěšném budování vlasti, které — jak řečník čísly uvedl — přineslo už tak nádherné výsledky ve zvýšení hmotné i kulturní úrovně našeho lidu. Půjdeme stále svorně s naším lidem, jeho ideál zůstane i naším ideálem. V této jednotě budeme budovat mír svou společnou prací a zvýšeným úsilím o bezpečnost vlasti, která je pevně založena v lásce našich srdcí, v důmyslu českých a slovenských hlav a v práci našich rukou. Tato svorná jednota je pevnou hradí, o níž ztroskotají všechny úklady nepřátel.** (Potlesk.)

Jako jeden muž povstalo celé shromáždění, aby zpěvem naší státní hymny zpečetilo svůj slavný slib, hodný pravých křesťanských bojovníků za pokoj a štěstí světa.

Konference profesorů theologie a theologických pracovníků

Po mírovém shromáždění našeho duchovenstva konala se konference profesorů obou našich bohosloveckých fakult a theologických pracovníků. Byla to zcela svobodná rozprava, již se zúčastnili všichni přítomní, kteří prodiskutovali všechny otázky ze zorného úhlu křesťanské výchovy a dokonalé mírové přípravy příštího katolického duchovenstva. Z konference vyšla řešení, přijatá rovněž jednomyslně. Zní:

Profesoři římskokatolických theologických fakult v Praze a Bratislavě, zúčastnění na společné pracovní konferenci v Praze, zabývali se současnými světovými událostmi a zejména ohrožením míru, zvýšeným vyzbrojením NSR nukleárními zbraněmi a podporováním revanšistických snah. Jako Církvi pověření hlasatelé nauky Ježíše Krista a vychovatelé budoucích kněží stavíme se jednoznačně na ochranu lidských životů na celém světě a stejně důrazně odsuzujeme všechny snahy těch, kteří se prohřešují proti Božským i lidským zákonům tím, že enormně zbrojí a zvláště že Božího daru, kterým je atomová energie, jež má sloužit blahu lidstva, zneužívají k výrobě nejhroznějších vražedných zbraní. Voláme do svědomí všech věřících a lidí dobré vůle: modlete se, pracujte každý podle svých možností pro mír a znemožněte válečné nebezpečí!

2. Lidská podoba Ježíše Krista.

V evangeliích máme neskreslené apoštolské podání o Ježíši. Nejprve nás zajímá otázka, jak asi vypadal Ježíš tělesně. Svatopisci a vůbec první křesťané měli zájem spíše o Krista zmrtvýchvstalého, oslaveného. A proto evangelisté líčí spíše duševní stránky našeho Vykupitele podle programového vyjádření sv. Jana: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi, a viděli jsme jeho slávu, slávu Jednorozeného z Otce, plného milosti a pravdy.“ (I., 14.) Pokud jde o tělesnou postavu a vnější rysy Mistra, jsme odkázáni na pouhé dohady. Pravý tělesný obraz Ježíšův nám nebyl dochován. Ani jej nemůžeme očekávat, uvážíme-li, že v židovském prostředí Spasitelově bylo přísně zachováváno přikázání Boží: „Neučiniš sobě rytiny ani obrazu.“ (Ex. XX., 4.) Obrazy Ježíšovy, jež se připisují Abgarovi, Veronice, Lukášovi, nejsou historicky zaručené. Sám sv. Augustin připomíná doslova: „O tělesné podobě Páně jest nespočetná rozličnost názorů a náhledů.“ Křesťanská zbožnost nebyla spokojena kusými zprávami evangelistů o vnější podobě Spasitelově a pod vlivem prorocství Izaiášova o Mesiáši trpiteli (LII), muži bolesti, na němž nebude krásy, připisovali sv. Justin, Klement Alex., Origenes Ježíšovi podobu člověka nehezkého. Působily zde i vlivy helenisticko-novoplatonské, podle nichž tělo lidské bylo považováno za vězení duše. Později v zobrazování Ježíše převládlo estetické pojetí na podkladě žalmu: „Budeš krásnější než synové lidští.“ (XLIV, 3–5.) Nejstarší obrazy Spasitele nalézáme v katakombách. Nejsou to samozřejmě portréty Ježíšovy, nýbrž idealisované podoby Syna Božího. Je však nesporné, že Ježíš i po stránce tělesné byl zjev neobyčejný. Nepopsatelná plnost mírnosti, milosrdenství a lásky, vážnosti a vznešenosti, moci a královské důstojnosti z něho vyzařovala. Již první setkání s Filipem vede budoucího apoštola k přesvědčení: „Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v zákoně a proroci.“ (Jan I., 45.) Vnější zjev Ježíšův musel být ohromující, když prostá žena z lidu ho blahoslaví: „Blahoslaven život, který tebe nosil, a prsy, kterých jsi požíval.“ (Lk. XI., 27.) Ač žena obdivovala hlavně duševní přednosti Ježíšovy, zajisté neodezírala od jeho tělesných dokonalostí. Nikdo, kdo přišel do styku se Spasitelem, nemohl se ubránit hlubokému dojmu. Něžné dívky vymaňují se z náruče matek a spěchají k svému nejlepšímu Příteli, veřejní hříšníci čtou v jeho tváři odpuštění, ba i prodáváci a penězoměnci v chrámu jerusalemském mu neodolali. Zvláště jeho pronikavý zrak působil na hříšníky i hříšnice, nemocné a prostý lid. Na zjevu Ježíšově jest vše zdravé, ukázněné a tím se podstatně liší od druhých význačných zakladatelů náboženských. Mohamed byl nemocný muž, dědičně zatížený, ve svém nervovém životě nenormální v době, když vyzdvihl prapor proroka. Podobně Buddha byl vnitřně rozervaný, vyžilý, když opouštěl svět. O Ježíšovi nikdy neslyšíme, že by trpěl nějakou nemocí. Naopak, musel být tělesně velmi otužilý, když uvážíme, že „ráno velmi časně vstával a i přes noc trval na modlitbě k Bohu.“ (Lk. VI., 12.) Zvláště měl rád hory a jezero. Často hlad a žízeň byly jeho průvodčím. Jeho život se odehrává mezi jesličkami betlemskými a křížem golgotským a byl svízelnější než život ptáků, kteří mají svá hnízda, a lišek, jež mají svá doupata, avšak Syn člověka neměl, kam by hlavy složil. (Mt. VIII., 20.) Jenom plně zdravé tělo mohlo překonávat obtíže putování po Judsku, Samařsku, Galileji i v zemích mimo Palestinu.

Na počátku 4. st. se ukazovala v Cesarei Filipově bronzová socha Páně, jež představovala Ježíše vztahujícího ruku nad klečící ženou, jež trpěla krvotokem. V zachovaném dopise biskupa Eusebia císařovně Konstancii, sestře císaře Konstantina, jež žádala biskupa, aby jí opatřil autentický obraz Kristův, je odpověděno odmítavě. Z pozdější doby jsou nám dochovány tři popisy tělesné podoby Ježíšovy. První pochází od sv. Jana Damašského v dopise císaři Theofilovi v době bojů obrazoboreckých. Též Publius Leontulus v oficiálním

hlášení senátu popisuje podobu Ježíšovu; je to však apokryf. Třetí popis nalézáme u dějepisce Nicefora Kalista až ve 14. st. Podle uvedených popisů Ježíš byl muž postavy vzpřímené, jeho vlnivé vlasy splyvaly na ramena, uprostřed hlavy byly rozděleny podle způsobu nazirejců. Jeho vous byl hojný, oči světlemodré a jasné, ústa pravidelná. Avšak třeba si znovu zdůraznit, že autentický portrét Kristův se nám nedochoval. Jedině v případě, že tak zvané roucho turinské je skutečně pravým plátnem, jímž bylo zahaleno mrtvé tělo Spasitelovo, pak po devatenácti stoletích nám zachovala Prozřetelnost věrnou podobu Bohočlověka. Mnozí znalci uvádějí své námítky, poukazující na dějinné lacuny v historii této vzácné relikvie, jež byla chována v Cařihradě, Besançonu, Lirey, Chambéry a nakonec v Turině. Podle fotografických snímků roucha turinského tělo Bohočlověka se jeví našemu zraku, zvláště nás dojmá štíhlá postava Ježíšova, vysoká 180 cm, dokonalých tvarů, s obličejem nesrovnatelné vznešenosti. Obraz tento plně odpovídá oněm, byť i kusým, zprávám evangelií o tělesné podobě Ježíšově.

(Srovnej: MUDr Hynek: Muž bolesti; Henri Bon: Précis de medicine catholique. 1936, str. 110 sq.)

3. Duševní profil Ježíše Krista.

1. Ježíšova moudrost.

Zdálo by se nemožností, a přece je to smutnou skutečností, že se vyskytli myslitelé, kteří se odvážili prohlášovat Ježíše za blázna a podvodníka. Některým psychiatrům (Rasmussen, De Loosten, Hirsch) se zdálo, že Ježíš nebyl duševně normální, trpěl prý utkvělými myšlenkami, a proto prý se jevil i svým rodákům z Nazareta jako pomatený. Stoupenci t. zv. školy psychopatrické, jako O. Holtzmann, J. Baumann, pak usilovali dokázat, že Ježíš byl zatížen halucinacemi, protože prý pocházel z rodiny dědičně zatížené. Tvrzení obou směrů protikřesťansky zaměřených se rozplývají jako mlha na slunci ve světle kritického studia a exegete Písma svatého. Čím dokonaleji pronikáme do hlubin duše Ježíšovy, tím více žasneme nad velikostí a hloubkou osobnosti syna Mariina, a tím ochotněji souhlasíme s výrokem slavného myslitele francouzského Jana Jakuba Rousseau-a, že nelze srovnávat Sokrata, syna Sofroniskova, s Ježíšem, synem Marie Panny. Z osobnosti Ježíšovy vyzařuje nejen *nadlidská moudrost*, nýbrž i *nesrovnatelná svatost*. Sám velký prorok z Nazareta se dovolával těchto znamení svého poslání vůči svým pozorovatelům slovy: „Já jsem cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne.“ (Jan XIV., 6–8.)

Rozumový charakter Ježíše je tak vznešený, že je naprosto vyloučeno, aby Ježíš byl člověkem nenormálním. Psychický stav Ježíšův lze posoudit z jeho činnosti rozumové, totiž ze způsobu, jak učil, a z pravd, které hlásal. Ježíš je si plně vědom, proč přišel na svět. „Oheň na zem hodit jsem přišel, a co jiného chci, než aby se vznítil?“ (Lk. XII., 49.) „Přišel Syn člověka hledat a spasit, co zahynulo.“ (Lk. XIX., 10.) „Nedomnívejte se, že jsem přišel uvést pokoj na zem; nepřišel jsem uvést pokoj, nýbrž meč.“ (Mt. X., 34.) „Neboť ani Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.“ (Mk. X., 45.) Těmito a jinými podobnými výroky projevuje Ježíš stále a stále, že si je plně vědom svého poslání. A žádná překážka ho nemůže odvrátit od vznešeného cíle spásy duší a za tímto posláním spěje s neochvějnou rozhodností. Svým učedníkům, které si vyvolil pro zápas o království nebeské, zdůrazňuje jasně: „Žádný, kdo položil ruku svou na pluh a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu!“ (Lk. IX., 62.) Ježíš byl mužem nesrovnatelné rozhodnosti, cílevědomý a přitom žádný snilek, nýbrž vyrovnaný znalec lidského života, jeho potřeb i obtíží. Ježíš učí s nenapodobitelnou laskavostí a mírností, učí prostince a přitom úžasně jasně, neboť chudým se zvěstuje evangelium o království Božím.

Při tom všem jeho učení je nesmírně hluboké, že se všichni posluchači diví: „Nikdy nemluvil člověk tak, jako tento.“ (Jan VII., 46.) Zamyslíme-li se nad jeho pravdami o Bohu, laskavém Otci lidstva, nad jeho naukou o člověku, který má být dítkem Božím, milujícím a usilovat o dokonalost (Mt. V., 40), o světě, jehož určením jest chvála Stvořitele, pak žasneme nad ohromující vznešeností a hloubkou pravd Ježíšových. Ten, jenž tak mluví, je chudý Galilejec, neznámý tehdejšímu vzdělanému světu. Athény ani Řím ho neznaly, prorok z Nazareta nesedal u nohou slavných filosofů, aniž se s nimi stýkal nebo procházel pod sloupovými ambity athénské Akademie. Vystupuje se svou naukou v opovrhované zemi palestinské, v době úžasné skepse filosofů, která se tak drasticky zračí v otázce Pilátově: „Co jest pravda?“ A přece o sobě Ježíš prohlašuje s nejvyšší vážností: „Já jsem světlo světa, kdo mne následuje, nebude chodit ve tmě, nýbrž bude mít světlo života.“ (Jan VIII., 12.) Jak neslýchaná původnost jeho učení a lidový způsob podání hluboké nauky křesťanské, tak i obsah vznešených pravd svědčí o pravdivosti jeho slov: „Jeden jest vůdce váš, Kristus!“ (Mt. XXIII., 10.) Proto myslící člověk odmítá se vsí rozhodností rouhání nepřátel Ježíšových v souhlase se slovy encykliky Pia XI.: „Kdo se opovází kohokoli ze smrtelníků, byť by to byla i největší osobnost všech dob, postavit vedle nebo dokonce nadřadit Ježíši Kristu, ten nechť neodmítá být zván lži prorokem, na něž se vztahují ona hrozná slova Písma: Qui habitat in coelis, irridebit eos. — Ten, jenž sídlí na nebi, vysměje se jim.“ (Mit brennender Sorge.)

2. Svatost Ježíšova.

Nejen nadlidská moudrost, ale též bezhříšný život Ježíše je jedinečným zjevem v dějinách lidstva. Dějiny neznají nikoho před Ježíšem a nikoho po Ježíšovi, o kom by se mohlo vyslovit něco podobného. Největší a nejctnostnější mužové klasického starověku se shodují v přesvědčení, že člověku není možné žítí bez nějaké chyby. Sám Seneka poznamenává: „Všichni jsme hřešili, někteří více, někteří méně a nejen jsme chybovali, ale budeme chybovat až do konce časů.“ (De clementia — 1. I. 6, 3.) Podobně i ve Starém Zákoně vyslovuje kniha Přísloví výrokem: „Spravedlivý sedmkrát padá“ (24, 16) přesvědčení, že člověk je náchylný ke hříchu. Otázka bezhříšnosti Ježíšovy je proto zkušebním kamenem pro jeho osobnost vůbec. Ježíš byl skutečně bez jakéhokoliv hříchu. Sami jeho úhlavní nepřátelé, farizeové, zákoníci a židovští kněží, kteří ho sledují jako zlověstný stín, aby mu mohli něco vytknout, na jeho otázku: „Kdo z vás mne bude vinit z hříchu?“ zarytí mlčeli. Také velerada během soudního procesu před Kaifášem nemohla prokázat Ježíšovi ani nejmenšího temného bodu v jeho životě. Podobně Pilát po nejpřísnějším výslechu musí doznat: „Já na něm žádné viny nenalézám.“ (Jan XVIII., 39.) Rovněž Claudia Procula, manželka Pilátova, zapřísahá svého chotě, aby neměl ničeho s krví spravedlivého tohoto. Zločinec, spoluukřižovaný s Ježíšem, je tak dojat jeho neviností, že se obrací a volá: „Tento neučinil ničeho zlého.“ Ba sám zrádce Ježíšův, Jidáš, který by zajisté svou černou zradou omluvil nějakým poukazem byt' sebestmenší chybičky svého Mistra, dosvědčuje v zoufalství: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.“ (Mt. 27, 4.) Jaké to ohromující svědectví pro bezhříšnou svatost Ježíšovu! Totéž dosvědčují dále ostatní učedníci Páně. Bylo by směšné tvrdit, že jim unikl vnější i vnitřní život milovaného Mistra ve správném světle nebo že si jej nějak idealisovali. Byli s ním stále, a proto jsou korunními svědky jeho života, slov a úmyslů.

A zvláště s největším nadšením mluví o jeho svatosti Petr, Jakub a Jan, první učedníci Páně, kteří svému Mistru byli nejbližší. Předstupují neohroženě před židovskou veleradu a lid a prohlašují Ježíše za „svatého Syna Božího“ (Sk. ap. 4, 7.) Vyžadují od věřících, aby se řídili příkladem toho, „jenž hříchu neučinil, aniž se našla lest v ústech jeho“. (2, Petr. 2, 22.) Poukazují

slavnostně na skutečnost, že krví Nejsvětějšího byla zaplácena plná cena za naše hříchy: „Vždyť víte, že nikoli porušitelnými věcmi, zlatem nebo stříbrem, jste byli vykoupeni — nýbrž drahou krví Krista, jakožto Beránka neuhonného a neposkvrněného.“ (1, Petr. 1, 18.) V něm je naše veškerá naděje, neboť „zhřeš-li někdo, máme přímluvce u Otce, totiž Ježíše Krista, spravedlivého — On se zjevil, aby sňal hříchy naše a hříchu v něm není“. (1, Jan 3, 5.)

Podobně sv. Pavel zdůrazňuje, že Pán Ježíš je veleknězem, „který byl podobně jako my zkoušen ve všem, kromě hříchu“. (Žid. 4, 15.) A hlavně vlastní svědectví Ježíšovo doplňuje vše, co bylo dosud řečeno o jeho bezhříšnosti. Nejvyš pravdomluvný a pokorný Spasitel nikde se nezmiňuje o své vině, nenacházíme ani nejmenší stopy o tom, že by někde prosil za odpuštění svých vlastních hříchů. Ještě na prahu věčnosti modlí se za odpuštění pro své nepřátele, ba i zločinci na své pravici slibuje: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji“, avšak nikde ani nejmenšího zdání po nějakém vědomí hříšnosti. Celý život Ježíšův je zasvěcen boji proti hříchům pokolení lidského, odpouští kajícím hříšníkům, avšak v nitru Ježíšovu je od počátku plná bezhříšnost, božská čistota od přirozenosti.

Jak poznamenává slavný Richard Wagner, všichni svatí a mučedníci potřebovali Vykupitele od hříchů, jedině Ježíš je sám Vykupitelem. Jeho činnost vykupitelská právě vrcholí v boji proti hříchům; odpuštění hříchů, vykoupení od hříchů a nakonec soud nad hříchy, toť trojí cíl jeho činnosti. Proto právem možno říci, že v Ježíšovi se zjevila bezhříšnost Boha a v něm žila mezi námi.

Ještě dokonaleji si přiblížíme vznešenou osobnost Ježíšovu, budeme-li uvažovat ve světle zpráv biblických o plnosti ctností Ježíšových. Hlavně si třeba všimnout jeho ctností osobních, dále ctností, jež vyzařují z jeho styku s lidmi a z jeho vztahu k Bohu.

1. Z osobních ctností Ježíše třeba vytyčit jeho pravdomluvnost, jeho statečnost a jeho pokoru.

Ježíš sám o sobě svědčí: „Já jsem pravda.“ (Jan 14, 6.) Jeho nejdůvěrnější přátelé jsou přesvědčeni o plnosti pravdy a jeho neochvějně lásce k pravdě, jak o tom svědčí zvláště důrazně sv. Jan, Miláček Páně, slovy: „A Slovo tělem učiněno, jest a přebývalo mezi námi a viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozceho od Otce, plného milosti a pravdy.“ (Jan 1, 14.) Avšak též nepřátelé Ježíšovi jsou si vědomi, že „Mistr miluje pravdu, jest pravdomluvný, nedba na nikoho, neboť nepatří na osobu, nýbrž vpravdě cestě Boží učí“. (Mk. 12, 14.) Jeho nesmířitelný boj proti pokrytectví, lži a přetvářce mu právě způsobil nenávisť mocných a pronásledování. A přece znovu prohlašuje před Pilátem: „Já jsem se k tomu narodil a přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě —“ (Jan, 18, 38). Dějiny lidské neznají nikoho, kdo s takovou láskou miloval pravdu a za ni život položil, jako tomu jest u proroka z Nazareta, jenž právem o sobě prohlásil: „Já jsem pravda“.

Z lásky k pravdě vyvěrala osobní statečnost a obětavost Ježíšova. Ve zjevu Ježíšovu shledáváme ztělesnění síly, moci a odvahy. Marek poznamenává: „Učil jako moc mající“ (1, 22). Byl prorok, mocný v činu i slově před Bohem i přede vším lidem, prohlašují o Ježíši učedníci jdoucí do Emauz (Lk. 24, 19). Ježíš vždycky odmítal jakoukoli polovičatost nebo prostřednost. „Jdi, prodej vše, co máš, a rozdej chudým, a přijď a následuj mne“ (Mt. 19, 21). „Kdo se všeho neodřekne, nemůže býti mým učedníkem“ (Lk. 14, 26). Tak a podobně zaznívají jeho rozhodná slova. Meč, boj, zápas proti Satanu, světu a sobě samému pro Boha a jeho království, takové je zaměření činnosti Ježíšovy. Celý život Ježíšův jest vlastně velkolepým rozvinutím hrdinského programu, vyjádřeného v kázání horském slovy: „Blahoslavení, kteří trpí protiventství pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské“ (Mt. V. 10). Jak hluboko stojí pod Ježíšem oni myslitelé, kteří bývají stavěni po bok „Muži bolesti“. Buddha poddává se resignaci a prchá ve svém světobolu před utrpením, aby došel vysněného návratu do nicoty Nirvánám. Kristus

však hlásá nejvyšší vypětí vůle v utrpení a považuje bolest i smrt jenom za přechod do pravého a věčného života. Podobně ani Sokrata, který před svou smrtí poručil svému žákovi Kritonovi obětovat bohům, melze srovnávat s Ježíšem na kříži. „Smrt Sokratova“, píše Rousseau, „který měl se svými přáteli klidné, filosofické hovory, jest velmi příjemná, jakou si možno celkem přát; smrt Ježíšova však, který umírá v nejstrašnějších bolestech na kříži, pohrdán a posmíván svedeným lidem, je nejděsnějším způsobem smrti, jež si lze představit. Ano, smrt a umírání Sokrata je smrtí a umíráním mudrce, kdežto smrt a umírání Ježíše je smrtí a umíráním Boha. (Emile, 280.) A tento dojem dovršuje nadlidská pokora proroka z Nazareta.

Celý život Ježíšův od prvých okamžiků jeho pozemského bytí až ke smrti kříže jest dokladem nehlubšího jeho pokoření a odříkání. Jesličky betlemské, útěk do Egypta, skrytý život v Nazaretě, jeho veřejná činnost a konečně jeho bolestná smrt na Kalvarii, to vše do svědčuje oprávněnost stesku Páně: „Lišky mají doupatu svá, ptáci nebeští hnízda svá; ale Syn člověka nemá místa, kam by svou hlavu složil“ (Mt. 8, 20). Rovněž jeho způsob učení jest tak pokorný a prostý. Podobně plná pokory, bez okázalosti jest jeho činnost záračná. I u svých učedníků vyžaduje pokoru, jak to vyjadřují programová jeho slova: „Kdo chce býti mezi vámi větším, buď vaším služebníkem — — —“ jako Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé“ (Mt. 20, 26). Učení, život i smrt Ježíše jsou velkým dokladem jeho pravdomluvnosti, statečnosti i pokory, a proto právem k nám volá: „Učte se ode mne, neboť já jsem tichý a pokorný srdcem“ (Mt. 11, 2).

2. Jako vnitřní život Ježíšův se vyznačuje pravdivostí, statečností a pokorou, tak jeho styk s lidmi se projevuje jemností, milosrdenstvím a láskou k bližnímu.

Celá osobnost Ježíšova i jeho evangelium dýší nekončnou trpělivostí a jemností. Jaká mírnost se zračí ze slov největšího přítele maličkých: „Nechte děti přijít ke mně a nebraňte jim, neboť jejich je království nebeské.“ Když učedníci svolávají oheň z nebe na nevděčné lidi, tehdy trpělivý Mistr jejich je poučuje: „Nevíte, čího ducha jste“ (Lk. 9, 54). Rovněž v kázání horském přislíbujeme království Boží tichým a pokojným, jež blahoslavi. S jakou jemností se obrací ke svému zrádci: „Co chceš učiniti, učíš hned!“ Jaký to bolestný výkřik zklamané lásky přátelské ve slovech Páně: „Jidáš, políbením zrazuješ Syna člověka?“ A zvláště se jeho nadlidská trpělivost a mírnost projevila v utrpení, před soudem velerady, Pilátem, na cestě křížové a na Golgotě. Milosrdenství Ježíšovo vyzařuje z celé jeho osobnosti. Sv. Matouš vyjadřuje to slovy: „Užřev pak zástupy, pojal lítost nad nimi, že byli zmoření a povrženi jako ovce bez pastýře“ (IX. 36). Smilovává se nad trpícími a plačícími, nad nemocnými a potřebnými, a zvláště chudí jsou jeho miláčky. A ještě více patří jeho smilování hříšníkům, ubožákům duchovním, spíše než tělesně trpícím. Volá k pokání hříšníky, celníky, hříšné ženy, neboť „Bůh neposlal svého Syna, aby svět soudil, nýbrž aby jím svět spasil“ (Jan 3, 16). Tak daleko šlo jeho milosrdenství k hříšným, že jeho nepřítel mu vyčítá: „He, to jest přítel celníků a hříšníků.“ A toto milosrdenství vyžaduje i od svých věřících: „Buďte milosrdní, jako Otec váš v nebesích je milosrdný“ (Lk. 6, 36). A skutky milosrdenství budou odměněny na soudě Božím: „Vpravdě pravím vám. Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste to učinili“ (Mt. 2, 40).

Nejpozoruhodnější jest však láska Ježíšova k bližním. Ježíšova láska k lidem je láska vidoucí. Právě proto, že Ježíš pronikal svým božským zrakem až do nejspodnějších hlubin lidského nitra, proto znal též nejdokonaleji lidskou omezenost a křehkost. Z toho důvodu zamítá všechna unáhlená posuzování a odsuzování. „Nesudte, abyste nebyli souzeni“ (Lk. 6, 37). „Co vidíš třísku v oku bratra svého, a ve svém břevna nevidíš?“ (Mt. 7, 1), připomíná svým posluchačům. Když k němu přivedli ženu dopadenou v cizoložství,

aby ji odsoudil, tu shýbá se a píše prstem do písku. A když znovu naléhají naň, slyší z jeho svatých úst výmluvnou odpověď: „Kdo z vás jest bez hříchu, hoď první na ni kamenem“ (Jan 8, 7). Ježíš nechce souditi, nýbrž jenom a jenom odpouští. A v té věcné znalosti psychologických pohnutek lidského jednání pramení též Ježíšova láska k nepřítelům. Nikdy nebyl Ježíš větší, vznešenější a hrdinštější než ve chvílích svého utrpení, kdy volá úpěnlivě na kříži: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí“ (Lk. 23, 34). První, co vyzařuje z lásky Ježíšovy, jest jeho opravdový soucit s utrpením lidským. Tím se liší účinná láska Ježíšova od tak zvané humanity mudrců a filosofů, že není pouhou naukou, nýbrž životem, utrpením, ba umíráním se spolutrpícími. Ježíšova láska nejenom přemýšlí o potřebách bližního, ale též pomáhá. Neboť Spasitel nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil. S ubohými chce býti ubohý, s vyděděnými vyděděný, s pokoušenými pokoušený, s umírajícími ukřižovaný. Bližním je Ježíšovi každý, kdo před ním leží v nouzi a v ranách, jak to vyjádřil ve svém překrásném podobství, jež je perlou světového písemnictví, o milosrdném Samariťanu. Avšak bylo by pochybené prohlašovat Ježíše za nějakého sociálního reformátora v moderním slova smyslu. Jeho evangelium neočekává spásu od vnější společenské přestavby, nýbrž vykoupení ode všeho zla se splní teprve na věčnosti. Je zaměřen eschatologického. „Vždyť chudé vždy máte s sebou, mne však vždy nemáte“, připomíná svým učedníkům (Jan 12, 8). Ježíš usiluje lidská srdce osvoboditi od pozemských žádostí a zaujmouti je pro krásy království Božího. Ježíš miluje chudé nikoliv proto, že jsou chudí, nýbrž proto, že jsou duševně více uschopnění než bohatí slyšeti slova o přícházejícím království Božím a po něm lačnėti a žízni. Z toho důvodu upozorňuje na nebezpečí, hrozící z bohatství slovy: „Dítky, jak těžko jest vejít do království Božího těm, kteří doufají ve statky! Snáze jest velbloudu projít uchem jehly, než boháč vejít do království Božího“ (Mk. 10, 24). Ježíš rázně odsuzuje službu mamonu, sobectví a touhu po majetku a prohlašuje za nejvyšší hodnotu úsilí po pokladech, jež mol ani rez nekazí. „Co platno člověku, kdyby celý svět získal, ale na své duši úhony utrpěl!“ jest jeho zaslouha.

3. A nyní sestupme do nejněvnitnější svatyně Ježíšova života, plného ctností, abychom přemýšleli o jeho vztahu k Otci nebeskému. Tento vztah by se dal vystihnouti třemi slovy: Ježíšova láska k Bohu, odevzdanost a modlitba.

Ježíšova láska k lidem je podložena jeho nekonečnou láskou k Bohu. Proto na první místo klade přikázání lásky k Bohu: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své“ (Mt. 22, 37). Rovněž jeho styk s přírodou je provanut a vyplněn vůní jeho lásky k Otci nebeskému. Hospodář nebeský pečuje o vše, o zrno obilné, o kvítí polní, ptactvo nebeské, a tím spíše o korunu tvorstva, člověka. Všechno tvorstvo, jež Bohu slouží a jej miluje, považuje Ježíš za své bratry a sestry. „Kdo plní vůli mého nebeského Otce, jest mně bratrem, sestrou a matkou“ (Mt. 12, 50). A poslední slova Ježíšova na kříži jsou výkřikem lásky k Otci: „Otče, v ruce tvé poručím ducha svého.“

Láska Ježíšova k Bohu se neomezovala na pouhé city, nýbrž vrcholila v jeho obětavé odevzdanosti do vůle Otce nebeského. Vše je u něho zasměrněno k nejvyššímu cíli: hlásání království Božího, získání duší pro království nebeské a šíření slávy nebeského Otce. Plnění vůle Boží je stručně vyjádřeno jeho životním posláním. „Můj pokrm jest činiti vůli toho, jenž mne poslal dokonati dílo jeho“, zdůrazňuje svým učedníkům u studnice Jakubovy, nedaleko Sicharu samařského (Jan 4, 34). Byl poslušen svého Otce až do smrti, vyprazdňuje kalich utrpení až do dna, a teprve, když naklonil svou hlavu v smrti, dosvědčil nebi i zemi, že dokonale splnil vůli Otcovu a dokonal jím žádanou obět za vykoupení lidstva.

Nikde ve světových dějinách nesetkáváme se s člověkem, jenž by se tolik a tak dokonale modlil jako Ježíš.

Všichni svatopisci se shodují v tom, že Ježíš se modlí stále a všude: na úsvitě, v noci, na osamělých místech, na hoře, v chrámě. Modlitba je duší jeho mesiánské činnosti. Všechny důležité úkony spásy začíná modlitbou, všechny lidi, s nimiž přichází do styku, vyzývá k modlitbě, modlí se sám za dítky, nemocné, za Petra, učedníky a věřící všech dob a míst, ba i za své mučitele. Tak doslovně plní svůj příkaz, „že jest potřebí vždycky se modliti a neustávati“ (Lk. 18, 1). Modlitba Ježíšova počíná vždy vzýváním Otce nebeského. Volání dítky k Otci nebeskému, toť základní tón modlitby Ježíšovy. A v tomto duchu učí modliti se i své věřící. Jedinečná je jeho modlitba velebněská, jež nás vede do nejsvětějších a nejhlubších hlubin vznešenosti modlitby, niterného to hovoru pravého Syna Božího s nebeským Otcem.

A nyní vyvstává před námi důležitá otázka. Kdo jest ten Ježíš, který jest tak nad lidsky moudrý, bezhříšný a svatý, jenž svůj pozeňnaný život zakončil smrtí na

Golgotě? Kde se na zemi objevil člověk, který by se mu jenom nepatrně rovnal? Musíme se předem zříci všech lidských měřítek. Jako Ježíšova duchovně mravní, tak i náboženská postava přesahuje měřítko lidská. Ježíšův život jest takřka jedinečnou pohádkou z cizí země. A přece jest to nejskutečnější dějinná skutečnost. Život Ježíšův se odehrává na žulových základech lidských dějin. Kdo jest tedy tento prorok z Nazareta, který před devatenácti věky působil mezi námi? Nikdo nemůže odpověděti s jistotou na tuto otázku než jediný — On sám. Jaké jsou jeho nejnaternější životní vztahy, jaké jsou poslední nejhlubší kořeny jeho bytí se všemi svými tajemstvími, o tom může nejspolehlivěji věděti jenom On sám. A proto musíme se zaposlouchati do jeho vlastních slov. Žádné vědomí není jasnější, žádná ústa pravdomluvnější, žádné srdce čistší než Ježíšovo. A co nám tvrdí Ježíš o sobě? *Že jest Pomazaný Páně (Mesiáš) a vtělený Syn Boží.*

(Pokračování) Prof. ThDr Josef Kubalík

KODEX A NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOST

(Pokračování)

Přirozený půst před sv. přijímáním.

Mimo nebezpečí smrti nebo mimo hrozící nebezpečí zneuctění Nejsvětější není nikomu dovoleno přijímat, kdo by nezachoval přirozený půst (srv. can. 858 § 1).

Přirozeným půstem rozumí kodex naprostou zdrženlivost od jakéhokoliv pokrmu a nápoje od půlnoci, kterou předcházející den končí a nastávající den příští začíná (první úder hodin, oznamující dvanáctou hodinu). Přirozený půst nutno rozlišovat od prostého postu církevního. Přirozený půst se nazývá také eucharistický, neboť je zachovávan od prvních století křesťanství vzhledem k účtě před Nejsvětější svátostí.

Půlnoc se počítá podle skutečného obvyklého času v tom kterém kraji zavedeného. Půlnoc označuje první úder hodin. V pochybnostech, kdy je půlnoc, ukazují-li různé hodiny rozdíl několika vteřin či minut, možno se řídit tím časem, který označují hodiny nejméně, ovšem za předpokladu, že nemáme tušení o špatném chodu těchto hodin.

Přirozený půst porušuje podle kodexu sebemenší požití pokrmu nebo nápoje. Přísnost kodexu a různost názorů o porušení přirozeného postu třeba i nedobrovolný hlt vody odstraňuje a celkově zmírňuje konstituce Pia XII. Christus Dominus z 6. I. 1953.

Konstituce v článku I. praví: „Zákon eucharistického postu, od půlnoci, zavazuje všechny, kteří nejsou vyňati touto konstitucí, jak bude dále vyloženo. Všeobecný zákon eucharistického postu nadále plně zavazuje jak kněze, tak věřící; voda však přirozený eucharistický půst neporušuje.“

Proti předpisům kodexu a různým kontraversím kanonistů článek první stanoví autoritativně, že voda bez omezení časového před celebrací kněze a před sv. přijímáním věřících půst vůbec neruší.

Článek II.: „Nemocní, i když neleží, mohou s dovolením zpovědníka něco vypít nebo požit lék, vyjímajíc ovšem nápoje nebo léky alkoholického. Totéž platí pro kněze, kteří mají celebrovat.“

Instrukce sv. Officia k tomuto článku poznamenávají, že nemocní, ať věřící či kněží, kteří by bez těžké škody nevydrželi lační do sv. přijímání, mohou jako lék vzít něco tekutého nebo hutného, nikoliv ovšem jako pokrm k nasycení. Dovolení toto pro věřící může dát zpovědník od případu k případu, a to určitému nemocnému jednou pro celou dobu trvání nemoci, a to buď ve zpovědnici, nebo mimo sv. zpověď pro obor svědomí. Téže fakulty mohou použít sami kněží.

Článek III.: „Kněží, kteří mají celebrovat v pozdější hodině nebo po namáhavé kněžské práci nebo delší cestě, mohou něco vypít, vyjma nápoje alkoholického, a to alespoň jednu hodinu před započítáním mše sv.“

Článek IV.: „Kteří binují nebo trinují, mohou přijmout abluci kalicha učiněnou vodou, nikoliv vínem.“

Instrukce k oběma citovaným článkům poznamenávají, že kněží zdraví, kteří mají celebrovat v pozdější hodině, t. j. po deváté hodině dopolední, nebo po namáhavé kněžské službě, na př. od časných hodin nebo po delší dobu zpovídali, zaopatřovali, kázali a pod., nebo po delší cestě, t. j. pěšky asi 2 km nebo jakýmkoliv dopravním prostředkem, při čemž je třeba uvážit doprava po dobu, kterou by šli pěšky 2 km, mohou poměr rychlosti dopravního prostředku, t. j. trvá-li doprava po dobu, kterou by šli pěšky 2 km, mohou něco vypít, ovšem vyjma alkoholu, a sice alespoň jednu hodinu před započítáním mše sv. Při binaci nebo trinaci mohou vypít abluci kalicha, při čemž nutno použít toliko vody, ta totiž půst neporušuje. Kdyby ovšem pozorovatel vykonal abluci i vínem, může přistoupit k celebraci druhé či třetí mše sv. Předpisy o abluci při trojím celebrování na Boží hod vánoční, na den Památky Dušiček zůstávají dále nezměněny. (Abluce se lije do zvláštní nádoby a při poslední mši sv. se vypije).

Článek V.: „Rovněž věřící, i když nejsou nemocní, kteří by jinak nemohli přistoupit k sv. přijímání a jsou po těžké práci nebo konali delší cestu před sv. přijímáním nebo přistupují k sv. přijímání v pozdější hodině, mohou se svolením zpovědníka něco vypít, vyjma nápoje alkoholického, a sice alespoň jednu hodinu před sv. přijímáním.“

Instrukce sv. Officia k tomuto článku poznamenávají, že také věřící, i když jsou jinak zdraví, ale pro vážnou obtíž by nemohli zachovat eucharistický půst, mohou se svolením zpovědníka jednou hodinu před sv. přijímáním něco vypít, vyjma ovšem nápoje alkoholického.

Závažnou obtíž musí ovšem posoudit zpovědník, jinak bez jeho svolení by sami tak učinit nemohli. Závažná obtíž může být trojího druhu:

1. Vysilující práce, jako je dělníků, námořníků, kteří byli zaměstnáni dlouho v noci, stejně jako lékaři, zdravotní sestry, noční hlídači a j., dále matky, které časně ráno před odchodem do kostela byly zaměstnány domácími pracemi atd.

2. Pozdější hodina, což ovšem může být i pro ty, kteří odcházejí z domova, jdou ke sv. přijímání, ale pak se nemohou domů vrátit k snídani, jako dělníci a jiní zaměstnanci, školáci atd.

3. Dlouhá cesta, kterou museli vykonat ti, kteří nemají kostel v bydlišti. Za takovou se považuje cesta pěšky alespoň dva kilometry a jakýmkoliv povozem přiměřeně době, které je zapotřebí vykonat pěšky 2 km.

Zde můžeme také poznamenat pro ucelenost, že ti, kteří přistupují k sv. přijímání při večerní mši sv. (t. j. po čtvrté hodině dopolední), musí zachovat půst od jídla alespoň tři hodiny a od pití alespoň jednu hodinu před sv. přijímáním. Pro kněze platí táž doba, ale před započítáním mše sv., při čemž nutno ještě poznamenat, že týž den, kdy kněz přistupuje k cele-

braci po čtvrté odpolední hodině, nebo věřící, kteří přistupují k sv. přijímání, nesmějí požívat alkoholických nápojů. K obědu, jakožto součást obědu, mohou vypít normální dávku obvyklého nápoje ať piva či vína, nikoliv však mimo oběd před obědem nebo po obědě až do sv. přijímání nebo do počátku mše sv.

Vynětí ze zákona eucharistického postu podle kodexu.

Kodex vyjímá dva případy, a sice nebezpečí smrti a hrozící nebezpečí zneuctění Eucharistie.

Věřící, který má přijmout Viaticum, nemusí být lačný. Rovněž kněz, který stojí v nebezpečí smrti, může přijímat nejasa lačný, nemůže však za účelem sv. přijímání celebrovat, leda že by neměl konsekrované částky. V pochybnosti, je-li někdo v nebezpečí života, může mu být podáno Viaticum, i když není lačný.

Mimo tyto dva případy uvádějí někteří (Vermeersch, Augustine, Noldin) i jiné případy, jako na př. chlapec, který má přistoupit k prvnímu sv. přijímání a poruší přirozený půst, slavnost nelze odložit, tedy může být připuštěn k sv. přijímání, nebo novosvěcenec, který z rozčilení se nasnídal a má primici, může ji celebrovat, člověk, který již klečí u mřížky a rozpomene se, že není lačný, a nemůže bez pohoršení odstoupit, může přijímat, dospělý, který je křtěn a podle kanonického předpisu účastní se po křtu mše sv. a přistoupí k sv. přijímání, i když spolkl třeba sůl, kterou mu kněz vložil na jazyk atd.

Eucharistický půst nemocných.

Nemocní, kteří již téměř měsíc leží a není naděje na brzké uzdravení, mohou se svolením zpovědníka jednou či dvakrát v týdnu přijmout Tělo Páně, i když předtím něco pili nebo přijali lék (can. 858, § 2). Tento kánon tedy dispensuje nemocné od generálního zákona přirozeného postu, je vlastně rozšířením dispense, kterou uděloval dekret kongregace koncilů ze dne 7. XII. 1906, jímž se dovolovalo nemocným, ležícím ve zbožných domech, kde se přechovávalo Sanctissimum, a těm, kteří měli dovolení domácí kaple, přijímat, i když nebyli lační a ostatní věřícím dvakrát v měsíci. (Gury-Tummo-Jorio, Theologia moralis III, 1939, Neapol, 62.)

Nemocní-ležící se rozumí ti, kteří pro nemoc nemohou z lůžka nebo také ti, kteří jsou nemocní, ale nemohou ležet nebo nemocní, kteří leží, ale mohou několik hodin denně být mimo lůžko. Indult kodexem udělený těmto nemocným nevyžaduje přirozený půst, i když by jej mohli zachovat. Skutková podstata platnosti indultu je nemoc trvající asi měsíc, není blízká naděje na uzdravení, svolení zpovědníka. Výraz § 2, can. 858 „a mensē“ překládám asi měsíc, poněvadž k dotazu některých kanonistů interpretační komise dne 24. XI. 1927 odpověděla, že měsíc se tu nepočítá matematicky, nýbrž morálně, t. j. přibližně měsíc (tedy 28, či 29 dní). Je nutno ovšem měsícem nemoci chápat dobu nepřetržitě nemoci, nikoliv sčítáním jednotlivých údobí v měsíci proležených se střídavým stavem zdraví.

Jestliže tedy někdo leží přibližně měsíc a tímto dnem je na př. pondělí, kdy je tomu 28 dní, od doby ulehnutí, pak v době od pondělí do pondělí následujícího může ve smyslu kodexu, aniž by byl lačný, přijímat. Konstituce Christus Dominus ovšem, jak již vysvětleno v čl. II., indult kodexu značně pozměňuje a rozšiřuje. I když se tento vůbec nezmiňuje o nemocných ležících, můžeme bez porušení přísného výkladu konstituce použít udělené blahověle i pro tyto, což opírá výraz konstituce: „fideles infirmi, etiamsi non decumbant...“ Mohou-li nemocní věřící neležící, trvale po dobu své nemoci podle svědomitého úsudku zpovědníka aliquid sumere per modum potus před sv. přijímáním, a to bez časového omezení a bez omezení denně přijímat, jistě tím spíše věřící nemocní ležící, ovšem jistě pokud se tak může dít bez velkých obtíží. Tento výklad je proti názoru Vermeersch-Creusen, Theologia moralis, II, 124, Roma 1927, kde se praví, že privilegium udělené kodexem přijímat jen dvakrát týdně nelze rozšiřovat — hoc grave esse — je však ve smyslu cit. konstituce. Výraz „per modum potus“ lze chápat cokoliv tekutého,

i když je v nápoji hutnější substance rozpuštěná, jako mouka (farina), piškot, panis rasmus, vejce a pod. Může-li být na příklad v polévce jako tekutině zamíchané vejce, pak jistě možno považovat ku př. i vypití syrového vejce jako tekutinu. Nelze ovšem považovat za tekutinu takové věci, které se nepřijímají jako liquidum, t. j. na př. co se teprve v ústech rozpustí (cukrátko, různé karamely), nýbrž jen to, co je již v tekutině rozpuštěno (cukr, kakao, káva). Nemocný kněz ve smyslu cit. kan. 858, § 2, mohl použít indultu, jestliže přistupoval k sv. přijímání, nikoliv k celebraci, kdežto ve smyslu konstituce Christus Dominus indult je blahovlnnější.

Velikonoční sv. přijímání.

Ve smyslu can. 859, § 1, každý věřící, který dosáhl věku užívání rozumu, jest povinen jednou v roce, alespoň v čas velikonoční přijmout Nejsvětější svátost oltářní.

Koncil tridentský stanovil (sese 21, can. 4), že sv. přijímání není, alespoň ve vztahu k dětem, absolutně nutné k spáse. Příkazem však božským jest přijímat Tělo Páně častěji v životě a v nebezpečí smrti (Pesch, Compendium, IV. n. 151). Kánon 859 byl vlastně již vynesena v roce 1215 na IV. later. sněmu, a sněm tridentský nařízení jeho znovu potvrdil a tak kánon tento právo božské spíše tlumočí a tak ten, kdo předpis církevní v něm zachovává, splňuje příkaz Boží.

Ale již dávno před sněmem lateránským zavazoval církevní zákon věřící, aby v určitém ročním období přijímali. Kánon 16, v Distinkci 2, Dekretu kanonisty Gratiana ve III. části De Consecratione, připsovaný papeži Fabianovi, je vlastně nařízení koncilu Turonského z r. 813. Ale ještě dále před tímto známým příkazem o sv. přijímání, jak se zmiňuje mistr Gratian, prohlásil v r. 506 koncil Agatenský, že nejsou katolíky ti laici, kteří nepřijímají Tělo Páně na Boží hod vánoční, velikonoční a svatodušní.

Kodex praví: „jednou v roce, alespoň v čas velikonoční“. Jak výrazu tomu rozumět? Je to příkaz o jednom svatém přijímání v roce, které je totožné se sv. přijímáním velikonočním, anebo jednou v roce a v době velikonoční? Podle § 4, can. 859, se zdá, že mluví kodex o jednom sv. přijímání, a to v době velikonoční, neboť tato povinnost zavazuje, i když čas velikonoční pominul. V tomto smyslu tedy spadá povinnost přijímat jednou v roce s přijímáním v čas velikonočním. A přece ve smyslu § 1 téhož kánonu se mluví o dvojím sv. přijímání, a to jednou v roce, které pro věřícího tak nenaléhá a nestanoví mu tedy přesně vymezený čas, a po druhé v čas velikonočním, t. j. v době přesně vymezené (od Květné neděle do ukončení oktávy Božího hodu velikonočního a na indult ve smyslu § 2, cit. can. 859, od Popeleční středy do svátku Nejsvětější Trojice), které tak zavazuje, že jen o jediný den zanedbání vymezeného údobí nese s sebou těžké provinění. Pokud se mluví o sv. přijímání jednou v roce, naskytá se otázka, které údobí se počítá jako rok; zda ve smyslu § 2, can. 32, rok kalendářní, či údobí od velikonoce do velikonoce? Ať se kloní jedni k tomu, či druzí k onomu počítání, přece bude nejvhodnější, když věřící splní povinnost jednou v roce přijímat v době adventní, jakožto nejpříhodnější době jednak vzhledem k významnému údobí svátků vánočních a jednak vzhledem k údobí, které vyhovuje obojímu počítání.

Povinnosti jak jednou v roce, tak v době velikonoční nevyhovět ten, kdo nepřijímal hodně. Tedy svatokrádežně sv. přijímání vykonané třeba v určené době velikonoční zavazuje dále pod těžkým hříchem i mimo dobu velikonoční.

Velikonoční sv. přijímání zavazuje i ty, kteří nemohou z domu vycházet, všechny ve věznicích. Děti, které sice ještě věku sedmi let, kterýžto věk ve smyslu § 3, can. 88, se považuje za věk užívání rozumu, nedosáhly, ale pro vyšší vspělost užívání rozumu byly již připuštěny k prvnímu sv. přijímání, jsou vázány dvojím příkazem o přijímání Svátosti oltářní, a to jednou v roce a v čas velikonočním jako všichni ostatní.

Pokud někomu bylo podáno Viaticum během roku nebo v čas velikonočním, je jasné, že zadostučinil po-

vinnosti o přijímání buď jednou v roce, nebo v čase velikonočním.

Každý věřící má vykonat svou velikonoční povinnost ve své farnosti, což ovšem kodex nenařizuje, ale radí, aby duchovní otec měl vědomost o splnění povinnosti svých dítek.

O splnění povinnosti sv. přijímání obojího příkazu dítek mají dbát jak rodiče, kmotři, tak farář (can. 860).

Can. 862 vybízí všechny kněze a kleriky, kteří Feria V maioris hebdomadae necelebrují, aby přistoupili k sv. přijímání při slavné mši sv.

Mají-li mít věřící v sobě opravdový život duchovní, pak musí být v něm posilování denní potravou, již nic nemůže vyvážit jako denní sv. přijímání. Je tudíž povinností duchovních, aby dbali pokud možno u svých věřících o denní přistupování k stolu Páně. Pokud by nemohli věřící tak učinit, mají alespoň duchovně přijímat, jsouce přítomni mši sv. (srv. can. 863). Je třeba ovšem dbát duchovnímu o to, aby ti, kteří denně k stolu Páně přistupují, vedli také odpovídající duchovní život a aby se jim nestalo přijímání jen jakýmsi zvykem nebo choutkou. Denní sv. přijímání musí být knězem řízeno u věřících a musí takové osoby zvláště vést, aby snad nebyly právě tyto osoby podobnými tomu, který právě, podle některých, po sv. přijímání rychle zařídil zradu Krista. Duchovní otec musí těmto uvést na mysl slova sv. Pavla (I. Cor. 11, 27): „Kdokoliv by jedl chléb tento neb pil kalich Páně nehodně, odsouzení sobě jí a pije a bude vinen Těla a krve Páně.“

Duchovní otec musí dbát o to, aby ti, kteří k sv. přijímání denně nebo vůbec častěji přistupují, měli příležitost kdykoliv k sv. zpovědi, což nejlépe řeší tak, že denně před mši sv. vstupuje do zpovědnice, aby bez obtíží kterýkoliv věřící mohl se vyzpovídat, kdykoliv toho potřebuje.

Can. 1358, 1361 a 1367 uvádějí předpisy o příležitosti k sv. zpovědi pro komunitu semináře, kde alumní mají přistupovat denně k sv. přijímání, musí mít také denně příležitost podle potřeby přijít ke svému zpovědníku. Seminář má mít alespoň dva řádné zpovědníky, a kromě toho má ordinář označit i několik jiných kněží, starších, zkušených a bezúhonných, ke kterým se mohou alumní podle potřeby obrátit, aby jejich přistupování k stolu Páně bylo nanejvýš uctivé a budoucích kněží hodné. Zpovědníkem takovým může být kněz alespoň po deseti letech svého kněžství a nejméně ve věku asi 35–40 let. Šířeji o zpovědnících pojednává Matthaeus Conte a Coronata O. M. C., *De Sacramentis*, vol. I, Roma 1943, n. 329, tit. III; S. Alfonso, *Regolamento per i Seminaristi*, § 1, n. 3; P. Chretien, *Tractatus de poenitentia*, Metis 1935; cit. Cappello, n. 422; Vermeersch, in *Periodica* IX, 12, can. 891.

Viaticum.

V nebezpečí života z jakékoliv příčiny jsou povinni věřící přijmout Tělo Páně (can. 864, § 1). Nebezpečí smrti je těžká nemoc, nástup do boje, nebezpečná plavba, bouře na moři, válka, nálet v místě, odsouzení k smrti, těžká chvílka mladé matky a pod.

Povinnost přijmout Viaticum zavazuje i děti po dospění věku užívání rozumu, i když ještě nebyly u prvního sv. přijímání. V pochybnostech, zda dítě má již věk užívání rozumu, povinnost sice neváže, avšak může mu být Viaticum dáno. Viaticum se podává i tomu, kdo již téhož dne byl u sv. přijímání (§ 2, can. 864), a to nejen téhož dne, nýbrž třeba i téhož rána. Viaticum přijaté svatokrádežně není splněno, proto je povinen znovu přijímat. Ten, kdo v nebezpečí života nepřijal z jakéhokoliv důvodu Viaticum, nemusí je přijmout nebo lépe nemusí mu být podáno, když nebezpečí minulo, neboť povinnost váže jen pro nebezpečí smrti.

Je-li kdo v nebezpečí života delší dobu, má přijmout Viaticum i vícekrát, ovšem v rozličných dnech, nikoliv téhož dne (§ 3, can. 864), t. j. třeba každý den. Viaticum má nemocný přijmout, pokud je plně toho schopen. S Viaticem nelze odkládat a spíše dříve než později je vhodné Viaticum podat. Těžce hřeší duchovní pastýř, když povinnost podat Viaticum zanedbá.

Obřad sv. přijímání.

Podle can. 866 každému věřícímu má být dána možnost přijímat zbožně kterýmkoliv obřadem. Promiskuita sv. přijímání je v Církvi velmi staré praxe. Stará tradice byla přerušena schismatem církve východní, byla však obnovena koncilem florentinským 6. VI. 1439. Přísnější praxi zavedl papež Benedikt XIV. konstitucí *Etsi pastoralis* ze dne 26. V. 1742 pro italořeky, která zvykem zmírněná se stala normou všeobecnou. Po opětovném různém kolísání odstranil Pius X. nejistotu dekretem *Sacra Tridentina Synodus* ze dne 20. XII. 1905 a zavedl denní sv. přijímání pro kraje, kde byla různost obřadu a obnovil starou svobodu po odstranění všech zakazů konstitucí *Tradita* ab antiquis ze dne 14. IX. 1912, a zavedl novou kázeň, která dnes platí i podle kodexu. Tedy podle zavedení sv. Pia X. je dnes v kodexu výslovně dovoleno věřícím přijímat ze zbožnosti podle kteréhokoliv obřadu, t. j. ať pod způsobou jednou nebo pod způsoby oběma, ovšem jde-li o obřad katolický, neschismatický a neheretický.

Velikonoční sv. přijímání má přijímat každý věřící podle svého obřadu (can. 866, § 2). Rovněž Viaticum má být podáno podle obřadu toho, který je v nebezpečí smrti, kromě případu nutnosti, kdy není možno přijmout od kněze vlastního obřadu.

Čas k sv. přijímání.

Sv. přijímání může být podáno ve smyslu can. 867, § 1 a § 4, každý den v době, kdy se slouží mše sv., a to jak při mši sv., tak před ní i po ní, pokud není mše sv. slavná, zpívaná nebo konventuální, jak již bylo dříve vysvětleno. Mimo mši sv., pokud tak rozumný důvod vyžaduje.

Podle kodexu není žádný den, kromě Velkého pátku a Bílé soboty, vyňat, ve kterém by se nesmělo podávat sv. přijímání. § 2 a 3, can. 867, kterými se dovoluje podat toliko Viaticum, jest však dekretem kongregace obřadů „*Maxima redemptionis nostrae mysteria*“ ze dne 16. XI. 1955 změněn tak, že na Velký pátek (*Feria VI in Passione et Morte Domini*) může věřící lid, a tedy i ostatní kněží liturgii nekonající při velkopáteční službě Boží přijímat.

Na Bílou sobotu podle dekretu začnou obřady tak, aby počátek mše sv. připadl na půlnoc. Při mši sv. a těsně po ní, stejně jako na Zelený čtvrtek, mohou věřící přistoupit k sv. přijímání. Poněvadž na Bílou sobotu započne mše sv. vlastně již na Boží hod velikonoční, jest se domnívat, že přítomnost této mše sv. věřící a všichni ostatní zadost činí povinnosti de precepto o neděli, a dále plyne tak i o postu jako na Boží hod vánoční, že totiž půst váže až od půlnoci. Ovšem pro kněze plyne půst již před půlnocí s toho hlediska, že vlastně počal celý obřad daleko dříve před půlnocí. Poněvadž však ale půst Bílé soboty, jak se nepravděpodobněji rozumí z dekretu, je posunut až do půlnoci, je nutno nejen na Bílou sobotu, nýbrž stejně i na Zelený čtvrtek a Velký pátek zachovat předpisy o postu podle konstituce *Christus Dominus* pro věřící tři hodiny od jídla a hodinu od pití před sv. přijímáním a pro kněze tutéž dobu před přistoupením k oltáři ke konání celé liturgie dne.

§ 5 cit. can. pak praví, že Viaticum se může podat kdykoliv a kteroukoliv hodinu jak denní, tak noční.

Can. 868 nedovoluje knězi při podávání sv. přijímání tak se vzdálit, aby ztratil s dohledu oltář, u kterého celebruje. Ovšem toto nelze vykládat striktně tak, že by kněz nemohl podat nemocnému, ležícímu v jiné místnosti, než celebruje. Ovšem nemůže při mši sv. podat ležícímu v jiném patře, než ve kterém celebruje (srv. vysvětlení kongregace obřadů, 7. XII. 1844).

Sv. přijímání se může podávat všude, kdekoliv jest sloužena mše sv. (srv. can. 869). Nemocnému se ovšem podá, kdekoliv leží a při té příležitosti se může podat i jinému, zejména, kdo nemocného ošetřuje. V místě, kde leží nemocný může též obsluhujícího zpovídat a pak mu podat Tělo Páně. Je nutno ovšem šetřit předpisů o sv. zpovědi, jak je uvádějí can. 910, §§ 1, 2 a can. 909, §§ 1, 2.

ThDr. Jaroslav Michal
(Pokračování)

Již od r. 1299 vyvíjel diplomatický rutinér, Václavův kancléř, vyšehradský probošt a basilejský biskup Petr z Aspelty horečnou činnost, nasvědčující diplomatické ofenzivě králově. Byl toho roku v Římě s nejasným posláním. Zřetelnější bylo již jeho vystoupení v Mohuči, kde vymáhal r. 1300 na římském králi Albrechtovi souhlas k Václavově tažení do Polska, zajištěný písemně 29. VI. 1300.

Skoro současně s tímto aktem došlo v červenci k Václavově druhému sňatku s Richenzou, dědičkou Polska a Pomofanska, Poláky zvanou Ryksou a Čechy Rejkou. Před svatebním obřadem, který si bez biskupa těžko představíme, převzali v Žitavě ochranu mladistvé princezny poslové vedení sedleckým opatem Heidenreichem a Benešem z Vartenberka. Po svatbě předal král choť krakovské vévodkyni a její tetě Griffině, která se s ní uchýlila do Budyně v půvabném Poohří. Rejkka později vystupuje jako vlivný spojenec národního panstva proti cizím králům, jako zakladatelka kláštera cisterciáček na St. Brně (Aula Sanctae Mariae) a předtím zvaná jsouc „hradecká královna“ jako stavitelka katedrály sv. Ducha v Hradci, jako inspirátorka nového kursu umění, ale i jako pohoršlivá milostnice.

Výprava Václava II. do Polska skončila jeho korunovací ve Hnězdně, kterou udílel arcibiskup Jakub Svinka koncem srpna nebo v září r. 1300. Teprve slavného uvítání novou korunou ozdobeného krále se asi zúčastnil pražský biskup Řehoř. Kdy to bylo, přesně nevíme. Jisto jest, že 6. I. r. 1301 byl král již v Praze. Václav II. byl patrně s výsledkem výpravy spokojen. Alespoň v úvodu do Horního práva s uspokojením konstatoval, že on první „připojil s pomocí Boží království polské ke království českému“. Prostřednictvím svého syna se stal následujícího roku i králem uherským, takže vytvořil vsutku znamenitou říši. Od moře k moři, od Baltu až k Adrii měla tato říše hlásati moc Přemyslovského rodu, když ve Stoličném Bělehradě spočinula na hlavě Václava II. koruna králů uherských. Bohužel bylo to jen na krátký čas. Z té doby pochází list papeže Bonifáce VIII. králi Václavu II., v němž je nazýván „princeps catholicus, Deo gratus et apostolicae sedi devotus“.

Biskup Řehoř, jak se zdá, se neuplatňoval ve dvorských službách tak jako jeho předchůdce. Soustředil se více na svůj velekněžský úřad a horlivě kázal v katedrále. Frind bez udání pramenů tvrdí, že svá kázání pilně psal, ba, že prý kapitula chovala ve veliké úctě šest plných ročníků těchto kázání. Bohužel všechno pátrání po tomto vzácném odkazu zůstalo bezvýsledné. Kromě zmínky o horlivé kazatelské činnosti biskupově nemáme o něm v prvních měsících nového století zpráv. 6. IX. r. 1301 Řehoř z Valdeka zemřel a byl pohřben v katedrále. Po zboření starého kostela vyhledal kanovník a kronikář Beneš Krabice spolu s ostatními hroby biskupů i tělesné pozůstatky biskupa Řehoře a pohřbil je mezi kaplí Panny Marie a náhrobkem sv. Víta. Jak Beneš sám líčí, vložil r. 1378 zbytky koster a při nich nalezené předměty do jakýchsi primitivních opukových rakviček a přidal k nim olovenou destičku se jménem pohřbeného. Když z návodu biskupa Podlahy otevřel po 550 letech v r. 1928 Kamil Hilbert tyto hroby v ochoze vysokého kúru, přeložil je z opukových schránek do kovových bedniček. Přitom zachytil F. X. Margold kresebně zbytky pontifikálních rouch a ostatní zachované památnosti a kresby uloženy ve svatovítském pokladu. Zjistilo se, že přes dvojnásobnou manipulaci již v době při transplaci i jiné rušivé vlivy snad již v době románské se zachovaly poměrně četné fragmenty pontifikálních střeviců v hrobech biskupa Šebíře (z r. 1067), Menharda (z r. 1134), Bernarda Kaplíře (z r. 1240), a snad Mikuláše z Risenburka (z r. 1258). Tento nález je důležitý proto, že dosud nejstarší zbytky pontifikální obuvi pocházejí jen z XII. a XIII. stol. a z nich je jen málo spolehlivě datováno. Jde tedy v našem případě o skutečný objev, důležitý

pro dějiny paramentiky, tím spíše, že jsou zachovány i fragmenty střevice biskupa Kosmy (z r. 1098).

Poslední pražský biskup slavný Jan IV. z Dražic byl přímým synovcem Jana III., zemřelého r. 1278, a pocházel z rodiny, která se již tradičně uplatňovala v církevních službách (děd Budivoj byl proboštem melnickým, později pražským děkanem [r. 1298], strýcové Trojan a Abel byli kanovníky). Otec biskupův Řehník z Dražic (+ 1279) byl almužníkem Otakara II. a podkomořím královny. Jan IV., mající dva bratry a dvě sestry, se narodil kolem r. 1250, patrně na otcovském hradě. Jako syn dvořana a synovec biskupův měl Jan otevřenou cestu k duchovenské kariéře. Již v mládí mu poskytl biskupský strýc kanonikáty pražský a vyšehradský, které doplnil r. 1274 žateckou farou. Mezitím nabyl vzdělání na domácích kapitulních školách již dříve značně proslulých, na nichž se vedle práva a theologie vykládala logika, gramatika i Aristoteles a při vyšehradské škole (založené Jindřichem z Isernie) se pěstovala také retorika. Když byl Jan r. 1301 zvolen, jak praví kronikář, „řádně a kanonicky“ biskupem, byl patrně již padesátníkem.

Že se volba nedála proti vůli králově, spíše na jeho přání, tomu nasvědčuje jeho osobní účast na instalačních a konsekračních slavnostech. Sám král mu také symbolicky podáním žezla a zlatem ozdobeného jablka udělil knížecí moc. Konsekraci, jakož i potvrzení předchozí volby udílel nejspíše českých poměrů dobře znalý mohučský arcibiskup Petr z Aspelty, který za obřadu ozdobil Jana IV. zlatým prstenem se smaragdem „v ceně 800 hř. stf.“, darem to královým. Po obřadech doprovodil také král koňmo nového biskupa, podle zvyku oděného v pontifikálie, s četnou a vybranou družinou do biskupského dvora. Při slavnostech, které následovaly, pamatoval biskup také na lid, jemuž „ne pouze duchovní, ale i tělesně se dostalo útěchy“.

V českých církevních dějinách znamená episkopát Jana IV. z Dražic zakončení určité epochy. Petr z Aspelty, bývalý někdejší kancléř českého království, visituje r. 1311 pražskou diecesi sám, v době biskupovy nepřítomnosti ji dává visitovat Oldřichem z Paběnic a roku 1326 biskupem olomouckým. Nezdá se, že by diecesi nějak poškodil, země i biskup mohou na Petra z Aspelty pohlížet jako na blahovlnného přítele. Ale přes to lze soudit, že již Jan z Dražic pomýšlel na oproštění od církevní závislosti na Mohuči. Už když šlo o zřízení úřadu českého penitenciáře u papežské kurie, zdůrazňoval ohnivý vlastenec potřebu respektování českého jazyka. To bude také jeden ze zásadních důvodů, který při požadavku zřízení samostatné pražské metropole se později uplatní. Když se po Petrovi z Aspelty stal mohučským metropolitou Jindřich, r. 1341 suspendovaný pro přílišné politisování, byl pražský biskup dočasně podřízen přímo papežské stolici brevem Benedikta XII. z 23. VIII. 1341. Zřízením pražského arcibiskupství za Klimenta VI. se provisorium stalo trvalým stavem.

Jan z Dražic, který proslul mecenášstvím, činností kulturní i schopností reprezentační, čerpal důchody jednak ze spirituálií, jednak z temporálií, v jichž správě proslul jako dobrý hospodář. Ačkoli za Tobiáše z Bechyně se biskupské statky prodávají nebo aspoň pronajímají, jsou doklady o tom, že Jan IV. je spíše zkvalitňuje a neprodává.

Biskupský desátek rozvržený po rodinách, takže z krbu nebo rodiny se platí ročně 6 penízů čili groš, je v době Janově vybírán již v penězích a po celé zemi, až na některé děkanáty, které odvádějí výnos klášteru břevnovskému nebo kapitule staroboleslavské. Celkový výnos biskupského desátku se odhaduje asi na 200 kop ročně. Dalším zdrojem biskupova příjmu byly poplatky odváděné při udělování beneficií. Hlavním ale pramenem biskupova hmotného zabezpečení byly jeho statky, privilegované v tom, že podléhaly ve věcech sporných zemskému soudu a že v době mobilisace nesměly být nijak zatěžovány procházejícím vojskem. Tvořily ovšem vždy rezervu královskou, z níž v krajním případě potřeby panovník neostyšně těžil.

Nemovitý majetek biskupství za Jana IV. zahrnoval v sobě tato města a statky: Roudnici, Kyšperk (čili Biskupova Hora), Rokycany, Horšův Týn, Herštýn, Příbram, Týn n. Vlt., Štěpánov, Křivsoudov, Řečici, Pelhřimov, Chýnov, Vyskytnou, Rychnov, Herálec, Kyje, Český Brod, Žerčice a Běchary. Na Moravě Kojetín. Každé ze jmenovaných měst nebo hradů bylo centrem většího nebo menšího počtu vesnic, jichž ochranu přejímali zbrojnoši spojení s biskupstvím manským svazkem, t. j. výsadou doživotního používání některých usedlostí. Mezi nimi bývali i šlechtici a jejich vojenská distinkce byla určována druhem výzbroje, s níž se odebírali do pole. Tak se rozeznávala branná služba s kopím, v helmici, s koněm prostým nebo se samostřílem. Velení posádky na hradě přebíral purkrabí. Statky spravoval štáb úřednictva, jehož některé odbory byly jak pro řízení temporálií, tak i spirituálií někdy společné. Tak byl společný úřad biskupského pokladníka (obyčejně osoba duchovní), další důležitý funkcionář biskupova dvora byl sudí. Ostatní analogicky jako při královské kurii byli: maršálek, komorník, stolník a číšník. V době Janově se hospodařilo na statcích pokrokověji. Naturální dávky a roboty se vykupovaly, takže úrok placený v penězích rostl. Celkem se tehdy veškerý biskupský příjem odhadoval ročně asi na 3500 kop grošů.

Poslední český biskup nadaný kromě duchovním i hmotným prestižem mocného velmože, absolvoval svůj důležitý úřad v dobách vnitřního i vnějšího rozvratu, kdy česká státní politika ztrácí svou tradici i program vraždou posledního Přemyslovce v Olomouci. Při posuzování Janova episkopátu nutno mít na mysli, že se za něho na českém trůně vystřídal šest králů, příslušníků čtyř různých dynastií. Z těch pak toliko poslední navazoval na práci prvního; vláda ostatních znamenala vždy více méně bouřlivá interregna, k nimž bylo biskupovi zaujímat moudrá a opatrná hlediska. Jan IV. jako činitel náboženskokulturní se celkem snažil chovat se nadstranicky. Za vlády Přemyslovců používá biskupská katedra pohody a její funkce netrpí nijakých poruch. Teprve po pádu nástupce Václava III. Jindřicha Korutanského se objevuje při jednání s Albrechtem, prosazujícím kandidaturu syna Rudolfa na český trůn, jméno Jana z Dražic. Vyjednává v čele pánů předních jmen, Hynka z Dubé, Tobiáše z Bechyně, Jindřicha z Rožberka a j. Svědčilo by o schopnostech diplomatických i o hmotném zájmu Janově, že oba pretendenti Rudolf i později Jindřich Korutanský si jeho přízeň vykupovali příslibem různých výhod. V případě Rudolfově nešlo o obohacení biskupství, nýbrž spíše o náhradu za škody, které „kostel Pražský... na statcích biskupských mnohonásobně utrpěl...“. Byla poškozena přímo sama katedrála králem Rudolfem, který „hlavu sv. Markety i mnohé jiné klenoty odcizil kostelu Pražskému“. Bůh prý za trest „dny jeho zkrátil“. Po smrti Rudolfově se rokuje v biskupově residenci 24. VII. r. 1307 o volbě nového krále. Debaty byly tak vášnivé, že bez ohledu na sílu duchovenského knížete byl proklán mečem někým z Lichtemburků nejvyšší zemský maršálek, neduživý, dnou sklíčený Tobiáš z Bechyně, když oponoval straně korutanské. Problematickou korunovaci Jindřichovu 15. VIII. 1307 vykonal místo biskupa břevnovský opat Bavor, který dal králi na hlavu místo koruny svou mitru. Z příslibů Rudolfových nezůstalo nic, náhrada biskupství v žádné formě nebyla splněna, a proto teprve 6. IV. r. 1308 postoupil Jindřich jako kompensaci za všemožné poškození biskupského majetku výsadu, která — kdyby bývala zachována — znamenala velikou výhodu pro českou církev. Slavnostní listinou zajistil Jindřich biskupovi a všem jeho nástupcům plný desátek z důchodů mince kutnohorské i z urburních zisků komorních ze všech dolů v Čechách. Třebaže čelnému historikovi našemu se to jeví jako „tvrdé vymáhání náhrady škod“, je dnes jasno, že tento další příslib, třeba diplomem zajišťovaný, asi nebyl vůbec realizován.

Již 29. VI. r. 1310 šlo zase o zvolení nového panovníka na sněmu, na němž zasedal také Jan IV. z Dražic. Není možno se nepodivovat jasnému a nekolísavému

(jiní historikové mluví zase o zdrženlivosti vůči Lucemburkům) stanovisku, které ve spleťtité situaci zaujal pražský biskup. V této okolnosti není nezajímavý jeho poměr k obratnému vlivnému diplomatu, mohučskému arcibiskupovi Petru z Aspeltu. Kronikář František to konstatuje jasně, že biskup Jan „stál při králi s Petrem z Aspeltu přímo, hlavně při slavnosti korunovace“. V otázce zvolení Jana, syna císaře Jindřicha VII. Lucemburského, českým králem zaujal biskup stanovisko, ne-li totožné, tedy značně podobné názorům Aspeltovým. Jako Aspelt prosazoval kandidaturu Lucemburků v říši, tak usiloval spolu se zástupci některých měst a cisterciáckých opatů s řadou ostatních českých pánů o jejich povolání na trůn v Čechách biskup Jan. Prál také sňatku tehdy mladistvého českého krále Jana s Eliškou Přemyslovnou, jen o tři léta starší, kterému poželna 31. VIII. r. 1310 ve Špyru arcibiskup Petr. Dokumentoval to darem v podobě krásného bělouše (mimochoďníka) a „dvou stříbrných číší vysokých a velikých, zlatem skvěle zdobených“. Protože král Jan byl nucen některé opěrné body Jindřicha Korutanského, svého těžce zklamaného předchůdce, v Čechách dobývat, vypomáhá biskup i ochotným poskytnutím vojenské pomoci.

O Praze kronikář František detailně líčí, jak se vojensko biskupovo, které se spojilo s Janovým zbrojním doprovodem již 1. XI. u Budyně, zmocnilo brány u Dlouhé třídy, vniklo do „nedobytného města“ a rozhodlo nejen vojensky, ale i politicky překerní situaci mladého krále. Na Boží hod vánoční svolal nový král do Prahy holdovací sněm. To byla vhodná příležitost k vyinkasování odměny v podobě zabezpečení svobod a práv českého duchovenstva i šlechty za prokázanou pomoc. Návrh takových privilegií koncipoval po úradě se šlechtou buď sám Jan z Dražic, nebo někdo z jeho kanceláře. Jde tu o slavný, ale v originalitě sporný, nikdy nezlistiněný inaugurační diplom krále Jana z r. 1310, který je dokladem politické a vlastenecké vyspělosti pražského biskupa. Skutečný vyjednávač jménem čtrnáctiletého chlapce, „krále cizince“ Jana, arcibiskup Petr z Aspeltu, na návrh nepřistoupil a do skutečného privilegia krále Jana inseroval jen ty výsady, které byly skutečně uděleny od dřívějších knížat z králů českých. Samotná korunovace udílená Petrem z Aspeltu 7. února r. 1311 (podle jiných 4. II.) nesla všechny známky nedostatečných příprav. Slavnostní hostina byla vystrojena v refektáři a přílehlých místnostech kláštera minoritů u sv. Jakuba. Proti 240 pasovaným panovníkům na rytíře při korunovaci Václava II. před čtrnácti lety byli tentokrát pasováni jen dva. Pražská obec přispěla k uhrazení korunovačních nákladů 120 hřivnami, Jan z Dražic zapůjčením paramentů a poskytnutím zásob, mnohonásobně pomáhali i jiní šlechtici. Třebaže se král v budoucnu příliš vděčně k biskupovi nechoval a ho „velebňého otce pana biskupa Jana mnohokrát zarmucoval, veliké sumy peněz na něm vymáhaje a mnohá přiskoří jemu čině“,... přece zůstal biskup králi, dynastii věrný. Tak chrání docela přímé poddané královské komory, Židy a trpí — proti zákazům církevním — půjčování peněz v královských městech na úrok. Vystoupením na koncilu ve Vienně r. 1311 dobře reprezentuje svého panovníka, i později (r. 1316) na říšském sněmu v Norimberce, přispívá svou mocí k pacifikaci poměrů na Moravě i na Slovensku (Matouš Čák) a za nepřítomnosti královny jako zemský vladař dovede nést následky své prolucemburské politiky, když proti němu vyvstává mocná frakce pána biskupa z Lipé, favorita královny Rejčky. I tehdy, kdy strana lucemburská je v zemi v menšině, zůstává biskup králi věren a veřejným listem vyzývá pány k poslušnosti a neposlušným hrozí klatbou. Už tehdy se objevuje na scéně jméno Jindřicha ze Šumberka, litoměřického probošta, který stane jednou v úporném boji proti biskupovi. Nemístné vměšování Šumberkovo do politických záležitostí mu vyneslo tříměsíční vězení v tvrdém Křivoklátě, do něhož mu pomohl jmenovec Jindřich z Lipé s Vilémem Zajícem.

(Pokračování)

ThDr Václav Bartůněk

PASTORACE NA PERIFERII VELKOMĚSTA

Poslání duchovní kněze ve velkoměstě je tak rozmanité, jak různí se jeho obyvatelé povoláním, náboženskými názory, bytovou otázkou, ba dokonce věkem. Návštěvníci kostelů velkoměsta jsou jiní, než s kterými se duchovní stýká v úřední praxi. Jsou jiní i ti, s nimiž má společenský poměr nebo dokonce vlastní zájmové styky — pro zálibu v umění, literatuře, zpěvu a pod. — To však se ostřeji rýsuje na periférii velkoměsta, kde živel dělnický míší se s pracujícími v kancelářích, ba dokonce už se projevuje potřebou a zálibou v malém hospodářství, zahrádkářství a pod. Periferie má už dnes leckde i význam čistě rolnický, i také ucelenými hospodářskými družstvy a státními statky. Jeďte jen výpadovými elektrickými tratěmi z města na periferie buď časně ráno, neb k večeru, kdy se vrací většina obyvatel periférií — muži i ženy, mladší i starší — ze svých zaměstnání. V té směsici je nejlépe poznat, kdo na periférii bydlí. A kněz i na periférii se musí věnovat všem, kteří svým vyznáním patří do jeho pastorační sféry.

1. Periferie za našich dob vůči hledě rostou bytovou křis velkoměsta a stavebním ruchem, dnes tak podporovaném vládními činiteli. Tak se stěhují na periferie mladí lidé — novomanželé — z velkoměsta, přibývá tam i těch, co dříve žili odděleně v rodinách rodičů, neb z venkova za povoláním se sem přistěhovali. *Věcí duchovní pastorační je tedy poznat a pátrat při každé příležitosti po přílivu katolíků do své farnosti.* — Jak? Velmi vhodnou příležitostí jsou křtiny. Omezit se na pouhý záznam do matricy, resp. dohovorit se jen na dobu, kdy budou křtiny — pokládám za ztracenou pozici pro duchovního. Upřímný pohovor, laskavé pozvání na bohoslužby — udat, kdy se konají — po případě pochválit, že se starají přijetím sv. křtu o duši dítěte atd. — to vše působí a nezapomíná se. Je třeba — a právě na periférii — i křestní obřad velmi důstojně vykonat. Co o křtu, platí větší měrou o pohřbu farníků. Pohřební řeči, zvláště u hrobu, rozhodně nemají tolik pastoračního vlivu jako nepatrný projev soustrasti soukromě po pohřebním aktu vyslovený, obzvláště několik slov povzbuzujících k víře a důvěře po zádušní mši sv. Jedinečnou příležitostí k poznání stavu katolíků na farnosti je pohovor před uzavíráním katolických sňatků. Po zkušenostech za tři léta jsem názoru, že „snubní zápis“ jak je důležitý, aby byl přesný, tak nemá být ustrnulou formulací jakéhosi „katechismu v kostce“, nýbrž živým moderním rozkladem o tom, že manželé pojí láska, dar Boží, a z toho že plynou určité povinnosti k Bohu, Církvi, vlastnímu jejich stáří, vzájemné věrnosti, věčnosti, odpovědnosti z mateřství a vlasteneckému národnímu citění. Na periférii — kde dnes poměrně bývá málo sňatků — ježto se konají delegací v městě — vynechat srdečnou promluvu při odдавkách pokládal bych opět za ztracenou příležitost pastorační.

2. Určitým problémem pastoračním na periférii jsou *nedělní bohoslužby*. Myslím totiž — volbu hodiny pro bohoslužby. Jsou i na periférii určití ztrnulí konservativci, lpějící na ranních — dost časných — bohoslužbách. I ti mají pravdu, protože zbývá jim pak celá neděle na vytčený rozmanitý program. Jsou však právě na periférii většinou zaměstnaní po celý týden, kteří potřebují delšího ranního odpočinku, nebo zůstane jim leccjaká „práce a oprava domáčí“ právě na neděli. Tudíž periferie bez večerní nedělní mše sv. je nemyslitelná.

Periferie má ráda bohoslužby, obzvláště ranní s *krátkou promluvou*, protože většina žen — hospodyň — pospíchá chystat „nedělní oběd“. Co se pak týče večerní mše sv., jistě je dobré aspoň na význačné neděle a svátky krátce promluvit.

Kdy pronést povinné nedělní kázání — před neb po mši sv.? Přiměřeně k církevní praxi a k praxi, aby posluchači „z kázání neutíkali“, je nejlépe kázat po prvním evangeliu. Těžko schvalovat názor těch, kteří jediné kázání po posledním evangeliu.

Obsahem našich kázání má být Slovo Boží, přizpůsobené ovšem chápavosti posluchačů. Sám Kristus svými

evangelickými podobenstvími je nám příkladem. Periferii především je třeba podávat stručně, výrazně a v malých dávkách jádro našich náboženských pravd, čas od času podat výklad mše sv., sv. svátostí, při náhlých úmrtích a pod. upozornit na věčnost, odpovědnost před Bohem — periferie totiž citlivě reaguje na takové jednotlivé případy, jim všem známé. Pro temata o práci, odpovědnosti a svědomitosti v povinnostech, o akci pro světový mír atd. najde se vždy vhodná příležitost.

3. *Otázka filiálních kostelů*, která často i s periférií souvisí, je velmi akutní už proto, že obyvatelé těchto obcí a sídlišť jen stěží se dostanou v neděli do farního kostela pro vzdálenost, stáří, velkou ztrátu času. Platí-li to o venkovských farnostech, ve větší míře to platí o periférii velkoměsta. Jsem názoru, že ve filiálním kostele, patřícím k periférii, měly by být každou neděli bohoslužby. Treba nebude vždy návštěva veliká — ale lid brzy ocení obět duchovního, že chodí pravidelně k nim každou neděli. Autobusové spojení neb vlastní dopravní prostředek nahradí ztrátu času. Zato bude to cenný příspěvek pro autoritu duchovního a jeho pastorační. Snad dřívější době stačila tradiční návštěva filiálky jednou za čas, naše doba vyžaduje intimnější duchovní poměr s knězem bohoslužbami.

4. *Poměr duchovního* — řekl bych — *společenský* nemá být knězem přezírán. Periferie mnohdy představuje jakousi velkou rodinu. Všichni skoro navzájem se znají, a proto i duchovní nesmí stát mimo, ba naopak jeho styk — i mimoúřední a kostelní — má být srdečný. Autoritativní a poručnické chování duchovního je podkopem jeho postavení a činnosti. Obyvatelé periferie nejsou jen katolíci neb bez poměru k vyznání. I k nim musí duchovní brát zřetel — i pozdravem na pozdrav — při veřejných projevech, Hovorach s občany a pod. nejevit nezáměr neb odmítat rozumné důvody. Účast na těchto příležitostech je spolehlivým vysvědčením pro duchovního, že podle slov Pavlových „je všem vším“. Mnohé nedorozumění se odstraní, a tím se mu v pastorační ulehčí. — Právě tímto veřejným vystoupením se chrání, že se nemusí mísit do diskusí a hovorů, které periférii jsou vlastní — „hádky na pavlačích“, „postoje na celé hodiny u baráků, při nichž se přemílá o všech vše dobré i zlé“. — Svrchu naznačeným stykem s obyvatelstvem roste autorita duchovního pro kritické okamžiky v duchovní správě, kdy leckde se střetne duchovní, hájící zájmy i církevní i státní, s rozmanitými — i pochybnými — živly farnosti. Jeho neohrožené vystoupení pro spravedlnost rázem umlčí pomlouvačné výmysly těch, kteří buď z nerozumu neb poštvaní chtěli dosíci „svého“ na úkor společného dobra neb posvátnosti kostela a pod.

5. Ještě jeden problém bych chtěl řešit na tomto místě: *Úřední hodiny na farním úřadě*. Je pravda, že by bylo velmi důležité, aby na dveřích farní budovy — i na periférii — byly udány „úřední hodiny“. Ale chyba lávky! Takové „úřední hodiny“ by byly jistě vhodné a příjemné pro duchovního, ne však pro pastorační periferie. I mně bezpočtukrát mnozí měli za zlé, že jsem s prominutím noční doby zrušil „úřední hodiny“. Na omluvu jsem uváděl, že farníci periferie, zaměstnaní celý den, nejlépe si mohou vyřídit své záležitosti s duchovním teprve po svém zaměstnání. Jiní zase mají možnost podle zaměstnání i mezi dnem — mají své „volno“ — přijít na faru. Konečně mnozí přicházejí odjinud z daleka a mohou přijít podle své možnosti v kteroukoliv dobu denní, protože přece nemohou znát zdejších „úředních hodin“. — Periferie není město, kde dopravní prostředky se postarají nejdéle každých 10 minut o záležitosti naše osobní při nejbližší stanici.

Zrušení „úředních hodin“ se mně zdá velkým přínosem pro pastorační periferie, třeba však zatížením duchovního, pro nějž musí platit Ježíšovo slovo: „Jugum meum suave est, onus meum leve.“

Periferie — zkouška apoštolské lásky kněze, a tím pro něho jednou velká odměna. P. Alfons Daňha

VESPERAE

Noční vigilie, které trvaly na začátku křesťanství celou noc, začaly se záhy zkracovati z ohledu na lidskou slabost, která vyžaduje vřadnatý nepřerušovaný spánek. Proto se místo toho shromažďovali křesťané už večer před tím, v dobu, kdy se zapalovala světla v lucernách — v osmnáct hodin, čili po římsku ve dvanáctou hodinu denní, k bohoslužbě, jež od toho nesla jméno „lucernare“... Z této večerní modlitby povstaly naše nešpory — „vesperae“.

Nešpory a ranní Chvály byly tedy první společné modlitby křesťanů. V nynější svaté liturgii se staly nešpory namnoze slavnostní nedělní a sváteční odpolední bohoslužbou. Nešpory jsou tedy liturgickou a zároveň předvečerní modlitbou celé farní rodiny.

Večerní modlitba je důležitá pro kněze a křesťana jako modlitba ranní! Jaká naše ranní a večerní modlitba, taký náš celý život! Je-li začátek a konec dne posvěcený vroucí modlitbou, bude i celý den zasvěcený Bohu a bližnímu...

Nevděčnick je každý křesťan a každý kněz, který si večer nevzpomene na Pána Boha svého, v jehož Prozřetelnost věří. Již podle apoštolských konstitucí začíná večerní modlitba Chválou Boží. „Chvalte Hospodina, služebníci jeho, chvalte Jméno Hospodinovo. Chválíme Tebe chvalo zpěvy, oslavujeme Tebe pro Tvou nesmírnou velebnost, ó Pane, Králi, Otče Krista, bezúhonného Beránka, jenž snímá hříchy světa, Tobě přísluší chvála a opěvování, Tobě čest, Bohu a Otci skrze Syna Tvého s Duchem Svatým na věky věkův.“ — Po chvále následovalo díkyvzdání. „Bože, jenž nemáš začátku ani konce a skrze Krista všechno jsi stvořil a zachovááš, Ty jsi ustanovil den pro díla světla a noc pro odpočinek naší slabosti. Přijmi tedy milostivě nyní, lidumilný a předobrotivý Bože, toto naše večerní díkyvzdání. Ty jsi nás provázel tento den až k soumraku. Popřej nám pokojného večera a bezhříšné noci, rač nám udělit život věčný skrze Ježíše Krista, skrze něhož budiž Tobě sláva, čest a klanění v Duchu Svatém na věky.“ — Pak následuje večerní obětování spojené se vzbuzením lítosti a s intimní prosbou: „Veleben budiž, Pane, všemohoucí vládce, jenž jsi osvětlil den sluneční září a noc světelnými paprsky. Tvou vůli jsme vykonali dnešní pouť a přiblížili se k soumraku. Vyslyš prosby naše i všeho lidu svého a odpusť nám naše úmyslné i neúmyslné hříchy. Dopřej nám, abychom dnešní večer a nastávající noc — a všechny dny svého života strávili dokonale, svatě, pokojně, bezhříšně, příkladně a bezpečně, na přímluvu svaté Bohorodičky a všech, v nichž se Tobě zalíbilo.“ — Nakonec se ještě ve zvláštní modlitbě obrací k Panně Marii-Rozdavatelce všech milostí. „Neposkvrněná, bezúhonná, neporušená, přečistá Panno, Ty jsi spojila Božské Slovo s člověčenstvím a padlou přirozeností naší jsi spjala s nebeskou — útočiště všech křesťanů. Neodvracej se ode mne provinilého, ale jakož Matka nejdobrotivějšího Boha slituj se milostivě nade mnou hříšným a marnotratným synem a přijmi moji modlitbu. Zastávej se mne vždycky svou milostivostí a dobrotou v nynějším životě, hřejivá zástupnice a pomocnice, a veď mne ke spáse a v čas mého skonání zachraň mou ubohou duši a učiň mne dědicem nevýslovné slávy svého Syna a našeho Boha.“

Všechny druhy modliteb, které jsou obsaženy zde v apoštolských konstitucích, jsou obsaženy též v liturgických nešporách. „Laudate pueri Dominum...“ — Chvály, velebení Boha! — „Benedicamus Domino — Deo gratias!“ Díkyvzdání. — „Audi preces cum fletibus... Vitemus omne noxium, purgemus omne pessimum.“ — Lítost, předsevzetí. — V oracích prosby, v Magnificat konečně poslední pohled na Pannu Marii, Matku naši nebeskou. Modlitbou za duše v očistci: „Fidelium animae per misericordiam Dei requiescant in pace“ končí nešpory.

Nešpory, nejkrásnější finale dne. Takové každodenní finale je nejlepší a nejvzácnější zárukou mohutného finale našeho života!

P. Karel Sahan

V KATEDRÁLE BLOYOVA DÍLA

Antonín Hugo Bradáč

V roce 1932 jsem se ponejprv v životě setkal s dílem Léona Bloya. Až do té doby jsem nevěděl ničeho o velikém tvůrci, jehož umění se nám zjevuje ve své kráse a slávě tak samozřejmě jako teplo nebo jas slunce. To jsem cítil hned při první knížce „Krev chudého“, úžasné knížce, kterou mi půjčil krajan bohoslovec. S dychtivostí oktavána, jemuž byla kniha polovinou života, četl jsem tuto úchvatnou meditaci o té zdrcující pravdě, že bohatství tak, jak je vytváří a jak je chce uchovat tento svět, je krví chudého, ba krví nejbolestnějšího z chudasů, Ježíše Krista. Četl jsem „Krev chudého“ se zatajeným dechem, bez přestávek, nepřetržitě, a celý svět chudých, jak jsem jej znal z rodných míst, defiloval před mýma očima. Bezbranný, ubohý Kváskův pohůnek, kterého hamizný, bezcitný sedlák Prencl bil pro kousek zpanělé trávy tak zuřivě, až mu chlapec v rukou skončil, dobrák a poctivec čeledín Antonín Robotka, kterého jednou z jara zabil vzpurný selský kůň, kvůli němuž byl okamžitě volán zvěrolékař, zatím co si umírajícího nikdo nevšímal, až na obecní chudou Annu Emerovou a podruží se sousední Antouškovici chaloupky, které nebožáku kočímu vypravilo pohřeb a kráčelo pak v řídkém hloučku za nuznou rakví, zedřená služka Leopoldína Šmažilová, pozdější chalupnice Bečvářka, z jejíž dobrošradčnosti a úmorné práce zbohatl lichvářský krémář Kujal, a jejíž sociální bída po provdání bez věna byla terčem obhroublých a nepočestných vtípů lépe situovaných sousedek, mužem opuštěná Růžena Mrázková, vyhnaná ze služby, když jí mlátička rozdrtila obě ruce, ti všichni povstávali ze stránek této

závratně hluboké knihy, poznamenané krvavými stopami Bloyova srdce, neboť Léon Bloy, jak zřejmo z každé jeho věty, plakal nad utrpením všech chudých, známých i těch, které nikdy osobně nepoznal, a to jen z toho vznešeného důvodu, že v nich viděl trpět samého Ježíše Krista. Chudoba chudých byla mu chudobou Ježíšovou, chudobou nejsvětější a nadále křížovanou. — „Ježíš, nesoucí kříž, jest Chudoba, nesoucí Bídu. Ježíš na kříži, toť Chudoba, krvácející na Bidě.“ Právě se v úvodu druhé kapitoly „Krvě chudého“. Bohatec nebude nikdy s to tohle pochopit. Kdyby se spokojil alespoň tím, že kříž, lůžko lásky Ježíše Krista, nechce! Avšak on, lhostejný a netečný, tvrdí, že pro něho není. A zneužívaje svých peněz, které jsou předrahou krví Kristovou, vrhá v zoufalství zakrvácené stádo chudých a odvažuje se přitom mluvit o lásce, pronášet slovo Lásky, které je samým Jménem Třetí božské Osoby! Takovou prostituci jmen nahání se strach i ďáblu, říká Bloy, a tím strašněji volá, klne a hřímá v „Žádosti chudých“: „Vizte milionáře, který zadržuje bez užítku pro sebe, nebo který utrácí v jedné minutě z daremného rozmaru to, co po padesát nebo šedesát let bylo předmětem zoufalých přání a tužeb chudého člověka. Co jistě bude jednoho dne obviňovat tak strašně bohatce, toť žádost chudých, žádost samého Božího Syna!“ — Na místo nádherného a lehkého kříže ve zlatě, příjemného oku na krásném ženském hrdle, staví ve středu postrašné pouště, tak prostranné jako svět, pravý kříž Ježíšův, Kříž Bidy, neskonale bolestný, zasazený doprostřed kostnice zločinců, jako réva mezi tyče viničné, kříž odřikání se naprostého, kříž vysilujícího postu, obětovného utřýznění smyslu, boháče odstrašující kříž opuštěnosti Božího Syna. — On, Léon Bloy, tento odvažný, nejodvažnější ze zoufalců, věděl a jediný nebal

JÁ - ČLOVĚK

Boží příroda je ohromující. Nemusí být člověk básníkem, aby to poznal. Bloudil jsem letos v létě trochu našimi kraji a setkával se v nich s takovou velebností a krásou přírody, že jsem byl ohromen. Když jsem se za Bezdrůžicemi u Konstantinových Lázní díval do kraje, mé oči byly udiveny. Nikdy jsem ještě neviděl tolik oblohy před sebou. V takových chvílích si člověk připadá malým. Jeho já se scvrkává. Pohled k nesmírné nebeské klenbě naplňuje duši pokorou. A přece je pravdou, že člověk je více než všechna tato krása přírody, že jeho duše je více a znamená více než všechna vzcnost a modř oblohy. Hezky to vyjádřil Petr Kříčka těmito verši: „Já, hrst prachu, u cesty květ, — já, duše z Boha, větší než svět.“ Kolik podnětů k meditaci by mohly tyto verše dáti kněžské duši!

Jsem člověk. Bůh mi dal život, žiji jej v těle, které je podrobena tolika slabostem a tolika pokušením. Můj tělesný život jednou skončí. Jeho roky, měsíce, dny, hodiny, minuty utíkají jako vlny řeky. Nelze je zadržet. Znamením mého života je pomíjivost. Jeden filosof napsal: „Život náš není než mydlinová bublina, visící na stěble: vzniká, roste, odívá se nejkrásnějšími barvami duchovými, uniká chvílemi dokonce zákonu tíže. Ale brzo se na ni ukáže černý bod a zlatá i smaragdová koule zmizí v prostoru a rozplyne se v prostou kapku kalné tekutiny.“ Takový je lidský život. Filosof říká: „Není ničím, to je pravda, ale je to život božský.“ A tu už jsme u myšlenky, která překonává hořkost poznání z pomíjivosti života. Člověk podle těla je skutečně hrst prachu, která se rozvane ve větru času, květ u cesty, který zvadne pod dechem smrti. Avšak je také duše z Boha,

jež je větší než celý svět. To je myšlenka, jež nutí kněze, aby sám věnoval úzkostlivou péči své duši a jejímu posvěcení a aby byl puzen neuhastitelnou a nezadržitelnou touhou pracovat na posvěcování duši. Je to práce vznešená, práce pro věčnost, práce, jejíž pozeňnané výsledky nevidíme zde, ale uvidíme je v jejich plné a cenné hodnotě, až staneme před svým věčným Soudcem.

Nikdy nesmíme podceňovati duše, jež jsou nám svěřeny. Musíme míti k nim úctu, když promlouváme k nim s kazatelny, když hladíme jejich rány ve zpovědnici, když jim sloužíme svatou obětí Těla a Krve Ježíše Krista i obětí svého vlastního života. Musíme míti velikou a svatou úctu k duším; září v nich obraz našeho Boha. Někdy je v nich zastíněn netečností a povrchností v své službě, někdy je potřísněn kalem hříchu, někdy je zasut pod nánošem světských myšlenek a příliš časného a utilitářského chápání věci víry, ale co platno, je tam, je tam pořád. Neboť v každé duši, i v té nejhříšnější, stále zůstává pečeť tohoto obrazu Božího. A na každé duši, i na té nejhříšnější a nejbědnější, trpí se svatě krůpěje Ježíšovy Krve. Umřel za každou duši. Na kříži myslil na každou duši. A posílá nás, abychom i my myslili na každou duši a abychom i my byli ochotni umřít za každou duši.

Naříkáme někdy, že naši věřící nechápou naši pastorační práci, že tato práce nenalézá patřičné odezvy v jejich duších, že je to práce marná. A nechceme si přiznat, že jsme tím mnohdy vinni sami. Prostě tím, že jsme v této své práci neprokázali

dostatek úcty k duším, které nám Pán svěřil. Když na př. se nepřipravíme na kázání, odbudeme je, odříkáme je, zdaž tím neprojevujeme neúctu k duším, které nás poslouchají a které se chtějí nás slovem Božím? Když ve zpovědnici jsme netrpěliví a místo potřebného poučení řekneme jen několik běžných frází, jež říkáme každému a všem, kdož pokleknou k naší zpovědnici, zdaž tím neprojevujeme žalostnou a hříšnou neúctu k duším, v nichž je skrýváta Boží podoba? Měli bychom se občas nad těmito skutečnostmi zamyslit. Uvědomit si, že i já — kněz jsem hrst prachu, květ, který zvadne, že mé tělo je podrobena zánuku, a proto mu nebudu dávat přednost a nebudu se jím zabírat více, než je třeba. Že však mám duši, jež je vzácnější a cennější než celý svět, že tudíž musím i na svou duši pamatovat a stále více ji naplňovat Bohem a jeho láskou. A musím si uvědomit též, že každý člověk v mé farnosti, každý věřící, jemuž já mám být duchovním otcem, je také podle těla jen hrst prachu, nicútka, že tedy musím být shovívavý k jeho chybám a nedostatkům, když vím, jakým těžkým závažím duše je ubohé, smrtelné tělo. Toto vědomí mne zajisté vyzbrojí trpělivostí a moudrou laskavostí vůči každému farníku, i vůči takovému, o němž mám zdání, že není dobrým Božím dítětem. Ale musím si též být vědom, že každý ten farník má ne-smrtelnou duši, která hluboko v sobě nosí obraz věčného Boha, a že tedy musím udělat všechno, aby tento Boží obraz v hlubinách duší mých farníků zářil jasně a čistě. Budeme-li vždycky pamatovat na tyto skutečnosti, budeme růst v úctě k vlastní duši i v úctě ke všem duším, jež Boží láska doporučila naší duchovní péči.

P. Václav Zima

se řici době a světu parvenuů, kteří se ustavičně cpali, aby byli věčně prázdní, že Bůh, sám Bůh se skrývá v tom blátem, špínou, odpornou slinou buržoá pokáleném šatě žebráka, služky, tuláka bez domova, dělníka bez práce.

Bůh trpí a je chudý pro spásu lidstva, pro jeho vykoupení, a každý chudý člověk stává se svou bídou a svým utrpením spolupracovníkem tohoto vykoupení. Léon Bloy pochopil jako málokdo otráasající úryvek evangelia o bohatci a Lazarovi, skutečnost nesmírného zákona kompenzace, že u Boha je nezbytné vyrovnání mezi slastí a bolestí, a stal se proto dobrovolnou obětí tohoto principu. Odtud si také vysvětlíme obligátní refrén každého takřka jeho dopisu: „Trpím téměř bez přestání hladem.“ A nebyl to jen hlad fyzický, byl to i hlad jiný, ten, o němž se zmiňuje Arnošt Hellowi: „Mám tak zuřivý hlad a žízeň po spravedlnosti a slávě Boží na zemi, že počítám dny jako šílený... Zároveň však vidím, že svět běží svou cestou a žádné znamení se neobjevuje.“

Složitý problém sociálního vývoje spočívá podle Bloya v prostém a jednoduchém poznání spravedlnosti. Trpět tak, aby trpící trpěli méně, a začít hned těmi, kteří jsou na dosah ruky, kteří trpí těsně vedle nás, bylo Bloyovou devísí. Smutek života nebyl mu nakonec vyčítaným smutkem toho, co mu život nedal, znal jenom smutek vlastní odpovědnosti. Pod zorným úhlem tohoto výkladu pochopíme rovněž způsob úsilné jeho modlitby: „Chci vám mluvit jen o modlitbě. Jaká to

obecná rčení! Doporučuji se do vašich modliteb. Nezapomínejte na mne ve svých modlitbách atd. Poučil vás kdy někdo, že pravá modlitba musí býtí nadpřirozená, to jest v přímém spojení s Ježíšem Kristem, to jest ještě v duchu zžertvení a obětování sebe sama? Kdosi mne požádal, abych se za něho modlil, a já jsem to přislíbil, vím však předobře, že jest jen jeden způsob. Totiž obětovati se, platit za něho. Jinak nevykonám nic a nedosáhnú praničeho!“

To je Léon Bloy. To je slavná, ale bolestná kapitola člověka, střetávajícího se až do smrti se strašlivým protitlakem mamonismu. To je zápas člověka duchovního s malodušným, bezcitným, sobeckým světem buržoá, tím tragičtější, že v chudém a poníženém mluvil vladař, duše královská. Mamon a vzpoura parvenuů proti nadvládě ducha vynesly Bloyovi hanlivý název pamfletisty. „Pamfletista? Ach! Jsem přece něco jiného. ale jsem-li pamfletistou, jsem jím z rozhořčení a lásky. A svůj výkřik vyřáším v chmurném zoufalství nad svým zpusťšeným ideálem. Chystají se udávit jehně nebo oslátka a já spěchám pobít ty dáviče. Nu a za to jsem obviňován, že nemám milosrdnou lásku.“

Lidská bezohlednost, netečnost k zoufalství a bezraději chudého, ta nejvíce rozdírala otevřené rány Bloyovy duše, vidoucí dále, objímající širší prostor, na jehož horizontu si tolik přála uzřítí aspoň záblesk světa a lásky, a obyčejně marně namáhala svůj umdlený pohled, nikdo nechtěl vidětí hrůzy bolestné existence chudého. — „Ubožáci a bidníci svižejí se a umírají ode dvou

VE ZNAMENÍ SV. ARCHANDĚLA MICHAELA

V četných našich chrámech v Jizerských horách nebo v děkanském chrámě v Králíkách je na oltářích vymalován výjev, který je zárným zdrojem síly pro katolického křesťana. V zářivé zbroji vidíme sv. archanděla Michaela, nebeského vojína, kterak bojuje se saní. Nikdo není na pochybách, že v tomto výjevu je prototyp boje zla s dobrem. Sv. Michael je bojovníkem Kristovým, který neustává v potírání zlých mocností.

Tento akt má hlubokou vnitřní podstatu, kterou mnozí křesťané i duchovní pastýři nedoceňují. Ba často se stává, že naše pojetí křesťanství se svou každodenní praxí stává něčím, co není důstojno pravého křesťana. Někteří lidé by rádi propůjčili křesťanské mravouce něco sentimentálního, měkkého, nařikavého. Křesťan, který se modlí vroucně k sv. archandělu Michaelovi a medituje o něm, pochopí, že smysl křesťanské mravouky je vysoce aktivní, důsledný, čistý a nekompromisní. Litujeme a odpouštíme lidem, kteří zhržili. Avšak, a to je podstatné, nikdy se nesmiřujeme s hříchem, nikdy neustupujeme před zlem. Kde jsme to činili, nejednali jsme v duchu Michaelově, nýbrž naší pohnutkou byla buď zbabělost, nebo sentimentalita. Chceme-li pro názornost vyžadovat nějaký aktuální příklad, pak můžeme poukázat na pasivní, indiferentní chování německých katolíků vůči hákovému kříži. Tato pasivnost, nebojovnost, byla potom vlastním spolupinníkem útrap koncentračních táborů a výbuchu zla a nelidskosti, jakých dosud nebylo pamětníka.

Mýlili bychom se, kdybychom se domnívali, že dnes ve světě není mnoho věcí, které musí alarmovat a bouřit křesťanské svědomí. Vezmeme na př. nebezpečí atomové války. Je to nebezpečí reálné a strašlivé, a přece mnoho našich věřících hledí na ně nemyslit a snaží se jít mimo tento burcující problém jakoby ve spánku, bez povšimnutí. Nejde však jen o ně, jde o jejich děti, bližní, celý svět. Ba o více ještě: země, která byla svatým dějištěm Křížování a Vzkříšení, má být potupena, popleněna a život, dílo a dar Boží vyvrácen, zneuctěn, pošlapán. Kdyby lidé byli bdělí k tomu ostatně takřka veřejně připravovanému hromadnému zločinu a vraždě, nemohli by její připravovatelé být tak neústupní, jako jsou na př. při jednání podvýboru OSN pro

odzbrojení v Londýně. Což toto není žhavý námět ke kázání? Není třeba všude zvedat kopí proti této nesmírně hltavé sani? Což zde netušíme sám osten zla a hříchu v přípravě? Měli bychom prodchnout svá kázání ohněm vnitřního přesvědčení, neboť je to netvor a nikoliv člověk, který může dát jakýkoliv souhlas ke kompromisu s atomovou zbraní.

Ještě jednu věc bychom měli připomenout: Kristus, který naslouchal modlitbě farizeje a celníka-hříšníka, označil za pravého modlitebníka a kajícího onoho opovrhovaného publikána. Proč? Proto, že tím jednou pro vždy odsoudil každou licoměrnost, přetvářku, hraní na ctnosti a řekněme přímo svatoušství. Jistě nám bude dobře porozuměno: nikoliv svatosti, nýbrž hříšné zahrávání si se svatostí, bílý hrob s hnílohou uvnitř. A něčím podobným jsou všichni křesťané (kteří se to o sobě pyšně domnívají), kteří mlčí a vidí připravovat zločin, ba sami při něm spolupůsobí a omlouvají své svědomí lživými výmysly a předstíráním všeho druhu. Opět nechceme uvádět něco mlhavého a všeobecného. Což Adenauerova strana, která vyvolává neklid v celém světě a je jedním z hlavních spolupinníků, že otázka odzbrojení zůstává neřešena, má právo nést název Křesťansko-demokratická unie? Kolik katolíků v Německu k tomu mlčí právě tak, jak kdysi mlčeli k počínání rasistického nacistického šilenství. Není podstatné, co říkají ústa, podstatné je to, co říká srdce, co činí ruce, kam jdou nohy. Což se Spasitel neptal Petra ne na to, co říká, když Jej zapřel, nýbrž na to, co Petr činil a činil?

Snad by se mohlo zdáti, že vládnoucí kruhy NSR nejsou tak zlé, jak je líčíme, ba že mají jakési křesťanské oprávnění a podobně. A právě v tom je ono zlo, které rádo všechno mate a zamlžuje. Ostatně vezmeme katolíky Francie. Nemají veliký kus odpovědnosti za to, že v Alžíru jsou zabíjeny tisíce lidí proto, že právem žádají život v národní svobodě a nezávislosti? A hle, všichni mlčí k tomu, že jsou ženy, matky, starci a děti ubíjeni nelidskými kolonizátory. Krev teče a svědomí křesťanů spí. Nemluvme o lidech, kteří nejsou křesťany. Mluvme jen o možnostech, které křesťané mají a o tom, zda jich využívají. Nejsou to ztracené hřivny,

tisíc let před neúprosnou hádankou zaslíbení království Božího, jehož třeba stále si žádat, a jež stále nepřichází. Když ty věci počnou, jest psáno, věrte, že přibližuje se vaše spasení. Ale kolik milionů lidských bytostí přetrpělo život i smrt, aniž by spatřily, že to začíná.“ Právě v tom viděl Léon Bloy zážrak všech zážraků nejhroznější. „Hle, devatenáct století,“ rozjímal, „co trvá bez odpovědi Otce, jenž panuje in terra — na zemi, a jenž osvobozuje. Musí to lidské pokolení býti strašně vytrvalé, že ještě nezemdlelo a neusedlo do jeskyní zoufalství naprostého.“

Zasme, kam až se nořil tento odvážlivý a spasný zoufalec, aby ospravedlnil existenci věkem i prostorem nekonečně rozlehlého a hlubokého moře slz, krvavého potu, hladu, bolesti a zoufalství. Jemu Slovo, Tělo, Peníze, Chudý... byly analogickými ideami, slovy soupodstatnými, označujícími společně našeho Pána Ježíše Krista jazykem, jakým mluví Duch svatý. Nuže, chápeme dnes na nové stránce dějin spisovatele, který se nechťěl svou dobou prostitovat a dovedeme si i vysvětlit, proč jeho první velký spis, autobiografie Zoufalec, měl účinek granátu, způsobujícího paniku a spoušť v místech dopadu. Právě tak zapůsobila jeho nejkrásnější a nejznamenitější kniha „Chudá žena“, sondující podobně jako „Zoufalec“ nejpropastnější hlubiny lidské bídě fyzické i mravní. Bloy tu řeší problém chudoby způsobem tak geniálním, jak mohl učinit jen člověk, v němž bída, bolest, utrpení byly nerozlučně ztotožněny.

A přece v celém bolestném Bloyově díle je nahnuto tolik světla a tolik lásky. A i tam, kde autor klně, je to jen z lásky, z jejího rozhořčení, z hněvu nad útliskem a z žízni po spravedlnosti. Jsa chud a bez přestání štván, jako kdyby každou kapitolou svého rozsáhlého a obsažného díla odíval nějakou bolest v naší duši, zahřívával, těšil nějakou zakřiknutou naši naději. Sytl chlebem slova chudě, s nimiž ho poutal úvazek společného vyhnanství. Mluvil z hlubin temnot, ale v zážehu ohně, který očišťuje a živí do radosti nepomyšlitelně. A jediným jeho cílem bylo: dělat lidi lepšími, křesťany silnějšími, svět spravedlivějším a šťastnějším, podobným věčnému království tichého Beránka. Odtud zvláštní kouzlo smíření a utišení v celém Bloyově díle, jež jako by odpovídalo nějakému tajemnému úsměvu uvítání s oně stran, který poutník Absolutna zahlédl a jenž se již nezbytně zrcadlí v každém slově a gestu posla, který se vrací.

V pokoře i obdivu se dnes skláníme před neohroženým zastáncem chudých, před bojovníkem s nejušlechtilějšími hesly a nejčistšími znameními na štítě. Skláníme se před jeho grandiosním dílem, plným víry, víry absolutní a nekompromisní, před dílem, které lze charakterisovat výrokem Petra Termiera: „Léon Bloy jest katedrálou... francouzskou katedrálou z 12. nebo 13. století... šilenou katedrálou, kterou opěvoval a již se podívoval Paul Verlaine, nerovnou, nedokončenou, nesmírnou, obudnou, ale vznešenou, bolestnou, avšak triumfální — básní hrůzy, ale básní lásky.“

kteřé vidíme mizet ve Francii? Vždyť úcta k francouzskému katolicismu, k vysoké katolické kultuře a pod. nás právě musí vést k tomu, aby naše nároky vůči francouzským katolíkům byly co největší. Osudy Francie v nynější době nás opravdu musejí dojmout. Jsou zároveň názorným příkladem toho, co chceme říci, toho, co znamená ustupovat zlu, nevidět ho.

Francie poznala, co je to německý nacismus. A snad proto se paktuje s jeho dědici? Což — třeba jen hospodářsky o tom mluvíme — neztrácí tím půdu pod nohama? Společný trh pouští pruskou harpyji do útroby francouzského hospodářství. Ale místo toho, aby viděla, že zde se rve její šat a že koalice s NSR ji zneuctuje, zbavuje všeho francouzského, všeho katolického, vidí francouzští státníci zlo jinde. Dříve to byl Vietnam. Co krve, obětí, co zbytečné práce, peněz stála „špinavá válka“ ve Vietnamu. A jaký rozdíl je mezi ní a nekonečnou dnešní válkou v Alžíru, stejně pohlcující životy a miliardy franků. Se zármutkem vidíme, jak jeden hřích otvírá dveře druhému a zpravidla většímu. Proto je Francie na dně svého hospodářství, proto jí obtáčí a svírá hydra inflace, proto ztrácí své velmocenské postavení. Pouchme se z jejího příkladu. Hřích není jen něčím, co probíhá na dně duše jednotlivce. Je něčím, co se stává sociálním bezprávím, zlem v širokém měřítku. Ba naše chyba je v tom, že vidíme hřích v jeho pouhé obmezenosti, že nevidíme jeho — řekněme otevřeně — politický, světový dosah. Nezvedli francouzští katolíci svůj meč proti nacismu v nové době.

Také státníci Velké Británie by rádi, stejně jako jejich kolegové z USA, vzbudili dojem, že jejich politika je křesťanská. Ale co vězí za touto reklamní vignetou? Což přepadení bezbranného arabského lidu v Omanu má něco společného s křesťanstvím? Anglie s Francií — za tiché patronace USA — rozpoutávají jednu drobnou válku za druhou a pečují o to, aby plamen nebezpečí veliké války neuhasl. Je ovšem velmi pohodlné — také to Hitler dobře znal — mluvit o nebezpečí komunismu a tím zakrývat vlastní loupežné úmysly.

Ostatně, co je bližší křesťanské morálce lásky k bližnímu: sovětské návrhy na absolutní zákaz atomové zbraně a zastavení pokusů s ní, nebo onen bezpáteří tanec vytáček, které v Londýně provozují západní velmoci? Kdo tu bojuje proti zlu? Kdo je hájí? Což nevzchází ruměncem studu na naší tváři, vidíme-li, že ti politikové, kteří se vychloubají tím, že hájí křesťanskou kulturu, zuby nehty obhajují nikoliv ji, nýbrž právo na atomovou vraždu?

Do uzávěrky našeho listu je ještě mnoho času do veliké, velmi významné události v přímém našem soustředění. Volby v NSR. Nemůžeme si troufat, takřka měsíc před nimi, vystupovat zde v roli proroků. Avšak dilemma německého osudu, dvakrát se již projevivšího, se opět vznáší nad hlavami německého lidu. Propadne německý lid opět strašidlu militarismu? Stane

se západní Německo největším arsenálem třaskavin v srdci Evropy? Bude nejvíce pum — atomových a vodíkových — raket a jiných zhoubných zbraní jen malý kousek od našich šumavských hranic? To je otázka, na kterou již naši čtenáři znají odpověď.

Není sobectvím, když spojujeme tuto otázku s bezpečností a štěstím naší vlasti. A právě v tom je naše morální síla. Síla, ke které mohou křesťané oprávněně přitakat, aniž cokoliv slevili ze svého základního postoje. Nikdy nechceme stát v táboře útočníků, nikdy nebudeme hájit oprávnění atomové zbraně, nikdy nebudeme chtít cizí území, cizí majetek, cizí svobodu. Ba naopak mnozí lidé v USA, Velké Británii, Francii a jinde nám mají za zlé a vyčítají nám, že podněcujeme národy Asie a Afriky k nepřátelskému postoji vůči nim. Což je hřichem, máme-li přirozenou úctu k důstojnosti člověka a národa? Což není křesťanství universální mocí, která chce ve svém náručí svírat všechny národy světa bez rozdílu barvy pleti nebo jazyka? Jsme právem hrdi na to, že těmto národům, tak dlouho rdošeným v nesvobodě, bídě a útlaku, podáváme bratrsky pomocnou ruku. Egypt nám byl blízký proto, že se statečně obhájl proti agresí, rádi a ochotně pomáháme našim vzdáleným bližním v Indii, Indonésii, Vietnamu a všude jinde budovat hospodářství, průmysl a vědu.

Velmi dobře víme, že cítění křesťanskému je někdy bližší ten, kdo jím třeba není, ale jedná tak, že je křesťanským postulátům svými činy bližší nežli ten, který zvedává halasnou troubu rádoxykřesťanství a vzápětí se dopouští těch činů, o kterých jsme se tu zmínili jenom namátkou a jen proto, abychom nemlčeli před zlem.

Zde se dostáváme ke konci naší michaelské úvahy. Je třeba poznávat zlo. Dobře je rozeznat, tak jako je nutno dělit pšenici od koukole. Nesmíme se však při tom mýlit slovy, hesly, pozlátkem, libivým, zdanlivě křesťanským pozlátkem. Nikoliv, zde platí Kristovo: Podle činů poznáte je. Jakmile však jednou zlo poznáme, pak je potíráme. Bojujeme s ním a příklad nebeského vojína Michaela je nám proto zářným vzorem křesťanství láskyplného a činorodého. Barvotisk není umělecké dílo. Libivost není krása. Sentimentalita a zbabělost je opak křesťanství. André Beaunier, francouzský katolický publicista, pochopil nebezpečí, které křesťanství hrozí od těch, kteří se smiřují se zlem, kteří jsou vždycky hodni, nikomu neodporují, se vším souhlasí, a když se děje sebevětší křivda, mlčí... Tento bystrý galský duch mluvil o těchto lidech jako o „odporných dobrácích“. Víno křesťanství je víno silných. Meč svatého archanděla Michaela nechť je tedy pozvednut všude, kde se děje křivda, bezpráví, útisk a zlo všeho druhu. A tento meč boje se zlem, boje nanejvýš potřebného, zvedneme se všemi, kteří cítí — i když to třeba nevědí a třeba se i popírají, toto: Ne já, ale dobro ve mně. Katolicky: Ne já, ale Kristus ve mně.

P. Jan Mára

PÉČE O ZDRAVÍ V ŽIVOTĚ KNĚZE

Život duchovního pastýře se v mnohém liší od života nás, laiků, a to nejen po stránce duchovního života. Svě zvláštnosti má i život tělesný. Kněz musí o své zdraví pečovat s nemenší pečlivostí a dbát, aby nezanedbal nebo nepřehlédl nějaký detail, který by mohl mít za následek poškození zdraví.

Život kněze začíná časněji než život laika. Je zaměstnán od slunka rozbřesku, a to nejen v létě, ale i v zimních měsících. Noc je dána lidem Bohem k odpočinku, využijme ho proto dostatečně. Ideál osmihodinového spánku je snadno dostupný. Dlouhý spánek člověka oslabuje, a to jak tělesně, tak duševně. Naopak krátký, nedostatečný a mělký spánek činí člověka labilnějším, jeho nervová soustava je citlivá na zevní inzulity, a člověk se snadno dopouští chyb, kterým by mohl při troše klidu zabránit. Spánek si nedejme ničím ru-

šit. Ani pozdní večerí, ani dlouhým vyseďáváním nad knihou. Jak se do lůžka oblékneme? Není to lhostejné. Denní prádlo i v té největší zimě trochu propotíme. Pot se usazuje na našem těle a může být zdrojem nepříjemných svědicích ekzémů a vyrážek. Proto je nutné, abychom pro noční odpočinek volili buď noční košili (v létě lehčí, v zimě flanelovou) nebo pyjama, které je samozřejmě pro muže vhodnějším úborem. Místnost si nikdy, ani za největších mrazů, nepřetápějme. Spánek v horku je neklidný, provázen divokými sny a není nijak osvěžující. Naopak spát v místnosti chladné a zcela nevytopené si může dovolit jen ten kněz, který je pod pravidelnou lékařskou kontrolou a může se pochlubit pevným zdravím. V létě spíme při otevřených oknech, zvláště vedou-li do zahrady. V zimě se nesmí zapomenout asi hodinu před odchodem na lože místnost

dokonale vyvětrat. Naše ranní probuzení má být příjemné, s pocitem osvěžení a chutí do denní práce. Nedostáváje-li se tento pocit, dopustili jsme se asi některé z výše uvedených chyb nebo chybiček, které nás okrádají o zasloužený odpočinek. Ranní mytí nesmíme nikdy opominout. I v noci se naše tělo zapotí, zvláště spíme-li pod peřinou, a proto musíme naši pleť zbavit potu smíšeného s prachem. Nejlepší a nejrozumnější mytí je vodou teplou s použitím toaletního mýdla. Po oholení a umytí v teplé vodě opláchneme se vodou studenou. Proč? Naše pokožka se prokrví, teplotou vody otevřené póry se uzavřou a kůže se stane značně odolnější. Na studenou vodu nikdy nezapomínejme! Osvěží nás a shodí s nás zbytek ospalosti. V létě můžeme mytí teplou vodou vynechat, za předpokladu, že mýdlem nebudeme šetřit. Aspoň jednou v týdnu se vykoupejme, zase nejlépe v teplé vodě.

Jak se má kněz obléci, jde-li k oltáři v časně hodině ranní? Pohled z okna nás informuje o povětrnosti venku a podle toho volíme oděv. Spodní prádlo musí být vždy teplejší, protože chrámové lodi bývají zpravidla studené. Teplejší ponožky (nikoliv tlusté vlněné), vhodné boty, nejlépe šněrovací nad kotníky. V zimních měsících oblékejme pod kleriku vlněnou vestu, která těsně přiléhá k tělu. Košile v létě k ranní pobožnosti volme rovněž teplejší, vždy s dlouhým rukávem, opět z důvodu kostelního chladu. V zimě košile teplé, u krku těsně přiléhající, aby tělesné teplo zbytečně neunikalo. Vrací-li se kněz po jitřní pobožnosti zpět na faru, doporučujeme v teplé místnosti odložit veškerý teplý oděv a zůstat buď jen v košili nebo v domácím kabátku. Zabráníme tak zbytečnému pocení a pak pocitu chladu při příchodu zpět do chladné místnosti.

Škola může pro duchovního pastýře rovněž skrývat v sobě určitá rizika a zdravotní nebezpečí. Dětské choroby běžného typu si každý z nás odbyl jako malé dítě. V zimních měsících však rádivají chřipky, anginy, rýmy, záněty plic a jiná sdělná onemocnění. Nedopustme, aby malý dýchající a posmrkávající žáček se příliš důvěrně tiskl k svému učiteli. Bezpečnostní vzdálenost je jeden metr, dále při kýchnutí kapénky slin obsahující choroboplodné zárodky nedoletí. Učiníme tak jistě s taktem, abychom malého zájemce neurazili a nezranili tak citlivou dětskou dušičku. Již sama chůze do školy v blátivých a sychravých podzimních ránech nebývá vždy příjemná. Kněz by měl vždy nosit přes boty gumové přezuvky a promočí-li mu bláto boty, pak neváhat se ve škole přezout do lehkých, ale hlavně suché obuvi. Ve škole opět se rozstrojíme. Nemá smyslu zůstat v teplém svetru a silném sakovém kabátě ve třídě, která je vytopena. Svetr si oblékneme v zimních měsících až ve sborovně, když odcházíme ze školy. Budme ve styku se školním lékařem, který nás včas upozorní na výbuch nakažlivé nemoci a doporučí i preventivní zdravotnická opatření učitelskému sboru. Při výkladu ve škole chraňme své hrdlo od hlasového přepětí. Třídy jsou poměrně malé, stačí proto průměrná hlasová intenzita. Taktéž při kázání v kostele nepřepínejme svých hlasivek, protože další kázání by byla pro věřící nesrozumitelná. Jak se choroby hlasivek projevuují? Hlas, zprvu burácející a zvučný, začne dostávat náhle jakýsi chraplavý závoj, jehož intenzita se stále stupňuje, až nakonec ze sebe kazatel nevypraví hlásku. Postihne-li nás tato nehoda a není-li po ruce odborný krční lékař, pak jediné správnou léčbou je inhalace horkých vodních par. Do vody přisypeme trochu soli. Varujme se v tomto případě pokračovat v kázání, němota by se protáhla na několik týdnů! Zásadně se vyhýbejme v tomto onemocnění pití studených nápojů. Teplý čaj budiž jedinou tekutinou, která bude hasit náš žízeň. Ta troška vína při svaté oběti nemůže uškodit.

Oběd kněze má být střídmý. Volme spíše více druhů jídel a příkrmů, než abychom spořádali velká kvanta jednoho jídla najednou. Pro starší kněze doporučujeme vyhýbat se látkám, které podporují kornatění mozgových a srdečních tepen, jísti hojně čerstvé a syrové zeleniny, jakož i ovoce. Sklenka piva v poledne nemůže

škodit. Po obědě volme krátký odpočinek, buď ve formě spánku, nebo ve formě aktivního odpočinku s knihou či jinou zábavnou prací v ruce. Tato druhá alternativa platí spíše pro mladé a mladší kněze, starší ať si dopřejí aspoň hodinový spánek. K odpolednímu spánku si uvolněme veškeré součásti oděvu, odložme kolárek a povolme kalhoty. Nezapomeňme se zout z bot! I nohy mají své právo na čerstvý vzduch. Odpolední odpočinek nevolme dlouhý. Hodinový spánek zcela stačí, aby se člověk osvěžil, pohodlně strávil oběd a byl silen k další odpolední práci. Při své administrativní práci volme dobře umístění svého pracovního stolu. Světlo musí dopadat na stolní desku tak, aby nám nestínilo do písčích ruky. A hlavně – musí ho být dostatek. V stolní lampě pro večerní práci volme raději silnější žárovku s bílým, t. zv. denním světlem. Žárovky vydávající žluté světlo dožívají svůj život a patří do smetí. Často se v lékařských kruzích předtřásá otázka, jak a kdy večeřet. Mnoho lidí považuje večeři za hlavní denní jídlo a podle toho volí svůj jídelníček. Jiní si libují v teplých večeřích, druzí opět ve studených a pod. Není pevného pravidla. Hlavní zásadou budiž večeřet asi tři hodiny před zamýšleným spánkem. Ne později! Proč? Plný žaludek zvedá bránici, která tlačí svou spodní plochou na srdce. Proto se vysunuje ze své polohy a poněkud se sklání. Výsledkem těchto nenormálních pohybů srdečních jsou nepříjemné tlaky a sensace v srdeční krajině, které mohou spánek důkladně rozrušovat. Kromě toho nezdravý pocit plnosti nemůže přispět ke klidnému spánku. Rovněž večerní sklenice piva může mít nepříjemné následky v podobě častějšího chazení a nucení na moč. Opět se držíme zásady větší pestrosti v jídle, nešetřme syrovou zeleninou a ovocem, jakož vůbec lehčími, snadno stravitelnějšími jídly.

Kromě těchto běžných denních a celkem pravidelných úkonů, které provádí kněz, jsou i některé jiné církevní úkony, které se musí po zdravotní stránce zabezpečit, aby knězovo zdraví neutrpělo úhony.

Zpovědnice – místo, kde se penitent zpovídá, je rovněž možným zdrojem náказы pro zpovídajícího kněze. Podezřelý zápach z úst věřícího nás musí varovat před možností anginy nebo jiného sdělného krčního onemocnění. Proto nesklánějme hlavu příliš blízko k mřížce, eventuálně odvráťme tvář a přikloňme jen ucho, dýchejme přitom jen nosem, abychom se uvarovali nákaży. Velmi dobré je zakrytí zpovědní mřížky celofánem. Zpovědnice je jistě chladným a studeným místem zvláště o vánocích či velikonocích. Kněz si musí uvědomit, že třeba několik hodin sedí, aniž se nějak význačněji pohnul. Proto teplý oděv a teplé prádlo pod kleriku, jinak hrozí nachlazení, není-li ovšem ve zpovědnici elektrické vytápění.

Pohřby, zvláště na podzim a v zimě, jsou spojeny rovněž s rizikem nachlazení. Nezapomeňme chránit krk teplou vlněnou šálkou, nejlépe bílé barvy. Ve vlhkém počasí doporučujeme přes důkladné boty ještě gumové přezuvky. V zimě teplé ponožky a do bot vložky, abychom isolovali nohu co nejlépe od studené země.

Svatost pomazání nemocných. Při příchodu do rodiny nemocného se šetrně a taktně zeptejme, jakou chorobou nemocný trpí. Z rakoviny nemusíme mít obavy, není sdělná. Pozor však na nemocné tuberkulosou, kteří při svaté zpovědi mohou, jsouce zachvácení dusivým kašlem, postříkat knězovu tvář slinou, obsahující bacily tuberkulózy. Proto doporučujeme opět nesklánět hlavu příliš nízko nad nemocného při výslechu zpovědi a doma si důkladně omýt tvář a ruce.

Při svatém přijímání se může stát, že věřící se jazykem nebo rty dotkne ruky knězovy. Doporučujeme proto, aby při vymývání kalicha se nedotýkal jeho kraje příliš rukou, aby si celebrující kněz důkladně oťrel ruku do purifikatoria.

Máme-li při farnosti malé vlastní hospodářství, pak nejlépe svou tělesnou kondici udržíme občasnou tělesnou prací (štípání dříví, rytí). Tělesný pohyb brání vzniku tloušťky a činí knězův organismus odolnějším. Rovněž občasná koupele s několika jednoduchými cviky

zpevní knězovo zdraví natolik, že bude lépe a snadněji snášet veškerá ta fyzická zatížení, která duchovenská činnost přináší s sebou. Tělesná práce nás také zdravě unaví, večere lépe chutná a spánek je hlubší a bez rušivých snů.

Základním pravidlem našim budiž dokonalá hygiena, občasná návštěva lékaře, pokud možno stále téhož, který by vedl naše zdraví v patrnosti a znal naše neduhy a stesky. Hygienická pravidla nelze podceňovat, zvláště tehdy ne, přihlásí-li se vyšší věk nebo stoupne-li fy-

sické i duševní zatížení duchovního správce. Chceme-li se zdarem vykonávat své namáhavé povolání, pak musíme dát tělu, co jeho jest a pečovat o svůj organismus s jasnou myslí člověka, který se chystá vykonat velké věci. A k velkým úkolům, které dnešní doba našemu duchovenstvu ukládá, je potřebí pevného zdraví, a to nejen tělesného, ale i duševního. A obojí nám pomůže upevnit rozumný, klidný, zdravý a spořádaný život.

MUDr Jaroslav Procházka

SOCIÁLNÍ POSLÁNÍ NAŠEHO NÁBOŽENSTVÍ

Rakouský kněz a spisovatel Leopold Hochhuber vydal knihu: „Lichter am Weg“ (Wiener Domverlag). Z tohoto hodnotného, časového díla přinášíme našemu duchovenstvu několik myšlenek.

Kristus založil Církev zajisté proto, aby člověka povsčocovala a vedla k blaženosti věčného života. „Ut vitam habeant et abundantius habeant.“ (Jan 10, 10.) Přitom však zasahuje celá nauka, kterou hlásá katolická Církev, — jak věrouka, tak mravouka, tak i nauka o prostředcích k dosažení spásy — tak podstatně a nutně do oblasti sociální, že můžeme směle říci, že je v ní zakořeněna a na ní vybudována.

Všímejme si napřed dogmat katolické *věrouky*.

Máme tu především základní dogma o *trojjediném Bohu*. Bůh nežije ve „splendid isolation“ vlastního Já, nýbrž v trojím, nejsrdečnějším společenství, v nejvyšší svornosti a nejdokonalejší vzájemné lásce božských osob uvnitř a v uceleném sociálním působení navenek.

Též dogma o *Otcí* nebeským je vrchovatě naplněno sociální silou. Bůh Otec náleží všem, nikomu víc, nikomu méně, u něho neplatí „Barbarus et Scythia, servus et liber“ (Kol. 3, 11), před ním jsou si všichni rovni: všichni jsou jeho věčně milované děti, mezi sebou bratři a sestry, všichni se musí modlit: *Pater noster*.

A dogma o *Kristu, Synu Božím*? „Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum daret.“ (Jan 3, 16.) V Kristu, druhém to Adamovi, jsme všichni skrze milost semknuti kolem Kříže, my, které první Adam, od něhož pocházíme, uvrhl v jedno pouto viny na dřevě hříchu. V Adamu zsvěcení smrti povstali jsme v Kristu k životu. On je „Primogenitus in multis fratribus“ (Řím. 8, 29). Jaké to sociální vztahy! „Ego sum vitis, vos palmites“ (Jan 15, 5). *Jedna síla, jeden život ve všech*. On je hlavou, my jsme údové jeho mystického těla. „Unum corpus et unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae“ (Ef. 4, 4).

Z těchto zde jen v nejhlavnějších rysech naznačených sociálních zásad katolické dogmatiky vyvěrají samy sebou i sociální zásady naší *mravouky*.

Z tajemství Corporis Christi mystici vyrůstá s naprostou nutností, ba živelně hlavní příkazání křesťanů o lásce bratrské. Je fundováno v Kristově výroku: „Amen, dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis“ (Mat. 25, 40). Tato láska nezná rodinné, stavovské neb zemské hranice, tato bliženská láska obepíná nebe i zemi.

Jsme-li však v Kristu bratři a sestry, musí mít pro nás nevývratnou platnost i příkazání o sociální *spravedlnosti*. Dávej každému, co mu patří! „Dignus est operarius mercede sua“ (Luk. 10, 7, 1 Tim. 5, 18). Křesťanská spravedlnost je základem sociálního spoluzití, ba podle morálky má dokonce přednost před láskou, neboť bez spravedlnosti láska jen bolí a víme, že svět slyší mnohem raději o spravedlnosti než o lásce.

Křesťanské náboženství jde však ještě hlouběji, proklamuje zákon vzájemného, radostného a dobrovolného *sloužení*. Kristus sám říká: „Filius hominis non venit ministrari sed ministrare“ (Mat. 20, 28). „Semetipsum exinanivit formam servi accipiens“ (Fil. 2, 7), praví apoštol národů sv. Pavel. A opět je to Pán, který vrhá jako hořící pochoděná do světa větu: „Qui voluerit maior fieri, sit vester minister!“ (Mat. 20, 26.) To přece

znamená bezohledné a nekompromisní odsouzení vší egoistické panovačnosti, veškerého brutálního vykořisťování, mamonistického kapitalismu, těchto nestvůr, které zabraňují vzrůstu sociální společnosti.

A ještě víc: Křesťanství žije z *oběti* jako jeho svatý Zakladatel, který vylil poslední krůpěj své krve za spásu lidstva a který svým věrným prikazuje: „Qui amat animam suam (t. j., kdo nedovede přinést vážnou obět), perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo (t. j. kdo svůj život obětuje za jiné), in vitam aeternam custodit eam“ (Jan 12, 25). A Kristus se neobětoval pouze jednou na Kalvarii, nýbrž obětuje se znovu každodenně na všech oltářích světa. Proto neporozuměl Kristově oběti ani za mák ten, kdo přichází ráno od oltáře a neodnáší si s sebou sociální lásku a ochotu k obětem. Kdo se nazývá křesťanem a jedná nesociálně, zahrnuje svého sociálního Pána, jemuž neprávem ukradl jeho slavné jméno, potupou a hanbou.

Komu vzešlo světlo krásy a štěstí křesťanského náboženství, pro toho bude životním heslem a vodítkem mravní zákon *Desatera*, zákon to věru a vskutku nadmíru sociální:

Zcela samovolně se vnoříš svou duší do hlubin bytosti svého Boha, budeš v něho *věřit*, v něho *doufat*, budeš ho *milovat*, v modlitbě s ním *rozmlouvat*.

Nebudeš svaté jméno toho, jenž dává tobě a všem tvým bratřím a sestrám přirozený a nadpřirozený život, *zneužívat*.

Dny, které si nebeský Otec vyhradil pro sebe, budeš s ochotou *světit*. Bude ti potřebou a nutností oslavovat ho ve svatém společenství s Ježíšem a se všemi svými souvěrci.

Tvůj Bůh, jehož nemůžeš nyní ještě spatřit, dal ti v tělesných rodičích a v představitelích státní moci své viditelné zástupce. Jak je přirozené, budeš-li v nich vidět Boha a jim tudíž prokazovat *úctu, lásku a poslušnost*.

Nejen ty, ale každý člověk bez rozdílu je dítětem Božím. Budeš proto mít v největší úctě *život lidský*, budeš toho dbát, abys všem činil dobře, budeš se úzkostlivě varovat, abys nikomu nikterak neublížoval.

Zázračnou moc, skrze kterou ti dává Bůh účast na své vlastní *tvůrčí moci*, budeš jak v sobě, tak v jiných bedlivě střežit a v neposkvrněné posvátnosti užívat jen tak, jak On chce.

Budeš respektovat *majetek* at veřejný či soukromý, neboť víš, že byl Bohem svěřen do rukou lidských proto, aby s ním hospodařili jako věrní správceové za účelem zvýšení a vzrůstu pozemského blaha všech.

A je-li konečně Bůh věčná, jasná pravda, nebudeš nikdy sloužit *lži*, abys v sobě neničil obraz Boží, ke kterému jsi stvořen, a nenarušoval sociální soulad mezi člověkem a člověkem, vybudovaný na upřímnosti a pravdě.

Abychom mohli dokonale žít podle svatého Desatera a plnit mravní zákon tak, jak nám velí naše katolické náboženství, poskytuje a zprostředkuje nám Církev z ustanovení Krista Pána nadpřirozenou milost ve *svátostech*. I tyto prostředky k dosažení spásy jsou nanejvýš sociální. Podívejme se aspoň na ty nejdůležitější:

Činí-li *křest* z našich dětí dívky Boží, stáváme-li se touto první a nejdůležitější svátostí členy jedné jediné veliké rodiny, která spěje jako jeden jediný celek

k jednomu jedinému společnému cíli, je křesťní voda vsutku skrz nasrky sociální.

Další svátost, svátost křesťanského *dospívání*, která vychovává nábožensky zletilé, dokonalé katolíky, vychovává současně též sociálně dokonalé lidi. Máme-li ve svých řadách někdy některého asociálního katolíka a tím i asociálního člověka, stal se jím právě proto, že nechává křesťanství v sobě zakrňt, zkazit a odumírat. Nedbá toho, aby v něm dozrálo ovoce svatého *biřmování*.

Ztratit slovo o svátosti *oltární* nebylo by skoro ani třeba. Zde dýchá vše nejosobnější obětí za jiné, jak už bylo naznačeno svrchu. „Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur... hic est calix... in meo sanguine, qui pro vobis fundetur“ (Luk. 22, 19, 20). U eucharistického stolu klečí bohatý vedle chudobného a oba dostávají tentýž božský Chléb, zde se zahlazují všechny třídní rozdíly a stává se pravdivým slovo Apoštolovo: „Unum corpus multi sumus, qui de uno pane participamus“ (1 Kor. 10, 17).

Sociální bída vzniká obyčejně z bídy hříchu. Kolik neštěstí přináší lidstvu hřích! Zahlazuje-li tedy svátost *pokání*, zpověď, hřích, sprovádí se světa příčinu mnohé sociální bídy. Nikde jinde nebývá tolik „atentátů“ na sociální pořádek, tolik přestupků proti sociálním zákonům odsuzováno, napravováno, sanováno a zamezováno jako právě ve zpovědnici.

Sociální je také svátost *svěcení kněžstva*, která posvěcuje muže na zástupce sociálního Krista, muže, kteří hlásají sociální evangelium, kteří spravují a administrují sociální tajemství víry a stávají se tak pravými sociálními pomocníky a dobrodinci všeho lidstva.

Stejně tak je sociální sedmá svátost *manželství*. Ona přece povyšuje buňku veškeré lidské společnosti na

úroveň nadpřirozenou tím, že ji vybavuje nadpřirozenými silami.

A co na konec říci o křesťanské *eschatologii*? Není-li i ona typicky svou podstatou sociální? Známe všechny 25. kapitolu Matoušova evangelia, v které Kristus ná-zorně líčí postup a způsob posledního soudu:

Tehdy nebudeme souzeni podle toho, kolikrát jsme se zpovídali, kolikrát jsme přijímali, kolik mší svatých jsme se zúčastňovali, kolik jsme se modlivali. Toto všechno je zcela samozřejmě správné a nutné, ale není rozhodující. Na to se Soudce ptát nebude. To není pro něho rozpoznávací známkou učedníka Kristova. Pro něho je směrodatné, co sám řekl při poslední večeři: „In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem“ (Jan 13, 35). Všechny náboženské úkony mohou totiž být velmi sobecké a prohnílé, neprokazuje-li člověk svou pravou příslušnost ke Kristu nezištnou, praktickou láskou k bližnímu. Je proto naprosto špatné, dává-li si kdo zbožně položit v kostele na jazyk Ježíšovu bílou Hostii, ale venku v životě, mimo kostel, nemá ani trochu lásky k svému spolubratru. To je pak ono křesťanství „prokleté“, které, žel Bohu, způsobilo a působí naší Církvi nekonečně mnoho škody.

O posledním soudu spadnou všechny masky. Kristus odmění jedny věčným životem a odsoudí druhé do věčného zatracení, podle toho, jaký měl kdo poměr a postoj k ostatním lidem, s jakou opravdovostí projevoval své sociální citění a solidaritu s bližními. Půjdeme všichni buďto napravo, anebo nalevo, jediné podle toho, zda jsme Kristu činili dobro v jeho bratrích a sestřích, či nic.

„Deus caritas est, et qui manet in caritate, in Deo manet, et Deus in eo!“ (1 Jan, 4, 16.)

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

Dne 9. září t. r. oslavil své padesátiny kancléř kapitulní konsistoře královéhradecké vsdp. kanovník Karel Tomíček. — Dne 28. října t. r. bude vzpomínati 50 let kněžství vsdp. Msgre Dr Jan Roubal, kanovník českobudějovický. — Přejeme jubilantům od Pána Boha hojnost zdraví a Božího požehnání. Ad multos annos!

ZA MSGRE JOSEFEM MÁLKEM

Za veliké účasti svých přátel a ctitelů byl pochován 31. srpna 1957 kanovník-senior starobylé kapituly kolegiátní ve Staré Boleslavi Msgre Josef Málek, vzácný kněz a člověk, daleko široko známý a oblíbený kazatel, překročiv 85. rok svého věku.

Před více než půl stoletím přišel do Staré Boleslavi, aby v ní požehnaně působil až do posledního svého výdechu. Jedno procesí za druhým přicházelo a odcházelo a kaplan, později kanovník Málek je vítal i vyprovázel a loučil se s nimi milými a srdečnými slovy.

Kněží ve Staré Boleslavi měli hodně práce, nejvíce však už pro svoji známost, jí měl kanovník Málek. Ale nikdy se nebál žádné námahy, žádné oběti se nevyhýbal, každému rád s úsměvem ve své milé tváři posloužil, první časné ráno vstupoval do zpovědnice a poslední i pozdě v noci z ní odcházel. Vždycky rád a ochotně konal všechny své kněžské funkce, ale zvláště na kazatelně se cítil nejvíce ve svém živlu. Byl nadšeným kazatelem mariánským a svatováclavským. Praví-li přísloví: „Cor facit oratorem“, platila ta slova zejména o kanovníku Málkovi, neboť v jeho plamených slovech se obráželo jeho srdce, mluvil z plného přesvědčení, a proto tak působivě.

Jako celou svou duší byl oddán Církvi, tak také celým srdcem miloval svůj národ a svou vlast. Bylo to vidět nejlépe v době okupace, která chtěla skreslit obraz sv. Václava a líčit jej jako povolný nástroj cizí

vůle u nás. Tehdy kanovník Málek nedbaje nebezpečnosti, jež mu hrozilo, nebojácně kázal o sv. Václavu podle historické pravdy. Každý, kdo jej tehdy slyšel, musil doznat, že kráčí ve šlépějích kněží buditelů.

Starobylá kapitula boleslavská se může honosit tím, že mezi jejími členy byli vynikající lidé, jako učenci a spisovatelé, na př. Dr Halaška, který byl profesorem fyziky a matematiky na universitě pražské i jejím rektorem a který r. 1839 se stal proboštem staroboleslavským, dosáhnuv předtím mnohých uznání cizích učených společností. K těmto význačným kapitulárům staroboleslavským řadí se čestně i Msgre Málek jako Bohem nadaný kazatel. RIP.

Dr Ignác Veselý

ROTUNDA VE STONAŘOVĚ

Na jih od krajského města Jihlavy, na území třeštského okresu, leží malý, neznámý městys Stonařov. Tato obec chová ve svém středu vzácnou historickou památku z doby kolem 11. století: románskou rotundu, podle odborného posudku někdejší snad hradní kapli, zasvěcenou, jak praví starý záznam ve farní kronice, Nejsvětější Trojici.

Tato svatyně, která patří k nejstarším v naší vlasti, byla nepochopením pozdějších dob, žel Bohu, jak stavebně, tak umělecky znetvořena a znehodnocena. Původní románský vchod a tři románská okna jsou zadržena, stará, slohová střecha je nahrazena nevkusnou, štíhlou střechou plechovou, kamenná fasáda omítnuta, fresky — románské, gotické i renesanční, s četnými figurálními a ornamentálními výjevy — několika vrstvami zabíleny, po původním zařízení — oltáři a pod. — není již ani stopy.

Bývalý kapitalistický řád si ubohého stavu rotundy ani nevšiml. Teprve naše lidově demokratická doba, která má vzácné pochopení pro zachování historicky a umělecky cenných památek, která vynakládá na jejich rekonstrukci a konservaci velmi značné částky,

ujala se také stonařovské rotundy, poněvadž poznala, že i ona svědčí a má svědčit o dovednosti pracujícího lidu dávných věků.

Státní památková péče má v plánu důstojnou opravu a adaptaci jmenované svatyně už několik let. Za spolupráce s odborem školství a kultury rady KNV v Jihlavě a podporována živým zájmem a iniciativou nejd. kapitulní konsistoře v Brně, rozhodla se přikročit k potřebným pracím jak na exteriéru, které provede již roku 1958 Státní památková správa v Praze, tak na interiéru, jež si vzala na starost brněnská pobočka.

Odborný restaurátor, akademický malíř Oldřich Míša, ještě letos dokončí průzkum nástěnných maleb uvnitř rotundy, započatý před dvěma roky, a zahájí jejich renovování. Věříme, že slibný ruch kolem stonařovského středověkého kostelíka už neutichne a že v dohledné době bude stát na jihlavském venkově jako chlouba Vysochy slavná rotunda jako na pražském Vyšehradě nebo ve Znojmě. *Josef Němec*

ÚČASTNÍCI IV. KURSU KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ:

Josef Beneš, Dašice; Oldřich Beránek, Křelov; Josef Bialek, Horní Těřlicko; Jaroslav Císler, Pacov; Josef Čech, Damník; Miroslav Čechal, Liptáň; Josef Daněk, Žiželice; Andrej Hirjak, Františkovy Lázně; Jiljí Hůlek, Tvoršovice; Václav Jalovecký, Bernartice; Antonín Komrská, Veselí n. Lužnicí; Antonín Kostelka, Brno; Rudolf Lazar, Petrovice; Vincenc Nerad, Líbeznice; Josef Novák, Ostrov n. Ohří; Václav Oktábec, Louňovice; Miroslav Perout, Horní Újezd; Josef Psáří, Sokolovce; Vladimír Pytela, Jakubov; Jaroslav Rauwolf, Obora; Roupec Jan, Hlavatce; Vincenc Saidl, Chotusice; Václav Skala, Kovářov; Stanislav Svoboda, Herálec; Jan Thonabauer, Semněvice; Josef Vadovič, Litoměřice; Václav Vystrčil, Lnáře.

ÚČASTNÍCI V. KURSU KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ:

Alois Ambróz, Jemnice; Karel Brada, Hroby; Jan Brzobohatý, Skalná; Jan Čížek, Chraštice; Dr Jindřich Dušek, Knířov; Václav Dvořák, Veltruby; Ladislav Filgár, Pitárné; Václav Fišer, kaplan, Brtnice; Stanislav Fogl, Pouchov; Cyril Fr. Foral, Velvary; Václav Frolick, Besednice; Prokop Frant. Holáň, Čížkov; Josef Jindříšek, Knapovec; Karel Kotisa, Olomouc; Alois Krejzar, Poříčí n. Sáz.; Václav Křivský, Vrbatův Kostelec; Václav Kořínek, Praha; Josef Kukla, Tábor; Ladislav Maleček, Loučim; Oldřich Míšek, Troubsko; Ladislav Noll, Brno; Václav Navrátil, Luleč; Miroslav Paclík, Dobruška; Josef Průša, Starý Rožmitál; Václav Roubal, Koloveč; Stanislav Rozkopal, Postoloprty; František Socha, Předhradí; Jan Šimek, Žamberk; Špinler Petr, Lovčice; František Vašek, Kamenice; Jaroslav Vystrčil, Družec; Dr Karel Žák, Brno.

KNĚŽÍ VE ZDRAVOVĚDĚ

V dnešní době vysoce vyspělé lékařské vědy zdá se býti nečasovým a nevhodným psáti o tom, že někteří lidé i dnes léčí své nemoci podle své metody, dobře a osvědčeně, a otázkou je se jich, co dělají, že jsou tak svěží i v pozdních letech, že nikdy nestárnou a dělají dojem, že se dožijí sta let, rádi nám povědí, jakou vedou životní správu a čím tu či onu chorobu sami si vyléčí přírodními prostředky a jak které nemoci i preventivně zabrání. Je to přirozené, že nemocný člověk hledí si vždy, pokud možno, sám pomoci a že se obrací na zkušené lidi o radu a pomoc, zvlášť kde není lékař po ruce. Není to paradox, že i kněží se věnují se zálibou tomuto oboru působnosti? Nikoli, naopak zdá se to jaksí souviset s jejich povoláním lékařů duší. U mnohého dala k tomu příležitost skutečnost, že již v semináři byl ošetřovatelem nemocných kolegů v domácí nemocnici jako pravá ruka lékaře, který tam chodil dvakrát týdně na visitu, a další léčení prováděl sám podle jeho předpisu, z čehož vznikla pak jeho záliba v takovém samaritánském díle. Tedy především láska k trpícímu

člověku je bezprostřední pohnutkou k tomu, že kněží se rádi věnují vedle léčby duší i léčbě těla. Vzpomeňme bavorského faráře P. Seb. Kneippa, jehož léčba vodou je tak osvědčeným prostředkem při léčení celé řady nemocí. Na opětovné prosby těch nesčetných tisíců nemocných, které vyléčil jen vodou podle své metody, napsal dvě knížky: „Léčení vodou“ a „Jak žítí“. Jsou to rady a pokyny zdravým i nemocným, aby rozumně žili a přirozeně se léčili. Je to pravý poklad osvědčených pravidel pro uchování zdraví a odolnosti orgánů proti všem nemocem, že i lékaři chodili k němu o radu a poučení, jak užívat jeho způsobu léčení.

Vedle P. Kneippa proslul v léčbě přírodními prostředky P. Ludvík Heumann, farář v Elbersrothu nedaleko Norimberka. P. Heumann nikoho osobně neléčil ani neinformoval, ale vynalezl a vyzkoušel na sobě řadu osvědčených léčebných prostředků, uznaných lékařskými autoritami za velmi působivé a zaručeně indikované při různých nemocech.

Ale i u nás je dosti kněží, kteří se těší velké důvěře lidí při různých nemocech. Před čtyřmi lety zemřel ve věku 80 let v Záhlnicích na Moravě vysoce učený farář P. Josef Václavek, na slovo vzatý orientalista, který přeložil některé části bible z hebrejštiny s nejspřávnějším vystižením hebrejského ducha. Jeho pozoruhodné dílo bylo uznáno správným od profesora orientálních řečí Dr Jana Hejčla a je chováno v arcibiskupském archivu v Kroměříži. Ale tento lidumilný kněz byl vedle toho znamenitým lékařem laikem. Jeho farská zahrada byla pravá džungle, kde nebylo chodníku ani stezky, kde uměl chodit jen on sám, aby nepošlapal nějakou bylinku, neboť každý keř, každý strom a každá květina byly léčivými bylinami, a jeho fara? To byl hotový sklad všech možných syropů, extraktů, esencí, směsí a sloučenin, pilulek a prášků, koření, kořínků a pod., vše chováno v obrovských lahvích, krabicích a plechovkách, kelímkách k přímé dispensaci. Rozeznal každou nemoc podle moče a hned dal působivý lék. Ví, že s velkým úspěchem léčil oční zákaly a že i lékaři odporučeli k němu takto postižené. A jak skromně žil, sám na sebe odkázán, bez živé duše ve své faře!

Dnes je arci postaráno všestranně o zdravotnickou péči všude pro každého bezplatně, ale nikterak netrpí, aniž je podceňována lékařská věda a praxe, když někdo propaguje přírodní léčbu, sběr léčivých bylin a předává dobré výsledky své metody z lásky k bližnímu dále, jistě činí dobro.

Dr H. Havránek

JAROSLAV DURYCH: TŘI DUKÁTY

Jeden z největších současných básníků českých Jar. Durych, dnes již 70letý spisovatel, nyní vydal v nakladatelství Lidové demokracie definitivní znění šesti okouzujících povídek své mladosti, sbírku novel „Tři dukáty“. V těchto malých veledílech rozezněl katolický básník celou hloubku své křesťanské jistoty a ukázal sílu, kterou má člověk ve své víře, naději a lásce k Bohu.

Edice Vyšehrad, 112 stránek, celoplátno 8 Kčs.

NA ALPSKÉM ŠTÍTĚ BALMENHORN

v masivě Monte Rosa, ve výši 4215 m nad mořem, postavena 4metrová bronzová socha, představující »Krista horských štítů«.

NOVÝ OBRAZ LEONARDA DA VINCI

Po několikátýdenním zkoumání prohlásili znalci obraz »Madona a dítě«, který je v soukromém vlastnictví chicagského architekta, za pravý.

TIZIÁNŮV OBRAZ OBJEVEN

V Národní galerii v Dublině pomocí roentgenové kamery objeveno, že pod obrazem Krista od italského mistra Mattea Cereza, žáka Tizianova, nachází se jiná malba, prozrazující Tiziánův štětec.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 8. - V Praze dne 1. října 1957.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Mudroch Josef**, farář, Chválenice, jmenován dekretem čj. 7161/57 od 1. září 1957 správcem vikariátu plzeňského.
- Simoník Heřman CC.**, administrátor, Stříbro, jmenován dekretem čj. 7221/57 od 1. září 1957 sekretářem vikariátu stříbrského.
- Bartůněk Václav Dr.**, profesor CM bohoslovecké fakulty v Praze-Litoměřicích, ustanoven dekretem čj. 6985/57 od 1. září 1957 administrátorem in spiritualibus u N. Trojice, Praha II, Podskalí.
- Hlaváč Bohuslav**, kaplan v Praze-Podolí, ustanoven dekretem čj. 6984/57 od 1. září 1957 kaplanem u sv. Jindřicha v Praze II.
- Peš Ferdinand**, novokněz, ustanoven dekretem čj. 7025/57 od 15. 8. 1957 kaplanem v Berouně a dekretem čj. 7026/57 excurrando administrátorem v Tetině, okres Beroun.
- Hejhal Milan**, kaplan v Berouně, ustanoven dekretem čj. 7027/57 od 15. 8. 1957 administrátorem v Sá-zavě-Budách, o. Kutná Hora, a dekretem čj. 7028/57 excurrando administrátorem ve Stříbrné Skalici, okres Český Brod.
- Kabát Jiří**, kaplan v Praze-Michli, ustanoven dekretem čj. 7088/57 od 1. 10. 1957 administrátorem tamtéž.
- Petrák František**, administrátor v Kralovicích, ustanoven dekretem čj. 7236/57 od 1. 9. 1957 kaplanem arciděk. v Plzni I.
- Aubrecht Jaroslav**, administrátor v Mýtě v Č., ustanoven dekretem 7229/57 od 1. 9. 1957 administrátorem v Kralovicích, dekretem čj. 7230/57 ustanoven excurrando administrátorem v Potvorově a dekretem čj. 7231/57 excurrando admin. ve Vysoké Libyni, vesměs okres Plasy.
- Zelený Rostislav**, administrátor, Stupno, ustanoven dekretem čj. 7228/57 od 1. 9. 1957 administrátorem v Mýtě v Č. a dekretem čj. 7227/57 excurrando administrátorem ve Strašicích, oboje okres Rokycany.
- Ptáček Jaroslav**, administrátor, Radnice u Rokycan, ustanoven dekretem čj. 7226/57 od 1. 9. 1957 excurrando administrátorem ve Stupně, okres Rokycany.
- Grimmig Pavel**, administrátor v Rokycanech, ustanoven dekretem čj. 7220/57 od 1. 9. 1957 excurr. administrátorem v Oseku, o. Rokycany.
- Šimek Karel**, novokněz, ustanoven dekretem čj. 7222/57 od 1. 9. 1957 kaplanem arciděk. v Plzni I.
- Benda Vladimír**, kaplan v Kladně, ustanoven dekretem čj. 7246/57 od 1. 9. 1957 administrátorem tamtéž.
- Král Vilém**, novokněz, ustanoven dekretem čj. 7244/57 od 1. 9. 1957 administrátorem ve Stanovicích a dekretem čj. 7245/57 excurr. administrátorem v Březové, oboje okres Karlovy Vary.
- Rosenberg Václav**, administrátor, Pernarec, ustanoven dekretem čj. 7190/57 od 1. 9. 1957 administrátorem v Lukách, dekretem čj. 7191/57 excurrando administrátorem v Kozlově a dekretem čj. 7192/57 excurr. admin. v Údrči, vesměs okres Toužim.
- Hradecký Václav**, administrátor, Dýšina, ustanoven dekretem čj. 7232/57 od 1. 9. 1957 excurrando administrátorem v Druztové, okres Plzeň.
- Bosáček Jaroslav**, kaplan, Vejprnice, ustanoven dekretem čj. 7234/57 od 1. 9. 1957 administrátorem v Plané u Plzně, okres Plzeň.

Pensionování:

- Tichý Antonín**, administrátor v Praze-Michli, odchází dnem 30. 9. 1957 na trvalý odpočinek (č. 7089/57).

Úmrtí:

- Jirátko Antonín**, farář v. v., zemřel 31. 7. 1957 ve Slaném ve věku 78 let (čj. 6848/57).
- Mudra Josef**, farář v. v., v Konojedech, zemřel 10. 8. 1957 v Senohrabech ve věku 42 let (čj. 7000).
- Frkal Lohel Karel O. Praem.**, administrátor v. v. v Úšovicích, zemřel 12. 8. 1957 ve věku 45 let (čj. 6996).
- Stibral Karel**, arcib. vikář plzeňský a farář v Druztové, zemřel 22. 8. 1957 v Druztové ve věku 78 let (čj. 7150/57).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Peterek Josef**, profesor nábož. m. sl. v Příboře, t. č. bytem Dobrá u Frýdku, ustanoven dekretem čis.

4090/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 administrátorem v Olomouci-Chválkovicích.

- Šnajder Jan**, provisor m. sl. v Sobotíně, t. č. v Dol. Benešově, ustanoven dekretem čis. 4095/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 provisor v Rázové a excurrando provisor v Karlovci a Roudně.
- Schaffartzik Konrád**, provisor, Kunín, ustanoven dekretem č. 3379/57 ze dne 3. 8. 1957, s platností od 1. 8. 1957 administrátorem v Kuníně.
- Mrkus Jan**, farář m. sl., Dolany, t. č. Opava, Na nivě 21, ustanoven dekretem čis. 4096/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 administrátorem v Oseku n. B.
- Životek Josef Dr.**, prof. nábož. m. sl. v Prostějově, t. č. Charitní ústav (u Milosrdných) v Prostějově, ustanoven dekretem čis. 4092/57, s platností od 1. 9. 1957 kooperátorem v Prostějově u sv. Petra a Pavla.
- Grygera Václav**, kooperátor, Prostějov, u sv. Petra a Pavla, ustanoven dekretem čis. 4091/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 kooperátorem v Olomouci u sv. Mořice.
- Navrátil Augustin**, farář, Bílá Lhota, ustanoven dekretem čis. 4093/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 administrátorem v Drysicích.
- Bělík Karel**, provisor, Klenovice n. H., ustanoven dekretem čis. 4097/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 administrátorem v Potštátě.
- Todt František**, administrátor v Bochoři, ustanoven dekretem čis. 4098/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 excurrando administrátorem v Říkovicích.
- Sečkař František**, provisor, Rázová, ustanoven dekretem čis. 4094/57 ze dne 31. 8. 1957, s platností od 1. 9. 1957 provisor v Bílé Lhotě.

Úmrtí:

- Mlčoch Květoslav**, asistent arcibiskupské konsistoře v Olomouci, zemřel 10. 8. 1957, pochován 13. 8. 1957 v Určicích.
- Berger František**, arcib. rada, farář, Říkovice, zemřel 29. srpna 1957, pochován 3. září 1957 ve Vlachovicích.

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Jmenování:

- Zemánek Arnold**, administrátor ve Svitávce, okr. Boskovice, jmenován od 1. 8. 1957 děkanem boskovickým.
- Lukeš Ignác**, farář v Radešinské Svratce, okr. Žďár n/Sáz., jmenován od 1. 9. 1957 děkanem žďárským.

Ustanovení:

- Tichý Ludvík**, koop. v Lulči, okr. Vyškov, ustanoven od 15. III. 1957 admin. excur. v Rostěnicích, okr. Vyškov.
- Bláha Stanislav**, admin. v Rostěnicích, okr. Vyškov, vyvázán dnem 15. III. 1957 z duchovní správy.
- Kosina Václav**, admin. v Horních Dunajovicích, okr. Znojmo, vyvázán dnem 17. 3. 1957 z duchovní správy.
- Grmolec František**, admin. ve Višňové, okr. Mor. Krumlov, ustanoven od 17. 3. 1957 admin. excur. v Hor. Dunajovicích, okr. Znojmo.
- Petrů Vladimír**, admin. v Račicích, okr. Vyškov, ustanoven od 1. 6. 1957 admin. v Dolních Dunajovicích, okr. Mikulov.
- Chladil Bohumír**, admin. v Dol. Dunajovicích, okr. Mikulov, ustanoven od 1. 6. 1957 admin. v Račicích, okr. Vyškov.
- Válek Kasián**, koop. v Třebíči-Jejkově, ustanoven od 1. 6. 1957 administrátorem tamtéž.
- Samek Richard**, koop. v Hodoníně, ustanoven od 1. 7. 1957 kooperátorem v Bystřici n/Pern.
- Konečný Vladimír**, koop. v Bystřici n/Pern., ustanoven od 1. 7. 1957 kooperátorem v Hodoníně.
- Škápič Jan**, novokněz, ustanoven od 15. 7. 1957 kooperátorem u sv. Václava v Mikulově.
- Navařík Oldřich**, novokněz, ustanoven od 15. 7. 1957 kooperátorem v Poštorné, okr. Břeclav.
- Ševela Pavel**, novokněz, ustanoven od 15. 7. 1957 kooperátorem ve Ždánicích, okr. Kyjov.
- Bláha Bohuslav**, novokněz, ustanoven od 1. 8. 1957 kooperátorem v Třebíči-zámku, okr. Třebíč.
- Veselý Ladislav**, novokněz, ustanoven od 1. 8. 1957 kooperátorem v Boskovicích.
- Formánek Jan**, koop. na Starém Brně, ustanoven od 1. 8. 1957 kooperátorem v Pozořicích, okr. Slavkov.

Čech Miroslav, koop. v Boskovicích, ustanoven od 1. 8. 1957 administrátorem v Cetkovicích, okr. Mor. Třebová.

Zemánek Arnold, farář v Cetkovicích, okr. Mor. Třebová, ustanoven od 1. 8. 1957 administrátorem ve Svitávce, okr. Boskovice.

Hlavička Václav, farář v Biskupicích, okr. Mor. Budějovice, ustanoven od 1. 9. 1957 admin. ve Chvalkovicích, okr. Bučovice.

Kabátek Antonín, koop. v Pozořicích, okr. Slavkov, ustanoven od 1. 9. 1957 administrátorem v Biskupicích, okr. Mor. Budějovice.

Přeloženi na trvalý odpočinek:

Pytlíček Aegid, farář v Třebíči-Jejkově, pensionován od 1. 6. 1957.

Svoboda Rudolf, děkan a farář ve Žďáře n/Sáz., pensionován od 1. 9. 1957.

Úmrtí:

Kratochvíl Alois, katecheta v. v., Brno-Žabovřesky, zemřel 8. dubna 1957.

Parma Josef, administrátor ve Chvalkovicích, okr. Bučovice, zemřel 17. května 1957.

Šrom František, farář v. v., Práche, okr. Znojmo, zemřel 5. června 1957.

Řeřucha Eduard, děkan a farář ve Svitávce, okr. Boskovice, zemřel 16. června 1957.

Konícar Vincenc, katecheta a kons. rada v. v., Brno-Zábrdovice, zemřel 21. června 1957.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Kramář Emanuel, kaplan v Lounech, obdržel titul osobního faráře a právo nositi expositorium canonicale, č. dekr. 548/57-Ord. z 3. 6. 1957.

Moc Otakar, administrátor v Mojžíři n. Lab., dostal za svou obětavost při požáru v Mojžíři n. L. ordinační pochvalu, č. dekr. 507/57 z 18. 5. 1957.

Ustanovení:

Frajt Alois, os. děkan a administrátor v Rumburku, ustanoven s okamžitou platností excurr. administrátorem farnosti Království, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, č. dekr. 1806/57 ze 7. 5. 1957.

Hevera Rudolf, administrátor v Hor. Tanvaldě, ustanoven s platností od 1. 6. 1957 zastupujícím administrátorem farnosti Nové Město p. Smrk. a farnosti Jindřichovice p. Smrk., okres Frýdlant v Č., vikariát Liberec, č. dekr. 2030/57 z 28. 5. 1957.

Obruča Bohumír, administrátor ve Smržovce, ustanoven s platností od 1. 6. 1957 excurr. admin. farnosti Horní Tanvald, okres a vikariát Jablonec n. Nis., č. dekr. 1864/57 z 14. 5. 1957.

Půlpán František, administrátor ve Šluknově, ustanoven s okamžitou platností excurr. admin. farnosti Lipová u Šluknova a Fukov, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, č. dekr. 1811/57 ze 7. 5. 1957.

Skácel Bohuslav, t. č. Hor. Jiřetín, ustanoven s platností od 15. 6. 1957 inter. administrátorem farnosti Vlastibořice a excurr. administrátorem farnosti Jenišovice, okres Turnov, vikariát Mnich. Hradiště, č. dekr. 2219/57 z 14. 6. 1957.

Zproštění:

Filipovič Vladimír, jáhen v Litoměřicích, zproštěn s platností ode dne 30. 6. 1957 povinností II. dómského vikaristy při katedrále sv. Štěpána v Litoměřicích, č. dekr. 2191/57 z 10. 6. 1957.

Církevní trest:

Kabát Jiří, administrátor ve Verneřicích, postižen generální suspensí, č. dekr. 448/57-Ord. ze 3. 5. 1957.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní říjen, připomínáme:

4. 10. 1777

Obrozenecký básník a překladatel *P. Dominik František Kynský* narodil se ve Slaném před 180 roky. Odtud jeho beletristický pseudonym D. F. Slanský.

Po gymnasijských studiích se ve svém rodišti stal r. 1797 členem piaristického řádu; r. 1801 byl vysvěcen na kněze a působil na různých řádových učilištích (Slaný, Ml. Boleslav, Vídeň). V letech 1809–1820 vyučoval na filosofickém ústavě v Brně, později byl tamže činný jako translátor moravského gubernia až do své smrti (Brno, 14. 12. 1848). Kynský náleží k básnické škole Puchmajerové, a to jak svými překlady (Homér, Horatius, Theokrit, Herder, Lessing), tak i vlastní tvorbou (příležitostné básně a články v různých časopisech).

Kynský působil jako osvícený buditel ve vyšších sociálních vrstvách a svými styky s četnými vědeckými pracovníky našeho obrození (na př.: Jungmann, Dobrovský) získal si veliké zásluhy na Moravě, národně tehdy zcela neprobuzené.

5. 10. 1872

Připomínáme nedožitě 85. narozeniny *Msgra ThDr Josefa Novotného* (nar. v Topolu, okres Chrudim; zemř. 16. 4. 1926), apologetika a profesora morálky v semináři v Hradci Králové.

Novotný, vysvěcen na kněze r. 1895, psal o církevních dějinách, někdy též pod pseudonymem Topolský podle svého rodiště. Přehled jeho prací podává *Tum-pach v Časopisu katolického duchovenstva* (ročník 1911, str. 568).

Ze spisů Novotného jmenujeme jeho nejzávažnější dílo „Spiritismus zdokonalením křesťanství?“ (r. 1909).

17. 10. 1937

Dvacet let již uplynulo ode dne, kdy v Plzni zemřel *PhDr h. c. Jan Frant. Hruška* (nar. 6. 6. 1865 v Peci u Chodova), význačný chodský folklorista, spisovatel pohádek a bajek, písničkář též pod pseudonymem A. B. Hain.

Z jeho díla jmenujeme: „Chodské bajky“ (r. 1901), „Na hyjtě“ (r. 1917), „Náš pod Čerchovem“ (r. 1923), „Chodská čítanka“ (r. 1927).

Hruška, pocházející ze starého chodského rodu, byl upřímný katolík, jenž dokumentoval svou živou víru

knihou modliteb a meditací „Hořící keř“ (r. 1916) a svou věrnost římskokatolické církvi dobově zajímavou studií „Proč jsem neodpadl“ (r. 1924).

20. 10. 1812

V Benešově na Hlučínsku narodil se před 145 roky *P. Cyprián Lelek*, český spisovatel, slezský buditel a farář ve Vodce na Krnovsku, kde též zemřel (28. 4. 1883).

Lelek studoval teologii ve Vratislavi, kde na něho mocně působil v ohledu vlasteneckém slavný Jan Ev. Purkyně, tehdy profesor tamější university.

R. 1836 byl Lelek vysvěcen na kněze, kaplanoval na různých místech, až r. 1854 se stal farářem ve Vodce. Lelek, přední buditel a obhájce české národnosti, ve Slezsku tehdy tak ohrožené, byl nezištný idealista, který většinu svých knih vydal vlastním nákladem: slabikáře, kázání, dějepisné, přírodopisné a prstonárodní spisy, sbírky duchovních písní (na př.: „Duchovní poklad“, r. 1867) a rozsáhlý místopis „Opis Slezska“ (r. 1846).

27. 10. 1782

Italský virtuos na housle *Nicolo Paganini*, narozený před 175 roky jako syn janovského kramáře (zemřel v Nizze 27. 5. 1840), již v 9 letech vystupoval na veřejných koncertech jako zázračné dítě. Jeho zvláštní dovednost v dvojhmatech, ve flageoletech, v pizzicatu levé ruky a jeho dojímavý přednes kantilény otevřely mu celý svět: r. 1828 začal svou vítěznou pouť Evropou, na níž získal nejen slávu, ale i veliké bohatství.

Démonicky záhadná osobnost, opředená legendami, jest patrna i z jeho skladeb, z nichž jmenujeme: „Rej čarodějnic“ („Le streghe“), „Il moto perpetuo“ a „Fantasie na strunu G“.

29. 10. 1902

Vděčně vzpomínáme 55. narozenin *ThDr Rudolfa Cola* (nar. ve Vsetíně), bibliisty a překladatele Nového Zákona. Col byl profesorem při státní čs. reálce v Olomouci, později docentem na Cyrilometodějské theologické fakultě.

Vydal řadu odborných spisů, z nichž jmenujeme: „Doba působení proroka Oseáše“ (r. 1926), „Svatost bířmování“ (r. 1931), „První tři kapitoly proroka Oseáše“ (r. 1931), „Symbolické úkony proroka Oseáše“ (r. 1936), „Biblická hermeneutika“ (r. 1937) a j.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 9

Josef Beneš: Velké výročí

ThDr Josef Kubalík: Ježíš ve světle rozumu a víry

ThDr Antonín Salajka: O posledním cíli člověka

*ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na stolci
svatovojtěšském*

P. Karel Sahan: Completorium

P. Václav Zima: Domů

P. Bernard Přerovský: Letos v létě na Krymu

Josef Beneš: Nejmenší slovanský národ

P. Jan Mára: Srdcem a z hloubky

9

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

Prof. JOSEF BENEŠ: Solemnia anniversaria.

Hunc in annum incurrunt solemnia anniversaria rerum publicarum commutationis anni 1917 mense Octobris. Nos sacerdotes bene commemoramus tempora praeterita systematis „Liberalismi“ simulque paene contrectamus manum vindicem „Iustitiae Dei Omnipotentis. Magna illa rerum publicarum commutatio mense Octobris extruxit bases bonorum externorum latae societatis humanae respondententes necessitati et usui status rerumque conditionis evolutae industriae huius saeculi.

Prof. ThDr JOSEF KUBALÍK: Jesus Christus in lumine rationis et fidei.

Dominus noster Jesus Christus iungit plenam unitatem Filii hominis secundum prophetiam Danielis cum Filio regis David. Salvator noster complet et interpretatur mesianismum Veteris Testamenti ore prophetarum, corrigit et refutat mesianismum scholae legisperitorum et Iudaeorum causa rationis huius populi et partium studiorum ac factionum. Divinitas Jesu Christi est culmen et cor mesianismi et anima totius fidei Christianorum. Si solum cursim perscrutamur effata Salvatoris pro certo habemus Dominum nostrum esse Filium Dei alio prorsus sensu quam omnes ceteri homines, qui sunt vel possunt esse adoptivi filii Dei Patris.

ThDr ANTONÍN SALAJKA: De ultimo hominis fine.

Quo vitae cultus et humanitas superiori in gradu invenitur, eo vita hominum complicatior et difficilior est. Haec sunt causae, quae sacerdotem-confessorem-magistrum-educatorem invitant operam ponendo in profundum studium theologiae moralis imprimis in conditione et ratione hominis ad Deum ut finem ultimum ac supremum.

ThDr VÁCLAV BARTŮŇEK: Series episcoporum in sede S. Adalberti in finem perducitur.

Materia vitae et rerum gestarum ultimi episcopi Pragae Joannis IV. de Dražic (1301–1343) porro prosequitur. Illustris scriptor depingit eius iter Avignon et causam et litem spatii undecim annorum apud Curiam Romanam, quam iudicio vicit et obtinuit. Eius perlonga peregrinatio in civitate Avignon multum contactus Bohemiae Moraviaeque cum terris ad occidentem versis contribuit et divitiis auxit mores politos et elegantiam nostri populi.

P. BERNARD PŘEROVSKÝ: Hac aestate in paeninsula Krym.

Pulchritudo et amoenitas naturae Euxini ponti litoris Krym fit hodie meta et propositum plurimorum hospitem et advenarum sed etiam permagni numeri operariorum rei publicae Russiae, qui hisce locis in valetudinariis privatis salutem suam fundant et figunt. Scriptor huius materiae itinere huius anni pro certo habuit improvisum progressum paeninsulae Krym imprimis spatio novissimorum decem annorum.

Prof. JOSEF BENEŠ: Populus Slavorum minimus omnium.

Celeber scriptor animi motus et affectiones peregrinationis apud Venedos Rei publicae Germaniae orientalis perscribit praecipue eorum minorem partem vivam et sollertem quoad fidem religionemque Ecclesiae Catholicorum.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Velké výročí

Josef Beneš

Vzpomínat události tak epochální, jako je Velká říjnová socialistická revoluce, znamená především uvědomiti si, co znamenala a stále znamená pro život lidstva na zemi. Ve vývoji světa je to mezník, který podobně jako křesťanství v oblasti náboženské rozřezal sociální dějiny světa na dvě poloviny: na to, co bylo před ní, a na to, co jako její důsledek přišlo po ní. Namítne-li někdo, že 40 let od grandiosního výbuchu v roce 1917 je příliš krátká doba, než aby bylo možno s vysoké perspektivy několika tisíciletí dějin lidské kultury spolehlivě odhadnouti a zhodnotiti její význam, je na to tato odpověď: právě v tomto časově poměrně tak nepatrném úseku dějin prokázala tolik síly, životnosti, všesvětové pronikavosti a přitažlivosti jako žádná jiná revoluce dob minulých. Ruský říjen roku 1917 pronikl přímo nebo nepřímo do veškerého dění na světě, žádná oblast lidské činnosti se nevymkla jeho ovlivnění a musí hluboce zajímat každého obyvatele povrchu zemského. Musí zajímat i nás jako lidi, jako Čechy a jako křesťany.

Počátkem září byly tomu letos dva roky, kdy Pius XII. ve svém projevu k zástupcům Mezinárodního sjezdu historiků v Římě upozornil na dvě zásadní hlediska křesťanského pohledu na historii. Řekl — dovolávaje se slov sv. Augustina, zakladatele křesťanské sociologie — že všechno, co se na světě děje, děje se v souhlase s vůlí Boží nebo aspoň s Jeho přivolením. A za druhé: Církev katolická se neztotožňuje se žádnou kulturní epochou lidstva, i když je ochotna udržovati styk se všemi kulturami.

Tato slova jsou pro katolíky klíčem k názoru na všechno světové dění. Znamenají především, že — neztotožňuje-li se Církev ani se středověkem, který ovlivnila do takové hloubky — je naprosto nesprávné a křesťanskému myšlení odporující, nařikali-li nebo dokonce nařikají-li ještě dnes katolíci nad zánikem epochy, která právě dokonává pod pádnými údery nové doby, nad dohasínající epochou kapitalistickou. Kapitalistický věk, který podkopával pravověrnou křesťanskou nauku tolika bludy (Syllabus) a který v sociálním životě jednal tak krutě, bídě a nedůstojně s chudými a pracujícími lidmi, nejbližšími bratry Kristovými, aby nakonec vyvrcholil liberalistickým popíráním náboženství vůbec, zaslouží si od katolíků jen nejpříkřejšího odsudku. Byla to doba, kdy Církvi bylo takřka ve všech státech najednou zápasiti o holou existenci, doba, která náboženství odcizila nejširší masy lidové, kdy nejzpuštěnější bohatství se cynicky vysmívalo nejhorší lidské bídě a kdy literatura si pokládala za čest, mohla-li urážet Boha. Nikoli; katolíkům se po kapitalistickém věku stýskat nesmí a povinností těch, kteří ještě dnes žijí v kapitalistických státech, jest býti s náboženského hlediska jeho neúprosnými kritiky.

Bůh, který je sama Prozřetelnost s nekonečnými průhledy do nejzávratnějších hloubek časů, je nejen Stvořitelem světa, ale i pánem jeho osudů. On sám jedině ví, proč se co děje a jen On zná své konečné úmysly se vším tím, čemu věda nyní říká vývoj. Boží vůle je tajemná a skrytá inspirační síla dějin, jejíž gesta snad nikdy lidské poznání dokonale a přesně nevysvětlí. Už dříve byli v křesťanském světě muži (Léon Bloy), jejichž postoj ke kapitalistické éře byl tak přísný, že čekali, ba dokonce i doufali, že trestající rámě Božské Prozřetelnosti dopadne co nevidět se vši tvrdostí na kapitalistický svět, jehož řád se jim hnusil. A když tento prorocký duch v září roku 1917 umíral, ohlašovala se už nová doba svými jasnými záblesky. Duch katolický dívá se na všechno, co Bůh sesílá člověku i světu, se zbožnou pokorou a je si dobře vědom, že mu nepřísluší kritisoval Boží úradky a činy. Proto přijímá i tak velkolepý, eruptivní a pronikavě působivý dějinný fenomén, jakým je zánik sobeckého a utlačovatelského systému na jedné pětině zeměkoule, jako součást věčného Božího plánu.

Vztah katolíka k události tak kardinálně převratné a dalekosáhlé nemůže býti proto zamítavý. Tento veliký dějinný zvrat byl činem, který jako živný a nejvyšší podnětný kvas zasáhl všechny národy a provětral tlející kapitalistický svět tak, že všude je cítit nové, zdravé ovzduší, a život, který se po staletí křivil, se napřimuje. Není tedy činem dějinně negativním. Smysl tohoto velkého převratu nebude však katolík hledat j e n v tom, jaké převraty vyvolal na povrchu země. Pokusí-li se proniknout k jádru věci, shledá záhy, že i v křesťanském myšlenkovém průmětu má Velká říjnová socialistická revoluce charakter tvořivý.

Řekl bych, že Bůh, který kapitalistickému světu dal tolik výstrah, byl na konec tak unaven jeho úmyslnou a umíněnou vzdorovitostí, zaslepeností a naprostým výhostem lásce, že uvedl v po-

hyb síly, které tento svět zvrátily a jednou naprosto zničí. V zájmu samotného lidského života na této zemi. Vždyť kapitalistická společnost, postavená už dávno na jakémisi potvorném kultu mamonu, na bezectném útisku pracujících lidí a na vyssávání porobených národů a plemen, nemohla nalézt zalíbení v očích Božích. Bůh v zájmu člověka, jehož stvořil k životu důstojnému lidské duše, nemohl dovolit, aby lidstvo, potácející se v obludné rozkladnosti liberalismu, zahynulo. Léon Bloy čekal na Velkou říjnovou socialistickou revoluci jako na akt Prozřetelnosti trestající, ale tato revoluce byla aktem ještě daleko vyšším: byla projevem velkého milosrdenství Božího s lidskou bídou, byla dalším aktem lásky Boží k světu, jemuž Velká říjnová socialistická revoluce měla dát na troskách starého řádu nový základ pro další, snesitelný život na zemi. Základ, na němž by lidstvo po uklidnění všech bouří a krisí, jež takové převraty a vzrušující mezníky dějin s sebou přinášejí, mohlo dále důstojně a tvořivě žít k Boží slávě i své spokojenosti, aby mohlo vésti svůj duchovní boj a prožívat svůj vzestup k Bohu v čerstvém, pročištěném, svěžím a Božího tvora hodném prostředí. Katolíkům nemůže být lhostejný fakt, že nositeli této nové úpravy života jsou právě lidé pracující, to jest ti, kteří si nejvíce zasloužili místo na výsluní Boží lásky i nárok na jasné dny! Že — podle slov Magnificat — Bůh opravdu „hladovějící nasytil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdninami“! Katolík se nesmí nikdy dát při pohledu na celek zmásti sekundárními a podřadnými průvodními jevy, nýbrž musí upínat zrak do dálky, aby se co nejvíce přiblížil pohledu Božímu. Jen tak spatří před sebou věci zásadní a podstatně důležité. I když křesťan je pevně poután k této zemi a hmotnému životu, přece jen se musí stále snažit sžít se s nadpřirozeným řádem Božím, jehož je tento svět jen matným odleskem. Ale síla Božího dechu proniká věky a Bůh, který stvořil svět, tvoří i jeho dějiny. Odmítal-li by tedy křesťan fakt Velké říjnové socialistické revoluce ze svých osobně pozemských hledisk, nedopátrá se dějinného poslání. Křesťan ji má naopak přijímat se souhlasem, jako všechno, co Bůh činí na světě, pro svět a se světem a osvědčiti dobrovolně a rád svou křesťanskou povinnost pracovati na novém sociálním řádu společně se všemi těmi, kteří na svých bedrech nesou lopotu dne i horka a z jejichž rukou i hlav kvete práce, jejíž plody těší Boha a oblažují lidské pokolení.

JEŽÍŠ VE SVĚTLE ROZUMU A VÍRY

(Pokračování)

4. Ježíš jest Mesiáš neboli Kristus.

V dobách pronásledování, kdy vyznavači Kristovi v prvních třech stoletích byli postaveni mimo zákon, používali jako rozpoznávacího znamení symbolu ryby. Ryba, řecky ichthys, byla jim symbolem křesťanství v Ježíše Krista, Syna Božího, Spasitele. Technickým termínem označujeme symbol ichthys jako akrostichon, totiž zkrácené vyjádření Jezus Christos, Theú hios, Soter, Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel. Jméno Ježíš, hebrejsky Jehošua, což v češtině znamená Spasitel, bylo vždy křesťanům jménem posvátným. Název Kristus pak vyjadřuje důstojnost Ježíšovu, že totiž je Mesiáš neboli řecky Christos a česky Pomazaný Páně. Již v dějinách Starého Zákona jako první Pomazaný Páně vystupuje Aron, bratr Mojžíšův, jenž byl z příkazu Hospodinova pomazan na velekněze. Podobně Pomazaným Páně byl první král izraelský, Saul, v Novém Zákoně znamená Mesiáš vyslanec Božího, který je pomazán k důstojnosti kněžské i královské. Chceme-li mesiášství Ježíšovu rozuměti, musíme si nejdříve předeslati a míti na očích mesianismus Starého Zákona. Idea mesiánská se vine jako zlatá nit celým Starým Zákonem, který přišel Ježíš naplnit a vysvětlit. Pojem starozákonního mesianismu je obsažen v oblíbených výrazech proroků: Syn Davidův, Boží služebník, Syn člověka a Emmanuel, to je Bůh s námi.

Již po pádu prarodičů v ráji Bůh se smilovává a přislíbují lidstvu Vykupitele. Přislíbení Vykupitele po potopě přechází na potomky Semovy a později na Abrahama, arcioťce národa izraelského, neboť v něm „mají být požehnání všichni národové“ (Gen. 12, 2). Vnuč Abrahamův, Jakub, předpovídá na úmrtním loži, že „nebude odňata berla od Judy, dokud nepřijde ten, který jest očekáváním národů“ (Gen. 49, 10). Dědicem přislíbení je David a jeho rod, neboť potomek z domu Davidova bude vládnout nad Izraelem na věky (Ez. 37, 21—28). Avšak nejen Izrael, nýbrž i všichni národové budou dědictvím Syna Davidova, neboť „ze Sionu vyjde zákon a slovo Páně z Jerusalema“ (Is. 2, 2—4). Syn Davidův bude vládnout v spravedlnosti, míru a požehnání „od moře až k moři — až ke končinám zem-

ským. A všichni králové ho budou vzývat i všichni národové mu sloužiti“ (Žalm 71). Proroci předpovídají, že Mesiáš se narodí v Betlemě, z Panny a bude Služebníkem Božím, který vezme na se hříchy celého světa. Zvláště evangelista Starého Zákona, prorok Izaiáš, podrobně vykresluje postavu tohoto „muže bolesti, který bude potřen pro hříchy naše a jako beránek nevinný neotevře úst svých. Avšak popravený Služebník Boží vstane k novému životu, aby zasedl na pravici Boží“ (Is. 53, Žalm 21 a 68). Odtud pak jednou přijde jako Syn člověka v oblacích nebeských, aby soudil a se ujal na věky vlády v mesiánském království Božím, jež si vydobyl utrpením, smrtí a zmrtvýchvstáním. To je hlavním obsahem proroctví Danielova o Synu člověka ve slavné sedmé kapitole.

Přímo drtivě působí předpověď téhož proroka v památné hlavě IX., 24—27. Daniel udává v tomto proroctví přesně dobu příchodu Mesiáše i jeho smrti. „Sedmdesát téhodnů zkráceno jest nad lidem tvým a nad městem svatým tvým. Věz tedy a pozoruj: Od vyjití řeči, aby znovu byl zdělán Jerusalema, až do Krista téhodnů sedm a téhodnů šedesát a dva bude — A po téhodnech šedesáti a dvou bude zabit Kristus.“ Proroctví naznačuje přesně dobu příchodu Vykupitelova. Výchozí doba, od níž třeba počítat Danielem uváděné téhodny let čili sedmiletí, jest výnos Artaxerxa Longimana, který roku 457 př. Kr. dovolil, aby město Jerusalema bylo znova vystavěno a obnoveno.

Na mnoha místech přislíbují Starý Zákon, že Bůh sám vykoupí svůj lid. Vzpomeňme na proroctví Izaiášovo, že „Jahve přijde sám a spasí vás“ (35, 4). A tudíž nemožno se divit, že týž prorok nazývá Mesiáše též *Emmanuel* ve svém památném proroctví: „Hle, Panna počne a porodí Syna a jeho jméno bude Emmanuel, Bůh s námi (Iz. 7, 14). Jeho království bude veliké a nebude v něm konce míru; vezme v držení trůn a království Davida, aby na věky ve spravedlnosti kraloval, líčí dále v hlavě 9. Celý Starý Zákon je vyplněn ideou, již vystihl Ježíš slovy: „Přijď království tvé.“ Starozákonní „*Malkuth Jahve*“ a metonymicky opsané „*Malkuth Samajim*“, to jest království Boží neboli království

nebeské, jest království Mesiáše, který „odpustí hříchy a nebude více pamětliv zlých činů svého lidu“ (Jer. 31, 34). Tedy mesiánské království v pojetí proroků starozákonních je podstatně duchovní a náboženské stejně jako Mesiáš sám. Bohužel, toto prorocké pojetí ideje mesiánské bylo zkomoleno a zpolitizováno po návratu židů ze zajetí babylonského theologií rabínsko-farizejskou, jež vyvrcholila v době Ježíšově. Výklady učebních zákoníků a farizeů písemně jsou uchovány v písemnictví talmudickém. Můžeme bezpečně tvrdit, že nejstarší a nejvýznačnější spisy synagogální, Mišna, Talmud a Midrašim, jsou věrným zrcadlem rabínského mesianismu v době Ježíšově. Farizeové jednostranně zdůrazňovali doslovné zachování 613 příkazů Thory, zákona Mojžíšova. Prikazovali aspoň tři hodiny denně se zabývatí Thorou a toto upřílišené přečtení Thory otrásl celým prorockým učením o Mesiáši. Podle rabínů Zákon Mojžíšův není toliko prostředkem ke spasení lidstva, nýbrž spasením samým. Mesiáš přijde jako mocný král politický, podřídí všechny pohany nadvládně Izraele tehdy, až lid izraelský bude zachovávatí přesně předpisy mosaické. Království mesiánské je prohlašováno za politické pokračování království Davidova a Šalomounova. V době uskutečnění mesiánské království dítky izraelské budou krásné a silné, ženy budou denně roditi, hrozný vinné vydají každý neměně než třicet věder vína, ječmen vyroste ve výši palmy. (Srov. Pesachim, Kethuboth.)

Podobné názory o království mesiánském šířily též apokryfní spisy apokalyptické, jako kniha Zalmů Šalomounových, kniha Jubilejí, Nanebevzetí Mojžíšovo a jiné. V obou uvedených pojetích myšlenky mesiánské, jak rabínském, tak i apokalyptickém, se odezírá od vnitřního ospravedlnění, odpuštění hříchů a posvěcení duší. Mesianismus rabínský a apokalyptický nebyl již duchovní a náboženský, nýbrž příliš nacionální, pozemský a politický na rozdíl od pojetí starozákonních proroků. Židé v době Ježíšově se dívali na osobu, dílo i království Mesiáše příliš politicky a pozemsky a nechápali již pojetí Syna člověka u Daniela nebo Emmanuele u proroka Izaiáše. A v tom byla tragika židovství v době Ježíšově.

V době Ježíšově kolovalo tedy v Palestině trojí pojetí myšlenky mesiánské. Nejrozšířenější bylo pojetí farizejsko-rabínské, podle něhož Mesiáš bude zakladatelem nového, politického království s nejvyšší nadvládou židovskou nade všemi národy, kde bude zachovávan dokonale zákon Mojžíšův. Tato doba nastane, až Izraelité budou plniti do písmene příkazy Thory. Druhé pojetí ideje mesiánské bylo pod vlivem literatury apokalyptické. Podle něho Mesiáš přijde na svět jako král v poslední den světa. Tehdy nastane nový věk mesiánský, kdy všichni národové budou podřízeni Izraelitům, kteří budou požívatí neslychaných rozkoší. Do pozadí však bylo zatlačeno pojetí starozákonních proroků, u nichž je Mesiáš líčen jako vyslanec Boží z rodu Davidova. Svou zástupnou smrtí vykoupí ze hříchů všechny lidi, zřídí novou duchovní společnost, v níž zákon lásky, nová bohopocta a nové kněžství budou trvatí až do skonání věků. A Ježíš se prohlašuje pro správné pojetí prorocké, jež prohlubuje, zduchovňuje a zušlechťuje. Nauka o Mesiáši hlásaná starozákonními proroky se stává skutečností. Neboť Syn Boží v Ježíšovi sestoupil na zemi, stává se skutečným Emmanuelem, to jest Bohem mezi námi, vykupuje jako Služebník Boží hříšné lidstvo z jeho provin a zakládá na věky království Boží. To se projevuje v celém životě Ježíše z Nazareta. Ježíš, věčná pravda, vyznává, že je Mesiáš předpověděný proroky Starého Zákona. Byl si plně vždy vědom svého mesiánského poslání.

Prvním Božím svědkem, že Ježíš je Mesiáš, Bohem poslaný v plnosti času, jest předchůdce Páně, sv. Jan Křtitel. „Já nejsem Mesiáš,“ vysvětluje kněžím a levitům, „ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte — je muž nejsem hoden rozvázatí řeménky u obuvi jeho“ (Jan 1, 20). Druhého dne prohlašuje o Ježíši: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Po tomto prohlášení odcházejí od Jana Křtitele první učedníci

k Ježíšovi. I apoštolové byli pod vlivem lidové představy o Mesiáši, že to bude totiž politický osvoboditel národa izraelského. Ježíš neodmítá název Mesiáš, Prorok, král Izraele, když jej tak jeho první učedníci oslovují. Ale prikazuje jim, aby o tom nemluvíli na veřejnosti. Tím neodmítal víru ve své mesiánské, nýbrž z důvodu opatrnosti, aby nebyl prohlašován Mesiášem ve smyslu politickém, zakazuje rozšiřování o tom, že jest Mesiáš. Musel nejdříve dokonale připravit a poučit své učedníky o správném pojetí mesiánském a přesvědčiti je o svém duchovním mesiánském poslání. Proto s oblibou používá k označení svého poslání výrazu „Syn člověka“ ve smyslu prorocktí Danielova. U svatého Matouše se uvádí název Syn člověka 32krát, u Marka 14krát, u Lukáše 25krát, u Jana 11krát. Tento titul neměl totiž příchuti politické jako ostatní názvy, jako: Mesiáš, Syn Davidův, Král izraelský, Kníže pokoje a jiné. V aramejské řeči znamená prostě člověka, ovšem v pojetí Danielově Syn člověka znamenal Mesiáše, který jednou v oblacích nebeských přijde souditi lidstvo a založí království věčného míru a pokoje. Ježíš krok za krokem vysvětluje svým posluchačům smysl díla Mesiášova, jež spočívá v boji proti Satanovi a hříchu. V tom smyslu, jak si přál míti Mesiáše lid, se samozřejmě Mesiášem prohlásiti nemohl. Stačí vzpomenuť, jak častokrát lid židovský užíval prohlásiti Ježíše za krále pozemského, zvláště po zázračném nasycení mnohatisícových zástupů. Avšak, kde nehrozilo nebezpečí židovsko-politických představ o Mesiáši, jako na př. v Samaři, tam se prohlašuje Ježíš Mesiášem přímo. Tak v rozmluvě se Samaritánkou u studnice Jakubovy výslovně praví k ženě: „Já to jsem (Mesiáš), jenž mluvím s tebou“ (Jan IV. 25). Podobně mimo Judsko u Cesareje Filipovy v památné rozmluvě s apoštoly přijímá vyznání Šimona Petra: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého“ a blahoslaví syna Janova za toto vyznání zjevné mu shůry. (Mt XVI.) Rovněž v soukromé rozmluvě s Nikodemem prohlašuje se Synem Božím a Mesiášem. Na sklonku svého života se Ježíš prohlašuje Mesiášem veřejně a zjevně. Tak při slavném vjezdu do Jerusalema na Květnou neděli se dává oslavovati jako Syn Davidův, který se béře ve jménu Páně (Lk. XIX), v chrámu jerusalemském veřejně prohlašuje o sobě, že jest „světlo světa“ (Jan VII, 26—32). Před veleradou židovskou k zapřisáhání Kaifášovu, zdali je Kristus, Syn Boha živého, odpovídá zjevně: „Ano, ty jsi řekl, já jsem,“ a dovolává se prorocktí Danielova o Synu člověka přicházejícím v oblacích s mocí velikou a velebností (Mt. 26, 62). A rovněž před Pilátem vyznává veřejně, že jest králem, který přišel vydati svědectví pravdě (27, 12).

Poslání Mesiáše jest duchovní. Jeho království je království pravdy a milosti, odpuštění hříchů a vykopení, posvěcení a blaženosti. Proto hlavním programem Ježíšova působení mesiánského je činnost vykupitelská. „Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo“ (Lk. 19, 10). Kdo trochu pozorně pročítá evangelia, nemůže ani v nejmenším pochybovat, že hlavním úsilím života Ježíšova byl nesmířitelný boj proti hříchu a obrácení hříšného člověka zpět k Bohu. Výrazně o tomto cíli svého mesiánského poslání hovoří Spasitel v rozmluvě s Nikodemem: „A jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí býti povýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný. Vždyť Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět, nýbrž aby spasen byl svět skrze něho“ (Jan 3, 14 sq.).

Ježíš spojuje v sobě v harmonické jednotě Danielova Syna člověka a Syna Davidova. Ježíš starozákonní mesianismus prorocký naplnil, vysvětlil a zidealisoval. Koriguje, ba odmítá mesianismus rabínsko-židovský i apokalyptický pro jeho pozemské a politicko-nacionální zaměření. Starozákonní prorocktí se dokonale splnila v jeho osobě i jeho díle mesiánském, a proto *Ježíš je Mesiáš, Kristus, Syn Boha živého.*

5. Ježíš Kristus jest Bohočlověk a Syn Boží.

Božství Ježíše Krista jest vrchol mesianismu, jest srdcem a duší celého křesťanství. Ježíš není nějakým zbožným hercem, hrdinou křesťanským, nýbrž vtělený Bůh, který sestoupil s výšin nebeských a přijal podobu služebníka, člověka. „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi,“ svědčí svatý Jan evangelista na počátku svého evangelia. Ježíš je pravý Bůh a pravý člověk, čili stručně vyjádřeno Bohočlověk, což jest hlavním článkem naší křesťanské víry. Ježíš je si vědom svého božství, o čemž svědčí jeho vlastní výroky a přirovnání. Při vši své pokoře a skromnosti prohlašuje o sobě, že je vznešenější nad všechny tvory. Jest větší než prorok Jonáš nebo Šalomoun, větší než Mojžíš a Eliáš, svědkové jeho oslavení na hoře Tábor. David, jehož synem je Mesiáš, vzhlíží k němu jako ke svému pánu (Mt. 22, 45). Ježíš si dává sloužit od andělů. Jest více než lidé i andělé, neboť jeho místo je v bezprostřední blízkosti nebeského Otce. Ježíš vztahuje na sebe výroky o Jahvem ze Starého Zákona. Jako Hospodin Bůh jest chotém Izraele, tak i Ježíš je ženichem své Církvě. Mluví k lidem „jako moc mající“, vůči lidské autoritě zdůrazňuje: „Syn člověka jest pánem soboty“ (Mk. 2, 23). Dále projevuje Ježíš své vědomí božské v požadavcích, jež vznášá na lidstvo pro svou osobu. Na prvním místě vyžaduje pro svou osobu víru. „Blaženavený, kdo se nepohoršuje nade mnou,“ odpovídá dvěma učedníkům Jana Křtitele, jež k němu vyslal z vězení (Mt. 11). Víra v Ježíše Krista je cestou, jíž můžeme uniknout věčnému zahynutí a dosíci účasti na životě věčném. Neboť kdo věří v Ježíše, věří tím v toho, kdo jej poslal (Jan 12). Ježíš se činí předmětem a obsahem víry křesťanské. Dále vyžaduje od svých věřících neomezenou lásku. Nespokojuje se pouhou láskou pozemskou u svých následovníků, nýbrž láska k Ježíšovi musí mít přednost před každou lidskou láskou. „Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden,“ prohlašuje bez výhrady (Mt. 10, 37). Pouhý člověk by nemohl takto mluvit. Ježíš vyžaduje lásku z celého srdce, z celé duše, onu lásku, jíž jsme povinováni jedině Bohu. Láska k Ježíši je zároveň láskou k Bohu. A za třetí vyžaduje Ježíš pro svou osobu klanění. Často se dočítáme v evangeliích, že přátelé Ježíšovi i jiní věřící padají před ním na zemi a klanějí se mu. Nejde o pouhý projev úcty, vzdávaný orientálním velmožům, o nějakou lidskou proskynění, nýbrž o skutečné latreutické klanění, jež přísluší výlučně Bohu. Tato pocta jest nejvyšším úkonem bohocpcty, jíž projevovali věřící Hospodinu Bohu v chrámě jerusalemském. Vzpomeňme na pohanskou ženu, jež klaněla se mu, a řekla: „Pane, pomoz mi“ (Mt. 15, 25). Nebo sám Jairus, představený synagogy v Kafarnaum, klaněl se mu řka: „Pane, dcera má právě skonala, ale pojd, vlož na ni ruku, a bude žít“ (Mt. 9, 18). Podobně učedníci v lodičce na moři Genezaretském se mu klaněli a pravili: „Vpravdě, ty jsi Syn Boží“ (Mt. 14, 33). Ježíš si přisvojuje též moc odpouštění hříchů. To nečinil žádný z proroků. Nanejvýše dřívější proroci hlásali odpuštění ve jménu Hospodinově. Všude ve Starém Zákoně odpuštění hříchů je výlučně vyhrazeno Bohu, a tak také smýšlejí současníci Ježíšovi. Proto farizeové označují odpuštění hříchů Pánem Ježíšem za rouhání. Ba Ježíš jde ještě dále a předává moc odpouštění hříchů svým jménem svým učedníkům slovy: „Komu odpustíte hříchů, odpouštějí se jim, a komu je zadržíte, zadrženy jsou“ (Jan 20, 23). Moc odpouštění hříchů vyvěrá z podstaty Ježíšova poslání vykupitelského. Ježíš jest ztělesněním Boží touhy po spáse lidstva, Bůh Vykupitel v lidské podobě. A s touto pravomocí spasitelskou souvisí úzce též práva, jež si v budoucnosti vyhrazuje Ježíš pro svou osobu jako Soudce celého světa. „Neboť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, aby všichni ctili Syna, jako ctili Otce“ (Jan 5, 22). Ježíš je si vědom své nadřazenosti nade všemi tvory, vyžaduje od svých vyznavačů víru, nadlidskou lásku a božskou úctu, odpouští vlastní mocí hříchů lidské a přivlastňuje si moc vykupitelskou i soudcovskou nad hříchů. To svědčí neochvějně o tom,

že si je vědom svého božství a soupodstatnosti s Bohem Otcem.

Ježíš je přirozeným Synem Božím

Západní člověk výrazem syn označuje bytost, jež byla zrozena otcem a matkou. Jinak je tomu v Orientě a zvláště u Semitů. Tam název syn je mnohoznačný. Výrazu syn je užíváno k vyjádření nejen příbuzenství pokrevního, nýbrž též jakéhokoliv společenství a vztahu fyzického i mravního. Na př., kdo byl odsouzen k smrti, nazývá se „syn smrti“. Nebo žáci proroků byli zvaní „synové proroků“, zlí lidé „synové Belialovi“, „synové zavržení“, „synové pekla“ atd.

Podobně andělé v Písmu sv. jsou zvaní „synové Boží“, ba i spravedliví lidé a věrní služebníci Nejvyššího jsou označováni tímž názvem. Proto vyvstává velmi důležitá otázka, v jakém smyslu je Synem Božím Ježíš Kristus. Jde o to, zda je si vědom a prohlašuje se Synem Božím ve smyslu nadlidském neboli čistě transcendentálním, či snad Synem Božím v čistě lidských mezích neboli ve smyslu mravním, i když má nejvnitřnější vztahy k Otci nebeskému. Čili jinými slovy vyjádřeno: Jest Ježíš Kristus Synem Božím přirozeným, druhou božskou osobou, či snad pouze adoptovaným, přisvojeným Synem Božím ve smyslu mravním jako my křesťané? Tato nesmírně důležitá alternativa světových dějin jest zdrojem zápasu mezi pravověrností a tak zv. svobodným křesťanstvím, čili starověkým arianismem, dodnes.

Již letný pohled na výroky Ježíšovy přesvědčuje každého čtenáře evangelií, že se považuje za Syna Božího v docela jiném smyslu, než ostatní lidé jsou Syny Božími anebo jimi být mohou. Spasitel přesně rozlišuje „Otec můj“ a „Otec váš“. Nikdy se nestaví do jedné řady se svými učedníky a ostatními lidmi, aby se modlil: „Otcě náš“. Učí tak své apoštoly se modlit, ale sám se tak nikdy nemodlí. Toho nejkrásnějším dokladem je jeho hluboká modlitba velebněská. Již dvanáctiletý Ježíš v chrámu jerusalemském své matce a pěstounu zdůrazňuje: „Nevěděli jste, že já musím být v tom, co jest Otce mého?“ Má na mysli ve své odpovědi přirozené, fyzické otcovství nebeského Otce. Kdyby nebyl přirozeným Synem Božím, nýbrž pouhým dítkem lidským, jeho odpověď starostlivým rodičům by byla nedětská, ba drzá a nesmyslná. Po tomto výjevu v chrámu jerusalemském uplynulo téměř dvacet let, kdy se jeho synovství Boží projevuje ještě zřetelněji. Při křtu Ježíšovu v řece Jordáně sv. Janem Křtitelem ozývá se s nebe hlas: „Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo“ (Lk 3, 22). Velmi důležitý pro poznání přirozeného synovství Božího u Pána Ježíše je rozhovor s farizeem Nikodemem, který viděl v něm Bohem poslaného proroka. Ježíš rozvíjí před očima žasnoucího zákoníka ústřední myšlenku Starého Zákona o Mesiáši a zdůrazňuje, že v Mesiáši přichází na svět netoliko Bohem osvěcený a vyslaný člověk, nýbrž bytost božská, transcendentní a nadsvětová. „A nikdo nevstoupil na nebe, leč jen ten, jenž s nebe sestoupil, totiž Syn člověka, který jest v nebi.“ A v dalších větech připomíná Ježíš, že jest Synem Božím ve smyslu metafyzickém. „Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ — „Kdo věří v něho, nebývá souzen; kdo však nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího“ (Jan 3, 16–18).

Stejně výrazně hovoří Ježíš o svém božství po návratu 72 učedníků z misie po Palestině, kdy zaplesal v Duchu svatém a řekl: „Všecko jest mi dáno od Otce mého, a nikdo neví, kdo jest Syn, leč Otec, a kdo jest Otec, leč Syn, a komu by to chtěl Syn zjevit“ (Lk. 10, 12). Vědění a bytí Syna Božího je tak nekonečné, že je zná jenom nekonečný Otec. To je též základní myšlenka sv. Jana, vyjádřená v evangeliu slovy: „Boha nikdo neviděl nikdy; jednorozený Syn, jenž jest v lůně Otcově, ten to zjevil“ (Jan 1, 18). Ježíš svou přirozeností je roven svému Otci jako druhá osoba Boží. Obzvláště tato skutečnost jest vysvětlována Ježíšem v Kafarnaum u příležitosti příslibení Eucharistie. „Kdo jím mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den

poslední. — Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem skrze Otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude skrze mne, — Kdo jí chléb tento, živ bude na věky“ (Jan 6, 55–59). Ježíš je hotov propustit i své nejbližší apoštoly, kdyby nevěřili v jeho slova. Avšak jménem sboru apoštolů projevuje svou víru v božství Mistrovo sv. Petr slovy: „Pane, ke komu bychom šli. Ty máš slova života věčného a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží.“ Dále o božství Ježíšově svědčí jeho disputace s farizeji a zákoníky na území Judska. Na otázku svých nepřátel: „Kdo jsi?“ vysvětluje své poslání a nadzemský původ. „Vpravdě pravím vám, dříve než Abraham byl, já jsem“ (Jan 8, 56). Přisvojuje si věčnost jakožto Bůh jsoucí sám od sebe. O slavnosti stánků v Jerusalemě svědčí před lidem o sobě slovy: „Já jsem světlo světa; kdo mne následuje, nebude chodit ve tmách, nýbrž bude mít světlo života“ (Jan 8, 12). Světlo jest život věčný a jeho dárcem je jedině živoucí Bůh. Rovněž absolutní bytí a život božský si přisvojuje Ježíš známým výrokem: „Já jsem cesta, pravda a život“ (Jan 14, 6). On jediný je „pramenem vody živé, která tryská do života věčného“, jak to prohlašuje v rozmluvě u studnice Jakubovy v Sicharu. On jest „chlebem živým, který z nebe sestoupil“, jak to zase zdůrazňuje v Kafarnaum. On jedině jest „vzkříšení a život“, jak to hlásá u hrobu Lazarova.

Rovněž základní myšlenky pronesené Ježíšem za dojemného loučení při poslední večeři a v modlitbě velekněžské uvádějí hlouběji posluchače v poznání Ježíšova božství. „Kdo mne vidí, vidí Otce,“ poučuje Spasitel dosud tápajícího Filipa. Celá velkolepá velekněžská modlitba je chvalozpěvem o niterném společenství mezi Otcem a Synem Božím. A při svém utrpení dvakrát vyznává Ježíš své božství veřejně před nejvyšším soudem náboženským, totiž před veleradou a před nejvyšším tribunálem politickým, před Pilátem. Když odpověděl na otázku velekněze Kaifáše: „Zapřísahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, zdali ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ „Ano, já jsem,“ tehdy velekněz roztrhl roucho své a řekl: „Rouhal se.“ A pro toto vyznání svého božství byl odsouzen na smrt. A rovněž u prokurátora římského, Pontia Piláta, jest naň žalováno, že se činí králem židovským. Avšak nakonec žalobci Ježíšovi uvádějí hlavní důvod obžaloby: „My máme zákon, a podle tohoto zákona musí zemřít; neboť se činil Synem Božím“ (Jan 19, 7). Tedy Ježíš byl odsouzen na smrt z toho důvodu, že se slavnostně pod přísahou před nejvyšším soudem náboženským i politickým prohlásil za Mesiáše a Syna Božího v metafysickém smyslu. A za toto své vyznání také svůj život položil.

Proto Ježíš Kristus jest Bohočlověk a skutečný Syn Boží. (Pokračování) ThDr Josef Kubalík

O POSLEDNÍM CÍLI ČLOVĚKA

I. V *obecné části morální theologie* (De principiis) se pojednává především o *posledním cíli člověka*, aby tak celá budova morální theologie byla postavena na nejpevnější a nehlubší základ. Vždyť přímo v definici morální theologie jest obsaženo, že je to věda o lidské činnosti, pokud směřuje k poslednímu nadpřirozenému cíli člověka. Tím současně navazuje morální theologie na *dogmatiku*, která jest jejím základem a se kterou je stále v těsném spojení. To je potvrzeno i tím, že v dřívějších dobách nebylo zvláštních pojednání o morální theologii, neboť všechny mravoučné otázky byly vykládány spolu s dogmatikou (tak na př. u sv. Alberta Vel., sv. Tomáše Akv., sv. Bonaventury, Duns Scota a j.). Teprve po koncilu Tridentském začali autoři oddělovati theologii morální od dogmatické (na př. Molina, Suarez, Vasquez, Coninck, Lugo a j.), což trvá dodnes. Je jisté, že toto oddělení morální theologie od dogmatiky má i určité nevýhody, neboť u mnohých morálních otázek se nám ztrácí jejich dogmatický základ. Mnohé morální pravdy jsou vzaty z nadpřirozeného zjevení Božího a jsou jako dogmata předmětem víry (na př. pravdy o božských ctnostech), o jiných pravdách (na př. o posledním cíli člověka, ospravedlnění, zásluze, hříchu, ctnosti, svátostech) může býti pojednáváno stejně v dogmatice jako v morální theologii. Avšak i pokud jde o pravdy, které patří k víře a nikoli k mravům, jest dogmatika základem morální theologie, neboť vlastní mravní činnost člověka může býti dokonaleji objasněna z dogmatických pravd o stvoření, původní spravedlnosti a hříchu dědičném, vykoupení a milosti. Nejedna dogmatická pravda nám osvětlí pravdu morální.

Proto při výkladu morální theologie má býti na tuto spojitost a souvislost morální theologie s dogmatikou stále a tam, kde je toho třeba, upozorňováno. Stejný požadavek klademe na morální theologii samu, aby tato nebyla jen suchopárnou vědou, nýbrž ve svých výkladech přihlížela ke skutečnému člověku, k jeho psychologii, světlým i stinným stránkám jeho povahy, prostě k praktickému lidskému životu ve všech jeho formách, třeba velmi složitých. Je jisté, že i když člověk jako takový, co do své podstaty, vlastností, vloh, vášní atd. je stále stejný, přece různé formy a stupně civilizace a kultury v jednotlivých staletích měly a mají svůj odraz i v mravním životě člověka, a to po své dobré i zlé stránce. Ba zdá se, že nebude upřílišeným tvrzením, že čím je civilizace a kultura na vyšším stupni, tím jest i mravní život člověka složitější a spleťtější. Tento složitý život přináší s sebou nové otázky,

problémy, okolnosti, takže mnohý člověk jest uprostřed nich bezradný, kolísá na všechny strany, nemá jistého svědomí, ba u mnohých to vyúsťuje až v jistý stupeň duševní a mravní úchylnosti, zvláště uplatňuje-li se v jejich životě jakákoliv vášeň. Proto též kněz, zpovědník, učitel a vychovatel, se nesmí spokojit jen povrchním studiem morální theologie, a na př. po skončeném theologickém studiu už vícekrát po ní nesáhnut, nýbrž musí si často tak mnohou otázkou znovu prostudovat, postavit do skutečného lidského života, do skutečných poměrů a okolností a hledat jisté stanovisko, rozhodnutí, směrnici. Že to není zrovna lehké, to je samozřejmé, ale to nás od takové povinnosti neosvobozuje.

Tak jako celý *system theologie* možno rozdělit na dvě hlavní části: na pojednání o Bohu samém (odtud traktáty o Bohu jediném a trojjediném) a na pojednání o všem, co jest mimo Boha, t. j. o tvorech (odtud traktáty o stvoření světa, andělů a lidí, o počáteční spravedlnosti a hříchu dědičném, s dalšího hlediska pak traktáty o Bohu vtěleném a Vykupiteli, o milosti a svátostech skrze Církev a o posledních věcech), podobně o poměru člověka k Bohu jakožto poslednímu cíli, k sobě samému a k bližnímu, tedy o veškeré lidské činnosti, kterou buď k Bohu směřuje anebo se od Boha odvrací, pojednává theologie *morální* (odtud pojednání o ctnostech, hříších, neřestech, zákonech, zásluze a pod.). A uvědomíme-li si, že morální theologie nemá na zřeteli pouze zevnější činnost člověka, tedy jeho skutky, nýbrž i jeho myšlenky, žádosti a slova, jakož i opominutí dobrého, poznáváme, jak nesmírně rozsáhlá jest její pole a jak hluboce zasahuje do lidského života.

II. *Prvotním cílem* samého *stvoření* není sláva Boží, vnitřní cíli souhrn všech dokonalostí Božích, která nemůže býti ani rozmnožena, ani zmenšena, nýbrž *zevnější sláva Boží*, která spočívá v zevnějším projevu Boží velebnosti. Tato zevnější sláva Boží po stránce objektivní záleží v dokonalosti, vznešenosti a kráse stvořených bytostí, zvláště rozumných, po stránce formální pak v poznání a uznání těchto dokonalostí se strany rozumných tvorů. Sv. Tomáš Akv. praví, že je to „clara cum laude notitia“ (S. Th. I II q. 2 art. 12).

S prvotním cílem stvoření jakožto projevem Boží velebnosti, kterého musí býti bezpodmínečně dosaženo, souvisí *druhotný cíl stvoření*, kterým jest *blaženost rozumných tvorů*.

Tato pravda byla definována na koncilu Vatikánském (sess. III. can. 5, DB 1805) a byl jí zavržen ná-

zor Hermesův a Güntherův, podle nichž Bůh nemohl svou slávu určití za prvotní cíl stvoření, neboť by jednal sobecky a bylo by to proti jeho svatosti, nýbrž tímto cílem byla blaženost tvorů.

Pravda o prvotném i druhotném cíli stvoření jest obsažena v čtených výrocích *Písma sv.*, na př. Ž. 18, 2; 96, 6; Přísl. 16, 4; Is. 6, 3; 43, 7; 48, 9, II; Mat. 5, 16; Ef. 1, 5—12 a j.

Těž *rozum lidský* jasně chápe tuto pravdu: Bůh jako bytost rozumná nejedná jistě bez cíle. Tímto cílem však nemůže býti leč sdělení Boží dobroty a účast na ní se strany tvorů. Zevnější sláva Boží, která prozařuje v celé přírodě, by nedosahovala svého cíle, kdyby nebylo rozumných tvorů, kteří by onu slávu poznávali a Boha chválili, ctili a milovali.

Prvotního cíle stvoření čili *zevnější slávy Boží* musí býti vždy dosaženo. U nerozumných bytostí se tak děje jejich jsoucností, krásou a vzájemným souladem. Člověk jako bytost rozumná má však Boha, svého

Tvůrce a Pána, dobrovolně oslavovati, t. j. jej uznati, ctíti a milovati. Ten, kdo tak činí, kdo Boha uznává a jemu slouží, dosahuje (v předpokladu odchodu s milostí Boží na onen svět) své věčné slávy, svého posledního cíle, a tak hlásá Boží dobrotu a milosrdenství. Ten však, kdo Boha popírá, v něho nevěří, jeho zákonů nedbá a proto (v předpokladu naprostého odvrácení od Boha v hodině smrti) bude zavržen, hlásá zase Boží svatost a spravedlnost.

Sláva Boží je vždy též blažeností rozumných tvorů, kteří jí docházejí tím, že splnili prvotní svůj cíl, t. j., že hlásali dobrovolně slávu Boží. V poznání Boha a v lásce k němu naleznou rozumní tvorové nekonečnou blaženost a tak dosahují svého druhotného cíle.

Blaženost, k níž je člověk určen v přítomném řádu, spočívá v blaživém patření na Boha v nejvyšší radosti a lásce. Je to blaženost opravdu *nadpřirozená*, která převyšuje všechny síly a požadavky stvořené přirozenosti a jest účastí na samém životě Božím.

ThDr Antonín Salajka

POSLEDNÍ BISKUPOVÉ NA STOLCI SVATOVOJTĚŠKÉM (Pokračování)

Když se mladistvý král Jan připravoval na cestu do Prahy, ustanovil mu otec Jindřich VII. v Kolmaru 16. IX. 1310 za politické rádce a opatrovníky Bertholda z Henneberka a arcibiskupa mohučského Petra, který byl v českých věcech odborníkem z doby svého působení kancléřského u krále Václava II. Kromě nich jistě přicházela celá suita německých dvořanů do země. Proti těmto cizincům povstala vlna odporu, která vyvrcholila postulací českého vlasteneckého panstva r. 1315, k němuž se pravděpodobně připojil i biskup Jan, aby král ode dvora cizí rádce propustil. Neobešlo se to bez značných obětí. Král Jan Lucemburský byl nucen vyplácet poradcům odstupné nebo odškodnění za ztrátu úřadů a funkcí, které v zemi získali. Tak na př. Janův hofmistr Jindřich hr. z Walnau dostal 100 hř., Bertold z Henneberka, preceptor řádu svatomářského, také 100 hř., lantkrabě Oldřich z Leuchemberka obdržel v zástavu hrady Floss a Parkstein v Bavorsku a j.

Církevní cizinci, zvláště Petr z Aspeltu a arcibiskup trevírský Balduin, se osvědčovali ovšem nadále jako skuteční a obratní vyjednavací a právě, když urovnávali věci veřejné a nastávalo uklidnění poměrů, došlo k radostné události, narození dědice trůnu. Bylo to nedlouho po vysvěcení nákladného kostela pražských augustiniánů eremitů u sv. Tomáše na Malé Straně, když 14. V. 1316 se narodil „Václav, prvorozenec p. krále Jana a paní Elišky, královny české a polské“. Na Boží hod svatodušní byl princ v katedrále pokřtěn Petrem z Aspeltu za asistence pražského biskupa Jana, arcibiskupa trevírského Balduina a prizrenského biskupa z řádu dominikánského Heřmana, který v letech 1315 až 1316 funguje jako pražský sufragán. Zajisté netušil starý královský kancléř předposledního Přemyslovce, když držel nad křtitelnicí chabé děcko, že v jeho rukou spočívá budoucí slavný Otec vlasti, který v tak mnohém směru naváže na odkaz svého děda a dosáhne jedinečného úspěchu v oborech, po nichž Václav II. marně toužil.

Křest, který Petr z Aspeltu udílel, byl asi posledním jeho slavnostním vystoupením při dvoře a v Čechách. Radost nad narozením prince nemohla odstranit zmatky v zemi, jmenovitě spory mezi Jindřichem z Lipé a Vilémem z Valdeka. Kromě toho Petra volaly k návratu vlastní domácí události v říši. Tak se Petr rozhodl opustit 8. IV. 1317 Prahu. Odchází ze Čech, netušil asi, že již nespátí zemi, do níž byl povolán službou u krále Václava II. a v níž mohl rozvinout plně svůj státnický věhlas a položit základy k mimořádně úspěšné kariéře. Co znamenal pro evropskou politiku, dokazuje náhrobní nápis na kenotafu v Mohuči „Sceptra dat Henrico regi, post hec Ludowico, fert prius extremoque Johanni regna Bohemo“. Podivuhodně nadaný muž zvyklý vládnout jako lékař tělem a jako státník a biskup duší svých pánů, s jehož činností byl spjat nej-

smělejší rozlet Přemyslovců za evropskou mocí, hluboko utkvěl také v paměti českého lidu. Poeta, který v polovici 14. stol. psal veršovaný známý „Spor duše s tělem“, chtěl dokázat, že i nejvýznamnější duchové jsou podrobeni smrti, výslovně jmenuje mohučského arcibiskupa Petra. Nicméně Aspelt zůstal v Čechách přece jenom cizincem. Když odcházel, loučilo se s ním jen málo přátel s žalem tak upřímným jako zbraslavský kronikář Petr, který nepřestával velebit jeho pacifikační činnost.

Že poměry v zemi v důsledku zmíněných sporů byly skutečně kritické, dokazuje projev biskupa Jana, který pochází asi z doby Petrova odjezdu z Čech. Biskup plný národního citění a českého uvědomění se obrací k vlasteneckému svědomí odbojných pánů provoláním plným ušlechtilého sentimentu. Vane z něho vřelá a upřímná obava, aby snad panstvo tendencemi po změně dynastie neohrozilo samy základy státního pořádku v království a nedovršilo záhubu těžce zkoušené země. Volá tedy s citovou emfází k pánům: „Otevřete přece oči a pohleďte kolem sebe s citěním, kdo je příčinou takového zla a kdo zavinil toliké umírání. A věru, při vši lásce k vám jest mi vyznati, že vše to pošlo ze zmatků vámi v království způsobených. Tak se stalo, že v zemi obecným nedostatkem zeslabené nevidíme a neslyšíme nic než nářek slabých, hrůzy umírání, sténání nemocných a neslychané nářky hladem mučených. Jen srdce kamenné může zůstat nedotčeno tolikou bídou.“

Účast biskupova na sněmu ve Vienne r. 1311 byla pro něho i pro vývoj církevních poměrů v Čechách velmi významná. Jako prozíravý duchovní pastýř se postaral o to, aby jeho nepřítomností správa diecése co nejméně trpěla. Kromě jiných čistě pastoračních opatření napsal testament, Oldřicha z Paběnic jmenoval administrátorem diecése a Tomáše, boleslavského děkana, oficiálem biskupské kurie. Sám koncil je poslední ekumenické oficiální shromáždění Církve ve středověku a jeho celkový charakter je reformní. Jan z Dražic nepatřil na něm k posledním mezi účastníky. Spíše naopak. Nemálo zvýšila jeho prestiž četná a dobře vypravená družina, opatřená jeho rodovým znakem. Péče, jakou biskup doprovodu věnoval, byla jistě úmyslná a měla přispět k zvýšení jeho osobního významu i významu zastupované diecése. Že skoro nápadným vystoupením dosáhl svého cíle, ukazuje mimořádná pozornost, kterou mu papež, posílající za ním do Lyonu dary, věnoval.

Protože Petr z Aspeltu, Janův metropolita, na koncilu nebyl, zastupoval pražský biskup vlastně země nebo říši Lucemburků sám. Jako na zasedání byli zastupci prelátů Daciae, tak mohl k tomu reprezentovat Jan z Dražic také preláty Bohemiae et Poloniae. A zase jako kdysi biskup Ondřej, tak nyní i Jan účastí na světovém shromáždění Církve byl nejlépe informován

o současné nábožensko-církevní problematice a získal tím cenné impulsy pro práci doma. Jedním z aktuálních ustanovení koncilu byla úředně obnovená platnost bully Bonifáce VIII. „Super cathedram“. V podstatě říkala, že žebraví mniši – mendikanti – smějí vykonávat duchovní správu jen s dovolením biskupa a jako s jeho delegací, čtvrtý díl štolových poplatků z pohřbů budou odevzdávat kompetentnímu faráři. Také v záležitostech inkvisičních – a to se týkalo hlavně dominikánů – se mělo postupovat v úzké spolupráci s biskupem. Čili akční svoboda řádů byla koncilem značně restringována. To bylo hlavní – protože velmi aktuální – poučení, které si Jan ze zasedání odnášel. Podle toho se po návratu do diecése také zařídil.

Již za biskupa Tobiáše bylo třeba řešit otázku, zda je možno minoritům slyšet zpovědi bez svolení místního faráře. Tobiáš s odvoláním na kanonické právo odpovídá negativě. Sporná otázka za Jana z Dražic znovu vystupuje. Konflikty tohoto druhu se začínají komplikovat i otázkou národnosti. Minorité v Čechách byli organizačně začleněni do německé provincie. Teprve později byla vytvořena provincie českopolská. Jejich kláštery podporují nejvíce němečtí patriciové. Není proto divu, že národnostně, ale na české půdě, byli řeholníci orientováni spíše německy. Jsou zprávy o tom, že čeští řádoví příslušníci byli posíláni do Německa, němečtí do Čech a Polska. Slovanský živel byl v řadě potlačován také tak, že nemohl dosáhnout odpovědnějších řádových funkcí. Tyto protivy se za Jana z Dražic nejspíše přirostovaly.

K první srážce došlo s litoměřickými mendikanty roku 1312, kteří nezachovávali interdikt vyslovený nad městem biskupem. Na biskupův rozkaz je napomíná Oldřich z Paběnic. Dalšími ohnisky sporu byly mendikantský hřbitov v Ročově, pražský klášter magdalenitek v sousedství pražských dominikánů, manifestační pohřbení mendikantů biskupskou klatbou stíženého pustošitele biskupských statků v Žatci, kde posléze došlo k vybití kláštera lidem.

Podobně se střetl biskup s dominikány v kompetenční otázce ohledně inkvisice. Do viennského koncilu nebyla pravomoc v inkvisičních otázkách jasně vymezena. Do staré praxe, podle níž jurisdikce nad kacíři patřila biskupovi, začaly pronikat názory, že v této otázce jsou některé řády, hlavně dominikáni, naprosto svéprávní. Teprve koncil viennský se přiklonil k dřívějšímu zvyku, který jasně stranil v této věci biskupům. Předchůdce a strýc Dražicův Jan III. (1258–1278) nařídil v synodálním pražském statutu, aby se výskyt kacířů hlásil buď jemu, nebo inkvisitorům k tomu od kurie určeným. Protože do konce XIII. století u nás zpráv o kacířích není, zanikl patrně i úřad inkvisitorů.

Na naléhání krále Jana Lucemburského, který měl informace o pobytu kacířů v Čechách, zřídil Jan IV. z Dražic úřad inkvisitora, jímž jmenoval člena řádu pražských dominikánů. Zjištění bludařů, kteří nejspíše tvořili část rakouských katarů-luciferiánů, ustupujících na půdu Čech z Kremže a okolí před tamější inkvisicí, byli uvězněni v dominikánském klášteře. Čtrnáct jich bylo určeno k trestu smrti, mezi nimi i lékař Richard, který prý vydal knihu silně kacířsky zatíženou. Protože přísný rozsudek byl vydán proti znění směrnic koncilu viennského bez biskupského schválení, vyhradil si Jan IV. z Dražic korekturu soudního šetření. Jeho výsledkem bylo propuštění lékaře Richarda i několika jiných, naprosto nevinných. Proti zatvrzelcům však zakročeno se vši přísností, takže v r. 1315 bylo přece jen 14 kacířů obojího pohlaví upáleno. Biskup však odvolal inkvisitory, kteří odsoudili naprosto nevinné a neměli zřetel ke kajícím a slibujícím nápravu. Tím si znepřátelil dominikány, do jejichž pravomocí většinou funkce inkvisitorů spadala.

Živly s biskupem nespokojené našly svého reprezentanta v Jindřichu ze Šumburka. Byl původem z Durynska, z nemanželského lože a jako dvořan Václava II. dostává od této překážky r. 1301 dispens od Bonifáce VIII. k nabytí církevního benefícia. Kronikář František, sympatizující s biskupem, ho nazývá „původcem špatností, vynálezcem úskočností“. Zbraslav-

ský kronikář vysvětluje jeho poměrně pevnou pozici v boji proti biskupovi tím, že byl „mužem v radách a záležitostech královských předním“. Snad byl jako litoměřický probošt a kanovník vyšehradský i královním kancléřem. Proboštsví dosáhl Jindřich za nepřítomnosti biskupovy na koncilu ve Vienne. Po návratu Jan z Dražic vystoupil proti domýšlivému Šumburkovi s nebývale energickou přísností. I když nejsou známy všechny důvody přísného vystoupení biskupova proti Jindřichovi, zdá se, že zde spolupůsobilo také jeho vlastenecké smýšlení, neboť suspensí proboštovou bylo postiženo osmnáct kněží a sto padesát žáků patrně kapitulních škol a německé národnosti. Nápadnost tvrdého rozhodnutí biskupova byla zdůrazněna ještě tím, že litoměřické proboštsví udělil příbuznému Albertu z Dubé. Jindřich Šumburk nelenil a podal u kurie žalobu. Jan byl skutečně stížen klatbou, kterou respektoval asi půl roku. Vymanil se z ní svéprávně po příchodu mohučského arcibiskupa Petra do Čech, který byl jmenován 13. X. 1313 zemským správcem. Svou situaci ztížil ukvapením uvězněním nejmenovaného kněze, kterého k němu – snad v záležitosti Šumburkově – vyslala kurie. Klatba na biskupa byla tedy obnovena. Jan – opíraje se o krále – církevní censury nedbal. Sesazený litoměřický probošt použil této okolnosti k shrnutí rozsáhlého materiálu, v němž uvedl všechny biskupovy církevní přečiny, a taktó opatřený obžalovací dokument poslal do Říma. Obviňoval v něm, stručně řečeno, biskupa z neposlušnosti vůči apoštolské stoli, z ostentativního opomíjení církevních trestů, ze simonie, hlavně ale – což bylo v dalším vývoji situace patrně rozhodující – z ochrany kacířstva. Udání dokládá několika kompromitujícími dokumenty, jichž autory byli naumburský biskup Ulrich a velmistr pražských křížovníků. Na toto obsáhlé udání vyzval papež bullou z 1. IV. 1318 opaty v Kamenci a Oseku, aby zakázali Janovi správu diecése a volali ho k odpovědnosti. Bulla také opakuje obsírně příčinu tohoto zákazu a v závěru nařizuje biskupovu suspensí. Končí výzvou, aby se do tří měsíců dostavil s Albrechtem z Dubé ke kurii. Výsledkem papežské výzvy bylo zatčení udavače Šumburka a příprava skoro sedmadesátiletého biskupa na dalekou cestu do Avignonu. Marně intervenoval u kurie král Jan Lucemburský, poukazuje na přehnaná a nepravdivá udání. Jan z Dražic „vzav si jako cestovné dvě stě hř. zlata a dne 10. V. 1318 vyšed z Prahy, ubíral se k Avignonu, kde papež má dvůr“. Netušil tento z nejvýznamnějších českých biskupů, že se navrátí do vlasti až po celém desetiletí.

O pobytu Janově ve Francii a jeho jedenáctiletém procesu se zachovalo jen málo zpráv. Z toho důvodu se zdá, že kurie, na podobné spory zvyklá, se zajímala hlavně o tu partii obžaloby, která se týkala obvinění z nadřezování kacířství. S tímto názorem by souhlasilo jmenování lektora řádu dominikánského v Praze a v literatuře středověké (passionál abatyše Kunhuty) známého Koldy z Koldic a minority Hartmana inkvisitory v diecése pražské a olomoucké. Současně kurie žádala vlivné osobnosti v Čechách i v přímém sousedství země o podporu inkvisitorů v jejich práci. I lze mít za to, že osobně naprosto bezúhonný muž, jakým Jan IV. byl, se dostal do konfliktu se svým nejvyšším církevním úřadem proto, že příliš doslovně respektoval ustanovení viennského koncilu, že byl důsledným obhájcem biskupské pravomoci a pravomoci základů církevní organizace, t. j. farnosti a faráře, a konečně, že favorisoval domácí kandidáty beneficií proti cizincům. Mocná světová organizace v podobě mendikantských řádů, reprezentovaná většinou v zemi německým živlem, ve spojení se sesazeným litoměřickým proboštem – Němcem se postavila proti němu.

Z procesu v Avignoně máme jen málo stručných zpráv, vytěžených z korespondence vyměněné mezi papežem Janem XXII. a králem Janem Lucemburským. Z ní je zřejmo, že spor byl ovlivňován i politickou konstelací. Je zajímavé, že hlavně odpůrce Janův, Šumburk, nabytí za sedisvakance takového vlivu u krále, že se tento roku 1323 za něho nepřímou přimlouval, aby dosáhl místo suspendovaného Jana z Dražic pražského

biskupství. Tu se ukázala v plném světle velkorysost papežova, jehož v mnohém ohledu, zvláště ale v pracovní energii, pražský biskup později napodoboval. Papež tehdy drzou kandidaturu Šumburkovu odmítl mezi jiným slovy: „... není mravem naším žalobce povýšiti na místo obžalovaného.“ Po této pro Lucemburka zahabující odpovědi se král plně obrátil na stranu biskupovu, usiluje o rychlé vyřízení jeho pře. V roce 1325 informuje sice kurii pro biskupa zase nepříznivě Ondřej, převor řádu augustiniánského, ale nemůže zabrániti pozitivnímu posuzování jeho případu. Papež slibuje králi, že vzhledem k prospěchu diecése se stane ve prospěch obžalovaného vše, „co jen míra spravedlnosti snese“. Obrat k lepšímu se spatřoval také v tom, že vyšetřující tribunál biskupa poskytl Janovi možnost pobírat z příjmů biskupství ročně 1000 liber turonských. Později tato apanáž byla zvýšena na 2000 hř. Pozoruhodné také bylo, že soudní jednání pokračovala hlavně v přítomnosti králových vyslanců u kurie. Plných jedenáct let se protahoval spletitý proces. Nemáme ani bližších zpráv o způsobu života a práce biskupa Jana za této jeho dlouhé absence. Důchodů biskupských využívali královští administrátoři tak důkladně, že král byl nucen je znovu a znovu upomínati, aby kurií koncedovanou sumu biskup také skutečně dostával. I tak byla likvidace peněz stále liknavá, takže biskupský vězeň upadl konečně do dluhů. O duchovní správu osiřelé diecése pečovali administrátoři. V r. 1321 se jmenuje v této funkci Oldřich z Paběnic, doktor církevního práva. Později se stal r. 1326 členem tehdy kvetoucího řádu cisterciáckého, kde byl zvolen r. 1330 opatem v Sedlci a v této hodnosti zemřel r. 1334, raněn jsa mrtvicí. Společně s ním administroval biskupství Hynek Berka z Dubé (Žák), jemuž někteří přepisovali autorství t. zv. Dalimilovy kroniky, a který se stal později olomouckým biskupem. Po nich r. 1326 následovali: arcijáhen pražský Tomáš Blažejův, v roce 1333 protonotář Jana z Dražic, snad týž, který byl mistrem pražské university; Drslav z Bechyně r. 1328, pražský probošt, synovec arcibiskupa řížského, byl i kanovníkem olomouckým a děkanem vyšehradským; Předbor z Račiněvse, od r. 1341 probošt; Jindřich, probošt mělnický a později pražský.

Konečně 2. VII. 1329 se vrátil Jan z Dražic do Prahy „restituován ve všech hodnostech, zvítěziv nad svým protivníkem i všemi soupeři a nepřáteli“. Diecése ho přijala se zadostiučiněním, ba se slávou a nadšením všeho lidu. Poměrně vysoké stáří ani léta separace od vlastního kostela a vlasti mu neubrala na pracovním elánu a zájmu, nedovedla zlomit živelnou pružnost ducha. Vrací se po skoro dvanáctiletém pobytu z lesklého města na Rhôně, plného nádherných paláců, v nichž toskánské umění, strhované osobností Giottovou, k novým cílům se snoubilo se zářivým přepychem dozrálé francouzské gotiky. Vrací se ze země a z kulturního centra, které stavělo před jeho oči prostředí a prostředky mnohem bohatšího životního pohodlí, než znal drsný sever. V kruhu řeholních kanovníků sv. Augustina poznala vnímavá biskupova mysl ovzduší „nové zbožnosti“. Tou bylo lze usměrniti snažení mendikantů o vládu nad dušemi, které toužily po solidnější náboženském nasycení. To všechno ovlivňovalo vracejícího se biskupa, hladovícího po dlouhém pracovním postu po aktivitě, nesmírně. Způsob práce, kterou naplnil zbývající léta života, ukazuje nejlépe, jak sobečtí, malicherní a úzkoprsí byli jeho žalobci a nepřátelé, z nichž Jindřich Šumburk dostal opět litoměřické proboštví. Nikdo z nich nezanechal relativně ani přibližně po sobě podobnou památku jako předmět jejich osočování, nenávisti a pronásledování. Na tom lze také měřiti stupeň Janovy viny.

Vraceje se tedy do vlasti, přebírá správu diecése z rukou administrátora a kapitulního probošta skoro nedočkavě. Ještě dříve než dojel do Prahy, řeší 30. VI. 1329 v Rokycanech spor o faru v Touškově. Příbyv do svého sídla, ihned vytváří znovu okázalý dvůr s maršálkem, komořím, dvorním soudcem atd., jak existoval před jeho avignonskou detencí. Nejen to, protože byl

dobře informován o exploitaci biskupského majetku civilní královskou zprávou, usiluje o racionalisaci v obhospodařování statků, k jichž lepší obraně chystá koupí a výzbroj hradů. Zároveň však plánoval reedifikaci svého malostranského paláce, vystavění mostu v Roudnici přes Labe, který by se aspoň poněkud mohl připodobniti mostům avignonským přes Rhônou, po nichž často kráčival. Z toho důvodu povolal do Čech odborníka-mostaře, stavitele Viléma. Pro novou kanonii augustiniánů, která měla zajistit stejně trvalou památku jeho jména jako bohatě dotovaný oltář u sv. Víta, hodlal založit na Starém Městě nové sídlo. Nová řehole pracující na spáse duší s jemností opravdových znalců duchovního života beze všech postranních úmyslů, měla vhodně nahradit drsné pastorační formy někdy neukázněných mendikantů. Ke splnění všech těchto nejen velkorysých, ale hlavně nákladných plánů bylo zapotřebí peněz. Proto s nevšední rázností, překvapující u jeho věku a po tolikém utrpení, se stará o revindikaci důchodů z biskupské mensy a současně se podjímá skutečně obtížného úkolu povznést i nábožensky svěřenou diecési a v mezích své kompetence pečovat i o život v klášteřích. Jak vážně chápal také tento úkol, dosvědčuje listina z 28. VI. 1331, v níž káže nebalost opata Bavora ve správě statků břevnovského kláštera, rozmanitě poškozovaných. Zvláště příkře odsuzuje zneužívání církevního zboží „mocnými laiky“ pod záminkou ochrany, zástavy nebo rozmanitých form lokačních smluv.

Pobyt Janův v Avignoně a přátelství, která tam, jak možno důvodně soudit, navázal, častější osobní styky českého duchovenstva — jmenovitě z řad prelátských — s kurií a její pobyt v Avignoně, zájezdy některých urozených českých osob za králem Janem do ciziny, to všechno působilo na živější výměnu kulturních i jiných hodnot s cizinou. Ze návštěvy českého kleru v Avignoně nebyly sporadické, ale do jisté míry pravidelné, o tom dovoluje souditi žádost českého duchovenstva o ustanovení penitenciáře u kurie znalého českého jazyka. Dalším přitažlivým cílem snaživých a podnikavých Čechů byla pařížská universita. V tom směru měly svůj význam také generální kapituly cisterciáckého řádu v Cîteaux a Prémontré, na něž se opatí šedých mnichů i bílých kanovníků pravidelně vypravovali, udržující i mimo ně s ústředím řádů pravidelné zpravodajství. Co takový styk s cizinou pro kulturní rozvoj země znamenal, ukazovalo dílo biskupa Jana z Dražic. Biskup v tomto ohledu předešel samotného Otce vlasti. Neboť, když se tento dědic trůnu ubíral do vlasti, aby ji svou proslulou budovatelskou činností povzněl, byl biskup Jan již v plném pracovním tempu. Věnoval se především biskupskému dvoru na Malé Straně. Přeměnil ho podle zpráv někdejšího rektora školy na Vyšehradě, potom kazatele a penitenciáře a hlavně kronikáře Františka, na půvabné, výstavné sídlo s komnatami zdobenými sochami svých předchůdců, nástěnnými malbami, znaky a průpověďmi knížeť a pánů českých, z čehož se na naše dny, bohužel, vůbec nic nezachovalo. Zmíněný augustiniánský klášter, proponovaný na Starém Městě u kostela Panny Marie na Louži, se mu nepodařilo uskutečnit. Zdá se, že při tom neuspěl pro neshody národnostního charakteru. Německý patriciát, mající v obci mocenskou většinu, se střetl s vlasteneckým biskupem, který otevřeně příznával své zaujetí proti cizineckému živlu, pronikajícímu do Čech. Nepodařilo se mu proto získat v Praze ani potřebné budovy, ani patronátního práva nad kostelíkem. Svůj úmysl uskutečnil však daleko slavnostněji v biskupském městě Roudnici. Stavba pokračující ve třech pracovních etapách započala položením základního kamene 25. V. 1333. Zhruba byla ve dvou částech hotová r. 1339 a r. 1340 na svátek Nanebevzetí 15. VIII. byla asi odevzdána užívání. Dokončení mohutné stavby a doplnění prvních jejích dvou třetin, provedených ve francouzské slohové orientaci, se stalo teprve za druhého probošta Mikuláše, který zemřel r. 1383. Kanonie, která osídliila novostí ještě vonící stavbu, měla znamenati veliký přínos pro duchovně náboženský život jako kolébka „nové zbožnosti“. Bi-

skup použil současně jejího založení k tomu, aby zcela upřímně a nepokrytě projevil své vlastenecké smýšlení, což bylo vzácné při středověce universalitním chápání církevních institucí. V zakládací listině, datované 25. V. 1333, kterou zajišťoval klášteru důchody, stanoví, že „kollegium“ konventu má tvořiti nejméně 12 kanovníků v čele s převorem. Záleželo mu hlavně na tom, aby každý řeholník pocházel jen z českých rodičů. Svě rozhodnutí odůvodňoval tvrzením, že zkušenost ho poučila o tom, „jak českému národu jsou jiné národy nepřátelské — a proto — v jediném klášteře nemohou býti dva sobě protivné národy“.

Teprve po patnácti letech r. 1348 prosí Karlův kancléř v Avignoně Mikuláš Luckův, aby apoštolská stolice změnila v některých kusech základní statut augustiniánské kanonie roudnické. Nešlo při tom jen o zmírnění některých tíživých annversarií, jako spíše o zrušení klausule, podle níž se mohl státi členem řehole jen rodověrný Čech. Tato strohá regule v Čechách, tehdy více než národnostně utrakvistických, nebyla Karlu IV. pro jeho smířlivě kompromisní sklony přijatelná.

Staré spory mezi duchovní správou farní a mendikanty vypukly po Janově návratu z Avignonu nanovo. Biskupovi šlo o respektování bully „Super cathedram“, obnovení viennského koncilem. Mendikanti odporovali s poukazem, že ustanovení neplatí pro české země s odlišnými náboženskými formami od italských. Svě názory zastávali poněkud hrubšími metodami, při čemž veřejně vystupovali proti biskupovi a podle soudu některých kněží se dopustili i dogmaticky nepřesných výroků. Byli to minoritští kazatelé od sv. Jakuba Jan Mravík a Jindřich z Lubna. Biskup je dal uvězniti na šest dní. Aby paralysoval tyto nápadné projevy neposlušnosti řeholníků, žádal Jan kurii znovu o respektování ediktu „Super cathedram“. Byl v tom ochotně podporován pražským kurátním klerem, který před svatojakubskou poutí veřejně ohlásil věřícím obsah bully s patřičným slovním výkladem v kostelích Panny Marie na Louži a u sv. Mikuláše na Starém Městě. Protože se mendikanti — podporováni většinou německým měšťanským živlem — o tom dověděli, rušili pro-

mulgaci dekretu a došlo k násilnostem mezi světským klerem, za nímž stál lid, a mezi mendikanty, podporovanými patriciátem. Po vyjednávání více než šestiměsíčním došlo k narovnání 29. XI. 1334. Kurie se postavila jednoznačně za Jana z Dražic a prosadila po dvacetiletém diskutování zachování dekretu také v Čechách.

Ani za projednávání nepříjemného sporu s mendikanty nezůstával biskup stranou pozornosti krále Jana. 31. X. 1331 ho žádá, aby mu pomohl vojensky proti vévodovi rakouskému Otovi, „který překročil Dunaj a nepřátelsky se položil poblíž Neuburka, aby napadl území království...“ Ve zvláštním listě biskupovi určeném žádá naléhavě, aby „shromáždil všechny své přítele, služebníky a jiné lidi ozbrojené... a osobně se dostavil k stání v poli...“ Bez ohledu na tyto oběti král stále zadlužený, neváhal později, někdy v květnu r. 1336, hledati poklady nejen v židovské synagoze, nýbrž i v katedrále. Nemoha najíti — vypráví Balbín — hledaných pokladů, dal odvézt a zastavit dvanáct stříbrných soch apoštolů, zhotovených v životní velikosti, kterými jeho syn Karel dal ozdobit hrob sv. Václava. Týž historik dodává, že za to stihl krále Jana trest v podobě očního neduhu, ačkoli se zdá pravděpodobnějším, že král byl podobnou chorobou dědičně zatížen. Podle zbraslavského kronikáře nebyl od mládí „nikdy zraku bystrého, a v příbuzenství byla řada zrakově vadných“. Proti králově svatokrádeži protestoval nejen kapitulní děkan Arnošt z Pardubic, nýbrž i biskup Jan. Proto asi nebylo příliš přátelské setkání biskupovo s králem 10. III. 1337 po jeho návratu ze Slezska na křtinách syna Václava, narozeného z druhé královny Beatrice. Tím spíše, že záhy nastala rozrůzka mezi králem a jeho nejstarším synem Karlem, který získával v českém prostředí stále větší obliby.

Zvlášť sympatický rys Janovy osobnosti zaznamenává historie z r. 1338, z doby protizidovských pogromů. Protizidovské projevy měly svůj původ nesporně v hospodářsko-sociálních podnětech, vybuchelých ve stínech židovského peněžnictví a lichvářství, nicméně i ryze náboženské příznaky jejich byly nepopíratelné.

ThDr Václav Bartůněk

COMPLETORIUM

Původcem completoria je nesporně sv. Benedikt. Completorium bylo oficiální večerní modlitbou benediktinů na Monte Cassino, jíž předcházelo čtení z Písma svatého, začínající „Jube, Domine, benedicere...“

Jako prima má kompletář dvě různé části: officium capituli a officium chori, jen s tím rozdílem, že v kompletáři je officium capituli na prvním místě. Officium capituli začínající prosbou o požehnání: Jube, Domine, benedicere... pokračuje prosbou o „dobrou noc“. „Noctem quietam et finem perfectum concedat nobis Dominus omnipotens...“ Pak čtení z I. Petr. 8–9 „Fratres sobrii estote...“, které nebylo původně určeno pro společnou modlitbu, nýbrž pro soukromou recitaci. Původně trvalo čtení v kapitulu hodinu, které ukončil představený slovy: „Tu autem (scilicet „desine“), lektor pak odpověděl: „Domine, miserere nobis“ a ustal čísti... Po slovech převorových: „Adjutorium nostrum in nomine Domini“ šli všichni z kapitulní síně do chrámu, kde zpytovali svědomí, které ukončili na převorovo znamení modlitbou Confiteor, Misereatur a Indulgentiam... Po verši „Converte nos, Deus, salutaris noster...“ následuje officium chori... Officium chori — vlastní kompletář — se skládal ze žalmů: 90, 4 a 133; po žalmech následovaly obvyklé prvky: hymnus, capitulum a responsorium breve, orace a benedictio Abbatis... Hymnus sv. Řehoře Velikého Te lucis ante terminum se v kompletáři ještě ve středověku říkal jen o svátcích, jinak recitován byl hymnus jiný. Chvalozpěv Simeonův: „Nunc dimittis“ uvedli do kompletáře pravděpodobně kanovníci sv. Chrodeganga v osmém století...

Kompletář obsahuje pro každého z nás, kteří se ho modlíme, trojí výzvu: výzvu k pokorné sebekritice, čili k pokornému a upřímnému zpytování svědomí..., k důvěře v Pána našeho Ježíše Krista..., a k radostné vyhlídce do života věčného...

„Fratres sobrii estote...“ Buďte strážliví a bděte... Tato výzva sv. Petra je naší svatou povinností! Řídili jsme se vždy podle ní? Bděli jsme nad sebou během všech údalostí pominuvšího dne... od rána do večera, v každé situaci, za všech okolností? Bděli jsme nad sebou, nad svými vášněmi, nad svými pohledy, nad každou myšlenkou, která nám šlehla hlavou, nad každou touhou, která vzplanula v našem srdci? Nebo jsi utřil v nestřeženém okamžiku duševní ránu, kterou trpíš? Proto „Adjutorium nostrum in nomine Domini!“ U Boha je světlo, ve kterém poznáme dobré, co jsme učinili, a zlo, kterého jsme se dopustili... U Boha je také síly dostatek, abychom se ze svých chyb a ze svých hříchů vyznali a jich litovali a ze svých duševních bolestí vyhojili... Ve světle Božím a silou Jeho milosti vyznáváme své hříchy a pokorně jich litujeme... před celým nebeským dvorem: „Confiteor Deo omnipotenti... et omnibus sanctis... quia peccavi nimis... mea culpa... mea maxima culpa...“, všechny chyby při svých modlitbách, při nejsvětější oběti mše svaté, v pastoraci, při vyučování... ve styku s lidmi... nelaskavost, nepřívětivost, tvrdost, nebezřetnost... „Misereatur nostri Omnipotens Deus... Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum... tribuat nobis...“ Bez lítosti, bez pokání není odpuštění... Pokořuje-li nás pokorné vyznání se z chyb, pozdvihnuje nás důvěra na odpuštění a povznáší nás v Kristu...

Proto s důvěrou velikou se obracíme po svém pokorném „Confiteor“ ke Kristu: „Converte nos, Deus, salutaris noster...“ Pán Ježíš je spásou naší, za nás zemřel, za nás se obětoval. Et averte iram Tuam a nobis,“ abychom se stali, abychom, vždy byli a zůstali dítkami Tvými... Ano, my očekáváme ještě víc než odpuštění, my očekáváme zvláštní milost a zvláštní pomoc Boží. Proto znovu voláme: „Adjutorium nostrum in nomine Domini!“ Proto znovu se modlíme ve třech žalmech o slitování... o přízeň Boží... Proto prosíme o ochranu ještě naposled v krásném večerním hymnu: „Te lucis ante terminum, Rerum Creator, poscimus, ut pro Tua clementia sis praesul et custodia...“, ať chránění jsme bez poskvrny, aby naše srdce, aby naše tělo, náš život byl bez poskvrny, bez hříchu, bez úhony... .

S očištěným svědomím se v duchu díváme s radostnou vyhlídkou do života věčného, in vitam venturi saeculi, a s klidným svědomím usínáme. Neboť „Tu autem in nobis es, Domine...“ Ty jsi mezi námi, Pane! — Tato skutečnost je naší nejsilnější útěchou! „Neopouštěj nás, Pane Bože náš!“ „In manus Tuas commendo spiritum meum... Redemisti nos, Domine, Deus veritatis...“ Jsme tedy jako lidé dobré vůle v rukou Božích. Bůh nás bude chránit ut pupillam oculi... jako zornici oka vždy a všude. Jak se zavře vždy bezděky naše oko, jen když malý komárek se mu blíží — tak chrání Bůh nás, jestliže s důvěrou se postavíme pod jeho ochranu. „Ve stínu svých perutí nás ostříhej“, ať jsme kdekoliv... A konečně se modlíme své canticum Simeonis... „Nunc dimittis servum tuum, Domine... in pace...“

Ano, v pokoji, v míru srdce a s klidem čistého svědomí usínat — jaké to sladké usínání... po věrně splněných úkolech dne na vinici Páně ve styku s lidem... Tolik dobra jsme jako duchovní lékaři učinili, tolik srdcí naplnili útěchou, povzbudili slovem i příkladem k dobrému... jako mírumilovní mužové Boží mír tvořili kolem sebe, srdce rozdvojená sblížovali a usmířovali... Žijme tak, abychom i při svém odchodu ze života jednou s blaženým pocitem, že jsme dobře absolvovali zkoušku života, s klidným svědomím se mohli pomodlití své: „Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum Tuum in pace...“ V pokoji odejít ze života, s nikým zneprátením, ani s Bohem, ani s lidmi — jaký to čestný a krásný odchod z jeviště „divadla tohoto světa“ pro muže Božího! ... Po chvalozpěvu Simeonovu se pomodlíme ještě oraci:

„Visita, quaesumus, Domine, habitationem istam — navštiv přibýtek tento... et insidias inimici ab ea repelle. Angeli tui sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiant...“ — Dominus vobiscum... et cum spiritu meo... Benedicamus Domino — dobrořečme Pánu... Deo gratias — za všechno, cokoliv prokázal nám... .

„Benedicat et custodiat nos omnipotens et misericors Dominus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus.“

„Divinum auxilium maneat semper nobiscum!“

P. Karel Sahan

DOMŮ

Zaopatřoval jsem před lety v jedné pražské nemocnici mladou ženu. Stál jsem po skončení obřadu a doznění modliteb u-lože umírající, k níž se pomalými kroky přibližovala věčnost. Tak neslyšně a skoro neviditelně; a přece jsem tušil její blízkost, naléhavou, silnou a nepřemožitelnou, jak se stále více vnucovala, trhající jemná vlákna, jež spojovala se světem, a odlupující měkkými pohyby duši od povadlé skořápky těla. Stál jsem u úmrtního lože třiačacetiletého člověka, který se připravoval na krásnou, i když nesnadnou cestu; vnímal jsem tvář umírající, jako slepec vnímá hudbu. Čekal jsem na onu mluvu očí, kterou jsem už přece mnohokrát slyšel a proto jí rozuměl, a v duchu jsem si střídal odpovědi, abych ji mohl dát. Věděl jsem, že oči počnou za chvíli mluvit, že naposled zazní otázka, na kterou budu musít odpovídat. Život či smrt? Bude to těžké přesvědčit, že vždycky život, jen a jen život, a to i tehdy, kdy zmizí čas, vyhasnou oči, znehyní tělo, zamžije se obraz milovaného muže a drahého dítěte, že přece jen život, i když jiný a nový, ale přece život? Někdy to bývá těžké přesvědčit. Nejnesnadnější úkol, i když do každého slova vkládáš všechnu tíhu a všechno jas své vlastní víry. Zachytil jsem paprsek očí, cosi jako úsměv na tváři umírající, otázku, hledání, volající hlas. Pokusil jsem se podchytit tento úsměv: „Nebojte se, budete silná a trpělivá! Pán je tu teď s vámi.“ Poslouchala má slova s velikou vnitřní soustředěností a pojednou obrátila ke mně tvář naplno. Všechno v ní bylo. Slunce. Rybníky. Jezera. Louky. Květiny. Rodný kraj. Všechno. A docela zvučným, čistým,

slyšitelným hlasem řekla: „Já vím, že dnes umřu. Ale já se nebojím. Proč bych se bála? Vždyť jdu domů. K Otci.“ Tak krásně a prostě to řekla. Bez lichého pathosu. Udeřila mne ta silná odpověď hloubkou, pokojnou krásou, zářící čistotou, div jsem se nezapotácel. Její oči se usmívaly. Viděl jsem v nich slunce, rybníky, jezera, louky, květiny, rodný kraj. A tvář byla čistá, nesmírně čistá. Jako ráno. Nebo jako oblak. Jako sníh. Nebo jako světlo. Nebylo vidět, že tu pracuje zákeřná nemoc a že si své dílo uchystává smrt. Byla tu jen veliká, zářící, líbezná, silná čistota. Ještě dnes, po letech, kdy vzpomínám na tuto svou kněžskou, tak vzácnou zkušenost, má duše se chvěje a usmívá. A říká si vers Antonína Trýba z jeho poslední básnické sbírky s neobyčejným potěšením: „Až pohřbí tě, jako bys přišel domů.“

Není zajisté marné, aby si i kněz, zejména v měsíci, kdy Matka Církev zvláště vroucně vzpomíná všech mrtvých, kteří se už rozžehnali s domovem pozemským, aby se odebrali do domova věčného, připomínal, že všichni se ubíráme s velikou spěšností po cestě života, a že nás musí zajímat důležitá otázka: kam jdeme a kam dojdeme? Jdeme opravdu domů? Jak krásné je pochopit, že život je cestou k otcovskému domu, kde nás očekává milující Otec, kde se duše může navždy schoulit v teple a kvést ve světle, jež nehasne. Všechno na světě plyne, hýbe se, v prudkém víru řeky života dny, měsíce, roky se hrnou kupředu a my jenom čas od času můžeme zahlédnout pohromadě své věrné průvodce, ať jsou jimi lidé nebo události, radosti nebo bolesti. Jednou se k našim krokům

přiblíží ten, jindy onen, jednou jde po našem boku radost, jindy zase bolest. Tito průvodci, kteří se střídají s podivuhodnou svědomitostí a věrností, mohou být na naší cestě k věčnému domovu našimi pomocníky a přáteli, ale mohou také být našimi odpůrci a zdržovateli. Podle toho, jak jich použijeme, jak jim porozumíme, jak se na ně díváme. Nikdy k nim nesmíme přilnout více, než je nutno. Musíme mít před zrakem duše stále svou cestu a její cíl, musíme jít k Otci, a nic nás nesmí na této veliké a svaté cestě zdržet. Nebudme netrpěliví a nepohoršujeme se, když některý z těch průvodců, které nám pro naši cestu dává Boží moudrost a láska, je nepříjemný, obtížný a drsný. Neříkajme, jak obtížná je práce, nesnadné namáhání, jak nesnesitelná je bolest a utrpení, jak kormutlivá jsou různá zklamání a hoře, když je v životě potkáváme a hodný kus cesty musíme snášet jejich společností. Víme přece, že jdeme k domovu, který je věčný, kdežto oni, průvodci dobří nebo zlí, jsou s námi jenom na čas. Proto tedy se na ně ani příliš nezačínáme, ani se jich nebudeme snažit zbavit. Až přijdeme domů, všechno zlo života, všechny zkoušky a všechny žalosti se rozplynou v záplavě velikého a nepomíjejícího štěstí.

Když jsem se letos v létě na skok octl ve svém rodišti, byl jsem k slzám dojat. Modlil jsem se v chrámě, kde jsem byl přijat za Boží dítě a kam jsem jako chlapec a student chodil na Mši sv.; šel jsem cestou, po níž jsem kdysi denně chodil do školy; i na tu školu jsem se byl podívat, a díval jsem se s roztekněnou duší na svůj rodný dům, pod jehož okny

řeka zpívala svou starou, nezměnnou píseň. Věděl jsem, že už tu nejsem doma, že už tu nemám rodiče, že už tu na mne nečeká měkká náruč nezapomenutelné, dobré, utěšující matky... a přece ve mně hořel

mocný a živý pocit, že zase po čase uchvátí naši duši, až se octne na prahu věčného domova, až i ona dojde domů, k Otci. Dejž nám to Boží láska a milost!

P. Václav Zima

OHLAS NAŠÍ KONFERENCE

Zasedání katolického duchovenstva, které se konalo v Praze dne 10. září t. r. a jehož se zúčastnili zástupci všech diecésí naší vlasti, mělo veliký ohlas ve veřejnosti, v tisku i v rozhlase.

Naši spolubratři, kteří se konference nemohli zúčastnit, byli informováni o otázkách hlavního referátu ministra Dr. Josefa Plojehara, jakož i o průběhu konference na diecézních plenárních shromážděních katolického duchovenstva, která se konala ve všech diecésích.

První shromáždění bylo v Litoměřicích dne 17. září a v Ústí nad Lab. 18. září, kde referoval předseda DMV Msgr. Dr. Eduard Oliva, v olomoucké arcidiecési referoval v Gottwaldově, v Olomouci, v Ostravě ve dnech 23. až 26. září generální tajemník CMV prof. Jos. Beneš, v České Těšíně dne 24. září generální vikář Antonín Veselý, v brněnské diecési na shromážděních duchovenstva v Brně a ve Znojme referoval předseda DMV prof. Josef Gross, kněžstvo Jihlavského kraje vyslechlo referát P. Josefa Němce, duchovenstvo královéhradecké diecése se sešlo v Hradci Králové a v Havlíčkově Brodě ve dnech 26. a 27. září (referoval generální tajemník CMV), duchovenstvo pražských vikariátů vyslechlo referát svého Ordináře preláta Antonína Stehlíka v Praze dne 26. září a ostatní duchovenstvo pražské arcidiecése na svých shromážděních v Praze a v Plzni. V Karlových Varech referoval kanovník Jan Mára. Diecése českobudějovická konala shromáždění duchovenstva v Českých Budějovicích, na němž přednášel kanovník JUC Jan Šanda.

Na mnohých shromážděních pronesli důstojní páni spolubratři velmi cenné myšlenky, z nichž aspoň některé uvádíme:

P. Karel Sahan, spirituál, Litoměřice (diecése litoměřická):

Za první světové války, již na jejím začátku, ztratil jsem svého čtyřicetiletého otce. Padl u Šebace na frontě v Srbsku. Nemohu zapomenout na onen trudný okamžik, kdy moje matka na mne čekala a když jsem šel ze školy, podávala mi se slzami v očích korespondenční lístky, na kterém bylo zaznamenáno: „Vermisst“ — „nezvěstný“. Za několik měsíců dostali jsme vyrozumění: „Padl v tuhém boji!“ Zanechal devětatřicetiletou svou manželku — mou matku, a pět dětí, ze kterých ještě žádné nevydělávalo...

Na konci druhé světové války zemřela po svízelném životě po těžkém bombardování Českých Budějovic i moje matka 29. dubna 1945. Tak mi vzaly dvě světové války oba dárce mého života... Proto nenávídím již z osobních důvodů válku, avšak i ze všech těch objektivních důvodů. — Slibujeme, že budeme vychovávat naše bohoslovce k nenávisti k válce a k lásce k mírumilovnému úsilí, aby byl vytvořen mír založený na spravedlnosti a lásce... Budeme jim vtešvat stále hlouběji do hloubi jejich mladého, svěžího a nadšeného srdce slova ušlechtilé ženy Antigony: „Ne abych spolunenáviděla, nýbrž abych spolumilovala, proto jsem se narodila“... a slova Božského Vykupitele našeho: „Milujte se vespolek, jako já jsem miloval vás!“ Milovat všechny lidi celého světa, všech národů a všech světadílů bez rozdílu barvy pleti, národnosti a vyznání... všechny lidi, kteří chtějí, touží, pracují, aby byl mír... který je nejkrásnějším plodem opravdové, upřímné, všeobsáhlé, bratrské a Boží dobrotivosti a lásky.

P. Mikuláš Šindlář, děkan, Pustějov (arcidiecése olomoucká):

Všichni, kteří bojovali proti fašismu, ať to byli příslušníci mezinárodních brigád ve Španělsku, účastníci

LETOS V LÉTĚ NA KRYMU

Sovětské lidi proměnili v posledních letech svou budovatelskou prací sovětské Černomoří v kvetoucí kraj. Teplé klima, hojnost slunečných dnů, krása pobřežních hor a údolí, nádherná subtropická květena proslavily tento kraj jako kraj nejlepších lázní SSSR.

Rok od roku se sovětské Černomoří stává krásnějším a bohatším. Objevují se stále nové paláce sanatorií, po břehu i horských stráních vinou se stupy nových silnic. Státisíce turistů, rekreantů i lázeňských hostů ze všech končin Sovětského svazu i ze zahraničí navštěvují každoročně sovětské černomořské pobřeží. Z nejoblíbenějších druhů turistiky a zotavení u Černého moře je plavba podél jeho břehů. Této plavby, kterou pořádá Čedok se sovětským Inturistem, byl jsem letos účastníkem. Cesta trvala celkem 20 dnů, z toho 16 dní plavba po moři parníkem „Petr Veliký“ se zastávkami v přístavech, odkud se konaly výlety autokary nebo motorovými čluny do okolí.

Zvláštním vlakem jsme přijeli z Prahy do Oděsy. Autokary nás z nádraží odvezly do přístavu, kde již kotvil „Petr Veliký“. Každý se ubytoval v přidělené kajutě, načež byla projížďka městem autokary, v nichž průvodce Inturistu nás seznamoval s pamětihodnostmi města.

Oděsa je největším přístavem na Černém moři. Je to velké moderní přístavní město, důležité průmyslové a kulturní středisko na jihu Ukrajiny, založené v r. 1794 na místě nevelké osady a ruské pevnosti. Město postavila carevna Kateřina II. Oděsa byla svědkem úpadku turecké slávy, když turecká vojska se

musela vzdát myšlenky, že budou pány Černého moře. Zde Rusko budovalo své slavné loďstvo. Oděští námořníci hrdinně bránili město v krymské válce. Jejich boj je slavnou epopejí v dějinách ruského námořnictva.

Zde v Oděse vznikl r. 1875 Jižní svaz ruského dělnictva, první organizace ruského proletariátu. Odtud v červnu r. 1905 se vydal na cestu slavný křižník „Potěmkin“ s námořníky, kteří se vzbouřili proti samoděržaví. Z přístavu nahoru do města vedou známé mohutné schody — je jich 200 — a jmenují se „Potěmkinovo schodiště“.

V letech Velké vlastenecké války vrhli hitlerovci 18 elitních divisí v srpnu 1941 na Oděsu od Luzanovky. Obyvatelstvo se na 243 barikádách hrdinně bránilo 69 dní, až velení vydalo rozkaz k vyklizení města. Pak bylo město okupováno Rumuny až do 16. 4. 1944, kdy partyzáni, skrytí v katakombách (na svazích u Oděsy jsou přírodní katakomby, které vytvořila v ruském pískovci voda, která vyhlodala hluboké podzemní otvory a chodby), osvobodili město o několik dnů dříve, než bylo plánováno, protože se dověděli, že jejich nádherné divadlo bylo Rumuny podmínováno. Hrdinné město dostalo titul Gorod — geroj (město hrdina).

Nad přístavem vede nádherný, palmami vroubený přímořský bulvár, z něhož je krásný pohled na přístav, jenž je z 80 % zmechanisován — je vidět hustý les jeřábů.

Na přímořském bulváru stojí socha Puškina, který zde v letech 1823—24 žil a napsal první kapitoly „Evžena Oněgina“ a „Cikánů“. Vyniká vzosná budova Bursy a opodál je umístěno starobylé litinové dělo z anglické fregaty „Tygr“ jako památka na obranu Oděsy z krymské války. Oděské divadlo „Bolšoj teatr opery

v mezinárodních armádách, partyzáni, ilegální pracovníci a i ti, kteří prošli peklem nacistických žalářů a koncentračních táborů, všichni ve spojení se svým lidem volají: „Stavíme se rozhodně proti pokusům nové války, chceme žít v míru a v pokoji se všemi národy světa; všem podáváme přátelskou ruku ke spolupráci na výstavbě kulturního a hospodářského blahobytu lidstva. Chceme žít a ne umírat! Proto odmítáme všechny pokusy použití zbraní hromadného ničení. Žádáme zákaz výroby těchto zbraní a přejeme si, aby jejich atomové energie bylo použito k prospěchu lidstva a ne k jeho záhubě. Věříme pevně, že všechny neshody a konflikty se dají vyřešit vzájemnou dohodou a mírovým soutěžením.“

Naše republika ví, co znamená fašismus. 360 000 mrtvých, 295 000 umučených v koncentračních táborech, vypálené a vyvražděné vesnice, přes 700 miliard škod na národním hospodářství — to byl fašismus u nás.

Sami jsme poslední války prožívali. Mnozí z vás pracovali na nucených pracích, jiní byli vyslýcháni, různě šikanováni a sužováni. Jsme v kraji, kterým prošla válka. Vzpomeňme na vypálenou Hrabyň, zničenou Opavu, vybombardovanou Osoblahu, vzpomeňme na své vlastní farnosti doma. Jen v Osvětimi zahynulo na 4 miliony lidí. Z našeho ročníku kněží 1928 Vladimír Čermák zahynul v Dachau, Jaroslav Šumšal byl utlučen v Osvětimi, Josef Weber padl na ruské frontě — to jsou tři mrtví pouze z jednoho ročníku. Jen v Dachau bylo na 3000 kněží, kolik jich bylo jinde — a tak bych mohl v tomto smutném výpočtu pokračovat.

Proto my protifašističtí bojovníci a s námi všichni lidé dobré vůle podporujeme mírové snahy celého světa a stavíme se za bezpodmínečný zákaz všech zbraní hromadného ničení, za snížení vojenských stavů a za zavedení mezinárodní kontroly nad odzbrojením. Právě nyní v New Yorku probíhá jednání o těchto otázkách a dej Bůh, aby zástupci OSN dovedli toto důležité jednání k úspěšnému cíli a lidstvo dočkalo se v budoucnu pokojných dnů.

Mír není jen touha po míru, nýbrž je to skutečný boj. Boj o lepší a dokonalejší výsledky v dolech, na polích a v průmyslu. Ano, jako jsme šli jednotně na př. do vřeb 19. května letošního roku, tak jednotně a

svorně budeme pracovat k tomu, abychom zdokonalovali sebe, aby výsledky naší společné práce byly lepší a krásnější.

I my katoličtí kněží nezůstáváme stranou tohoto krásného a ušlechtilého zápolení. Za tento kladný postoj dostalo se nám uznání i pochvaly z nejvyšších míst.

Mír není možno odloučit od lásky, neboť kde je láska, dovede lidi sblížit, jen láska dovede rozehnat všechny mraky nedorozumění, jen láska dovede zabránit nové válce.

Sjednotme se všichni v lásce. A jak to hlásal v Dachau zemřelý Msgre František Vaněk, „že jen láska dokáže změnit kamení v růže a vykouzlit aspoň kousíček ráje“, tak smyslem naší práce bude, aby přibývalo lásky na této zemi, a tím přispějeme k upevnění míru ve světě.

Jan Malý, farář, Olšany (arcidiecése olomoucká):

Nezapomínejme, že v minulosti všechny snahy zachránit mír skončily Mnichovem, kde nás tehdejší naši západní spojenci hodili nemilosrdně přes palubu — a který stál náš národ více než 300 000 umučených, více než 500 000 vězňů a přes jeden tisíc miliard hmotných škod. Letošní pak sjezd „sudetoněmecké domoviny“ ve Stutgartě v západním Německu stál plně ve znamení revanšismu. Sešlo se tam přes 300 tisíc sudetských Němců a mládež, čítající přes 40 tisíc, byla oblečena do šedých košil a bílých punčoch, právě tak, jak tomu bylo v r. 1938 při mládeži henleinovské. — Hlavním požadavkem tohoto sjezdu bylo — uznání pravoplatnosti mnichovské dohody z r. 1938, která přivodila porobení českého národa a celé řady jiných národů v Evropě.

Je to výstraha pro nás a pobídka, abychom stáli na stráži a zesílili své snahy pro zachování míru, pobídka, abychom své síly sjednotili a zocelili.

Nebezpečí tedy trvá dál. Proto musíme věrně stát při sobě, jak tomu bylo v dobách válečné persekuce a okupace. Jako tehdy jsme se rychle a nekompromisně rozhodli proti okupantům, tak i dnes musíme jít společně v tvůrčí jednotě, v budování nového života a pevného míru.

i baletu“ je z největších a nejkrásnějších divadel v SSSR. Je to kruhová barokní budova, imponantní a krásná se svými bohatě členěnými, do nejmenších jemností propracovanými ozdobami. Opera byla postavena r. 1899 vídeňskými architekty, kteří v témže slohu postavili milánskou Scalu a vídeňskou Operu. Obě tato divadla byla buď poškozena (Milán) nebo úplně zničena (vídeňská shořela) — takže jediné oděská opera zůstala v původním stavu.

Míjeli jsme Uspenský sbor se zlatými kupolemi, pak jsme navštívili sbor sv. Pavla, při němž je pravoslavný seminář. Blízko je mohutná kupolovitá budova nádraží, která je zároveň památkou vítězství, jak nad hlavním vchodem hlásají velkým písmem tři letopočty: 1905 — 1917 — 1944.

Oděsa má asi 800 000 obyvatel a na 600 továren, těžký průmysl, průmysl chemický a potravinářský.

Odpoledne patřilo návštěvě mořských lázní Arkadie a Luzanovky, kde je nádherná písčité pláž. Cesta je lemována parky a sady, v nichž jsou ukryta četná sanatoria. Zastavili jsme se cestou ve světoznámém ústavu sovětského vědce profesora Filatova, který loni v říjnu zemřel a nyní jeho manželka vede tento ústav. V tomto ústavě provedli od r. 1936, kdy dr. Filatov jej založil, již přes 8000 zdárných operací oka (transplantací rohovky).

Druhého dne o 2. hodině v noci vyplouváme z Oděsy kolem Sevastopolu ke Krymu do Jalty. Krym je země s prastarou kulturou. Podle tvrzení archeologů sahají tu první lidská sídla do doby víc než před sto tisíci lety.

„Buď zdráva, Taurido!“ O tobě jsme četli už dávno,

když jsme zápasili s Homérovými verši. O tobě jsme snili, když se scény zvonily verše Aischylovy „Oresteie“ či Goethovy „Ifigenie na Tauridě“.

V 6. a 7. století př. Kr. zde založili svůj stát Skythové. O tom, jak vysokou kulturu měli tito bojovní slovanští předkové, vyprávějí bohaté archeologické nálezy. V klenotnici leningradské Ermitáže jsem před dvěma roky se zatajeným dechem obdivoval zlaté šperky, vyrobené rukama skythských umělců. Pak ovládli Krym Řekové, po nich Římané, Byzantinci a Gotové.

V 10. století velký kyjevský kníže Svjatoslav a po něm kyjevský kníže Vladimír očistili poslední zbytky poloostrova od pohanů a cizinců. A potom „zlatá hora“, mongolští kočovníci ze středoasijských stepí zachvacují poloostrov, ohrožují celou Evropu a jen síla ruských bojovníků nakonec za cenu těžkých ztrát láme toto velké nebezpečí. Pak krymští chámové. Převalili se tudy Turci, ale nakonec tato půda, patřící podle všech práv ruskému lidu, byla vrácena k ruské říši. Kolik slavných jmen je spjata s osvobozením Krymu: A. V. Suvorov, admirálové F. F. Ušakov a M. P. Lazarev, V. A. Kornilov i P. S. Nachimov, jehož jméno nosí nyní s hrdostí mladí žáci vojenských námořních učilišť.

Na bastionech Sevastopolu bojoval též velký ruský spisovatel L. N. Tolstoj a heroismus ruského vojáka, prostého ruského člověka, oslavil ve svých „Sevastopolských povídkách“. Přimo v ohni nepřátelských granátů zachraňoval životy vojáků zakladatel válečné chirurgie Pirogov.

Od krymského pobřeží ze Sevastopolu vyplula ruská eskadra pod velením admirála Nachimova a zničila

Jako byla cesta všech duchovních v nesvobodě společná s cestou lidu, tak je společnou i dnes. Je tedy naší povinností a závazkem k sv. evangeliu, abychom učinili vše, aby učení o bratrství lidí nebylo hlášáno jen jednou týdně v kostele, nýbrž aby bylo zaručeno skutečnou náplní všech sedmi dnů, neboť všichni toužíme po životě krásném, po svobodě, rovnosti a důstojnosti synů Božích. Nestačí proto vidět jen stíny rodičů se socialismu, je třeba vidět i jeho klady. Nestačí odmítnout nebo se trpně poddat — je třeba vědomě a inteligentní spolubudovatelské práce ke cti a slávě Boží a pro blaho člověka, neboť je třeba za vším tím budovatelským úsilím vidět člověka — tvora Božeho.

Kanovník Emil Záruba, vikář, Libice n. Doubr. (diecése královéhradecká):

Dnešní doba klade důraz na zvýšenou ostražitost a bdělost. I zde musí každý z nás vidět kus veliké odpovědnosti před národem a lidem, abychom nejen každý z nás byl ostražitý a bdělý, ale abychom k tomu vedli i náš věřící lid. Neboť zkoumáme-li blíže, jakým způsobem a odkud získávali špióni — takový Potočka, Kvíčera — zprávy pro naše nepřátele, docházíme k závěru, že kromě jiných pramenů to byla lidská povídavost. Ve vlaku, na nádraží, v obchodech — řada drobných faktů a poznatků dala v souhrnu takovému špiónovi často důležité skutečnosti, které měly mimořádný státní význam. Záludnost cizích špiónů je právě zaměřena na to, aby oklamala bdělost lidí. I zde, myslím, bude pro nás kněze důležitou součástí výchovy lidí ukazovat jim praxi podvrtné činnosti nepřátelských rozvědek a vybízet náš lid k neustálé bdělosti a ostražitosti.

S tím souvisí zvláště zachovávání státních tajemství. I my kněží přicházíme s touto věcí do styku. My žijeme mezi lidem. Známe dopodrobna sociální poměry svých farníků, známe jejich náladu a názory při důležitých mezinárodních i vnitropolitických událostech — jediným slovem — my víme všechno. To by se takovému špiónovi hodilo — udělat si z takového faráře nástroj pro své cíle. Ale to se nikdy nestane. A stát se také nemůže, protože my kněží jsme tak dalece vzdělání a obezřetní, že víme, že politickým zájmem naší republiky je utajit před nepovolanými osobami vše, co by mohlo být politicky zneužito proti vnější nebo vnitř-

ní bezpečnosti republiky, proti jejímu lidově demokratickému zřízení nebo společenskému řádu. Vojenský zájem republiky je vytvořit předpoklady k úspěšné obraně vlasti a čelit všemu, co by tuto obranu mohlo zeslabovat. Válka dnes není osudovou nevyhnutelností. Důsledná mírová politika socialistických zemí a všestranný růst hnutí obránců míru svazuje ruce kazimírům a ztěžuje rozpoutání nové války.

Proto pokládáme samozřejmě za svou povinnost všestranně mařit záměry útočníků, a to také v tom bodě, o kterém jsem mluvil, skoncovat s bezstarostností a blahovůlí, být ostražitý a bdělý, jiné k tomu vést a vychovávat a přísně zachovávat státní tajemství.

P. Miroslav Paclík, vikar, sekretář, Dobruška (diecése královéhradecká):

Bylo mi vždy divné, když jsem začal za Protektorátu studovat a trochu chápat smysl lidských dějin, jak je to možné, že Německo, které bylo v první světové válce poraženo a muselo podepsat versailleskou smlouvou „potupný mír“ — jak jsme se tehdy museli učit říkat — že po necelých 12–13 letech po válce začalo mít zase vojáky, kanony a kulometry a po několika málo letech se postavilo na zadní proti všemu přemohitelci Francii, Anglii a Americe a za 20 let potom, co bylo pokořeno, vyrazilo svou bleskovou válkou proti celému světu a způsobilo všem národům hrozně morální a hmotné škody, takže téměř celý svět si lámal hlavu tím, jak zničit Hitlera a jeho pomocníky. Bylo mně divné, jak je to možné. Později jsem pochopil.

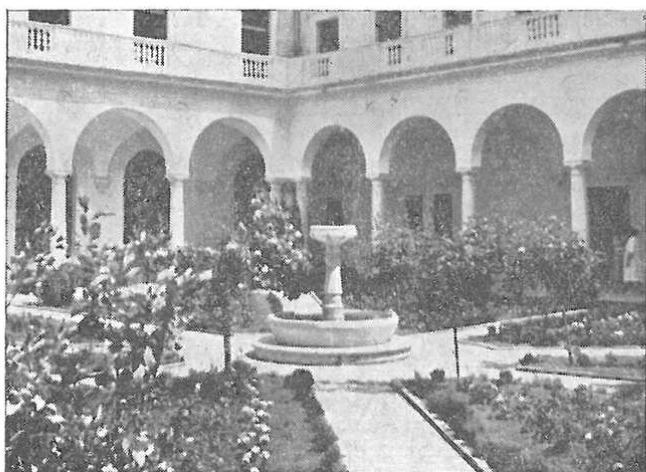
Jsmo však pevně přesvědčeni, poněvadž ještě není pozdě, že vedoucí národy pochopí vážnost situace a nebudou opakovat svůj dějinný omyl, který je stál 6 roků hrozně války a 50 milionů lidských životů.

Před 12 lety bylo útočně Německo pokořeno a na hlavu poraženo. A po 12 letech slyšíme, že Německo zbrojí, že má armádu, že se v něm budují atomové základy, že německá armáda je vyzbrojována atomovými zbraněmi.

Druhým problémem, vzbuzujícím v nás obavy, jsou výzkumy na poli atomové fyziky.

Národy můžeme přirovnat k mladíkům, kteří naši nevybuchnutý náboj z minulé války. Stojí nad ním a nevědí, co náboj provede, až na něj udeří kládívem

v sinopském zálivu turecké loďstvo. Slavný 30. listopad 1853 je vzpomínán třetí bílou páskou na límčích sovětských námořníků.

Nádvoří paláce, v němž se konala Jaltská konference.

Avšak i nedávná historie Krymu je slavná. V r. 1905 rudé vlajky revoluce zaválaly nad celým Krymem a když nakonec v r. 1917 povstal lid k boji za svou svo-

vodu, byli to opět námořníci a vojáci krymských přístavů a posádek, kteří první zvedli zbraně proti bílým a jejich spojencům. Byli rozbiti interventi i bílí a na Černé moře vypluly nové lodě, sovětské, pod rudými vlajkami revoluce. Byli rozbiti fašističtí útočníci a Krym, jehož každý čtvereční metr je prosycen krví hrdinů, rozkvetl v nové kráse. — Plujeme podél pobřeží — je vidět bílé paláce sanatorií v moři zeleně a květů. — Vplouváme do jaltského přístavu, kde nás čekalo slavnostní uvítání, po němž následovala prohlídka města.

Podél břehu je krásný široký přímořský bulvár, vroubený palmami, piniemi, cypřiši, mimosami, platany, oleandry, heřmánky, akáty atd. Přímořský bulvár a přímořský park se táhne 7 km podél břehu. Na začátku stojí mohutný obelisk Leninův a na otevřených stránkách mramorové knihy čteme zlatým písmem citát z dekrety, který podepsal Lenin pět dní po vyhlášení sovětského státu: „Luxusní chaty a vily, paláce bývalých carů a velkoknížat se musí změnit v zotavovny a sanatoria pro dělníky a rolníky.“ Tak se také stalo. A nyní každodenně přijíždí do sanatorií a zotavoven na Krymu přes 500 pracujících z celého SSSR. Celé pobřeží na jihovýchod od Jalty je poseto bílými budovami sanatorií a zotavoven, které vroubí pobřeží v délce 30–40 km.

Jalta je lázeňské město — je to staré taurské město. Řekové ji původně nazývali „Jalita“. Jalta se stala městem r. 1838, kdy byl dokončen poslední úsek silnice na jižním břehu, a tím získala spojení s hlavním centrem Krymu Simferopolem a v r. 1850 i se Sevastopolem. Rozkvět Jalty jako léčebného střediska sou-

nebo odšroubují rozbušku. Tak je to i s lidmi, kteří dostali atomovou energii. Budou-li rozumní, odvedou ji na patřičné místo — promění ji v mírové požehnání lidské práce. Nebudou-li rozumní, dopadne to s nimi špatně. Vynálezce atomové energie Einstein pravil: „Problém atomové energie není problémem vědy, nýbrž srdce.“

V našem křesťanství se skrývá mnoho myšlenek bratrství a lásky pro naši kněžskou práci ve světovém mírovém hnutí. Kolik to důvodů a pohnutek, aby lidé byli lepší, aby se měli při své společné práci na zemi dobře a byli spokojeni a nebyli rušeni kazimírů.

Kanovník Alfons Pluta, Vyskytná n. Jihl. (německé národnosti, diecése královéhradecká):

Neobyčejně nás znepokojuje vývoj vnitropolitických poměrů v západním Německu. Dostávají se tam k moci síly, které přivedly k moci Hitlera. Z úst západoněmeckých politiků slyšíme slova, za která by se nestyděli ani nebožtíci Göring a Goebbels. Dnes je jisté, že Německá spolková republika se dala na cestu přeměny svého území na americkou atomovou základnu. V této skutečnosti tkví smrtelné nebezpečí pro světový mír, které si my jako bezprostřední sousedé západního Německa uvědomujeme. Je bláhnové se domnívat, že to, co se děje na západ od našich šumavských hranic, se nás netýká. Jsou lidé a pohříchu je jich ještě dosti, kteří rychle zapominají. Pravda, dnes se nemusíme obávat nového Mnichova a 15. března 1939. Nemusíme se obávat proto, že záruka našich státních hranic se dnes opírá o spojenectví se spojencem nejděrnějším, bratrským Sovětským svazem a ostatními státy ochranné varšavské smlouvy. Nicméně musíme být na stráži a burcovat náš lid k bdělosti a ostražitosti, abychom účinně čelili nepřátelské propagandě ze Západu. Nyní jde o to, jak my, katoličtí kněží, přispějeme k tomu, aby byla odvrácena hrozba nové světové války, kterou připravují západní kapitalisté, a jejíž přední údernou silou se má stát nově budovaná wehrmacht v Německé spolkové republice.

Celní představitelé našeho státu již nejednokrát zdůrazňovali, že nejučinnější mírovou zbraní je poctivá práce při budování našeho státu. Budovatelské úspěchy našeho lidu jsou nejpřesvědčivějšími argumenty, kterými rozbíjíme nepřátelskou propagandu a vytváříme příznivé podmínky pro obranyschopnost státu. Každé nově založené jednotné zemědělské družstvo, každý úspěch při plnění plánu výroby na závodech znamená cenný příspěvek k zachování světového míru. Máme všichni vzácnou příležitost hovořit na nábožen-

ských shromážděních v chrámech Páně k věřícím, pracujícím rolníkům, družstevníkům a dělníkům. Připomínejme jim proto při těchto příležitostech jejich povinnosti vůči státu, jejichž plněním nejlépe také dokáží svoji oddanost a věrnost učení naší svaté Círky. Mám za to, že nestačí jen všeobecně v našich kázáních a promluvách hovořit o občanských povinnostech, ale více konkretisovat, nebát se s kazatelen vyřknout i pravdu o nemorálních zjevech v našich farnostech, jako je na příklad rozkrádání družstevního majetku. Takové zjevy jistě neslouží ke cti věřícího katolika a nutno je přísně odsoudit. Nesmíme se bát ani v soukromých rozhovorech s našimi farníky poukázat na aktuální věci v mezinárodní politice, jako je na příklad současný vývoj v západním Německu. Jsou lidé, kteří z různých důvodů jsou mylně informováni o pravém stavu věcí a obracejí se o informaci k svému duchovnímu pastýři. Nebude jistě jedině katolického majetku, který v takovém případě neukáže na pravé vinníky vyzbrojování západního Německa atomovými zbraněmi a ožívování revanšismu a fašismu v Německé spolkové republice.

*

Na shromážděních duchovenstva byla odhlasována provolání, v nichž naše kněžstvo se zavazuje, že bude spolu se svými věřícími „ještě obětavěji usilovat o rozkvět našeho státu svědomitým plněním budovatelských úkolů...“ (diecése litoměřická), že „nás nikdo nerozdvojí od našeho lidu, že s ním půjdeme věrně spjata v lásce k vlasti a v nadšeném budování lepších zítřků“ (Gottwaldov), že „se budeme dále s věřícími modlit, pracovat a bojovat za pokoj ve světě“ (Olomouc). V prohlášení duchovenstva Ostravského kraje se praví: „Práci ostravského lidu bylo vybudováno v naší vlasti obrovské dílo, jež má být základem blahobytu dnešních i příštích generací. Nemá-li toto dílo, vybudované dovednými rukama horníka, dělníka a zemědělce, být zničeno, potřebuje v první řadě mír. Kněží, kteří hlásají evangelium pokoje, budou všude a ze všech sil podporovat spravedlivou věc míru, dnes tolik ohroženou.“ Duchovenstvo českotěšínské prohlašuje, že s důvěrou hledí na Valné shromáždění OSN, které jako mluvčí 82 zemí celého světa může vrátit lidským životům jistotu příštích dnů“.

Všechna shromáždění našeho katolického duchovenstva ukázala, že duchovní chápou odpovědně své poslání dobrých pastýřů svého lidu a že jsou odhodláni bránit a ubránit drahocenný statek lidstva — mír proti všem, kdož jej ohrožují.

visí s r. 1870, kdy byla postavena krymská železnice, spojující Krym se středem Ruska. V Jaltě a v nejbližším okolí vyrůstají přepychové vily a paláce carů. Nyní v Jaltské lázeňské oblasti, k níž náleží Livadia, Alušta, Alupka, Simeiz a Mischor, je v provozu 112 sanatorií se 700 lékaři a 2000 osobami zdravotního personálu. Léčí se zde sluncem, vzduchem, mořskými koupelemi, spánkem na mořském břehu. V sanatoriích se provádí léčba nervových chorob a cest dýchacích. Většina léčebných metod se zakládá na využití příznivého klimatu Jalty. Jalta je totiž z nejvýhodnější položených světových lázní. Krymské hory ji chrání před severními a severovýchodními větry a v zimě zadržují nahromaděné teplo, které moře vydává, a zmírňují zimy. V létě naopak váněk s moře ochlazuje letní vedra. Léto trvá od května do listopadu. Průměrná roční teplota 14 °C, teplota vody v červenci a v srpnu 27 °C.

Zrána druhého dne jsme odjeli autokarem do Alupky, asi 30 km vzdálené od Jalty, horskými serpentínami nad mořským břehem. Tam jsme navštívili Voroncovův letní palác i s přílehlým rozsáhlým parkem, v němž je na 200 druhů exotických stromů (cedry, vavříny, pinie, cypřiše, korkovníky a pod.). Palác byl stavěn 18 roků nevolníky a vojáky z velkých ručně tesaných kvádrů. Severní strana paláce je vystavěna ve stylu anglické pozdní gotiky (sloh windsorský). Jižní strana, která je

obrácena k moři, má prvky slohu maurského. Ve vstupní bráně je arabský nápis z koránu „Veškerá blaženost je v Bohu“. Před vchodem je „Lví terasa“, t. j. schodiště, zdobené mramorovými sochami 4 lvů. V paláci je dnes museum a jsou v něm četná malířská a sochařská díla starých mistrů.

Vedle paláce v krytém loubí je „Fontána slz“ z kararského mramoru, kopie známé bachčisarajské fontány. V tomto paláci byla v době jaltské konference ubytována anglická delegace.

Cestou nazpět jsme viděli na vysoké skále t. zv. „Vlaštovčí hnízdo“, letohrádek, který si postavil německý baron Sterngel r. 1912, průmyslník v Baku. Byla to kopie jeho zámku na Rýně.

Do Simeiz vede cesta krkolomnými serpentínami směrem na Sevastopol. Vypíná se tam nejvyšší hora Krymu Ai Petri (hora sv. Petra) a je vysoká 1233 m. — Mezi Simeiz a Alupkou jsou četná sanatoria, z nichž jedno jsme navštívili, a to sanatorium „Ukrajina“. Toto sanatorium bylo dostavěno před 2 roky ve slohu carských paláců a je v něm ubytováno na 350 rekreativů. Jsou ubytováni v pokojích s balkony, vždy po dvou v jednom pokoji. U každého pokoje je koupelna s příslušenstvím. Krásný výhled na moře. Jsou zde stále pod lékařským dohledem — je zde moderní vodoléčba a elektroléčba. Jsou to klimatické lázně. V zimě se používá velkého krytého basenu s mořskou vodou.

NEJMENŠÍ SLOVANSKÝ NÁROD

Každoročně ve výročí vypuknutí druhé světové války konají se v Německé demokratické republice Dny míru, v nichž Mírová rada NDR burcuje svědomí svých občanů a ukazuje na zločinnost války a na požehnaní míru. K těmto dnům přijíždí do NDR i zástupci jiných států, aby spolu s německými obránci míru manifestovali společné úsilí všech lidí dobré vůle žít v míru a přátelství.

Letos jsem byl členem čs. delegace a kromě hlavního města Berlína účastnil jsem se mírových manifestací zvláště v kraji obývaném Lužickými Srby.

Lužice je území na sever od naší vlasti mezi Labem a Odrou a dělí se podle toku řeky Sprévy na Lužici Horní a Dolní. Horní Lužice je ponejvíce obývána katolíky s hlavními centry Chotěbuzem (Cottbus) a Budyšinem (Bautzen). V Dolní Lužici jsou Srbové většího vyznání protestantského.

Již v VI. století se vyskytují první spolehlivé zprávy o osídlení dnešní Lužice, a to ve spise Vibia Sequestra De fluminibus, v němž se mluví o kmeni Cervetii, který společně s jinými kmeny polabskobaltických Slovanů se zde usadil. Z historie víme, že za dob Samových žil jakýsi Dervan, vůdce Srbů, který se těšil Samově ochranně. Srbové se opírali o mocnou říši Velkomoravskou, proto i Cyrilmetodějské poslání tam zakotvilo, ač velmi slabě, ale když Jindřich Ptáčník založil hrad Míšeň (928), byl jejich život vážně ohrožen. Markýz Gero pak za Oty I. uspíšil porobu těchto krajů. Od roku 1373 do r. 1635 byla Lužice součástí země koruny České, což ovšem neznamenalo, že byla germanisace Lužických Srbů zastavena. Teprve vlna osvobozenického hnutí učinila určitou hráz poněmčování a vyvolala v život vlastní literární činnost, vědu a počátky umění.

Politicky se snažili Lužičtí Srbové o řešení své otázky různými způsoby. Návratem k čs. státu, autonomií pod ochranou dohody, koridorem s čs. státem, samostatným lužickým státem v souboru států německých, ale všechno úsilí vyznělo hluše. Vzpomínám, jak často jsme o této otázce mluvili se zesnulým vdp. Czyžem v koncentračním táboře Dachau i s Dr. Beno Scholzem. Za nacistického panství se dařilo Srbům velmi zle. Jazyk byl zakázán a vypracovány již plány na rozptýlení Srbů do všech koutů hitlerovského Německa, aby byl definitivně zničen tento nejmenší slovanský kmen.

Vítězstvím nad nacismem zvítězili i Lužičtí Srbové. Německá demokratická republika zajistila národní svébytnost Lužických Srbů, všestranně podporuje jejich

národní svéráz, podporuje vytváření uměleckých souborů, které v malebných krojích lužickosrbských ožívají národní tance, zvyky a zpěvy.

Měl jsem příležitost poznat duchovní středisko lužickosrbského katolického života. Když jsem v katedrále budyšinské odsloužil mši sv., zašel jsem do kostela Panny Marie, kde byly konány bohoslužby, při nichž se zpívalo srbsky, rovněž kázání bylo v mateřském jazyku Lužičanů, kostel byl plný věřících, nadšený zpěv zazníval prostorami rozsáhlého kostela a všichni lidé měli kancionály tištěné svou mateřštinou. Třebaže se Lužických Srbů počítá asi 150 000 a z toho jen třetina jsou katolíci, přece jejich obětavost nezná mezí. Viděl jsem nově postavený kostel v Němcy (Dörghausen) v moderním slohu, který si katolíci postavili proto, aby nemusili konat dlouhou cestu do farního kostela, nový kostel v Kulowě (Wittichenau) zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie, katolický časopis Katólski posol, jehož redaktorem je universitní profesor Michal Nawka, s nímž jsem se setkal a dlouze konferoval o životě Lužických Srbů. Je také odběratelem našich Katolických novin a významným činitelem v krajském spolku „Domowina“ a ve vydavatelství srbské literatury. Vyprávěl mi s nadšením, jak se nyní za vlády NDR znovu křísí národní život srbský, vřdyť v Budyšině mají jedenáctiletku a v národních školách se vyučuje v jazyku lužickosrbském. V Chotěbuzi je rovněž jedenáctiletka, takže o budoucnost inteligence je dostatečně postaráno. Lužičané mají však také svůj deník „Nowa Doba“ a týdeník „Nowy Casnik“, který je orgánem Domowiny.

Navštívil jsem také poutní místo Lužických Srbů Rosenthal, kde jsem spatřil mnoho lužických krojů. Mužské kroje téměř již vymizely, zato ženské kroje jsou plny půvabu. Katolický kraj je jednodušší s dlouhými, většinou černými pentlemi, evangelický kraj je pestřejší a nosí se zvláště v okolí Hoyerswerdy, kde jsem na Slavnosti domova měl příležitost promluvit k 6000 účastníkům, většinou Lužických Srbů. Navštívil jsem také krásný klášter Mariastern. Před kostelem stojí socha českého lva a důstojní pánové, kteří mě kostelem prováděli, neopominuli připomenout, že výzdoba je dílo rukou českých malířů — „a ostatně i my máme spojitost s vámi“, říká P. Konrád, „protože užíváme v breviři Proprium Pragensis“. Zde v krásném zahradním zákoutí stojí socha největšího lužickosrbského básníka kněze Jakuba Barta-Čišinského (1856 až

Toto sanatorium patří ministerstvu zdravotnictví. Provázel nás ředitel sanatoria, starší lékař z Kyjeva. Na zpáteční cestě jsme navštívili lázeňské místo Livadia, kde si dal car Mikuláš II. postavit letní palác, celý bílý, ze zvláštního sevastopolského bílého kamene. Je postaven ve slohu italsko-maurském a byl dohotoven za 17 měsíců. Pracovalo na něm tisíce dělníků. Práce tapetářské a obkládací prováděli Francouzi, práce mramorářské Italové. Po revoluci byl tento palác přeměněn v sanatorium. Od r. 1945—1953 bylo to letní sídlo Stalinovo. V tomto paláci se konala ve dnech 6.—11. dubna 1944 známá jaltská konference, a to ve velkém bílém mramorovém sále s mramorovými sloupy. Je tam uchována carova pracovna a ložnice, kterou užíval za svého pobytu na jaltské konferenci americký prezident F. D. Roosevelt, aby neměl daleko na zasedání, a hned vedle jeho pracovny byla zasedací síň. Americká delegace bydlela v ostatních částech a křídlech tohoto paláce. Na nádvoří je mramorové sloupovádi, arabský dvorec a s terasy nádherný pohled na moře. Od r. 1953 slouží tento palác zase jako sanatorium a ve velké zasedací síni je nyní jídelna. Celý palác je zdoben italským mramorem a vázami z uralského jaspisu.

Asi 15 minut autem od Jalty je krásně položen na svahu hory uprostřed zahrady „Domik A. P. Čechova“. Celá tato čtvrť se jmenuje „Čechovo“. Zachovala se spisovatelova pracovna, velmi jednoduchá, jídelna a

ložnice. V ložnici u postele je psací stůl, k němuž občas, když se mu ulevilo, vstával s postele a pracoval až do posledního dne. Trpěl tuberkulosou. Na radu kolegů lékařů odjel velmi churav se léčit do bavorských Alp, ale tam cestou zemřel. Na psacím stole je jeho pero, zápisky, kalendář Nivy z r. 1904 a receptář. Po stěnách jsou fotografie s Gorkým a jinými přáteli, snímky jeho ženy, která byla zasloužilou herečkou moskevského akademického uměleckého divadla MCHAT. Svůj domek nazval „Bělaja dača“. V divadle MCHAT byly všechny Čechovovy premiéry. Zde v Jaltě vytvořil za svým širokým psacím stolem svůj slavný „Višňový sad“ a „Tři sestry“. Dále jsou tam vitriny a knihovny s jeho díly, která jsou přeložena do 60 jazyků Sovětského svazu. V jiné vitrině jsou jeho díla, přeložená do všech světových jazyků, i české titulky tam lze vidět. Na jedné ze stěn jsou fotografie hlavních postav jeho her, kraných v MCHAT v Moskvě, kde prožil plných 13 let. Denně sem přichází na 600 návštěvníků i z ciziny.

Odpoledne jsme motorovou lodí pluli podél východního pobřeží, kde je Masandra, největší vinný sochov, a Artěk, největší pionýrský tábor pro 1200 dětí.

O půlnoci se loučíme s Jaltou a naše loď „Petr Veliký“ pluje směrem do Batumi kolem Anapy a Novorosijska.

(Pokračování příště.)

P. Bernard Přerovský

Na Velký pátek a na Bílou sobotu katolické lužickosrbské dívky putují od kříže ke kříži za zpěvu a modlitby a skončí tuto pobožnost u Božího hrobu ve farním kostele.

1909), velkého přítele našeho národa a buditele lužickosrbského lidu. Jak veliký význam měla jeho práce a jak vysoce je oceňován současnou dobou, dokazuje i skutečnost, že NDR k jeho počtě ustavila „Státní cenu Jakuba Barta-Čišinského“ a vydala serii poštovních známek s jeho portrétem. Jiným katolickým knězem a buditelem národa je Tecelin Mět (má pamětní desku na poutním kostele v Rosenthalu) a evangelický farář H. Lubjenski a Handrij Zejleř.

Je zajímavé, že do dnešního dne se udrželo mnoho starých zvyků a obyčejů. Nejznámější je slavná jízda katolických „křížerjou“ na Boží hod velikonoční, kdy

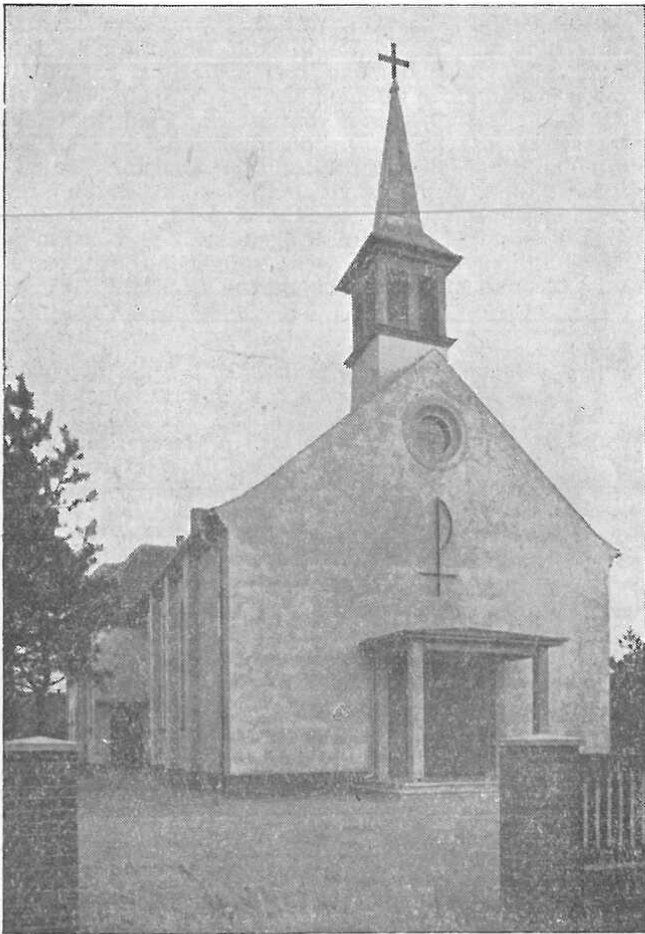

Na Hod Boží velikonoční podle starých srbských zvyků jezdí katoličtí muži a jinoši na koních sdělit radostnou zvěst o zmrtvýchvstání Páně sousedním farnostem.

muži slavnostně oděni s cylindry na hlavách jedou do sousední katolické obce s velikonočním radostným poselstvím. Ženy zase na Velký pátek a Bílou sobotu navštěvují za zbožného zpěvu všechny kříže v dědině.

Z návštěvy v kraji Lužických Srbů jsem si odnesl pevně přesvědčení, že nový společenský řád, který zavládl v NDR, uskutečňuje vpravdě zásady svobodného národního života pro všechny národy. Srbský národ se probouzí k novému životu, díky porozumění vlády NDR a lužickosrbský lid jako vděk dokazuje svou prací a přičinlivostí, že chce pomáhat vytvářet předpoklady pro šťastný a krásný život všech národů v míru.

Josef Beneš

Nově postavený katolický kostel sv. Michaela v Pumpe-Brigittenhof v Horní Lužici.

Lužickosrbská katolická nevěsta s družičkami.

SRDCEM A Z HLOUBKY

Listopad přináší s sebou náladu k uvažování, k hlubšímu posuzování věcí a dějů. Atmosféra Dušiček přímo nabádá zastavit se a meditovat o smyslu lidského života, o velikých otázkách života a smrti, o životě dočasném a věčném. A z tohoto intimního vnitřního pohledu na chod lidských věcí, zvroutěného vzpomínkou na milé zemřelé, vyplývá jaksi samo sebou, že k úvahám přikládáme zároveň kus vlastního srdce, kus vlastní nejnvtřnější osobnosti...

Kdo však se tímto způsobem dívá na svět, na dění naší současné společnosti, nemůže být nikdy nezúčastněným, hostejným divákem. Naopak se snaží a musí snažit, aby tento pohled byl vroucně účastný, lidský, teplý. Abychom ale také nemluvili jen za sebe samotné, ale aby, pokud možno, mluvil „Kristus v nás“.

Pohled na hroby zemřelých v nás nejen vzbuzuje radostnou jistotu Vzkříšení, ale také úvahu o tom, jak si musíme cenit daru života, jak k němu musíme přistupovat s úctou a láskou... Vzpomeňme také oněch nesmírných řad mrtvých, které uchvátily kruté děje poslední války k odchodu z tohoto světa. Vzpomeňme milionů prostých a statečných lidí, které zahubil protikřesťanský a vždy nelidský fašismus. Ti lidé nemají hrobů, leda snad anonymních masových jam, které skryly onu bezměrnost jejich utrpení a ono hluboké ponížení lidské osobnosti, ono pohrdání cenou nesmrtelné lidské duše, jaké bylo a je dosud vlastní fašismu a militaristickému imperialismu.

Sub specie aeternitatis a ze zorného pohledu těchto obětí a hrdinů — bychom měli se v myšlenkách zastavit nad světem, kteří tito lidé připravovali a kterého se již nedočkali. Bolí srdce, vzpomeneme-li na hrůzy, které oni prožívali a uvědomíme-li si, že mnohé z toho, co bylo příčinou jejich smrti a utrpení, dnes opět ožívuje. Ošklivé, nelidské stíny masových záhubců duší i těl opět se snaží pronikat na světovou scénu a my musíme s hlubokým zármutkem a rozhořčením zde konstatovat, že jejich nečistý úsilí o zvrát poměrů v jistých částech světa má jisté úspěchy. Zjištění pravdy křesťana nikdy nezbavuje odvahy: naopak burcuje jeho síly, vede ho k bdělosti.

Vývoj poměrů v západním Německu, NSR, je jednou z oněch alarmujících skutečností, nad kterými nelze zavírat oči. Nemohli jsme se v posledním čísle ještě zamyslet nad výsledky a smyslem parlamentních voleb v Německu. Ano, je to záležitost opravdu vážná, záležitost pro nás palčivě aktuální. Vždyť jsme sousedy této veliké země, která kromě Klopstocků, Goethů a Beethovenů měla také Vilémy II., Hitlery, Goebbelse, a neváhejme dodat, své Brüningy a Adenauery.

Skutečností zůstává, že lid v této části Německa dosud neprohlédl pravou tvář lidí, kteří svůj militarismus a bezmezný společenský sobectví rádi zakrývají frázemi a vignetami, jež mají vzbudit dojem „křesťanskosti“. Ano, velká část Němců v této části Německa ještě podlehla ilusím, slibům a demagogii. Bude jistě trvat déle, nežli pochopí, že pan Adenauer je duchu křesťanství a katolicismu vzdálen na míle... Křesťanské fráze kryjí obilný hrob, plný nacistické nečistoty a bezduchého prušáckého militarismu. „Bez myšlenek putovat do záhuby války, jít za odvetou, potlačit všechno lidské a božské“, to je to, co vyplývá ze západoněmeckých voleb.

Co mají bankéřské skupiny, co mají nacističtí generálové společného s křesťanstvím, co mají společného s onou evropskou kulturou, která je podle slov těchto kruhů smrtelně ohrožována Východem? Starý Drang nach Osten se objevuje v nové metamorfóze. Hledá snad, pravda, slušnější hesla, ale za nimi opět se objevuje a mašruje voják prušáckého drilu, bez vlastní vůle a myšlenek. Jen jediná odlišnost tu je: uniforma má americký stříh. Jinak je vše stejné: Bismarck, Vi-

lém II., Hitler by byli spokojeni. Staronový kancléř mluví jejich řečí: je třeba zbrojit, je třeba nových zbraní! Staré nestačí na chystané zabíjení. Proto: sem s novými zbraněmi, se zbraněmi hodnými doby imperialismu! Západní Německo má být arsenálem nejničivějších nukleárních zbraní. Tyto zbraně se mají dostat do rukou těch, kteří stavěli kdysi Osvětimi a kteří také mají na svědomí i naše Lidice. Svět však nesmí naslouchat zpupným generálům a bývalým náčelníkům SS, nýbrž především těm, kteří na vlastním těle a na vlastní duši prožili to všechno, co znamenal a i dnes znamená německý fašismus a militarismus.

Hned po volbách je ostatně příznačné, že kancléř Adenauer si pospíší prohlásit, že mezinárodní vývoj plně opravňuje dosavadní zahraniční politiku NSR a že jeho nová vláda bude jako dosud sledovat politiku Severoatlantického paktu se všemi politickými, hospodářskými a vojenskými důsledky, které z ní vyplnou. To ovšem znamená v první řadě vyzbrojení wehrmachtu jadernými zbraněmi. Je to veliká odpovědnost před Bohem a lidmi, kterou na sebe berou západní velmoci s USA v čele, když tyto nejničivější zbraně chtějí dát do rukou někdejších představitelů vyhlazovacích koncentračních táborů. Opět jeden z důvodů, abychom my jako katoličtí kněží pozvedli hlas proti této neodpovědné hazardní hře, která může ohrozit životy milionů lidí, rozvrátit jejich zdraví, rodiny, zamořit a zničit celé oblasti. Při památce všech věrných zemřelých, zvláště těch, kteří zemřeli v nacistických vězeních a koncentračních táborech, pocítujeme jako nejvlastnější povinnost znovu a znovu zvedat svůj hlas proti atomovému vyzbrojování NSR.

Je ovšem příznačné pro to, koho CDU zastupuje, že prvním návštěvníkem u kancléře Adenauera nebyl snad kněz, nýbrž bankéř Pferdmenges. Jeden z těch lidí, kteří kdysi financovali stejně ochotně Hitlera a kteří umožnili přepadení řady evropských států. Tento mluvčí zbrojařských a bankovních západoněmeckých koncernů je považován za vlastní „šedou eminenci“ bonnského státu. Pan Pferdmenges, pan Krupp a Thyssen se již nemohou dočkat pohádkových zisků, které vyplnou z dalšího zbrojení. Pochopitelně nukleární zbrojení je nejnákladnější, a proto pro tyto pány nejvýnosnější. V krátkém čase po volbách byla rovněž otištěna zpráva, že hlavním přístavem atlantických námořních sil se stane severoněmecké město Kiel. Tak bude vnesen moment neklidu a nejistoty opět do blízkosti sovětské a polské zájmové oblasti.

Na zasedání Valného shromáždění OSN jsou rovněž patrné dvě základní tendence: jedna směřuje k zvyšování mezinárodního napětí v rámci budování útočných paktů všeho druhu, druhá k odzbrojování a pokojnému snižování napětí ve světě a k mírovému spoluzití národů všech společenských soustav.

Jsmo hrdi na to, že zástupci naší vlasti patří mezi ty, kteří na zasedání této světové organizace zastupují mírové ušlechtilé tendence naší doby. Není to snad jen Sovětský svaz a socialistické země Evropy a Asie, které důsledně a vytrvale tu hájí zájmy míru; je to také mnoho zemí s kapitalistickou soustavou, které rovněž se snaží zastavit horečné zbrojení a dát světu možnost klidného vývoje. Vždyť jen slunce Lásky, dobrořivé Boží Lásky, může dát světu možnost jít cestami, které by byly shodné se základními postuláty křesťanství.

Ministr zahraničních věcí našeho státu V. David poukázal ve Valném shromáždění OSN na to, jak je důležité, aby byl zabezpečen mír právě v té oblasti, ve které díky intrikám USA vládne trvalý neklid. Je to Blízký a Střední Východ, kde Velká Británie, USA a Francie se snaží potlačit vůli arabských národů po vlastním nezávislém životě. Francie nedokázala dosud

vyřešit alžírskou otázku uspokojivě pro lid této těžce zkoušené země. Velká Británie potlačuje Oman a opět se snaží, aby propašovala britské důstojníky do Jordánska, odkud byli svého času vypovězeni, USA zasahuje rušivě do celé oblasti svou smutně proslulou Eisenhowerovou doktrinou. V poslední době je to zvláště Syrie, která je terčem všech myslitelných intrik pro svou důslednou mírovou politiku, svou snahu hájit vlastní nezávislost a neutralitu.

Návrhy SSSR na odzbrojení jsou zcela reálné a umožnily by všem národům zbavit se nesnesitelné tíže šílených zbrojních nákladů. Lidskému a tak ušlechtilému cíli platí také návrh Československa, aby OSN se zabývalo nebezpečím atomového záření, které již dnes – v samotném rámci pokusů – ohrožuje lidské životy a zdraví. Radioaktivní částice mohou zasáhnout kterékoli místo na světě bez ohledu na hranice kteréhokoliv státu. Je totiž vědecky dokázáno, že i kdyby se nyní zastavily pokusné nukleární výbuchy, stroncium bude dopadat na naši zem i v příštích letech ve stále větším množství a že maximum zhoubných důsledků z toho vyplývajících bude největší v roce 1980! Stoupající radioaktivita může biologicky ohrozit celé oblasti a všechno živé může být smrtelně zraněno. Jaká je to neodpovědnost zahrávat si se životy všeho tvorstva na celém světě! Vždyť i vlastní pachatelé mohou být postiženi, nebo jejich děti!

Československá deklarace je tu proto, aby vás burcovala světové veřejné mínění, aby upozorňovala všechny lidi dobré vůle na celém světě na nebezpečí, které tu již je, které je reálné a hrozivé zároveň. V jakém nesouladu, ba v přímém protikladu jsou zatvrzelé snahy západních mocností s jasnými poučeními evangelii! Kdo může být na nejmenších pochybách, co by řekl v tomto naléhavém ohrožení samého života na zemi hlas Knížete míru? Nikdo, kdo je křesťan duchem i srdcem, nemůže ani na chvílku pochybovat, že svět byl stvořen Boží láskou, že je jí ustavičně udržován a že všechny tendence ohrozit život na zemi jsou hrozivým rouháním do samotné tváře Boží!

Slyšme však také svým vnitřním hlasem poselství, které nám přinášejí naši drazí mrtví, na které právě nyní s láskou a modlitbami pamatujeme. Jejich obětní smrt k nám volá: „Šetřte život, milujte se bratrsky vespolek, konejte skutky lásky, milosrdenství, dobré vůle. Jejich hlasy mohou přece zaznívat v každém citlivém lidském svědomí. Víme-li pak, že v lidském svědomí mluví sám Bůh, buďme velmi bdělí na řeč, kterou zaslechneme! Nalezneme-li pravdu, je naší nejvnitřnější povinností hájit ji v plné důslednosti a také statečností! Jsme jí povinováni ve jménu lásky a úcty k Bohu, ve jménu lásky k živým, ve jménu památky k drahým mrtvým!

P. Jan Mára

NÁŠ ZÁPISNÍK

NOVÉ USPOŘÁDÁNÍ POSTU

Půst, který byl dosud všeobecným církevním zákonem (CIC, can. 1252, § 2) předepsán dne 14. srpna, překládá se následujícím výnosem na den 7. prosince:

Cum plures Ordinarii ex variis quidem Nationibus, Apostolicae Sedi significaverint difficultates quae, ob locorum et temporum adjuncta, continenter obstant fidei observantiae legis Jejuni et abstinentiae pervigilio Festi Deiparae in Caelum Assumptae statutae, Sacra Congregatio Concilii, omnibus mature perpensis, de speciali Summi Pontificis mandato, praedictam obligationem deinceps ad pervigilium Festi Conceptionis Immaculatae Beatae Mariae Virginis, pro omnibus Christianifidelibus ubique terrarum commorantibus, praesenti Decreto transfert.

Contrariis quibuslibet non obstantibus, etiam speciali mentione dignis.

Datum Romae, die 25 Julii 1957.

EUCCHARISTICKÝ PŮST

Cítím se opět nucen doplnit obsáhlé theologické pojednání, které probíhá t. č. v našem časopise pod titulem „Kodex a Nejsvětější Svátost“.

V posledním, říjnovém čísle DP probírá autor mimo jiné přirozený půst před svatým přijímáním. Thema je velmi pečlivě a důkladně propracováno, je vidět, že si dal vldp. pisatel na své práci značně záležet, avšak, žel Bohu, obsah neodpovídá nejnovějšímu stavu věci.

Pokládám proto nejen za vhodné, nýbrž za nutné upozornit naše duchovenstvo a informovat je o tom, jaká zde zatím nastala změna, aby nedošlo mezi kněžími a věřícími lidem k zbytečnému zmatku a k nerosvlnalostem.

Pozorný čtenář shora citovaného článku jistě sám vycítil, že se stala dosavadní praxe eucharistického postu, jak se ustálila v kodexu a jak byla roku 1953 apoštolskou konstitucí „Christus Dominus“ a oficiální interpretací v instrukcích svatého Officia pozměněna, tak komplikovanou, že bylo třeba intensivního studia, aby bylo všem pravidlům a výjimkám vůbec porozuměno, nemluvě ani o faktickém zapamatování a zachovávaní všech podrobností.

K tomuto poznání došel zajisté svatý Otec, vydal-li dne 19. března 1957 o svátku sv. Josefa Motu proprio

„Sacram Communionem“, kterým zcela rázně zasáhl do dosavadního způsobu eucharistického postu a uveřejnil naprosto jednoduché a všem srozumitelné nové směrnice.

Za účelem přímého seznámení s papežovými slovy cituji zde příslušné výňatky z obsáhlého Motu proprio v českém překladu:

„Doba eucharistického postu, který musí zachovávat kněží před mší sv. a věřící před svatým přijímáním, ať v hodinách dopoledních neb odpoledních, omezuje se na tři hodiny, pokud jde o tuhý pokrm a alkoholický nápoj, na jednu hodinu pak, pokud jde o nápoj nealkoholický. Pití vody půst neruší.

Zachovávat eucharistický půst během uvedené doby jsou povinni i ti, kdo slouží mší sv. neb přijímají o půlnoci anebo v prvních denních hodinách.

Nemocní, i když nejsou upoutáni na lůžko, mohou užívat nealkoholický nápoj a skutečné, pravé léky, ať tekuté či tuhé, před sloužením mše sv. neb přijetím Eucharistie bez časového omezení.

Připomínáme však důrazně kněžím i věřícím, aby zachovávali, pokud jim bude možno, způsob eucharistického postu před mší sv. nebo před svatým přijímáním ctihodný a starobylý.

Všichni konečně, kdo budou používat těchto fakult, nechtě se snažit ze všech sil vyvážit udělené dobrodiní skvělejšími příklady křesťanského života, zejména skutky pokání a bratrské lásky.

Předpisy obsažené v tomto apoštolském listě nabývají platnosti dnem 25. března (1957), ve svátek Zvěstování blahoslavené Marie Panny.“

I když tedy můžeme a máme nadále zachovávat půst před mší sv., resp. před svatým přijímáním podle možnosti a podle přání svatého Otce od půlnoci, jak to praktikovala Církev po dlouhá staletí, je jasné, že nesmíme nechat bez povšimnutí uvedený nový výnos, kterým padají veškerá předcházející a opačná ustanovení a kterým se stává tudíž i bezpředmětný onen celý odstavec o eucharistickém postu ve zmíněném článku, uveřejněném v říjnovém čísle DP, jenž měl sice svou platnost do 25. března t. r., ale nyní už neplatí.

Opravujeme si proto pravidla asi takto:

Každý kněz, který hodlá celebrovat, a každý katolík, který chce přistoupit ke stolu Páně, může v každém případě, ať je to ráno, dopoledne, odpoledne, večer či

v noci, ať má do kostela daleko nebo blízko, ať má po práci či před prací, bez veškerého zvláštního povolení *ještě tři hodiny předtím všechno jíst a všechno pít, a ještě jednu hodinu předtím pít každý nealkoholický nápoj.*

Rozhodující doba je pro kněze začátek mše svaté, pro věřícího doba, kdy bude přijímat.

Vodu pít může kdokoli a kdykoli *bez časového omezení.*

Nemocní pak mohou pít všechny nealkoholické nápoje a užívat léky jakéhokoliv druhu rovněž *bez časového omezení.*

A na konec ještě poznámka pro duchovní, pokud jde o *abluci* po svatém přijímání v případě binace či trinace:

Ve smyslu projednaných nejnovějších směrnic platí nyní tyto zásady:

1. Následuje-li druhá (třetí) mše svatá až za 3 hodiny nebo později, může kněz při předcházející mši sv. vypít obojí *abluci*, učiněnou tedy jak vínem, tak vodou.

2. Je-li doba mezi jednotlivými mšemi sv. kratší než 3 hodiny, může kněz vypít *abluci* učiněnou toliko vodou.

3. Slouží-li však dvě neb tři mše svaté *bezprostředně* za sebou, aniž by po jednotlivých mších sv. odcházel od oltáře, jak se na př. stává na Boží hod vánoční anebo o Dušičkách, nevykonává kněz při první (druhé) mši sv. vůbec žádnou *abluci*, ani vínem, ani vodou, nýbrž se řídí speciální rubrikou misálu pro tyto dny a případy.

Josef Němec

DEKRET O UCHOVÁVÁNÍ NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI

V některých zemích došlo v poslední době při budování nových kostelů a oltářů z převeliké „liturgické horlivosti“ k různým přehmatům, odporujícím církevním zvyklostem. Tak se stavěly oltáře – většinou uprostřed chrámů – po způsobu starokřesťanských obětních stůlů bez svatostánků. Nejsvětější Svátost dávala se jinam, na místo mnohdy nevhodné.

Dekret Posvátné kongregace obřadů ze dne 1. června 1957 „Sanctissimam Eucharistiam“ poukazuje na tyto nepřístojnosti, připomíná správnou církevní linii a dává jasné, závazné směrnice.

Pro informaci našeho duchovenstva přinášíme český překlad dekretu:

Svatá matka Církve starala se vždycky s horlivou a bdělou pečlivostí o to, aby byla nejsvětější Eucharistie uchovávána s největší důstojností. Tato snaha uskutečňovala se během staletí různým způsobem. Časem pak vzrůstající eucharistická zbožnost věřícího lidu učinila z místa přechovávání Těla Páně středisko kvetoucího křesťanského života.

Aby se však předcházelo zneužívání a aby se všechno dělo podle předpisu, vyžádala příslušná církevní autorita častěji různá nařízení, dekrety a zákony, kterými byly blíže určeny místo, způsob a obyčej uchovávání Eucharistie. To všechno shrnuje Kodex kanonického práva, který praví: Kánon 1268, § 2: „Nejsvětější Eucharistie budiž uchovávána na nejvýznamnějším a nejvýznamnějším místě kostela, totiž pravidelně na hlavním oltáři.“ Kánon 1269, § 1: „Nejsvětější Eucharistie budiž ukládána v neodstranitelném svatostánku, stojícím uprostřed oltáře.“

V nejnovější době konečně vyložil náš svatý Otec, papež Pius XII., v projevu, který měl k účastníkům na mezinárodním sjezdu pro pastorální liturgii v Assisi dne 22. září 1956, zcela jasně některé hlavní zásady týkající se církevní nauky a praxe o skutečné přítomnosti Krista Pána ve svatostánku, zavrhl jisté moderní bludy a doporučil důrazně, aby se konaly pobožnosti k eucharistické Svátosti uložené podle osvědčené tradice naší Církve ve svatostáncích.

Vzhledem k tomu usnesla se Posvátná kongregace obřadů na základě zplnomocnění obdržení od našeho svatého Otce Pia, z Boží prozřetelnosti papeže XII., na následujícím:

1. Ustanovení Kodexu kanonického práva o přechovávání nejsvětější Eucharistie (kán. 1268, 1269) je nutno se vši posvátností a zbožností zachovávat. Místní Ordináři nechtě neopomíjejí bdít nad jejich dodržováním.

2. Svatostánek musí být spojen s oltářem tak pevně, aby se nedal odstranit. Budiž zásadně umístěn na hlavním oltáři, nedoporučuje-li uctívání a kult tak vznesené svátosti jiný, pohodlnější a slušnější způsob, což se stává pravidelně v katedrálních, kolegiálních a klášterních chrámech, kde se konávají funkce v chóru, nebo také někdy ve větších svatyních, aby nebyl zastíněn patřičný nejvyšší kult klanění, který přísluší Nejsvětější Svátosti, zvláštní pobožností věřících k předmětu jejich uctívání.

3. Na oltáři, na němž se Nejsvětější Eucharistie uchovává, musí se pravidelně celebrovat Oběť mše svaté.

4. V kostelích, kde se nachází pouze jediný oltář, nelze tento postavit tak, aby kněz celebrou obličejem k lidu. Na tomto oltáři, uprostřed, musí stát naprosto důstojný svatostánek, určený pro Nejsvětější Eucharistii, zhotovený co do tvaru a rozměrů podle liturgických zákonů.

5. Svatostánek musí být ve všech stran pevně uzavřený a ve všech svých částech tak zajištěný, aby bylo znemožněno veškeré nebezpečí profanace.

6. Svatostánek má být po dobu, kdy v něm bývají uloženy posvátné způsoby, pokryt záclonou a má před ním svítit, ve smyslu starobylé církevní tradice, věčně světlo.

7. Svatostánek nechtě odpovídá svým tvarem slohu oltáře a chrámu. Nechtě se neliší příliš od tvarů dosud obvyklých. Nechtě není redukován na podobu prosté skřínky, nýbrž ať reprezentuje právě obydlí Boží u lidí. Nesmí být ozdoben neobvyklými symboly a obrazy, které by vzbuzovaly u věřícího lidu údiv, anebo které by mohly být vykládány mylně, ani takovými, jež nemají vztah k Nejsvětější Svátosti.

8. Přísně se zapovídají svatostánky umístěné mimo oltář, na př. ve zdi, stranou oltáře nebo za oltářem, či ve schránkách anebo na sloupech od oltáře oddělených.

9. Opačný zvyk, ať se vztahuje na způsob uchovávání Eucharistie neb na tvar svatostánku, nelze předpokládat, leč v případech zvyku stoletého či nepamětného (srovnej kán. 62, § 2), jako na př., jde-li o svatostánky vystavěné v podobě věže nebo kapličky. Uvedené formy nelze však více napodobovat.

Veškerá opačná ustanovení se tímto ruší.

DOPIS NAŠICH MAĎARSKÝCH SPOLUBRATŘÍ

Milí přátelé, vřelý přátelský pozdrav, který jste nám zaslali, nás nesmírně potěšil. Ve velkých otázkách, na nichž dnes závisí světový mír, vyznáváme s plným přesvědčením tytéž pravdy, které byly vyjádřeny také na vaší Celostátní mírové konferenci. Jsme zajedno s vámi a se všemi rozumně smýšlejícími lidmi, neboť jen člověk hloupý anebo zlomyslný se může chystat k nemilosrdnému zničení svých bližních a světa. Ze srdce děkujeme vám za vaši účast, kterou jste nám projevili po tragických událostech v Maďarsku na podzim minulého roku. S potěšením můžeme vám sdělit, že naše vlast kráčí energickými kroky na cestě společenské i hospodářské konsolidace, a i když nás čeká ještě velké úsilí, aby uplynulé události, díky našemu úsilí, žily v naší paměti vbrzku jen jako zlý sen, nepochybujeme o naší budoucnosti. Jsme vděční za pomoc, kterou váš lid nám v době největší nouze poskytl s tak vřelou láskou. Jsme ale také vděční za to, jak jste se ujali naší delegace, která dlela u vás právě v oněch smutných dnech. Pokud jde o naše nejnovější boje v souvislosti s těžkými útoky některých vatikánských kruhů, snášíme je s čistým a proto klidným svědomím a věříme, že mínění inspirované těmi, kteří nám nepřejí, změní se vítězstvím pravdy v náš prospěch. Byli bychom šťastni, kdybychom měli příležitost uvítat také vás v našem kruhu a pohovořit si s vámi o našich společných problémech. Vaše návštěva by nám způsobila velikou radost. S upřímnou láskou vás zdravíme a va-

ším prostřednictvím všechny naše milé kněze spolu-
bratry v Československu.

Budapešť 20. září 1957.

Dr Beresztóczy Miklós Mag Béla Dr Horváth Richárd

SVATOMARKETSKÉ JUBILEUM

V malebné pohlednici Prahy má Břevnov místo ob-
zvláštní: uchovává si venkovskou svěžest a basilika sv.
Markety je tu doslova skryta v zeleni zahrad. Bohatě
členěné průčelí, zvláště linie a krásná hnědočervená
báň, letos prošla generální opravou, jsou mimořádně
půvabnou dominantou západní Prahy. Galerie českých
světců z rukou Brandlových, právě tak jako kultivova-
ná zahradní architektura s proslulou více nežli staletou
alejí vzdechů (vede totiž k hřbitovu) a hranolovitou
alejí versailleského stříhu okouzluje oko a potěšují srdce.

Historie basiliky sv. Markety, to jsou dějiny raného
českého státu a křesťanství zároveň. Od sv. Vojtěcha
vede tisíciletá dějinná stopa až do přítomnosti. Letos
vzpomíná Břevnov významného jubilea basiliky na
rozmezí důležité doby sedmileté války. V r. 1757 byla
totiž slavnostně znovuvysvěcena.

Historická scéna předchozích let byla bouřlivá: od
ústupu a porážky stavovských vojsk na Bílé hoře, přes
vpády Švédů a Sasů, až po spojené výpravy bavorských
a francouzských tlup v 18. století byla svatomarketská
basilika dějištěm válek. Vdp. administrátor Jedlička
poznává, že po karlovarské silnici vždy kráčela
pro lid i pro chrám zhoubá. Nejrušnější a nejdrama-
tičtější události však předcházely době, o které mlu-
víme. A právě ony vedly k tomu, že basilika musela
být znovu vysvěcena.

Smutné časy zažila basilika s opatem Bedřichem
Grundmannem v druhé polovině osmnáctého století.
Roku 1757 vtrhli Prusové v čele s Bedřichem Velikým
do Čech. Sám král se objevil na svatomarketské scéně.
Spolu s ním se tu usadilo na 800 vojáků s třiceti dů-
stojníky. Král brzy táhl dále a velením marketské po-
sádky byl pověřen maršál Keith. Bitva u Štěrbol
naplnila všechny klášterní budovy včetně basiliky po-
četnými raněnými. Svatá Marketa byla naplněna vá-
lečnými hrůzami. Lidé tu umírali za hrozných bolestí.
Chrám byl naplněn vojáky, křik, nářky, steny a pro-
klánání se mísily s lhostejností pruských důstojníků —
raněným nebyla fakticky poskytnuta žádná pomoc.
Chodby i basilika byly doslova přeplněny umírajícími.
Jen málo duchovních se tu odvážilo zůstat s bezohled-
ným nepřítelem. Pruská soldateska chrám znesvěco-
vala, jak jen mohla.

Když přece jen konečně odtáhla, byl chrám zpusto-
šen natolik, že opat se sem raději ani nevrátil a zemřel
v Broumově. Dnešní veliká stodola byla pohřebištěm
Prusů. Proto se jí tu dosud říká „Na Prejsovce“. Snad
2500 pruských vojáků je tu pohřbeno. Trvalo mnoho
týdnů nežli byl chrám vyčištěn a trochu upraven.
A právě před dvěma sty lety byl k radosti věřících
znovu vysvěcen pražským světícím biskupem Příchov-
ským. Mnoho prelátů a veliké množství věřících lidu
se zúčastnilo slavnostního obřadu. Vždyť účastníci vi-
děli ve slavnosti úsvit lepších časů, kýžený počátek
míru.

Proto letos 13. října zazářila svatá Marketa světly a
zazněla hudbou. Slavnostní bohoslužby byly díkem
Bohu, že ani basilika, ani věřící nemusejí prožívat dobu
válečného děsu. Vdp. administrátor Jedlička právem
řekl, že „válka je společným nepřítelem chrámu a lidu“.
Zrovna tak jako je mír výrazem lepších vztahů mezi
lidmi, jako je výrazem života hodného pravých křes-
ťanů. Svatomarketský sbor kvete dnes jako snad nikdy
předtím. Největší mistři české i světové polyfonie tu
promlouvají k srdcím věřících. Letos v říjnu promlu-

vila však hudba zvláště vděčně. Vzpomněla tak s věři-
cími události před dvěma stoletími a zdůraznila, že
cesta zakladatelova, cesta svatého Vojtěcha, byla vždy
stezkou pokoje a pravého míru.

SV. BENEDIKT

Svatý Otec povýšil sv. Benedikta na patrona bada-
telů jeskyň. Byl zvolen proto, že strávil tři léta svého
života v jeskyni u Subiaca na modlitbách a v rozjímá-
ní. Je tedy vhodné a odpovídající — podotkl papež —
abychom vzývali sv. Benedikta jako ochránce těch, kdo
nasazují svůj život za účelem prozkoumání vnitřku
země ve prospěch vědy. Ustanovení patrona badatelů
jeskyň se stalo na prosbu arcibiskupa v Bologně.

MARIA ZELL

V rámci osmistého výročí trvání rakouského ma-
riánského poutního místa Maria Zell konal se 1. čer-
vence 1957 sjezd „mezinárodního dorozumění“. Byl za-
hájěn v předvečer slavnostním světelným průvodem.
Za průvodu konaly se modlitby za mír a dorozumění
mezi národy. Ve svém kázání u příležitosti pontifikál-
ní mše svaté pravil biskup Laszlo, že Maria Zell je
branou míru mezi všemi národy.

LURDY

Příštího roku 1958 oslaví světoznámé mariánské
poutní místo Lurdy 100. výročí svého trvání. Od začá-
tku roku 1957 konají se přípravné práce. Do jara 1958
má být dokončena novostavba lurdského chrámu a mos-
tu přes řeku, který umožní, aby se mohlo shromáždit
v blízkosti místa zasvěceného lurdské Panně Marii co
nejvíce účastníků oslav.

PĚT KNĚŽÍ V JEDNÉ RODINĚ

V jedné vsi španělské diecése Astorga sloužili sou-
časně první svou mší sv. tři bratři kněží-novosvěcenci,
zatím co u jiných oltářů téhož chrámu celeburovali je-
jich dva starší bratři, kteří jsou kněžími už několik let.
Pět bratří-kněží vyšlo z chudé rodiny zemědělského
dělníka, která měla celkem 10 dětí.

NEDOSTATEK KNĚŽÍ VE FRANCII

Mluví o něm výmluvně tato čísla: V roce 1904 (za
rozluky Církve a státu) bylo ve Francii celkem 71 300
kněží. Dnes už je jich jen 56 700. Už tehdy bylo ne-
obsazeno 4772 far, kdežto dnes nemá duchovního pas-
týře 15 916 farností, většinou v odlidněných krajích. Na
venkově s 18 miliony katolíků je 21 000 kněží, v měs-
tech, kde žijí 24 miliony věřících, je jich jen 7200. V Pa-
říži bylo v roce 1906 866 kněží, dnes jich tam působí
1168 (roku 1956), ale město za padesát let nesmírně
vzrostlo. Proti 149 pařížským farám a vikářstvím v roce
1906 je dnes v Paříži 240 farností a 105 vikářství.

VLASTENECKÉ DÍLO ZASLOUŽILÉHO KNĚZE

V těchto dnech vyšla v nakladatelství Lidové demo-
kracie kniha katolického kněze J. J. Marka (Jana
z Hvězdy) Mastičkář (str. 176, váz. 12 Kčs). Autor se
narodil 4. listopadu 1803 a zemřel den před svými pa-
desátinami. Celý svůj život prožil na Plzeňsku, napo-
sledy jako farář v Kralovicích. Mastičkář je novela,
která v době, kdy byla psána, byla odvážnou bojovnou
prací, neboť v době silné germanisace se otevřeně hlá-
sí autor k upřímné lásce k vlasti. O duchovenstvu říká
doslova: „Naše duchovenstvo nezůstává nikdy pozadu,
kde se jedná o věc spravedlivou, zemi prospěšnou; za-
stává věrně svatý úkol svého povolání: rozmnožovat
království Boží na zemi, ulehčovat bídě duchovní i tě-
lesné, ujímat se potřeb lidu, těšit v zármutku, pomáhat
v nouzi.“

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII. - Číslo 9. - V Praze dne 1. listopadu 1957.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Ustanovení:

- Vaněk Antonín**, administrátor, Kozmice u Benešova, ustanoven dekretem čj. 7275/57 od 1. 10. 1957 excurr. administrátorem ve Vranově, okres Benešov.
- Dočekal Jan**, děkan kapituly karlštejnské, ustanoven dekretem čj. 7337/57 od 1. 10. 1957 administrátorem v Praze-Liboci.
- Podolák Václav**, kaplan u sv. Ant. v Praze VII, ustanoven dekretem čj. 7339/57 od 1. 10. 1957 administrátorem u sv. Prokopa v Praze-Žižkově.
- Zbořil Jaroslav**, kaplan arciděk. Plzeň I, ustanoven dekretem čj. 7341/57 od 1. 10. 1957 kaplanem u sv. Antonína v Praze VII.
- Mošna Jiří**, administrátor v Tismicích, ustanoven dekretem čj. 7423/57 od 1. 9. 1957 administrátorem v Pernarci, dekretem čj. 7425/57 excurr. admin. v Erpužicích, dekretem čj. 7426/57 excurr. admin. v Šipíně, vesměs okres Stříbro a dekretem čj. 7424/57 excurr. admin. v Číhané, okres Plasy.
- Lounek Dalibor**, administrátor, Stanovice, ustanoven dekretem čj. 7428/57 od 1. 9. 1957 administrátorem ve Skokách, okres Toužim.
- Soukup František**, administrátor, Rataje n. Sáz., ustanoven dekretem čj. 7427/57 dočasně excurr. administrátorem v Sázavě, okres Kutná Hora a ve Stříbrné Skalici, okres Český Brod.
- Daňha Alfons**, administrátor v Praze Liboci, ustanoven dekretem čj. 7336/57 od 1. 10. 1957 administrátorem u Nejsv. Srdce Páně v Praze XII.
- Petrák František**, administrátor v Kralovicích u Plzně, ustanoven dekretem čj. 8216/57 od 1. 9. 1957 administrátorem v Tismicích, dekretem čj. 8217/57 excurr. admin. v Přistoupimí a dekretem čj. 8218/57 excurr. administrátorem v Tuklatech, vesměs okres Český Brod.
- Zelený Rostislav**, administrátor ve Stupně, zrušeno ustanovení dekr. čj. 8270/57 administrátorem v Mýtě v Č. a excurr. admin. ve Strašicích a ustanoven dekretem čj. 8271/57 administrátorem v Kralovicích u Plzně od 1. 10. 1957, dekretem čj. 8272/57 excurr. admin. v Potvorově a dekretem čj. 8273/57 excurr. administrátorem ve Vysoké Libyni, vesměs okres Plasy.
- Aubrecht Jaroslav**, administrátor v Mýtě v Č., zrušeno ustanovení dekretem čj. 8269/57 ustanovení administrátorem v Kralovicích u Plzně a excurr. v Potvorově a ve Vysoké Libyni, a obnovena jurisdikce pro administraci v Mýtě v Č. a excurr. administraci ve Strašicích.
- Antunovič Dragan**, administrátor v Českém Brodě, ustanoven dekretem čj. 8353/57 od 1. 10. 1957 administrátorem v Kostelci nad Černými Lesy, okres Český Brod.
- Vystrčil Jaroslav**, administrátor v Družici, ustanoven dekretem čj. 8354/57 od 1. 10. 1957 administrátorem v Českém Brodě a dekretem čj. 8355/57 excurr. administrátorem ve Stolmíři, okres Český Brod.
- Klepš Václav**, administrátor v Kostelci nad Čer. Lesy, ustanoven dekretem čj. 8356/57 od 1. 10. 1957 administrátorem v Družici a dekretem čj. 8357/57 excurr. administrátorem v Bratronicích, okres Kladno.

Pensionování:

- Šácha Václav**, farář ve Vranově, p. Chocerady, odchází dnem 30. 9. 1957 na trvalý odpočinek (čj. 7276/57).

Úmrtí:

- Brejla Jan**, farář u sv. Vojtěcha v Praze II, zemřel 24. 9. 1957 ve věku 90 let (čj. 8321/57).

DIECĚSE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Vyznamenání:

- Osobní děkan:
Cerný Jan, b. vikář a farář v Předhradí. N. E. 2114 z 16. 8. 1957.
Biskupský notář:
Bílkovský Karel, katecheta v. v. v Poděbradech. N. E. 2087 z 6. 8. 1957.
Expositorium canonice:
John František, interkalární administrátor, H. Staré Město. N. E. 2169 z 15. 8. 1957.

- Pecina František**, novokněz, kaplanem v Novém Městě n. Met. N. E. 1925 z 15. 7. 1957.
Steiner František, interkalární administrátor ve Skuhrově u Habrů, interkalárním administrátorem v Křešíně. N. E. 2238 z 1. 9. 1957.
Steiner František, interkalární administrátor v Křešíně, excurrendo administrátorem ve Starých Vyklantcích. N. E. 2239 z 1. 9. 1957.
Dvořák Jan, interkalární administrátor v Křešíně, interkalárním administrátorem ve Skuhrově u Habrů. N. E. 2237 z 1. 9. 1957.
Honců Jan, býv. interkalární administrátor v Libici n. S., interkalárním administrátorem v Dubenci. N. E. 2274 z 15. 9. 1957.
Honců Jan, interkalární administrátor v Dubenci, excurrendo administrátorem v Chotěborkách. N. E. 2275 z 15. 9. 1957.
Čáp Josef, farář v Červených Janovicích, interkalárním administrátorem v Novém Městě n. Met. N. E. 2273 z 15. 9. 1957.
Tomán Bernard, interkalární administrátor v Dubenci, interkalárním administrátorem v Novém Hrádku. N. E. 2276 z 15. 9. 1957.
Tomán Bernard, interkalární administrátor v Novém Hrádku, excurrendo administrátorem v Olešnici v O. h. N. E. 2340 z 15. 9. 1957.
Filip Karel, farář v Novém Hrádku, interkalárním administrátorem v Červených Janovicích. N. E. 2345 z 15. 9. 1957.

DIECĚSE LITOMĚŘICKÁ

Jmenování a ustanovení:

- Čálek Bohuslav**, administrátor v Novém Boru, ustanoven s platností od 1. srpna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Bozkov, okres Semily, vikariát Jablonec n. N., č. dekr. 3251 z 5. 7. 1957.
Grus Antonín, administrátor v Mašově, ustanoven s platností od 1. srpna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Staňkovice, okres a vikariát Žatec, a excurr. administrátorem farností Hrušovany, Hořetice, Vysočany, č. dekr. 3273 z 6. 7. 1957.
Hevera Rudolf, zastupující administrátor, Nové Město pod Smrkem, ustanoven s platností od 24. července 1957 interkalárním administrátorem farnosti Nové Město pod Smrkem, okres Frýdlant v Č., vikariát Liberec, a excurr. administrátorem farnosti Jindřichovice p. Smrkem, č. dekr. 3485 z 18. 7. 1957.
Hodač Oldřich, administrátor v Jablonci n. Nis., ustanoven s platností od 1. srpna 1957 excurr. administrátorem farnosti Šumburk-Jistebsko, okres a vikariát Jablonec n. Nis., č. dekr. 3463 z 15. 7. 1957.
Klapuch František, resig. kanovník v Litoměřicích, jmenován infulovaným arciděkanem v Liberci, č. dekr. 560/57-1-Ord-Pe ze dne 24. června 1957.
Klapuch František, inf. arciděkan v Liberci, ustanoven od 1. července 1957 excurr. administrátorem farnosti Ruprechtice, okres a vikariát Liberec, č. dekr. 3285 z 6. 7. 1957.
Kolář Jan, administrátor v Přísečnici, ustanoven od 1. srpna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Mašov, okres a vikariát Podbořany, a excurr. administrátorem farností Nepomyšl a Veliká Ves, č. dekr. 3446 z 15. 7. 1957.
Noll Vojtěch, administrátor ve Staňkovicích, ustanoven od 1. srpna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Verneřice, okres Děčín a vikariát Ústí nad Labem, a excurr. administrátorem farností Mukařov, Merboltice, Valkeřice a Rychnov, č. dekr. 3413 z 13. 7. 1957.
Polášek František, administrátor v České Lípě, ustanoven od 1. července 1957 interkalárním administrátorem farnosti Litoměřice u Všech svatých, okres Litoměřice, č. dekr. 2865 z 25. 6. 1957.
Sury Jan, administrátor v Liberci, ustanoven od 1. července 1957 interkalárním administrátorem farnosti Česká Lípa, okres a vikariát Česká Lípa, a excurr. administrátorem farností U Všech svatých v České Lípě, Dobranov, Kvítkov a Stružnice, č. dekr. 2864 z 25. 6. 1957.

Spanihel Jaroslav, t. č. Senohraby, ustanoven interkalárním administrátorem farnosti Lípová u Šluknova, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, a excurr. administrátorem farnosti Fukov s platností od 15. 7. 1957, č. dekr. 3221 z 5. 7. 1957.

Váter Robert, administrátor v Bozkově, ustanoven od 1. srpna 1957 interkalárním administrátorem farnosti Nový Bor, okres a vikariát Nový Bor, a excurr. admin. farnosti Polevsko, č. dekr. 3242 z 5. 7. 1957.

Zproštění:

Harazín Antonín, administrátor Bzí, zproštěn od 1. srpna 1957 excurr. administrování farnosti Šum-

burk-Jistebsko, okres a vikariát Jablonec n. Nis., č. dekr. 3464 z 15. 7. 1957.

Úmrtí:

Gala Ludvík, inf. arciděkan v. v. v Horní Polici a duchovní správce Domova důchodců v Děčíně II, zemřel dne 8. května 1957 v Děčíně II.

Honzík Josef, č. arciděkan, em. vikář a býv. farář v Brozanech, zemřel 17. července 1957 v Brozanech.
Msgr. Richta Eduard, č. arciděkan, býv. dlouholetý děkan v Turnově, zemřel 11. srpna 1957 v Tatobitech. R. I. P.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní listopad, připomínáme:

6. 11. 1872

Připomínáme nedožitě 85. narozeniny významného českého výtvarníka *Františka Bílka* (nar. v Chýnově u Tábora, zemřel tamže 13. 10. 1941).

Ve svém díle, ať jako sochař, řezbář, kreslíř, grafik nebo umělec pracující v keramice, nepropaguje Bílek krásu, nýbrž ideu: nechce být poplatný vkusu doby nebo líbivosti, nýbrž chce tvořit v nadřazenosti času s prvky věčnosti a se stopami absolutna.

Bílkovo přátelství s básníkem Juliem Zeyerem mělo hluboký vliv na jeho tvorbu. Příkladem slouží „Kristus na kříži“ (r. 1899), dřevorezba, nyní v katedrále sv. Víta na Hradčanech v Praze, která vznikla na popud básníka. Od r. 1900 se Bílek přátelsky stýkal s Otakarem Březinou, jehož básnické dílo s výtvarnickým názvem „Stavitelé chrámů“ mocně ho vzrušuje, takže oba přátelé se spojili k společné práci: proto r. 1901 (v roce, kdy zemřel Zeyer) vychází poslední Březinova básnická kniha s kresbami Bílkovými.

Z významných prací Bílkových ještě uvádíme: pomník katolického kněze-spisovatele Václava Beneše-Třebízského (r. 1903) na jeho hrobě v Praze na Vyšehradě a sousoší nad hrobem Otakara Březiny v Jaroměřicích („Tvůrce a jeho sestra Bolest“, bronz, r. 1932).

8. 11. 1877

Uštván poměry a skutečnou bídou umírá před 80 roky v Praze *Karel Sabina* (nar. v Praze 28. 12. 1813), český novinář a publicista.

Jeho osoba byla záhadou nejen současníkům, ale i pozdějším generacím. Známý revolucionář z bouřlivého roku 1848 J. V. Frič nazývá jej ve svých pamětech „originálním, povždy záhadným člověkem“ a dodává, že to byl „své doby nejvzdělanější našinec“.

Tragedií jeho života byla hmotná bída, s níž stále musel bojovat. Ironií osudu měl sice všechny předpoklady slibné životní kariéry — obsáhlé vzdělání, politický rozhled, řečnické nadání — přesto se velmi těžce probíjel životem, ba mnohokrát byl nepřízní doby i národa sražen k zemi.

Po gymnasiálních a universitních studiích věnoval se Sabina výlučně žurnalistice. V dubnu 1848 převzal po Havlíčkovy redakci „Včely“, byl členem „Svornosti“, „Národního výboru“ a poslancem na sněmu.

Jeho rozsáhlé literární dílo, které skýtalo tak pilnému a nadanému autoru, jako byl Sabina, jen velmi nuzné živobytí, nepřežilo svou dobu. Jen jeho kniha o politických vězích (Sabina strávil 8 let jako politický vězeň na býv. pevnosti Olomouc) „Oživené hroby“ je stále aktuální a byla znovu vydána v r. 1953, ježto hovoří stále silně i k našemu dnešku.

Naproti tomu zůstává Sabina nesmrtelný jako libretista významných českých oper: „Prodaná nevěsta“, „Braniboři v Čechách“, „V studni“ a j.

14. 11. 1847

Patriarcha českého písemnictví předbřeznové doby *Josef Jungmann* (nar. 16. 7. 1778 v Hudlicích u Berouna) zemřel v Praze před 110 roky, oplakáván všemi českými vlastenci.

Jungmann, gymnasiální profesor v Litoměřicích (r. 1799), později v Praze (od r. 1815), vychoval mnoho

vlastenců v řadách svých žáků, jmenovitě též kněží za svého působení v biskupském semináři v Litoměřicích, z nichž je nejznámější pozdější Jungmannův spolupracovník a přítel Antonín Marek, libušňský jemnostpán.

Jungmann jako první se pokusil o výstavbu české řeči, prosaické i poetické. Proto jsou velmi významné jeho překlady ze světových literatur (Chateaubriand, Goethe, Milton), ve kterých ukazoval, že český jazyk je schopen nejjemnějších odstínů výrazu.

Vůdčí postavení v národním obrozeneckém hnutí si zajistil Jungmann nejen svou básnickou a překladatelskou činností, ale hlavně svými vědeckými díly: „Historie literatury české“ (r. 1825), „Slovesnost“ (r. 1820), „Slovník českoněmecký“ (5 dílů; r. 1835–1839; výsledek 30leté práce).

18. 11. 1852

Vzpomínáme 105. narozenin našeho nejčestějšího umělce *Mikoláše Alše* (nar. v Miroticích u Písku, zemř. 10. 7. 1912 v Praze).

Aleš, kreslíř, ilustrátor a malíř obrazů z vlasteneckých dějin a lidových písní českých, byl zakladatelem národní tradice malířské a pokračovatelem Mánesova díla, a to podle vlastního Alšova vyznání („Jednoduše jdu cestou Mánesovou“).

Po krátkých studiích na píseckém gymnasiu a písecké realce vstoupil Aleš r. 1869 na malířskou akademii v Praze, kde studoval do r. 1876 u prof. Trenkwalda a Sweetse. Prvním úspěchem Alšovým, byť později silně zhořklým boji o uznání jeho umění, byla první cena, kterou obdržel r. 1879 společně s Františkem Ženíškem pod heslem „Okřídlená paleta“ v soutěži o výzdobu Národního divadla v Praze. Kromě krátkého studijního pobytu v Itálii (r. 1879) žil Aleš trvale v Praze, kde bydlil v malých zapadlých bytech, jež mu byly též atelierem. Zápasil těžce s nepochopením doby o uznání svého uměleckého poslání a o uhájení své hmotné existence. Národ teprve na sklonku jeho života ocenil jeho veliké, ryze české umění a po jeho smrti uložil tělesné pozůstatky Alšovy v posvátné půdě pražského Vyšehradu.

Tragedie Alšovy tvorby byl úžasný chvat, s nímž musel tvořit své kresby, poháněn existenční nutností. Odhaduje se, že tento rozený kreslíř je autorem asi 8000 kreseb, z toho 65 olejomalb. Alšovy kresby nacházíme hlavně jako ilustrace v různých knihách (na př.: Raise, Jiráskova a j.) a v časopisech (na př.: „Švanda dudák“, „Český lid“, „Osvěta“, „Světlozor“ a j.).

Ze souborů Alšových obrazů jmenujeme cykly „Praha“ (r. 1882) a „Život starých Slovanů“ (r. 1891).

29. 11. 1872

V malé obci Pyšti na Hlučínsku se narodil před 85 roky *P. Josef Otava* (zemřel 22. 8. 1932), novinář a buditel slezského lidu.

P. Otava, od r. 1901 farář v Koberčicích na Hlučínsku, pracující přes 30 let jako český národní buditel Moravců, založil r. 1903 „Hlučínské katolické noviny“, jež redigoval až do r. 1920. Tento jediný český časopis, psaný zprvu švabachem, později latinkou, byl jediným časopisem, bojujícím po dlouhá léta za práva Moravců pod pruskou vládou.

Po r. 1918 P. Otava, jako člen slezské odbočky Národní rady, pracoval o připojení Hlučínska k ČSR a tak podstatně přispěl k záchraně národnostní skupiny Moravců.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Měsíčník katolického duchovenstva

ROČNÍK VII.

ČÍSLO 10

Prelát Antonín Stehlík: Za zesnulým presidentem Antonínem Zápotockým

ThDr Ladislav Pokorný: Za pravdivost v slovech i činech

ThDr Josef Kubalík: Ježíš ve světle rozumu a víry

ThDr Václav Bartůněk: Poslední biskupové na stoli svatovojtěšském

P. Karel Sahan: Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria

P. Václav Zima: Moc Věčného Slova

P. Bernard Přerovský: Na kavkazském pobřeží

P. Jan Mára: Ve znamení vánočního stromku

P. Jan Važanský: Vlastenečtí kněží Slezska

10

1957

ANIMARUM PASTOR

COMMENTARII PERIODICI AD USUM CLERI CATHOLICI EDITI

Prodeunt decies singulis annis

SUMMARIUM:

Praelatus ANTONIUS STEHLÍK: Ultima verba intimi doloris ad nostrum praesulem Antonium Zápotocký, qui his diebus de vita decessit.

Die 13. Novembris 1957 animam efflavit praesul nostrae Rei publicae Antonius Zápotocký. Perceleber et emminens filius nostrae patriae de familia sat oppressa per conditionem societatis humanae illius temporis ortus est. Scriptor huius carissimae memoriae nobis ad mentem revocat momentum quando nostrum convenit praesulem, qui semper et ubicumque talem profundam et vivam intellegentiam vitae omnium civium immo et fidelium cernuit.

ThDr IADISLAV POKORNÝ: Sit veritas et fides in nostris verbis et factis!

Omnes virtutes, quae pervadunt per hominem, debent eum formare propter finem rectum idoneumque. Omnia facta, quae nos patefacimus in locis, quae circumiacent, tangunt non solum nos ipsos, sed maiorem partem societatis humanae.

ThDr JOSEF KUBALÍK: Dominus Noster in lumine rationis et fidei.

Materia porro tractatur de penna nostri theologi et magistri, qui de Jesu — Domino miraculorum — summo propheta — Domino et Deo nostro disserit. Miracula intime coniunguntur cum rebus gestis Evangeliorum. Omissis his miraculis essentia S. Scripturae Novi Testamenti evanescit. Omnia miracula sunt certissima eodem gradu ac ceterae res gestae S. Scripturae. Miracula Domini Nostri Jesu Christi prorsus et funditus a prodigiis et portentis paganorum et litterarum, quae apocrypha dicuntur, distant.

ThDr VÁCLAV BARTŮNEK: Series episcoporum sede S. Adalberti ad finem perducitur.

Ultimus episcopus Pragae est Johannes IV. de Dražic, qui anno 1343 mortuus est. Hic dignus successor S. Adalberti dotibus animi, scientiae, roboris et fortitudinis indolis et naturae enituit. De Gallia, ubi Avignon moratus est, in nostram patriam perplura elementa artis et scientiae apportavit. His de elementis nostrae artes florebant. Clarissima vestigia episcopi Johannis IV. de Dražic remanent in artibus ingenuis libros scribendi et depingendi.

DE DOLORE CORPORIS ET SENSUS IN VITA CHRISTIANORUM

Haec, quae scribuntur, disceptant responsum S. Sanctitatis Pii XII. ad tres quaestiones, quas praeses societatis „Società Italiana di Anestesiologia“ Romae apposuit. Pius XII. vocem profundissimam professus est, quae aptissime vitam Christianorum, imprimis medicorum et aegrotantium tangit.

KULTURNÍ KALENDÁŘ

4. 12. 1942

V nacistickém koncentračním táboře Oswieczim (Polsko) dotrpěl před 15 roky P. Jaroslav Šumšal (pseud. Jaroslav Cella, Jaroslav Plachý; nar. 7. 9. 1905 v Opatovicích u Hranic na Moravě), český básník, hagiograf a výtvarnický publicista.

Po maturitě na gymnasiu v Hranicích (r. 1924) studoval bohosloví v Olomouci, kde byl vysvěcen na kněze v r. 1928. Po kaplanování v Jevíčku a Moravské Ostravě působil jako ekonom kněžského semináře v Olomouci.

Šumšal psal náboženskou lyriku, studie o světcích a o církevním umění. Z jeho spisů jmenujeme „Rubín Moravy Jan Sarkander, kněz mučedník“ (r. 1934).

9. 12. 1872

Nedožitě 85. narozeniny Msgr. ThDr. Otakara Taubera (nar. ve Veselí u Litovle) jsou nám připomínkou to-

hoto bohosloveckého spisovatele, básníka, filosofického a pedagogického essayisty.

Po bohosloveckých studiích v Olomouci (vysvěcen r. 1895) kaplanoval Tauber v Zábřehu a Živicích a od r. 1900 byl profesorem náboženství na různých místech: Strážnice, Uher. Brod, Uher. Hradiště, Lipník nad Beč.; když odešel do výslužby (r. 1931), usadil se v Olomouci, kde zemřel 27. X. 1940.

Tauber byl básníkem z okruhu „Katolické moderny“ a tiskl též verše v almanachu „Pod jedním praporem“ (r. 1895) a v revuích „Nový život“ a „Náš domov“.

V časopisech „Archa“, „Vychovatelské listy“ a „Věstník CM-společnosti“ uveřejňoval stati filosofické, sociální, vychovatelské, biblické a historické.

Ze samostatných jeho prací uvádíme: „Mravní výchova a škola“ (r. 1926), „CM otázky“ (r. 1928), „Velehrad“ (r. 1928).

(Pokračování na 4. str. obálky)

Prelát Antonín Stehlík,
Ordinář pražské arcidiecése

ZA ZESNULÝM PRESIDENTEM ANTONÍNEM ZÁPOTOCKÝM

Zpráva o úmrtí presidenta republiky Antonína Zápotockého dopadla na nás všechny jako těžká rána, již nikdy nemůže zahojit ani konejšívý čas. Odešel v něm velký Čech a hrdinný bojovník za práva všech pracujících, osobnost čistého profilu a člověk velkého srdce, které bylo do poslední chvíle otevřeno všem. Ale opustil nás i přední činitel kulturní, rázovitý a jadrný spisovatel několika knih, jež hluboce zakotvily v duši lidu, poutající k sobě lásku čtenářů pro svou upřímnost, vřelý poměr k člověku a jasný pohled na život. Ztratili jsme však v Antonínu Zápotockém i nesmírně nadaného státníka, z jehož činů i slov mluvily nejposvátnější tužby našeho lidu, jež dovedl prosazovat s energií, která vyznačuje vždycky jen vrcholné osobnosti.

Rád vzpomínám na onen památný den, 20. březen tohoto roku, kdy jsem byl přijat presidentem A. Zápotockým na pražském hradě. Muž, který mne srdečně uvítal, byl člověk v nejryzejším slova smyslu, z něhož vyzařovala dobrota srdce a bystrá inteligence, vnikající rychle do hloubek všech důležitých otázek. Brzy jsem z prvních jeho vět poznal, jak dobře je informován o všech našich domácích církevních otázkách, a to až do posledních osobních podrobností. Jak hřejivě působil na mne jeho zájem, aby bylo vyřešeno všecko k obapolné spokojenosti věřícího lidu a i státu. Jeho slova ozařovalo stále kouzlo vzpomínek na jeho mladá léta, kdy jako kamenický, tovaryš spolupracoval na dostavbě katedrály svatého Víta. Po každé, kdykoli přišla řeč na jeho mládí, a zejména na jeho rodiče, objevil se mu v očích tak něžný lesk, že jsem se nemohl ubránit vnitřnímu dojetí a takřka si představoval jasný obraz jeho mladých let. Je známo, jak přátelský poměr měl zejména k sociálnímu dílu naší katolické Charity a k jejím spolupracovníkům, kteří jej milovali jako děti otce.

Ano, v zesnulém panu presidentovi byly konkrétně ztělesněny všechny nejlepší vlastnosti a ctnosti našeho národa, především jeho pevná vůle k svobodě a spravedlnosti. Jím mluvil k celému světu jasně a zvučně náš nový národ a náš nový lidově demokratický stát, který spolutvořil v předních řadách jeho budovatelů. Ale z celé jeho osobnosti a práce hovořily až k nám zdravé kořeny národa. Právě on to byl, kdo v celém svém životě a činnosti spojoval nesmírně šťastně nejlepší českou minulost se zdravou přítomností a s nadějami celého národa v nejradošnější budoucnost.

Proto nevymizí nikdy z našich vzpomínek a my — katoličtí kněží — věnujeme rádi jeho duši místo ve svých vroucích modlitbách. Bude vždycky patřit mezi opravdové velikány našeho národa, kteří vždy byli lidmi prostými tak, jako je prostý a přímý celý národ český. Kéž je mu lehká naše česká země. Naše nejděčnější vzpomínky doprovázely ho na poslední cestě po vlasti, kterou miloval z plna srdce a pro niž se nelekal nikdy ani nejkrajnějších obětí.

Za pravdivost v slovech i činech

ThDr Ladislav Pokorný

Úkolem ctností je proniknout život člověka a pořádat jej k náležitému cíli. Skutky, kterými se člověk projevuje svému okolí, netýkají se jen jeho samého. Jsou dobré či špatné, škodí či prospívají, jsou povzbuzením či pohoršením. A tak mají většinou nějaký vztah k lidem. Ctností, jež především „pořádá člověka ve věcech, které mají vztah k druhému, je spravedlnost“, jak praví svatý Tomáš (Sth II, II q 57, a 1).

Ctnost spravedlnosti je nesmírně důležitá pro život ve společnosti, zasahuje totiž do celého jejího žití a pořádá je. Její úkoly jsou tak obsáhlé, že svým rozpětím pronikají takřka celým Desaterem. Je to proto, že žít ve společnosti je člověku přirozené, neboť je svou povahou tvor společenský. Ba lze tvrdit, že mimo společnost ani nemůže dosáhnout svého přirozeného určení, plného rozvíjení svých sil ani přirozeného štěstí.

Musí však nutně žít pro společnost, jestliže se nechce podobat příživníkům, kteří sice žijí s druhými a z druhých, nikoliv však pro druhé. Každý jedinec je částí celku společnosti, k níž náleží. Má k společnosti určité vztahy. Ty pak vyjadřuje a upravuje spravedlnost. Jejím úkolem je naučit člověka, aby dával každému, co mu náleží. Vychází při tom z předpokladu práva druhého, které respektuje a vede každého k tomu, aby se všem lidem dostalo toho, nač mají právo.

Spravedlnost prostupuje život každého z nás. Jako zádná z partií mravouky není ani partie o spravedlnosti odtržena od života. Spravedlnost obecná upravuje vztah jednotlivce k celku. Od-naučuje ho sobectví, vede ho k tomu, aby chápal, že společnosti je třeba dávat, což jí náleží.

Pravdivost, která stejně jako její ctnost řídící — totiž spravedlnost — je nesmírně důležitá, tak důležitá, že její přítomnost či nedostatek vytváří hlavní rysy charakteru jednotlivce i celých skupin, ovládajíc je nebo jsouc jim hodně vzdálena.

Pravdivost je zběhlost, která vede člověka k tomu, aby se jevil jak v životě, tak v řeči takovým, jaký ve skutečnosti je. Být pravdivým k jiným lidem je morální povinnost člověka. Právě tím, že člověk je svou přirozeností tvor společenský, je zavázán poskytovat ostatním lidem to, bez čeho nemůže lidská společnost existovat. Ve styku mezi lidmi musí být důvěra, nemá-li se život stát houštím nečistoty, úskoků a intrik. A vzájemná důvěra se opírá o pravdivost ve všech projevech. Jestliže odstraníme pravdivost, odstraníme tím současně důvěru a plodné soužití společnosti se stane nemožným, neboť společnost by se proměnila ve smečku lstivých šelem, usilujících vzájemně o své bezživotí.

Mravouka praví, že proti ctnosti pravdivosti lze se provinít buď jakýmsi nadbytkem (per excessum), nebo nedostatkem (per defectum). V prvním případě se prohřešujeme prozrazením tajemství, o čemž však nemíníme mluvit. V druhém pak se provinujeme lží a přetvářkou. Je nutno zdůraznit, že obojí strašlivě znetvořuje náš mravní profil. Lžeme-li, dáváme mnohdy slovo své pýše, aby se mohla zablýsknout tím, co jiní nevědí, prohřešuje-li se kdo přetvářkou, pak obvykle zakrývá svou vlastní ubohost, obvykle opět z pýchy, mnohdy i z jakési ziskuchtivosti.

A právě proti ctnosti pravdivosti stojí příkře lež a přetvářka. Obě dvě rozvracejí přátelství, ničí důvěru a rozsévají zmatek a nejistotu.

Říkáme, že člověk může lhát nejen slovy, nýbrž také jakýmkoli vnějším projevem, kterým druhého klame. Při tom každá přetvářka má v sobě vždy něco osobního, lež pak může být také neosobní.

Třebaže z našeho života bylo už odstraněno přemnoho důvodů, v nichž má přetvářka a pokrytectví živnou půdu, nemůžeme nepřiznat, že ještě je mezi námi stále mnoho těch, kteří celý svůj život postavili na odpor taktice pokrytectví. S kolika projevy licoměrné přetvářky a neupřímného krasořečnictví se u takových lidí setkáváme. Takoví lidé rozhodně sami nejsou průzračnou studánkou pravdy a přímo nenávidí ty, kteří mají vždy na jazyku to, co na srdci. Přímá a poctivá pravdivost je pokrytcům solí v očích.

Zdá se, že člověk operující diplomacií hladkých a neupřímných slov má snazší cestu za svými cíli než ten, kdo nic neskrývá, netutlá a jde vždy přímo. Život pak takovému zdání dává leckdy za pravdu. Kolik přímých, poctivých a bezelstných hlav už ztroskotalo na úskalích, jež jim v cestu nakupila nevybíravá neupřímnost! Avšak pravda zůstane pravdou, i kdyby ji pokrytecké slovo zastíralo, zůstane vítězná a tak také nakonec budou vítězi čistí a nezáludní nositelé pravdy, jejichž skutky čisté a prosté se vždycky shodují s úmysly jejich srdce a se slovy jejich úst.

Pravdivost — ctnost přidružená — stane se tak oporou ctnosti spravedlnosti, jak jsme o ní hovořili poněkud akademicky na prvních rádcích této úvahy. Převeďte ji do života, učiní člověka vpravdě spravedlivým. A spravedlivec je — chceme-li mluvit v duchu Písma sv. — člověk dokonalý. Člověk spravedlivý je totiž ten, kdo se řídí mravními zákony, a proto je v náležitém poměru jak k Bohu, tak k lidem. Zvláště Starý Zákon vyjadřuje slovem spravedlnost onen souhrn dokonalosti, pro nějž máme dnes výraz svatost.

Jestliže nás poctivost, přímota a pravdivost v jednání dovedla k ctnosti spravedlnosti, pak spravedlnost nás povede dále k pokoji. Praví už prorok Izaiáš (32, 17): Účinek spravedlnosti bude pokoj! Pokoj, který se rozhostí v srdci člověka spravedlivého, avšak také v okolí spravedlivce.

Je pravda, že někdy ctnost pravdivosti a boj o ni i boj o spravedlnost přináší s sebou vnější těžkosti, avšak na dně čisté duše spravedlivého sídlí vždy pokoj a mír. A proto, bratři, uzavřeme brány srdce svého každému pokrytectví a každé přetvářce, nechtě naše slova v boji za lepšího člověka a za krásu a pokoj lidského žití znějí vždy poctivě, nechtě naše skutky jsou s nimi vždy v souladu, nechtě žijeme a rosteme k průzračné čistotě jednání, na němž není poskvrny a jež pomůže budovat svět laskavý ke každému a kvetoucí k blaženému míru.

JEŽÍŠ VE SVĚTLE ROZUMU A VÍRY

(Dokončení)

6. Důkazy pravosti svědectví Ježíšova.

Zázraky Ježíšovy.

Ježíš Kristus nejen se prohlašoval Mesiášem a Synem Božím, nýbrž to též dokázal přesvědčivým způsobem. Zázraky Páně svědčí neochvějně, že jest pravým vyslancem Božím. Otázka o zázracích Kristových je nesmírně důležitá, neboť kdo upírá cenu zázraku, uzavírá tím cestu mimořádnému zásahu Božím a odstraňuje tím veškerou rozumovou oprávněnost křesťanské víry. Církev vždy nesmlouvavě hájila význam zázraků Kristových jakožto snadno a všem poznatelných sudidel o věřitelnosti Kristova zjevení.

Etymologicky zázrak znamená mimořádný jev, jemuž se podivujeme, který má za bezprostředního původce Boha.

U Kristových zázraků můžeme zjistit trojí pravdivost: dějinnou, filosofickou i theologickou. Zázrak jako historická událost se v podstatě neliší od čistě přirozených jevů. A zvláště u zázraků Kristových možno bezpečně poznati jejich historický charakter, neboť je dosvědčují hodnověrní a očití svědkové (srovnej: I. Jan 1, 1). Rovněž filosofickou pravdivost zázraků Ježíšových možno snadno zjistit. Shledáváme, že zázračné události vypravované v evangeliích jsou mimořádného charakteru a nelze je vysvětlit přirozeným způsobem, na př. skrytými silami parapsychologickými nebo podvodem divotvůrce. A rovněž theologická pravdivost Ježíšových zázraků jest zřejmá z jejich nadpřirozeného charakteru. Mají totiž vznešený účel, není v nich nic, co by se přičilo Boží moudrosti, svatosti a všemohoucnosti. Musíme o nich doznati: *Hic est digitus Dei*. Zde jest prst Boží.

Proti možnosti zázraků Ježíšových se zdvihá celý příval útoků od odpůrců starých i moderních. Již farizeové tvrdili, že Ježíš koná zázraky s pomocí démona, talmudisté usilovali dokázat, že Ježíš konal zázraky pomocí černé magie, rovněž pohanský spisovatel Celsus je sice připouštěl, ale vykládal je černou magií. V moderní době se setkáváme s celou řadou hypotes, jež upírají zázrakům Ježíšovým buď pravdivost historickou nebo filosofickou. Albert Schweitzer podal zajímavý přehled těchto hypotes ve známém svém spise: *Geschichte der Leben Jesu Forschung* (Von Reimarus zu Wrede) — 1921. Tak podle Reimarovy hypotesy věrolomnosti (Betrugshypothese) zázraky Ježíšovy byly pouhou fikcí, podvodem. Podle tendenční hypotesy školy tübingenské (F. Chr. Baur) byly zázraky Kristovy vytvořeny až po smíru mezi petrinovci a pavlovci v Církvi. Straussův mythologický výklad vidí v zázracích mythologickou fikci evangelií, jež má původ až ve druhém století. Theorie astrálně mythologická (Jeremias) shledává v zázracích Ježíšových ozvěny mythů pohanských. Hypothese školy historicko-kritické (Harnack, Eéville) si vypomáhá legendární evolucí. Tvrdí, že záhy po smrti Kristově začal pochod jeho idealisace. Modernisté pak připouštějí zázraky jenom u Krista víry, který ovšem prý nemá nic společného s historií.

1. *Historická pravdivost zázraků Ježíšových* je nepochybná. Zázraky Ježíšovy jsou nerozlučně spjaty s vypravováním evangelií, a to tak organicky, že po vyřazení zázraků by nic téměř nezbylo z Písma svatého.

Sami evangelisté zdůrazňují, že jimi vypravované zázraky Páně jsou historické události, jichž byli sami očitými svědky (autoopty) nebo aspoň je slyšeli vypravovati od hodnověrných očitých svědků. Zázraky Páně jsou tak nezbytnou součástí života Ježíšova, že bez nich by byl obraz jeho veřejného života až k tragickému konci naprosto nepochopitelný. Přijetí mesiánského učení Páně předpokládá víru v Mesiáše, a Ježíš musel své nároky dokázat svými činy, to jest zázraky. Bez zázraků ztrácí život Ježíšův svou vnitřní souvislost. Sám Harnack přiznává, že nelze izolovat zázraky Páně od jeho řeči, jak o to usilovala liberální kritika biblická. Zázraky a řeči nestojí vedle sebe jako odloučené, od sebe neodvislé a oddělitelné části života Ježíšova, nýbrž souvisí dohromady tak téměř jako látka a nitě v šatu. Historická pravdivost zázraků Ježíšových je tedy bezpečně zaručena.

2. Avšak zázraky Ježíšovy jsou též skutečnými zázraky. Totiž nedají se vysvětlit přirozeným způsobem. Ježíš nikdy nekonal zázraků pro ukojení lidské zvědavosti nebo jako divadelní kousky pro svou vlastní oslavu, osobní zájem nebo pro pomstu nad nepřáteli. Zázraky Páně vždy mají vznešený účel jako znamení jeho božského poslání. Katolická bohověda tvrdí, že Ježíšovy činy ve většině případů přesahují přirozené síly. Jinými slovy vyjádřeno, zázraky Kristovy jsou i pravdivé filosoficky. Zkoumá-li se filosofická pravdivost zázraků Ježíšových, tu je třeba si jeho zázraky rozdělit do několika skupin a u každého druhu dokázat, že uvedené zázraky nelze vysvětlit přirozenými příčinami. Svatý Tomáš rozdělil zázraky Páně na zázraky: 1. duchovní (circa spirituales substantias), 2. zázraky nebeské (circa coelestia corpora), 3. zázraky na lidech (circa homines), 4. zázraky na nerozumných tvorech (circa creaturas irracionales) — Srovnej: S. Th. III., q. 44.

Dnes pravidelně si rozřídujeme zázraky Páně na tyto skupiny:

1. Zázraky na přírodě.

Evangelisté vypravují celkem o osmi zázracích Páně na přírodě před jeho zmrtvýchvstáním, a o jednom po jeho zmrtvýchvstání. Jsou to:

- a) zázrak proměnění vody ve víno na svatbě v Káni Galilejské (Jan II. 1–11);
- b) dvojí zázračná nasycení zástupů na poušti několika chleby a rybami (Mt. XIV. 15–21, XV. 32–38, Mk. VI. 32–44, VIII. 1–10);
- c) utišení bouře na moři (jezeře Genezaretském — Mt. VIII. 23–27 paral.);
- d) kráčení po hladině jezera (Mt. XIV. 26–30). Stalo se tak dvakrát;
- e) zázračný rybolov (Lk. V. 1–sq.).

Tyto zázraky nelze vysvětlit ani hypnosou nebo sugescí nebo podvodem. Nelze je rovněž vysvětlit zásahem duchů dobrých nebo zlých. Očití svědkové uvedených zázraků se táží s údivem: Kdo je ten, že ho větry i moře poslouchají? (Mt. VIII. 27.) Tedy očití svědkové uvedených zázraků Ježíšových na přírodě mají jistotu o filosofické pravdivosti zázraků Páně.

2. Uzdravování nemocných.

Ježíš uzdravoval nemocné všeho druhu. Evangelisté vypravují o dvaceti zvláštních případech zázračného uzdravení nemocných Ježíšem. Jsou to: syn úředníka královského, tchyně Petrova, malomocný v Kafarnaum, ochrnulý v Kafarnaum, ochrnulý u rybníka Bethesdy, člověk s uschlou rukou, služebník setníkův, člověk slepý a zároveň němý, žena trpící krvotokem, dva slepci u Jericha, němý, hluchoněmý, slepec z Betsaidy, náměsíčný mládenec, slepec od narození v Jerusalemě, žena nemocná, vodnatelný, 10 malomocných, Malchus a jiní.

Prostředky, jichž užíval Pán Ježíš k uzdravení nemocných, neměly nějakého přímého vztahu, nějaké přirozené obdoby s účinky vyznačujícími se náhlostí uzdravení a s celým rázem těchto uzdravení. Tato zázračná uzdravení nelze vysvětlit ani teorií fyzičko-lékařskou, neboť Ježíš není nějaký zázračný lékař (Wunderarzt), nýbrž ony účinky vytváří vyloženě všemohoucnost Spasitele. Rovněž nelze k výkladu použít ani teorie psychicko-lékařské či psychotherapie, neboť ve většině případů uzdravení nešlo o choroby nervového původu, jež v jistých případech lze úspěšně léčit lékařskou sugescí a hypnózou, nýbrž jde o nemoce organické, které psychotherapií léčiti nelze. Konečně nelze uvedená uzdravení vysvětlit ani teorií náboženské sugescie (faith healings). Podle této teorie prý si nemocný člověk vsugeroval: „Víra v Krista mne uzdraví“, a tato náboženská sugescie prý způsobila tak zvaná zázračná uzdravení nemocných Ježíšem. Uvedená teorie je hlásána a praktikována v náboženském hnutí zvaném Christian Science, jehož zakladatelkou byla iysterická žena, Mary Bakerová (1821–1910) v Americe. Uzdravení, jež se snad někdy stala pomocí t. zv. Křesťanské vědy, jsou vysvětlitelná intenzivní psychotherapií, avšak nelze je vůbec srovnávat se zázračnými uzdravováními Ježíšem, který mnohdy ani víry nevyžadoval, a přece uzdravil (na př. uzdravil Malcha, který neměl víry).

1. Vzkříšení mrtvých.

Třetí skupinou zázraků Ježíšových jsou vzkříšení mrtvých. Spinoza, slavný židovský filosof, prohlásil: „Kdybych se mohl přesvědčit o vzkříšení Lazara, rozámal bych na kousky svou soustavu a bez odporu bych přijal prostou víru křesťanskou.“ Mrtvé tělo probuditi k novému životu je nesporně zázrak ve vlastním slova smyslu. Evangelia vypravují vystupňované o trojím vzkříšení mrtvých. Ježíš vzkřísil dceru Jairovu, která nedávno skonala (Mt. XI. 18–26 a paralely). Tento případ nelze vysvětlit nějakou zdánlivou smrtí, z níž produčil Ježíš dívku v lethargickém spánku. Tím méně lze vysvětlit zdánlivou smrtí vzkříšení mládence z Naimu, kterého již nesli do hrobu (Lk. VII. 11 sq.) A nejméně ze tímto způsobem vyložit vzkříšení Lazara z Bethanie, který čtyři dny odpočíval v hrobě a již se rozládal (Jan XI. 1–43). Proto všichni racionalisté odkazovali vzkříšení Lazarovo do říše bájí. Na př. Strauss vysvětloval tento zázrak tím, že svatý Jan Evangelista upravoval o smyšleném zázraku vzkříšení Lazara, by tak doložil výrok Páně: „Já jsem vzkříšení a život . . .“

2. Vymítání démonů.

Zajímavou skupinou zázraků Páně je vymítání zlých duchů z lidí posedlých (démoniaků). Evangelia vypravují celkem o sedmi případech posedlosti: o posedlém v Kafarnaum, o posedlém němém slepci, o demoniacích v Gerasenu, o němém posedlém, o dceři kananejské, o náměsíčníku posedlém, o posedlé pokřivené ženě. Posedlost démonem spočívá v tom, že zlý duch má advládu nad některými smyslovými mohutnostmi člověka tak, že tyto nižší mohutnosti nejsou ovládnány rozumem a vůlí posedlého a lidský ubožák tím velmi trpí. Posedlost je někdy velmi těžko rozeznatelná od choroby duševní (na př. manie, epilepsie a podobně), poněadř při posedlosti i při nemocech psychických je mnoho obdobných jevů, jež povrchní pozorovatel snadno může přehlédnout a zaměnit. Evangelisté však přesně odlišují od sebe uzdravování obyčejných nemocí

a uzdravování posedlosti. Posedlost je tedy něco jiného než obyčejná nemoc a v sobě obsahuje opravdu přímou činnost duchů zlých. Též evangelisté nikdy nezaměňují posedlé a obyčejné nemocné. O pravé posedlosti svědčí hlavně kristologická zvolání posedlých (Mt. VIII. 29, Lk. IV. 34), dále strach, jež projevují démoni před Kristem (Mt. VIII. 29), kdežto obyčejní nemocní přicházeli k Ježíšovi s důvěrou. Uzdravení posedlosti často bylo spojeno s hluchostí (Lk. IX. 42) a vymítnutí démoni usilovali pracovat na jiném místě, na jiném působišti (na př. ve vepřích). Z toho je patrné, že Ježíš skutečně vymítal duchy zlé, což lze vysvětlit jedině zásahem Božím.

Z rozboru Kristových zázraků vysvítá, že o filosofické jejich pravdivosti byli přesvědčeni již současníci Ježíšovi, a to platí i dnes pro nás. O zázracích popsaných v evangeliích musí i dnešní nezaujatý člověk připustit: *Digitus Dei hic est*. Zde jest prst Boží. Mnohá evangelijní vypravování o nich jsou tak podrobná, že jsou od tud zřejmé podstatné prvky zázraků. O mnohých zázracích jsou uváděny podrobné okolnosti, jako na př. o vzkříšení Lazara nebo o uzdravení slepce od narození, s nímž bylo dokonce zavedeno soudní vyšetřování. (Srovnej: Jan XX. 30 sq.)

Relativní neboli vztažná pravdivost zázraků Ježíšových vyplývá z toho, že jimi Spasitel dokazoval své božské poslání. V tom smyslu odpovídá učedníkům Jana Křtitele: Jděte a zvěstujte Janovi, co jste uslyšeli a uviděli: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní nabývají čistoty, hluchí slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium (Lk. VII. 22). A v celé řadě jiných míst evangelií, jako na př. v kázání v Nazaretě, při uzdravení ochrnulého v Kafarnaum, při vzkříšení Lazara v Bethanii atd., Ježíš potvrzuje svými zázraky své božské poslání a výslovně se svých zázraků v tomto smyslu dovolává. Ze zázraků Ježíšových vysvítá jeho božské poslání samovolně.

Dodatek: O dívech mimokřesťanských.

Ježíšovy zázraky líčené v evangeliích se naprosto liší od tak zvaných zázraků pohanských a od divů apokryfních. Někteří nekritičtí racionalisté usilují srovnávat zázraky Ježíšovy s divy císaře Vespasiána, o nichž se zmiňuje Tacitus (Hist. caes. 48) a Suetonius (De vita Caesarum 8, 8). Obě choroby, jež uzdravil Vespasián (slepce a člověka se schromlou rukou) v Egyptě, byly vyléčitelné podle svědectví samého Tacita ope humana, lidskou mocí. Podobně divy Apollonia z Thyany, oslavovaného filosofa novopythagorejského z konce prvního století, jež byly zaznamenány od Filostrata z Lemnosu více než sto let poté, jsou magické praktiky a kritický badatel se dnes neodvážá srovnávat theatrální a vybájené divy Apolloniovy s historicky zaručenými zázraky Ježíše Krista, zvláště když uváží, že životopis Apollonia byl sepsán s tendencí protikřesťanskou.

Rovněž četné divy, jež připisují zakladateli buddhismu, Gautamovi Siddhartovi, zvanému Buddha, legendy obsažené ve sbírce Lalita Vistara, která se objevila teprve šest set let po smrti Buddhově, jsou vyprávěním legendárním a nemají nic společného s historickým Gautama Siddhartou.

Podobně Mohamedovi, zakladateli náboženství muslimského, jsou připisovány dvě stě let po jeho smrti v Sunně (jakési mohamedánské tradici) některé bizarní divy. V koránu však je jasné naznačeno, že Mohamed odmítal dělat jakékoli divy. Tedy nelze vůbec srovnávat legendární, bizarní a výstřední divy připisované různým zakladatelům náboženským s historickými fakty, zázraky Ježíše Krista.

Rovněž je třeba vytyčit zásadní a podstatný rozdíl mezi zázraky Ježíšovými, o nichž je vznešeně a střízlivě vypravováno v historických knihách Nového Zákona, a mezi bizarními divy Ježíšovými, jež líčí apokryfní evangelia křesťanská. V apokryfech je líčen Ježíš spíše jako magik než jako thaumaturg, božský divotvůrce. Na první pohled jest zřejmé, že v apokryfních vypravováních o zázracích jde o fantasi, pohádky, kdežto v evangeliích o historické události, o pravé zázraky,

jimiž Spasitel potvrdzoval své mesiánské poslání a božský původ svého učení.

Zmrtvýchvstání Ježíše Krista.

Největším zázrakem Páně a zároveň nejpřesvědčivějším důkazem pravosti křesťanského náboženství je nesporné zmrtvýchvstání Ježíšovo. Již sv. Pavel v památné hlavě patnácté prvního listu ke Korintským napsal: „Nevstal-li však Kristus z mrtvých, marné jest hlásání naše, marná i víra vaše, my pak se shledáváme i křivými svědky Božími, poněvadž jsme osvědčili proti Bohu, že vzkřísil Krista, jehož nevzkřísil, ačli totiž mrtví nevstávají.“ Důležitost zmrtvýchvstání Páně uznávají i odpůrci křesťanství. Sám Strauss píše: „Der Mittelpunkt des Mittelpunktes, das eigentliche Herz des Christentums bildet die Auferstehung Jesu“ (Die Halben und die Ganzen – 1865, str. 125). Zmrtvýchvstání Páně je skutečně centrem, vlastním srdcem křesťanství. Z toho důvodu základní bohověda se obírá zvláště uvedeným zázrakem Ježíše Krista a zdůrazňuje heslo:

Zmrtvýchvstání Ježíšovo jakožto největší zázrak je bezpečným důkazem božského svědectví Kristova.

Církev neochvějně hájí článek víry: Třetího dne vstal z mrtvých. A ve svých neomylných výkladech zdůrazňuje, že zmrtvýchvstání Kristovo je pravé znovuspojení duše s tělem (vera animae ad corpus resumtio – Dz 422, 462), a že je to prvořadé kritérium božského zjevení rádu historického (Dz. § 1625–1638, 2036, 2037). Na druhé straně moderní nevědecká literatura o Kristovu zmrtvýchvstání buduje zoufalé pseudohistorické konstrukce a předvádí stále nové výklady této události, jejichž jednoznačné motto zní: Zmrtvýchvstání je nemožnost (Resurrectio impossibilis).

Nehorázná theorie podvodů, již po farizeech a Celsovi hlásal Reimarus, je dnes celkem opuštěna i od samotných racionalistů. Podobně hypotéza zdánlivé smrti Ježíšovy, již propagoval Paulus, Herder, u nás pak ve své postille Dr Farský, rovněž nebudí valné důvěry. Vědeckým nimbem se snaží zapůsobit theorie Straussova, jež tvrdí, že zmrtvýchvstání Ježíšovo je pouhý mythus. Symbolický výklad zmrtvýchvstání Ježíšova, jehož zastánce byl Harnack, Goguel, Guignebert a jiní, vysvětluje zmrtvýchvstání Páně tím, že Ježíš po své smrti žije novým životem u svého Otce nebeského a v srdcích věřících. Našel odezvu i v theologii CCS. Theorie synkretistická (Gunkel, Reitzenstein) zdůrazňuje vlivy tak zvané infiltrace jiných náboženství, zvláště mythologií assyrských, babylonských, egyptských i hellenistických (na př. báje o Tamuzovi, Osirisovi, Adonisovi, Attisovi) na vznik křesťanské ideje zmrtvýchvstání Ježíšova. Modernismus konečně rozlišuje Ježíše historického, u něhož zmrtvýchvstání odmítá, kdežto u Ježíše víry je připouští jakožto výtvor tak zvané transfigurace vyvěrající z náboženských potřeb věřících, kteří žili uprostřed pohanských mysterií (Srovnej: Dz 2036, 2084). Morfologický výklad, jehož představiteli jsou hlavně Bickmann a Alberz, vyvozuje vznik ideje zmrtvýchvstání Ježíšova z antických motivů, v nichž býval zakončen život antických heroů. Totiž nemožnost nalezení těla mrtvého heroa, neboli t. zv. afanismus způsobila jeho zbožnění, t. zv. theofanii. Uvedené, stručně nastíněné theorie svědčí o zoufalé snaze moderní nevěry vysvětlit historický fakt zmrtvýchvstání Páně tak, aby se nemusela zříci svého apriorního a vědecky neudržitelného předpokladu: Vzkříšení je nemožnost.

Událostmi velikonočními (facta paschalia) označujeme stručně vše, v čem implicate je zmrtvýchvstání Ježíšovo obsaženo, to jest: Ježíšovu smrt, jeho pohřbení, prázdný hrob a zjevování se různým lidem.

O historické pravdivosti velikonočních událostí svědčí:

1. evangelisté. Sv. Matouš a sv. Jan byli očitými svědky, sv. Marek a sv. Lukáš měli bezpečné zprávy od očitých svědků událostí velikonočních. Žádný z evangelistů nevypravoval ani slůvkem o zmrtvýchvstání Páně. Oni dosvědčovali, co zjistili na zemi, a to nejprve, že hrob byl prázdný, a potom, že Kristus byl stá-

le živý v těle oslaveném; spojeném s toužou duší, ale že to bylo tělo opravdu jeho. Evangelisté vypravují každý svým způsobem, jak byl hrob nalezen prázdný k velkému úžasu Kristových přátel. Odlíšnosti zpráv evangelijních jsou nepatrné. Již Lessing poukazoval, že Livius, Polybius, Tacitus, ač odlišně líčili tutéž událost, přece jsou uznáváni za historiky hodnověrné. Tedy proč by se měla pravdomluvnost upírat evangelistům? Právě odlíšnosti líčení evangelií jsou svědectvím jejich původnosti, originality a neodvislosti jednotlivých autorů.

O víře prvních křesťanů ve zmrtvýchvstání Páně svědčí dále sv. Pavel, jenž ve svém jednom z nejstarších listů, v první epistoletě k Soluňským (I. 9) a hlavně v prvním listu ke Korintským v památné hlavě patnácté, již sám Harnack klade do roku 52–53, podrobně píše o smrti, zmrtvýchvstání Ježíše a jeho zjevování se různým lidem. Tyto christofanie uvádí v chronologickém pořadí. Dlužno si uvědomit, že první list ke Korintským koloval dříve než evangelia a sv. Pavel jako apoštol se prohlašuje výslovně za svědka zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Tedy je historicky jisté, že od prvo počátku učedníci Ježíšovi a vůbec všichni věřící byli skálopevně přesvědčeni o faktu zmrtvýchvstání Páně a právě tato událost byla těžištěm a středem jejich kázání. Dále je historicky jisté, že apoštolové hlásali zmrtvýchvstání Ježíšovo, a to tělesně. Víra ve zmrtvýchvstání Páně se opírala o dva důležité fakty, a to: 1. o fakt prázdného hrobu, 2. o fakt zjevování se zmrtvýchvstalého Ježíše v Judsku a Galileji neboli tak zvané christofanie. Doslovně v tomto smyslu píše Esser: Víra ve zmrtvýchvstání Ježíšovo je nesena dvěma sloupy, dvěma fakty: faktem prázdného hrobu a zjevování se Páně.

Podle zpráv uvedených historických pramenů Ježíš se zjevoval asi v tomto chronologickém pořadí: Ráno v neděli vzkříšení Páně se zjevil zmrtvýchvstalý Ježíš Marii Magdaleně (Mk. XVI. 9, Jan XX. 11), potom ostatním ženám jdoucím ke hrobu (Mt. XXVIII. 4), Petrovi (Lk. XXIV. 35, I. Kor. XV. 5), odpoledne dvěma učedníkům jdoucím do Emaus (Mk. XVI. 12, Lk. XXIV. 17), večer apoštolům bez Tomáše (Mk. XVI. 14, Jan XX. 10, Sk. ap. XXIV. 36), týden poté apoštolům i s Tomášem (Jan XX. 24), dále sedmi apoštolům u jezera Tiberiadského neboli Genezaretského (Petrovi, Tomášovi, Nathanaelovi, synům Zebedeovým a jiným dvěma nejmenovaným učedníkům (Jan XXI. 1–22), dále apoštolům na neznámé nám hoře v Galileji (Mt. XXVIII.), 500 učedníkům (I. Kor. XV. 6), Jakubu Mladšímu (I. Kor. XV. 17), před nanebevstoupením asi 120 věřícím na hoře Olivové (Mk. XVI. 18, Lk. XXIV. 44–sq.), a nakonec sv. Pavlu u Damašku (I. Kor. XV. 7).

Všechny hypotézy vysvětlili tyto historické fakty přirozeně jsou Sysifovou prací, jsou to větrné budovy a konstrukce z karet, které vždy musely ztroskotati podle známého přísloví: Contra factum non valet argumentum. (Proti faktu neplatí argument.)

1. Přirozený výklad prvokřesťanské víry ve zmrtvýchvstání.

Racionalističtí myslitelé usilovali vysvětliti víru apoštolů a prvotní církve křesťanské ve zmrtvýchvstání Páně bez faktu velikonočního. Je to ovšem námaha zbytečná, pravá Sysifova práce. Tuto prvotní víru křesťanskou nelze vyložit z vlivu orientálních mythů, jako tomu chtěli Frazer, Zimmern, Hepding a jiní. Je sice pravda, že v mythologii babylonské se setkáváme s bájí o Tamuzovi, vegetačním to božstvu, které je zosobněním přírody na jaře se probouzející k novému životu a na podzim opět odumírající, jehož milenkou byla bohyně Ištar. Podobně ve fénickém bájesloví vystupuje božstvo Adonis, jež dlí prý polovinu roku na zemi a polovinu roku v podsvětí a jeho milenkou je bohyně Astarte. Ve Frygii byl uctíván mythický bůh Attis s velkou matkou bohů Kybele v tajuplných mysteriích. Egyptská mythologie nás seznamuje s oblíbeným egyptským božtvem Osirisem, jenž vlastně byl zosobněním řeky Nilu na jaře se rozvodňující a zavlažující kraje egyptské a později klesající. Osiris a jeho

věrná choť, bohyně Isis, byli uctíváni rovněž v tajemných mysteriích, jež dokonce pronikly též do Říma. Avšak žádný z těchto orientálních mytů nebyl kořenem křesťanské víry ve zmrtvýchvstání. Mezi křesťanskou vírou v dějinné zmrtvýchvstání Ježíše Krista, jež je zaručeným historickým faktem, a orientálními bájnými o vzkříšení některých božstev je podstatný rozdíl. V orientálních mytech jde o vegetační a astrální božstva a je v nich symbolicky a alegoricky znázorněno přírodní dění osudem přírodního božstva. V křesťanství však jde o historickou osobnost Ježíše, který se narodil v Betlemě, žil do třiceti let v Nazaretě, pak veřejně učil, byl nevině odsouzen, trpěl, umřel na hoře Kalvarii, byl pohřben a třetího dne vstal z mrtvých. Zmrtvýchvstání Ježíšovo a orientální myty o zmrtvýchvstání se mají k sobě jako oheň a voda.

Rovněž nelze prvokřesťanskou víru ve zmrtvýchvstání Páně vysvětlit vlivem starozákonních proroctví (na př. žalmu 16, Is. LIII. 10–12). Židovský mesianismus nemohl způsobit víru ve zmrtvýchvstání Ježíše, zde je příčinou skutečnost. Sv. Jan to naznačuje v závěru svého evangelia (XX. 26). Apoštolové totiž uvěřili ve zmrtvýchvstání Ježíšovo, když se přesvědčili zkušeností o skutečnosti.

Konečně nelze ani tuto víru vysvětlit vlivem osobnosti Ježíšovy, jak o to usiloval Alfred Loisy (Les évangiles synoptiques – 223), neboť Kristus víry jest modernistickou konstrukcí, přímo fantastickým vynálezem, který nemá nic společného s historickou skutečností. Bez velikonočních událostí a hlavně bez faktu zmrtvýchvstání zůstává velikonoční víra nerozlučitelnou psychologickou hádankou. Víra apoštolů a prvotní církve stojí v dějinách jako světově historická událost (fakt) nesmírného významu.

Přirozený výklad prázdného hrobu.

Jak již bylo řečeno, víra prvotní církve ve zmrtvýchvstání Páně spočívá na dvou faktech, na faktu prázdného hrobu a na christofaniích. Problém prázdného hrobu Kristova je opravdu křížem (crux) výkladu nevěrecké kritiky, jež usiluje tento fakt vysvětlit buď zdánlivou smrtí Ježíšovou, nebo ukradením mrtvého těla Ježíšova apoštoly, po případě Židy, anebo tajným odnesením těla Ježíšova Josefem z Arimatie. Vysvětlit fakt prázdného hrobu Páně zdurazňováním zdánlivé smrti Ježíšovy, který prý ve studeném hrobě procitl opět k životu (Paulus, Schleiermacher), je historicky a psychologicky nemožné, na což poukázal i sám Strauss. Neboť Ježíš na kříži skutečně zemřel, šlo totiž o jeho popravu, a dosvědčují to jasné jeho přátelé i nepřátelé. Rovněž nelze vysvětlit uvedený fakt hypotézou podvodu (Reimarus) nebo unesením mrtvého těla Ježíšova od Židů, aby se prý hrob nestal poutním místem přátel galilejského proroka (Réville, Le Roy). Odporuje to historii, i psychologicky je to nepřijatelné.

Přirozený výklad christofanií.

Moderní kritika usilovala vysvětlit přirozeně též zjevování se zmrtvýchvstalého Krista jeho přátelům, neboli tak zvané christofanie pomocí halucinace nebo vidění (vise). Již pohanský spisovatel protikřesťanský, Celsus, proklašoval sv. Petra, Marii Magdalenu za halucinanty. Podobně někteří moderní kritikové usilovali christofanie vysvětlit halucinací. Prý hysterické osoby v prvotní církvi měly subjektivní vjemy zmrtvýchvstalého Ježíše, který se ve skutečnosti nezjevoval. Jiní kladli důraz spíše na vidění (vise) prvotních věřících křesťanů, kteří viděli prý obraz zmrtvýchvstalého Krista, který si z nitra promítali navenek jako skutečnost. Ve skutečnosti však podle přirozeného výkladu neexistovala zjevování se zmrtvýchvstalého Krista, neboli tak zvané christofanie. Uvedený výklad je však psychologicky i historicky neudržitelný.

Apoštolové, prvotní církve i Pavel sám považují zjevení se Krista (christofanii) u Damašku zřejmě nikoliv za visi (vidění), nýbrž za skutečné setkání se s Pánem. Psychologicky u normálního člověka nejdříve jest objektivní fakt a po něm teprve dochází k subjektivnímu odrazu faktu ve vnitřní zkušenosti. A za-

jisté všichni, kteří viděli zmrtvýchvstalého Ježíše, hlavně zdraví apoštolové, byli lidé normální. Všichni byli neochvějně přesvědčeni o skutečnosti Ježíše zmrtvýchvstalého, šlo o objektivní, smysly poznatelné tělo zmrtvýchvstalého Ježíše.

Stará theorie visionářská, hlásaná znovu Renanem a Strausem, sice čas od času zvedá hlavu, avšak Paulusova hypotéza zdánlivé smrti Ježíšovy a Reimarova hypotéza podvodu jsou navždy odbyty.

Z uvedeného vysvítá, že moderní kritika liberální o zmrtvýchvstání Páně jest svévolná, smyšlená konstrukce, vyvolaná předpojatým, jednostranným naturalistickým světovým názorem, který odmítá předem veškeru nadpřirozeno. Historická skutečnost však je jiná. Ježíš vstal z mrtvých skutečně. Je to historický fakt, zaručený šesti zprávami o zmrtvýchvstání Ježíšově: závěrečnými hlavy všech čtyř evangelií, Skutky apoštolskými (I. 3–9, X. 40), a listy svatého Pavla, hlavně první epístolou ke Korintským (XV.). Pro střízlivost jejich objektivitu je příznačné, že o vlastním pochodu zmrtvýchvstání Páně nečiní ani zmínky. Nevpravují o zmrtvýchvstání, nýbrž jenom o zmrtvýchvstalém. Tedy historická pravdivost největšího zázraku Páně, jeho zmrtvýchvstání, je bezpečně nad slunce jasné zaručena.

Z ní vyplývá též filosofická pravdivost vzkříšení Páně. Jak historické doklady uvádějí, apoštolové i jiní věřící viděli hmotné, zmrtvýchvstalé tělo Ježíšovo, které se pohybovalo, jedlo atd. Bylo ovšem oslavené. Poněvadž Ježíš při popravě na Velký pátek skutečně zemřel, jeho zjevování se, neboli christofanie, byly možné jedině na vzkříšení mrtvého Ježíše, to je po znovuspojení téhož těla Kristova s touž duší (per reinformationem eiusdem corporis cum eadem anima). To je ovšem zázrak v nejvlastnějším slova smyslu. Nelze připustit, že vzkříšené tělo Páně by bylo nově stvořené, nebo že by snad podobné tělo na sebe přijal anděl dobrý nebo zlý. V tom případě lidé byli klamáni. Nezbývá než připustit rozumně tak zvanou reinformaci, totiž spojení téhož těla s touž duší Ježíšovou z vlastní moci, čili jinými slovy zázrak zmrtvýchvstání v nejvlastnějším slova smyslu. (Srovnej: Sv. Tomáš: S. Th. I., q. 1, art. 2–4.) A konečně je zřejmá též relativní neboli vztažná pravdivost zmrtvýchvstání Páně, neboť Ježíš se dovolával svého zmrtvýchvstání jako svědectví svého božského poslání. Kristus předpověděl své zmrtvýchvstání jako znamení své mesianity pod znamením Jonáše (Mt. XII. 38–40) a pod znamením zbořeného a ve třech dnech znovu vystavěného chrámu (Mt. XXVI. 61, Jan II. 19). V tom smyslu chápali též zmrtvýchvstání svého Mistra jeho učedníci, jak to dosvědčují Skutky apoštolské i epístoly. Svou pádností působí zvláště slova sv. Pavla: Nevstal-li Kristus však z mrtvých, marné je hlásání naše, marná i víra vaše (I. Kor. XV. 14). Apoštol národů prohlašuje velikonoční událost za základ víry. Bez vzkříšení Páně apoštolové by byli svědky nepravdivými a jejich kázání, a tím celé křesťanství vůbec, bylo by třeba podle vyjádření Straussova označit za světodějinný klam (welt-historisches Humbug).

Slavný apologeta africký, Tertulián, před dávnými staletími napsal: Resurrectio mortuorum fiducia christianorum, Vzkříšení mrtvých nadějí křesťanů, což platí dodnes. Ten, který před dvěma tisíci lety ve ztraceném koutu země byl pohřben jako zločinec, avšak třetího dne vstal z mrtvých, žije dodnes mezi námi, v nás a s námi. On je Vykupitelem všech mrtvých k životu nejen duchovnímu, nýbrž i tělesnému, On jest právě tím, za něhož se prohlašoval u hrobu Lazarova: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, byť umřel, živ bude, a každý, kdo žije a věří ve mne, neumře na věky“ (Jan XI. 25–26).

Události velikonoční jsou vpravdě mysterium tremendum et fascinans – tajemství děsné a úžasné. V Ježíši Kristu se setkáváme s Bohem ukřižovaným, ale zmrtvýchvstalým.

7. Ježíš vševedoucí prorok.

V nejšířším slova smyslu je prorokem každý člověk, který mluví jménem druhého. Tak Áron je nazýván prorokem Mojžíšovým (Ex. VII. 1). Proroctví ve vlastním slova smyslu definujeme takto: Proroctví je předpověď budoucí nahodilé věci, již nelze poznati ze zdrojů přirozených. Je to předpověď určitá, a tím se liší od víceznačných věštib pohanských. (Srovnej: Věštba Pythie Delfské Cesarovi: Ibis, redibis non morieris in bello.) Sv. Tomáš zdůrazňuje, že předchozí znalost budoucích věcí jest vlastností božského rozumu, jehož věčnosti jest vše přítomné (S. Th. II. 2, q. 172, a. 1). Proroctví je v podstatě zázrak rádu rozumového a je znamením božského původu zjevení. Jestliže vyslanec Boží sám pronáší proroctví (terminus a quo), pak jeho prorocká schopnost, prorocké charisma je znamením jeho božského poslání. Je-li však sám předmětem proroctví (terminus ad quem), pak vyplnění se proroctví na něm je samovolným znamením, že ho Bůh poslal. Sněm vatikánský (sedění III.) nazývá zázraky a proroctví nejjistějšími znamením božského zjevení a přiměřenými rozumu všech lidí (Dz 1790). Moderní racionalisté se tolik stavějí odmítavě proti zázrakům i proroctvím, poněvadž dobře tuší, že jsou správná slova konvertity Huysmansa: Zázraky jsou umíráčkem lidských vášní. Proto mnozí prohlašují proroctví za interpolace (vsuvky) nebo dokonce za falsifikáty. Morfologická teorie považuje proroctví za druhotné výtvoř vzniklé v prvotní společnosti církevní, které měly za poslání, aby Ježíše zahalily do jakési svatozáře. Modernisté odvozují proroctví z vědomí Pavlova o vykupitelské smrti Spasitelově (Dz 2068).

A. Ježíš pronesl proroctví, jež se doslovně splnila.

Proroctví Ježíšova se týkají jeho vlastního utrpení. Tak předpověděl místo přípravy beránka velikonočního na Zelený čtvrtek (Mt. XXVI.) zradu Jidášovu (Mt. XXVI. 30), trojí zapření Petrovo (Mt. XXVI. 34), což se vše doslovně splnilo. Předpověděl svou násilnou smrt, že bude vydán svým nepřítelům, odsouzen, bičován, ukřižován (Mt. XVII. 12, Mk. IX. 21, Lk. IX. 44). A to vše se rovněž splnilo. Jasně předpovídá též své zmrtnýchvstání třetího dne (Mk. VIII. 31), a předtím naznačil je též svým nepřítelům pod obrazem proroka Jonáše, který po tři dny strádal v břichu ryby a pod obrazem zničení a znovuvystavění chrámu jerusalemského ve třech dnech (Mt. XII. 30, XVI. 4).

Nesporně jsou nejpůsobivější Ježíšova proroctví týkající se zkázy Jerusalema. Ježíš předpověděl budoucí zničení Jerusalema nepřáteli tak jasně (Mt. XXIV. 1 sq., Mk. XIII. 1–19, Lk. XXI. 5–24), že křesťané na základě uvedeného proroctví Ježíšova prchli ještě před obležením města legiemi římskými do městečka Pelly. Podle svědectví Josefa Flavie (Bell. Jud. IV., IX. 8), očitěho to svědka oně strašné zkázy, zahynulo ve válce římsko-židovské v roce 69–70 na 11 set tisíc Židů a do otroctví bylo odvedeno na 97 000 židovských zajatců.

Ježíš předpověděl rovněž rozptýlení Židů (Lk. XXI. 24) a o splnění tohoto strašného proroctví svědčí dějiny. Rovněž jsou důležitá proroctví Ježíšova o zřízení a budoucnosti království Božího, nové říše mesiánské. Ježíš předpověděl, že evangelium bude všude hlásáno (Mt. XXIV. 14), avšak Židé budou pro své zpronevěry Bohu z království nebeského vyloučeni, kdežto pohané budou povoláni místo nich (Mt. VIII., 10. 12, Mk. XIII. 10). Apoštolům předpověděl, že přijmou Ducha svatého (Jan XIV. 16), že budou pronásledováni (Mt. X. 16–23, Lk. XXI. 10–15), učení Kristovu bude v dějinách lidstva odpíráno (Mt. X. 34–36, Lk. XII. 21), přesto však církev Kristova bude trvati do skonání věků (Mt. XVIII. 18–20).

Ježíš znal také skrytá tajemství lidských srdcí, čemuž říkáme technickým termínem kardiognose. Vyvěrá to z historie Nathanaela, jemuž praví Spasitel: „Prve nežli tě Filip zavola, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe (Jan I. 48). Vyplývá to z rozmluvy se Samaritánkou, již vytyká: Dobře jsi řekla: „Nemám muže, neboť pět mužů jsi měla, a ten, kterého nyní máš, není tvým

mužem. To jsi pověděla pravdivě.“ (Jan IV. 17–18). Ježíš zná tajné myšlenky farizeů a zákoníků při uzdravování ochrnuhlého v Kafarnaum (Mt. IX. 4), odhaluje smýšlení farizea před hostinou (Lk. XI. 39), odkrývá vnitřní myšlenky farizea Šimona, pohrdající kající Magdalenou (Lk. VII. 39). Sv. Jan výslovně svědčí, že Kristus znal tajnosti lidských srdcí (Jan II. 23–25). Kardiognosi Ježíšovu nelze vysvětlit jasnozřením (clairvoyance) nebo telepatii (čtením myšlenek na dálku).

Všechna proroctví pronesená Ježíšem se splnila nebo dosud plní. Přirozené je nelze vysvětlit, neboť většina uvedených předpovědí budoucích věcí byla závislá od vůle Boží. Proroctvími Páně se potvrzuje pravdivost svědectví Kristova. Sám Spasitel spojoval svá proroctví se svým mesiánským posláním. Historická, filosofická i relativní pravdivost proroctví Ježíšových je zřejmá.

B. Proroctví mesiánská.

Pravdivost svědectví Ježíše Krista je dokazována dále proroctvími mesiánskými, jež pronesli proroci starozákonní, a jež se splnila přesně na Ježíši. Dlužno si uvědomit, že všechna mesiánská proroctví byla napsána aspoň tři sta let před Kristem.

Starozákonní proroci předpověděli: 1. příchod Mesiáše.

Již v protoevangelii v Genesi Mojžíšově je naznačeno, že žena a její sémě potře hlavu hadovu, to jest zlého ducha (I. Mojž. III. 51). Noe předpověděl, že požehnaní mesiánské vzejde z rodu Semova (I. Mojž. IV. 25). Moabitský věstec, Balaam, mimo svou vůli předpověděl pod vlivem Božím, že vzejde hvězda z Jakuba a povstane prut z Izraele, jenž přemůže všechny nepřátele (II. Mojž. 24, 17).

2. Proroci Starého Zákona předpověděli též místo a dobu narození Kristova. Znamé je proroctví Micheášovo, že Vykupitel se narodí v Betlemě, o jehož splnění vypravuje sv. Matouš (II. 5–6). Prorok Haggeus předpověděl velikou slávu nového chrámu jerusalemského, postaveného Zorobabelem, neboť Mesiáš, kníže míru, jej oslaví svou přítomností. Proroctví se též splnilo doslovně.

Přímo drtivě působí předpověď proroka Daniela v památné hlavě IX. 24–27. Daniel přesně udává ve svém proroctví dobu příchodu i smrti Vykupitele. „Sedmdesát téhodnů zkráceno jest nad lidem tvým a nad městem svatým tvým. — Věz tedy a pozoruj: Od vyjití řečí, aby zase byl zdělán Jerusalem, až do Krista téhodnů sedm a téhodnů šedesát a dva bude. — A po téhodnech šedesáti a dvou bude zabit Kristus. . .“ Proroctví naznačuje přesně dobu příchodu Spasitelova. Východí doba, od níž nutno počítat šedesát a dva a sedm téhodnů, tedy celkem šedesát devět sedmiletí, jest dekret krále Artaxerxa Longimana I., který roku 457 před Kristem dovolil, aby město Jerusalem bylo znovu vystavěno a obnovoeno. Uvážíme-li, že Ježíš se narodil asi čtyři léta před křesťanským letopočtem, docházíme k závěru, že Danielovo proroctví se na Kristu přesně splnilo číselně. Z toho důvodu židovští rabíni po roce 70 po Kr. přísně zakazovali vztahovat proroctví Danielovo na Mesiáše a zařadili knihy Danielovy mezi starozákonní knihy deuterokanonické (ket-hubím).

Proroci starozákonní též vylíčili jasně ve svých proroctvích osobu a dílo Mesiáše. Předpověděli, že budoucí Mesiáš bude Syn Boží (Žalm 6, 109), že bude pocházet z rodu Davidova (Žalm 88), že bude synem Panny (Is. 7, 24), bude mít předchůdce (Srovnej: Is. 43: Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně.). Proroci předpověděli, že Kristus bude nejvyšším učitelem (V. Mojž. 18, 25, Is. 61, 1–11), nejvyšším knězem (Žalm 109, Mal. I. 10–11), nejvyšším králem (Žalm 109). Proroci též podrobně popsali mesiánské království, jakožto království nové (Jerem. 31, 11), všeobecné (Žalm 21), duchovní (Is. 11).

Proroci starozákonní konečně předpověděli též podrobně bolestné utrpení, smrt, zmrtnýchvstání a nanebevstoupení Kristovo. Prorok Zachariáš (11, 12) předpověděl zradu Jidášovu. Přímo drasticky líčí utrpení

Vykupitele prorok Isaiáš, zvaný evangelistou Starého Zákona, slovy: Tělo své dal jsem bijícím a líce svá rvoucím a tváře své neodvrátil jsem od lajčích a plivajících na mne (Is. 50, 6). Vpravdě neduhy naše on nesl a bolesti naše snášel. — Raněn jest pro nepravosti naše a potřen jest pro hříchy naše (Is. 53, 4–6). Rovněž je známý verš žalmu 21: Zbodli ruce i nohy mé, rozdělili sobě roucha má a o oděv můj metali los.

Slavný pohřeb Kristův líčí prorok Isaiáš v hlavě 11. a 53. O slavném zmrtvýchvstání Mesiáše se zmiňuje žalm 15.: Nezanecháš duše mé ve hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení. Nanebevstoupení Páně předpovídá žalm 109, 1. Rovněž je proslulý žalm líčící duchovní vládařství Mesiášovo: A bude panovati od moře k moři — A klaněti se mu budou všichni králové a všichni národové sloužiti budou jemu (70, 2).

3. Mesiáš byl též předobrazem určitými osobami a věcmi ve Starém Zákoně. Mluví se o tak zvaných prototypch mesiánských. Mezi osobními předobrazy Mesiáše bývají uváděni: Adam, Abel, Melchisedech, Izák, Josef egyptský, Jonáš.

Mezi předobrazy věcnými třeba jmenovat hlavně: Archu Noemovu, jež je předobrazem Církve Kristovy, Beránka velikonočního (1. Kor. 5, 7). Manna, předobraz Eucharistie, měděný had, který jest předobrazem Ježíše na kříži (Jan III. 14) a jiné.

Všechna mesiánská proroctví i předobrazy starozákonní se splnily na Ježíši Kristu. Dovědčuje to sám Spasitel slovy: Musí se splnit všechno, co psáno jest o mně v zákoně Mojžíšově a v proročích i žalmech (Ik. XXIV. 44). Celé evangelium Matoušovo je psáno pod tímto zaměřením, a proto je právem nazýváno evangeliem mesiánským (evangelium Messiae).

Zidé očekávali Mesiáše politického, a proto farizeové i zákoníci, označení předchůdcem Páně jako pokolení zmijí (Mt. III. 7, XII. 34), Ježíše odmítli a svými intrikami přivedli na smrt kříže. Tím ovšem se splnila předpověď žalmu 117, že kámen, který zavrhlí stavitele, se stal kamenem úhelným.

Jako zázraky Páně, tak i proroctví jsou Boží pečeti potvrzující pravost zjevení, jež hlásal Ježíš Kristus. Souvislost mezi mesiánskými proroctvími starozákonními a náboženstvím křesťanským je právě v tom, že uvedená proroctví se plně splnila na Ježíši Kristu.

8. Ježíš náš Bůh.

Rozhodujícím mezníkem v životě Pána Ježíše jest jeho zmrtvýchvstání. Víra jeho nejbližších učedníků byla podrobena zatěžkávací zkoušce během utrpení Ježíšova a zvláště po jeho bolestné smrti na Golgotě. Přes všechna poučování Spasitelova nedovedli apoštolové ve svém nitru plně překonat rabínský náhled, že Mesiáš osvobodí Palestinu od jha římského a znovu obnoví trůn Davidův a bude vládnout jako mocný král nad Izraelem i nade všemi národy. A právě apoštolové byli nejvíce zklamáni, když Syn člověka byl zavržen vlastním národem, odsouzen na smrt zákoníky a kněžími židovskými a popraven od pohanů. A proto zmrtvýchvstání jedině mohlo rozluštit tuto záhadu a vrhnout světlo do temné noci jejich pochybností a beznaděje. A když zbožné ženy přinášejí první zprávu o zmrtvýchvstalém Pánu, zprvu apoštolové považují to „za nesmysl a nevěřili jim“ (Lk. 24, 11). A teprve, když se jim zjevuje Spasitel večer téhož dne ve večeradle a přesvědčili se z vlastní zkušenosti, že nejde o pouhý fantom, teprve víra v jejich nitru nastupuje vítěznou cestu, a to navždy. A hlavně dojemná epizoda, jejímž středem jest nevěřící Tomáš, ukazuje psychologické rozpoložení svatých apoštolů před zjevením se zmrtvýchvstalého Spasitele a jejich hlubokou víru po zjevení Spasitelově, jež se zrcadlí ve zvolání Tomášově: „Pán můj a Bůh můj“. V závěrečných kapitolách evangelií nazývají evangelisté Ježíše stále Mari, to jest Pane můj, nebo Marani, to jest Pane náš. Když se zjevil Pán Ježíš apoštolům opět u jezera Genezaretského a třikrát se táže Šimona Petra: „Šimone, miluješ mne?“, tehdy odpovídá první z apoštolů zarmouceně: „Pane, ty víš všechno, ty víš, že tě miluji“ (Jan 21, 17). A rovněž, než vstoupil na nebesa, oslovují ho názvem

„Pane“. Jde o to, v jakém smyslu a z jakého důvodu věřili v Pána Ježíše.

U Semitů název pán byl užíván jako slovo zdvořilostní, podobně jako v naší řeči. Avšak v ústech sv. Tomáše a ostatních apoštolů znamenalo něco více. Výrazem Pán vyznávali veřejně svou víru v božství Ježíšovo a jeho všemohoucnost. Prostě přenášeli tímto slovem na Ježíše starozákonní tehdy běžný název Hospodina Boha. Ve Starém Zákoně bytost Boží byla označována názvem Elohim a Jahve. A zvláště výraz Jahve byl výlučným osobním jménem jedině pravého Boha izraelského. Od doby Mojžíšovy tento název vyjadřoval toho, jenž se zjevil v hořícím keři a prohlásil o sobě: „Já jsem, který jsem.“ Rovněž proroku Isaiášovi prohlašuje ve zjevení: „Já jsem Jahve, to jest mé jméno, a svoji čest nepřenechám nikomu, aniž svou slávu modlám“ (Is. 42, 8).

Ve starozákonních knihách z doby po zjetí babylonském název Jahve z úcty bývá popisován výrazy: Svatý, Vznesený, Nejvyšší, Král králů, Nebe atd. A nejčastěji je posvátné jméno Jahve popisováno výrazem Adonaj, to jest naše Pán. Od třetího století před Kristem Adonaj, což do řečtiny bylo překládáno Kyrios, jest obvyklý název pro Hospodina, Boha izraelského. Nejvýrazněji se projevuje toto užívání názvu Adonaj v modlitbě, kterou byl každý Izraelita povinen se modlit třikrát za den, zvané Šemoně esre, začínající slovy: „Požehnaný buď Hospodin, Pán Bůh náš, a Bůh našich otců, Bůh Abrahamův, Bůh Izákův, a Bůh Jakubův...“ A též i v jiných modlitbách zbožný Izraelita oslovoval svého Boha: „Bože můj a Pane můj.“

Nyní chápeme, v jakém smyslu vyznává dříve nevěřící Tomáš svou víru v božství svého Pána aramejskými slovy: „Mari Eloi“, to jest Pán můj a Bůh můj. Aramejské Mari odpovídalo hebrejskému Adonaj. Smysl vyznání učedníků po zmrtvýchvstání Ježíšově může tedy jedině znamenat: Ježíš jest apoštolům Bohem, Pánem světa, jemuž patří všechna vláda a všemohoucnost a všichni jsme mu povinni božskou úctou. Neboť Ježíš zmrtvýchvstalý zvítězil nad smrtí tělesnou i duchovní, je Pánem nebe i země a tudíž i Pánem lidských duší. Proto s takovým jásotem ohlašují svědkové zmrtvýchvstání Páně celému světu: „Pán vstal skutečně“ (Lk. 24, 34). A rovněž Spasitel po svém zmrtvýchvstání poučoval své apoštoly podrobně o své soupodstatnosti s Bohem Otcem. Již sv. Marí Magdaléně praví: „Vystupuji k Otcí svému a k Otcí vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu.“ Večer po svém zmrtvýchvstání pověřuje své apoštoly slovy: „Jako Otec poslal mne, i já posílám vás. Přijměte Ducha svatého...“ A před svým nanebevstoupením prohlašuje: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi! Jděte tedy a učte všechny národy. Křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mt. 28, 18–20). A vstupuje pak na nebe, aby zasedl po pravici Boží, neboť jest druhá božská osoba v nejsvětější Trojici, pravý Bůh.

Závěr.

Zjistili jsme, že Ježíš Kristus, zakladatel křesťanství, jest osoba historická. Své mesiánské poslání a své božství dokázal řadou zázraků fyzických, rozumových i mravních. Jeho nadlidská moudrost vysvitá z jeho podivuhodného učení lásky, jež hlásal. Zázraky Ježíšovy nemožno pocházet z moci zlé, nýbrž jedině z moci Boží, což potvrzuje Ježíšova hrdinská svatost. A nejdůrazněji dosvědčuje božství Pána Ježíše jeho vlastní zmrtvýchvstání. Proto právem Pius XI. ve své encyklice „Ad salutem humani generis“ připomíná:

„Pročež nic není jistějšího nad naši víru, nic světějšího, co by bylo podpíráno pevnějšími základy. Vždyť tato víra je učitelkou života, soudcem spásy. Vykořeňuje všechny neřesti a je plodnou matkou všech ctností, je potvrzena zrozením svého božského původu, Ježíše Krista, jehož životem, smrtí, zmrtvýchvstáním, moudrostí, zázraky, proroctvími, všude oslňuje světlem bohatství nejvyšší nauky a je obdařena poklady nebeských bohatství, tolika proroctvími a předpověďmi proroků, takovým leskem zázraků, vytrvalostí tolika mučedníků,

slávou tolika světců, sílí je samých pronásledování, byť i nejkrutějších, prošla pod pouhým praporem Kříže celý svět, zemi i moře od východu slunce až k západu. A odstranila klamy model, zahнала temnoty bludů, zvítězila nad nepřáteli všeho druhu, osvětila všechny národy, kmeny, jakkoliv divoké, jež se lišily od

sebe povahou, mravy, zákony, zřízeními — světlem Božího myšlení a podrobila je přeslaskému jhu Kristovu, zvěstujíc všem mír, hlásajíc všem pravdu. A to vše zajisté oslňuje takovým bleskem Boží moudrosti a moci, že mysl každého poznává snadno, že křesťanská víra je dílo Boží!“ (AAS 1930, str. 210.) *ThDr Josef Kubalík*

POSLEDNÍ BISKUPOVÉ NA STOLCI SVATOVOJTĚŠSKÉM (Dokončení)

Židovské i křesťanské velikonoce tohoto roku jsou charakterisovány posvátnými znameními, které vedou k hromadným poutnickým výpravám na místa domnělých divů. V Korutanech do Welfsberku, u nás do Pněvic u Kutné Hory. Protižidovské pogromy, zaznamenané současností v Porýnsku nebo Švábsku, našly u nás ozvěnu v Kouřimi ve spojení s domnělým okrvavením židy bičované hostie. Byl-li veliký požár, který právě tehdy zničil velkou část pražského židovského města v nějaké souvislosti s protižidovskými výtržnostmi, nevíme. Jindy zase byly podobné zjevy jinak motivovány, jako na př. zázračné zachování hostie při požáru kostela sv. Ondřeje na Starém Městě pražském nebo při nadpozemském potrestání německého řemeslníka, který prý odpíral úctu hlavě sv. Václava. Ve zmíněných protižidovských výstupech zakročil biskup Jan na ochranu židů, jak to veřejně s vděčností konstatuje děkovaný list pražského židovstva králi Janovi.

Na sklonku uvedeného roku se oslavovalo na Starém Městě pražském znovuposvěcení dnes už zaniklého kostelíka sv. Ondřeje Přítyslavem, biskupem satoránským z řádu minoritů, který je dosvědčen v letech 1313–41 jako světicí biskup. Kostel byl za souhlasu biskupa Jana z Dražic i se hřbitovem opraven pečlivostí zbraslavského opata Petra. Při konservaci a renovaci požárem zničené staropražské svatyně se přišlo ve spáleném hlavním oltáři na listinu z r. 1165 vystavenou biskupem Danielem, která dosvědčovala autenticitu do oltáře jím vložených ostatků.

Na vnímavého a esteticky založeného Janova ducha působil, jak již řečeno, jedenáctiletý pobyt v Avignoně velmi hluboce. Právě za papeže Jana XXII. začala stavba papežského paláce v Avignoně. Papež kupuje stihy a v jeho paláci jsou celé písařské dílny — skriptoře. Příklad papežův působil přitažlivě i na kardinály, kteří k tomu napodobovali i způsob laických velmožů francouzského dvora. Ve městě jako později v renesančním Římě je v oblibě každé odvětví umění. Je to také tím, že roste počet církevních staveb a nadání. Nebylo preláta a nebylo ani bohatšího laika, který by neobdaroval kapli nebo aspoň oltář — po dobovém zvyku — v některém kostele nebo klášteře. K většině založení byly opatřovány donátory a fundátory i příslušné liturgické knihy, podle běžné módy úměrně zdobené, iluminované. Tak se stával Avignon půdou, na níž se setkávaly dva proudy, dvě kulturní snažení, jedna s prvky rodící se renesance a druhá s vrcholy gotické kultury. Z tohoto prostředí přichází do Čech r. 1329 biskup Jan, jehož rodové tradice poznamenaly smyslem i zájmem pro pochopení uměleckého snažení. V dějinách umění skoro všichni jeho předkové zanechali po sobě jakousi památku. Znak Dražicův na litovické tvrzi dosud hlásá, kdo byl původcem jejího gotického klenboví. Biskup Jan III. z Dražic dal v katedrále vztyčiti dva oltáře „decori et magnifici operis“, u architektuře kostela pak dvě veliká okna s vitrážemi umělecky velmi hodnotnými, kromě jiných prací. Otec Janův Řehník dal zase vystavěti kamennou věž uprostřed dvora pražské kapituly. Největší starost však soustředil na vybudování hradu Dražic. Stavbu započal r. 1264, zemřel však dříve, nežli byl hrad dokončen. Tak rostl Jan IV. vlastně uprostřed stavebního ruchu. Když přišel do Prahy ukazovali mu s nemalou hrdostí díla strýcova, která měla takovou pověst, že i jinak skoupému kronikáři stála za zmínku. Když se stal r. 1301 biskupem, bylo jeho z prvních starostí do-

končení otcova díla. Vyvedeny zdi, sklenuty, zdviženy střechy a opatřeny příhodným krytem. Celý hrad obehnán příkopy a náspem. Současně s hradem vystavěl biskup v Dražicích kostel ke cti sv. Ludmily, když své poddané vykoupil dříve ze zdětinské farnosti.

R. 1340 se postaral o jeho finanční zabezpečení příhodnou fundací. V té době jej také obdařil bohoslužebnými knihami a liturgickým náčiním. Stavebně kostelík, dnes zrušený, nevyniká nad průměr současných venkovských posvátných kulturních staveb z třetího XIV. stol. Z torsa jeho architektury možno vyčíst ideový směr domácí, hmotně konstruktivistický. Jinak filiální kostel ve Velkém Pálči ve farnosti vranské na Slánsku. R. 1333 získal Jan vesnici Páleč a daroval ji roudnickému klášteru. Kostel, vyznačený nad jižním portálem dražickým znakem, budoval s biskupovou pomocí vlastně klášter roudnických augustiniánů. Loď kostelní je sklenuta do čtyř velice úzkých a širokých polí. Tak se stalo, že vznikl prostor neobyčejně nízký a stlačený, ale do široka rozevřený, neboť klenba nasažovala poměrně nízkou zemi. V Pálči se klenba svými žebry takřka dotýká země, dekorující prostor skoro půlválcový. Svým prostorovým pojetím je konstrukce velmi příbuzná stavbě východního ramene roudnického ambitu. Není možné nevycítit z ní jakýsi jihofrancouzský přízvuk. Tak lze soudit, že v Pálči, na dražickém hradě a ve východní části roudnického klášterního ambitu pracovali francouzští kameníci. V tom je podíl biskupův v dějinách domácí architektury významný.

Biskup Jan proslul také láskou ke knize, a to ke krásné knize. Již v nově vystavěném biskupském paláci pražském choval knihu ozdobenou miniaturami, kterou přivezl z Vienny. Bylo to Symbolum prophetarum et apostolorum. Rukopisy bývalé klášterní knihovny roudnické, chované v knihovně Národního musea, ukazují, jak se v době Jana z Dražic množilo úsilí o bohatší vybavení knih malířským dekorem a jak i formálně náročnější gotické zobrazení Ukřižovaného vniká do soudobých misálů. Nejvýznamnější památkou tohoto druhu je právě misál Jana z Dražic, který byl patrně psán i iluminován z biskupova podnětu a který na svém posledním kvaternu chová píseň o sv. Prokopu, kopírovanou touž rukou, která poznamenala v roudnickém nekrologu datum smrti biskupa Jana IV.

R. 1336 daroval biskup roudnickému klášteru dvousvazkovou bibli zv. Biblia fundatoris, která uchovává na fol. 419 originální záznam o donaci. Rukopis se honosí bohatstvím miniatur, které jsou krásným příkladem knižního soudobého umění. Z Avignonu pochází další rukopis opatřený dražickým znakem, nazvaný Speculum iudiciale od Durancia. Při dlouhotrvajícím právnickém sporu se nemohl biskup ať již sám nebo jeho právní poradci obejít bez příslušných právnických příruček, které po ukončení sporu přivezl do Čech. Do této série biskupovy knihovny patří také traktát Viléma z Mandagout, biskupa v Nimes, zemřelého v Avignonu r. 1321. Podobného obsahu je Postila magistri Bernhardi super decretales, v níž jsou četné glossy, poukazující na majetnictví biskupovo. K těmto publikacím dlužno přičísti asi dalších pět děl vesměs právnického obsahu, chovaných v univerzitní knihovně a bezpečně pocházejících z biskupova majetku.

Po umělecké stránce jsou vzácnější rukopisy theologického obsahu. Vedle zmíněné bible a misálu jsou to tři rukopisy stejné provenience. Jejich dekorace projevující vliv francouzské školy, dokazuje vkus jejich dárce. Dva obsahují glossy na Šalomounovo podobenství,

na knihy Ezechielovu a Danielovu a třetí kodex je knihou sentencí. Z Provence pochází kodex obsahující spisy Augustinovy a Anselmovy. Rukopis XVI, B₂ obsahuje část sumy Tomáše Akvinského. Je zajímavé, že právě za Janova pobytu v Avignonu byl sv. Tomáš kanonizován. Knihy, které biskup do Čech přivezl, měly nemalý vliv na domácí knižní produkci. Je samozřejmé, že se staly předlohou nebo aspoň vzorem domácí práce v tomto oboru. Za biskupa Jana začaly skriptory také při jiných duchovních ústavech svou činnost. Zvláště proslulá dílna, která pracovala pro královnuvdovu Alžbětu Rejčku. Ta produkovala celou skupinu knih v duchu západoevropské tvorby. Osm chorálních knih, určených dvěma klášterům podporovaným Rejčkou, vzniklo v letech 1315–1323 ve skriptoři, která si osvojila všechny známky charakteristické pro současnou světovou tvorbu. Nešlo však jen o kopírování převzatých západnických vzorů. Domácí umělci vytvořili své prvky příznačné pro místní dílnu. Jiná členka královského rodu, abatyše svatojirského kláštera pražského Kunhuta, má zásluhu o seznámení Čech s gotickým ilustračním uměním. Stalo se tak známým passionátem abatyše Kunhuty (v universitní knihovně). Duchovně naučné texty knihy koncipoval dominikán Kolda, muž vzdělaný a bezúhonný, navržený za českého penitenciáře u kurie. Do knihy je vepisoval svatojirský pisár Beneš. Tyto texty doprovodil kolem r. 1320 obrazovými cykly neznámý dnes malíř, který ovládal naprosto soudobou kreslířskou techniku. Po stránce ikonografické, kompoziční i slohové byl dokonale poučen o všem, co dokázala soudobá francouzská i anglická ilustrace. Ba zdá se, podle nejnovějších výzkumů, že byl zvláště obeznámen s nástěnným malířstvím anglickým. Pokud postihujeme v jeho díle byzantsující prvky, mohl je poznat prostřednictvím Italů, kteří pracovali v Canterbury. Tento nadaný anonym doprovodil texty passionálu ilustracemi perem, které svědčí o jeho fantazii, řízené uměleckým poučením i tvůrčím duchem. Mimo passionál nemáme jiného díla z jeho ruky a také v ostatní ilustrační soudobé činnosti není stop jeho vlivu. Neznáme také spojky, přechody, které by od iluminací passionálu vedly ke knižnímu, deskovému a nástěnnému malířství karolinské epochy. Passionál není jedinou knihou, která vznikla u sv. Jiří. Protože se nám z této doby zachovalo 21 knih, na nichž pracovalo jedenáct pisárů, a řada jiných knih se jistě ztratila, existovala při klášteře svatojirském silně produktivní písárská dílna.

Velislavova bible, která vznikla v Čechách na sklonku Janova působení kolem r. 1340, se připíná slohově i umělecky k umění daleko nižšímu. Je to produkt vzniklý za všeobecné potřeby šíření naučných ilustrovaných knih, pěstovaných v soudobém jižním Německu. Snad vlivem těchto dílen pracovala nějaká domácí skriptoři o velikých obrázkových knihách, z nichž jedinečným dílem je zmíněná Velislavova bible.

Kronikář František, který vděčil mnoho, ne-li všechno svému dobrodinci Janu IV., zanechal o něm mnoho zpráv. Přitom se nezdá, že by byl nerozumně, přehnaně jednostranný. Proto lze jeho zprávy přijímatí vcelku jako objektivní. Líčí biskupa jako velebně obdařeného vzácnými dary ducha, jak také koresponduje s celým jeho dosud známým životem. Proslul podle něho „učeností, moudrostí a podivuhodnou jemností, byl dobrodincem a zastáncem kněžstva, lidu prozřetelným pastýřem, národa českého věrným horlivcem a neohroženým bojovníkem“. Lačné krmil, nahé odíval, almužny chudému nikdy neodepřel. Přitom po způsobu všech duchovních knížat soudobých nezapomínal na příbuzenstvo. Své synovce všemožně podporoval. Okázalé jeho vystupování nebylo na úkor právě vnitřní zbožnosti. Měl nápadnou lásku k českým patronům, byl ctitelem mariánským s jistým sklonem k mysticismu. Byl theologem i právníkem, neboť doba i životní praxe ho k znalostem obojích disciplín přímo nutily. Právě jmenované a až na naše časy dochované torso jeho bibliotéky o tom podává svědectví.

Jan z Dražic smýšlel církevně, třebaže se s Církví dostal do konfliktu tak zdlouhavého a nepřijemného,

že v českých dějinách církevních nenacházíme pro to období. Smýšlel církevně i přes mnohé neblahé zjevy v Církvi, jak je mohl sledovat osobně přímo v centru křesťanstva v Avignonu. Nicméně se zdá, že byl z duchů, kteří si vynucují úctu, kteří imponují, i když jsou kárání. Krásným svědectvím o výjimečnosti jeho charakteru jsou důsledky jeho pobytu v Avignonu. Nezatrpkl. S vnímavostí obdivuhodnou transplantoval do české půdy všechno dobré a krásné, co v Avignonu vyzoroval a co na něho mocně zapůsobilo. Rozvinul se v něm hluboký smysl pro kulturně duchovní proudy obrodné, které hýbaly křesťanstvem, pro kulturu a umění. Jeho životopisec nepřehání, když praví, že v tom překonal všechny předchůdce. Měl šťastnou ruku při výběru spolupracovníků. Duchovní vedení diecése za jeho nepřítomnosti přebírají jistě na jeho přání vynikající mužové v čele s mistrem Oldřichem z Paběnic. Ani kronikář a svatovítský kazatel František není osobností podřadnou. Někteří se domnívají, že objevil Arnošta z Pardubic a přivedl ho na duchovní dráhu. Na sklonku svého života myslí s příkladnou soustředěností na spásu své duše. R. 1340 zakládá při pražském kostele své tři prebendy s tím výslovným přáním, závazkem, aby se sloužily bohoslužby za spásu jeho duše. Veden týmž úmyslem zakládá při roudnickém mostě špitál, jehož správu svěřil tamějším augustiniánům. Ve stavbě pražského kostela sv. Jiljí, který byl založen r. 1293, se za něho pilně pokračovalo. Stal se patronem stavby. Nezapomínal ani na ostatní svatyně v diecési. Štědře udílel odpustky všem, kteří přispívali na stavbu nebo opravu kostelů (tak v Řisutech, Chrudimi, Přistoupimi).

Roku 1341 v souvislosti s církevně politickými událostmi se začalo pomýšlet na postavení nádhernější stavby na Hradčanech, než byla stará basilika. K zajištění tohoto velkolepého projektu se sahlo k jejímu grandiosnímu hmotnému zabezpečení. Král Jan tehdy určil, aby se kapitula stala vlastníkem plného desátku z komorních urburních důchodů, které koruně plynuly ze všech dolů v Čechách. Správou důchodu byl pověřen slavnostně samotným králem 23. X. r. 1341 současný kapitulní děkan Arnošt z Pardubic a kanovník-notář Velislav napsal o tom obsírnou zprávu. Mezi účastníky významné slavnosti chybí jak staří biskup, který snad pro stáří nebo nemoc nepřijel, tak i markrabě Karel, zaměstnaný tehdy státnickými úkoly mimo zemské hranice. Sám biskup Jan se zúčastnil okázalé výzdoby svatyně opatřením nového náhrobku sv. Vojtěcha. Byl zhotoven ze zlata a stříbra, ozdoben různými obrazy a skulpturami, takže „takový nikdy předtím v Čechách nebyl spatřen“.

Jan IV. s pokračujícím věkem myslil na blízkou smrt. Dal si zhotovit pozlacený kovový reliéf představující biskupa v pontifikáliích, který měl spočinout na jeho hrobě. Kromě toho dal vytepat stříbrnou desku s nápisem „Na počátku bylo slovo“; připravena byla také kamenná hrobka i rakev z cyprišového dřeva, dovozeného do Prahy benátskými kupci. Za choroby, která ho před smrtí upoutala na lůžko, rozdával kněžstvu i služebnictvu almužny „a tak dobrou pověst, kterou za živa požíval, i v smrti zůstavil a mnoho jiných věcí pro blaho a spásu své duše... vykonal, chtěje sobě poklady v nebesích nashromáždit“.

Poslední pražský biskup Jan IV. z Dražic zemřel 5. 1. 1343 asi v 9 hodin večer, dožil se více než 90 let. Byl pochován na místě, které si předtím připravil při oltáři sv. Silvestra v kostele pražském. Když se budovala nová katedrála, dovolil arcibiskup Arnošt Janovu synovci Zdeňslavovi, scholastikovi, aby v novém kostele po levé straně chóru postavil na svůj náklad kapli a do ní „tělo dobré paměti p. Jana, kdysi pražského biskupa... na místo příhodné potichu a tajně přenéstí mohl“ spolu s ostatky z oltáře sv. Silvestra.

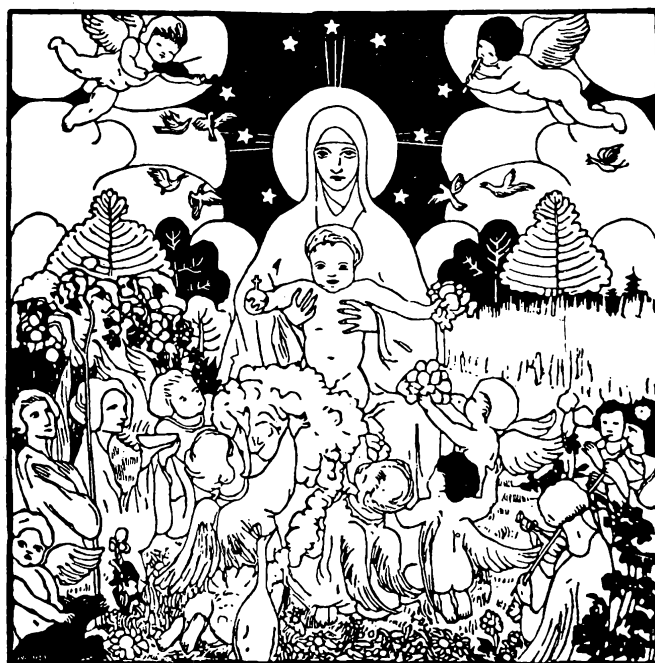
Jan IV. z Dražic byl poslední a největší český biskup. Jestliže jeho památky není vzpomínáno tak, jak by slušelo jeho významu a jeho práci, je tomu proto, že byl překonán prvním arcibiskupem Arnoštem z Pardubic a Otcem vlasti Karlem IV., jehož v mnohém ohledu přešel.

ThDr Václav Bartůněk

Z DÍLA MALÍŘE JOSEFA VÁCHALA

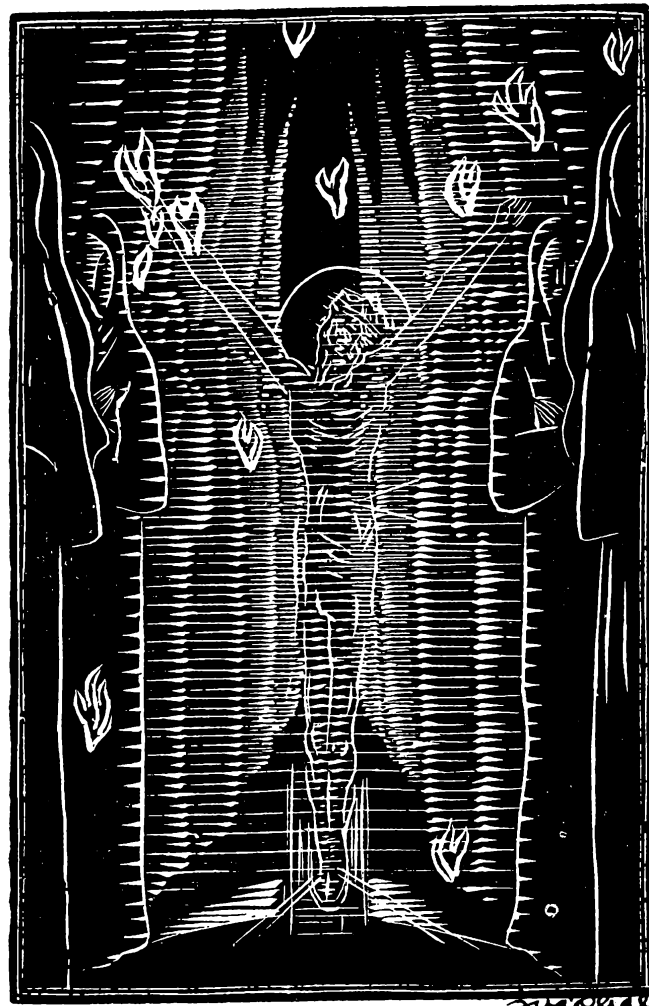
Vyhnání z ráje

Madona

Sv. Václav

Vzkříšení

FYSICKÁ BOLEST V ŽIVOTĚ KŘEŠTĀNA

Právě před rokem se konalo v Římě zasedání lékařů společnosti Societ  Italiana di Anestesiologia. Po zasedání byli účastníci přijati sv. Otcem ve zvláštní audienci, při které Pius XII. odpověděl na tři otázky, položené předsedou výboru uvedené společnosti. Obsáhlý a výstižný projev sv. Otce, pohybující se ve sféře katolické morálky, se úzce dotýká každodenního života křesťanů, zvláště pak lékařů a pacientů, a proto přinášíme jeho podstatné části.

1. Existuje všeobecný morální závazek, který velí odmítnout umrtvení a přijmout bolest pro ducha víry?

Na otázku je třeba hledět s několika hledisek. Je zřejmé, že v některých případech je přijetí fyzické bolesti přísně závazné. Tak v případech, kdy je člověk postaven před rozhodnutí buď přijmout bolest, nebo přestoupit morální povinnost, je vázán svědomím přijmout bolest. Mučedníci se nemohli vyhnout mučení ani smrti bez zapření své víry nebo bez uniknutí těžkému závazku vyznat ji v daném okamžiku.

Daná otázka se však netýká této situace. Má na mysli spíše svobodné přijetí bolesti a její význam za účelem jejího smyslu. Je třeba připomenout, že tímto hlediskem na bolest jsme se již zabývali při otázce t. zv. bezbolestného porodu. Matka není nucena přijmout bolest a odmítnout umrtvení, způsobené přirozenými nebo umělými prostředky. Neexistuje žádný závazek tohoto druhu. Člověk si zachovává i po pádu právo vládnout přírodním silám, používat je pro své služby a tedy získat všechny prostředky, které mu příroda nabízí k vyhnutí se nebo potlačení fyzické bolesti. Nutno však dodat, že bolest není pro křesťana věcí čistě negativní, ale naopak že je spojena s náboženskými a morálními hodnotami, a tedy může být chtěna a hledána, i když neexistuje žádný morální závazek v tom nebo onom jednotlivém případě. Život a utrpení Páně, bolesti, které snášelo a dokonce hledalo tolik velkých mužů a díky jimž vyrostli až k vrcholům křesťanského heroismu, každodenní příklady odevzdaného přijímání kříže, to vše ukazuje význam bolesti, význam přijímání bolesti v nynějším uspořádání spásy, v čase tohoto pozemského života.

Má však přijmout křesťan fyzickou bolest proto, aby se nedostal do kontradikce s ideálem, který mu ukazuje víra? Je-li nepopíratelné, že křesťan dokazuje touhu přijímat a dokonce vyhledávat fyzickou bolest proto, aby se lépe zúčastnil umučení Pána, aby umrtoval své tělo, pak záleží na tom, vyložit vždy správně tento úmysl. Ti, kteří ukazují něco takového navenek, nemají nutně opravdový křesťanský heroismus; avšak bylo by též omylem tvrdit, že ti, kteří to nedávají najevo, jsou ho zbaveni. Tento heroismus se může totiž projevat i jinými způsoby. Jestliže křesťan den ze dne, od rána do večera vykonává všechny povinnosti, které mu ukládá jeho stav, jeho povolání, příkazy Boží i lidské, modlí se soustředěně, pracuje ze všech sil, odolává vášním, dává najevo bližnímu křesťanskou lásku a oddanost, kterou je mu povinen, snáší mužně bez reptání vše, co mu Bůh sesílá, pak je jeho život stále ve znamení kříže Kristova, ať již fyzicky trpí nebo ne, ať snáší bolest nebo se jí vyhýbá, používaje dovolených prostředků. Přijetí fyzické bolesti je jen jedním způsobem z mnoha jiných dátí najevo to, co je podstatné: vůli milovat Boha a sloužit mu ve všech věcech.

Které motivy dovolují v jednotlivých případech vyhnout se bolesti, aniž by nastal konflikt s vážnou povinností nebo s ideálem křesťanského života? Dalo by se jich vypočítat velké množství; avšak přes svou různost se nakonec přivádějí k případu, že bolest brání získání vyššího dobra. Může se stát, že pro určitou osobu v určité situaci je bolest přednostní; ale všeobecné škody, které vyvolává, nutí lidi, aby se proti ní bránili.

Pro praktickou orientaci můžeme tedy odpovědět na první otázku takto: Základní principy anestesiologie jako vědy, a účel, který sleduje, nevyvolávají námitek.

Přemáhá síly, které produkují škodlivé účinky a vadí většímu dobru. Lékař, který přijímá její metody, se nedostává do rozporu ani s přirozeným morálním řádem, ani s křesťanským ideálem. Snaží se podle Stvořitelova příkazu (Gen. 1, 28) podřídit bolest lidské moci a používá k tomu prostředků vědy a techniky. Nemocný, který se chce vyhnout bolesti nebo ji zmírnit, může použít prostředků, které věda nalezla a které samy sebou nejsou nemorální. Povinnost vnitřního očišťování vztahující se na křesťany není zábranou při použití anestese, protože ji lze splnit jiným způsobem.

2. Snáší se s duchem evangelia zbavení vědomí a vyšších schopností (paměti, schopnosti kritiky atd.), které je vyvoláno narkotiky? Evangelium vypráví, že bezprostředně před ukřižováním nabídl Spasiteli víno smíšené se žlučí, bezpochyby proto, aby ukrátili jeho bolesti. Když okusil, nechťel pít (Mat. 27, 34), protože chťel trpět s plným vědomím, vyplňuje to, co řekl Petrovi, dříve než byl jat: „Nemám pít kalich, který mi dal Otec?“ (Jan 18, 11.) Kalich tak hořký, že Ježíš prosil v úzkosti své duše: „Otče můj, je-li možno, ať odejde ode mne tento kalich; ale ne jak já chci, ale Ty.“ (Mat. 26, 38.) Dovoluje chování Kristovo k jeho utrpení, jak je ukazuje tento citát a jiná místa v evangeliu, křesťanovi, aby přijal narkosu nebo částečné umrtvení?

Podstatu morálního náhledu na potlačení bolesti jsme již vyjádřili. Pokud se týká úsudku s hlediska náboženského a morálního, záleží málo na tom, je-li způsobeno narkosou nebo jinými prostředky: v daných mezích není proti němu námitek a srovnává se s duchem evangelia. Na druhé straně však nelze popřít nebo podceňovat skutečnost, že dobrovolné přijetí fyzické bolesti, i na př. během chirurgického zákroku, může osvědčovat heroismus a svědčí často skutečností heroického napodobení o umučení Kristově.

V otázce se však mluví o umenšení nebo potlačení vědomí a vyšších schopností jako o jevech doprovázejících ztrátu citlivosti. Samozřejmě ztráta citlivosti je to, čeho chce lékař bezprostředně dosáhnout. Ale často je nemožné dosáhnout toho, aniž by se zároveň nevytvořilo bezvědomí. V tomto stavu přestává člověk ovládat psychické mechanismy kontroly, kterých jinak neustále používá k tomu, aby se ovládal a vedl. Vzdává se tedy bez odporu hře asociace představ, citů a volních impulsů. Nebezpečí takové situace je zřejmé; může se dokonce stát, že se uvolní nemorální instinktivní síly. Takoveto druhotné stavy narkosy jsou známy. Zamezením možnosti sebekontroly vzniká nebezpečí vyjevení tajemství života soukromého, osobního, rodinného a společenského. Nestačí to, že chirurg a všichni jeho pomocníci jsou vázáni nejen tajemstvím přirozeným (secretum naturale), ale také tajemstvím úředním (secretum officiale, commissum), týkajícím se všeho, co se děje na operačním sále. Jsou jistá tajemství, která není možno zjevit nikomu. Proto také se dá jen schválit využití narkotik v předoperační medikaci, aby se vyhnulo těmto nepřijemnostem.

Jsou však i jiné případy, kdy člověk ztrácí vědomí a schopnost používat svých vyšších fakult. Je to zejména ve spánku a v hypnotickém stavu. Pokud se týká spánku, je třeba poznamenat, že v něm sama příroda ruší více méně intelektuální aktivitu. Upadne-li člověk do spánku, neplyne z toho, že jedná proti morálnímu řádu, i když se tím zbavuje vědomí a sebevlády. Avšak je také jisté, že někdy nastanou případy (a to dosti často), kdy se člověk nemůže oddat spánku, ale musí si uchovat v držení své vyšší schopnosti, aby vykonal morální povinnost, která ho zavazuje. Někdy člověk přemáhá spánek i z toho důvodu, aby vykonal něco, co není jeho striktní povinností. Přece však potlačení vědomí v přirozeném spánku nepřináší samo v sobě žádnou potíř.

Porušení vědomí hypnosou (což je jakási psychická analgesa) neznamená podstatnou změnu s morálního

stanoviska. Máme na mysli hypnosu praktikovanou lékařem za léčebným účelem při zachování opatrnosti, kterou lékařská věda a etika vyžaduje jak od lékaře, tak od pacienta. Na takové omezené použití hypnosy se vztahuje morální soud, který uvedeme v dalších řádcích o potlačení vědomí. Není však možno pohlížet na hypnosu všeobecně tak jako na hypnosu v lékařských službách. Ta může být studována jen vážným vědcem, v morálních hranicích platných pro celou vědu. To není věc nějakého kroužku laiků nebo duchovních, kteří by se jí zabývali jako zajímavým předmětem, z titulu čistého pokusu, nebo dokonce jen z kratochvíle.

Abyste dalo odhadnout, kdy je dovoleno potlačit vědomí, nutno uvážit, že charakteristiku lidského bytí určuje rozumný čin, svobodně zaměřený k nějakému účelu. Člověk nebude moci vykonávat svou každodenní práci, zůstane-li neustále pohroužen ve stavu soumraku. Navíc je ještě vázán, aby podroboval všechny své činy požadavkům morálního řádu. Jelikož přirozený dynamismus a slepé instinkty nemohou samy o sobě zabezpečit určenou činnost, jeví se užívání rozumu a vyšších schopností jako nedispensovatelné jak pro vnímání závazných norem, tak pro jejich aplikaci v jednotlivých případech. Z toho plyne morální závazek nezbavovat se tohoto sebevědomí bez opravdové nutnosti.

To se týká také požívání omamných prostředků a jedů, které zatemňují více či méně vědomí a jichž není možno požívat za účelem, aby se získaly příjemné pocity nebo určitý druh dobré nálady. Ne bezdůvodně zasahuje veřejná moc při prodeji těchto drog a reguluje je, aby uchránila lidskou společnost před těžkými fyzickými a morálními škodami.

Pokud jde o narkosu, snaží se lékař v prvé řadě o odstranění bolesti, ne vědomí. Není-li bolest odstraněna, mohou bolestivé pocity vyvolat nechtěné reakce a reflexy, schopné přivodit nežádoucí komplikace a mohou hraničit se smrtelným srdečním kolapsem. Ochránit psychickou a organickou rovnováhu, zabránit, aby jí nebylo násilně hnuto, je pro chirurga i pro pacienta důležitým úkolem, který může rozřešit jedině narkosa.

Přidává evangelium k pravidlům přirozené morálky nějaká zpřesnění a doplňující požadavky? Odmítl-li Kristus na Kalvarii víno smíšené se žlučí, protože chtěl s plným vědomím pít až do dna kalich, který mu Otec podal, plyne z toho, že člověk má přijmout a pít kalich bolesti vždy, kdy si toho Bůh žádá. Avšak není třeba věřit, že si toho Bůh žádá po každé, kdy se naskytá nějaká bolest. Slova evangelia a Kristovo chování neukazují, že to Bůh chce od všech lidí a v každém okamžiku. Činy Páně mají hluboký význam pro všechny lidi na světě, neboť je mnoho těch, jejichž bolesti nelze zmírnit nebo odstranit a pro ně všechny je Kristův příklad na Golgotě pramenem útěchy a síly.

Často však přijetí bolesti bez umrtvení neodpovídá normě dokonalosti. Tento případ nastává tehdy, existují-li pro umrtvení vážné pohnutky a proti němu se nestaví okolnosti. Z toho je patrné, že se lze zbavit bolesti, aniž bychom se tím dostali do kontradikce s evangelii.

Odpověď na druhou otázku se dá závěrem krátce formulovat takto: V uvedených mezích, zachovávají-li se vyžadované podmínky, je narkosa, způsobující oslabení nebo potlačení vědomí, dovolena přirozenou morálkou a srovnává se s duchem evangelia.

3. *Je dovoleno podat narkotika umírajícím nebo nemocným v nebezpečí smrti, existuje-li pro to klinická indikace? Je možno jich použít i v případech, kdy zmírnění bolesti bude pravděpodobně doprovázeno zkrácením života?*

Ani z přirozenosti věcí, ani ze zjevení neplyne, že by snad umírající měli více než jiní lidé závazek přirozené nebo křesťanské morálky přijmout bolest nebo odmítnout umrtvení. Avšak jelikož bolest přispívá k odpykání osobních hříchů a k získání zásluh, mají ti, jejichž život je v nebezpečí, zvláštní důvod bolest přijmout, neboť s blízkostí smrti rychle ubývá možnost získat si

nové zásluhy. Avšak tento motiv zajímá jen pacienta, nikoliv lékaře, který podává utišující prostředek za předpokladu, že pacient s tím souhlasí nebo jej dokonce výslovně žádá. Bylo by samozřejmě nedovolené praktikovat anesthesi proti výslovné vůli umírajícího (pokud je „sui iuris“).

Často se snaží někteří dokázat, že nemocní a umírající jsou povinni snášet fyzickou bolest, aby si získali více zásluh, zakládajíce svůj důkaz na výzvě Spasitelově k dokonalosti, určené všem: „Estote ergo vos perfecti, sicut et Pater vester coelestis perfectus est“ (Mat. 5, 48), nebo na slovech apoštola Pavla: „Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra (1. Thess. 4, 3). K tomu přidávají důvody rozumové, podle kterých není dovolena lhostejnost týkající se dosažení posledního cíle, ke kterému člověk směřuje; nebo příkaz lásky k sobě samému, který ukládá hledat věčná dobra v míře, v jaké je okolnosti každodenního života dovolují dosáhnout; nebo pak první a největší příkaz, příkaz lásky k Bohu, který nenechává výběr nabídky zisku z konkrétních příležitostí nabízených Prozřetelností. Zde musíme poukázat na to, že vzrůst lásky k Bohu a odevzdání se do jeho vůle nepochází z bolesti, kterou někdo přijímá, ale z dobrovolného úmyslu podporovaného milostí; tento úmysl, který lze pozorovat u mnoha umírajících, se může upevnit a oživit zmírněním jejich bolesti, protože ty zvyšují stav slabosti a fyzického vyčerpání, vadí duševnímu rozmachu a zmenšují síly, místo aby je podporovaly. Potlačení bolesti způsobí uvolnění organické i psychické a umožní modlitbu. Trvají-li umírající na zachování bolesti jako prostředku k odpykání trestů a prameni zásluh, nemá se jim anestetikum podávat; pomůže jim více, nechají-li se jít vlastní cestou. V opačném případě by však nebylo vhodné vemlouvat umírajícím asketické pohnutky, uvážíme-li, že místo aby bolest přispívala k odpykání trestů a k zásluhám, může také dát příležitost k novým pokleskům.

Dodejme několik slov k případům, kdy se potlačuje vědomí u umírajících a tento zákrok není motivován snahou odstranit bolest. Jako Pán zemřel s plným vědomím, tak ho chce křesťan napodobit. Ostatně církev dává kněžím a věřícím „Ordo commendationis animae“, řadu modliteb, které mají pomoci umírajícím při opouštění této země a k vstupu na věčnost. Ale uchovávají-li si tyto modlitby svou cenu a smysl, i když jsou pronášeny u umírajícího v bezvědomí, přináší jim to, kdo se jich může účastnit, světlo, útěchu a sílu. Církev učí, že nelze umírajícího bez vážné příčiny zbavit vědomí. Anesthese použít při umírání za účelem, aby se nemocný vyhnul svému vědomému konci, není již pozoruhodným ziskem moderní terapeutiky, ale opravdu politováníhodnou praktikou.

Daná otázka však předpokládá vážnou klinickou indikaci (na př. velká bolest, stavy deprese a úzkosti). Umírající nemůže dovolit a tím méně žádat na lékaři, aby ho zbavil vědomí, uvede-li se tím do stavu, v kterém nemůže učinit zadost svým morálním povinnostem, na př. upravit důležité záležitosti, učinit závět, vyzpovídat se. Jak jsme již řekli, motiv získání větších zásluh nestačí sám o sobě k tomu, aby učinil použitelné narkosu nedovoleným. K posouzení dovolenosti je třeba se tázat, bude-li narkosa krátká či dlouhá, a uvažovat o tom, vrátí-li se užívání vyšších schopností na určitou chvíli, nejméně na několik minut, nebo na několik hodin a bude-li dána umírajícímu možnost vykonat to, co mu jeho povinnost ukládá (na př. smířit se s Bohem). Proto také každý svědomitý lékař, i když není křesťan, neustoupí nikdy naléhání toho, kdo by chtěl i proti vůli umírajícího zbavit ho vědomí, aby mu zabránil v určitých rozhodnutích.

Jestliže i přes určité závazky umírající žádá narkosu, pro kterou jsou vážné důvody, lékař se k tomu nepropůjčí, zvláště je-li křesťan, aniž by ho sám nebo prostřednictvím někoho jiného nevyzval k tomu, aby nejprve vyplnil své povinnosti. Odmítá-li to nemocný a nepřestává-li žádat narkosu, může k tomu lékař svolit, aniž by se stal vinným formální spoluprací na spáchaném poklesku. Neboť poklesek není závislý na narko-

se, ale na nemorální vůli pacientově; ať se mu narkosa dá nebo ne, jeho chování bude stejné: nevyplní svou povinnost. Není-li vyloučena možnost lítosti, přece k ní není vážná pravděpodobnost; a pak, kdo ví, jestli se v bolesti nezavrdí?

Jestliže však umírající vyplnil všechny své povinnosti a přijal poslední pomazání, jestliže je pro anesthesi jasná lékařská indikace, nepřekročí-li se při určení dávky dovolené množství, změní-li se pečlivě její intenzita a délka trvání a souhlasí-li pacient, nelze proti ní nic namítat: anesthese je morálně dovolena.

Je však třeba to odvolat v případě, že účinek narkotika zkrátí délku života? Předem je nutno zdůraznit, že každé podání narkotika za účelem vyprovokovat nebo uspíšit smrt je nedovolené, protože se zamýšlí přímo disponovat životem. Je to jeden ze základních principů přirozené i křesťanské morálky, že člověk není pánem a majitelem, nýbrž pouze uživatelem svého těla a své existence. A po každé, kdy chce člověk zkrátit života jako cíl nebo prostředek, dělá si nárok na přímé disponování životem.

V otázce jde však o to, zbavit pacienta nesnesitelných bolestí, na př. při neoperovatelné rakovině nebo nevyléčitelných nemocech. Neexistuje-li mezi narkosou

a ukřácením života žádný přímý příčinný vztah postavený vůli zainteresovaných osob nebo přirozenosti věci (na př. může-li být potlačena bolest jen ukřácením života) a jestliže naopak podání narkotik způsobí dva rozdílné účinky, na jedné straně potlačení bolesti, na druhé straně ukřácení života, je podání narkotik dovoleno. Je nutno jen uvážit, je-li mezi těmito dvěma účinky rozumný poměr a jestli přednosti jednoho vyváží nedostatky druhého. Je třeba přihlídnout také k tomu, nedává-li současný stav vědy možnost použití jiných prostředků se stejným výsledkem a dále při použití narkotik nepřekročit hranice praktické nutnosti.

Závěrem na poslední otázku můžeme tedy shrnout: Neexistuje-li jiný prostředek a nezabraňuje-li to vyplnění jiných náboženských a mravních povinností, je dovoleno nábožensky i morálně pacientovi i lékaři potlačit bolest a vědomí narkotickými prostředky (i při blížící se smrti), a to i za předpokladu, že podání narkotika způsobí ukřácení života.

Jak jsme již vysvětlili, ideál křesťanského heroismu nepředepisuje zamítnutí jinak ospravedlněné narkosy, dokonce ani ve chvíli blížící se smrti. Vše záleží na konkrétních okolnostech. Dokonalejší a heroičtější rozhodnutí může být právě tak v přijetí jako v zamítnutí narkosy.

M. K.

„NOS CUM PROLE PIA BENEDICAT VIRGO MARIA“

Mariánské antifony.

Dojmemné finale posvátného našeho officia jsou Mariánské antifony. Po dobu adventní přes vánoce až do Hromnic končíme kompletář a tím officium Divinum velebnou antifonou „Alma Redemptoris Mater“, již autorem je reichenavský mnich Heřman (Hermann Contractus — Hermann der Lahme), † 1054. Heřman milý, zbožný muž, vroucích citů a vznešených myšlenek, od malička trpící dnou, a proto nazván „Chromý“. Utrpení ho však nezlomilo, spíše očistilo a vytříbilo, takže nebylo daleko široko může ušlechtilějšího a veselejšího nad Heřmana Chromého. Byl nadaným chronistou, básníkem a komponistou.

Ve své antifoně „Alma Redemptoris Mater“ volá a s ním voláme od té doby všichni kněží modlíci se breviář k Panně přívětivé, která přijala ochotně poselství archanděla Gabriela a stala se Matkou Vykupitele a Spasitele, Pána našeho Ježíše Krista. Voláme k Ní, aby nám byla na cestě k nebesům zářící hvězdou (stella maris) a jednou u cíle branou nebeskou. „Succurre cadenti... peccatorum miserere.“

Od téhož ušlechtilého, svatého muže pochází druhá antifona, již se modlíme na závěr breviáře od soboty před nedělí Nejsvětější Trojice až do soboty před první nedělí adventní: velebný všem katolickým křesťanům celého světa známý a tolikrát zpívaný a zbožně a vroucně vyslovovaný hymnus „Salve Regina“. Po prvé byl zpíván ve dvorní kapli svatého Ludvíka IX. a od té doby, od jedenáctého století, zpívaly a modlily se tuto antifonu milióny katolických křesťanů... Když svatý Bernard ve velebném domě špýrském velebný tento hymnus s nepřehlédným zástupem zbožného lidu zpíval, byl tak hluboce dojat, že padl na kolena, rozepjal ruce a ke krnci volal se slzami v očích a s nadšeným a vroucím hlasem: „O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria!“ A my voláme a opakujeme po každé stejně nadšeně a vroucně tato sladká slova, dojemná epitheta ornantia, jimiž oslavujeme Matku milosrdenství a nadějí naši, Královnu andělů a archandělů, cherubinů a serafínů, patriarchů a proroků, Královnu všech svatých...

Neznámý je autor antifony „Ave Regina coelorum“, která tvoří liturgické finale officia od hromnic až do středy Svatého týdne. Je to nadšená ovace na Pannu Marii. „Zdráva buď, Královno, zdráva buď, Matičko, zdráva buď, bráno, v níž světu Světlo jest dáno. Jásej... nade všechny ty jsi krásná...“ Ke konci se obracíme o její všemocnou přimluvu: „Et pro nobis Christum exora.“

O vzniku čtvrté antifony „Regina coeli laetare“, již končíme své officium divinum od Bílé soboty až do soboty před nedělí Nejsvětější Trojice, víme jen, že v Římě ji zpívali o velikonocích již za svatého papeže Řehoře Velikého v druhé polovině šestého století. Vyjadřujeme v ní s Pannou Marií radost nad zmrtvýchvstáním Pána našeho Ježíše Krista.

Všechny Mariánské antifony objevují se sporadicky v officiu již v 11. století. Za finale církevních hodinek se staly závazné pro celou církev latinskou roku 1568 za svatého Pia V.

Jak krásný to závěr, jak velebné finale našeho officia! Jestliže se modlíme Otčenáš — vždy by nám něco chybělo, kdybychom se nepomodlili také své Zdravas Maria! A jestliže se pomodlíme své officium, chybělo by nám něco, kdyby nekončilo Mariánskou antifonou! Kde je Ježíš, tam je také Jeho Matka, tam je také Maria... „Ježíš, Maria, Josef“ nejkrásnější střílná modlitbička... ta nejsvětější jména zde na zemi... Poněvadž je Panna Maria Matka Boží, Matka Pána našeho Ježíše Krista, proto ji ctíme, proto ji velebíme, Královnu nebes, Matku naši ustavičně pomocnou. My se jí neklaníme jako Pánu Bohu, kterého jedině uznáváme jako svého Stvořitele, a proto svrchovaného Pána nebe a země, jak nám naše víra káže, ale my ji ctíme ze všeho stvoření nejvíce, poněvadž ji ctil a velebil sám Bůh, poněvadž ji ctil a velebil archanděl Gabriel a poněvadž ji ctili a velebili všichni svatí a světice Boží milostivou, přívětivou a přeslaskou Pannu Marii!

Až budeme o vánocích klečeti před jeřličkami, prosme, vzývejme ji vroucně a vyprošujme sobě navzájem a všem našim milým její a jejího Božského Dítka požehnání posvátným hexametrem tolikrát opakovaným:

„Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria!“

P. Karel Sahan

MOC VĚČNÉHO SLOVA

Je radostné vzpomínati mi, že ani jako dítě jsem se nebál dlouhých a hustých zimních nocí, ačkoliv před tmou jsem míval někdy strach. Zimní noci jsou zvláštní, jejich tma je jiná než tma nocí jarních, letních nebo podzimních. Podobá se kožichu, do něhož se krajina zahalila před chladem a mrazem dočista celá, že ani oči jí není vidět. A přece tak nějak nebudí ta zimní tma bázeň a úzkost. To proto, že zimní noci jsou poznamenány světlem té noci nejkrásnější, v níž se nám narodil Spasitel. Vánoce mají své světlo a vnučkají jeho moc a slávu temnotě všech zimních nocí. Básník před lety napsal: „Z venku jsem přišel a ze tmy. Jak dobře je u Tebe, Ježíši! Hledal jsem místo, kam Tě položili, a našel jsem jenom světlo.“ Všichni tak přicházíme k jesličkám. Přicházíme ze tmy hříchu, zkréhli a schouleni do sebe, abychom pookřáli ve světle Boží lásky, jež se světu zjevila v Ježíši Kristu. V něm se naší ubohosti dostává povýšení a v něm je duše vysvobozována z pout hříchu. Na to musíme pamatovat o každých vánocích, aby i v našich očích zářilo světlo veliké a neporušitelné rado ti. Na to zajisté mysli l Otokar Březina, když ve svých „Vigiliích“ volá jakoby ze dna uchvácené a obrozené duše: „Ó moci Věčného Slova! Vysvobozujíci!“ Je krásné a potřebné knězi nikdy a nikde neztrácet ono živé vědomí nesmírné a nepřekonatelné moci vtěleného Slova, jež vysvobozuje du-

ši od hříchu. Být knězem znamená také být prostředníkem této veliké moci, být zvěstovatelem toho nejkrásnějšího a nejslastnějšího vysvobození.

I my kněží jsme dotčeni kouzlem vánoc a nemyslíce na theologii, záříme a zpíváme sladké koledy s touž prostotou, s touž pokorou a s týmž nadšením jako naši věřící. Kdysi jeden duchovní Otec se zle rozkatil proti našim koledám. Napsal, že je v nich plno theologických nepřesností, že jsou přetíženy sentimentálníou a že nejsou modlitbami, ale jakýmsi žvatláním nechápající, citové víry. Tak nějak to bylo napááno, nebo podobně. Ale výtká theologických nepřesností a sentimentality tam byla určitě. No, mohl bych o karateli pověděti to, co podle historického záznamu řekl kdosi o jednom velmi lebném pánovi: „Není v něm ani trochu poesie.“ Což nelze viděti, že naše vánoční koledy jsou zpěvem nejčistší radosti a že v nich zpívá samo světlo?

My ovšem víme, proč se Slovo stalo tělem a proč dalo světu svou vysvobozující moc. Je krásné číst o tom takové výtečné rozjímání, jak je máme zachováno v jedinečném spise z české gotické doby „Malograna-tum“ (Granátové jablko), který byl po rrvé vytištěn v Kolíně nad Rýnem ještě na počátku knihtisku a byl celkem vkrátku po sobě vydán

tříkrát. Tam se píše, že Bůh Syn se vtělil proto, jednak, aby obnovení bylo učiněno skrze touž moudrost, která založila svět; jednak, aby byl i synem v lidství, když je synem v božství; jednak, aby se ukázala láska Otce vůči nám. Ještě jiné důvody jsou tam uváděny, ale tyto tři jsou zvláště krásné a zdůvodňují nám plně naši vánoční radost. Je k ní plně právo, uvážíme-li, že Věčné Slovo zjevilo svou vysvobozující moc v lásce a že ji prokazuje jen a jen láskou. Pro tuto lásku máme odvahu přiblížiti se k jesličkám, aniž bychom se ulekli, že toto dítě je vtělený Bůh; pro tuto lásku uctíváme svaté člověčenství, jež vnímá očima a srdcem tytéž věci, jež vnímáme a máme rádi i my. Pro tuto lásku zpíváme vtělenému Pánu své vánoční koledy a zpíváme je s radostí a chutí. Zpíváme je ve světle vykoupení vysvobozujícímu, věčnému Světlu, jež tmy neobsáhly. Toto světlo, vánoční světlo, světlo čisté radosti musí vždycky zářit v našich kněžských očích.

Kněz má být synem světla, nikoliv synem tmy. Světlo je láska. Proto svítí, září, hřeje. Tma je zloba a nezávist. Proto studí a chladí. Nenecháme tedy ve svých kněžských duších uha:nout vánoční světlo! Je řečí Věčného Slova, které vysvobozuje a vykupuje moci věčné a nepostradatelné lásky. A je věru sladko být služebníkem této laskavé moci Boží. P. Václav Zima

NA KAVKAZSKÉM POBŘEŽÍ

(Dokončení)

Přijeli jsme do Batumi, které je hlavním městem Adžárské autonomní sovětské socialistické republiky a má asi 75 000 obyvatel. Je významným námořním přístavem i průmyslovým střediskem. Vede se sem potrubím nafta pro černomořské loďstvo, poháněné Diesellovými motory. Zde jsme ručičky hodinek opět o 1 hodinu posunuli dopředu. Od našeho středoevropského času rozdíl 3 hodin. Batumi je nejjihnějším místem Sovětského svazu a je jen 4 km vzdáleno od tureckých hranic. V prosinci, když v Moskvě jsou třesuté mrazy, koupají se lidé v moři. Pobřežní asfaltová silnice spojuje Batumi se Zeleným my em. Vysoko stoupají jeho příkrá úbočí, na nichž se rozkládá na ploše 125 ha největší sovětská botanická zahrada, rozdělená na sektory podle zeměpisných oblastí (Himálaje, Japonsko, Čína, Nový Zeeland, Austrálie, Mexiko, Jižní Amerika a j.). Ve všeobecné části jsou všechny druhy palem, liany, kvetoucí hortensie (bleděmodré), banánovníky, citrusy, eukalypty, čajovníky, cedry a j. Tuto zahradu založil prof. Krasnov r. 1913 a je v ní též pochován. Je zde též výzkumný ústav university v Tbilisi, který zkoumá, jak prakticky využít subtropických rostlin na kavkazském pobřeží Černého moře. Zahrada je ošetřována podle zásad parkové architektury, má stinná zákoutí s lavičkami z bambusu; i lávky přes říčky jsou z bambusu.

Po prohlídce této botanické zahrady jsme odjeli do továrny na čaj, kde jsme se seznámili s postupem zpracování čaje, řezání, sušení, louhování a fermentace čaje. Mají celkem dvědy druhdy, nejlepší je 1. Buket

Gruzie, 2. Extra a 3. Vyšší sort. Na čajové plantáži jsme zhlédli trhání čajových lístků a poté byla prohlídka známého bambusového háje. Bambus zde vyroste za 30–40 dní do výše až 12 m.

Čajové plantáže jsou zde na svazích a čaj se trhá ručně. Mechanisovány jsou jen plantáže na rovině. Na mořském břehu je krásný park a letní kino. Je zde dvouvěžový býv. katol. armenský kostel, nyní archiv. Na ulicích potkááme armenské typy s bílými dlouhými vousy a bílými turbany na hlavách. Adžarie patří pod sovětskou republiku gruzínskou s hlavním městem Tbilisi, asi s 1 miliónem obyvatel. Gruzie má asi 4 miliony obyvatel, z toho 2 a půl miliónu Gruzínců. V celé Gruzii je na 70 národností. Byly zde dříve horské kmemy, které neměly vzájemného spojení, a proto tolik národností. Nápisyy jsou dvojjazyčné: gruzínskyy a ruskyy (gruzíntina je podobná arménštině). — Není možno být v Batumi a nezajímat se o Kolchidu, zemi opředenu starodávnými bájemi o Argonautech, o zlatém rouně, o příchodu Jasona a Medei. Stará legenda, jež se zachovala ještě z dob Hellady, vypráví o Kolchidě jako o čarokrásném kraji, v němž rozkvétají neobyčejně krásné květiny a v jehož hlubinách se skrývá nezměrné bohatství. Do tajuplné Kolchidy připlouvali Argonauti v honbě za zlatým rounem. Pravá podstata této staré řecké báje je snadno vysvětlitelná. Kolchidské řeky byly zlatonosné a předkové dnešních obyvatel Kolchidy skutečně zlato z řek rýžovali. Dělalí to tak, že na dno řeky ponořili ovčí kůži, v jejímž rouně se zachycovala zrníčka zlatého písku. Zrníčka byla však tak nepatrná, že se rýžování nevyplácelo.

Doby se změnily a kdysi krásná a úrodná země se pokryla hnílobnými močály a bažinami, stala se semeníštěm zhoubné horečky a tropické malarie. Po celá

ČESKÝ ADVENT

Tichý adventní večer. Stříbrné šero, někdy s pavučinou mlh, se šíří po kraji. Něco zvláštního, tajuplného objímá naši duši. Ve tmě ještě vzdychá úzkost. Potom napadne sněhu a krajina je bílá. Všechno jaksi změkne, venku i v duši nastane ticho. Tucha něčeho jasněho, něčeho radostného se ozve v české duši. Vždyť česká adventní píseň letí nyní dnem a nocí, dál a dále přes chalupy, přes doliny, přes radosti a smutek, sněhem, mrazem... Pozdraví sněhobílé hory i dědiny tichlé v očekávání.

Básník Toman o čase adventním říká něco podivuhodně krásného, co vystihuje ony zvláštní protiklady českého adventu, v němž bezútěšnost, chlad a samota je překonávána již jiskřičkou světla a naděje. Je to prý „čas studený svou přirozeností, ale zelený a teplý svou nadějí“.

Koho z nás neovanou vzpomínky na zemřelou matku nebo otce, s kterými ještě za předjitřní noční tmy jsme vykročili k zasněženému chrámu. Chladné chrámové stěny nám tehdy zpívaly jako dnes: „Ejhle, Hospodin přijde...“ Temná zář, chvějivé světlo voskovic. Nové mešní roucho — ticho a zas zpěv... Roráty! Jaká je v nich síla! Síla naděje a očekávání! Ach ano, přijde ta tichá noc. Hvězdy budou jasně svítit a pastýři budou zpívat: Narodil se Spasitel... Ty čase tušení, ty čase vzdouvající se tisícerou nadějí! Jak jsi náš, bytostně český, upředěný naším zvláštním dějinným osudem!

Je tomu opravdu tak! České roráty, české adventní písně a vůbec celé české prožívání posvátné doby adventní je něco svérázného, osobitého a silného. Jen si připomeňme, že púst v adventu nařídila pražská synoda již v roce 1366, za vlády Karla IV. Všechny naše adventní obyčeje, návyky, písně, způsob pobožnosti a vůbec celá duchovní atmosféra adventu se potom vyvíjela po dlouhé věky. Staletí proměnlivých českých osudů.

Každý národ odevzdává do pokladnice lidstva svůj vlastní, doma ražený penízek. Také všechny prožitky církevního roku nesou v sobě národní osobitost. A je to tak správné: všeobecné je doplňováno zvláštním. Monumentální universalita církevního dění je tak doprovozena svěbytným národním tónem. Tak jako je typic-

ky česká oslava Vzkříšení, tak také ryze české jsou roráty a český advent. Ba mohli bychom říci, že naše Vzkříšení je proto takové, jak je známe — že vyplynulo z českého adventu.

Mnoho těžkého a tragického padlo na českou dějinnou cestu. Vzpomeňme na dobu braniborskou, vzpomeňme na těžký osud národa, který na počátku sedmáctého století ztratil svou politickou samostatnost a byl vměstnán do státního útvaru, ve kterém nemohl žít po svém. Hrůza nekonečné třicetileté války nepřinesla úlevy, nepřinesla osvobození. Jen spáleniště doutnala, jen vylištěné české vesnice žalovaly do nebes. Český sedlák byl potom nejtěžší uhněten nevolnictvím a robotou. Prostý český lid trpěl v té době něco ze své kalvarie. Ale nebyl by to český národ se svou neporazitelnou vnitřní pevností, aby se tehdy, v oné době bezútěšnosti a žádných nadějných perspektiv, vzdal, složil snad ruce do klína. Naopak v srdci lidu rozkvetla naděje, že bude jinak, lépe. Velká část jeho duchovních pastýřů pochopila tuto naději a podporovala ji ze všech sil. Jaro národního probuzení bylo již připravováno v tomto tmavém, zdánlivě tmavém českém adventu.

Samostatný stát v roce 1918 chápal národ tak, jak si ho vysnil v době nesvobody — jako opravdový domov lidu. Nestalo se tak. Síly egoismu bohatých tříd neposkytly lidu skutečnou svobodu a možnost rozvoje. Opět lid doufal, opět bojoval za spravedlnost — tentokrát již sociální. Avšak ještě jednu, hlubokou, snad nejtemnější noc měl národ prožít: zvrácený svět nacismu, dobu bezprávné okupace. To byl český advent nejhlubší proincovné noci, jaká kdy byla. S hrůzou na každém kroku — s denním nekonečným mučednictvím. Ale ani v této tmě fašismu nezhaslo světélko naděje. Ani v ní nestál národ se založenýma rukama. Bojoval za nejtěžších podmínek a již tehdy slyšel rachot zbraní a heroických pochod přátel — svých osvoboditelů. Opět bylo národní vzkříšení na obzoru...

Již po třinácté prožíváme vánoce v jejich pravém jasu — v dobrodiní míru, v bratrské snaze o spravedlivou lidskou společnost, v radosti, že jsme si všichni blízcí, v pevné důvěře, že bliženecká láska bude krví našich dní. Uvědomujeme si, že vánoce vyplývají také

staletí žili v této zemi chudí gruzínští rolníci mořeni bídou a nemocí. Byla to nešťastná země. V bažinách mizel každý na malarii nebo žlutou zimnici, kdo se

Divadlo v Suchumi

sem odvážil. Vláda carů musela do města Poti, ležícího na sever od Batumi, posílat každé 3 roky novou

vojenskou posádku. Dřívější vymřela na malarii. Taková byla Kolchida, jedna z nejstarších zemí na světě. Dříve tu byl záliv Sarmatského moře. V r. 1932 byl sovětskou vládou vyhlášen rozhodný generální boj vyrvat 220 000 hektarů pohyblivé půdy miliardám komárů anopheles. Sovětští lidé si přivezli zbraně proti těmto nepřítelům: bagry, rypadla. Nasypávali jimi hráze, kanály, vytvářeli násypy. Kopali kanály na odvodnění. Sázeli eukalypty, které vodu vydatně vysoušejí. Začali vysoušet půdu pomocí vody. Zdá se to divné? To je tak: hlavní kolchidská řeka Rion přináší každoročně z hor 7–10 milionů krychlových metrů zeminy a náplavy. Jestliže dosud Nil byl považován za nejkaldnější řeku, Rion jej předstihuje o plných 100%. Ve vodách Rionu je totiž dvakrát tolik bahna než v Nilu. A tuto vodu napouštěli vždy na určitý úsek bažiny, kterou opevnili hrází. Po usazení bahna čistou vodu odvedli, aby tento proces opakovali do nekonečna.

A dnes je Kolchida kvetoucí zahradou, v níž se rodí pomeranče, citrony, mandarinky. Na 15 000 různých subtropických rostlin je možno zde pěstovat. V Batumi byl zřízen výzkumný ústav pro zkoumání tropických nemocí, ale protože se v posledních letech již ani jeden případ malarie nebo žluté zimnice nevykytl, byl tento ústav v r. 1953 zrušen.

Batumský záliv je znám v historii odedávna. Adžarie měla čilé styky s Byzancí již v prvních stoletích a přicházeli sem také misionáři, takže Gruzie a Arme-

z oné pevné nadějnosti, kterou přináší přípravný čas adventu, z naděje onoho času, „který je chladný svou přirozeností, ale teplý a zelený již svou nadějí“.

Kdo s vřelým srdcem umí vyvolat ve své duši mohutné obrazy českých dějin, ten se nikdy nebude divit, že náš český advent je takový, jaký je. Pochopí, že byl

utvářen bolestnými rukama, trpící duší národa. Ale síla naděje, hvězda budoucnosti nezanikla v národu nikdy. Proto právě u nás prožíváme vánoční dobu s takovou radostností a jasně, že jsme předtím po svém, niterně bohatě, prožili náš český advent!

Josef Beneš

Doba očima kněze

VE ZNAMENÍ VÁNOČNÍHO STROMKU

V komplikovanosti dnešního rušného života, v plnění četných úkolů a povinností často nás zanesou touha do oblasti dětství. A nikdy v těch tichých návratech, kdy se navracíme do dní, v nichž o nás pečovala vlídná maminka a starostlivý otec, nechybí tajemným kouzlem obestřená nálada vánoční chvíle. V duchu opět vystane před námi ozářený stromeček, pod ním české lidové jesličky, sváteční ubrus na stole s vázou se zlatým jmelím, do zlata usmažený kapr na stole. V očích všech je jas, tiché štěstí, aureola posvátné chvíle...

Je to obraz šťastného, pokojného rodinného života — obraz nevyhladitelný, zářivý, stále svěží. V lidském srdci narodí se opět Ježíšek, malé dítě, zrovna tak, jak je to vylíčeno v Lukášově evangeliu. Obnovující síla nevinnosti ozáří lidskou duši, která znovu a znovu prahne po skutečném, opravdovém míru. Pociťujeme svátostnost vánoc jako zdroj duchovní síly, jako věčný praobraz míru, který nemohou setřít různí ti Herodesové ani v těch moderních, ještě ošklivějších obměnách — v podobách Hitlerů, Franků, Dullesů. V té chvíli se nám zdá, že bezbranné Dítě v jesličkách je daleko mocnější nežli všichni ti lidé zlé vůle, kteří haraší zbraněmi a vymyšlejší nejhruznější záhubné sny. Ti všichni chtějí dílo stvoření zničit, obsahem jejich života je prázdnota, negace, chiméra moci, lakotnost nenasytelného bohatství...

Kdo prožívá v plnosti vánoce, ten pociťuje pravý opak. Má potřebu darovat, potěšit, posloužit, stát se strážným bratrem svého... Vánoce jsou proto také zřídlem činnorodého sociálního podnětu. Budeme-li přistupovat k úkolům daným životem s takovou láskou a vážností, s jakou jsme přistupovali k Dítěti v jeslích, bude naše činnost plodná a bohatá. Z lásky se rodí

dobré sociální dílo. A ve vánocích je přemíra lásky. Ten, kdo se jimi inspiruje pro úkoly i všedního života, není ani na chvíli na pochybách, co, kde a jak má dělat. Stačí se porozhlédnout kolem sebe a hned vidíme, co je dobré a co zas potřebuje nápravy. Naše národní a sociální společenství touží po nejušlechtlejším uspořádání vztahů mezi lidmi i k celé společnosti. To je také jedním z vážných úkolů křesťanství. Záležitost jednoho každého se musí stát záležitostí všech. Proto také je třeba, aby nikdo nechyběl v rozhodování o věcech národa, zvláště o jeho budoucnosti, kterou připravujeme po zralé úvaze, ale s pevnou odhodlaností lidí, kteří se rozhodli dobře.

Nynější celonárodní diskuse o naší dosavadní cestě, o přítomnosti a také o programu budoucnosti svědčí o tom, že pomalu odcházejí z naší pospolitosti lidé lhostejní, chladní, sobečtí. Je v tom kus křesťanské touhy po neustálém usilování o vyšší stupeň dokonalosti, je v tom ochota křesťanské služby, jeho konstruktivní sociálnost, která vyplývá z účinné lásky k bližnímu — prostého to důsledku lásky k Bohu.

Sám Spasitel nastavil zrcadlo oné obílené, mrtvé zbožnosti bez konkrétního obsahu, bez praktické činnosti lásky. Křesťan nezná vyššího hesla ve společnosti, nežli je služba celku. Král Jan Lucemburský vzal za své heslo, s kterým i zemřel: „Ich dien — sloužím.“ Dnes musíme toto heslo vzít za své i my a z jeho ryziho křesťanského jádra musíme vyčistit pro současnost co nejvíce hodnot, které by jí sloužily. Sloužit člověk nemůže jinak nežli ve věrnosti a lásce — opak toho je otročit, tak jak jsme to prožili za temna fašistické okupace.

Jak jsme tehdy hladově toužili po trošce světla a

nie byly prvními zeměmi v nynějším SSSR, které byly pokřesťaněny a mnohem dříve než Kyjevané přijali křesť. Sv. Vladimír pokřtil Kyjevany teprve r. 988.

O půlnoci naše loď odplová z Batumi a pluje kolem kavkazského pobřeží na sever do Suchumi, kde přistáváme ráno. Suchumi je hlavním městem Abchazské autonomní sovětské socialistické republiky. Je z nejkrásnějších měst na kavkazském pobřeží, velké klimatické lázně. Podél břehu se táhnou po přímořském bulváru řady štíhlých palm. Městské ulice se proměnily v aleje. Na Suchumské hoře byl založen lesní park. Jak Batumi, tak Suchumi leží na asijské půdě.

Ve starověku byla Abchazie rovněž částí Kolchidy s hlavním městem Dioscuris. Suchumi bylo vybudováno až v posledních letech. Dříve zde byla stará pevnost, chránící přímořskou silnici pro obchod, velmi důležitou cestu do Asie. Zničena Turky, byla znovu postavena podle jednotného plánu sovětskou vládou. Je zde sídlo ústředních orgánů. Rovněž zde byl ústav tropických nemocí.

Asi 30 km od Suchumi, a to jihozápadně, pod kavkazskými horami, jsme navštívili kolchoz, který byl založen r. 1930 a sdružuje všechny tamní zemědělce — asi 250 rodin. Jednotka činí 19.40 rublů plus naturálie. Mají jen 120 krav a 40 prasat, protože se hlavně zabývají pěstováním tabáku. Tabák navlékají na šňůry a pak na slunci suší a surový usušený posílají k dalšímu zpracování do továren. Mají rovněž velké včelín. Pěstují čaj, citrusy, broskve, hrušky a lískové oříšky,

které právě brigáda studentů sklízela. Tento kolchoz patří mezi milionářské, protože čistý výnos za loňský rok měli 3 200 000 rublů, z toho 30 % dávají na nedělitelný fond a 1 % na kulturu. — Večer patřil návštěvě divadla ve slohu armenském, jež má tu zvláštnost, že se v něm hraje buď gruzínsky nebo abchazsky a sluchátka překládají řeč do ruštiny.

Druhého dne jsme viděli opici rezervaci, kterou vede profesor Georgij Ivanovič Doronin. Chová zde 750 opic. Polovička pro experiment a druhá polovička pro chov. Byly sem přivezeny opice z Asie, Afriky, Habeše, Jižní Ameriky, ale 60 % se již narodilo zde. Opice trpí vysokým krevním tlakem, a proto se na nich dělají pokusy snížit tento tlak. Očkují se proti tuberkulóze a též proti obrně. V USA spotřebovali desetitisíce opic, než se jim toto serum, nazvané Salkovým, podařilo nalézt. Zlé jsou zavřeny v klecích a některé se pohybují volně v rezervaci. S hory Suchumi je překrásný pohled na Suchumi, které jako by leželo před námi na dlani. Suchumi má krásné pláže, nad nimiž na svahu jsou kvetoucí zahrady. Město má asi 100 000 obyvatel. Byl právě dohotoven nejmodernější hotel Abchazie — je to hotel Inturistu. V Suchumi jsou nápisy trojjazyčné: abcházské, gruzínské a ruské.

Lázně Soči jsou střediskem a nejslavnějším místem kavkazské Riviéry. Je to mladé město z konce 19. století, leží při ce. té vybudované z Novorosijska do Batumi. Tato dálnice je dlouhá 900 km a stavěli ji sedláci, které hlad vyhnal ze středních částí Ruska. Proto se tato silnice nazývala „silnicí hladu“. Práce na její stav-

jasu, jak jsme vzdychali po společnosti, ve které by žily mravní zásady. Nyní ji máme. Hruza temné noci libovůle a bezpráví je za námi. U nás ano. Nikoliv však všude. Stejně temné síly, které uvrhly svět do bezpříkladné bídy, touží opakovat tuto tragedii v ještě obkludnějších rozměrech. Co jim máme v obraně nastavit? Jaké kopí zvednout?

Nebude těžké uhádnout, že jen síla uvědomělé práce je s to vybudovat hráz zlým úmyslům. Budeme pevní tím, že budeme spravedliví a láskyplní. Nic jiného není obsahem celonárodní diskuse, která nyní probíhá. V ní jsou konkrétní důkazy toho, jak milujeme svého bližního, jak milujeme vlast, do které nás postavil Bůh sám. Lidé, kteří se mají rádi, umějí si pomáhat, umějí doopravdy spolupracovat, hledají poctivě cesty k zdokonalování společenského života, rozvoji blahobytu, zvyšování hospodářské produktivity práce. Konec konců je to opět jen mravní otázka, jak hospodaříme se surovinami, s energií, pohonnými látkami a s tím nejvzácnějším, co nám Bůh dočasně svěřil – s časem. Zde jsou hříbny, které máš rozmnožené odevzdat Bohu a bližnímu. Zakopeš je do země nebo rozmnožíš? Musíme při rozmnožování národohospodářských statků mít také na mysli, že velká část z nich slouží sociálním službám a nesou proto charitativní charakter. Jako křesťanům nemůže nám být lhostejné, jak se daří nemocným v nemocnicích nebo jak je pečováno o přestárlé občany v domovech důchodců. Všechny tyto věci, které uvádí v pohyb všenárodní diskuse, zaslouží si proto naší podpory. V tom také musí promluvit sociální, láskyplný impuls vánoc.

Naše národní a státní společenství neklade si ovšem jen úkoly týkající se jen nás samých. Nikoliv, nikdo na světě nežije v nějaké neprodyšné izolaci, a také my se musíme snažit dobře vycházet jak se svými sousedy, tak i s nejbližšími národy. V atomovém věku, v době konstrukce umělých astronomických těles vzdálenosti totiž rychle ztrácejí na významu. Je to proto aktem státnické moudrosti a obezřelosti, razíme-li a zastáváme-li heslo aktivní mírové spolupráce, pokojného soužití. Pokoj lidem dobré vůle, onen bytostný mírový smysl vánoc platí, nebo je nutné ho uplatnit také

ve vztazích mezi národy. S jakou vnitřní bolestí prožívali jsme kdysi válečné vánoce. Pociťovali jsme to jako rouhání, zabíjeli-li se synové a dcery lidští dokonce i v době, kdy se narodil Spasitel světa. Je proto také naší nejvnitřnější křesťanskou povinností učinit všechno, abychom tomu pro příště zabránili. Nikdy nepodceňujeme moc dobrého slova, vždy je třeba lidi burcovat a upozorňovat na nebezpečí, které hrozí míru. Kdyby si tento krásný úkol vzali na svá bedra duchovní nejen ve východních zemích Evropy, ale také ti, kteří žijí na Západě a zvláště v USA, byly by vyhlídky na udržení míru daleko větší, nežli dnes jsou.

Nejsme a nikdy nebudeme malomyslní. Nemůžeme však nevidět, že nad světem se opět vznášejí mraky, většicí bouří. Je však dosud na čase postavit se jim statečně do cesty. Kdo může ještě dnes popírat, že Severoatlantický pakt má jen obranný charakter, po zkušenostech, které jsme nabylí v rozčilujícím manévrování atlantických zemí kolem Syrie? Turecko soustředilo veliké síly ofensivního charakteru v těsné blízkosti hranic státu, který nikoho neohrožuje, nikomu nehrozí a jehož jediným hříchem podle názoru státníků USA je, že si chce žít po svém a samostatně rozhodovat o svém národním bohatství, v našem případě toť se rozumí naftu. A přece USA nespěchají na pomoc ohroženému, nýbrž útočníkovi. Je to přesná obdoba k tomu, co činily loni Velká Británie a Francie při napadení Egypta Izraelem. Každý ovšem ví, jak to tehdy dopadlo. Síla veřejného mínění podepřená jasným energickým postojem Sovětského svazu zachránila tehdy mír. Tak je také nutno postupovat i nyní v Syrii a v celém komplikovaném ovzduší Středního Východu. I lidé neutrální vidí na syrském konfliktu, kam vede a směřuje Eisenhowerova doktrína.

Stejně neupřímný poměr mají západní velmoci k palčivým otázkám odzbrojení. Dosud nic nezměnily na svém formálním přístupu k tomuto prvořadému problému. I zde uplatňují nebezpečnou odkládací taktiku. Naopak USA dokonce navrhly (má to být předmětem jednání právě v době vánoční!), aby také západní Německo bylo vyzbrojeno atomovými děly. Takovéto starosti má americká vláda v době, kdy by se měla jako křesťanská vláda (tvrdí to alespoň o sobě)

bě byla velmi nesnadná a obtížná, protože vedla krajem zamořeným malárií. Z 58 sanatorií na území lázní bylo 50 postaveno za sovětské vlády. V r. 1952 byla postavena stavba nového krásného nádraží s věží vysokou 50 m. Projeli jsme lázeňským prospektem, který je 12 km dlouhý a je lemován palmami a cypřiši. Je tepnou města. Vroubí jej nejlepší sočské obchody, restauranty a rozsáhlá sanatoria na úbočích. Mnohá sanatoria jsou spojena lanovou dráhou s mořem. Soči má na obou stranách prospektu rozsáhlé dendrarium na 12 km plochy. Je v něm na 800 druhů stromů, z toho 20 druhů palem. Podnebí Soči je subtropické, teplé a vlhké. V Soči bývá až 300 slunečních dnů v roce. Za našeho pobytu dosahovala teplota 50 °C a voda byla teplá 29 °C. Vynikají sanatoria „Zolotyj kolos“ (Zlatý klas), pak sanatorium ministerstva metalurgie. Je tam krásné divadlo s korintskými sloupy.

V Nové Soči jsme navštívili jedno z největších a nejmodernějších sanatorií – Sanatorium Moskva – asi 2 roky staré. Na jeho pláži jsme se za poledního záru koupali. Pláže v Soči, Suchumi i Batumi jsou vesměs kamenité.

Potom opustil „Petr Veliký“ přístav v Soči a plul kolem černomořského pobřeží směrem na Jaltu, načež jsme přistali v Constantě v Rumunsku na „Cara Maritima“. Zde kotvily obchodní lodi z Finska, Jugoslavie, Kanady a Německa. Konstanta má asi 100 000 obyvatel a je to největší rumunský přístav. Po celních formalitách jsme vystoupili na pevninu a začala zběžná prohlídka města. Z přístavu jsme šli kolem výstavného Kasína, které dříve patřilo králi Carolovi. Dále kolem

pravoslavného chrámu ke katolickému kostelu sv. Antonína. Pak kolem mešity, která se právě opravovala, procházeli jsme ulicemi a přišli jsme na náměstí, kde uprostřed stojí socha Ovidiova, který zde byl ve vyhnanství na příkaz císařův a zde také zemřel. Město se tehdy jmenovalo „Thomis“.

Po půlnoci jsme vypluli z Konstanty směrem na sever k Oděse. Kolem 9. hodiny dopolední bylo vidět po levé straně „Hadí ostrov“ s majákem, který je jediným ostrovem v Černém moři. O 16. hodině jsme přistali v Oděse, odkud po 22. hodině jsme odjeli z lodi na nádraží, abychom nastoupili zpáteční cestu přes Kyjev domů. Kyjev byl válkou těžce poznamenán. Třetina města byla srovnána se zemí a Němci pohubili na čtvrt milionu lidí. Dnes již není po válce památky.

Přes Kresčatik jsme pokračovali na t. zv. Vladimírskou hůrku, odkud je krásný pohled na Dněpr. Věvodí tam velká socha sv. Vladimíra, který r. 988 pokřtil Kyjevany. V pravici drží velký kříž. Jednou z nejskvělejších starobylostí Kyjeva je Kyjevsko-Pečerská lávra, celá soustava bělokamenných kostelů (17) a klášterů, kaplí a zvonice, nádvoří a ochozů s malovanými portály a zlacenými kupolemi. Architektonicky nejcněnější kostel tohoto církevního města – Uspenský sbor –, postavený v letech 1073–1089, vyhodili nacisté v r. 1941 do povětří a proměnili jej v hromadu ssutin, nad nimiž se tyčí pahýly zdí a zničených maleb.

Nádherný pohled na Kyjev se naskýtá od Adrejevského chrámu, a to byl také poslední pozdrav, s nímž jsme odjížděli do své vlasti bohati na vzpomínky, které vtiskla do našich duší krása Sovětského svazu.

P. Bernard Přerovský

zamyslet nad tím, co učinit k udržení míru. Betlemská hvězda není v této zemi vzata vůbec na vědomí.

Ve vánočním stromku, ozářeném světly, vidíme živý symbol křesťanské myšlenky lásky a pokoje. Vyvolává v nás představu stromu života, který nesmí uvadnout. Všichni lidé, kteří u něho budou sedět v tiché noci štědrovečerní, necht' uváží, že je dnes znovu nutné ochraňovat smysl vánočního poselství, adresovaného

všem lidem dobré vůle. V biblických časech nechtěl a nemohl rozumět tomuto krásnému, všelidskému impulsu král Herodes. Dnes na jeho místě jsou jiní lidé, stejně krutí, ne-li krutější, nežli byl on sám. Ale stejně jako tehdy nezvítězil ukrutný král, nýbrž Božské Dítě. Pomáhejme proto také i my dnes, aby mírové poselství vánoce se neztratilo ve válečné vrávě, nýbrž aby dále oblažovalo srdce lidí i celých národů! P. Jan Mára

Galerie vlasteneckých kněží

P. JIŘÍ IGNÁC POSPÍCHAL, VLASTENECKÝ KNĚZ, BUDOVATEL CHRÁMŮ

K slavné družině vlasteneckých kněží: Pešinovi, Rivolovi, Crugeriovi, Zimmermannovi patří Jiří Ignác Pospíchal. Narodil se v Polné r. 1634, vstoupil do křižovnického řádu a sliby složil r. 1658. Již od května 1661 do 1694 řídí řád jako převor a zároveň administrátor, tedy ve věcech duchovních i hospodářských, ježto generální velmistři byli tenkrát zároveň pražskými arcibiskupy a o řád se patřičně nestarali. V obou těchto funkcích pracoval Pospíchal energicky a důsledně jako uvědomělý Čech. „Lze vidět, že Pospíchal byl Čechem nejenom srdcem, nýbrž i smýšlením, že jako Čech cítil, což je zajisté v těchto dobách úkazem dosti vzácným“ (Rezek). Dohasínající třicetiletá válka byla chmurným rámcem Pospíchalova působení. Byla to doba úplného zrušení české země pro strážce hospodářské i populační, jež mělo za následek, že poddanská pouta těsněji svírala veškeren život českého lidu robotami a berněmi. Turci pronikli až k Vídni a zavlekli k nám nakažlivé nemoci a dokonce asijský mor...

V době svého převorství psal Pospíchal deník, do něhož ponejvíce česky, výjimečně latinsky, vepisoval veřejné i soukromé události, takže toto Diarium seu potius fragmenta diarii piissimae memoriae magni Pospíchal, uspořádané teprve r. 1736, je věrným obrazem sociálních a politických poměrů a zároveň nevývratným svědectvím o nebojácném, důsledně českém a lidsky ušlechtilém charakteru Pospíchalově, jak potvrdí několik ukázek. Tak píše:

1663 5. Iunii. Pan baumistr Karel Lurago chtěl, abych naše stavení proti mostu štukatérským dílem ozdobiti dal. Ale já rozvažující předně, že to na řeholníky nesluší, aby ozdobnější domy měli nežli knížata a páni světští, za druhé, že by snad mnozí domnívali se, že nevím, jaké bohatství u nás vězí, ježto se sotva taktak voháníme, jemu jsem toho odepřel...

1665 11. Sept. Při výslechu rychtáři v Tursku nařízeno, aby zádušních krav od sedláků vybral, nebo bych rád, aby škola se vystavěla, jsouce tu mnoho mládeže...

1670 4. Febr. Poslal jsem P. Malého do Dobřichovic... děti žádných do školy neposílají...

1679 29. Nov.... jedna těhotná žena žádala, aby přijata byla, že čas porodu přichází; oni za opilou ji majíce z domu vystrčili, kteřá padla před domem a umřela, dítě z ní živý vykucháno a pokřtěno. Nerač, Bože, trestati pro takové nemilosrdenství.

1680 25. Jan. Hrabě Bredaw, když sedláci co dávati neměli, dal jejich ženy a děvečky holiti a vlasy barukářům prodával. Pulchra industria!

Hluboce lidsky a téměř prorocky zní zápis: 1680 21. Jan... Vypravovalo se, že proti poddaným, kteří proti pánům v boleslavském kraji povstali, bylo od císaře posláno vojsko. *Ti, kterým by se mělo pomáhat a kteří by měli být osvobozeni od tyranství pánů, ještě více se utlačují.* Byl by div, kdyby i ostatní nešli za nimi, stejným jármem jsou obtíženi všichni. *Jednou však se to stane, anebo jistě jiným způsobem vysvobodí je Pán.*

Ale Pospíchal nevzdychá, nepoukazuje na těžkou dobu, nýbrž pouští se odhodlaně do práce. Ještě v době, kdy neměl úřední moc, obírá se myšlenkou duchovní obrody řádu, kterou si nedovede pomyslet bez studia. Zakládá proto knihovnu jakožto zdroj vědomostí a zbožnosti. Zařizuje místnost, určuje knihovníka, porádá soupis knih a knihovní řád. Roku 1661 zapsal:

Knihovna je zařízena, jak má být. — Je zakladatelem bohaté knihovny křižovníků. O jeho hlubokém křesťanství svědčí, že největší překážkou pro obnovu duchovního života vidí v osobním majetku řeholníkův. Neboť následkem postule byly řádoví kněží ustanovováni na světských farách a hromadili majetek. Jeho názor na tuto věc prozrazuje zápis z 23. června 1661: Prokleté vlastnictví, které pokud v našem řádu bude, potud nebude mít naděje na obrodu. Jak pak může obstát společnost, když nikdo ke společnému nepracuje? — Brzo poté, 19. července, rozepisuje se o tom, jak by měl být řád obnoven. Jeho názor je v této záležitosti věcný. Snaží se především poznat podstatu řádu a přesně vymezit jeho účel a původ. Zavrhuje dobovou tendenci, jež se snažila vyšperkovat původ rytířskými legendami a ironicky poznamenává: Nelíbí se nám mínění těch, kteří řád zavlékají až do časů biskupa jerusalemského Cyriaka. — Stojí pevně na domácí půdě a vyzdvihuje bl. Anežku jako dávkyni špitálu a křižovníckých domů a dodává: Ordinem hunc in Boemia primum esse coepisse. — Jeho důsledný křesťanský názor o účelu řehole potvrzuje zápis: Institutio huius religionis primarium est servire pauperibus. Qua de causa melius Hospitalarii quam militares dici deberent. — R. 1663 má patrně už přesný program, neboť píše: V tomto letie mnoho dobrého zvelebiti a zlého porušiti jak u duchovních, tak světských před sebe jsem vzal. — Vroucně se obrací ke Kristu Ježíši, k Panně Marii, k řádovým světcům a posléze volá: Ty pak, blahoslavená panno Aniško, zakladatelkyně tohoto špitálu našeho, za to tebe se vši poniženosti žádám a prosím: ne des hereditatem tuam alieno, nedávám dědictví tvé v ruce cizích! — S vytrvalou trpělivostí nabádá k intimnímu duchovnímu životu, v němž je sám neúchylným vzorem. Je sám vzdělaný i zbožný, proto v jedné exhortaci vybízí spolubratry k studiu a lásce podle slov sv. Bernarda: Sicut enim eruditio sine dilectione inflat, ita delectio sine eruditione errat. — Tento zápas o obnovu duchovního života na základě vpravdě křesťanském trvá po celý jeho život, ale nakonec přece vidí, že jeho práce nebyla marná.

Jako muž praktický a v hospodářských záležitostech obeznalý ví, že má-li řád v tak tíživých dobách plnit své poslání řehole pečující o chudé a potřebné, musí mít k tomu prostředky. Chce tedy pozvednout i řádové tělo, totiž statky a budovy, jež válkou utrpěly. Výnos statků musí zajistit úhradu na obnovu kostelů, kláštera a na výživu chudých. Koná namáhavé inspekční cesty, aby zamezil lajdáckému hospodaření na statcích. Všimá si bonity půdy a navrhuje, jak by se dalo z ní více vytěžit. To vše k tomu účelu, aby se mohl pustit do stavby nového špitálu, jehož základní kámen položen 22. května 1662, jak poznamenal: Započata je stavba domu chudých, kterou Pán zdař a popřej dověsti ke šťastnému konci, mne pak, za to prosím, svou milostí doporučeného v ponížené oddanosti chovej. — Stavba trvala několik let, ale konečně „hostinnost řádová poskytována všem příchozím nemocným, churavým, radostně a tomu já zachování toho domu v tolika válečných a bludných časech jedině připisují“. Pro zajímavost několik dat ke srovnání s dneškem: „hospitálnictví se vykonává jak na chudých domácích, tak mimo řádové dům. Těch, kdo tuto almužnu z hospitálu dostávají, jest 34, z těch 19 doma, ostatní mimo dům. Ti všichni

dostávají denně k obyčejné stravě půl libry masa se zeleninou, 1 libru chleba a 3 žejdlíky piva z téhož sklepa, odkud ostatní bratři... Prací pro dům žádných nekonají... Schází posud hospitálu lepší zařízení, bez něhož se špitálnictví sotva dá vykonávati, totiž lázně, nemocnice..."

R. 1693 zřídil dokonce špitál pro vdovce, Agnesianum, místo Lázně psané blízko nynějšího Národního divadla.

Nespokojil se toliko stavbou hospitálu, nýbrž z jeho popudu vznikaly nové kostely v Dobřichovicích, v Slivenci, v Tursku, v Hloubětíně, na Chlumu a posléze v Praze.

Je to ušlechtilá barokní stavba křížovnického chrámu sv. Františka, k němuž bylo použito nejkrásnějších sliveneckých mramorů a nejlepšího hloubětínského kamene. Stavbu šťastně dokončil s krajním vypětím osobní energie a vynaložením všech volných finančních rezerv, aby byla nádhernou ozdobou hlavního města. Ironií osudu na medailích vydaných při svěcení chrámu 1688 je uvedeno jen jméno arcibiskupovo... skutečný budovatel zůstal bez povšimnutí.

VLASTENEČTÍ KNĚŽÍ SLEZSKA

Pod nejedním náhrobním kamenem, jenž v našem Ostravském kraji zarůstá travou zapomenutí, dotlívá plamenné kněžské srdce, jež milovalo svěřený lid, k němu se hlásilo a pro něj hořelo každým tepem.

Vzpomínám několika zapadlých vlastenců, jejichžto životní dílo bylo podstatným přínosem k probuzení, udržení, výstavbě našeho národního i sociálního rozmachu i k povznesení dřívějších pariů na úroveň lidské důstojnosti.

Je to předně legendární pan farář Böhm, jak jej ve své básni „Hrabyň“ lapidárně vytesal nenapodobitelným veršem dnes už devadesátiletý jubilant Petr Bezruč. Tento „psíček Panny Marie“, jak Böhm sám sebe nazýval, „probouzel svým štekotem k smrti ukolébané kmeny našeho kraje k lepšímu životu. Byli tu z Modré a byli tu z Polské, byli tu od Váhu a my od Těšína. Nabit byl kostel, sladkými zory hleděla na nás Hrabyňská Panna a před ní kázal pan farář Böhm.“ Ten Böhm, který v jedné linii viděl císaře, před nímž se skulil v nemotorné pokloně na parkety, či kardinála Fürstenberga, v jehož předsíni se představil u komorníka jako „alter Hrabiner“, takže komoří jej nechtěl, v domnění, že jde o starého židovského rabína, ani k audienci připustit, v jedné linii viděl „tětky“, co na paterka žalovaly, že není tak švarný, jak by si přály, a ukázal na své skleslé tvary vadnoucích líček řka: „Aji to hevaj bylo švarne, ale už není.“ Těm velkým vždycky něco „zaškvařil“, ale těm malým patřilo jeho srdce celé. Fluidum jeho originální působnosti rozlévalo se po celém Opavsku, Ostravsku, Těšínsku... Ratibořsko putovalo na vysokou Hrabyň jako do posvátné Mekky a vracelo se s živým vědomím, že i za Opou žije národní kmen, jazyk, ke kterému všichni ti poutníčkové patří, kmen pracujícího lidu, mluvícího po našem a nikoliv řečí markýzů Gérů a Bernardů Zorů.

A kdo by neznal pěvecké sbory Pavla Křížkovského? Sám Smetana je obdivoval. S bolestí však musíme doznat, že to, co se dnes s úspěchem předvádí, je jen torso, troska, neboť podstatnou část svého díla Pavel Křížkovský spálil...

Ve stínu kaple sv. Kříže v Opavě-Kateřinkách, pocházející z doby Přemkova, složil svou hlavu tamější farář Dr Antonín Gruda, obhájce slezského lidu, spoluzakladatel opavského gymnasia, štvaný a vyšetřovaný fabrikodirektory, obmanny a grundbesitz, jen proto, že hájil přirozená práva svých krajanů na rovnou mluvu a kus chleba.

Že 12. září 1869 se pod Ostrou Hurkou sešlo 12 000 roduvěrných Slezanů, aby vykřikli do světa bolest ujařmeného kmene, o to měli hlavní zásluhu Dr Gruda a farář Tomášek. Avšak slova sama nikoho nespasí. Proto odvážili se kněží-buditelé činu. Kapitál, fabriky,

Nemalou zásluhou jeho bylo, že osvobodil řád z postulačního závazku k arcibiskupovi. Svě důvody končí takto: Unde clarum est quoniam haec Archiepiscoporum postulatio Ordini profuerit, et quod magis Archiepiscopatus Ordini quam Ordo Archiepiscopatus obligatus sit.

Pro všechny tyto zásluhy 19. srpna 1694 zvolili řeholníci na kapitule všemi hlasy za velmistra Pospíchalů a nikoli tehdejšího arcibiskupa Breunera, který však volbu vzhledem k zásluhám Pospíchalovým uznal, jako ji schválil papež Inocenc XII. a císař Leopold. Pro dobro národa působil až do své smrti 1699. Pochován byl v kapli bl. Anežky, zakladatelky špitálu u mostu.

Kromě diáře nebyl literárně činný, ale jeho vlivem vzniklo v řádu mnoho spisovatelů, dokonce i Beckovský, který mu připsal svou „Studnici vod živých“. Svým působením na poli náboženské obnovy, svým zájmem o školství, podporou literátů zasloužil se o udržení našeho národního vědomí v nejtěžších dobách, proto právem nazývá ho historik „mužem nad jiné osvíceným, vzdělaným a výtečným, Čechem upřímným, jenž lnul s láskou k jazyku i k minulosti svého národa“. J. B.

hory, to vše bylo v rukou cizího kapitálu. Bylo třeba lid osvobodit z tohoto područí. Proto zakládá roku 1873 P. Ondřej Pavlík českou záložnu v Neplachovicích. Od té doby datuje se rozmach kempeličkářství a „rajfaj-senek“ po celém Slezsku, rozvoj družstevnictví na venkově. Jako pevnůstka obkličují Opavu, Krnov k Ostravě záložny a vnikají až do srdce bílého i černého města. Rodný jazyk, škrcený ve školních přelevjárnách, díky uvědomělosti duchovních pastýřů, nachází asyl a drží se ještě jen v kostelích. Kde zhasla píseň v chrámu, tam zhasl i moravský kmen.

Že první školu českou ve Frýdku založil klimkovský rodák P. Angelus Ludvík Lubojacký v Bruzovské ulici za přispění „Slezské matice osvěty lidové“ — na to se dnes snadno zapomíná.

Mluvíme-li dnes o duchovenstvu, nesmíme zapomenat ani na levity. Je to Jan Ryba, kostelník na opavském proboštství, který rozšířil na 200 000 českých knih nejen na Opavsku, ale i na Hlučínsku. Tento — s odpuštěním chudobný švec — staral se s P. Gelou ze Štěbořic a prof. Karáskem, aby nemajetný slezský student mohl dostudovat a zaujal ve společnosti místo, které bylo dříve doménou jen synů boháčů

Mělo-li opavské proboštství uvědomělého P. Rašku, měl minoritský farní úřad svého P. Aloise Vysoudila, člena Spolku pro zakládání knihoven, Matice Opavské, Centrální záložny, který se doslova ve své čtyřicítce pro blaho národa udřel a jehož hrob je dnes zapomenut.

Klimkovský děkan P. Antonín Trnkal zakládá před branami Ostravy s Dr Stratilem hospodářský spolek pro okres klimkovský. Nesmíme zapomenout studentského lidumila Dr Antonína Kubíčka, pokladníka Matice Opavské, který své veškeré příjmy profesorské věnoval chudému studentstvu a národu. O něm se Dr Breitenbacher vyslovil, že kdyby se vědomosti dědily, mohl by tento kněz učiniti šťastného dědice vědeckým boháčem.

A byl to P. Jan Tagliaferro, který zakládá první naši raiffeisenku na Těšínsku a stává se velkým šířitelem abstinentského hnutí v Borové a Michálkovicích, jako u nás P. Ludvík Ochrana, P. Šimon Lamla, o němž se dosud v Pusté Poloni vykládají rozmarné historky. Nařídil v kostele odpřísahání pítí kořalky. Každý měl říci napřed křestní jméno a pak přísěžní formulí. První začal farář Šimon. Já Šimon atd. Ale též i ostatní „chlopi“ začínali pro ně nevděčnou přísahu „Já Šimon“. Byl z toho poprask, kolik bylo v Poloni Šimonů!

Kdo se zamyslí nad životem hlučínského apoštola P. Cyriana Lelka, autora „Slabikáře“, ratibořského kancionálu, který přímo kladl na srdce lásku k moravské knize školním inspektorům, ředitelům škol i úřadům, a který jako trpaslík dovedl se s bratry Poláky postavit proti obrněnému Goliáši, táže se, jak to

že tak obřímí postava by se měla přejít mlčením. Nedávné publikace však rehabilitují tuto výtku.

Pravou Kalvarií prodělal redakční kruh kolem „Katolických novin“ za pruské éry. Sám redaktor P. Jurečka prošel za jediný rok sedmi pruskými výslechy a dvakrát byl odsouzen. Starší generace vidí před očima atletickou postavu P. Otavy z Kobeřic, robustní postavu P. Bitty z Ludgeřovic, říznou, vyhraněnou postavu P. Bruno Schneidra z Dolního Benešova a starostlivého P. Hlubko z Božutína.

Rodák velkohoštický P. Tomáš Kamrádek byl dokonce ze své vlasti vyhoštěn, uchytil se jako prefekt v kroměřížské semináře a teprve když moc železného kancléře Bismarka ochabla, stává se P. Kamrádek farářem benešovským a děkanem hlučínským. Ve Velkých Petrovicích podniká nerovný boj s germanisujícími rektory o moravský zpěv v kostele, až vyčerpán vzdává se nakonec svého děkanátu. Pamětní deska ve Velkých Hošticích na rodném domku hlásá, že se tam narodil Tomáš Kamrádek, děkan a farář, exultant pruský dne 2. září 1846, zemřelý 15. června 1922. Také zasloužilý spoluzakladatel Katolických novin P. Hugo Stanke, jediný zástupce moravského lidu na sněmu berlinském, který 4. února 1920 při připojení Hlučínska k ČSR řekl čs. úředníkům, že Čechové přicházejí pro své krajany v hodinu dvanáctou, umírá náhle 18. dubna 1921 po demonstracích, aranžovaných tamějšími odrodilci. Příčina smrti byla táž jako u koberského Mgr. Otavy: srdeční choroba, vyvolaná ranami lidu, který o jubileích volá hosana, ale v rozhodné chvíli Crucifige eum!

Naše starší a střední generace vyrostla již sub auspiciis zapadlých vlastenců, kteří prošli v bytí a nebytí národa před rokem osmnáctým. Takový Florian Lužný, badatel ve slezské historii, předseda odboru Matice

Opavské o krvavých slavnostech matičních v r. 1914, raději umíral v pastuše staré fary, než aby zaprodal své národní přesvědčení renegátům.

Komárovský děkan, slezský to Stojan, P. Antonín Suchánek, který držel proti fabrice a Opavě svůj lid národohospodářsky, P. Tomáš Klein, zakladatel Národního domu na Hradci v době, kdy zámek i hory, žimrovské papírny a branské železářny byly v rukou protichůdčů, děkan Tománek v Melči, historik P. Petr Tesař ze Štáblovic, P. Derka v Hlučíně, P. Frant. Hrubý v Jaktarži a celá řada vzácných jmen z Ostravska, Těšínska, Opavska, jež podnětně se ozývají dosud v našich uších, vybízejí ad admirandum i imitandum.

Schválně pomímím P. Vyhliďala, neboť jeho dílo je zhodnoceno v literatuře i literární historii a časem svým stoupne i na ceně, hlavně po stránce dialektické a folkloristické, v kterémžto oboru se zasloužil zejména zesnulý profesor opavského gymnasia P. Myslivec.

A kdo by neznal dílo Dr. Aloise Langa, jeho hlubokých pohledů a mistrovských překladů ze sv. Jeronyma, Jacopone da Todi nebo veselých prací Zýbalových?

Vím, že tento mezerovitý nástin je pouze kyticí polních květů na hrobech našich předchůdců. Jsou mezi těmito prostými pomněnkami, posbíranými na březích toku života i krvavé růže těch, kdož byli ubiti jako žertvy za lepší zítřek našeho lidu. Je to hrob jaktarského faráře P. Aloise Šebely, březovského a kuchelnského P. Valeriana, skřipovského kaplána a kozlovského rodáka P. Ferdinanda Chýlka, pod troskami zasypaného P. Fr. Michálka.

Všem zde vzpomenutým i zapomenutým předchůdcům věčná paměť!

Vždyť i oni a zvláště oni pracovali, trpěli a umírali pro lepší zítřky svého lidu, pro jehož blaho chceme žít a pracovat v paprscích míru. P. Jan Važanský

NÁŠ ZÁPISNÍK

NOVÝ DIREKTÁŘ 1958

České katolické duchovenstvo uvítá zajisté s radostí nové Directorium pro rok 1958, které pro české a moravské diecése vydala Česká katolická Charita v Praze (stran XXXI a 237, cena 9 Kčs). Nový Direktář přihlíží k ustanovením o Eucharistickém postu, obsaženým v Motu Proprio sv. Otce Pia XII. z 19. března 1957 a je uspořádán s takovou péčí a přehledností, že si spolupracovníci na tomto díle zaslouží jistě upřímné díky nás všech. Pochváliti sluší i velmi vkusnou úpravu, zřetelný černý tisk a dobrý papír. V době tisku direktáře došlo k některým změnám, které uvádíme:

1. Oratio pro Papa vel Episcopo diebus anniversariis electionis et coronationis resp. consecrationis dicitur etiam in Missa cum cantu, nisi occurrat festum Domini primarium dupl. 1. cl. (except. fer. 2. et 3. Paschae et Pentecostes) ac tota Maj. Hebdomada.

2. Oratio imperata pro re gravi dicitur etiam in Missa cantata.

3. De ieiunio Eucharistico.

Non amplius quaestio ponitur de mane vel de sero, neque de distantia ecclesiam adeundi neque de hora quidem tardiore.

Nullum adest onus confessario pro huius privilegii usu. Propterea non agitur de concessione ad hoc vel illud personarum genus respiciente, sed de lege omnes fideles ubivis exstantes, spectante. (E Commentario Card. A. Ottaviani in diario L'Osservatore romano d. 23. martii 1957.)

4. Die 23. Martii. In Missa: *Olom.* Or. 2. pro Archiepiscopo.

5. Die 14. Maii. In Missa diei: Or. 2. Rogat., 3. S. Bonifatii, o. c.

6. Die 14. Augusti. Iuxta decretum S. C. Concilii d. 25. Iulii 1957. lex abstinentiae et ieiunii translata est in diem 7. Decembris, quae tamen hoc anno ob occurrentem Dominicam cessat; CJC. c. 1252., § 4.

7. Die 29. et 30. Decembris. Vesperae dicuntur ritu duplici.

DŘEVORYTEC JOSEF VÁCHAL

Obrazková příloha tohoto čísla Duchovního pastýře přináší 4 obrazy z bohatého výtvarného díla našeho vynikajícího dřevorytce Josefa Váchala, který se narodil před 73 lety a nyní žije ve Studeňanech na Jičínsku. Svou tvůrčí činnost začal v době, kdy tvořili Fr. Bílek, Braunerová a kdy také počala své záslužné dílo literární Katolická moderna.

V roce 1909 připsal Jar. Vrchlický do knihy kreseb Jos. Váchala, nesoucí titul: „V životě bída a hrůza“ (vytvořené tři roky předtím), následující báseň: „Vždy umění je Sřinga, vždy je život moře a mezi nimi básník interpret; on zkoumá jediný ples jich i hoře, co zbuduje z nich, toť pravý svět.“ Kresby tyto vytvořil laik výtvarný, odštěpenec v oněch dobách od řemesla knihařského, jemuž umění učarovalo a začínal se teprve školit u A. Kalvody a Rud. Béma (Hlavy), aby pak, právě před padesáti lety, učil se leptu u Ant. Herverta. Leč dřevo, materiál pro něho svůdný, odlákalo jej ode všeho, čemu se naučil a začal vyřezávat. Nejprve plastika, drobné figurky, reliefs, v počtu 156 děl, mezi nimiž i pro Sig. Boušku oltář. Deska stolu, na němž pracoval, tak dlouho jej lákala, až vytvořil z ní relief *Skon svatě Terezie*, pouhým nožem a jedním vyběracím dlátem. Těmito nástroji byly pracovány všechny začáteční dřevoryty Váchalovy, i v zimostrázu, až do roku 1910, kdy prvními pracemi vzbudil zájem Miloše Martena a F. X. Šaldy, který se o něm vyjádřil, že Váchal je rozeným dřevorytcem. Nikdo ho rytí neučil a na rýtko, jímž se ryje, upozornil ho až Emil Pacovský, té doby s Konůpkem a dr. Dolenským grafickou revui Veraikon zakládající. To již Váchal seznámil se s revui Meditací a brzo nato s četnými kněžími, básníky, dnes většinou již jen vzpomínanými, jichž díla svými dřevoryty doprovázel. Připomínáme jen P. Doštála-Lutinova, pro jehož Archu co přílohu vytvořil barevný dřevoryt Vyhnání z ráje, jehož černý otisk přinášíme; P. Odvalila, J. Demla, Staroříšské — Florian a dr. Stříže, dr. Podlahu, Sigism. Boušku a Frant.

Kašpara. To už vlastní učetní roky sám od sebe měl za sebou.

Dílo Váchalovo je cele spirituální, ať už — podle slov B. B. Beneše v drobné knížce o Váchalovi „Křesán je Bohem či jeho Antipodem“. Váchal zažil náležitě duchovně celé jádro středověku s jeho mystiky a kacíři, až po chmurné stránky jeho doemonologií, což dokládají knihy, jím samotným napsané, sázené a vytištěné pro úzký kruh přátel tehda. Vytvořil jich od r. 1910 až do r. 1954 celkem jedenatřicet a odlil si sám k jich tisku celkem 61 tisíc literek. Vydal též 19 cyklů s dřevoryty, většinou barevnými a vyzdobil 32 knih jiných autorů. Celkem zhotovil 2280 dřevorytů, k nimž upotřebil 7248 dřevěných desek. Ovšem, až do doby, v níž vynalezl způsob vícebarevného tisku s jedné desky, na výstavě kolínské Pressy v r. 1928 vystavený a kdy objevil si pro svoji rycí práci materiály jiné, nežli je dřevo, desky resorcinolové, galalitové, korek a jiné. Barevných kreseb, namnoze rozměrných, vytvořil Váchal po dnešní dobu 2182, kromě 60 barevných k dílu Ot. Březiny. Tři exempláře básnického díla O. Březiny (vydání Mánes) vyzdobil barevně stránku po stránce.

Další kresby uloženy jsou v osmi rukopisných knihách. Exlibris a věnovacích listů uděláno bylo více než tři sta. Ve způsobu provádění svých rytin a tisku na ručním lisu nemá Váchal předchůdců ani následovníků. Samouk, rytec a tiskař Váchal došel od primitivu k nejvyššímu rafinovanostem řemesla a techniky. Některé své během práce učiněné poznatky uložil v rozměrné své knize „*Receptář barevného dřevorytu*“ z r. 1934, s ukázkami tisku 26 černými a 95 barevnými dřevoryty. Tuto knihu předčí rozměry a velikostí formátu jediné Váchalova kniha *Šumava umírající a romantická*, pracovaná v letech 1929—31. Pozoruhodné jsou ještě jiné knihy Váchalovy, jako *Mystika čichu z roku 1920*, objemná kniha *Dávlova zahrádka aneb Přírodopis strašidel z let 1921—24*, *Mor v Korčule* (1927), *Postyla kačířská* s 15 černými a 51 barevnými dřevoryty z let 1924 až 1926; veršovaná pohádka Bož. Němcové *Anděl Strážný* (1931), *Orbis Pictus* z r. 1932 s 61 černými, případně kolorovanými dřevoryty, Christ. Heinz. Spiess s bar. dřevoryty z r. 1933.

Legendě o sv. Františku věnoval Váchal četné své práce, na př. cyklus 20 akvarelů v r. 1920 a pozdějších vícebarevných kreseb, z nichž podle jedné vznikl velký barevný dřevoryt *Sv. František a zvířátka* (Sv. František — Dobráček) v r. 1953.

První světová válka, jíž Váchal na frontě se zúčastnil, vynesla knihu *Malíř na frontě* (vydala A. Macková, 1929) zaznamenávající mistrův hluboký duševní obrat. Ve válce druhé pracoval Váchal na grafické výzdobě básní Otakara Březiny „*Ruce*“, vydané Elkem 1944.

IN MEMORIAM MONS. KARLA REBANA

Když jsme 5. listopadu v českobudějovické katedrále sv. Mikuláše poslouchali staříckého Msgre Dr. Roubala mluvit nad rakví Mons. Karla Rebana, cítili jsme — jak velká jest pravda v jeho slovech, když pravil: „Pan kanovník Reban byl struna napjatá do nemožnosti, která jednou prasknouti musila, žel, že praskla tak brzy a náhle. Jeho práce, třeba pro konsistorní kancelář, by se dala vážit — ne na kila, ale na metráky. Je třeba vyřídit nějaký spis — vyřídí ho Reban; třeba někam jeti — pojedje tam Reban; nebo vhodné promluvit — promluví Reban — a tak Reban psal, vyřizoval, chodil, jezdil, mluvil, přednášel — a na sebe zapomínal.“ Pak za smutného hlaholu zvonů, uprostřed špalíru kolem 140 kněží a nepřehledného zástupu věřících — je zesnulý vynášen z katedrály, kde tak často jako kanovník a předtím vikarista celebrou a asistoval — z katedrály, kterou tolik miloval, aby byl uložen do posvěcené země hřbitova sv. Otylie k ostatním kněžím-pastýřům.

Drahý Monsignore, Vy vzácný, ušlechtilý sochaři celé řady kněžských generací, kterým jste tak obětavě a krásně dával ze svého to nejlepší a nejpotřebnější — své srdce a sama sebe — odpočívajte v pokoji.

P. František Hobizal

HUDEBNÍ NOVINKY

Vydavatelství České katolické Charity překvapí tentokrát všechny přátele dobré chrámové hudby před vánoční několika oblíbenými a velmi žádanými novinami. Především vydá v úpravě Dr. A. Michla slavnou Rybovu vánoční mši „Hej, mistře“ pro sbor, varhany a orchestr ve vydání tak dokonalém, že bude pro všechny milým překvapením. Kromě toho vyjdou i nová „Vánoční preludia“ od J. Hlucháně a R. Kubánka na motivy vánočních koled a písní. I toto dílo uspokojí stále vzrůstající poptávku našich chrámových sborů. Přední moravský skladatel Jan Kunc zaujme jistě naše hudebníky svou jednohlasou „Českou mší“, za jejíž úspěch ručí už jméno jejího tvůrce. Vydavatelství ČKCh nabízí však svým přátelům i další hudební skladby, velmi vítané pro vánoční dobu. Jsou to „Česká vánoční mše“ od Ig. Händla, „Vánoční preludia“ od R. Kubánka, „Latinská vánoční mše“ od R. Führera, 3 vánoční koledy pro mužský i ženský sbor od O. Blechy a „Koleda pro smíšený sbor“ od J. Hrušky. Bude vydán také seznam vánočních skladeb různých autorů, převzatých vydavatelstvím ČKCh do prodeje z nakladatelství „Česká hudba“ v Kutné Hoře. Hudební archivy našich chrámů možno nyní levně doplnit i těmito dalšími díly: Ig. Händl, Preludia (pro celý církevní rok), Zd. Fibich, Missa brevis, R. Kubánek, Motetta, J. Hlucháň, Průvod varhan k Českému kancionálu a sborník Zpěvy mariánské a St. Mach, Preludia. Mají tedy všichni provozovatelé i přátelé dobré chrámové hudby letos před vánočními výbornou příležitostí obohatit hodnotně své sbírky chrámových hudebnin.

REKREAČNÍ A LÉČEBNÁ PÉČE CHARITY — ZIMNÍ SEZÓNA 1957—1958

V zimní sezóně umožní opět Česká katol. Charita duhovenstvu, řádovým sestrám a farským hospodyním rekreaci, eventuálně lázeňské léčení v těchto lázních a rekreačních střediscích: Janské Lázně (Krkonose), zotavovna ČKCh „Marianum“; Dol. Smokovec (Vysoké Tatry) — zotavovna slovenské Karity; Poděbrady, léčebný dům „Charita“.

Zimní sezóna potrvá od začátku ledna do konce dubna 1958. Denní pense pro duchovní v činné službě, farské hospodyně a řádové sestry zaměstnané v nemocnicích je 16 Kčs plus lázeňská taxa. Řádové sestry zaměstnané v charitních ústavech platí denně à 10 Kčs plus lázeňská taxa. Plná denní pense je 32 Kčs plus lázeňská taxa. Pobyt v Poděbradech je možno spojit s lázeňským léčením.

Duchovním na odpočinku, řádovým sestrám v ústavním zaopatření a bývalým dlouholetým farským hospodyním je poskytován pouze léčebný pobyt v Poděbradech za platebních podmínek jakó pro duchovní v činné službě.

Za sníženou denní pensí (s doplatky Charity) povoluje se rekreační pobyt 14denní, léčebný pobyt 3týdenní.

Příhlášky přijímá a informace podává Česká katol. Charita, rekreační oddělení v Praze II, Vladislavova 12. Telefon 24 29 00.

LÁZEŇSKÉ LÉČENÍ V KARLOVÝCH VARECH A V LUHAČOVICÍCH V R. 1958

Vzhledem k tomu, že Česká katol. Charita musí již počátkem prosince t. r. objednat u Hlavní správy Čs. stát. lázní poukazy na lázeňskou léčbu v Karl. Varech a v Luhačovicích pro letní sezónu 1958, je nutno, aby duchovní (farské hospodyně) urychleně podali na ústředí České katol. Charity v Praze II, Vladislavova 12, přihlášky na lázeňské léčení v uvedených lázních (eventuálně i v jiných lázních kromě těch, kde má Charita své vlastní lázeňské domy).

Ve svých přihláškách uveďte adresu, lázně, o které máte zájem, měsíc, ve kterém chcete nastoupit léčbu a též diagnosu, která je třeba pro přidělení do určitého léčebného ústavu.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník VII - Číslo 10 - V Praze dne 1. prosince 1957

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECĚSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Hejhal Milan**, administrátor, Sázava, ustanoven dekretem čj. 8378/57 od 1. 10. 1957 kaplanem v Kladně.
- Dvořák František**, administrátor, Kyje, ustanoven dekretem čj. 8411/57 od 1. 10. 1957 administrátorem v Sázavě-Černých Budách, okres Kutná Hora, a dekretem čj. 8412/57 excurrando administrátorem ve Stříbrné Skalici, okres Český Brod.
- Pivnička Emanuel**, farář, Dolní Počernice, ustanoven dekretem čj. 8425/57 od 1. 10. 1957 excurrando admin. v Kyjích, okres Praha-sever.
- Krejzar Alois**, administrátor, Poříčí nad Sáz., ustanoven dekretem čj. 8470/57 od 15. 10. 1957 excurrando administrátorem ve Vranově, okres Benešov.
- Dr Matoušek Kajetán**, kaplan u sv. Vojtěcha v Praze II, ustanoven dekretem čj. 8474/57 od 25. 9. 1957 administrátorem tamtéž.
- Neužil Antonín**, administrátor, Panenský Týnec, ustanoven dekretem čj. 8475/57 od 15. 10. 1957 kaplanem v Praze-Liboci.
- Telenský Alois**, farář, Vrbno nad Lesy, ustanoven dekretem čj. 8476/57 od 15. 10. 1957 excurrando administrátorem v Panenském Týnci, okres Louny.
- Innemann Bohumil**, administrátor u sv. Prokopa v Praze Žižkově, ustanoven dekretem čj. 8651/57 od 1. 10. 1957 kaplanem u Nejsv. Srdce Páně v Praze-Vinohradech.
- Dr Kovařík Bohumil**, farář u sv. Anny v Praze-Žižkově, jmenován dekretem čj. 7334/57 od 15. 10. 1957 správcem III. pražského městského vikariátu.
- Košnar Jan**, administrátor u Nejsv. Srdce Páně v Praze XII, ustanoven dekretem čj. 8643/57 od 15. 10. 1957 administrátorem u Nejsv. Trojice v Praze II, Podskali.
- Zítek Václav**, farář, Hostomice pod Brdy, ustanoven dekretem čj. 8693/57 od 15. 10. 1957 excurrando administrátorem v Bezdědicích, okres Hořovice.

Zproštění:

- Rosenberg Václav**, administrátor, Luka, zproštěn s okamžitou platností administrace far Luka, Kozlov a Údrč (čj. 8520/57).

Úmrtí:

- Holuša Richard**, farář, Bezdědice, zemřel 5. 10. 1957 ve věku 72 let (čj. 8495/57).
- Pohlídal Bohuslav**, farář, Pchery, zemřel 23. 10. 1957 ve věku 71 let (čj. 8738/57).
- Harant Tomáš**, býv. farář v Praze-Zlíchově, zemřel 19. 10. 1957 ve věku 80 let (čj. 8757/57).
- Putzer Karel**, děkan, Vejprty, a č. kanovník staroboleslavský, zemřel 26. 10. 1957 ve věku 83 let (čj. 8758/57).

ARCIDIECĚSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- Kouřil Otto CSSR**, t. č. m. sl. v Rozstání, okr. Mor. Třebová, ustanoven dekretem čís. 4491/57 z 28. 9. 1957 s platností od 1. 10. 1957 kooperátorem v Jevíčku.

Pensionování:

- Flora Florián**, farář ve Vilemově, pensionován výměrem čís. 4030/57 ze dne 31. září 1957 a dnem 1. listopadu 1957 přeložen na trvalý odpočinek.

Úmrtí:

- Ozynula Aug., ThDr.**, pàp. prelát, nadační referent arcibiskupské konsistoře, zemřel dne 18. září 1957, pochován dne 21. září 1957 v Bojkovicích.
- Pospíšil Maxmilián, Msgre**, arcib. rada, farář v. v., zemřel dne 18. září 1957, pochován dne 20. září 1957 v Opavě.
- Zapletal Vojtěch, Msgre**, katecheta v. v., Černotín, zemřel dne 26. 9. 1957, pochován dne 30. 9. 1957 tamtéž.
- Olšovský Alois**, farář a místoděkan v. v., Ostrava-Vítkovice, zemřel dne 1. října 1957, pochován dne 5. 10. 1957 v Ostravě Staré Bělé.
- Filípec Kamil**, č. kan., kons. r. a farář v. v., Charitní domov Senohraby, zemřel dne 27. září 1957, pochován dne 2. 10. 1957 na Vinohradském hřbitově v Praze.

- Březina Jindřich**, administrátor, Ostrava-Mar. Hory, zemřel dne 5. 10. 1957, pochován dne 10. 10. ve Frýdlantě.
- Košut Mikuláš**, farář, Myslejovice (okr. Prostějov), zemřel dne 10. 10. 1957, pochován dne 17. 10. 1957 v Myslejovicích.
- Urbisch Jan**, farář v. v., Kouty (okr. Hlučín), zemřel dne 13. 10. 1957, pochován dne 16. 10. 1957 v Koutech.
- Fabiánek František**, farář v. v., Hoštice, zemřel dne 23. 10. 1957, pochován dne 26. 10. 1957 v Hošticích.

DIECĚSE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Jmenování:

- Petráněk Jaromír**, interkalární administrátor, Slatiňany, I. sekretářem vikariátu Chrudim, N. E. 2478 z 1. 10. 1957.
- Karel František**, interkalární administrátor, Heřmanův Městec, II. sekretářem vikariátu Chrudim, N. E. 2477 z 1. 10. 1957.
- Ranecký Josef**, interkalární administrátor v Trhové Kamenici, sekretářem vikariátu Hlinsko v Č. N. E. 2604 z 1. 11. 1957.

Ustanovení:

- Fišer Vladimír**, kaplan v Hradci Králové, interkalárním administrátorem v Novém Hradci Králové, N. E. 2540 z 1. 10. 1957.
- Anděl František**, interkalární administrátor, Pardubice, excurrando administrátorem v Pardubicích Na Skřivánku, N. E. 2601 z 1. 10. 1957.
- Markl Josef**, kaplan v Hlinsku v Č., interkalárním administrátorem v Kameničkách, N. E. 2602 z 1. 10. 1957.
- Walter Vítězslav**, interkalární administrátor ve Vraclavi, excurrando administrátorem v Uhersku, N. E. 2603 z 1. 10. 1957.
- Zábranský Jiří**, interkalární administrátor v Heřmani, interkalárním administrátorem v Sudslavi, N. E. 2605 z 1. 10. 1957.
- Vrátný Zdeněk**, kaplan v Novém Městě n. Met., kaplanem v Pardubicích, N. E. 2606 z 1. 10. 1957.
- Hartman Vratislav**, kaplan v Golčově Jeníkově, interkalárním administrátorem tamtéž, N. E. 2608 z 1. 10. 1957.
- Zemanec Václav**, interkalární administrátor v Pardubicích Na Skřivánku, interkalárním administrátorem v Heřmani, N. E. 2609 z 1. 10. 1957.
- Zemanec Václav**, interkalární administrátor v Heřmani, excurrando administrátorem v Nové Vsi u Chotěboře, N. E. 2610 z 1. 10. 1957.

Úmrtí:

- Šir František**, em. farář, Kvíllice, bytem v Mrklově, zemřel dne 6. 7. 1957, N. E. 1772.
- Sokol František**, interkalární administrátor v Ostružně, zemřel 2. 10. 1957, N. E. 2565.

DIECĚSE BRNĚNSKÁ

Jmenování:

- Papež Martin**, farář v Doubravici n. Svit., okr. Blansko, jmenován od 1. 11. 1957 správcem děkanství blanenského.

Ustanovení:

- Kabátek Antonín**, koop. v Pozořicích, okr. Slavkov, ustanoven od 16. 8. 1957 admin. v Hodonicích a excurr. admin. v Dyji, okr. Znojmo.
- Bláha Bohuslav**, koop. v Třebíči-zámku, ustanoven od 16. 8. 1957 koop. v Prosiměřicích, okr. Znojmo.
- Štražovský Vladimír**, koop. ve Znojmě u sv. Kříže, ustanoven od 1. 9. 1957 admin. v Šafově a excurr. admin. ve Stálkách, okr. Znojmo.
- Vlček Jan**, admin. v Šafově a excurr. ve Stálkách, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 9. 1957 admin. ve Chvalkovicích, okr. Bučovice.
- Sevela Pavel**, koop. ve Ždánicích, okr. Kyjov, ustanoven od 1. 9. 1957 koop. ve Znojmě u sv. Kříže.
- Pešek Bohumil**, farář v Šatově a excurr. admin. v Havranicích a Hnánicích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 9. 1957 admin. ve Žďarci, okr. Tišnov.
- Zouhar Miroslav**, koop. v Miroslavi, okr. Mor. Krumlov, ustanoven od 1. 9. 1957 admin. v Šatově

a excurr. admin. v Havraníkách a Hnánicích, okr. Znojmo.

Škápík Jan, koop. v Mikulově u sv. Václava, ustanoven od 1. 9. 1957 koop. v Miroslavi, okr. Mor. Krumlov.

Krček Vladimír, koop. ve Žďáře n. Sáz. I, ustanoven od 1. 9. 1957 administrátorem tamtéž.

Pazourek Rudolf, koop. v Kdousově a excurr. administrátor v Budkově, okres Moravské Budějovice, ustanoven od 1. 9. 1957 koop. v Lukách u Jihlavy, okr. Jihlava.

Marek František, koop. v Lukách n. Jihl., okr. Jihlava, ustanoven od 1. 9. 1957 koop. v Kdousově a excurr. admin. v Budkově, okr. Mor. Budějovice.

Nosek František, admin. v Rokytnici n. Rok., okr. Třebíč, ustanoven od 1. 9. 1957 admin. excurr. v Heralticích, okr. Třebíč.

Štěpánek Jindřich, admin., Kostelní Myslová a excurr. Radkov, okr. Třešť, ustanoven od 1. 10. 1957 admin. v Měříně, okr. Vel. Meziříčí.

Volf Ladislav, koop. v Budišově, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 10. 1957 admin. v Kostelní Myslové a excurr. admin. v Radkově, okr. Třešť.

Bezdiček Jiří, koop. v Jihlavě u sv. Jakuba, ustanoven od 1. 10. 1957 koop. v Budišově, okr. Třebíč.

Mach Karel, koop. ve Valticích, okr. Mikulov, ustanoven od 20. 10. 1957 kooperátorem v Mor. Nové Vsi, okr. Břeclav.

Úmrtí:

Randula Ezechiel, farář v Heralticích, okr. Třebíč, zemřel dne 22. 8. 1957.

Vystrčil Karel, Msgr, profesor náboženství v. v. ve Velkém Meziříčí, zemřel dne 18. 8. 1957.

Stříž Alois, katecheta v. v., Tišnov, zemřel dne 12. 10. 1957.

Žyla Stanislav, katecheta v. v., Moravec, zemřel dne 5. 10. 1957.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Jmenování:

Truxa Václav, administrátor děkanství v Mostě, jmenován sídelním kanovníkem katedrální kapituly u sv. Štěpána Prvomučedníka v Litoměřicích, č. dekr. 787/57-13-Ord z 1. září 1957.

Knespl Jaroslav, administrátor děkanství v Mostě, jmenován s platností od 15. září 1957 vikářem vikariátu mosteckého, č. dekr. 4303 z 20. září 1957.

Cerný Martin, administrátor v Bosni, jmenován farářem v Bosni, okres a vikariát Mnichovo Hradiště, č. dekr. 792/57-1-Ord z 29. září 1957.

Ustanovení:

Bouček Josef, kaplan v Liberci, ustanoven s platností od 1. září interkalárním administrátorem farnosti Mikulášovice, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, a excurr. administrátorem farnosti Velký Senov, týž okres a vikariát, č. dekr. 3750 z 5. 8. 1957.

Heřka Antonín, kaplan ve Frýdlantě v Č., jmenován s platností od 1. září 1957 kaplanem při děkanství v Rumburku, okres Rumburk, vikariát Nový Bor, č. dekr. 3859 z 14. 8. 1957.

Hlaváč Tomáš, administrátor ve Frýdlantě v Č., ustanoven s platností od 1. září 1957 interkalárním administrátorem farnosti Dětrichov, okres Frýdlant v Č., vikariát Liberec, č. dekr. 3696 z 2. 8. 1957.

Knespl Jaroslav, administrátor v Lovosicích, ustanoven s platností od 15. září 1957 interkalárním administrátorem děkanství v Mostě, okres a vikariát Most, a excurr. administrátorem farností: Sv. Václav v Mostě, Havraň a Slatinice, vše týž okres a vikariát, č. dekr. 4088 z 6. 9. 1957.

Kostka Alfred, farář v Březně u Ml. Boleslavi, ustanoven s platností od 1. září 1957 interkalárním administrátorem děkanství v Semilech, okres Semily, vikariát Jablonec n. Nis., a excurr. administrátorem farnosti Tatobity, týž okres a vikariát, č. dekr. 3853 z 14. 8. 1957.

Kubík Miroslav, novokněz ve Velké nad Veličkou, jmenován s platností od 1. září 1957 kaplanem při děkanství v Teplicích v Čechách, okres Teplice v Č., vikariát Duchcov, č. dekr. 3828 z 12. 8. 1957.

Kurek Rudolf, administrátor v Počáplech u Terezína, ustanoven s platností od 1. září 1957 excurrendo administrátorem farností Křešice a Záhořany, okres a vikariát Litoměřice, č. dekr. 3899 z 16. 8. 1957.

Mánek Ferdinand, kaplan ve Sluknově, jmenován kaplanem při arciděkanství v Liberci s platností od 1. září 1957, č. dekr. 3858 z 14. 8. 1957.

Netík Jan, administrátor v Křešicích, ustanoven s platností od 1. září 1957 interkalárním administrátorem děkanství Přísečnice, okres Kadaň, vikariát Podbořany, a excurr. administrátorem farností Kryštofovy Hamry, Louchov a Rusová v témže okrese a vikariátě, č. dekr. 3854 z 15. 8. 1957.

Netík Jan, administrátor v Přísečnici, ustanoven s okamžitou platností excurr. administrátorem farnosti Výsluní, okres Chomutov, č. dekr. 4269 z 16. září 1957.

Petr František, kaplan v Teplicích v Č., jmenován s platností od 15. září 1957 kaplanem při děkanství v Mostě, č. dekr. 4093 z 6. 9. 1957.

Polásek František, administrátor v Litoměřicích, ustanoven s platností od 15. září 1957 interkalárním administrátorem farnosti Lovosice, okres Lovosice, vikariát Litoměřice, č. dekr. 4089 z 6. 9. 1957.

Ruší Klement, administrátor v Mikulášovicích, ustanoven s platností od 1. září 1957 interkalárním administrátorem děkanství Frýdlant v Č., okres Frýdlant v Č., vikariát Liberec, a excurr. administrátorem farností Bulovka a Ves v témže okrese a vikariátě, č. dekr. 4026 z 28. 8. 1957.

Sluka Vladimír, t. č. Český Dub, jmenován s platností od 1. září 1957 kaplanem při děkanství v České Lípě, okres a vikariát Česká Lípa, č. dekr. 3860 z 14. srpna 1957.

Sustr Rudolf, administrátor v Semilech, ustanoven s platností od 1. září 1957 interkalárním administrátorem farnosti Mšeno u Mělníka, okres Mělník, vikariát Mladá Boleslav, č. dekr. 3855 z 14. 8. 1957.

Tržický Josef, farář ve Mšeně u Mělníka, ustanoven s platností od 1. září 1957 interkalárním administrátorem farnosti Březno u Ml. Boleslavi, okres a vikariát Ml. Boleslav, a excurr. administrátorem farnosti Plazy, týž okres a vikariát, č. dekr. 3855 z 14. 8. 1957.

Uher Josef, kaplan v Mostě, ustanoven s platností od 15. září 1957 interkalárním administrátorem děkanství Litoměřice, okres Litoměřice, č. dekr. 4092 z 6. 9. 1957.

Jurisdikce:

Urban Alois, duchovní v Horním Tanvaldě č. 37, obdržel jurisdikci k duchovenské činnosti v domě řeholních sester sv. Voršily v Hor. Tanvaldě, okres a vikariát Jablonec n. Nis., č. dekr. 783-4-Ord ze 7. 9. 1957.

Úmrtí:

ThDr Smutek Karel, duchovní správce v Domově ČKCh v Chlumci u Chabařovic, zemřel 18. září 1957 v Ústí n. L.-Bukově.

Filipec Kamil, čestný kanovník, -konsistorní rada a farář v. v., zemřel 27. září 1957 v Senohrabech.

R. I. P.

(Dokončení se str. 2. obálky)

23. 12. 1952

Před 5 lety zemřel v Praze papežský prelát a děkan královské kolegiální kapituly u Všech svatých na hradě pražském **Msgr ThDr Alois Soldát** (nar. 12. 7. 1862 v Opařanech u Tábora), profesor církevního práva a křesťanské sociologie (od r. 1903) na bohoslovecké fakultě Karlovy university v Praze.

Soldát psal odborné články z církevního práva, litur-

giky a dějin církevního umění do různých časopisů, jako na př.: „Pastýř duchovní“, „Český sborník boho- vědný“, „Method“, „Sborník historického kroužku“, „Vlasta“ a „Časopis katolického duchovenstva,“ jehož byl po dlouhá léta stálým spolupracovníkem.

Z větších Soldátových prací uvádíme: „Bytová otázka dělnická“ (r. 1905), „Kodifikace zákonů církevních“ (r. 1913), „Komentář nového církevního zákoníka“ „Codex iuris canonici“, otiskovaný v letech 1919–1933 v ČKD.